BIBLIOTHECA

SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM

TEVBNERIANA

PLVTARCHI

VITAE PARALLELAE

RECOGNOVERVNT

CL. LINDSKOG ET K. ZIEGLER

VOL. II FASC. 1

ITERVM RECENSVIT

KONRAT ZIEGLER

EDITIONEM CORRECTIOREM
CVM ADDENDIS
CVRAVIT

HANS GÄRTNER

STVTGARDIAE ET LIPSIAE
IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI MCMXCIII

Die Deutsche Bibliothek — CIP-Einheitsaufnahme

Plutarchus:
[Vitae parallelae]
Plutarchi Vitae parallelae / recogn. Cl. Lindskog et K. Ziegler. —
Ed. corr. — Stutgardiae ; Lipsiae : Teubner.
NE: Lindskog, Claes [Hrsg.]

Ed. corr. Vol. 2. Fasc. 1. Iterum rec. Konrat Ziegler. —
Ed. corr. cum addendis ed. 2. (1964) / cur. Hans Gärtner. — 1993
ISBN 3-8154-1673-6
NE: Gärtner, Hans [Hrsg.]

Printed in Germany

Druck: Druckhaus Köthen GmbH
Buchbinderei: Verlagsbuchbinderei D. Mikolai, Berlin

PRAEFATIO

In recognoscendis quattuor vitarum paribus, quae fasciculo priore voluminis alterius vitarum continentur, nempe 1 (10) Phocionis et Catonis Minoris, 2 (11) Dionis et Bruti, 3 (12) Aemilii Pauli et Timoleontis, 4 (13) Sertorii et Eumenis
hisce codicibus usus sum.

L

1) Codex Laurentianus conventuum suppressorum no. 206, olim Abbatiae Florentinae no. 24, accuratissime descriptus a Rudolfo Schoell, Plutarchhandschriften in Florenz, in Hermae vol. V, 114sqq., continet in foliis membranaceis 353 per 44 quaterniones dispositis septem paria vitarum voluminis secundi, numeris ι'—ις' signata, ineunte saec. X. ab uno librario tanta pulchritudine exarata, ut is codex inter speciosissimos eius quidem aetatis numerandus sit. vetusto quaternione sexto nescio quo modo deleto manus recentior ea quae exciderant in 6 foliis (41—46, cf. p. 66, 23) supplevit. textus codicis L eo notabilis est, quod librarius emendando plane abstinuit et verba exemplaris sui (quod saeculi IV./V. fuisse suspicemur) religiosa cura repetivit. quod iis potissimum locis apparet, quibus verba exemplaris aut evanuerant aut aliis ex causis legi non iam poterant. ubi librarius singulas litteras, quas dispicere poterat, expressit lacunis ad modum locorum obscurorum exempli relictis, supplere vocabula ne tum quidem ausus, cum de vera eorum forma dubitari non poterat. eius generis loci plurimi et gravissimi in vitis Aemilii et Timoleontis inveniuntur, de quibus in Mus. Rhen. vol. 82, 35sq. plenius disserui. — correctores in L R. Schoell non minus quam octo sibi visus est discernere posse, quamquam eos non semper facile dignoscendos esse dixit.[1]) quorum commemoratione maxime digni sunt duo, qui totum codicem et lacunas a librario relictas suppleverunt et verba depravata correxerunt et locos ab illo omissos (sive temere sive quod in exemplari aberant) inter lineas vel in margine addiderunt, alio usi exemplari, quod cum

l

---

1) Oblocutus est Mewaldt l. infra c. 828, 3, qui quinque correctores codicem tractavisse statuit. res difficilis ac fortasse acriore disquisitione digna, tamen ad recensendum Plutarchi textum vix gravioris momenti, unde plerumque satis habui uno siglo L^2 pro omnibus correctoribus uti.

codicum genere **Q** aliqua necessitudine coniunctum erat. quodsi Schoell hos correctores saeculo demum XV. munere suo functos esse dicit, erroris coarguitur et litterarum formis ad saec. XII./XIII. redeuntibus et eo, quod apographa **AD**, quae sub finem saeculi XIII. ex **L** descripta sunt, iam correctum et suppletum exemplar reddiderunt, cum tamen librarius codicis **H**, qui saec. fere XI. vitas Phocionis et Catonis Dionisque et Bruti ex **L** descripsit, nondum correctum exemplar ante oculos habuerit. saepius igitur saeculis XI.–XIII. alicubi in imperio Byzantino tractatus et pro exemplari habitus codex **L** exeunte saec. XIV. vel ineunte XV. nescio quo pacto in Italiam pervenit. certum est eum medio fere saec. XV. in bibliotheca Abbatiae Florentinae fuisse, unde eum tunc temporis Religiosi petenti Bessarioni cardinali nobilissimo accommodaverunt transcribendum per presbyterum Joannem Grecum de Candia cognomine Rossum; cuius apographum anno demum 1467 Romae perfectum (sed omnes vitas continens) etiamnunc adservatur inter libros a Bessarione bibliothecae S. Marci Venetae donatos (cod. Marc. 384); cf. Schoell l. c. p. 122. deinde anno 1517 iidem possessores codicis **L** Philippo Iuntae typographo eiusque correctori Euphrosyno Bonino permiserunt, ut codice pro exemplari primae editionis typis exprimendae Plutarchi vitarum uterentur; cuius rei cum alia vestigia adhuc in codice videre licet tum exstant multae correcturae a Bonino in codice adscriptae indeque in librum impressum inlatae. ita cum evenisset, ut Plutarchei textus editio princeps per has quidem vitas optimo atque integerrimo ex fonte deduceretur, postea tamen codex **L** diu abiectus iacuit. pauca de eo Montfaucon et de Furia et Courier (cf. Schoell 114) protulerunt, pauca postea, cum iam conventibus suppressis in bibliothecam Laurentianam Florentinam translatus esset (cf. Vitelli, Museo Ital. di ant. class. I, 5 et Terzaghi, Studi Ital. di filol. class. IX, 33 adn.), Cobet in oratione de arte interpretandi, qui ea ipsa re deceptus, quod codex nimirum haud multum a textu vulgari ex ipso deducto differre videbatur, quantum valeret, non perspexit. defensor eius exstitit R. Schoell, qui Iuntinam ex eo fluxisse intellexit. codicum **HAD** eum fontem fuisse J. Mewaldt, Maximus Planudes und die Textgeschichte der Biographien Plutarchs (Sitz-Ber. Berl. Ak. 1906, 828sq.) et ego in libro 'Die Überlieferungsgesch. der vergl. Lebensbeschreibungen Plutarchs' 104 adn. 179sq. probavimus. contuli vitas Phoc. Cat. Dion. Brut. Aem. Timol. Florentiae vere anni 1914; de locis quibusdam dubiis G. Pasquali me certiorem fecit. earum paginarum, quae Sert. et Eum. continent, ectypa photographica mihi praesto fuerunt, cum annis 1930/31 priorem huius fasciculi editionem (a. 1932 publici iuris factam) curarem, quo facto ea bibliothecae seminarii philologici Gryphiensis ad-

AD — **H** — Iunt.

servanda commisi, in qua tamen non iam inveniri posse virgo doctissima Magdalena Pernice interroganti mihi rescripsit.

H

Apographorum codicis **L** vetustissimum est codex Parisinus 1678 (**H**) saec. XI./XII., accuratissime a me Überlieferungsgesch. 54sqq. descriptus; ectypum folii 91[v] eidem libro praefixum est. continet post vitas Alexandri et Caesaris ex alio fonte sumptas has partes vitarum huius fasciculi: Phoc. integrum; Cat. min. 1,1 – 5,6 *ἐνεργοῖς*; 8,5 *ἔργον* – 37,6 *μηδὲν*; 40,1 *δημαρχίας γενομένης* – 48,2 *ἀρχῆς*; 68,6 *δὲ κάτων* ad finem; Dion. 1,1 – 18,5 *ἐκείνου*; 21, 4 *καὶ σφόδρα* – 34,7 *αἱ μὲν γὰρ*; Brut. 54 (comp. 1), 5 *ἑαυτοῦ πλοῦτον* ad finem. contuli anno 1906.

AD

Codices Parisini 1671 (**A**) anni 1296 et 1674 (**D**), de quibus conferendi sunt Sintenis, ed. mai. I p. XVsqq. et Mewaldt l. c. et Überlieferungsgesch. 89. 104. 179, quin ex **L** fluxerint, non dubium. cum tamen et communia quaedam inter se habeant ab **L** aliena neque alter ex altero descriptus sit, non ipsius **L**, sed apographi eius apographa videntur esse. quod si quis accuratius inquirere voluerit, ei Parisini diligentius excutiendi erunt, quam adhuc sunt excussi. ego utrumque Parisiis anno 1930 inspexi et aliquot locos examinavi, ceterum satis habui lectionibus eorum a Carolo Sintenis prolatis uti, qui **A** per omnes huius fasciculi vitas, **D** per vitas Dion. Brut. Aem. Timol. adhibuit. Reiskianae editionis exemplar Kilonianum Konti collationes Parisinorum in margine adscriptas continens aliquotiens consului, tamen vix aliquid fructus ex eo capi posse intellexi.

Λ

Consensum codicis **L** cum apographis suis *Λ* nuncupavi.

K

2) Codex Marcianus Venetus 386 (**K**) saec. XI. a C. Th. Michaelis, De Plutarchi codice manuscripto Marciano 386, Berolini 1886, accurate descriptus (cf. et edit. nostrae vol. III, 1 praef. IX), continet huius fasciculi paria tertium et quartum. quae olim adulescens (Überlieferungsgesch. 57sq.) de ratione, quae esset inter **K** et **H**, conieci, ea maiore ex parte stare non posse viros rei palaeographicae gnaros vix est quod moneam. nam neque ex rationibus aut addendi aut omittendi *ν* paragogici neque ex praepositionibus cum suis nominibus exarando in unum conexis disiunctisve quicquam de cognatione duorum codicum colligi posse apparet, nisi forte graviora argumenta accedunt. hoc solum tenendum, quoniam alter codex alterum ita suppleat, ut coniuncti integrum volumen alterum vitarum exhibeant, olim aut codicem **H** supplendi **K** aut codicem **K** supplendi **H** causa conscriptum esse, videturque veri similius codicem **H** ad supplendum **K** confectum esse quam contrarium. usus sum in curanda editione anni 1932 collatione Caroli Th. Michaelis liberaliter nobis donata. quae cum mense Novembri 1943 domo mea Berolinensi prorsus

deleta interisset, librum Venetum Laurentiani et Palatini et aetate et sinceritate aequalem denuo excutiendum esse arbitratus ectypum eius microfilmicum a praefecto bibliothecae Marcianae comiter mihi missum cum editione mea anni 1932 contuli omnesque scripturas codicis **K**, quae cum memoratu dignae viderentur esse, tamen in illa editione desiderarentur, nunc apparatui inserui, abiectis nimirum meris vitiis orthographicis, quae haud multa sunt, nisi quod librarius ut diligens ita indoctus semper fere pro *πρὸς* aut *καὶ* aut (rarius) *κατὰ* scripsit, quarum vocum sigla in exemplari suo consimilia eum dignoscere non potuisse manifestum est. ceterum ipse quoque librarius siglis adfatim usus est.

P 3) Codex Palatinus Heidelbergensis 168 + 169 saeculo fere XI. in 445 foliis (251 + 194) per 57 quaterniones (signatos *α'—νς'*; ultimi signum deest deleto primo eius ultimoque folio) dispositis a duobus librariis alternantibus conscriptus, iam ineunte saec. XV. in Italiam translatus et in duo volumina, quae nunc sunt, divisus, primum anno 1437 Mediolani a Petro Candido Decembre pertractatus et multis adnotationibus auctus est, deinde a Iannoctio Manetti Florentino, cuius notas post Candidi notas adscriptas esse apparet. cf. Ernst Ditt, Pier Candido Decembrio, contributo alla storia dell' umanesimo Italiano, Memorie del R. Ist. Lomb. XXIV, 2 (1931), 72sqq. collatus est et adhibitus primum a Carolo Sintenis, viro palaeographiae quam dicimus non satis perito, deinde a Carolo Th. Michaelis, cuius schedas nancisci non potui, denique a me a. 1927. accuratam codicis descriptionem proposui in Mus. Rhen. vol. 83, 1934, p. 11–20: Geschichte der Heidelberger Plutarch-Handschrift. dubitanti mihi de quibusdam locis bibliothecarius v. d. H. Finke benigne respondit.

Q 4) Praeter codices **LKP** antiquissimos et purissimos (id est interpolatione plerumque carentes) sat multi codices exstant, quos olim in libro „Überlieferungsgesch." 106sqq. et 179sqq. recensui, ubi exposui eos nihil fere novi ad textum Plutarchi emendandum afferre ac plerumque cum vulgari grege facere, cuius Sintenisiani **CBMV**^{b} testes sunt satis idonei, nempe

C = Parisinus 1673	**M** = Monacensis 85
B = Parisinus 1672	**V**^{b} = Vindobonensis 60.

quorum omnium lectiones debeo Sintenisio, nisi quod per vitas Sert.-Eum., ad quas Sintenis **B** non adhibuit, hunc librum pulcherrimum meritoque inter cimelia bibliothecae Parisinae adservatum ipse vere 1930 excussi. descriptos habes apud Sintenisium vol. I, p. XVI. XIX. XXII et vol. IV, p. IV. horum singulorum (imprimis **MV**^{b}, cf. Überlieferungs-

gesch. 94ff.) sordibus apparatum criticum refercire ut par est nolui, omnium tamen vel plurium eorum consensum utile esse duxi afferre nota **Q** significatum, cum praesertim ea lectio sensum tolerabilem exhiberet. singulos, nisi cum (ut interdum fit) emendationes praeberent notatu dignas, tacui. creberrime (ut in ceteris voluminibus) afferendus erat codex **C**, qui quamquam procul dubio communem cum **BMV**^{b} habet originem, tamen a docto quodam homine partim lectiones ex aliis codicibus mutuato partim ipsius ingenio uso ita est emendatus, ut nonnunquam solus veram textus formam (sive traditam sive coniectura restitutam) exhibeat. **C**

5) Postremo loco de eo codicum genere mihi dicendum est, quod **Z** nominare consuevimus, eorum scilicet, qui eas vitas, quae in codicum familia bipartita (cf. nostrae edit. vol. I 1^{3}, p. IX sq.) volumen prius explebant, ex nobilissimo illo et unico bipartiti generis fonte Seitenstettensi sumpserunt. quibus in aliquot generis **Z** codicibus adiunctae sunt vitae Phoc.-Cat., Dion.-Brut., Aemil.-Tim., id est tria prima paria voluminis secundi generis tripartiti, eaque olim etiam Sert.-Eum. vitas secutas esse eo intellegitur, quod intra extremam vitae Timoleontis partem (c. 40, 2 = comp. 1,2 post *καὶ τὴν*) pars vitae Sertorii intrusa est c. 9, 8 *ἐξ αὐτοῦ* ad 19,3 *σούκρωνι μάχῃ*. hoc eo accidisse, quod in archetypo **Z** ordo duorum quaternionum inversus erat, in libro „Überlieferungsgesch." 63 sqq. explicavi. sperari quidem poterat textum harum vitarum simili modo textum vulgarem superaturum esse atque in vitis ex Seitenstettensi depromptis. sed haec spes fefellit. re vera in vitis ad Seitenstettense exemplar adnexis textus **Z** partim cum **P**, partim cum **Q** facit, praeterquam quod proinde ac codex **C** manum correctoris docti expertus haud paucos locos interpolatos, nonnullos emendatos praebet. eas emendationes ingenio correctoris, non fonti ceteris codicibus virtute praestanti deberi pro certo cognovi examinatis locis quibusdam vitarum Aemilii et Timoleontis in ceteris codicibus cum lacunis traditis, in **Z** autem suppletis. quae supplementa vilia ac spuria esse probavi in commentatiuncula Mus. Rhen. 83, 1934, 1 sq. — Generis **Z** hos codices adhibui: **Z**

M^{b} = Marcianus 385, cf. vol. I, 1^{3}, p. XVI; Überlieferungsgesch. p. 11 et 15 sq.
F^{a} = Parisinus 1676, cf. Sintenis, ed. mai. IV, p. III sq.
F = Parisinus 1677, cf. Sintenis I, p. XVIII.

Marciani usus sum collatione a C. Th. Michaelis facta et nobis donata; Parisini **F**^{a} lectiones exhibet Sintenis, iterumque eum contuli anno 1930; Parisinum **F** contuli anno 1906 et Überlieferungsgesch. 108 sqq. explicavi **F**

eum per vitam Phocionis genus **Z** sequi, in vita Catonis usque ad c. 42,2 *νόμιμον χρόνον* cum **C** coniunctum esse, in parte denique extrema a manu recentiore adnexa cum **H** facere.

De ratione, quae est inter **LKPQZ**, non multa habeo iis addenda, quae olim (Überlieferungsgesch. 93sqq. et 179sqq.) exposui. **K** igitur semper suo stat loco nec cum ullo ceterorum artius cohaeret. Idem fere valet de **L**, nisi quod passim aliquantulum ad **P** accedit. is tamen minime sibi constans per Phoc. quidem et Cat. saepissime cum **QZ**, saepe cum **Q**, rarius cum **Z** facit, deinde per Dion. Brut. inter **L** et **QZ** vacillat, tum in Aemilii vitae parte maiore (ad c. 27) medium fere inter **Q** et **Z** locum tenet, in reliqua parte Aemilii et per totum Timoleontem artissime cum **Z** cohaeret, coniunctique **PZ** haud raro cum **Q** contra **LK** stant. eadem fere ratio in Sert.-Eum. observatur. quae cum ita sint, consentaneum est certam legem de eligendis abiciendisve lectionibus a **LKPQ** exhibitis constitui non posse, sed aequali iure unumquemque eorum tamquam in testimonium vocandum esse. cautius tamen testibus **ZC** utendum fuit.

Textum quattuor vitarum parium ante hos XXXII annos a me publici iuris factum nunc qua poteram diligentia a me recognitum esse vix est quod commemorem, et quamquam rationibus recensendi nunc octogenarius haud aliis atque tunc quinquagenarius usus sum, tamen verba Plutarchi hic illic emendatiora me exhibuisse spero.

In emendandis plagulis cum Br. Doer Berolinensem tum H. Gaertner Gottingensem dedita opera mihi adfuisse grato animo confiteor.

Gottingae mense Martio 1964 K. Z.

CONSPECTVS SIGLORVM

Λ = **L** cum apographis **H A D** Iunt.
L = cod. Laurentianus conv. suppr. 206 saec. X
H = cod. Parisinus 1678 saec. XI
A = cod. Parisinus 1671 a. 1296
D = cod. Parisinus 1674 saec. XIII/XIV
Iunt. = editio Iuntina anni 1517
K = cod. Marcianus Venetus 386 saec. XI
P = cod. Palatinus Heidelbergensis 168 saec. XI
Q = **CBMV**^{b} aut omnes aut plures
C = cod. Parisinus 1673 saec. XIII/XIV
B = cod. Parisinus 1672 saec. XIII/XIV
M = cod. Monacensis 85 saec. XII
V^b = cod. Vindobonensis 60 saec. XII
Z = **FF**^{a}**M**^{b}
F = cod. Parisinus 1677 saec. XIV
F^a = cod. Parisinus 1676 saec. XIV
M^b = cod. Marcianus Venetus 385 saec. XIV/XV

NOTAE

Am. = Amyot
Anon. = Anonymus
Br. = Bryan
Cob. = Cobet
Cor. = Coraes
Emp. = Emperius
Ha. = Hartman
Herw. = van Herwerden
Li. = Lindskog
Mu. = Muret
Rei. = Reiske
Ri. = Richards
Sch. = Schaefer
Sint. = Sintenis
Sol. = Solanus
Vulc. = Vulcobius
Wil. = von Wilamowitz-Moellendorff
Xy. = Xylander
Zie. = Ziegler

1 S Z[1] **1.** *Δημάδης ὁ ῥήτωρ, ἰσχύων μὲν ἐν ταῖς Ἀθήναις διὰ τὸ πρὸς χάριν* e
πολιτεύεσθαι Μακεδόνων καὶ Ἀντιπάτρου, πολλὰ δὲ γράφειν καὶ λέγειν
ἀναγκαζόμενος παρὰ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως καὶ τὸ ἦθος, ἔλεγε (fg. 17 de
5 Falco) *συγγνώμης ἄξιος εἶναι, πολιτευόμενος τὰ ναυάγια τῆς πόλεως.*
τοῦτο δ' εἰ καὶ τῷ ῥήτορι θρασύτερον εἴρηται, δόξειεν ἂν ἀληθὲς εἶναι 2
μετενεχθὲν ἐπὶ τὴν Φωκίωνος πολιτείαν. Δημάδης μὲν γὰρ αὐτὸς ἦν 3
ναυάγιον τῆς πόλεως, οὕτως ἀσελγῶς βιώσας καὶ πολιτευσάμενος, ὥστ'
Ἀντίπατρον εἰπεῖν ἐπ' αὐτοῦ γέροντος ἤδη γεγονότος, ὅτι καθάπερ f
10 *ἱερείου διαπεπραγμένου γλῶσσα καὶ κοιλία μόνον ἀπολείπεται. τὴν δὲ* 4
Φωκίωνος ἀρετήν, ὥσπερ ἀνταγωνιστῇ βαρεῖ καὶ βιαίῳ καιρῷ συλλαχοῦ-
σαν, αἱ τύχαι τῆς Ἑλλάδος ἀμαυρὰν καὶ ἀλαμπῆ πρὸς δόξαν ἐποίησαν. οὐ 5 742
γὰρ Σοφοκλεῖ γε προσεκτέον, ἀσθενῆ ποιοῦντι τὴν ἀρετὴν ἐν οἷς φησιν
(Ant. 563)·

15 *ἀλλ' οὐ γὰρ ὦναξ οὐδ' ὃς ἂν βλάστῃ μένει*
νοῦς τοῖς κακῶς πράξασιν, ἀλλ' ἐξίσταται·

τοσοῦτον δὲ τῇ τύχῃ δοτέον ἀντιταττομένῃ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας 6
2 Z[1] *ἰσχύειν, ὅσον ἀντὶ τῆς ἀξίας τιμῆς καὶ χάριτος ἐνίοις ψόγους πονηροὺς καὶ*
διαβολὰς ἐπιφέρουσαν, τὴν πίστιν ἀσθενεστέραν ποιεῖν τῆς ἀρετῆς.
20 **2.** *Καίτοι δοκοῦσιν οἱ δῆμοι μᾶλλον εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἐξυβρίζειν ὅταν*
εὐτυχῶσιν, ὑπὸ πραγμάτων μεγάλων καὶ δυνάμεως ἐπαιρόμενοι· συμβαίνει b

Codices: *Λ* (= L cum apographis **H A** Iunt.); **P**; **Q** (= **CBMV**[b] aut omnes aut plures); **Z** (= **FF**[a]**M**[b]) || **1** cf. Ziegler Mus. Rhen. 81, 1932, 51 sqq. Erbse ibid. 100, 1957, 271 sqq. || **4** mor. 803 a || **8** mor. 183 f 525 c Synes. epist. 135 Thom. Mag. s. v. *διαπεπραγμένον*

[*Λ* **p Q Z**] inscr. *φωκίων* vel *πλουτάρχου φωκίων* vel *φωκ. πλουτ.* || **2** — p. 2, 12 *γενο* = fol. 1 cod. **P**, praefixum et descriptum a Petro Candido Decembre a. 1437 (**p**) || **6** *ῥήτορι* **pQ**: *ῥήματι* **Λ Z** || **10** *ἀπολέλειπται* **p Z L**[2] (*καταλείπεσθαι* mor. 183 f *λοιπὸν εἶναι* 525 c) || **15** *οὐ γάρ ποτ'* Soph. | *μένειν* **p Z** || **16** *νοῦς οὐ* **Z** | *πράττουσιν* **p** cum Soph. (qui *-σσ-*) || **20** *δοκοῦσιν* ⟨*ἐνίοις*⟩ vel ⟨*τισιν*⟩ Zie. || **21** *δοκῶσιν εὐτυχεῖν* **Z p** | *συμβαίνειν*: corr. Vulc.

2 *δὲ τοὐναντίον. αἱ γὰρ συμφοραὶ πικρὰ μὲν τὰ ἤθη καὶ μικρόλυπα καὶ ἀκροσφαλῆ πρὸς ὀργὰς ποιοῦσι, δύσκολον δὲ τὴν ἀκοὴν καὶ τραχεῖαν, ὑπὸ παντὸς λόγου καὶ ῥήματος τόνον ἔχοντος ἐνοχλουμένην· ὁ δ' ἐπιτι-* 2 S *μῶν τοῖς ἐξαμαρτανομένοις ἐξονειδίζειν τὰ δυστυχήματα δοκεῖ, καὶ κατα-*
3 *φρονεῖν ὁ παρρησιαζόμενος. καὶ καθάπερ τὸ μέλι λυπεῖ τὰ τετρω-* 5 *μένα καὶ ἡλκωμένα μέρη τοῦ σώματος, οὕτω πολλάκις οἱ ἀληθινοὶ καὶ νοῦν ἔχοντες λόγοι δάκνουσι καὶ παροξύνουσι τοὺς κακῶς πράττοντας, ἐὰν μὴ προσηνεῖς ὦσι καὶ συνείκοντες, ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἡδὺ μενο-* c *εικὲς ὁ ποιητὴς κέκληκεν, ὡς τῷ ἡδομένῳ τῆς ψυχῆς ὑπεῖκον καὶ μὴ*
4 *μαχόμενον μηδ' ἀντιτυποῦν. καὶ γὰρ ὄμμα φλεγμαῖνον ἥδιστα τοῖς σκιε-* 10 *ροῖς καὶ ἀλαμπέσιν ἐνδιατρίβει χρώμασι, τὰ δ' αὐγὴν ἔχοντα καὶ φῶς ἀποστρέφεται, καὶ πόλις ἐν τύχαις ἀβουλήτοις γενομένη ψοφοδεὲς καὶ τρυφερόν ἐστι δι' ἀσθένειαν ἀνέχεσθαι παρρησίας ὅτε μάλιστα δεῖται,*
5 *τῶν πραγμάτων ἀναφορὰν ἁμαρτήματος οὐκ ἐχόντων. διὸ πάντῃ σφαλε-ρὸν ἡ τοιαύτη πολιτεία· συναπόλλυσι γὰρ τὸν πρὸς χάριν λέγοντα, καὶ* 15
6 *προαπόλλυσι τὸν μὴ χαριζόμενον. ὥσπερ οὖν τὸν ἥλιον οἱ μαθηματικοὶ* d *λέγουσι μήτε τὴν αὐτὴν τῷ οὐρανῷ φερόμενον φοράν, μήτ' ἄντικρυς* 3 Z[1] *ἐναντίαν καὶ ἀντιβατικήν, ἀλλὰ λοξῷ καὶ παρεγκεκλιμένῳ πορείας σχή-ματι χρώμενον, ὑγρὰν καὶ εὐκαμπῆ καὶ παρελιττομένην ἕλικα ποιεῖν, ᾗ*
7 *σῴζεται πάντα καὶ λαμβάνει τὴν ἀρίστην κρᾶσιν, οὕτως ἄρα τῆς πολιτείας* 20 *ὁ μὲν ὄρθιος ἄγαν καὶ πρὸς ἅπαντα τοῖς δημοτικοῖς ἀντιβαίνων τόνος ἀπηνὴς καὶ σκληρός, ὥσπερ αὖ πάλιν ἐπισφαλὲς καὶ κάταντες τὸ συνεφ-*
8 *ελκόμενον οἷς ἁμαρτάνουσιν οἱ πολλοὶ καὶ συνεπιρρέπον· ἡ δ' ἀνθυπεί-κουσα πειθομένοις καὶ διδοῦσα τὸ πρὸς χάριν, εἶτ' ἀπαιτοῦσα τὸ συμφέρον ἐπιστασία καὶ κυβέρνησις ἀνθρώπων, πολλὰ πρᾴως καὶ χρησίμως ὑπουρ-* 25 e *γούντων, εἰ μὴ πάντα δεσποτικῶς καὶ βιαίως ἄγοιντο, σωτήριος, ἐργώ-*
9 *δης δὲ καὶ χαλεπὴ καὶ τὸ σεμνὸν ἔχουσα τῷ ἐπιεικεῖ δύσμεικτον· ἐὰν δὲ* 3 S *μειχθῇ, τοῦτ' ἔστιν ἡ πάντων μὲν ῥυθμῶν, πασῶν δ' ἁρμονιῶν ἐμμελε-στάτη καὶ μουσικωτάτη κρᾶσις, ᾗ καὶ τὸν κόσμον ὁ θεὸς λέγεται διοι-κεῖν, οὐ βιαζόμενος, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ λόγῳ παράγων τὴν ἀνάγκην.* 30

3 mor. 59d || **8** mor. 133e

[**ΛpQZ**] **1** *ἀεὶ γὰρ αἱ* **pZL**^{2} | *μικρολόγα* **Zp** || **8** *συνήκοντες* **L**^{1}**p** || **9** *ἡδομένῳ*] *οἰδουμένῳ* Cor. *ἡλκωμένῳ* Sch. [*ἡδο*]*μένει* Latte cl. Schol. Didym. Il. 9, 90. Apoll. Soph. 111, 8 B. || **12** (*γενο*)*μένη*] inc. **P** || **14** *ἁμαρτημάτων* **QL**^{2}**P**^{2} || **16** *προσαπόλλυσι*: corr. Cruser || **19** *περιελ.*: em. Zie. *καὶ περιελιττομένην* del. Madvig; cf. Erbse 274, 7 || **21** *δημοτικοῖς* Rei.: *δημοσίοις* codd. (*δήμοις* Cor.) || **23** *οἷς* Emp.: *τοῖς* | *οἱ* Emp. **L**^{1}: *ᾧ* **L**^{2}**P**^{2}**Q** *ὁ* **P**^{1}**Z** | *συνεπιρρέπουσιν*: corr. Emp. || **24** *τὸ*^{1} om. **L**^{1}

3. Ταῦτα δὲ καὶ Κάτωνι τῷ νέῳ συνέβη. καὶ γὰρ οὗτος οὐ πιθανὸν ἔσχεν οὐδὲ προσφιλὲς ὄχλῳ τὸ ἦθος, οὐδ' ἤνθησεν ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὸς χάριν. ἀλλ' ὁ μὲν Κικέρων φησὶν αὐτὸν ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ 2 καὶ οὐκ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτευόμενον ὑποστάθμῃ τῆς ὑπατείας ἐκπε- f
5 σεῖν· ἐμοὶ δὲ ταὐτὸ δοκεῖ παθεῖν τοῖς μὴ καθ' ὥραν ἐκφανεῖσι καρποῖς. ὡς γὰρ ἐκείνους ἡδέως ὁρῶντες καὶ θαυμάζοντες οὐ χρῶνται, οὕτως ἡ 3 Κάτωνος ἀρχαιοτροπία, διὰ χρόνων πολλῶν ἐπιγενομένη βίοις διεφθορόσι
4 Z¹ καὶ πονηροῖς ἔθεσι, δόξαν μὲν εἶχε μεγάλην καὶ κλέος, οὐκ ἐνήρμοσε δὲ ταῖς χρείαις διὰ βάρος καὶ μέγεθος τῆς ἀρετῆς ἀσύμμετρον τοῖς καθεστῶσι
10 καιροῖς. καὶ γὰρ αὐτὸς οὐ κεκλιμένης μὲν ἤδη τῆς πατρίδος, ὥσπερ ὁ 4 743 Φωκίων, πολὺν δὲ χειμῶνα καὶ σάλον ἐχούσης, ὅσον ἱστίων καὶ κάλων ἐπιλαβέσθαι καὶ παραστῆναι τοῖς πλέον δυναμένοις πολιτευσάμενος, οἰάκων δὲ καὶ κυβερνήσεως ἀπωσθείς, ὅμως μέγαν ἀγῶνα τῇ τύχῃ περιέστησεν. εἷλε μὲν γὰρ καὶ κατέβαλε τὴν πολιτείαν δι' ἄλλους, μόλις δὲ 5
15 καὶ βραδέως καὶ χρόνῳ πολλῷ καὶ παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσαν περιγενέσθαι διὰ Κάτωνα καὶ τὴν Κάτωνος ἀρετήν. ᾗ παραβάλλομεν τὴν Φωκίωνος 6 οὐ κατὰ κοινὰς ὁμοιότητας, ὡς ἀγαθῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν· ἔστι 7 γὰρ ἀμέλει καὶ ἀνδρίας διαφορὰ πρὸς ἀνδρίαν, ὡς τῆς Ἀλκιβιάδου πρὸς τὴν Ἐπαμεινώνδου, καὶ φρονήσεως πρὸς φρόνησιν, ὡς τῆς Θεμι- b
20 στοκλέους πρὸς τὴν Ἀριστείδου, καὶ δικαιοσύνης πρὸς δικαιοσύνην, ὡς τῆς Νομᾶ πρὸς τὴν Ἀγησιλάου. τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ ἀρεταὶ μέχρι 8
4 S τῶν τελευταίων καὶ ἀτόμων διαφορῶν ἕνα χαρακτῆρα καὶ μορφὴν καὶ χρῶμα κοινὸν ἤθους ἐγκεκραμένον ἐκφέρουσιν, ὥσπερ ἴσῳ μέτρῳ μεμειγμένου πρὸς τὸ αὐστηρὸν τοῦ φιλανθρώπου, καὶ πρὸς τὸ ἀσφαλὲς τοῦ
25 ἀνδρείου, καὶ τῆς ὑπὲρ ἄλλων μὲν κηδεμονίας, ὑπὲρ αὐτῶν δ' ἀφοβίας, καὶ πρὸς μὲν τὸ αἰσχρὸν εὐλαβείας, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον εὐτονίας συνηρμοσμένης ὁμοίως· ὥστε λεπτοῦ πάνυ λόγου δεῖσθαι καθάπερ ὀργάνου πρὸς 9 c διάκρισιν καὶ ἀνεύρεσιν τῶν διαφερόντων.
5 Z¹ 4. Τὸ μὲν οὖν Κάτωνος ὡμολόγηται γένος ἐκ λαμπρῶν ὑπάρχειν, ὡς λε-
30 χθήσεται (Cat. c. 1)· Φωκίωνα δὲ τεκμαίρομαι μὴ παντάπασιν εἶναι γένους ἀτίμου καὶ καταπεπτωκότος. εἰ γὰρ ἦν, ὥς φησιν Ἰδομενεύς (FGrH 338 2

3 Cic. Att. 2, 1, 8 || 31 Ael. v. h. 12, 43

[ΛPQZ] 1 νεωτέρῳ Herw. || 2 ⟨τῷ⟩ πρὸς Zie. || 4 ὑπατίας L¹ || 5 ταῦτα Z || 8 ἤθεσι Q || 12 πλέειν L² πλεῖν A² || 13 κυβερνήσεων L¹P || 14 εἷλε] scil. ἡ τύχη || 15 ἐλθοῦσα L¹PQ || 18 ἀνδρείας et ἀνδρείαν A || 19 ἐπαμεινώνδου hab. P: -μιν- cet. || 25 κηδαιμονίας L¹P¹ | αὑτῶν A Sint. || 31 καταπεπτηχότος Sol. cl. Caes. 6, 1; cf. d'Orville ad Charit. p. 553

F 15), *δοιδυκοποιοῦ πατρός, οὐκ ἂν ἐν τῷ λόγῳ Γλαύκιππος ὁ Ὑπερείδου μυρία συνειλοχὼς καὶ εἰρηκὼς κατ' αὐτοῦ κακὰ τὴν δυσγένειαν παρῆκεν, οὐδ' ἂν οὕτως ἐλευθερίου [βίου] καὶ σώφρονος [καὶ] παιδείας μετέσχεν, ὥστε τῆς Πλάτωνος ἔτι μειράκιον ὤν, ὕστερον δὲ τῆς Ξενοκράτους διατριβῆς ἐν Ἀκαδημείᾳ μετασχεῖν, καὶ τῶν ἀρίστων ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδευμάτων ζηλω-* 5
3 d *τὴς γενέσθαι. Φωκίωνα γὰρ οὔτε γελάσαντά τις οὔτε κλαύσαντα ῥᾳδίως Ἀθηναίων εἶδεν, οὐδ' ἐν βαλανείῳ δημοσιεύοντι λουσάμενον, ὡς ἱστόρηκε Δοῦρις* (FGrH 76 F 50), *οὐδ' ἐκτὸς ἔχοντα τὴν χεῖρα τῆς περιβολῆς, ὅτε*
4 *τύχοι περιβεβλημένος. ἐπεὶ κατά γε τὴν χώραν καὶ τὰς στρατείας ἀνυπόδητος ἀεὶ καὶ γυμνὸς ἐβάδιζεν, εἰ μὴ ψῦχος ὑπερβάλλον εἴη καὶ δυσ-* 10 *καρτέρητον, ὥστε καὶ παίζοντας ἤδη τοὺς ⟨συ⟩στρατευομένους σύμβολον μεγάλου ποιεῖσθαι χειμῶνος ἐνδεδυμένον Φωκίωνα.*

e **5.** *Τῷ δ' ἤθει προσηνέστατος ὢν καὶ φιλανθρωπότατος, ἀπὸ τοῦ προσώπου δυσξύμβολος ἐφαίνετο καὶ σκυθρωπός, ὥστε μὴ ῥᾳδίως ἄν τινα*
2 *μόνον ἐντυχεῖν αὐτῷ τῶν ἀσυνήθων. διὸ καὶ Χάρητί ποτε πρὸς τὰς ὀφρῦς* 15 *αὐτοῦ λέγοντι τῶν Ἀθηναίων ἐπιγελώντων, „οὐδὲν" εἶπεν „αὕτη ὑμᾶς* 5 S 6 Z[1] *λελύπηκεν ἡ ὀφρύς· ὁ δὲ τούτων γέλως πολλὰ κλαῦσαι τὴν πόλιν πεποίη-*
3 *κεν." ὁμοίως δέ πως τοῦ Φωκίωνος καὶ ὁ λόγος ἦν ἐπὶ χρηστοῖς ἐνθυμήμασι καὶ διανοήμασι σωτήριος, προστακτικήν τινα καὶ αὐστηρὰν καὶ ἀνήδυν-*
4 *τον ἔχων βραχυλογίαν. ὡς γὰρ ὁ Ζήνων ἔλεγεν, ὅτι δεῖ τὸν φιλόσοφον εἰς* 20 *νοῦν ἀποβάπτοντα προφέρεσθαι τὴν λέξιν, οὕτως ὁ Φωκίωνος λόγος*
f 5 *πλεῖστον ἐν ἐλαχίστῃ λέξει νοῦν εἶχε. καὶ πρὸς τοῦτ' ἔοικεν ἀπιδὼν ὁ Σφήττιος Πολύευκτος εἰπεῖν, ὅτι ῥήτωρ μὲν ἄριστος εἴη Δημοσθένης,*
6 *εἰπεῖν δὲ δεινότατος ὁ Φωκίων. ὡς γὰρ ἡ τοῦ νομίσματος ἀξία πλείστην*

1 cf. mor. 850 b A. Schaefer, Phil. IX, 163 ‖ **4** mor. 1126 c et infra c. 14, 7. Ael. v. h. 3, 17 ‖ **6** mor. 187 e ‖ **13** cf. c. 10, 4 Corn. Nep. Phoc. 1, 1 Val. Max. 3, 8 ext. 2. 5, 3 ext. 3 ‖ **20** fg. 80. 304 Arnim ‖ **22** Plut. Demosth. 10, 3 mor. 803 e Stob. 3, 37, 33

[**ΛPQZ**] **1** *ὑπερίδου* codd. plurimi ‖ **3** *βίου* del. Zie. | *καὶ* del. Hutten ‖ **5** *ἀκαδημία(ι)*: corr. Sint. ‖ **6** *τις* post *κλαύσαντα* rep. $Λ^1$Q ‖ **11** *στρατευομένους*: em. Kron. ‖ **12** *ποιεῖσθαι μεγάλου* **P** ‖ **16** *λέγοντί ⟨τι⟩* Sint. ‖ **17** *τούτου* L^2C ‖ **18** *ὁμοῖος* Madvig | *ἐνθυμήμασι* Dacier: *εὐτυχήμασι* ‖ **19** *σωτήριος* retinui cl. mor. 59 d *σωτηρίοις* Madvig (cf. Pomp. 20, 6); cogitavi et de *δραστήριος* cl. mor. 510 f et Demosth. 5, 6 cf. Zie. l. c. 51 | *ἀνήδυντον* QL^2: *ἀνήδυστον* L^1PZ ‖ **20** *δεῖ*] *ἀεὶ* L^1 ‖ **21** *ἀποβαίνοντα* ut vid. L^1 | *προφέρεσθαι* **ΛZ**: *προσφέρεσθαι* ‖ **22** *πλεῖστον* post *λέξει* pon. **Z** *πλείστην* **P** | *ἐλαχίστῃ*] *βραχυτάτῃ* mor. Demosth. ‖ **23** *σφήτιος* **ZC** | *ῥήτωρ μὲν* om. **Q** | *ἄριστος*] *μέγιστος* mor. Demosth. ‖ **24** *δεινότατος*] *δυνατώτατος* Demosth. | *⟨χρυσοῦ⟩ νομίσματος* Rei.

ἐν ὄγκῳ βραχυτάτῳ δύναμιν ἔχει, οὕτω λόγου δεινότης [ἐ]δοκεῖ πολλὰ
σημαίνειν ἀπ' ὀλίγων. καὶ μέντοι καὶ αὐτόν ποτε τὸν Φωκίωνά φασι πλη- 7
ρουμένου τοῦ θεάτρου περιπατεῖν ὑπὸ σκηνήν, αὐτὸν ὄντα πρὸς ἑαυτῷ 744
τὴν διάνοιαν· εἰπόντος δέ τινος τῶν φίλων „σκεπτομένῳ Φωκίων ἔοικας," 8
5 „ναὶ μὰ τὸν Δία" φάναι, „σκέπτομαι εἴ τι δύναμαι τοῦ λόγου περιελεῖν
7 Z¹ ὃν μέλλω λέγειν πρὸς Ἀθηναίους." ὁ δὲ Δημοσθένης τῶν μὲν ἄλλων 9
κατεφρόνει πολὺ ῥητόρων, ἀνισταμένου δὲ Φωκίωνος εἰώθει λέγειν ἀτρέμα
πρὸς τοὺς φίλους· „ἡ τῶν ἐμῶν λόγων κοπὶς πάρεστιν." ἀλλὰ τοῦτο μὲν 10
ἴσως πρὸς τὸ ἦθος ἀνοιστέον· ἐπεὶ καὶ ῥῆμα καὶ νεῦμα μόνον ἀνδρὸς
10 ἀγαθοῦ μυρίοις ἐνθυμήμασι καὶ περιόδοις ἀντίρροπον ἔχει πίστιν.

6. Νέος δ' ὢν Χαβρίᾳ προσέμειξεν ἑαυτὸν τῷ στρατηγῷ καὶ παρείπετο,
πολλὰ μὲν εἰς ἐμπειρίαν τῶν πολεμικῶν ὠφελούμενος, ἔστι δ' ἐν οἷς ἐπαν- b
ορθούμενος τὴν ἐκείνου φύσιν, ἀνώμαλον οὖσαν καὶ ἄκρατον. νωθρὸς 2
γὰρ ὢν ὁ Χαβρίας καὶ δυσκίνητος ἄλλως, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσιν ὤργα καὶ
15 διεπυροῦτο τῷ θυμῷ, καὶ συνεξέπιπτε τοῖς θρασυτάτοις παραβολώτερον,
6 S ὥσπερ ἀμέλει καὶ κατέστρεψε τὸν βίον ἐν Χίῳ, πρῶτος εἰσελάσας τῇ a. 357
τριήρει καὶ βιαζόμενος πρὸς τὴν ἀπόβασιν. ἀσφαλὴς οὖν ἅμα καὶ δραστή- 3
ριος ὁ Φωκίων φαινόμενος, τήν τε μέλλησιν ἀνεθέρμαινε τοῦ Χαβρίου,
καὶ πάλιν ἀφῄρει τὴν ἄκαιρον ὀξύτητα τῆς ὁρμῆς. ὅθεν εὐμενὴς ὢν ὁ 4
20 Χαβρίας καὶ χρηστός, ἠγάπα καὶ προῆγεν αὐτὸν ἐπὶ πράξεις καὶ ἡγεμο- c
νίας, γνώριμον ποιῶν τοῖς Ἕλλησι καὶ τὰ πλείστης ἄξια σπουδῆς ἐκείνῳ
χρώμενος. κἀκ τῆς περὶ Νάξον ναυμαχίας ὄνομα καὶ δόξαν οὐ μικρὰν 5 a. 376
Φωκίωνι περιεποίησε· τοῦ γὰρ εὐωνύμου κέρως ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν
8 Z¹ ἡγεμονίαν, καθ' ὃ καὶ τὴν μάχην ὀξεῖαν εἶχεν ὁ ἀγὼν καὶ κρίσιν ἐποίησε
25 ταχεῖαν. πρώτην οὖν ἐκείνην ναυμαχίαν ἡ πόλις αὐτὴ δι' αὑτῆς ἀγωνισα- 6
μένη τοῖς Ἕλλησι μετὰ τὴν ἅλωσιν καὶ κατατυχοῦσα, τόν τε Χαβρίαν

2 mor. 187ef ‖ 6 Plut. Demosth. 10, 4 mor. 803e Stob. flor. 3, 37, 33 ‖ 11 mor. 791a Corn. Nep. Chabr. 3, 2 ‖ 16 Demosth. 20, 82 Diod. 16, 7, 3. 4 Corn. Nep. Chabr. 4 ‖ 22 Xen. hell. 5, 4, 61 Demosth. 20, 77 Diod. 15, 34. 35 Polyaen. 3, 11, 11

[ΛPQZ] 1 ἔχει post δύναμιν add. L²H¹A: om. L¹Hᵗ ante ἐν ὄγκῳ hab. PQZ ἔχειν Zie. | λόγου] ἡ τούτου Rei. | ἐδόκει: corr. Sch. ‖ 2 τὸν om. P | πληρουμένου τοῦ om. Z ‖ 3 ἐπὶ σκηνὴν Z | ἑαυτῶι L¹P: ἑαυτὸν QZL²H ‖ 4 φιλοσόφων Q ‖ 5 σκέπτομαι γὰρ mor. | περιελεῖν mor.: ἀφελεῖν ‖ 6 ὅνπερ Z ‖ 7 εἴωθε Z ‖ 8 πάρεστιν] ἀνίσταται mor. Demosth. ἔρχεται Stob. ‖ 9 ἓν ῥῆμα Demosth. ‖ 14 ὤργα καὶ om. L¹P¹Q ‖ 21 ⟨πρὸς⟩ τὰ Rei., at cf. Pomp. 67, 3 ‖ 23 ἀπέδωκεν post ἡγεμονίαν pon. Z ‖ 24 ἔσχεν Z ‖ 25 αὐτῆς plurimi codd. ‖ 26 ἀνάλωσιν H¹PQZ

ὑπερηγάπησε, καὶ τοῦ Φωκίωνος ὡς ἀνδρὸς ἡγεμονικοῦ λόγον ἔσχεν.
7 d ἐνίκων δὲ μεγάλοις μυστηρίοις, καὶ παρεῖχεν οἰνοχόημα Χαβρίας Ἀθη-
ναίοις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Βοηδρομιῶνος.

7. Ἐκ τούτου λέγεται πέμποντος αὐτὸν ἐπὶ τὰς νησιωτικὰς συντάξεις
τοῦ Χαβρίου καὶ ναῦς εἴκοσι διδόντος εἰπεῖν, εἰ μὲν ὡς πολεμήσων πέμ- 5
ποιτο, μείζονος δεῖν δυνάμεως, εἰ δ' ὡς πρὸς συμμάχους, ἀρκεῖν ναῦν
2 μίαν· καὶ πλεύσαντα τῇ αὑτοῦ τριήρει καὶ διαλεχθέντα ταῖς πόλεσι καὶ
συγγενόμενον τοῖς ἄρχουσιν ἐπιεικῶς καὶ ἀφελῶς, καταπλεῦσαι μετὰ
πολλῶν νεῶν ἃς ἀπέστειλαν οἱ σύμμαχοι, τὰ χρήματα τοῖς Ἀθηναίοις
3 κομιζούσας. οὐ μόνον δὲ ζῶντα τὸν Χαβρίαν θεραπεύων διετέλει καὶ τι- 10
μῶν, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ τῶν προσηκόντων καλῶς ἐπεμελεῖτο,
καὶ τὸν παῖδα Κτήσιππον ἐβούλετο μὲν ἄνδρα ποιεῖν ἀγαθόν, ἔμπληκτον
δ' ὁρῶν καὶ ἀνάγωγον, ὅμως οὐκ ἀπεῖπεν ἐπανορθούμενος καὶ ἀποκρύπ-
των τὰ αἴσχη. πλὴν ἅπαξ λέγεται, παρενοχλοῦντος ἐν στρατείᾳ τινὶ τοῦ 7 S
νεανίσκου καὶ κόπτοντος αὐτὸν ἐρωτήμασιν ἀκαίροις καὶ συμβουλίαις, 15
οἷον ἐπανορθουμένου καὶ παραστρατηγοῦντος, εἰπεῖν· „ὦ Χαβρία Χαβρία,
5 μεγάλην γέ σοι χάριν ἐκτίνω τῆς φιλίας, ὑπομένων σου τὸν υἱόν.“ ὁρῶν 9 Z'
δὲ τοὺς τὰ κοινὰ πράσσοντας τότε διῃρημένους ὥσπερ ἀπὸ κλήρου τὸ στρα-
f τήγιον καὶ τὸ βῆμα, καὶ τοὺς μὲν λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ καὶ γράφοντας
μόνον, ὧν Εὔβουλος ἦν καὶ Ἀριστοφῶν καὶ Δημοσθένης καὶ Λυκοῦργος 20
καὶ Ὑπερείδης, Διοπείθη δὲ καὶ Μενεσθέα καὶ Λεωσθένη καὶ Χάρητα
τῷ στρατηγεῖν καὶ πολεμεῖν αὔξοντας ἑαυτούς, ἐβούλετο τὴν Περικλέους
καὶ Ἀριστείδου καὶ Σόλωνος πολιτείαν ὥσπερ ὁλόκληρον καὶ διηρμο-
745 6 σμένην ἐν ἀμφοῖν ἀναλαβεῖν καὶ ἀποδοῦναι. καὶ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων
ἕκαστος ἐφαίνετο κατὰ τὸν Ἀρχίλοχον (fg. 1 Diehl) 25

ἀμφότερον, θεράπων μὲν Ἐνυαλίοιο θεοῖο,
καὶ Μουσέων ἐρατᾶν δῶρον ἐπιστάμενος,

καὶ τὴν θεὸν ἑώρα πολεμικήν θ' ἅμα καὶ πολιτικὴν οὖσαν καὶ προσαγο-
ρευομένην.

2 Polyaen. 3, 11, 2 || 12 Athen. 4, 165 e sqq. Ael. nat. an. 3, 42

[ΛPQZ] 3 δεκάτη QZP[2] || 4 τάξεις Q || 5 εἶπεν L[1] || 6 δεῖν om. L[1]H[1] | ἀρκεῖν om. P[1] || 7 αὐτοῦ codd. || 9. 10 σύμμ. κομιζ. τοῖς ἀθ. χρήματα Z || 18 πράττοντας ZC || 19 καὶ[3] om. P[1] || 20 ὧν] ὡς L[1] || 21 ὑπερίδης PQZ | διοπείθην A | λεωσθένην AQ || 22 πολεμεῖν Z: προσπολεμεῖν ΛPQ || 24 ἐν del. Zie. || 25 ἕκαστος om. Q || 26 ἀμφότερον] εἰμὶ δ' ἐγὼ Arch. | θεραπεύων L[1] || 27 ἐρατῶν Z ἐρατὸν Arch. cf. Zie. l. c. 52

8. *Οὕτω δὲ συντάξας ἑαυτόν, ἐπολιτεύετο μὲν ἀεὶ πρὸς εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, ἐστρατήγησε δὲ πλείστας οὐ μόνον τῶν καθ' ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ στρατηγίας, οὐ παραγγέλλων οὐδὲ μετιών, ἀλλ' οὐδὲ φεύγων οὐδ' ἀποδιδράσκων τῆς πόλεως καλούσης. ὁμολογεῖται γὰρ ὅτι* 2 b
5 *πέντε καὶ τεσσαράκοντα στρατηγίας ἔλαβεν, οὐδ' ἅπαξ ἀρχαιρεσίοις παρατυχών, ἀλλ' ἀπόντα μεταπεμπομένων αὐτὸν ἀεὶ καὶ χειροτονούντων· ὥστε θαυμάζειν τοὺς οὐκ εὖ φρονοῦντας τὸν δῆμον ὅτι, πλεῖστα* 3 *τοῦ Φωκίωνος ἀντικρούοντος αὐτῷ καὶ μηδὲν εἰπόντος πώποτε μηδὲ*
10 Z¹ *πράξαντος πρὸς χάριν, ὥσπερ ἀξιοῦσι τοὺς βασιλεῖς τοῖς κόλαξι χρῆσθαι*
8 S *μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς ὕδωρ, ἐχρῆθ' οὗτος τοῖς μὲν κομψοτέροις καὶ ἱλα-*
11 *ροῖς ἐν παιδιᾶς μέρει δημαγωγοῖς, ἐπὶ δὲ τὰς ἀρχὰς ἀεὶ νήφων καὶ σπουδάζων τὸν αὐστηρότατον καὶ φρονιμώτατον ἐκάλει τῶν πολιτῶν καὶ μόνον ἢ μάλιστα ταῖς βουλήσεσιν αὐτοῦ καὶ ὁρμαῖς ἀντιτασσόμενον.* c *χρησμοῦ μὲν γὰρ ἐκ Δελφῶν ἀναγνωσθέντος, ὅτι τῶν ἄλλων Ἀθηναίων* 4
15 *ὁμοφρονούντων εἷς ἀνὴρ ἐναντία φρονοίη τῇ πόλει, παρελθὼν ὁ Φωκίων ἀμελεῖν ἐκέλευσεν, ὡς αὐτὸς ὢν ὁ ζητούμενος· μόνῳ γὰρ αὐτῷ μηδὲν ἀρέσκειν τῶν πραττομένων. ἐπεὶ δὲ λέγων ποτὲ γνώμην πρὸς τὸν δῆμον* 5 *εὐδοκίμει, καὶ πάντας ὁμαλῶς ἑώρα τὸν λόγον ἀποδεχομένους, ἐπιστραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν· ,,οὐ δήπου τι κακὸν λέγων ἐμαυτὸν λέληθα;''*

20 **9.** *Πρὸς δὲ θυσίαν τινὰ τῶν Ἀθηναίων αἰτούντων ἐπιδόσεις, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδιδόντων, κληθεὶς πολλάκις ἔφη· ,,τούτους αἰτεῖτε τοὺς πλουσίους· ἐγὼ δ' αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ τούτῳ μὴ ἀποδιδοὺς ὑμῖν ἐπι⟨δι⟩δοίην'',* d *δείξας Καλλικλέα τὸν δανειστήν. ὡς δ' οὐκ ἐπαύοντο κεκραγότες καὶ* 2 *καταβοῶντες, λόγον εἶπεν αὐτοῖς τοῦτον· ,,ἀνὴρ δειλὸς ἐπὶ πόλεμον*
25 *ἐξῄει, φθεγξαμένων δὲ κοράκων, τὰ ὅπλα θεὶς ἡσύχαζεν· εἶτ' ἀναλαβὼν αὖθις ἐξῄει, καὶ φθεγγομένων πάλιν ὑπέστη· καὶ τέλος εἶπεν· ὑμεῖς κεκράξεσθε μὲν μέγιστον ὡς δυνατόν, ἐμοῦ δ' οὐ γεύσεσθε.'' πάλιν δέ* 3
11 Z¹ *ποτε τῶν Ἀθηναίων ἐξαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους κελευόντων,*

2 cf. c. 19, 4. 23, 1 Dio Chrys. 73, 7 Corn. Nep. Phoc. 1, 1 || **9** mor. 50 c || **14** mor. 187 f || **17** mor. 188 a || **20** mor. 188 a. 533 a. 822 d || **24** fab. Aesop. 245 Perry = 290 Hausr.

[**ΛPQZ**] **6** *ἐπιτυχών* **Q** || **8** *αὐτοῦ* **P** || **10** *ἐχρῆτο ⟨καὶ⟩* Zie. || **13** *ἢ μάλιστα* **P¹**: *ἢ μόνον* **L¹** *ἢ μᾶλλον* cet. *ἢ μᾶλλον ⟨τῶν ἄλλων⟩* Madvig; cf. Dion. 8, 5 || **15** post *πόλει* lac. stat. Zie. cl. mor.: *καὶ τῶν Ἀθηναίων ζητεῖν κελευόντων ὅστις ἐστὶ καὶ βοώντων* || **19** *εἰπεῖν* **L** | *δήπου κακόν τι* mor. || **20** *πρὸς* om. **Z** | *ἐπιδόσει*, deinde *καὶ τῶν* om. in lac. **Z** || **22** *τοῦτο* **Z** | *ἡμῖν* **L¹** | add. Sch., cf. et mor. || **23** *ἐπιδείξας* **QL²** cf. Zie. l. c. 54 et Erbse l. c. 293 || **24** *τοιοῦτον* **QZ** || **25** *τὰ* om. **L¹** || **26** *καὶ ⟨αὖθις⟩* Zie. | *ἐπέστη* Cor. || **27** *ὡς δυν. μέγ.* Sch. *ὡς δύνασθε μέγ.* Aes. | *γεύεσθε* **Z**

c ὡς ⟨δ'⟩ οὐκ ἐβούλετο, δειλὸν καὶ ἄνανδρον ἀποκαλούντων, „οὔθ' ὑμεῖς"
εἶπεν „ἐμὲ δύνασθε ποιῆσαι θαρσαλέον, οὔτ' ἐγὼ ὑμᾶς δειλούς. οὐ μὴν
4 ἀλλ' ἴσμεν ἀλλήλους." ἐν δὲ καιροῖς ἐπισφαλέσι τραχυνομένου τοῦ δήμου
πρὸς αὐτὸν σφόδρα, καὶ τῆς στρατηγίας εὐθύνας ἀπαιτοῦντος, „σώθητε"
5 εἶπεν „ὦ μακάριοι πρῶτον." ἐπεὶ δὲ πολεμοῦντες μὲν ἦσαν ταπεινοὶ καὶ 9 8
περιδεεῖς, γενομένης δ' εἰρήνης ἐθρασύνοντο καὶ κατεβόων τοῦ Φωκίωνος 6
ὡς ἀφῃρημένου τὴν νίκην αὐτῶν, „εὐτυχεῖτε" εἶπεν „ἔχοντες στρατηγὸν
6 εἰδόθ' ὑμᾶς· ἐπεὶ πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε." τοῖς δὲ Βοιωτοῖς οὐ βουλομέ-
νων αὐτῶν δικάζεσθαι περὶ τῆς χώρας, ἀλλὰ πολεμεῖν, συνεβούλευε διὰ
f τῶν λόγων ἐν οἷς εἰσι κρείττους, μὴ διὰ τῶν ὅπλων ἐν οἷς ἥττους, μάχε- 10
7 σθαι. λέγοντα δ' αὐτὸν οὐ προσιεμένων οὐδ' ὑπομενόντων ἀκούειν,
„ἐμέ" εἶπεν „ὑμεῖς ἃ μὴ βούλομαι ποιεῖν βιάσασθαι δύνασθε, λέγειν δ'
8 ἃ μὴ δεῖ παρὰ γνώμην οὐκ ἀναγκάσετε." τῶν δ' ἀντιπολιτευομένων αὐτῷ
746 ῥητόρων, Δημοσθένους μὲν εἰπόντος „ἀποκτενοῦσί σ' Ἀθηναῖοι,"
9 Φωκίων· „ἂν μανῶσιν", εἶπε· „σὲ δ' ἂν σωφρον⟨ήσ⟩ωσι·" Πολύευκτον 15
δὲ τὸν Σφήττιον ὁρῶν ἐν καύματι συμβουλεύοντα τοῖς Ἀθηναίοις πολε-
μεῖν πρὸς Φίλιππον, εἶθ' ὑπ' ἄσθματος πολλοῦ καὶ ἱδρῶτος, ἅτε δὴ καὶ 12 Z¹
ὑπέρπαχυν ὄντα, πολλάκις ἐπιρροφοῦντα τοῦ ὕδατος, „ἄξιον" ἔφη
„τούτῳ πιστεύσαντας ὑμᾶς ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, ὃν τί οἴεσθε ποιή-
σειν ἐν τῷ θώρακι καὶ τῇ ἀσπίδι τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων, ὅτε 20
10 λέγων πρὸς ὑμᾶς ἃ ἔσκεπται κινδυνεύει πνιγῆναι;" τοῦ δὲ Λυκούργου
πολλὰ βλάσφημα πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ πρὸς ἅπασιν ὅτι
δέκα τῶν πολιτῶν ἐξαιτοῦντος Ἀλεξάνδρου συνεβούλευεν ἐκδοῦναι, εἶπε·
b „πόλλ' ἐγὼ συμβεβούλευκα καλὰ καὶ συμφέροντα τούτοις, ἀλλ' οὐ πεί-
θονταί μοι." 25

13 mor. 188a. 811a = Demad. fg. 47 de Falco

[ΛPQZ] 1 δ' add. Anon. || 2 εἶπεν om. Z || 4 σωθείητε Λ || 5 μὲν om. PM[b] || 8 ἀπολώλειτε L[1] || 10 λόγων – ὅπλων om. P[1] | εἰσιν ante ἥττους temere intrusit Sint. | ἥττους Z: ἥσσους ΛPQ || 11 αὐτῶν P[1]V[b]F[a] || 14 Δημοσθένους] Δημάδους mor. 811a || 14. 15 edebant Ἀθηναῖοι, Φωκίων, ἂν μανῶσιν" εἶπε· „σὲ δὲ κτλ.: rectius dist. Zie. cl. mor. 188a, ubi „ἀποκτ. σε Ἀθ. ἐὰν μαν.", „ναί" εἶπ. „ἐμὲ μὲν ἂν μαν., σὲ δὲ ἂν σωφρ." et 811a, ubi „Ἀθ. σε ἀποκτ." „ἄν γε μαν." ἔφη „σὲ δὲ ἂν σωφρ." unde ⟨„ἂν μαν."⟩ εἶπε Sint. || 15 ἂν μαν.] ἐὰν μαν. C mor. 188a | δ' ἂν scripsi: δὲ ἂν P[2]QZ δὲ ἐὰν ΛP[1] | σωφρονῶσι: em. Gomme cl. p. 31, 13 || 16 σφήτιον LZ καύμασι Q || 19 τί om. L[1] | οἴεσθαι Z || 21 ὑμᾶς ἃ om. Z || 22 ὅτε L[2]Q || 23 δέκα] δὲ καὶ L[1] || 24 συμβεβούλευμαι L[1]

10. Ἦν δέ τις Ἀρχιβιάδης ἐπικαλούμενος Λακωνιστής, πώγωνά τε καθειμένος ὑπερφυῆ μεγέθει, καὶ τρίβωνα φορῶν ἀεὶ καὶ σκυθρωπάζων. τοῦτον ἐν βουλῇ θορυβούμενος ὁ Φωκίων ἐπεκαλεῖτο τῷ λόγῳ μάρτυν ἅμα καὶ βοηθόν. ὡς δ' ἀναστὰς ἐκεῖνος ἃ πρὸς χάριν ἦν τοῖς Ἀθηναίοις 2
10 8 συνεβούλευεν, ἁψάμενος αὐτοῦ τῶν γενείων· „ὦ Ἀρχιβιάδη" εἶπε, „τί
6 οὖν οὐκ ἀπεκείρω;" Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου πολεμικοῦ μὲν 3 ὄντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ παροξύνοντος ἐπὶ τὰς πράξεις τὸν δῆμον, ἐν c δὲ τῷ καταλόγῳ προσελθόντος ἐπὶ βακτηρίᾳ τὼ σκέλη καταδεδεμένου, πόρρωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος ἰδὼν ὁ Φωκίων ἀνέκραγε· „γράφε καὶ
10 Ἀριστογείτονα χωλὸν καὶ πονηρόν." ὥστε θαυμάζειν, ὅπως καὶ ὁπόθεν 4
13 Z' τραχὺς οὕτως ἀνὴρ καὶ σκυθρωπὸς ἐκτήσατο τὴν τοῦ χρηστοῦ προσηγορίαν. ἔστι δ' οἶμαι χαλεπόν, οὐ μὴν ἀδύνατον, ὥσπερ οἶνον καὶ ἄνθρωπον 5 τὸν αὐτὸν ἡδὺν ἅμα καὶ αὐστηρὸν εἶναι· καθάπερ ἕτεροι πάλιν, φαινόμενοι γλυκεῖς, ἀηδέστατοι τοῖς χρωμένοις εἰσὶ καὶ βλαβερώτατοι. καίτοι φασὶν 6
15 Ὑπερείδην ποτ' εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον· „ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ σκοπεῖτε μόνον εἰ πικρός, ἀλλ' εἰ προῖκ' εἰμὶ πικρός," ὥσπερ τοὺς πλεονεξίᾳ μόνον d ἐπαχθεῖς καὶ λυπηροὺς ὄντας, οὐχὶ μᾶλλον ὅσοι πρὸς ὕβριν καὶ φθόνον ἢ ὀργὴν ἢ φιλονεικίαν τινὰ χρῶνται τῷ δύνασθαι, τούτους δεδιότων καὶ προβαλλομένων τῶν πολλῶν. Φωκίων τοίνυν ἔχθρᾳ μὲν οὐδένα τῶν πολι- 7
20 τῶν κακῶς ἐποίησεν οὐδ' ἐνόμιζεν ἐχθρόν, ἀλλ' ὅσον ἔδει μόνον τῶν ἐνισταμένων οἷς ἔπραττεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κατεξαναστῆναι, τραχὺς ὢν καὶ δυσεκβίαστος καὶ ἀπαραίτητος, εἰς τὸν ἄλλον βίον εὐμενῆ πᾶσι καὶ κοινὸν καὶ φιλάνθρωπον ἑαυτὸν παρεῖχεν· ὥστε καὶ πταίσασι βοηθεῖν 8 καὶ κινδυνεύουσι συνεξετάζεσθαι τοῖς διαφόροις· ἐγκαλούντων δὲ τῶν e
25 φίλων ὅτι πονηρῷ τινι κρινομένῳ συνεῖπε, τοὺς χρηστοὺς ἔφη μὴ δεῖσθαι βοηθείας. Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου μετὰ τὴν καταδίκην 9 πέμψαντος καὶ δεηθέντος ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν, ὑπακούσας ἐβάδιζεν εἰς τὸ

6—16 *πικρός*² Phot. bibl. p. 395a || **11** cf. ad p. 4, 13; adde Dio Chrys. 73, 7 Ael. v. h. 3, 47. 4, 16. 12, 43 || **14** mor. 67a || **19—24** Phot. p. 395ᵃ || **26** mor. 188b

[**ΛPQZ**] **2** *ὑπερφυῆ* **ΛP**: *ὑπερφυεῖ* **Q** *ὑπερφυᾶ* **ZB** | *τῷ μεγέθει* **QP**² *τὸ μέγεθος* **B** | *καὶ*¹ om. **P**¹ || **3** *μάρτυρα* **Z** || **5** *συνεβούλευσεν* **PZC** || **6** *μὲν* om. Phot. || **7** *παροξύναντος* **L**² || **8** *σκέλει* **PH** | *καταδεδεμένῳ* codd. et Phot.: corr. Cor. || **10** *θαυμάζειν* ⟨*δεῖ*⟩ vel sim. Madvig || **11** *τραχὺς* om. **L**¹ | *καὶ* om. **L**¹ || **13** *ἕτεροι* om. **Z** || **15** *ὑπερίδην* **PQZ** || **16** *πικρός εἰμι* Phot. | *τοὺς* Zie.: *τῇ* || **17** ⟨*καὶ*⟩ *οὐχὶ* Ri. | *καὶ*²] *ἢ* Zie. || **19** *μὲν τῶν πολ. οὐδ. κακ.* **Q** *μὲν τῶν πολ. κακ. οὐδ.* Phot. || **20. 21** *μόνῳ τῷ ἐνισταμένῳ* Phot. || **21** *ἐν οἷς* **Z** | *ὑπὲρ*] *περὶ* **Q** | *κατεξαναστῆναι* **PZC** Phot.: *κατεξανιστάναι* **Λ** *συνεξαναστῆναι* **Q** | *τραχύς τε* Phot.

δεσμωτήριον· οὐκ ἐώντων δὲ τῶν φίλων, „ἐᾶσατ'" εἶπεν „ὦ μακά- 11 8
ριοι· ποῦ γὰρ ἄν τις ἥδιον Ἀριστογείτονι συμβάλοι;"

11. Καὶ μὴν οἵ γε σύμμαχοι καὶ οἱ νησιῶται τοὺς Ἀθήνηθεν ἀποστό- 14 Z¹
λους ἑτέρου μὲν ἐκπλέοντος στρατηγοῦ πολεμίους νομίζοντες, ἐφράγνυντο
f τείχη, καὶ λιμένας ἀπεχώννυσαν, καὶ κατεκόμιζον ἀπὸ τῆς χώρας εἰς τὰς 5
πόλεις βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, εἰ δὲ Φωκίων
ἡγοῖτο, πόρρω ναυσὶν ἰδίαις ἀπαντῶντες ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες,
ὡς αὐτοὺς κατῆγον.

a. 350 12. Παραδυομένου δ' εἰς τὴν Εὔβοιαν τοῦ Φιλίππου, καὶ δύναμιν ἐκ
Μακεδονίας διαβιβάζοντος, καὶ τὰς πόλεις οἰκειουμένου διὰ τυράννων, 10
747 Πλουτάρχου δὲ τοῦ Ἐρετριέως καλοῦντος τοὺς Ἀθηναίους, καὶ δεομένου
τὴν νῆσον ἐξελέσθαι καταλαμβανομένην ὑπὸ τοῦ Μακεδόνος, ἀπεστάλη
στρατηγὸς ὁ Φωκίων ἔχων δύναμιν οὐ πολλήν, ὡς τῶν ἐκεῖ συστησομέ-
2 νων ἑτοίμως πρὸς αὐτόν. εὑρὼν δὲ προδοτῶν ἅπαντα μεστὰ καὶ νοσοῦντα
καὶ διορωρυγμένα δωροδοκίαις, εἰς κίνδυνον μέγαν κατέστη, καί τινα λόφον 15
χαράδρᾳ βαθείᾳ τῶν περὶ τὰς Ταμύνας ἐπιπέδων ἀποκρινόμενον κατα-
λαβών, συνεῖχεν ἐν τούτῳ καὶ συνεκρότει τὸ μαχιμώτατον τῆς δυνάμεως.
3 τῶν δ' ἀτάκτων καὶ λάλων καὶ πονηρῶν διαδιδρασκόντων ἐκ τοῦ στρατο-
b πέδου καὶ ἀποχωρούντων, ἐκέλευσεν ἀμελεῖν τοὺς ἡγεμόνας· καὶ γὰρ
ἐνταῦθα δυσχρήστους ὑπ' ἀταξίας ἔσεσθαι καὶ βλαβεροὺς τοῖς μαχομένοις, 20
κἀκεῖ τοιαῦτα συνειδότας αὐτοῖς ἧττον αὐτοῦ καταβοήσεσθαι καὶ μὴ πάνυ 15 Z¹
συκοφαντήσειν.

13. Ὡς δ' ἐπῄεσαν οἱ πολέμιοι, κελεύσας ἐν τοῖς ὅπλοις ἀτρεμεῖν
ἄχρι ἂν αὐτὸς σφαγιάσηται, πλείω διέτριβε χρόνον, ἢ δυσιερῶν ἢ βουλόμε-
2 νος ἐγγυτέρω τοὺς πολεμίους ἐπισπάσασθαι. διὸ πρῶτον μὲν ὁ Πλούταρχος 25
οἰόμενος ἀποδειλιᾶν καὶ κατοκνεῖν ἐκεῖνον, ἐξέδραμε μετὰ τῶν ξένων· 12 S
ἔπειτα τοῦτον ἰδόντες οἱ ἱππεῖς οὐκ ἐκαρτέρησαν, ἀλλ' ἤλαυνον εὐθὺς
εἰς τοὺς πολεμίους, ἀσύντακτοι καὶ σποράδες ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσ-
c 3 φερόμενοι. νικωμένων δὲ τῶν πρώτων, ἅπαντες ἐσκεδάσθησαν, καὶ ὁ
Πλούταρχος ἔφυγε, καὶ τῷ χάρακι προσμείξαντες ἔνιοι τῶν πολεμίων 30

9 c. 12—14, 2 Aeschin. 3, 86—88. Demosth. 4, 37. 5, 5 c. schol. 21, 110. 161—164. 200. 39, 16. 59, 4 Paus. 1, 36, 4 Diod. 16, 74, 1

[ΛPQZ] 7 ἡγεῖτο ZA || 8 αὐτοὺς L¹P²Z αὐτὸν P¹ || 9 παραγενομένου P¹ || 12 τοῦ om. P¹ || 15 δωροδοκία(ι): corr. Sint. || 16 ἀποκρυπτόμενον: corr. Cor. ἀποκοπτόμενον Br. || 17 συνεκρότει Rei. hab. H ex ras.: συνεκράτει || 18 λάλων] δειλῶν Herw. || 19 ἀναχωρούντων Q || 24 ἄχρις QZ

ἐκκόπτειν ἐπειρῶντο καὶ διασπᾶν, ὡς ἁπάντων κεκρατηκότες. ἐν τούτῳ 4
δὲ τῶν ἱερῶν γενομένων, τοὺς μὲν εὐθὺς ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσπεσόντες
οἱ Ἀθηναῖοι τρέπουσι, καὶ καταβάλλουσι τοὺς πλείστους περὶ τοῖς ἐρύμασι
φεύγοντας, ὁ δὲ Φωκίων τὴν μὲν φάλαγγα προσέταξεν ἐφεδρεύειν, ἀνα-
5 *λαμβάνουσαν ἅμα καὶ προσδεχομένην τοὺς ἐν τῇ φυγῇ πρότερον διασπα-*
ρέντας, αὐτὸς δὲ τοὺς ἐπιλέκτους ἔχων ἐνέβαλε τοῖς πολεμίοις, καὶ μά- 5
χης καρτερᾶς γενομένης, πάντες μὲν ἐκθύμως ἠγωνίσαντο καὶ ἀφει- d
δῶς, Θάλλος δ' ὁ Κινέου καὶ Γλαῦκος ὁ Πολυμήδους περὶ αὐτὸν τεταγ-
μένοι τὸν στρατηγὸν ἠρίστευσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Κλεοφάνης ἄξιον πλεῖ- 6
10 *στον παρέσχεν ἑαυτὸν ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ· τοὺς γὰρ ἱππεῖς ἀνακαλούμενος ἐκ*
τῆς τροπῆς καὶ βοῶν καὶ διακελευόμενος κινδυνεύοντι τῷ στρατηγῷ βοη-
θεῖν, ἐποίησεν ἀναστρέψαντας ἐπιρρῶσαι τὸ νίκημα τῶν ὁπλιτῶν. ἐκ 7
16 Z' *τούτου τόν τε Πλούταρχον ἐξέβαλεν ἐκ τῆς Ἐρετρίας, καὶ Ζάρητρα φρού-*
ριον ἑλὼν ἐπικαιρότατον, ᾗ μάλιστα συνελαύνεται τὸ πλάτος εἰς βραχὺ
15 *διάζωμα τῆς νήσου, σφιγγομένης ἑκατέρωθεν ταῖς θαλάσσαις, οὓς ἔλαβεν* e
αἰχμαλώτους Ἕλληνας ἀφῆκε, φοβηθεὶς τοὺς ῥήτορας τῶν Ἀθηναίων, μὴ
πρὸς ὀργήν τι βιάσωνται τὸν δῆμον ἀγνωμονῆσαι περὶ αὐτούς.

14. *Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διαπραξάμενος ἀπέπλευσεν ὁ Φωκίων, ταχὺ μὲν*
13 S *ἐπόθησαν οἱ σύμμαχοι τὴν χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην αὐτοῦ, ταχὺ*
20 *δ' ἔγνωσαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐμπειρίαν καὶ ῥώμην τοῦ ἀνδρός. ὁ γὰρ μετ'* 2
ἐκεῖνον ἐλθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα Μολοσσὸς οὕτως ἐπολέμησεν, ὥστε καὶ
ζῶν αὐτὸς ὑποχείριος γενέσθαι τοῖς πολεμίοις.

Ἐπεὶ δὲ μεγάλα ταῖς ἐλπίσι περινοῶν ὁ Φίλιππος εἰς Ἑλλήσποντον ἦλθε 3 *a. 340/39*
μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, ὡς Χερρόνησον ἐν ταὐτῷ καὶ Πέρινθον ἕξων f
25 *καὶ Βυζάντιον, ὡρμημένων δὲ τῶν Ἀθηναίων βοηθεῖν οἱ ῥήτορες ἠγω-*
νίσαντο τὸν Χάρητα στρατηγὸν ἀποσταλῆναι, καὶ πλεύσας ἐκεῖνος οὐδὲν 4
ἄξιον τῆς δυνάμεως ἔπραττεν, οὐδ' αἱ πόλεις ἐδέχοντο τὸν στόλον, ἀλλ'
ὕποπτος ὢν πᾶσιν ἐπλανᾶτο, χρηματιζόμενος ἀπὸ τῶν συμμάχων καὶ

23 c. 14, 3—8 Diod. 16, 74—77, 3 Philoch. FGrH 328 F 53—56. Paus. 1, 29, 10 Corn. Nep. Phoc. 2, 3 al. || **25** mor. 851 a

[**ΛPQZ**] **4** *μὲν*] *τε* **QZ** || **6** *ἐνέβαλλε* **L^1H** || **8** *κινίου* **P** *κιννέου* **Z** *κηδέου* **Q** || **10** *γὰρ*] *δὲ* **Z** || **11** *καὶ*² om. **Q** | *διαβοηθεῖν* **Q** || **13** *ἐξέβαλλεν* **L^1H** | *ἐρετρείας* **L^1H^1** | *Ζάρηκα* Stauropoullos *Ἐφ. ἀρχ.* 1895, 149; cf. IG XII 9, p. 160, 33 sqq. || **14** *εἰς* om. **Z** || **15** *ἑκατέρωθε* **Λ** | *τῆς θαλάσσης* mg. **L^2Q** | *οὓς ἔλαβεν* Rei.: *οὔτε λαβεῖν* codd. *ὅσους ἔλαβεν* Vulc. || **16** *ἀφῆκε* **Z** et **H** mg.: *ἐφῆκε* **ΛPQ** || **17** *τι* **L^1P^1Q**: *τινα* **ZL^2P^2** | *περὶ* **LP^1Q**: *πρὸς* **ZP^2C** || **18** *διαπρ. ἀπέβη ὁ φωκ. τοῦ πλοός* **Q** || **19** *καὶ τὴν δικ* **Q** || **24** *τῆς* om. **PQZ** || **26** *καὶ* om. **P^1**

748 *καταφρονούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὁ δὲ δῆμος ὑπὸ τῶν ῥητόρων παροξυνόμενος ἠγανάκτει καὶ μετενόει τοῖς Βυζαντίοις πέμψας τὴν βοή-*
5 *θειαν, ἀναστὰς ὁ Φωκίων εἶπεν, ὅτι δεῖ μὴ τοῖς ἀπιστοῦσιν ὀργίζεσθαι τῶν συμμάχων, ἀλλὰ τοῖς ἀπιστουμένοις τῶν στρατηγῶν· „οὗτοι γὰρ ὑμᾶς ποιοῦσι φοβεροὺς καὶ τοῖς χωρὶς ὑμῶν σῴζεσθαι μὴ δυναμένοις.“* 17 Z'
6 *κινηθεὶς οὖν ὁ δῆμος ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ μεταπεσών, ἐκέλευεν αὐτὸν* 6 *ἐκεῖνον ἑτέραν προσλαβόντα δύναμιν βοηθεῖν τοῖς συμμάχοις εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὃ μεγίστην ῥοπὴν ἐποίησε πρὸς τὸ σωθῆναι τὸ Βυζάντιον.*
7 *ἦν μὲν γὰρ ἤδη μεγάλη δόξα τοῦ Φωκίωνος· ἐπεὶ δὲ καὶ Λέων, ἀνὴρ Βυζαντίων πρῶτος ἀρετῇ καὶ τῷ Φωκίωνι γεγονὼς ἐν Ἀκαδημείᾳ συν-* 10
b *ήθης, ἀνεδέξατο τὴν πίστιν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν, οὐκ εἴασαν ἔξω στρατοπεδεῦσαι βουλόμενον, ἀλλ' ἀνοίξαντες τὰς πύλας ἐδέξαντο καὶ κατέμειξαν ἑαυτοῖς τοὺς Ἀθηναίους, οὐ μόνον ἀνεγκλήτους ταῖς διαίταις καὶ σώφρονας, ἀλλὰ καὶ προθυμοτάτους ἐν τοῖς ἀγῶσι διὰ τὴν πίστιν*
8 *γενομένους. οὕτω μὲν ὁ Φίλιππος ἐξέπεσε τοῦ Ἑλλησπόντου τότε καὶ* 15 *κατεφρονήθη, δοκῶν ἄμαχός τις εἶναι καὶ ἀνανταγώνιστος, ὁ δὲ Φωκίων* 14 S *καὶ ναῦς τινας εἷλεν αὐτοῦ, καὶ φρουρουμένας πόλεις ἀνέλαβε, καὶ πολλαχόθι τῆς χώρας ἀποβάσεις ποιούμενος ἐπόρθει καὶ κατέτρεχε,*
c *μέχρι οὗ τραύματα λαβὼν ὑπὸ τῶν προσβοηθούντων ἀπέπλευσε.*

a. 343 **15.** *Τῶν δὲ Μεγαρέων ἐπικαλουμένων κρύφα, φοβούμενος ὁ Φωκίων* 20 *τοὺς Βοιωτοὺς μὴ προαισθόμενοι φθάσωσι τὴν βοήθειαν, ἐκκλησίαν συνήγαγεν ἕωθεν, καὶ προσαγγείλας τὰ παρὰ τῶν Μεγαρέων τοῖς Ἀθηναίοις, ὡς ἐπεψηφίσαντο, τῇ σάλπιγγι σημήνας εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας*
2 *ἦγεν αὐτοὺς τὰ ὅπλα λαβόντας. δεξαμένων δὲ τῶν Μεγαρέων προθύμως,* 18 Z' *τήν τε Νίσαιαν ἐτείχισε, καὶ διὰ μέσου σκέλη δύο πρὸς τὸ ἐπίνειον ἀπὸ* 25
d *τοῦ ἄστεος ἐνέβαλε, καὶ συνῆψε τῇ θαλάττῃ τὴν πόλιν, ὥστε τῶν κατὰ γῆν πολεμίων ὀλίγον ἤδη φροντίζουσαν ἐξηρτῆσθαι τῶν Ἀθηναίων.*

1 mor. 188b || **9** Suda s. *Λέων* III. Philostr. v. soph. 1, 2 Bux RE. XII 2008 || **20** c. 15 cf. Demosth. 9, 17. 27. 74. 10, 9. 19, 87. 204. 294sq. 326. 334; adde 18, 48. 71. 295 Ernst Meyer RE. XV 193

[**ΛPQZ**] **5** *ὑμᾶς* Ald.: *ἡμᾶς* | *καὶ τοῖς* Anon.: *καίτοι* | *ἡμῶν* **Z** || **7** *ἑτέραν* om. **Q** || **9** *ἦν – Λέων* om. **Q** | *καὶ Λέων* Sint.: *κλέων* **ΛZP²** *λέων* Wachsmuthii hab. **P¹** || **10** *ἀκαδημία*: corr. Sint. || **16** *ἀνταγώνιστος* **L¹MF** || **19** *βοηθούντων* **QH** || **20** *κρυφῇ* **Q** || **22** *παρὰ* **L²H**: *περὶ* **L¹PQZ** (*πέριξ* **MVᵇ**) || **23** *ἐψηφίσαντο* **QL²** || **25** *ἐπίνηον* **L¹** || **26** *ἄστεως* **L¹H¹** | *ἐνέβαλεν* **L²A**: *ἐνέβαλλεν* **H** *ἀνέβαλε* **PQMᵇ** *ἀνέλαβε* **FFᵃ** || **27** *ὀλίγων* **L¹A**

16. *Ἤδη δὲ πρὸς Φίλιππον ἐκπεπολεμωμένων παντάπασι, καὶ στρατηγῶν αὐτοῦ μὴ παρόντος ἑτέρων ἐπὶ τὸν πόλεμον ᾑρημένων, ὡς κατέπλευσεν ἀπὸ τῶν νήσων, πρῶτον μὲν ἔπειθε τὸν δῆμον, εἰρηνικῶς ἔχοντος τοῦ Φιλίππου καὶ φοβουμένου τὸν κίνδυνον ἰσχυρῶς, δέχεσθαι τὰς διαλύ-*
5 *σεις· καί τινος ἀντικρούσαντος αὐτῷ τῶν εἰωθότων κυλινδεῖσθαι περὶ* 2
τὴν Ἡλιαίαν καὶ συκοφαντεῖν καὶ εἰπόντος „σὺ δὲ τολμᾷς ὦ Φωκίων ἀποτρέπειν Ἀθηναίους, ἤδη τὰ ὅπλα διὰ χειρῶν ἔχοντας;" „ἔγωγ'" εἶπε, „καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὅτι πολέμου μὲν ὄντος ἐγὼ σοῦ, εἰρήνης δὲ γενο- e
μένης σὺ ἐμοῦ ἄρξεις." ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἐκράτει 3
10 *κελεύων ὡς πορρωτάτω τῆς Ἀττικῆς θέσθαι μάχην τοὺς Ἀθηναίους, „ὦ τᾶν" ἔφη, „μὴ ποῦ μαχώμεθα σκοπῶμεν, ἀλλὰ πῶς νικήσωμεν. οὕτω γὰρ ἔσται μακρὰν ὁ πόλεμος, ἡττωμένοις δὲ πᾶν ἀεὶ δεινὸν ἐγγὺς πάρ-*
15 S *εστι." γενομένης δὲ τῆς ἥττης, καὶ τῶν θορυβοποιῶν καὶ νεωτεριστῶν ἐν* 4 *a.338*
ἄστει τὸν Χαρίδημον ἑλκόντων ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ στρατηγεῖν ἀξιούντων,
15 *ἐφοβήθησαν οἱ βέλτιστοι, καὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἔχοντες ἐν τῷ*
19 Z[1] *δήμῳ, δεόμενοι καὶ δακρύοντες μόλις ἔπεισαν ἐπιτρέψαι τῷ Φωκίωνι*
τὴν πόλιν. ὁ δὲ τὴν μὲν ἄλλην τοῦ Φιλίππου πολιτείαν καὶ φιλανθρωπίαν 5 f
ᾤετο δεῖν προσδέχεσθαι· Δημάδου δὲ γράψαντος ὅπως ἡ πόλις μετέχοι τῆς κοινῆς εἰρήνης καὶ τοῦ συνεδρίου τοῖς Ἕλλησιν, οὐκ εἴα πρὸ τοῦ
20 *γνῶναι, τίνα Φίλιππος αὐτῷ γενέσθαι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀξιώσει·*
κρατηθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ διὰ τὸν καιρόν, ὡς εὐθὺς ἑώρα τοὺς Ἀθηναίους 6 **749**
μεταμελομένους ὅτι καὶ τριήρεις ἔδει παρέχειν τῷ Φιλίππῳ καὶ ἱππεῖς,
„ταῦτ'" ἔφη „φοβούμενος ἠναντιούμην· ἐπεὶ δὲ συνέθεσθε, δεῖ μὴ βα- 7
ρέως φέρειν μηδ' ἀθυμεῖν, μεμνημένους ὅτι καὶ οἱ πρόγονοί ποτε μὲν
25 *ἄρχοντες, ποτὲ δ' ἀρχόμενοι, καλῶς δ' ἀμφότερα ταῦτα ποιοῦντες, καὶ τὴν πόλιν ἔσωσαν καὶ τοὺς Ἕλληνας."*

Φιλίππου δ' ἀποθανόντος εὐαγγέλια θύειν τὸν δῆμον οὐκ εἴα· καὶ γὰρ 8 *a.336*
ἀγεννὲς εἶναι ⟨τὸ⟩ ἐπιχαίρειν, καὶ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ παραταξαμένην πρὸς αὐτοὺς δύναμιν ἑνὶ σώματι μόνον ἐλάττω γενέσθαι.

18 Diod. 16, 87, 3 Demosth. 18, 285 Suda s. v. *Δημάδης* || **27** Plut. Demosth. 22, 2 Arr. an. 1, 10, 5

[**ΛPQZ**] **1** *δὲ τῶν πρὸς* **Z** || **2** *ἑτέρων* post *πόλεμον* pon. **Z** | *εἰρημένων* **P** || **7** *τοὺς ἀθηναίους* **Q** || **9** *ἔπεισεν* Sch. || **11** *μαχόμεθα* **LAZ** *μαχούμεθα* **CBH** | *νικήσομεν* **CBZH** corr. || **13** *τῆς* om. **Λ** || **13. 14** *τῶν ἐν ἄστει* **F** Steph. || **15** ⟨*σύμμαχον*⟩ *ἔχοντες* Ri. || **20** *ὁ φίλιππος* **P** || **22** *μεταμελουμένους* **Λ** || **27** *θύειν*] *ποιεῖν* **Q** || **28** *οὐκ εὐγενὲς* **P**[1] | *τὸ* add. Benseler, *εἶναι* del. Sint. || **29** *γεγονέναι* **P**[1]

b **17.** *Δημοσθένους δὲ λοιδοροῦντος τὸν Ἀλέξανδρον ἤδη προσάγοντα ταῖς Θήβαις, ἔφη* (Od. 9, 494)·

σχέτλιε, τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζέμεν ἄγριον ἄνδρα

καὶ δόξης μεγάλης ὀρεγόμενον; ἢ βούλει πυρκαϊᾶς τηλικαύτης οὔσης ἐγγὺς ῥιπίσαι τὴν πόλιν; ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲ βουλομένοις ἀπολέσθαι τούτοις 5
2 *ἐπιτρέψομεν, οἱ διὰ τοῦτο στρατηγεῖν ὑπομένοντες." ὡς δ' ἀπωλώλεισαν* 20 Z[1]
αἱ Θῆβαι, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξῃτεῖτο τοὺς περὶ Δημοσθένην καὶ Λυκοῦργον καὶ Ὑπερείδην καὶ Χαρίδημον, ἡ δ' ἐκκλησία πρὸς ἐκεῖνον
3 *ἀπέβλεπεν, ὀνομαστὶ πολλάκις καλούμενος ἀνέστη· καὶ τῶν φίλων ἕνα* 16 S
c *παραστησάμενος, ᾧ μάλιστα χρώμενος διετέλει καὶ πιστεύων καὶ ἀγαπῶν· ,,εἰς τὰ τοιαῦτ'" ἔφη ,,τὴν πόλιν οὗτοι παραγηόχασιν, ὥστ' ἔγωγε* 10
κἂν Νικοκλέα τις τοῦτον ἐξαιτῇ, διδόναι κελεύσω. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸς
4 *ὑπὲρ ὑμῶν ἁπάντων ἀποθανεῖν εὐτυχίαν ⟨ἂν⟩ ἐμαυτοῦ θείμην. ἐλεῶ δ'" εἶπεν ,,ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἐκ Θηβῶν δεῦρο πεφευγότας, ἀρκεῖ δὲ τὰς Θήβας κλαίειν τοῖς Ἕλλησι. διὸ βέλτιόν ἐστιν ὑπὲρ ἀμφοῖν πείθειν* 15
5 *καὶ παραιτεῖσθαι τοὺς κρατοῦντας ἢ μάχεσθαι." τὸ μὲν οὖν πρῶτον ψήφισμα λέγεται ⟨τὸν⟩ Ἀλέξανδρον ὡς ἔλαβε ῥῖψαι, καὶ φυγεῖν ἀποστρα-*
d 6 *φέντα τοὺς πρέσβεις· τὸ δὲ δεύτερον ἐδέξατο κομισθὲν ὑπὸ Φωκίωνος, τῶν πρεσβυτέρων ἀκούων ὅτι καὶ Φίλιππος ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ οὐ μόνον τὴν ἔντευξιν ὑπέμεινεν αὐτοῦ καὶ τὴν δέησιν, ἀλλὰ καὶ συμ-* 20
βουλεύοντος ἤκουσε. συνεβούλευε δ' ὁ Φωκίων, εἰ μὲν ἡσυχίας ὀρέγεται, θέσθαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ δόξης, μεταθέσθαι, πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τραπόμενον. καὶ πολλὰ πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρου φύσιν καὶ βούλησιν εὐστόχως εἰπών, οὕτω μετέβαλε καὶ κατεπράϋνεν αὐτόν, ὥστ' 21 Z[1]
εἰπεῖν ὅπως προσέξουσι τὸν νοῦν Ἀθηναῖοι τοῖς πράγμασιν, ὡς εἴ τι 25
e 9 *γένοιτο περὶ αὐτόν, ἐκείνοις ἄρχειν προσῆκον. ἰδίᾳ δὲ τὸν Φωκίωνα ποιησάμενος αὐτοῦ φίλον καὶ ξένον, εἰς τοσαύτην ἔθετο τιμὴν ὅσην εἶχον*

1 Plut. Demosth. 23, 2. 5 || **6** Plut. Demosth. 23, 4—6 Arr. an. 1, 10, 4—6 || **24** Plut. Alex. 13, 2

[**ΛPQZ**] **5** *ῥίψαι*: corr. Br., cf. Flam. 21, 6 mor. 829e. 1077a (*ἐνάψαι* Bernardakis) || **6** *στρατηγοὺς* **Q** cf. Zie. l. c. 54 | *ἀπολώλεισαν* **L[1]PZH** al. || **7** *ἐξῄτει* Rei. cl. v. 12; sed cf. Pyrrh. 3, 5 Flam. 21, 2 Nic. 28, 3 || **8** *ὑπερίδην* **PQZ** || **11** *τὰ* om. **Q** | *παραγηόχασιν* **L[2]AP[2]FM[b]**: *παρηγιόχασιν* **L[1]** *παρηγηόχασιν* **QF** · *παρενηνόχασιν* **P[1]** || **12** *ἐξαιτεῖ* **L[1]** | *μὲν* om. **L[1]** || **13** *ἡμῶν* **PQ** | *ἂν* add. Cor. || **14** *ὦ ἄνδρες* **Z** || **17** *τὸν* add. Sint. | *ἀλέξανδρος* **Z** | *ἀποστραφέντας* Ri. || **23** *καὶ πολλὰ καὶ πρὸς* **Λ** || **27** *αὐτοῦ* codd.

ὀλίγοι τῶν ἀεὶ συνόντων. ὁ γοῦν Δοῦρις (FGrH 76 F 51) εἴρηκεν, ὡς μέγας 10
γενόμενος καὶ Δαρείου κρατήσας ἀφεῖλε τῶν ἐπιστολῶν τὸ χαίρειν, πλὴν
ἐν ὅσαις ἔγραφε Φωκίωνι· τοῦτον δὲ μόνον ὥσπερ Ἀντίπατρον μετὰ τοῦ
χαίρειν προσηγόρευε. τοῦτο δὲ καὶ Χάρης ἱστόρηκε (FGrH 125 F 10).

17 S **18.** Τὸ μέντοι περὶ τῶν χρημάτων ὁμολογούμενόν ἐστιν, ὅτι δωρεὰν
6 αὐτῷ κατέπεμψεν ἑκατὸν τάλαντα. τούτων κομισθέντων εἰς Ἀθήνας,
ἠρώτησεν ὁ Φωκίων τοὺς φέροντας, τί δή ποτε πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων
αὐτῷ μόνῳ τοσαῦτα δίδωσιν Ἀλέξανδρος. εἰπόντων δ' ἐκείνων „ὅτι σὲ 2 f
κρίνει μόνον ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν", „οὐκοῦν" εἶπεν ὁ Φωκίων
10 „ἐασάτω με καὶ δοκεῖν [ἀεὶ] καὶ εἶναι τοιοῦτον." ὡς δ' ἀκολουθήσαντες 3
εἰς οἶκον αὐτῷ πολλὴν ἑώρων εὐτέλειαν, τὴν μὲν γυναῖκα μάττουσαν, ὁ δὲ
Φωκίων αὐτὸς ἀνιμήσας ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος ἀπενίπτετο τοὺς πόδας, ἔτι
μᾶλλον ἐνέκειντο καὶ ἠγανάκτουν, δεινὸν εἶναι λέγοντες, εἰ φίλος ὢν τοῦ 750
βασιλέως οὕτω διαιτήσεται πονηρῶς. ἰδὼν οὖν ὁ Φωκίων πένητα πρεσβύ- 4
15 την ἐν τριβωνίῳ ῥυπαρῷ πορευόμενον, ἠρώτησεν εἰ τούτου χείρονα
22 Z¹ νομίζουσιν αὐτόν. εὐφημεῖν δ' ἐκείνων δεομένων, „καὶ μὴν οὗτος"
εἶπεν „ἀπ' ἐλαττόνων ἐμοῦ ζῇ καὶ ἀρκεῖται." „τὸ δ' ὅλον ἢ μὴ
χρώμενος" ἔφη „μάτην ἕξω τοσοῦτον χρυσίον, ἢ χρώμενος ἐμαυτὸν
ἅμα κἀκεῖνον διαβαλῶ πρὸς τὴν πόλιν." οὕτω μὲν οὖν ἐπανῆλθε πάλιν τὰ 5
20 χρήματ' ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπιδείξαντα τοῖς Ἕλλησι πλουσιώτερον τοῦ διδόντος
τοσαῦτα τὸν μὴ δεόμενον. ἐπεὶ δ' Ἀλέξανδρος ἠγανάκτησε καὶ πάλιν 6 b
ἔγραψε τῷ Φωκίωνι φίλους μὴ νομίζειν τοὺς μηδὲν αὐτοῦ δεομένους,
χρήματα μὲν οὐδ' ὣς ὁ Φωκίων ἔλαβεν, ἀφεθῆναι δ' ἠξίωσε τὸν σοφιστὴν
Ἐχεκρατίδην καὶ τὸν Ἴμβριον Ἀθηνόδωρον καὶ Ῥοδίους δύο, Δημάρατον
25 καὶ Σπάρτωνα, συνειλημμένους ἐπ' αἰτίαις τισὶ καὶ καθειργμένους ἐν
Σάρδεσι. τούτους μὲν οὖν εὐθὺς ἀπέλυσεν ὁ Ἀλέξανδρος, Κρατερὸν δ' 7
ἀποστέλλων εἰς Μακεδονίαν ἐκέλευσε τεττάρων πόλεων ἐν Ἀσίᾳ, Κίον Γερ-
γίθου Μυλάσων Ἐλαίας, μίαν ἣν ἂν αἱρῆται παραδοῦναι τῷ Φωκίωνι,

1 Ael. v. h. 1, 25 || 5 Plut. Alex. 39, 4 mor. 188c Ael. v. h. 1, 25. 11, 9 Stob. flor. 3, 37, 36 Corn. Nep. Phoc. 1, 3

[ΛPQZ] 3 ἐν om. Z | τοῦτο Z || 4 τοῦτο] ταὐτὸ Ri. || 8 τοσαῦτα] ταῦτα mor. Stob. || 10 ἀεὶ del. Zie. cum mor. Stob. Ael. || 11 μὲν ZCL²P²: δὲ L¹P¹HQ || 12 ἀπένιπτε P || 15 ⟨παρα⟩πορευόμενον Zie. || 19 οὖν Z: om. cet. | πάλιν om. ZC || 21 καὶ om. Z || 22 τῷ om. ZC | αὐτοῦ Z: αὐτῷ cet. || 23 καὶ χρήματα Z | ὁ PCF: om. cet. | φωκίων om. Q || 25 σπάρτονα L¹P¹ || 26 οὖν om. PQ || 27 γεργίθου Q: γεργήθου || 28 μυλάσσων: corr. Cor. (Κίος Ἐλαία Μύλασα Πάταρα apud Ael. 1, 25)

8 *διατεινάμενος ἔτι μᾶλλον ὡς χαλεπανεῖ μὴ λαβόντος. ἀλλ' οὔτε Φωκίων* 18 8
c *ἔλαβεν, ὅ τ' Ἀλέξανδρος ταχέως ἀπέθανεν. ἡ δ' οἰκία τοῦ Φωκίωνος ἔτι*
νῦν ἐν Μελίτῃ δείκνυται, χαλκαῖς λεπίσι κεκοσμημένη, τὰ δ' ἄλλα λιτὴ
καὶ ἀφελής.

19. *Τῶν δὲ γυναικῶν ἃς ἔγημε περὶ τῆς προτέρας οὐθὲν ἱστορεῖται,* 5
πλὴν ὅτι Κηφισόδοτος ἦν ὁ πλάστης ἀδελφὸς αὐτῆς· τῆς δὲ δευτέρας οὐκ
ἐλάττων ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ ἀφελείᾳ λόγος ἦν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἢ
2 *Φωκίωνος ἐπὶ χρηστότητι. καί ποτε θεωμένων καινοὺς τραγῳδοὺς Ἀθη-* 23 Z'
ναίων, ὁ μὲν τραγῳδὸς εἰσιέναι μέλλων βασιλίδος πρόσωπον, ᾔτει κεκοσ-
μημένας πολλὰς πολυτελῶς ὀπαδοὺς τὸν χορηγόν, καὶ μὴ παρέχοντος, 10
d 3 *ἠγανάκτει καὶ κατεῖχε τὸ θέατρον, οὐ βουλόμενος προελθεῖν. ὁ δὲ χορηγὸς*
Μελάνθιος ὠθῶν αὐτὸν εἰς τὸ μέσον ἐβόα· „τὴν τοῦ Φωκίωνος οὐχ ὁρᾷς
γυναῖκα προϊοῦσαν ἀεὶ μετὰ μιᾶς θεραπαινίδος; ἀλλ' ἀλαζονεύῃ καὶ δια-
φθείρεις τὴν γυναικωνῖτιν." ἐξακούστου δὲ τῆς φωνῆς γενομένης, ἐδέ-
4 *ξατο κρότῳ πολλῷ καὶ θορύβῳ τὸ θέατρον. αὐτὴ δ' ἡ γυνή, ξένης τινὸς* 15
Ἰωνικῆς ἐπιδειξαμένης χρυσοῦν καὶ λιθοκόλλητον κόσμον ⟨ἐν⟩ ἐμπλο-
κίοις καὶ περιδεραίοις, „ἐμοὶ δ'" ἔφη „κόσμος ἐστὶ Φωκίων, εἰκοστὸν
ἔτος ἤδη στρατηγῶν Ἀθηναίων."

20. *Φώκῳ δὲ τῷ υἱῷ βουλομένῳ ⟨δι⟩αγωνίσασθαι Παναθηναίοις ἀπο-*
e *βάτην ἐφῆκεν, οὐχὶ τῆς νίκης ὀρεγόμενος, ἀλλ' ὅπως ἐπιμεληθεὶς καὶ* 20
ἀσκήσας τὸ σῶμα βελτίων ἔσοιτο· καὶ γὰρ ἦν ἄλλως φιλοπότης καὶ ἄτακ-
2 *τος ὁ νεανίσκος. νικήσαντος δὲ καὶ πολλῶν αἰτουμένων ἑστιᾶσαι τὰ*
νικητήρια, τοὺς ἄλλους Φωκίων παραιτησάμενος, ἑνὶ τὴν φιλοτιμίαν
3 *ταύτην συνεχώρησεν. ὡς δ' ἐλθὼν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἄλλην τε σοβαρὰν ἑώρα* 24 Z'
παρασκευὴν καὶ ποδανιπτῆρας οἴνου δι' ἀρωμάτων προσφερομένους τοῖς 25

6 Ael. v. h. 7, 9 || **15** mor. 1131 b (cf. Stob. 4, 23, 54) || **17** cf. ad. p. 7, 2 || **19** Athen. 4, 168 e; cf. infra c. 30, 2. 38, 3

[**ΛPQZ**] **1** *οὐδὲ οὕτω φωκ.* **C** | *οὔθ' ὁ* Zie. || **2** *ὅ τ'*] *οὔτε* **BV**[b]**F** et **H** ante corr. || **5** *οὐδὲν* **QFF** | *ἱστόρηται* **Z** || **6** *ὁ ἀδελφὸς* **P** || **7** *ἔλαττον* **QZ** || **8** *ἐπὶ*] *ἐν* **Z** || **9** *εἰσιέναι . . . πρόσωπον* | cf. Demosth. 19, 247 Lib. or. 30, 28 | *κεκοσμημένας* **P**[1]**F**: *καὶ κεκοσμ.* **ΛP QF M**[b] || **10** *ὀπαδοὺς πολυτελῶς* **Z** (*πολυτελῶς* om. **C**) || **11** *προσελθεῖν* **ZC** || **12** *τὴν τοῦ* Zie.: *τὴν* **PQZ** *τοῦ* **Λ** || **16** *ἐπιδειξ. ἰωνικῆς* **P** | ⟨*ἐν*⟩ *ἐμπλοκίοις* Rei.: *ἐν πλοκίοις* **PC** Anon. Sint. cl. mor. 141 d *ἐμπλοκίοις* **ΛQZ**; cf. Athen. 13, 579 d || **17** *δ'* om. **Q** || **19** *φώκω* **Z**: *φωκίων* | *τὸν υἱὸν βουλόμενον* Benseler Sint. | ⟨*δι*⟩*αγωνίσασθαι* Zie. cf. Zie. l. c. 55 | *παρ' ἀθηναίοις* **PV**[b] | *ἀποβατὴν* codd. plurimi || **20** *ἀφῆκεν* **F** Sint. || **24** *συνεχώρησεν* **Z**: *παρεχώρησεν* **ΛP**[1] *συμπαρεχώρησεν* **QP**[2] || **25** *ποδανιπτῆρας* **ΛC**: *ποδονιπτῆρας* cet. et Ath.

19 S εἰσιοῦσι, καλέσας τὸν υἱὸν „οὐ παύσεις“ ἔφη „τὸν ἑταῖρον ὦ Φῶκε δια-
φθείροντά σου τὴν νίκην;“ βουλόμενος δὲ καὶ καθόλου μεταστῆσαι τὸ 4
μειράκιον ἐκ τῆς διαίτης ἐκείνης, ἀπήγαγεν εἰς Λακεδαίμονα καὶ κατ- f
έμειξε τοῖς ἀγομένοις τὴν λεγομένην ἀγωγὴν νεανίσκοις. καὶ τοῦτο τοὺς 5
5 Ἀθηναίους ἐλύπησεν, ὡς ὑπερορῶντος καὶ ὑπερφρονοῦντος τὰ οἰκεῖα
τοῦ Φωκίωνος. εἰπόντος δὲ τοῦ Δημάδου πρὸς αὐτόν· „τί οὐ πείθομεν 6
ὦ Φωκίων Ἀθηναίους τὴν Λακωνικὴν προσδέξασθαι πολιτείαν; ἐὰν γὰρ 751
σὺ κελεύῃς, ἐγὼ γράφειν καὶ λέγειν ἕτοιμός εἰμι“, „πάνυ γοῦν“ ἔφη
„πρέψειεν ἄν σοι, μύρου τοσοῦτον ὄζοντι καὶ χλαμύδα τοιαύτην φοροῦντι,
10 συμβουλεύειν Ἀθηναίοις περὶ φιδιτίων καὶ τὸν Λυκοῦργον ἐπαινεῖν.“

21. Γράψαντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου περὶ τριήρων ὅπως ἀποστείλωσιν a.333/2
αὐτῷ, καὶ τῶν ῥητόρων ἐνισταμένων, τῆς δὲ βουλῆς τὸν Φωκίωνα λέγειν
κελευούσης, „λέγω τοίνυν ὑμῖν“ εἶπεν „ἢ τοῖς ὅπλοις κρατεῖν ἢ τοῖς
κρατοῦσι φίλους εἶναι.“

15 Πρὸς δὲ Πυθέαν, ἀρχόμενον τότε πρῶτον ἐντυγχάνειν Ἀθηναίοις, ἤδη 2
δὲ λάλον ὄντα καὶ θρασύν, „οὐ σιωπήσεις“ ἔφη, „καὶ ταῦτα νεώνητος
ὢν τῷ δήμῳ;“

25 Z' Ἐπεὶ δ' Ἅρπαλος μετὰ χρημάτων πολλῶν ἀποδρὰς Ἀλέξανδρον ἐκ τῆς 3 b
Ἀσίας τῇ Ἀττικῇ προσέβαλε, καὶ τῶν εἰωθότων ἀπὸ τοῦ βήματος χρηματί- a.324
20 ζεσθαι δρόμος ἦν καὶ ἅμιλλα φθειρομένων πρὸς αὐτόν, τούτοις μὲν ἀπὸ
πολλῶν μικρὰ δελεάζων προήκατο καὶ διέρριψε, τῷ δὲ Φωκίωνι προσ-
έπεμψε διδοὺς ἑπτακόσια τάλαντα, καὶ τἆλλα πάντα καὶ μετὰ πάντων
ἑαυτὸν [ἐπ'] ἐκείνῳ μόνῳ παρακατατιθέμενος. ἀποκριναμένου δὲ τρα- 4
χέως τοῦ Φωκίωνος, οἰμώξεσθαι τὸν Ἅρπαλον εἰ μὴ παύσεται διαφθείρων
25 τὴν πόλιν, τότε μὲν συσταλεὶς ἀπέστη, μετ' ὀλίγον δὲ βουλευομένων Ἀθη-
20 S ναίων ἑώρα τοὺς μὲν εἰληφότας τὰ χρήματα παρ' αὐτοῦ μεταβαλλομένους c
καὶ κατηγοροῦντας, ἵνα μὴ φανεροὶ γένωνται, Φωκίωνα δὲ τὸν μηδὲν λα-
βόντα μετὰ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἅμα καὶ τὴν ἐκείνου σωτηρίαν ἔν τινι
λόγῳ τιθέμενον. πάλιν οὖν ἐνεχθεὶς ἐπὶ τὸ θεραπεύειν ἐκεῖνον, αὐτὸν μὲν 5

11 mor. 188c || **15** cf. mor. 187e. 784c

[**ΛPQZ**] **1** *προσιοῦσι* **Q** | *κελεύσας* **P** | *παύσῃς* **L** | *φῶκε* **Z**: *φώκιε* || **8** *κελεύσῃς* **Z** | *λέγειν καὶ γράφειν* **PF C** || **9** *μύρον* **Z** *μύρων τοσούτων* Rei. | *χλανίδα* Cob. || **10** *φιλιτίων*: corr. Wytt. || **12** *τοῦ δημοῦ κελεύοντος ὀνομαστὶ παριέναι τὸν Φ. καὶ συμβουλεύειν* mor. || **15** *πυθέα* **Q** | *τότε* Anon. Mur. et **A** ante corr.: *ποτε* || **16** *σιωπήσῃς* **ZC** || **20** *τούτους* **Z** || **21** *προσήκατο* **Z** || **23** *ἐπ'* del. Cor. | *ἀποκρινομένου*: corr. Cor. || **24** *παύσεται* **P**²**QZA**²: *παύσηται* **ΛP**¹**F**

a.324 ὡς ἔρυμα πανταχόθεν ἀνάλωτον ὑπὸ τοῦ χρυσίου περιοδεύων ἑώρα, Χαρικλέα δὲ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ ποιησάμενος συνήθη καὶ φίλον ἐνέπλησε δόξης πονηρᾶς, πάντα πιστεύων καὶ πάντα χρώμενος ἐκείνῳ.

22. Καὶ δὴ καὶ Πυθονίκης τῆς ἑταίρας ἀποθανούσης, ἣν εἶχεν ὁ Ἅρπαλος (d) ἐρῶν καὶ θυγατρίον πατὴρ ἐξ αὐτῆς γεγονώς, μνημεῖον ἀπὸ χρημάτων (5) πολλῶν ἐπιτελέσαι θελήσας, προσέταξε τῷ Χαρικλεῖ τὴν ἐπιμέλειαν. (2) οὖσαν δὲ τὴν ὑπουργίαν ταύτην ἀγεννῆ, προσκατῄσχυνεν ὁ τάφος συντελεσθείς — διαμένει γὰρ ἔτι νῦν ἐν Ἑρμείῳ, ᾗ βαδίζομεν ἐξ ἄστεος εἰς (26 Z[r]) Ἐλευσῖνα — μηδὲν ἔχων τῶν τριάκοντα ταλάντων ἄξιον, ὅσα τῷ Ἁρπάλῳ (3) λογισθῆναί φασιν εἰς τὸ ἔργον ὑπὸ τοῦ Χαρικλέους. καὶ μέντοι καὶ (10) τελευτήσαντος αὐτοῦ τὸ παιδάριον ὑπὸ τοῦ Χαρικλέους καὶ τοῦ Φωκίωνος (4) ἀναληφθὲν ἐτύγχανε πάσης ἐπιμελείας. κρινομένου μέντοι τοῦ Χαρικλέους ἐπὶ τοῖς Ἁρπαλείοις καὶ δεομένου βοηθεῖν αὐτῷ τὸν Φωκίωνα καὶ (e) συνεισελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, οὐκ ἠθέλησεν εἰπών· „ἐγώ σ' ὦ Χαρίκλεις ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις γαμβρὸν ἐποιησάμην.“ (15)

(a.323 5) Πρώτου δ' Ἀθηναίοις Ἀσκληπιάδου τοῦ Ἱππάρχου τεθνάναι προσαγγείλαντος Ἀλέξανδρον, ὁ μὲν Δημάδης (fg. 53 de Falco) ἐκέλευε μὴ προσέχειν· πάλαι γὰρ ἂν ὅλην ὄζειν νεκροῦ τὴν οἰκουμένην· ὁ δὲ Φωκίων ἐπηρμένον ὁρῶν πρὸς τὸ νεωτερίζειν τὸν δῆμον, ἐπειρᾶτο παρηγορεῖν (6) καὶ κατέχειν. ἀναπηδώντων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ βοώντων ἀληθῆ (20) τὸν Ἀσκληπιάδην ἀπαγγέλλειν καὶ τεθνάναι τὸν Ἀλέξανδρον, „οὐκοῦν“ εἶπεν „εἰ σήμερον τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ εἰς τρίτην τεθνηκώς, (21 S) (f) ὥσθ' ἡμᾶς ἐν ἡσυχίᾳ βουλεύσασθαι, μᾶλλον δὲ μετ' ἀσφαλείας.“

23. Ὡς δὲ φέρων ἐνέσεισεν ὁ Λεωσθένης τὴν πόλιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, καὶ τοῦ Φωκίωνος δυσχεραίνοντος ἠρώτα καταγελῶν, τί πεποίη- (27 Z[r]) κεν ἀγαθὸν τὴν πόλιν ἔτη τοσαῦτα στρατηγῶν, „οὐ μικρόν“ ἔφη, „τὸ (26)

4 Diod. 17, 108, 5 Paus. 1, 37, 5 Athen. 13, 594e—595c CIG 508 || **12** mor. 808a || **17** Demetr. de eloc. 283 Greg. Cor. ad Hermog. 7, 1181, 6 W. || **18** mor. 188d || **24** Hyperid. 6, 10 Diod. 18, 9. 10 Paus. 1, 25, 5 || **26** cf. ad p. 7, 2

[**ΛPQZ**] **1** *ὑπὸ τοῦ* om. **Z** | *περὶ* pro *ὑπὸ* **BM** || **2** *ἀνέπλησε* Cor. Sint. || **4** *ἑτέρας* **L[1]F** || **5** *γεγονώς* Zie.: *γέγονε* codd. *γεγόνει* Kraner || **7** *ἀγενῆ* **ZV[b]** || **8** *Ἑρμεῖ* Meursius *Ἕρμει* Cor. *Ἑρμείοις* Sint., sed cf. *Δελτ. ἀρχ.* 1889, 130 | *ἄστεως* **L[1]** || **10** *φασὶν λογισθῆναι* **Z** | *φησὶν* **Q** || **13** *ἁρπαλίοις* **L[1]P[1]QF[a]** || **16** *ἀθηναίους ἀσκλιπιάδου* **L[1]** | *παραγγείλαντος* vel *ἀπαγγ.* **Q** || **17** *ἐκέλευσε* **ΛZ** || **18** *ὄζειν ὅλην* **ZC** || **19** *ἐπηρμένον* om. **Z** || **21** *ἐπαγγέλλειν* **ΛPZ** || **22** *τρίτην ἡμέραν* **Z** || **23** *μᾶλλον – ἀ σφ.* del. Zie. (*καὶ* pro *δὲ* Cor.) cf. Zie. l. c. 55 || **24** *Ἑλληνικὸν*] *Λαμιακὸν* Xyl., sed cf. Dittenberger, Syll.[3] 317, 10. 346, 18 || **26** *τὸ* om. **AM[b]**

τοὺς πολίτας ἐν τοῖς ἰδίοις μνήμασι θάπτεσθαι.“ πολλὰ δὲ θρασυνομένου 752 2 a.323
καὶ κομπάζοντος ἐν τῷ δήμῳ τοῦ Λεωσθένους, ὁ Φωκίων „οἱ λόγοι σου“
εἶπεν „ὦ μειράκιον ἐοίκασι κυπαρίττοις· μεγάλοι γὰρ ὄντες καὶ ὑψηλοί,
καρποὺς οὐ φέρουσιν.“ ὡς δ' ἐπαναστὰς ὁ Ὑπερείδης ἠρώτησε· „πότ' 3
5 οὖν ὦ Φωκίων συμβουλεύσεις πολεμεῖν Ἀθηναίοις;“ „ὅταν“ εἶπε „τοὺς
μὲν νέους ἴδω τὴν τάξιν βουλομένους φυλάττειν, τοὺς δὲ πλουσίους εἰσφέ-
ρειν, τοὺς δὲ ῥήτορας ἀπέχεσθαι τοῦ κλέπτειν τὰ δημόσια.“ θαυμαζόν-
των δὲ πολλῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Λεωσθένους συνηγμένην δύναμιν καὶ τοῦ Φω-
κίωνος πυνθανομένων, πῶς τι παρεσκευάσθαι δοκοῦσιν αὐτῷ, „καλῶς“
10 ἔφη „πρὸς τὸ στάδιον· τὸν δε δόλιχον τοῦ πολέμου φοβοῦμαι, μήτε χρή- b
ματα τῆς πόλεως ἕτερα μήτε ναῦς μήθ' ὁπλίτας ἐχούσης.“ ἐμαρτύρει δ' 5
αὐτῷ καὶ τὰ ἔργα. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ Λεωσθένης λαμπρὸς ἤρθη ταῖς πρά-
ξεσι, τῶν τε Βοιωτῶν μάχῃ κρατήσας καὶ τὸν Ἀντίπατρον εἰς Λαμίαν
συνελάσας· ὅτε καί φασι τὴν μὲν πόλιν ἐλπίδος μεγάλης γενομένην ἑορτά- 6
15 ζειν εὐαγγέλια συνεχῶς καὶ θύειν τοῖς θεοῖς, τὸν δὲ Φωκίωνα πρὸς τοὺς
28 Z¹ ἐλέγχειν αὐτὸν οἰομένους καὶ πυνθανομένους, εἰ ταῦτ' οὐκ ἂν ἤθελεν
αὐτῷ πεπρᾶχθαι, „πάνυ μὲν οὖν“ φάναι, „βεβουλεῦσθαι δ' ἐκεῖνα“·
22 S καὶ πάλιν ἄλλων ἐπ' ἄλλοις εὐαγγελίων γραφομένων καὶ φερομένων ἀπὸ c 7
τοῦ στρατοπέδου, „πότ' ἄρα“ φάναι „πανσόμεθα νικῶντες;“
20 **24.** Ἐπεὶ δὲ τοῦ Λεωσθένους ἀποθανόντος οἱ φοβούμενοι τὸν Φωκίωνα,
μὴ στρατηγὸς ἐκπεμφθεὶς καταλύσῃ τὸν πόλεμον, ἄνθρωπόν τινα τῶν
οὐκ ἐπιφανῶν ἐν ἐκκλησίᾳ παρεσκεύασαν ἀναστάντα λέγειν, ὅτι φίλος
ὢν τοῦ Φωκίωνος καὶ συμπεφοιτηκὼς παραινεῖ φείδεσθαι τοῦ ἀνδρὸς καὶ
φυλάσσειν, ὡς ἄλλον ὅμοιον οὐκ ἔχοντας, ἐκπέμπειν δ' Ἀντίφιλον ἐπὶ
25 τὸ στράτευμα, καὶ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις συνεδόκει, παρελθὼν ὁ Φωκίων 2
ἔλεγε, μήτε συμπεφοιτηκέναι ποτὲ τῷ ἀνθρώπῳ μήτ' ἄλλως γεγονέναι

1 mor. 188d || **7** mor. 803a. 846e || **12** Plut. Demosth. 27, 1 Hyperid. 6, 11. 12. 17. 18 Diod. 18, 11, 5. 12, 4 Paus. 1, 1, 3 Arr. succ. Al. 9 Iustin. 13, 5, 8 || **14** mor. 188d Timol. 6, 5 Val. Max. 3, 8 ext. 2 || **20** Diod. 18, 13, 5. 6 Strab. 9, 433 Paus. 3, 6, 1 Iustin. 13, 5, 12

[**ΛPQZ**] **2** συγκομπάζοντος **Z** || **3** μεγάλοι] καλοὶ mor. Kurtz || **4** ὑπερίδης **PQZ** || **5** συμβουλεύσεις **Z**: συμβουλεύεις || **5.6** ἴδω τοὺς μὲν νέους **P** || **7** ἀπέχειν τοῦ κλέπτεσθαι **Q** || **9** πῶς τι] πρὸς τί Rei. τι del. Cor., at cf. Caes. 44, 10 || **12** γὰρ om. **Q** | λαμπρῶς **PQZ** || **14** ⟨ἐπ'⟩ ἐλπίδος Cor., at cf. Nic. 18, 7. Timol. 3, 2 | μεγάλην **Z** || **15** εὐαγγέλια post καὶ (aut post θύειν) trp. Zie. || **17** αὐτῷ] οὕτω mor. | πεπρᾶχθαι· „πεπρᾶχθαι μὲν οὖν“ ἔφη „ταῦτα, βεβουλεῦσθαι κτλ. mor. | φάναι **P¹**: ἔφη cet. || **19** τοῦ om. **ΛP¹** | ἄρα] ἂν **Q** | πανσώμεθα **Q** || **24** ἔχοντος **L¹H¹** || **25** παρελθὼν δὲ **ΛQ**

a.323 d γνώριμος ἢ συνήθης· ,,ἀλλὰ νῦν“ εἶπεν ,,ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ
φίλον σε ποιοῦμαι καὶ οἰκεῖον· ἃ γὰρ ἦν ἐμοὶ συμφέροντα, συμβεβούλευ-
3 κας.“ ὡρμημένων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Βοιωτοὺς στρατεύειν,
πρῶτον μὲν ἀντεῖχε, καὶ τῶν φίλων λεγόντων ὡς ἀποθανεῖται προσκρούων
τοῖς Ἀθηναίοις, ,,ἀδίκως“ εἶπεν, ,,ἂν ποιῶ τὸ συμφέρον· ἂν δὲ παραβαίνω, 5
4 δικαίως.“ ἔπειθ' ὁρῶν οὐκ ἀνιέντας ἀλλὰ βοῶντας, ἐκέλευσε τὸν κήρυκ'
ἀνειπεῖν Ἀθηναίων τοὺς ἄχρι ἑξήκοντ' ἐτῶν ἀφ' ἥβης πένθ' ἡμερῶν
5 σιτία λαβόντας εὐθὺς ἀκολουθεῖν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας· θορύβου δὲ πολλοῦ
e γενομένου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων βοώντων καὶ ἀναπηδώντων, ,,οὐδέν“ 29 Z'
ἔφη ,,δεινόν· ἐγὼ γὰρ ὁ στρατηγὸς ὀγδοηκοστὸν ἔχων ἔτος ἔσομαι μεθ' 10
ὑμῶν.“ καὶ τότε μὲν οὕτως κατέπαυσεν αὐτοὺς καὶ μετέβαλε.

25. Πορθουμένης δὲ τῆς παραλίας ὑπὸ Μικίωνος, συχνοῖς Μακεδόσι
καὶ μισθοφόροις ἀποβεβηκότος εἰς Ῥαμνοῦντα καὶ κατατρέχοντος τὴν
2 χώραν, ἐξήγαγε τοὺς Ἀθηναίους ἐπ' αὐτόν. ὡς δὲ προστρέχοντες ἀλ-
λαχόθεν ἄλλος διεστρατήγουν καὶ συνεβούλευον, αὐτοῦ τὸν λόφον καταλα- 15
βεῖν, ἐκεῖ περιπέμψαι τοὺς ἱππέας, ἐνταῦθα παρεμβαλεῖν, ,,ὦ Ἡράκλεις“ 23 S
f 3 εἶπεν, ,,ὡς πολλοὺς ὁρῶ στρατηγούς, ὀλίγους δὲ στρατιώτας.“ ἐπεὶ δὲ
παρατάξαντος αὐτοῦ τοὺς ὁπλίτας εἷς πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων προῆλθεν,
εἶτ' ἀντιστάντος ἀνδρὸς πολεμίου δείσας πάλιν εἰς τὴν τάξιν ἀνεχώρησεν,
,,ὦ μειράκιον“ εἶπεν, ,,οὐκ αἰδῇ δύο τάξεις ἀπολελοιπώς, ἣν ἐτάχθης 20
4 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ πάλιν ἐφ' ἣν σεαυτὸν ἔταξας;“ ἐμβαλὼν δὲ τοῖς
753 πολεμίοις καὶ κατὰ κράτος τρεψάμενος, αὐτόν τε τὸν Μικίωνα καὶ ἄλλους
πολλοὺς ἀπέκτεινε.

5 Τὸ δ' Ἑλληνικὸν ἐν Θετταλίᾳ στράτευμα, συμμείξαντος Ἀντιπάτρῳ
Λεοννάτου καὶ τῶν ἐξ Ἀσίας Μακεδόνων, ἐνίκα μαχόμενον, καὶ Λεοννάτος 25
ἔπεσεν, ἡγουμένου τῆς μὲν φάλαγγος Ἀντιφίλου, τῶν δ' ἱππέων τοῦ
Θεσσαλοῦ Μένωνος.

6 mor. 791e. 819a Polyaen. 3, 12 Dio Chrys. 73, 7 Ael. v. h. 3, 47 Corn. Nep. Phoc. 2, 1 || 12 mor. 188e || 24 Diod. 18, 14, 4—15, 4 Iustin. 13, 5, 14 Strab. 9, 433 Arr. succ. Al. 9

[ΛPQZ] 5 ἀδίκως⟨μὲν⟩ Naber ⟨γε⟩ Gomme || 6 ἔπειθ' Sch.: ἐπεὶ δὲ || 7 ἄχρις Z | ἐφ' ἥβης P[1] ἐφήβους Q || 8 δὲ del. Sint. | πολλοῦ om. P || 10 δεινὸν ὑπομενεῖτε· κἀγὼ γὰρ Polyaen. || 14 προτρέχοντες QZP[2] | ἄλλοθεν Zie. || 15 αὐτοῦ Sch.: αὐτῶι (ἐκεῖνον τὸν λ. mor.) | λόγον Z || 19 δείσας hoc loco hab. Z, ante ἀντιστάντος cet. || 20 ἣν ⟨τ'⟩ Zie. || 22.23 ἄλλους πολλοὺς Z: πολλοὺς ἄλλους cet. || 24 ἀντιπάτρου λεοννάτω Z || 25 μαχόμενος: corr. Aldina | κλεονάτος vel κλεοννάτος hic PHMV[b]

30 Z¹ **26.** Ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ Κρατεροῦ διαβάντος ἐξ Ἀσίας μετὰ πολ-
λῆς δυνάμεως, καὶ γενομένης πάλιν ἐν Κραννῶνι παρατάξεως, ἡττήθησαν a. 322
μὲν οἱ Ἕλληνες οὔτε μεγάλην ἧτταν οὔτε πολλῶν πεσόντων, ἀπειθείᾳ δὲ
πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἐπιεικεῖς καὶ νέους ὄντας, καὶ ἅμα τὰς πόλεις αὐτῶν
5 πειρῶντος Ἀντιπάτρου, διαρρυέντες αἴσχιστα προήκαντο τὴν ἐλευθερίαν. b
εὐθὺς οὖν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἄγοντος τοῦ Ἀντιπάτρου τὴν δύναμιν, οἱ μὲν 2
περὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπερείδην ἀπηλλάγησαν ἐκ τῆς πόλεως. Δημάδης 3
δὲ μηθὲν μέρος ὧν ὤφειλε χρημάτων ἐπὶ ταῖς καταδίκαις ἐκτεῖσαι τῇ
πόλει δυνάμενος — ἡλώκει γὰρ ἑπτὰ γραφὰς παρανόμων, καὶ γεγονὼς
10 ἄτιμος ἐξείργετο τοῦ λέγειν —, ἄδειαν εὑρόμενος τότε γράφει ψήφισμα,
[καὶ] πέμπειν πρὸς Ἀντίπατρον ὑπὲρ εἰρήνης πρέσβεις αὐτοκράτορας.
φοβουμένου δὲ τοῦ δήμου καὶ καλοῦντος Φωκίωνα καὶ μόνῳ πιστεύειν 4
ἐκείνῳ λέγοντος, „ἀλλ' εἴγ' ἐπιστευόμην" εἶπεν „ἐγὼ συμβουλεύων c
24 S ὑμῖν, οὐκ ἂν νῦν ἐβουλευόμεθα περὶ πραγμάτων τοιούτων." οὕτω δὲ τοῦ 5
15 ψηφίσματος ἐπικυρωθέντος, ἀπεστάλη πρὸς Ἀντίπατρον, ἐν τῇ Καδμείᾳ
στρατοπεδεύοντα καὶ παρασκευαζόμενον εὐθὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν βαδίζειν,
καὶ τοῦτο πρῶτον ᾐτεῖτο, μένοντα κατὰ χώραν ποιήσασθαι τὰς διαλύσεις.
31 Z¹ τοῦ δὲ Κρατεροῦ λέγοντος ὡς „οὐ δίκαια πείθει Φωκίων ἡμᾶς, τὴν τῶν 6
συμμάχων καὶ φίλων καθημένους χώραν κακῶς ποιεῖν, δυναμένους ἐκ
20 τῆς τῶν πολεμίων ὠφελεῖσθαι," λαβόμενος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς ὁ Ἀντίπα-
τρος „δοτέον" εἶπε „Φωκίωνι ταύτην τὴν χάριν." περὶ δὲ τῶν ἄλλων 7 d
ἐκέλευεν αὐτοῖς ἐπιτρέπειν τοὺς Ἀθηναίους, ὥσπερ ἐν Λαμίᾳ Λεωσθένης
ἐκεῖνον.

27. Ὡς οὖν ἐπανῆλθεν ὁ Φωκίων εἰς τὸ ἄστυ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ταῦτ'
25 ἔδοξεν ὑπ' ἀνάγκης, αὖθις εἰς Θήβας ἐβάδιζε μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων,
Ξενοκράτην τὸν φιλόσοφον τῶν Ἀθηναίων προσελομένων. τοσοῦτον γὰρ 2
ἦν ἀξίωμα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ξενοκράτους καὶ δόξα καὶ λόγος παρὰ πᾶσιν,
ὥστ' οἴεσθαι μήθ' ὕβριν εἶναι μήτ' ὠμότητα μήτε θυμὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ

1 Diod. 18, 16, 4—17 Paus. 7, 10, 4. 5 Plut. Cam. 19, 8 Demosth. 28, 1. 2 Arr. succ. Al. 12 || **7** Diod. 18, 18, 1—3 (Paus. 7, 10, 4 Polyb. 9, 29, 2) Suda s. v. Δημάδης Corn. Nep. Phoc. 2, 2 || **26** cf. Diog. L. 4, 9. 11

[**ΛPQZ**] **2** κράννωνι **ΛPF**ᵃ κράνωνι plurimi || **4** ἀνεπιεικεῖς Rei. ἐπιεικῶς νέους Madvig || **6** τὴν om. **Q** || **7** ὑπερίδην **PQZ** || **8** μηδὲν **PZ** || **9** ἑπτὰ] τρὶς Diod. δὶς Suda | καὶ παρανόμως (vel -μου) **Q** || **11** πέμπειν Cor.: καὶ πέμπει || **12** δήμου] δημάδου **Z** | τὸν φωκίωνα **Z** || **15** ἐν τῇ] ἐπὶ **Q** | καδμία **L¹** || **17** ᾐτεῖτο **P** corr.: ᾔτει τὸ || **21** τὴν om. **L¹** || **22** ἐκέλευσεν **Λ** || **24** τὸ om. **ΛP¹** | ταῦτα **PQZ**: τὸ αὐτὸ **Λ** || **25** ὑπ'] ἐπ' **Λ** || **26** ξενοκράτη **ΛP** | προελομένων: corr. Hutten

a.322 ψυχῇ φυόμενον, ᾧ Ξενοκράτους μόνον ὀφθέντος οὐκ ἂν αἰδοῦς τι καὶ τιμῆς
e 3 ἐγγένοιτο πρὸς αὐτόν. ἀπέβη δὲ τοὐναντίον ἀγνωμοσύνῃ τινὶ καὶ μισ-
αγαθίᾳ τοῦ Ἀντιπάτρου. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἠσπάσατο τὸν Ξενοκράτην,
τοὺς ἄλλους δεξιωσάμενος· ἐφ' ᾧ φασιν εἰπεῖν ἐκεῖνον, ὡς Ἀντίπατρος
καλῶς ποιεῖ μόνον αὐτὸν αἰσχυνόμενος ἐφ' οἷς ἀγνωμονεῖν μέλλει πρὸς 5
4 τὴν πόλιν· ἔπειτα λέγειν ἀρξάμενον οὐχ ὑπομένων, ἀλλ' ἀντικρούων καὶ
δυσκολαίνων, ἐποίησεν ἀποσιωπῆσαι.

5 Τῶν δὲ περὶ τὸν Φωκίωνα διαλεχθέντων, ἀπεκρίνατο φιλίαν ἔσεσθαι
τοῖς Ἀθηναίοις καὶ συμμαχίαν, ἐκδοῦσι μὲν τοὺς περὶ Δημοσθένην καὶ 9
Ὑπερείδην, πολιτευομένοις δὲ τὴν πάτριον ἀπὸ τιμήματος πολιτείαν, 32 Z' 25 S
f δεξαμένοις δὲ φρουρὰν εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἔτι δὲ χρήματα τοῦ πολέμου
6 καὶ ζημίαν προσεκτείσασιν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πρέσβεις ἠγάπησαν ὡς φιλ-
ανθρώπους τὰς διαλύσεις, πλὴν τοῦ Ξενοκράτους· ἔφη γὰρ ὡς μὲν δού-
7 λοις μετρίως κεχρῆσθαι τὸν Ἀντίπατρον, ὡς δ' ἐλευθέροις βαρέως. τοῦ
δὲ Φωκίωνος παραιτουμένου τὴν φρουρὰν καὶ δεομένου, λέγεται τὸν 15
Ἀντίπατρον εἰπεῖν· „ὦ Φωκίων, ἡμεῖς πάντα σοι χαρίζεσθαι βουλόμεθα
754 8 πλὴν τῶν καὶ σὲ ἀπολούντων καὶ ἡμᾶς.'' οἱ δ' οὐχ οὕτως φασίν, ἀλλ'
ἐρωτῆσαι τὸν Ἀντίπατρον, εἰ τὴν φρουρὰν ἀνέντος αὐτοῦ τοῖς Ἀθηναίοις
ὁ Φωκίων ἐγγυᾶται τὴν πόλιν ἐμμενεῖν τῇ εἰρήνῃ καὶ μηθὲν πολυπραγ-
9 μονήσειν· σιωπῶντος δ' ἐκείνου καὶ διαμέλλοντος, ἀναπηδήσαντα Καλ- 20
λιμέδοντα τὸν Κάραβον, ἄνδρα θρασὺν καὶ μισόδημον, εἰπεῖν· „ἐὰν δ'
οὗτος ὦ Ἀντίπατρε φλυαρῇ, σὺ πιστεύσεις καὶ οὐ πράξεις ἃ διέγνωκας;''

28. Οὕτω μὲν ἐδέξαντο φρουρὰν Μακεδόνων Ἀθηναῖοι καὶ Μένυλλον
ἡγεμόνα, τῶν ἐπιεικῶν τινα καὶ τοῦ Φωκίωνος ἐπιτηδείων. ἐφάνη δ'
b ὑπερήφανον τὸ πρόσταγμα καὶ μᾶλλον ἐξουσίας ὕβρει χρωμένης ἐπίδειξις 25
2 ἢ πραγμάτων ἕνεκα γιγνομένη κατάληψις. οὐ μικρὸν δὲ τῷ πάθει προσ-
έθηκεν ὁ καιρός. εἰκάδι γὰρ ἡ φρουρὰ Βοηδρομιῶνος εἰσήχθη μυστηρίων 33 Z'

8 Diod. 18, 18, 4. 5 Paus. 1, 25, 5 Corn. Nep. Phoc. 2, 2 || 23 Diod. 18, 18, 5 ||
27 Schol. Aristoph. Ran. 324 Plut. Cam. 19, 6 Demosth. 28, 1 Eurip. Ion. 1076 Andoc. 1, 121 IG II^2 1078, 19 (= Dittenberger, $Syll.^3$ 885)

[ΛPQZ] 1 ὦ L^2: ὁ || 8 λεχθέντων L^1 || 9 τοῖς Ἀθηναίοις om. Z || 10 ὑπερίδην PQZ | πολιτευομένους PQZ | δὲ ΛP^1: καὶ Q δὲ καὶ ZP^2 | τιμήματος ΛZ: τιμημάτων P^1 τιμηματώσειν P^2C mg. τιμηματώσων Q (τιμήσεως Diod.) || 11 ⟨τὰ⟩ τοῦ Emperius; malim [καὶ] ζημίαν cf. Zie. l. c. 56 || 12 οὖν om. L^1 || 15 τὸν om. Z || 17 ἀπολλύντων P^1 || 18 ἐρωτηθῆναι ZP^2 || 19 ἐμμένειν (-νην L^1): corr. Steph. | μηδὲν ZC || 22 πιστεύεις P^1 | διέγνωκας Q: ἔγνωκας ΛPZ || 25 πρόσταγμα] πρᾶγμα P^1CF (sed cf. Diod. 18, 18, 4 προσέταξεν) | χρωμένη L^1H || 26 γινομένη P^1C | κατάλυσις Anon.

ὄντων, ἢ τὸν Ἴακχον ἐξ ἄστεος Ἐλευσινάδε πέμπουσιν, ὥστε τῆς τελετῆς a.322
συγχυθείσης ἀναλογίζεσθαι τοὺς πολλοὺς καὶ τὰ πρεσβύτερα τῶν θείων
καὶ τὰ πρόσφατα. πάλαι μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἀρίστοις εὐτυχήμασι τὰς μυστι- 3
κὰς ὄψεις καὶ φωνὰς παραγενέσθαι σὺν ἐκπλήξει καὶ θάμβει τῶν πολε-
5 μίων, νῦν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἱεροῖς τὰ δυσχερέστατα πάθη τῆς Ἑλλάδος ἐπι-
σκοπεῖν τοὺς θεούς, καὶ καθυβρίζεσθαι τὸν ἁγιώτατον τοῦ χρόνου καὶ
268 ἥδιστον αὐτοῖς, ἐπώνυμον τῶν μεγίστων κακῶν γενόμενον. πρότερον μὲν 4 c
οὖν ὀλίγοις ἔτεσι χρησμὸν ἐξήνεγκαν αἱ Δωδωνίδες τῇ πόλει τὰ ἀκρωτήρια
τῆς Ἀρτέμιδος φυλάσσειν, ὅπως ἄλλοι μὴ λάβωσι· τότε δὲ περὶ τὰς ἡμέ- 5
10 ρας ἐκείνας αἱ ταινίαι μὲν αἷς περιελίττουσι τὰς μυστικὰς κίστας, βαπτόμε-
ναι θάψινον ἀντὶ φοινικοῦ χρῶμα καὶ νεκρῶδες ἀνήνεγκαν· ὃ δὲ μεῖζον ἦν,
τὰ παραβαπτόμενα τῶν ἰδιωτικῶν πάντα τὸ προσῆκον ἄνθος ἔσχε. μύστην 6
δὲ λούοντα χοιρίδιον ἐν Κανθάρῳ λιμένι κῆτος συνέλαβε, καὶ τὰ κάτω
μέρη τοῦ σώματος ἄχρι τῆς κοιλίας κατέπιε, προδεικνύντος αὐτοῖς τοῦ
15 θεοῦ προφανῶς, ὅτι τῶν κάτω καὶ πρὸς θαλάσσῃ στερηθέντες τὴν ἄνω d
πόλιν διαφυλάξουσιν.

Ἡ μὲν οὖν φρουρὰ διὰ Μένυλλον οὐδὲν ἠνίασε τοὺς ἀνθρώπους· τῶν δ' 7
ἀποψηφισθέντων τοῦ πολιτεύματος διὰ πενίαν, ὑπὲρ μυρίους καὶ δισχι-
34 Z' λίους γενομένων, οἵ τε μένοντες ἐδόκουν σχέτλια καὶ ἄτιμα πάσχειν, οἵ τε
20 διὰ τοῦτο τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ μεταστάντες εἰς Θρᾴκην, Ἀντιπάτρου
γῆν καὶ πόλιν αὐτοῖς παρασχόντος, ἐκπεπολιορκημένοις ἐῴκεσαν.

29. Ὁ δὲ Δημοσθένους ἐν Καλαυρείᾳ καὶ Ὑπερείδου πρὸς Κλεωναῖς
θάνατος, περὶ ὧν ἐν ἄλλοις γέγραπται, μονονοὐκ ἔρωτα καὶ πόθον Ἀθη- e
ναίοις Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου παρίστη. καὶ [τοῦτο] ὅπερ ὕστερον, 2
25 ἀναιρεθέντος Ἀντιγόνου καὶ τῶν ἀνελόντων ἐκεῖνον ἀρξαμένων βιάζεσθαι
καὶ λυπεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ἀνὴρ ἄγροικος ἐν Φρυγίᾳ χωρίον ὀρύττων
πυθομένου τινός „τί ποιεῖς;" στενάξας „Ἀντίγονον" εἶπε „ζητῶ,"
τοῦτο πολλοῖς ἐπῄει λέγειν, διαμνημονεύουσι τὸν ἐκείνων τῶν βασιλέων 3

3 Herod. 8, 65 Schol. Aristid. 3, 648 Dind. || 17 Diod. 18, 18, 5 || 23 Plut. Demosth. 28–30 mor. 846e. 849b || 24 cf. mor. 182a

[ΛPQZ] 1 ἐλευσῖνα διαπέμπουσιν, sed ια in ras., P || 3 τὰ om. Q | μεγίστοις ἀτυχήμασι Anon. || 5.6 ἐπισκοπεῖν ⟨ἐᾶν⟩ Rei. ἐπισκοπεῖν [τοὺς θ.] Madvig || 6 τοῖς θεοῖς Ri.; cf. Zie. l. c. 57 || 8 ἐξήγαγον P¹ || 9.10 τῆς ἡμέρας ἐκείνης Q || 10 τενίαι L¹P¹ | κίστας Zie.: κοίτας || 12 πάντων CP² || 13 Κανθάρῳ Florens Christianus: καθαρῷ || 15 προφανῶς ΛQZ: φανερῶς PL² || 20 ἐκλείποντες P QZ || 21 αὐτοῦ L¹ || 22 Καλαυρείᾳ Latte: καλαυρία L AP καλαρια L¹H¹ καλαβρία QZ et H corr. | ὑπερίδου PQZ || 24 τοῦτο del. Rei. || 28 τοῦτο] τότε Sint. ταὐτὸ Ri.

θυμόν, ὡς τὸ μέγα καὶ γενναῖον εὐπαραίτητον εἶχον, οὐχ ὥσπερ Ἀντίπατρος ἰδιώτου προσώπῳ καὶ φαυλότητι χλαμυδίου καὶ διαίτης εὐτελείᾳ κατειρωνευόμενος τὴν ἐξουσίαν, ἐπαχθέστερος ἦν τοῖς πάσχουσι κακῶς 27 S
f 4 *δεσπότης καὶ τύραννος. ὅμως δ' οὖν ὁ Φωκίων καὶ φυγῆς ἀπήλλαξε πολλούς, δεηθεὶς τοῦ Ἀντιπάτρου, καὶ φεύγουσι διεπράξατο μὴ καθάπερ* 5 *οἱ λοιποὶ τῶν μεθισταμένων ὑπὲρ τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ τὸν Ταίναρον ἐκπεσεῖν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐν Πελοποννήσῳ κατοικεῖν, ὧν καὶ Ἁγνω-*
5 *νίδης ἦν ὁ συκοφάντης. ἐπιμελόμενος δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν πρᾴως καὶ*
755 *νομίμως, τοὺς μὲν ἀστείους καὶ χαρίεντας ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀεὶ συνεῖχε,* 35 Z[1] *τοὺς δὲ πολυπράγμονας καὶ νεωτεριστάς, αὐτῷ τῷ μὴ ἄρχειν μηδὲ θορυ-* 10 *βεῖν ἀπομαραινομένους, ἐδίδαξε φιλοχωρεῖν καὶ ἀγαπᾶν γεωργοῦντας.*
6 *ὁρῶν δὲ τὸν Ξενοκράτην τελοῦντα τὸ μετοίκιον, ἐβούλετο γράψαι πολίτην· ὁ δ' ἀπεῖπε, φήσας οὐκ ἂν μετασχεῖν ταύτης τῆς πολιτείας περὶ ἧς ἐπρέσβευεν ἵνα μὴ γένηται.*

30. *Τοῦ δὲ Μενύλλου δωρεὰν αὐτῷ [καὶ] χρήματα διδόντος, ἀπεκρίνατο* 15 *μήτ' ἐκεῖνον Ἀλεξάνδρου βελτίον' εἶναι, μήτε κρείττονα τὴν αἰτίαν ἐφ' ᾗ*
2 *λήψεται νῦν ὁ τότε μὴ δεξάμενος. ἀλλὰ Φώκῳ γε τῷ παιδὶ λαβεῖν δεομένου*
b *τοῦ Μενύλλου, „Φώκῳ δ'," εἶπεν „ἐὰν μὲν σωφρονῇ μεταβαλόμενος,*
3 *ἀρκέσει τὰ τοῦ πατρός· ὡς δ' ἔχει νῦν, οὐδὲν ἱκανόν ἐστιν." Ἀντιπάτρῳ δὲ τραχύτερον ἀπεκρίνατο, βουλομένῳ τι γενέσθαι δι' αὐτοῦ τῶν μὴ* 20 *πρεπόντων· „οὐ δύναται" γὰρ εἶπεν „Ἀντίπατρος ἅμα μοι καὶ φίλῳ καὶ*
4 *κόλακι χρῆσθαι." τὸν δ' Ἀντίπατρον αὐτὸν εἰπεῖν λέγουσιν, ὡς δυοῖν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν ὄντων Φωκίωνος καὶ Δημάδου, τὸν μὲν λαβεῖν*
5 *οὐ πέπεικε, τὸν δὲ διδοὺς οὐκ ἐμπέπληκε. καὶ μέντοι Φωκίων μὲν ὡς ἀρετὴν ἐπεδείκνυτο τὴν πενίαν, [ἐν] ᾗ τοσαυτάκις Ἀθηναίων στρατηγήσας* 25
c *καὶ βασιλεῦσι φίλοις χρησάμενος ἐγκατεγήρασε, Δημάδης δὲ τῷ πλού-*
6 *τῳ καὶ παρανομῶν ἐκαλλωπίζετο. νόμου γὰρ ὄντος Ἀθήνησι τότε μὴ* 28 S *χορεύειν ξένον ἢ χιλίας ἀποτίνειν τὸν χορηγόν, ἅπαντας εἰσαγαγὼν ξένους* 36 Z[1]

12 cf. Plut. Flam. 12, 7 mor. 842b Diog. L. 4, 14 || **15** mor. 188f Corn. Nep. Phoc. 1, 3 cf. ad p. 16, 19 || **19** mor. 64c. 142b. 188f. 533a Agis 2, 4 || **22** mor. 188f Phot. bibl. p. 395 || **24** cf. c. 4, 4. 18, 3 mor. 525b. 1099c Athen. 10, 419a Ael. v. h. 2, 43 || **25** cf. ad p. 7, 2

[**ΛPQZ**] **3** *κακῶς* **L[1]**: *κακὸς* **PQZL[2]** || **6** *κεράννια* **Z** | *ὄρη* om. **ZC** || **7** *Ἁγνωνίδης* Sint.: *ἀγνωνίδης* || **13** *ἐπρέσβευσεν* **C** || **15** *καὶ* del. Amyot Kurtz, cf. p. 15, 5. 6 || **17** *ὁ* om. mor. || **18** *δὲ* **PQZ**: *μὲν* **Λ** | *σωφρονήσῃ* Gomme cl. p. 8, 15. 31, 13 | *μεταβαλλόμενος* **L[1]PZ** || **20** *γίνεσθαι* **Λ** || **21** edebant *δύν. γάρ" εἶπεν* | *ἅμα* om. mor. | *καί*[1] om. **Z** || **22.23** *δεῖν αὐτὸν* **L[1]** || **23** *ὄντος* **P[1]** || **25** *ἐν* del. Zie.

*τοὺς χορεύοντας ἑκατὸν ὄντας, ἅμα καὶ τὴν ζημίαν ἀνὰ χιλίας ὑπὲρ
ἑκάστου ⟨συν⟩εισήνεγκεν εἰς τὸ θέατρον. Δημέᾳ δὲ τῷ υἱῷ νύμφην ἀγό-* 7
μενος, „ἐμοῦ μέν" εἶπεν (fg. 55 de Falco) *„ὦ παῖ τὴν σὴν μητέρα γα-
μοῦντος οὐδ᾽ ὁ γείτων ᾔσθετο· τοῖς δὲ σοῖς γάμοις καὶ βασιλεῖς καὶ δυ-*
5 *νάσται συγχορηγοῦσιν." ἐνοχλούντων δὲ τῷ Φωκίωνι τῶν Ἀθηναίων,* 8
*ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν φρουρὰν πείσας τὸν Ἀντίπατρον, εἴτε μὴ προσδοκῶν
πείσειν, εἴτε μᾶλλον ὁρῶν σωφρονοῦντα τὸν δῆμον καὶ πολιτευόμενον* d
*εὐτάκτως διὰ τὸν φόβον, ἐκείνην μὲν ἀεὶ διωθεῖτο τὴν πρεσβείαν, τὰ δὲ
χρήματα μὴ πράττειν, ἀλλὰ μέλλειν καὶ ἀναβάλλεσθαι τὸν Ἀντίπατρον*
10 *ἔπεισε. μεταβάντες οὖν Δημάδην παρεκάλουν. ὁ δὲ προθύμως ὑπέστη,* 9 *a.319*
*καὶ τὸν υἱὸν ἔχων ἀπῆρεν εἰς Μακεδονίαν, ὑπὸ δαίμονός τινος ὡς ἔοικεν
εἰς τοῦτο καιροῦ κομισθείς, ἐν ᾧ κατείχετο μὲν Ἀντίπατρος ἤδη νόσῳ,
Κάσσανδρος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς γεγονώς, εὗρεν ἐπιστολὴν Δη-
μάδου γεγραμμένην πρὸς Ἀντίγονον εἰς Ἀσίαν* (fg. 58 de Falco), *παρα-*
15 *καλοῦντος αὐτὸν ἐπιφανῆναι τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Μακεδονίαν, ἐκ* e
*παλαιοῦ καὶ σαπροῦ κρεμαμένοις στήμονος, τὸν Ἀντίπατρον οὕτω σκώ-
ψαντος. ὡς οὖν εἶδεν αὐτὸν ἀφιγμένον ὁ Κάσσανδρος, συνέλαβε, καὶ* 10
*πρῶτα μὲν τὸν υἱὸν ἐγγὺς προσαγαγὼν ἔσφαξεν, ὥστε καταδέξασθαι
τοῖς κόλποις τὸ αἷμα τὸν πατέρα καὶ καταπλησθῆναι τοῦ φόνου, μετὰ*
37 Z[1] *ταῦτα δ᾽ εἰς ἀχαριστίαν αὐτὸν καὶ προδοσίαν πολλὰ λοιδορήσας καὶ καθ-*
21 *υβρίσας ἀπέκτεινεν.*

31. *Ἐπεὶ δ᾽ Ἀντίπατρος ἀποδείξας Πολυπέρχοντα στρατηγόν, Κάσ-
σανδρον δὲ χιλίαρχον, ἐξέλιπεν, εὐθὺς διαναστὰς ὁ Κάσσανδρος καὶ προ-* f
καταλαμβάνων τὰ πράγματα, πέμπει κατὰ τάχος Νικάνορα τῷ Μενύλλῳ
29 S *διάδοχον τῆς φρουραρχίας, πρὶν ἔκδηλον τὸν Ἀντιπάτρου θάνατον γενέ-*
26 *σθαι κελεύσας τὴν Μουνυχίαν παραλαβεῖν. γενομένου δὲ τούτου, καὶ μεθ᾽* 2
*ἡμέρας ὀλίγας πυθομένων τῶν Ἀθηναίων ὅτι τέθνηκεν ὁ Ἀντίπατρος, ἐν
αἰτίαις ὁ Φωκίων ἦν καὶ κακῶς ἤκουεν ὡς προαισθόμενος καὶ κατασιω-* 756

10 Plut. Demosth. 31, 4—6 Diod. 18, 48, 1—4 Arr. succ. Al. 14. 15 || **22** Diod. 18, 48, 4

[**ΛPQZ**] **2** ⟨*συν*⟩ Sint. || **13** *κάσσανδρος* hic et postea **L**[1]**Z** *κάσανδρος* **PQ** || **14** *Ἀντίγονον*] *Περδίκκαν* Demosth. 31, 5 Diod. 18, 48, 2 Arr. 14 || **16** *κρεμαμένους* **L**[1] *κρεμαμένου* **P**[1] | *οὕτως* **Λ** || **18** *προσαγαγὼν ἔσφαξεν* Sint.: *προαγ. προσέσφ.* **Λ** *προαγ. ἔσφ.* **P**[1] *προσαγ. προέσφ.* **QP**[2] *προσαγ. προσέσφ.* **Z** *προσαγ. ἀπέσφ.* **C** Sint. || **19** *τὸ αἷμα τοῖς κόλποις* **Z** || **20** *ἀχρηστίαν* **Q** || **22** *πολυσπέρχοντα* hic et postea **QZ** || **23** *ἐξέλειπεν* **L**[1] || **24** *τὰ – τάχος* om. **Q** | *τὸν μενύλλου* **QZP**[2] || **25** *φρουραρχίας* Amyot: *φυλαρχίας* | *ἔκδημον* **P**[1] || **27** *ὁ* om. **PZ**

a.319 3 *πήσας χάριτι τοῦ Νικάνορος. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐκ ἐφρόντιζεν, ἐντυγχάνων δὲ τῷ Νικάνορι καὶ διαλεγόμενος, εἴς τε τἆλλα τοῖς Ἀθηναίοις πρᾷον αὐτὸν καὶ κεχαρισμένον παρεῖχε, καὶ φιλοτιμίας τινὰς ἔπεισε καὶ δαπάνας ὑποστῆναι γενόμενον ἀγωνοθέτην.*

32. *Ἐν τούτῳ δὲ Πολυπέρχων, τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιμέλειαν ἔχων ὑφ'* 5 *ἑαυτῷ καὶ καταπολιτευόμενος τὸν Κάσσανδρον, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν τοῖς ἐν ἄστει γεγραμμένην, ὡς τοῦ βασιλέως ἀποδιδόντος αὐτοῖς τὴν δημοκρατίαν καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια πάντας Ἀθηναίους κελεύοντος.* b 2 *ἦν δὲ τοῦτο κατὰ τοῦ Φωκίωνος ἐπιβουλή. συσκευαζόμενος γὰρ εἰς ἑαυτόν, ὡς μικρὸν ὕστερον ἔδειξε τοῖς ἔργοις, ὁ Πολυπέρχων τὴν πόλιν,* 10 3 *οὐδὲν ἤλπιζε περαίνειν μὴ τοῦ Φωκίωνος ἐκπεσόντος· ἐκπεσεῖσθαι δ'* 38 Z[1] *ἐκεῖνον ἅμα τῶν ἀπεψηφισμένων ἐπιχυθέντων τῇ πολιτείᾳ καὶ πάλιν τὸ* 4 *βῆμα δημαγωγῶν κατασχόντων καὶ συκοφαντῶν. ὑποκινουμένων δὲ πρὸς ταῦτα τῶν Ἀθηναίων, βουλόμενος ἐντυχεῖν αὐτοῖς ὁ Νικάνωρ, ἐν Πειραιεῖ* 5 *βουλῆς γενομένης, παρῆλθε τῷ Φωκίωνι ἐμπιστεύσας τὸ σῶμα. Δερκύλ-* 15 *λου δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς χώρας στρατηγοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν ἐπιχειρήσαντος,* c *ἐκεῖνος μὲν προαισθόμενος ἐξεπήδησε καὶ φανερὸς ἦν εὐθὺς ἀμυνούμενος* 6 *τὴν πόλιν· ὁ δὲ Φωκίων ἐπὶ τῷ προέσθαι τὸν ἄνδρα καὶ μὴ κατασχεῖν ἐγκαλούμενος, ἔφη πιστεύειν μὲν τῷ Νικάνορι καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτοῦ προσδοκᾶν δεινόν· εἰ δὲ μή, μᾶλλον ἐθέλειν ἀδικούμενος ἢ ἀδικῶν φανερὸς* 20 30 S 7 *γενέσθαι. τοῦτο δὲ ⟨τὸ⟩ ὑπὲρ αὐτοῦ μὲν ἄν τινι σκοποῦντι δοκοίη καλοκαγαθικῶς λελέχθαι καὶ γενναίως· ὁ δ' εἰς πατρίδος ἀποκινδυνεύων σωτηρίαν, καὶ ταῦτα στρατηγὸς καὶ ἄρχων, οὐκ οἶδα μὴ μεῖζόν τι παραβαίνει* 8 *καὶ πρεσβύτερον, τὸ πρὸς τοὺς πολίτας δίκαιον. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖν' ἔστιν* d *εἰπεῖν, ὅτι φοβούμενος μὲν εἰς πόλεμον ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν ὁ Φωκίων* 25 *ἀπέσχετο τοῦ Νικάνορος, ἄλλως δὲ προὐβάλετο τὴν πίστιν καὶ τὸ δίκαιον, ὅπως αἰδούμενος ἐκεῖνος ἡσυχίαν ἄγῃ καὶ μηδὲν ἀδικῇ τοὺς Ἀθηναίους·* 9 *ἀλλ' ὄντως ἔοικεν ἰσχυρά τις αὐτῷ περὶ τοῦ Νικάνορος ἐγγενέσθαι πίστις,*

5 Diod. 18, 55. 56 || **13** Diod. 18, 64, 1 Nep. Phoc. 2, 4 || **20** Ael. v. h. 2, 16

[**ΛPQZ**] **5** *δὲ* **P**: *δὲ καὶ* **ΛQZ** et editt. || **11** *οὐδὲ* **P**[1] | *περανεῖν* Ri. || **12** *ἐπεψηφισμένων* **P**[1] | *ἐπιχθέντων* **L**[1] *ἐπιχυσθέντων* **Z** || **15** [*ἐμ*]*πιστ.* Sint. *ἐμπιστ. τῷ Φωκ.* Zie. (*ἐμπιστεῦσαι* **P**) || **17** *ἀμυνόμενος* **Q** || **21** *τὸ* add. Sint. | *αὐτοῦ* codd. || **23** *παραβαίνῃ* **ZC** || **24** *τοὺς* om. **Z** | *ἐκεῖνό ⟨γ'⟩* Cor. || **25** *πόλεμον*] *πόλιν* **Z** || **26** *προὐβάλετο* **C**: *προὐβάλλετο* cet. || **27** *ἐκεῖνος* **PQ**: *ἐκεῖνον* **Z** om. **Λ** | *ἀδικεῖν* **L**[1] et fort. **P** ante corr.

39 Z¹ ὅν γε πολλῶν προδιαβαλλόντων καὶ κατηγορούντων ἐπιτίθεσθαι τῷ Πει- a.319/18
ραιεῖ καὶ διαβιβάζειν εἰς Σαλαμῖνα ξένους καὶ διαφθείρειν τινὰς τῶν ἐν
Πειραιεῖ κατοικούντων, οὐ προσήκατο τὸν λόγον οὐδ' ἐπίστευσεν, ἀλλὰ 10
καὶ Φιλομήλου τοῦ Λαμπτρέως ψήφισμα γράψαντος, Ἀθηναίους ἅπαντας
5 ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι καὶ τῷ στρατηγῷ Φωκίωνι προσέχειν, ἠμέλησεν, e
ἄχρι οὗ προσάγων ὁ Νικάνωρ ἐκ τῆς Μουνυχίας τὰ ὅπλα τὸν Πειραιᾶ
περιετάφρευσε.

33. Πραττομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν Φωκίων ἐθορυβεῖτο καὶ κατεφρο-
νεῖτο τοὺς Ἀθηναίους ἐξάγειν βουλόμενος, Ἀλέξανδρος δ' ὁ Πολυπέρχον- a.318
10 τος υἱὸς ἧκε μετὰ δυνάμεως, λόγῳ μὲν ἐπὶ τὸν Νικάνορα τοῖς ἐν ἄστει
βοηθήσων, ἔργῳ δὲ τὴν πόλιν εἰ δύναιτο καταληψόμενος, αὐτὴν ἑαυτῇ
περιπετῆ γενομένην. οἵ τε γὰρ φυγάδες αὐτῷ συνεισβαλόντες εὐθὺς ἦσαν 2
ἐν ἄστει, καὶ τῶν ξένων ἅμα καὶ τῶν ἀτίμων πρὸς αὐτοὺς συνδραμόντων,
ἐκκλησία παμμιγὴς ἠθροίσθη καὶ ἄτακτος, ἐν ᾗ τὸν Φωκίωνα τῆς ἀρχῆς f
ἀπολύσαντες ἑτέρους εἵλοντο στρατηγούς. εἰ δὲ μὴ συνιὼν εἰς λόγους ὁ 3
15 Ἀλέξανδρος τῷ Νικάνορι μόνος παρὰ τὸ τεῖχος ὤφθη, καὶ τοῦτο ποιοῦν-
31 S τες πολλάκις ὑποψίαν τοῖς Ἀθηναίοις παρέσχον, οὐκ ἂν ἡ πόλις διέφυγε
τὸν κίνδυνον.

Ἐπεὶ δ' Ἁγνωνίδης ὁ ῥήτωρ εὐθὺς ἐπεφύετο τοῖς περὶ τὸν Φωκίωνα καὶ 4
20 κατηγόρει προδοσίας, οἱ μὲν περὶ Καλλιμέδοντα καὶ Χαρικλέα φοβηθέντες 757
40 Z¹ ἀπῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὁ δὲ Φωκίων καὶ μετ' αὐτοῦ τῶν φίλων οἱ παρα-
μείναντες ᾤχοντο πρὸς Πολυπέρχοντα, καὶ συνεξῆλθον αὐτοῖς χάριτι τοῦ 5
Φωκίωνος ὁ Πλαταιεὺς Σόλων καὶ Δείναρχος ὁ Κορίνθιος, ἐπιτήδειοι τοῦ
Πολυπέρχοντος εἶναι δοκοῦντες καὶ συνήθεις. ἀρρωστίᾳ δὲ χρησαμένου 6
25 τοῦ Δεινάρχου, συχνὰς ἡμέρας ἐν Ἐλατείᾳ διέτριψαν, ἐν αἷς Ἁγνωνίδου
πείσαντος, Ἀρχεστράτου δὲ τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἔπεμπε πρεσβείαν ὁ
δῆμος κατηγορήσουσαν τοῦ Φωκίωνος. ἅμα δὲ καὶ συνέμειξαν ἀμφότεροι 7 b
τῷ Πολυπέρχοντι, μετὰ τοῦ βασιλέως πορευομένῳ, περὶ κώμην τινὰ τῆς

1 Diod. 18, 64 Nep. Phoc. 2, 5 || **9** Diod. 18, 65, 3–6 || **19** Diod. 18, 66, 1–3 Nep. Phoc. 3, 2–4

[ΛPQZ] **1** προδιαβαλλόντων L¹P¹: προσδιαβ. QZL²P² || **4** φιλομήδου (φιλομήδους P¹) τοῦ λαμπρέως: corr. C. Keil, cf. Kirchner, Prosop. Att. II 375 || **6** ἄχρις codd. | προάγων L¹ || **12** γενομένη L¹ | συνεισβάλλοντες P || **13** συνδραμόντων Z: εἰσδραμόντων ΛPQ || **17** παρέσχον om. L¹ || **19** Ἁγνωνίδης hic et postea Sint.: ἀγνωνίδης vel ἀγωνίδης libri, sed hic quidem ἀγνωνείδης L¹P | εὐθὺς om. Q || **20** περικλέα: corr. Br. || **24** δοκοῦντες εἶναι Z || **26** ἀρχιστράτου ZC | ἔπεμψε Q || **27.28** τῷ πολυσπ. ἀμφότ. ZC

a.318 *Φωκίδος Φαρύγας, κειμένην ὑπὸ τὸ Ἀκρούριον ὄρος, ὃ νῦν Γαλάτην κα-*
8 *λοῦσιν. ἐνταῦθα δὴ θεὶς ὁ Πολυπέρχων τὸν χρυσοῦν οὐρανίσκον, καὶ κα-*
θίσας ὑπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς φίλους, τὸν μὲν Δείναρχον εὐθὺς
ἐκ προσόδου λαβεῖν ἐκέλευσε καὶ στρεβλώσαντας ἀποκτεῖναι, τοῖς δ' Ἀθη-
9 *ναίοις ἀπέδωκε λόγον. ὡς δὲ θόρυβον καὶ κραυγὴν ἐποίουν, ἀντικατηγο-* 5
ροῦντες ἀλλήλων ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ προσελθὼν ὁ Ἀγνωνίδης εἶπεν
c *„ἅπαντας ἡμᾶς εἰς μίαν ἐμβαλόντες γαλεάγραν Ἀθηναίοις ἀναπέμψατε*
λόγον ὑφέξοντας," ὁ μὲν βασιλεὺς ἐγέλασεν, οἱ δὲ περιεστῶτες τῷ συν-
εδρίῳ Μακεδόνες καὶ ξένοι σχολὴν ἄγοντες ἐπεθύμουν ἀκούειν, καὶ τοὺς
πρέσβεις παρεκάλουν ἀπὸ νεύματος ἐνταῦθα ποιεῖσθαι τὴν κατηγορίαν. 10
10 *ἦν δ' οὐδὲν ἴσον, ἀλλὰ τῷ μὲν Φωκίωνι πολλάκις ἀντέκρουσεν ὁ Πολυ-*
πέρχων λέγοντι, μέχρι οὗ τῇ βακτηρίᾳ πατάξας τὴν γῆν ἀπέστη καὶ 41 Z[1]
11 *κατεσιώπησεν. Ἡγήμονος δὲ φήσαντος ὅτι μάρτυς αὐτῷ τῆς πρὸς τὸν* 32 S
δῆμον εὐνοίας Πολυπέρχων ἐστί, καὶ τοῦ Πολυπέρχοντος ἀποκριναμένου
d *πρὸς ὀργὴν „παῦσαί μου πρὸς τὸν βασιλέα καταψευδόμενος," ἀναπηδήσας* 15
12 *ὁ βασιλεὺς ὥρμησε λόγχῃ τὸν Ἡγήμονα πατάξαι. ταχὺ δὲ τοῦ Πολυπέρ-*
χοντος περιλαβόντος αὐτόν, οὕτω διελύθη τὸ συνέδριον.

34. *Τὸν δὲ Φωκίωνα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ φυλακῆς περισχούσης, ὅσοι*
τῶν ἑταίρων ἔτυχον οὐκ ἐγγὺς ἑστῶτες, ὡς τοῦτ' εἶδον ἐγκαλυψάμενοι
2 *καὶ διαφυγόντες ἐσώθησαν. ἐκείνους δὲ Κλεῖτος εἰς Ἀθήνας ἀνῆγε, λόγῳ* 20
3 *μὲν κριθησομένους, ἔργῳ δ' ἀποθανεῖν κατακεκριμένους. καὶ προσῆν τὸ*
σχῆμα τῇ κομιδῇ λυπηρόν, ἐφ' ἁμάξαις κομιζομένων αὐτῶν διὰ τοῦ Κερα-
μεικοῦ πρὸς τὸ θέατρον· ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς προσαγαγὼν ὁ Κλεῖτος συνεῖχεν,
e *ἄχρι οὗ τὴν ἐκκλησίαν ἐπλήρωσαν οἱ ἄρχοντες, οὐ δοῦλον, οὐ ξένον, οὐκ*
ἄτιμον ἀποκρίναντες, ἀλλὰ πᾶσι καὶ πάσαις ἀναπεπταμένον τὸ βῆμα καὶ 25
4 *τὸ θέατρον παρασχόντες. ἐπεὶ δ' ἥ τ' ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως ἀνεγνώσθη,*

18 Nep. Phoc. 3, 4—4, 1 || **24** Diod. 18, 66, 4—67, 3 Nep. Phoc. 4, 1. 2 Ael. v. h. 3, 47 mor. 189 a

[**ΛPQZ**] **1** *Φωκίδος*] immo *Λοκρίδος* cl. Strab. 9, 426 Steph. Byz. s. v. *Φαρύγαι* | *Φαρύγας* Cor.: *φάρυγας* codd. (*φάρυγγας* **F** et ut vid. **P**[1]) | *ὑπὸ* **PQZ**: *περὶ* **Λ** | *ἀκρώρειον* **Q** || **2** *οὐρανίσκον τὸν χρυσοῦν* **Q** || **4** *προσόδου* Sint.: *προόδου* **P**[1] **L**[2] *πρώτου* **QZL**[1] **P**· || **5** *ἐπέδωκε* Sint. || **6** *παρελθὼν* **Z** || **11** *ἦν δὲ*] *ἦν* **Q** | *ἀπέκρουσεν* **P**[1] || **12** *μέχρις* codd. | *πατάξαντος* Rei. || **13** *ἡγήμονος* **Z**: *ἡγεμόνος* **ΛPQ** || **14** *ὁ πολυσπ.* **Z** | *ἀποκρινομένου* **PQZ** || **16** *ἡγεμόνα* hic omnes codd. || **18** *περισχούσης* **C** et fort. **F** ante corr.: *περιεχούσης* || **19** *ἑτέρων* **Z** || **21.22** *τῶι σχήματι κομιδῇ* **PQ** *τῇ* om. **Z** || **22** *ἐπ' ἁμάξαις* codd. | *κεραμικοῦ* **ΛP**[1]**Z** || **24** *ἄχρις* **QZL**[2] | *ἐκλήρωσαν*: corr. Rei. || **25** *ἀποκρίνοντες* **Q**

λέγοντος αὐτῷ μὲν ἐγνῶσθαι προδότας γεγονέναι τοὺς ἄνδρας, ἐκείνοις a.318
δὲ διδόναι τὴν κρίσιν, ἐλευθέροις τε δὴ καὶ αὐτονόμοις οὖσι, καὶ τοὺς
42 Z¹ ἄνδρας ὁ Κλεῖτος εἰσήγαγεν, οἱ μὲν βέλτιστοι τῶν πολιτῶν ὀφθέντος τοῦ 5
Φωκίωνος ἐνεκαλύψαντο καὶ κάτω κύψαντες ἐδάκρυον, εἷς δ' ἀναστὰς
5 ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὅτι, τηλικαύτην κρίσιν ἐγκεχειρικότος τῷ δήμῳ τοῦ f
βασιλέως, καλῶς ἔχει τοὺς δούλους καὶ τοὺς ξένους ἀπελθεῖν ἐκ τῆς
ἐκκλησίας. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἀνακραγόντων βάλλειν 6
τοὺς ὀλιγαρχικοὺς καὶ μισοδήμους, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ὑπὲρ τοῦ Φωκίωνος
ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ χαλεπῶς καὶ μόλις ἐξακουσθείς, „πότερον" 7
33 S εἶπεν „ἀδίκως ἢ δικαίως ἀποκτεῖναι βούλεσθ' ἡμᾶς;" ἀποκριναμένων δέ
11 τινων ὅτι δικαίως, „καὶ τοῦτ'" ἔφη „πῶς γνώσεσθε μὴ ἀκούσαντες;" 758
ἐπεὶ δ' οὐθὲν μᾶλλον ἤκουον, ἐγγυτέρω προσελθών, „ἐγὼ μὲν" εἶπεν 8
„ἀδικεῖν ὁμολογῶ, καὶ θανάτου τιμῶμαι τὰ πεπολιτευμέν' ἐμαυτῷ·
τούτους δ' ἄνδρες Ἀθηναῖοι διὰ τί ἀποκτενεῖτε μηδὲν ἀδικοῦντας;" ἀπο- 9
15 κριναμένων δὲ πολλῶν „ὅτι σοὶ φίλοι εἰσίν," ὁ μὲν Φωκίων ἀποστὰς
ἡσυχίαν ἦγεν, ὁ δ' Ἁγνωνίδης ψήφισμα γεγραμμένον ἔχων ἀνέγνω, καθ'
ὃ τὸν δῆμον ἔδει χειροτονεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν εἰ δοκοῦσιν ἀδικεῖν, τοὺς δ'
ἄνδρας ἂν καταχειροτονηθῶσιν ἀποθνῄσκειν.

35. Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, ἠξίουν τινὲς προσγράφειν
20 ὅπως καὶ στρεβλωθεὶς Φωκίων ἀποθάνοι, καὶ τὸν τροχὸν εἰσφέρειν καὶ b
τοὺς ὑπηρέτας καλεῖν προσέταττον. ὁ δ' Ἁγνωνίδης καὶ τὸν Κλεῖτον ὁρῶν 2
δυσχεραίνοντα, καὶ τὸ πρᾶγμα βαρβαρικὸν εἶναι καὶ μιαρὸν ἡγούμενος,
43 Z¹ „ὅταν" ἔφη „Καλλιμέδοντα τὸν μαστιγίαν λάβωμεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
στρεβλώσομεν· περὶ δὲ Φωκίωνος οὐδὲν ἐγὼ γράφω τοιοῦτον." ἐνταῦθα 3
25 τῶν ἐπιεικῶν τις ὑπεφώνησεν· „ὀρθῶς γε σὺ ποιῶν· ἂν γὰρ Φωκίωνα
βασανίσωμεν, σὲ τί ποιήσομεν;" ἐπικυρωθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος καὶ 4
τῆς χειροτονίας ἀποδοθείσης, οὐδεὶς καθήμενος, ἀλλὰ πάντες ἐξαναστάν-
τες, οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ στεφανωσάμενοι, κατεχειροτόνησαν αὐτῶν θάνατον. c

19 Val. Max. 5, 3 ext. 3

[ΛPQZ] **2** τε δὴ] γε δὴ Rei. ἤδη Anon. || **5** ἐγκεχειρηκότος L¹P¹QZ || **6** ἐκ om. P¹ || **9** ἐπεχείρισεν P¹ || **10** βούλεσθαι L | ἀποκρινομένων PCZ || **12** οὐδὲν Z || **16** ἐγ-γεγραμμένον Q γεγραμμένος pro γεγραμμένον ἔχων P¹ || **17** ἀνδρῶν om. Q | εἰ] οἳ Q || **18** ἀποχειροτονηθῶσιν Z || **19** προγράφειν P¹ || **22** καὶ μιαρὸν εἶναι Q || **23** ἄνδρες om. P¹ | post ἀθηναῖοι inser. λαβόντες Λ || **24** στρεβλώσωμεν L¹PF | τοῦ φωκίω-νος Z | οὐδὲν om. L¹ | γράψω Ri. || **26** ποιήσωμεν L ante corr. et F¹

a.318 5 ἦσαν δὲ σὺν τῷ Φωκίωνι Νικοκλῆς Θούδιππος Ἡγήμων Πυθοκλῆς· Δημητρίου δὲ τοῦ Φαληρέως καὶ Καλλιμέδοντος καὶ Χαρικλέους καί τινων ἄλλων ἀπόντων κατεψηφίσθη θάνατος.

36. Ὡς οὖν διαλύσαντες τὴν ἐκκλησίαν ἦγον εἰς τὸ δεσμωτήριον τοὺς ἄνδρας, οἱ μὲν ἄλλοι, περιπλεκομένων τῶν φίλων αὐτοῖς καὶ οἰκείων, 5 ὀδυρόμενοι καὶ καταθρηνοῦντες ἐβάδιζον, τὸ δὲ Φωκίωνος πρόσωπον οἷον ὅτε στρατηγῶν ἀπ᾽ ἐκκλησίας προὐπέμπετο βλέποντες, ἐθαύμαζον τὴν 34 S
d 2 ἀπάθειαν καὶ μεγαλοψυχίαν τοῦ ἀνδρός. οἱ δ᾽ ἐχθροὶ κακῶς ἔλεγον παρατρέχοντες, εἷς δὲ καὶ προσέπτυσεν ἐξ ἐναντίας προσελθών. ὅτε καὶ τὸν Φωκίωνα λέγεται βλέψαντα πρὸς τοὺς ἄρχοντας εἰπεῖν· „οὐ παύσει τις 10
3 ἀσχημονοῦντα τοῦτον;“ ἐπεὶ δὲ Θούδιππος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ γενόμενος, καὶ τὸ κώνειον ὁρῶν τριβόμενον, ἠγανάκτει καὶ κατέκλαιε τὴν συμφοράν, ὡς οὐ προσηκόντως τῷ Φωκίωνι συναπολλύμενος, „εἶτ᾽ οὐκ ἀγαπᾷς“ 44 Z[1]
4 εἶπεν „ὅτι μετὰ Φωκίωνος ἀποθνήσκεις;“ ἐρομένου δέ τινος τῶν φίλων εἴ τι πρὸς Φῶκον λέγει τὸν υἱόν, „πάνυ μὲν οὖν“ ἔφη, „λέγω μὴ μνησικακεῖν 15
e 5 Ἀθηναίοις.“ τοῦ δὲ Νικοκλέους, ὃς ἦν αὐτῷ πιστότατος τῶν φίλων, παρακαλοῦντος ὅπως αὐτὸν ἐάσῃ τὸ φάρμακον πιεῖν πρότερον, „βαρὺ μὲν“ εἶπεν „ὦ Νικόκλεις ἐμοὶ τὸ αἴτημα καὶ λυπηρόν, ἐπεὶ δ᾽ οὐδ᾽ ἄλλ᾽ οὐδέ-
6 ποτέ σοι παρὰ τὸν βίον οὐδὲν ἠχαρίστησα, καὶ τοῦτο συγχωρῶ.“ πεπωκότων δ᾽ ἤδη πάντων, τὸ φάρμακον ἐπέλιπε, καὶ ὁ δημόσιος οὐκ ἔφη τρίψειν 20
7 ἕτερον, εἰ μὴ λάβοι δώδεκα δραχμάς, ὅσου τὴν ὁλκὴν ὠνεῖται. χρόνου δ᾽ ⟨ἐγ⟩γενομένου καὶ διατριβῆς, ὁ Φωκίων καλέσας τινὰ τῶν φίλων καὶ εἰπών, „εἰ μηδ᾽ ἀποθανεῖν Ἀθήνησι δωρεὰν ἔστιν“, ἐκέλευσε τῷ ἀνθρώπῳ δοῦναι τὸ κερμάτιον.

f **37.** Ἦν δ᾽ ἡμέρα μηνὸς Μουνυχιῶνος ἐνάτη ἐπὶ δέκα, καὶ τῷ Διῒ τὴν 25 πομπὴν πέμποντες οἱ ἱππεῖς παρεξῄεσαν· ὧν οἱ μὲν ἀφείλοντο τοὺς στε-
2 φάνους, οἱ δὲ πρὸς τὰς θύρας δεδακρυμένοι τῆς εἱρκτῆς ἀπέβλεψαν. ἐφάνη

5 mor. 189a Diod. 18, 67, 3—5 || 11 mor. 189a Ael. v. h. 13, 41 || 14 mor. 189a Ael. v. h. 12, 49

[ΛPQZ] 1 τῷ om. Q | ἡγήμων hic PQ: ἡγεμὼν Λ om. Z || 3 ἀπάντων QZ || 5 αὐτοῖς τῶν φίλων ZC || 7 ὅτε] ὅπερ L[1] ὥσπερ L[2]AH[1] | στρατηγὸν L[1] || 9 καὶ[1] om. P[1] | ἐνέπτυσεν ἀπαντήσας εἰς τὸ πρόσωπον mor. || 11 τοῦτον ἀσχημονοῦντα mor. || 12 κόνιον L[1] | κατέκλαε PB || 13 συναπολυόμενος L[1]P[1] || 15 λέγοι CF Ael. | λέγω om. P[1] λέγων L[1] || 15.16 μηδὲν Ἀθην. μνησικ. mor. Ael. || 18 οὐδὲ om. C et P ex ras. || 19 οὐδὲν om. CM[b] || 20 πάντων ⟨τῶν ἄλλων⟩ Li. | ἐπέλειπε L[1]Q || 22 ⟨ἐγ⟩γενομένου Rei. || 23 ⟨„οὐ δεινὸν“⟩ εἰπών, „εἰ . . . ἐστιν;“ vel sim. Zie. ἐρωτῶν pro εἰπών Erbse l. c. 279 | μηδ᾽] μὴ L[1] | ἔστιν Latte: ἐστίν || 25 ἐννάτη PF | δεκάτη ZC || 25.26 πέμποντες τὴν πομπὴν Q

δὲ τοῖς μὴ παντάπασιν ὠμοῖς καὶ διεφθαρμένοις ὑπ᾽ ὀργῆς καὶ φθόνου τὴν a.318
ψυχὴν ἀνοσιώτατον γεγονέναι τὸ μηδ᾽ ἐπισχεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, μηδὲ
καθαρεῦσαι δημοσίου φόνου τὴν πόλιν ἑορτάζουσαν.

35 S 45 Z¹ Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐνδεέστερον ἠγωνισμένοις τοῖς ἐχθροῖς ἔδοξε καὶ 3
τὸ σῶμα τοῦ Φωκίωνος ἐξορίσαι, καὶ μηδὲ πῦρ ἐναῦσαι μηδένα πρὸς τὴν 759
6 ταφὴν Ἀθηναίων. διὸ φίλος μὲν οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἅψασθαι τοῦ σώματος, 4
Κωνωπίων δέ τις, ὑπουργεῖν εἰθισμένος τὰ τοιαῦτα μισθοῦ, κομισθέντα
τὸν νεκρὸν ὑπὲρ τὴν Ἐλευσῖνα πῦρ λαβὼν ἐκ τῆς Μεγαρικῆς ἔκαυσεν. ἡ δὲ 5
[Μεγαρικὴ] γυνὴ παροῦσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων, ἔχωσε μὲν αὐτόθι
10 χῶμα κενὸν καὶ κατέσπεισεν, ἐνθεμένη δὲ τῷ κόλπῳ τὰ ὀστᾶ καὶ κομίσασα
νύκτωρ εἰς τὴν οἰκίαν, κατώρυξε παρὰ τὴν ἑστίαν, εἰποῦσα· ,,σοὶ ὦ φίλη
ἑστία παρακατατίθεμαι ταῦτ᾽ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ λείψανα· σὺ δ᾽ αὐτὰ τοῖς
πατρῴοις ἀπόδος ἠρίοις, ὅταν Ἀθηναῖοι σωφρονήσωσι.'' b

38. Καὶ μέντοι χρόνου βραχέος διαγενομένου, καὶ τῶν πραγμάτων
15 διδασκόντων οἷον ἐπιστάτην καὶ φύλακα σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ὁ
δῆμος ἀπώλεσεν, ἀνδριάντα μὲν αὐτοῦ χαλκοῦν ἔστησαν, ἔθαψαν δὲ δημο-
σίοις τέλεσι τὰ ὀστᾶ. τῶν δὲ κατηγόρων Ἁγνωνίδην μὲν αὐτοὶ θάνατον 2
καταχειροτονήσαντες ἀπέκτειναν, Ἐπίκουρον δὲ καὶ Δημόφιλον ἀποδράν-
τας ἐκ τῆς πόλεως ἀνευρὼν ὁ τοῦ Φωκίωνος υἱὸς ἐτιμωρήσατο.

20 Τοῦτον οὔτε τἆλλα σπουδαῖον ἄνδρα γενέσθαι φασί, καὶ παιδίσκης 3
ἐρῶντα παρὰ πορνοβοσκῷ τρεφομένης κατὰ τύχην Θεοδώρῳ τῷ ἀθέῳ
παραγενέσθαι, λόγον ἐν Λυκείῳ διαλεγομένῳ τοιοῦτον· ,,εἰ τὸ φίλον λύσα- c
46 Z¹ σθαι μὴ αἰσχρόν ἐστιν, οὐδὲ τὸ φίλην· ὁμοίως ⟨δ᾽⟩ εἰ [δὲ] μὴ τὸ ἑταῖρον,
οὐδὲ τὸ ἑταίραν.'' θέμενον οὖν ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τὸν λόγον ὡς 4
25 εὖ ἔχοντα, λύσασθαι τὴν ἑταίραν.

Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ Φωκίωνα πραχθέντα τῶν περὶ Σωκράτην πάλιν 5
36 S ἀνέμνησε τοὺς Ἕλληνας, ὡς ὁμοιοτάτης ἐκείνῃ τῆς ἁμαρτίας ταύτης καὶ
δυστυχίας τῇ πόλει γενομένης.

4 Diod. 18, 67, 6 Dio Chrys. 73, 7 Nep. Phoc. 4, 4 Val. Max. 5, 3 ext. 3 || **20** cf. ad p. 16, 19

[ΛPQZ] **1** φόνου P¹ || **3** καθαρεῦσαι vario modo corruptum in Q | φθόνου L¹ || **5** ἐνάψαι P¹ || **8** τὴν] τὸν Q || **9** Μεγαρικὴ del. Sch. || **10** καινὸν PQZ || **13** ἠρείοις L¹ || **14** βραχέως L¹ || **16** ἔστησαν Z: ἀνέστησαν || **17** κατηγόρων] ῥητόρων Z | ἀγνωνίδη(ι) L¹PC | αὐτὸν Q || **18** ἀποδράσαντας L¹F || **20** φησὶν P¹ || **22** λυκίω Λ || **23** φίλην· ὁμοίως δ᾽ εἰ μὴ Zie.: φίλην ὁμοίως· εἰ δὲ μὴ codd. et editt. ὁμοίως del. Herw. ὁμοίως εἰ [δὲ] μὴ Li. | μὴ] μηδὲ L¹Z || **26** τῶν] τὸν L¹ || **27** ἐκείνης: corr. Rei. | ταύτῃ CP²

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

d

ΚΑΤΩΝ

1. *Κάτωνι δὲ τὸ μὲν γένος ἀρχὴν ἐπιφανείας ἔλαβε καὶ δόξης ἀπὸ τοῦ
προπάππου Κάτωνος, ἀνδρὸς ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει μάλιστα Ῥωμαίων
γενομένου δι' ἀρετήν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται* (Cat. Mai.
e 27, 7). *κατελείφθη δὲ γονέων ὀρφανὸς μετ' ἀδελφοῦ Καιπίωνος καὶ Πορ-
2 κίας ἀδελφῆς· ἦν δὲ καὶ Σερβιλία Κάτωνος ὁμομήτριος ἀδελφή. καὶ* 5
*πάντες οὗτοι παρὰ Λιβίῳ Δρούσῳ τροφὴν καὶ δίαιταν εἶχον, θείῳ μὲν
ὄντι τῆς μητρός, ἄγοντι δὲ τὴν πολιτείαν τότε· καὶ γὰρ εἰπεῖν δεινότατος
ἦν, καὶ τἆλλα σώφρων ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ φρονήματος οὐδενὶ
Ῥωμαίων ὑφιέμενος.*

3 *Λέγεται δὲ Κάτων εὐθὺς ἐκ παιδίου τῇ τε φωνῇ καὶ τῷ προσώπῳ καὶ* 10
*ταῖς περὶ τὰς παιδιὰς διατριβαῖς ἦθος ὑποφαίνειν ἄτρεπτον καὶ ἀπαθὲς
4 καὶ βέβαιον ἐν πᾶσιν. ἰσχύν τε γὰρ εἶχον αὐτοῦ παρ' ἡλικίαν τελεσιουργὸν* 47 Z[2]
*αἱ ὁρμαί, καὶ τοῖς κολακεύουσι τραχὺς ὢν καὶ προσάντης, ἔτι μᾶλλον
f 5 ἐκράτει τῶν ἐκφοβούντων. ἦν δὲ καὶ πρὸς γέλωτα κομιδῇ δυσκίνητος, ἄχρι
μειδιάματος σπανίως τῷ προσώπῳ διαχεόμενος, καὶ πρὸς ὀργὴν οὐ ταχὺς* 15
*6 οὐδ' ὀλισθηρός, ὀργισθεὶς δὲ δυσπαραίτητος. ὡς οὖν εἰς τὸ μανθάνειν
ἧκε, νωθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν καὶ βραδύς, ἀναλαβὼν δὲ κάτοχος καὶ μνημονι-
7 κός. ὃ δὴ καὶ πέφυκεν ἄλλως, τοὺς μὲν εὐφυεῖς ἀναμνηστικοὺς μᾶλλον
760 εἶναι, μνημονικοὺς δὲ τοὺς μετὰ πόνου καὶ πραγματείας παραδεχομένους·
8 γίνεται γὰρ οἷον ἔγκαυμα τῆς ψυχῆς τῶν μαθημάτων ἕκαστον. ἔοικε δὲ* 37 S
καὶ τὸ δύσπειστον τῷ Κάτωνι ποιεῖν ἐργωδεστέραν τὴν μάθησιν· πάσχειν 21
*γάρ τι τὸ μανθάνειν ἀτεχνῶς ἐστι, καὶ τὸ πείθεσθαι ταχὺ τοῖς ἧττον
9 ἀντέχειν δυναμένοις συμβέβηκε. διὸ πείθονται μᾶλλον νέοι γερόντων, καὶ*

1 Cic. Mur. 32. 66 Arch. 22 Vell. 2, 35, 2 Gell. 13, 20, 11—14 Plin. n. h. 7, 113 vir. ill. 80, 1 || **4** cf. Münzer RE II A, 1775 || **5** Val. Max. 3, 1, 2 vir. ill. 80, 1

[**ΛPQZ**] **4** *Καιπίωνος* Steph.: *καππίωνος* **P[1]F** *καπίωνος* cet. || **6** *λιβύῳ* **Z** || **7** *τῆς πρὸς* Xyl.: immo Plut. erravit || **8** *φρονήματι* **P** || **11** *τὰ παιδικὰ* **QL[2]** mg. || **12** *εἶχεν* **L[1]** | *αὐτοῦ* om. **Z** || **15** *ταχὺς* **Λ**: *τραχὺς* **PQZL[2]** mg. || **16** *ὡς οὖν – 20 ἕκαστον* Phot. p. 395 b || **18** *εὐφυεστάτους* Phot. | *ἀναληπτικοὺς* Cor., sed cf. Arist. de mem. 449 b 6. 453 a 4 || **19** *μνημονευτικοὺς* **Z** | *τόνου* **L[1]** | *ἀναδεχομένους* **ZCFP[2]** || **20** *ἔκκαυμα*: corr. Xyl. | *παθημάτων* **Λ** || **21** *δύσπειστον* **L[2]C**: *δύσπιστον* || **22** *γάρ τοι* **FF**-

νοσοῦντες ὑγιαινόντων, καὶ ὅλως ἐν οἷς τὸ ἀπορεῖν ἀσθενέστατόν ἐστι, ῥᾷστον τὸ προστιθέμενον. τῷ μέντοι παιδαγωγῷ τὸν Κάτωνα πείθεσθαι 10 μὲν λέγουσι καὶ ποιεῖν ἅπαν τὸ προσταττόμενον, ἑκάστου δὲ τὴν αἰτίαν ἀπαιτεῖν, καὶ τὸ διὰ τί πυνθάνεσθαι· καὶ γὰρ ἦν χαρίεις ὁ παιδαγωγὸς αὐ- b
5 τοῦ, καὶ λόγον ἔχων τοῦ κονδύλου προχειρότερον, ὄνομα Σαρπηδών.

2. Ἔτι δὲ παιδὸς τοῦ Κάτωνος ὄντος, ἔπραττον οἱ σύμμαχοι τῶν
48 Z[1] Ῥωμαίων ὅπως μεθέξουσι τῆς ἐν Ῥώμῃ πολιτείας· κα[ί] τις Πομπαίδιος 2 Σίλλων, ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ μέγιστον ἔχων ἀξίωμα, τοῦ δὲ Δρούσου φίλος, κατέλυσε παρ' αὐτῷ πλείονας ἡμέρας, ἐν αἷς γεγονὼς τοῖς παιδίοις
10 συνήθης, „ἄγ'" εἶπεν „ὅπως ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεσθε τοῦ θείου συναγωνίσασθαι περὶ τῆς πολιτείας." ὁ μὲν οὖν Καιπίων διαμειδιάσας ἐπένευσε, τοῦ 3 δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἀποκριναμένου καὶ βλέποντος εἰς τοὺς ξένους ἀτενὲς καὶ βλοσυρόν, ὁ Πομπαίδιος „σὺ δ'" εἶπεν „ἡμῖν ὦ νεανία τί λέγεις; οὐχ c οἷος εἶ τοῖς ξένοις συλλαμβάνεσθαι πρὸς τὸν θεῖον ὥσπερ ὁ ἀδελφός;" μὴ 4
15 φθεγγομένου δὲ τοῦ Κάτωνος, ἀλλὰ τῇ σιωπῇ καὶ τῷ προσώπῳ δοκοῦντος ἀπολέγεσθαι τὴν δέησιν, ἀράμενος αὐτὸν ὁ Πομπαίδιος ὑπὲρ θυρίδος ὡς ἀφήσων, ὁμολογεῖν ἐκέλευεν, ἢ ῥίψειν ἔφασκεν, ἅμα τῇ τε φωνῇ τραχυτέρᾳ χρώμενος, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπηρτημένον τὸ σῶμα πολλάκις ὑπὲρ τῆς θυρίδος κραδαίνων. ἐπεὶ δὲ πολὺν χρόνον οὕτω διεκαρτέρησεν ὁ Κάτων 5
38 S ἀνέκπληκτος καὶ ἀδεής, καταθέμενος αὐτὸν ὁ Πομπαίδιος ἡσυχῇ πρὸς d
21 τοὺς φίλους εἶπεν· „οἷον εὐτύχημα τῆς Ἰταλίας ὅ⟨τι⟩ παῖς οὗτός ἐστιν εἰ δ' ἀνὴρ ἦν, μίαν οὐκ ἂν οἶμαι ψῆφον ἡμῖν ἐν τῷ δήμῳ γενέσθαι."

Πάλιν δὲ συγγενοῦς τινος ἐν γενεθλίοις καλέσαντος ἐπὶ δεῖπνον ἄλλους 6 τε παῖδας καὶ τοὺς περὶ Κάτωνα, σχολὴν ἄγοντες ἔν τινι μέρει τῆς οἰκίας
25 ἔπαιζον αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἀναμεμειγμένοι νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι,
49 Z[1] τὸ δὲ παιζόμενον ἦν δίκαι καὶ κατηγορίαι καὶ ἀγωγαὶ τῶν ἁλισκομένων. εἷς οὖν τῶν ἑαλωκότων παίδων εὐπρεπὴς τὴν ὄψιν ὑπὸ πρεσβυτέρου 7 παιδὸς ἀχθεὶς εἴς τι δωμάτιον καὶ εἰρχθείς, ἐπεκαλεῖτο τὸν Κάτωνα. e

2 mor. 28b || 6 c. 2, 1–5 Val. Max. 3, 1, 2 vir. ill. 80, 1 Cic. ad fam. 16, 22, 1 Schiche, Zu Cic. Briefen, Berol. 1905, 15

[ΛPQZ] 1 νοσοῦντες] ἀσθενοῦντες L[1] || 2 προτιθέμενον L[1] || 5 προχειρότατον Q || 7 τις om. ΛP[1] | de Poppaedio Silone cf. Nesselhauf RE XXII 78 || 11 καπίων codd., cf. ad p. 32, 4 || 13 βλοσσυρὸν Q | δ' om. Q || 16 ὡς om. P[1] || 17 τε om. P[1] || 20 καταθέμενος – Πομπαίδιος om. P[1] | ὁ temere om. Sint. || 21 ὅτι Sint. cl. Val. Max. *hunc esse tam parvum*: ὁ codd. οὗτος ὁ παῖς Q || 22 γίνεσθαι tacito Sint. || 23 γενεθλίῳ Q || 26 τῶν om. P[1]

8 *ταχὺ δὴ τὸ γινόμενον συνεὶς ἧκεν ἐπὶ τὰς θύρας ὁ Κάτων, καὶ διωσάμενος τοὺς προεστῶτας καὶ διακωλύοντας, ἐξήγαγε τὸν παῖδα, καὶ μετ' ὀργῆς ἔχων ἀπῆλθεν οἴκαδε, καὶ παῖδες ἕτεροι συνηκολούθησαν.*

3. *Οὕτω δ' ἦν περιβόητος ὥστ', ἐπεὶ Σύλλας τὴν παιδικὴν καὶ ἱερὰν ἱπποδρομίαν ἣν καλοῦσι Τροίαν ἐπὶ θέᾳ διδάσκων, καὶ συναγαγὼν τοὺς* 5 *εὐγενεῖς παῖδας, ἀπέδειξεν ἡγεμόνας δύο, τὸν μὲν ἕτερον οἱ παῖδες ἐδέξαντο* 2 *διὰ τὴν μητέρα, Μετέλλης γὰρ ἦν υἱὸς τῆς Σύλλα γυναικός, τὸν δ' ἕτερον,* f *ἀδελφιδοῦν ὄντα Πομπηΐου, Σέξτον, οὐκ εἴων οὐδ' ἐβούλοντο μελετᾶν οὐδ' ἕπεσθαι, πυνθανομένου δὲ τοῦ Σύλλα τίνα βούλοιντο πάντες ἐβόησαν „Κάτωνα," [καὶ] ὅ τε Σέξτος αὐτὸς εἴξας παρῆκεν ὡς κρείττονι τὴν* 10 *φιλοτιμίαν.*

3 *Ἔτυχε δὲ καὶ φίλος ὢν ὁ Σύλλας πατρικὸς αὐτοῖς, καί ποτε προσηγάγετο καὶ προσωμίλησεν, ὀλίγοις πάνυ νέμων τὴν τοιαύτην φιλοφροσύνην* 4 *διὰ βάρος καὶ ὄγκον ἧς εἶχεν ἀρχῆς καὶ δυνάμεως. μέγα δὴ ποιούμενος ὁ* 761 *Σαρπηδὼν τοῦτο πρὸς τιμὴν ἅμα καὶ ἀσφάλειαν, ἦγεν ἀσπασόμενον τὸν* 15 *Κάτωνα συνεχῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σύλλα, μηδὲν τότε προσιδεῖν ἀσεβῶν* 39 S 5 *χώρου διαφέρουσαν ὑπὸ πλήθους τῶν ἀγομένων καὶ στρεβλουμένων. ἦν* 50 Z[c] *μὲν οὖν ἔτος ἐκεῖνο τῷ Κάτωνι τεσσαρεσκαιδέκατον· ἰδὼν δὲ κεφαλὰς ἀνδρῶν ἐπιφανῶν λεγομένων ἐκκομιζομένας, καὶ κρύφα τοὺς παρόντας ἐπιστένοντας, ἠρώτησε τὸν παιδαγωγόν, ὅ τι δὴ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον οὐ-* 20 6 *δεὶς ἀποκτίννυσιν. εἰπόντος δ' ἐκείνου „φοβοῦνται γὰρ αὐτὸν ὦ παῖ μᾶλλον ἢ μισοῦσι," „τί οὖν" εἶπεν „οὐκ ἐμοὶ ξίφος ἔδωκας, ἵν' αὐτὸν* 7 *ἀνελὼν ἀπήλλαξα δουλείας τὴν πατρίδα;" τοῦτον τὸν λόγον ἀκούσας ὁ* b *Σαρπηδών, ἅμα δὲ καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πιμπλάμενον ὀργῆς καὶ μένους κατιδών, οὕτως ἔδεισεν, ὥστε τὸ λοιπὸν ἤδη προσέχειν* 25 *ἀκριβῶς καὶ παραφυλάττειν, μή τι τολμήσῃ παραβολώτερον.*

8 *Ἔτι μὲν οὖν παιδάριον ὢν μικρόν, ἀπεκρίνατο τοῖς ἐρωτῶσι τίνα φιλεῖ μάλιστα, τὸν ἀδελφόν· τίνα δεύτερον, ὁμοίως τὸν ἀδελφόν, καὶ τρίτον,*

12 c. 3, 3—6 Val. Max. 3, 1, 2

[PQZ] **4** *ἐπειδὴ* QZP^2 || **5** *θέαν*: corr. Cor. || **6** *ἀπέδειξαν* P | *τὸν* L^1P: *ὧν τὸν* QZL^2 || **8** *σέξστον* ZP^2, item v. 10 || **10** [*καὶ*] *ὅ τε* Zie.: *καὶ ὁ μὲν* Rei. *καὶ ὁ* Cor. *καὶ ὅ γε* Bekker Sint. || **12** *καί ποτε καὶ* ZCP^2 || **13** *τὴν* om. Λ || **15** *τούτω* L^1 || **16** *τότε εἰς τὸ πρ.* ut vid. L^2 *τό γε* pro *τότε* Rei. || **19** *ἀνδρῶν ἐπιφανῶν* CF: *ἐπιφ. ἀ.* cet. *ἐπιπαφωνῶν* L^1 et ut vid. P^1 | *κομιζομένας* Z || **20** *ὅ τι*] *τί* Zie. || **21** *ἀποκτείννυσιν* L^1 || **22** *ἢ μᾶλλον ἢ* Q || **24** *αὐτοῦ πιμπλάμενον* Z: *πιμπλ. αὐτ.* ΛP *πιμπλ.* om. Q || **25** *τὸ* om. Q || **26** *φυλάττειν* Z | *τολμήσει* L^1P^1 || **27** *τίνα*] *τί* L^1

ἄχρι οὗ πολλάκις λέγοντος ἀπεῖπεν ὁ ἐρωτῶν. γενόμενος δ' ἐν ἡλικίᾳ, 9
μᾶλλον ἐβεβαίου τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὔνοιαν. ἔτη γὰρ εἴκοσι γεγονώς,
χωρὶς Καιπίωνος οὐκ ἐδείπνησεν, οὐκ ἀπεδήμησεν, εἰς ἀγορὰν οὐ προῆλθε.
μύρον δ' ἐκείνου λαμβάνοντος, αὐτὸς παρῃτεῖτο, καὶ τἆλλα τὰ περὶ τὴν c
5 δίαιταν ἦν ἀκριβὴς καὶ σύντονος. ὁ γοῦν Καιπίων ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ 10
μετριότητι θαυμαζόμενος, ὡμολόγει τοιοῦτος εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλους
ἐξεταζόμενος, „ἀλλ' ὅταν" ἔφη „παρὰ τὸν Κάτωνος βίον παραβάλλω τὸν
51 Z^1 ἐμόν, οὐδὲν ἐμαυτῷ φαίνομαι Σιττίου διαφέρειν," τῶν ἐπὶ τρυφῇ τινα καὶ
μαλακίᾳ περιβοήτων ὀνομάσας.

10 **4.** Ὁ δὲ Κάτων ἐπειδὴ τὴν ἱερωσύνην ἔλαβε τοῦ Ἀπόλλωνος, μετοικήσας
καὶ νειμάμενος μοῖραν τῶν πατρῴων, ἑκατὸν εἴκοσι ταλάντων γενομένην,
τὴν μὲν δίαιταν ἔτι μᾶλλον συνέστειλεν, Ἀντίπατρον δὲ Τύριον τῶν ἀπὸ 2
40 S τῆς στοᾶς φιλοσόφων προσεταιρισάμενος, τοῖς ἠθικοῖς μάλιστα καὶ πολι- d
τικοῖς ἐνεφύετο δόγμασι, περὶ πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ὥσπερ ἐπιπνοίᾳ τινὶ κατά-
15 σχετος γεγονώς, διαφόρως δὲ τοῦ καλοῦ τὸ περὶ τὴν δικαιοσύνην ἀτενὲς
καὶ ἄκαμπτον εἰς ἐπιείκειαν ἢ χάριν ὑπερηγαπηκώς.

Ἤσκει δὲ καὶ τὸν ὀργανικὸν εἰς πλήθη λόγον, ἀξιῶν ὥσπερ ἐν πόλει 3
μεγάλῃ τῇ πολιτικῇ φιλοσοφίᾳ καὶ μάχιμον εἶναί τι παρατρεφόμενον. οὐ 4
μέντοι μεθ' ἑτέρων ἐποιεῖτο τὰς μελέτας, οὐδ' ἠκροάσατο λέγοντος
20 οὐδείς, ἀλλὰ καὶ πρός τινα τῶν ἑταίρων εἰπόντα „μέμφονταί σου Κάτων
οἱ ἄνθρωποι τὴν σιωπήν", „μόνον" ἔφη „μὴ τὸν βίον. ἄρξομαι δὲ λέγειν, e
ὅταν μὴ μέλλω λέγειν ἄξια σιωπῆς."

5. Ἡ δὲ καλουμένη Πορκία βασιλικὴ τιμητικὸν ἦν ἀνάθημα τοῦ παλαιοῦ
Κάτωνος. εἰωθότες οὖν ἐκεῖ χρηματίζειν οἱ δήμαρχοι, καὶ κίονος τοῖς
25 δίφροις ἐμποδὼν εἶναι δοκοῦντος, ἔγνωσαν ὑφελεῖν αὐτὸν ἢ μεταστῆσαι.
τοῦτο Κάτωνα πρῶτον εἰς ἀγορὰν ἄκοντα προήγαγεν· ἀντέστη γὰρ αὐτοῖς, 2
52 Z^1 καὶ πεῖραν ἅμα τοῦ λόγου καὶ τοῦ φρονήματος δούς, ἐθαυμάσθη. καὶ γὰρ 3
ὁ λόγος νεαρὸν μὲν οὐδὲν οὐδὲ κομψὸν εἶχεν, ἀλλ' ἦν ὄρθιος καὶ περιπαθὴς

10 Val. Max. 2, 10, 8 || **17** *ὀργανικὸν λόγον*] cf. R. Jeuckens, Plut. v. Chaer. u. d. Rhetorik, Straßburg 1907, 24sq. || **23** Plut. Cat. mai. 19, 3 Liv. 39, 44, 7 vir. ill. 47, 5 Prisc. inst. 8, 78 || **27** Cic. Brut. 118 parad. prooem. 1—3 Quintil. 11, 1, 36

[**ΛPQZ**] **1** *ἄχρις* **QZ$L^2$$P^2$** ¦ *ὁ* om. **$P^1$** || **2** *ἐτῶν* **Z** || **3** *καππ.* **Λ** *καπ.* cet., item v. 5, cf. ad p. 32, 4 || **5** *σύντομος* **Q** || **7** *βίον* om. **Z** | *παραβάλλω* **V^b** Sch.: *παραβάλω* || **8** *Σιττίου* Münzer RE III A 409, 7sqq. cl. Athen. 12, 543a (=Rutil. Ruf. fg. 6 Peter): *σιππίου* | *τῶν* **ZC$L^2$$P^2$**: *τὸν* **$L^1$$P^1$Q** || **9** *περιβοήτων* **Z**: *περιβόητον* **ΛPQ** || **10** *ἐπεὶ* **Q** || **12** ⟨*τὸν*⟩ *Τύριον* Rei. | *τῶν*] *τὸν* **L^1** || **13** *φιλόσοφον* Zie. || **24** *καὶ* del. Sch., cf. p. 92, 5 || **25** *δοκοῦντες* **L^1** || **26** *προήγαγεν ἄκοντα* **Z** || **28** *περιπληθὴς*: corr. Cor.

f *καὶ τραχύς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χάρις ἀγωγὸς ἀκοῆς ἐπέτρεχε τῇ τραχύτητι*
τῶν νοημάτων, καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ καταμειγνύμενον ἡδονήν τινα καὶ μειδία-
4 *μα τῷ σεμνῷ παρεῖχεν οὐκ ἀπάνθρωπον. ἡ δὲ φωνὴ μεγέθει μὲν ⟨ἦν⟩*
ἀποχρῶσα καὶ διαρκὴς εἰς τοσοῦτον ἐξικέσθαι δῆμον, ἰσχὺν δὲ καὶ τόνον
ἄρρηκτον εἶχε καὶ ἄτρυτον· ἡμέραν γὰρ ὅλην εἰπὼν πολλάκις οὐκ ἀπηγό- 5
5 *ρευσε. τότε δ' οὖν κρατήσας τῆς δίκης, πάλιν ἑαυτὸν εἰς τὴν σιωπὴν καὶ*
762 *τὴν ἄσκησιν συνέστειλε.*
6 *Καὶ διεπόνει τὸ σῶμα γυμνασίοις ἐνεργοῖς, ἐθιζόμενος ἀνέχεσθαι*
καὶ καύματα καὶ νιφετὸν ἀκαλύπτῳ κεφαλῇ, καὶ βαδίζειν ἐν ταῖς ὁδοῖς 41 S 10
7 *πᾶσαν ὥραν ἄτερ ὀχήματος. τῶν δὲ φίλων οἱ συνεκδημοῦντες ἵπποις*
ἐχρῶντο, καὶ πολλάκις ἑκάστῳ παρέβαλλεν ὁ Κάτων ἐν μέρει προσδιαλε-
8 *γόμενος, περιπατῶν αὐτὸς ὀχουμένων. θαυμαστῇ δὲ καὶ παρὰ τὰς νόσους*
ὑπομονῇ μετ' ἐγκρατείας ἐχρῆτο· πυρέττων γὰρ μόνος ἐφ' ἑαυτοῦ διη-
μέρευε μηδένα προσιέμενος, ἄχρι οὗ βέβαιον αἴσθοιτο ῥαστώνην καὶ μετα-
βολὴν τοῦ νοσήματος. 15

b **6.** *Ἐν δὲ τοῖς δείπνοις ἐκληροῦτο περὶ τῶν μερίδων· εἰ δ' ἀπολάχοι,*
πρῶτον αἱρεῖν τῶν φίλων κελευόντων, ἔλεγε μὴ καλῶς ἔχειν ἀκούσης τῆς
2 *Ἀφροδίτης. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἅπαξ ἐπιπιὼν [ἐπὶ τὸ δεῖπνον] ἀνέλυε,* 53 Z[1]
προϊόντι δὲ τῷ χρόνῳ μάλιστα προσίετο ⟨τὸ⟩ πίνειν, ὥστε πολλάκις ἐν
3 *οἴνῳ διάγειν εἰς ὄρθρον. αἰτίαν δ' ἔλεγον οἱ φίλοι τούτου τὴν πολιτείαν* 20
καὶ τὰ δημόσια πράγματα, πρὸς οἷς ὅλας τὸν Κάτωνα τὰς ἡμέρας ὄντα,
καὶ κωλυόμενον φιλολογεῖν, νύκτωρ καὶ παρὰ πότον συγγίνεσθαι τοῖς
4 *φιλοσόφοις. διὸ καὶ Μεμμίου τινὸς ἐν συλλόγῳ φήσαντος ὅλας τὸν Κάτωνα*
c *μεθύσκεσθαι τὰς νύκτας, ὑπολαβὼν ὁ Κικέρων „ἐκεῖνο δ' οὐ λέγεις"*
5 *εἶπεν „ὅτι καὶ τὰς ἡμέρας ὅλας κυβεύει;" καθόλου δὲ τοῖς τότε βίοις καὶ* 25
τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὁ Κάτων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν οἰόμενος δεῖν βαδίζειν,
ὡς οὖσι φαύλοις καὶ μεγάλης δεομένοις μεταβολῆς, ἐπεὶ πορφύραν ἑώρα

8 c. 9, 4. 13, 2. 56, 6 Pomp. 40, 2 Sen. ep. 104, 33 || **19** Plin. ep. 3, 12, 2. 3

[**ΛPQZ**] **1** *τραχύτητι* **P**: *βραχύτητι* || **3** *τὸ σεμνὸν* **Q** *τὸν σεμνὸν* **L²** | *ἦν* add. Sch. || **5** *εἶχεν ἄρρηκτον* **Q** || **8** *ἐθιζόμενον* corr. Sint. || **10** *τῶν δὲ* – **12** *ὀχουμένων* isdem fere verbis in c. 9, 4 repetita illic del. Sch., hic Sint.; immo dormitavit Plut. || **11** *παρέβαλεν* **PMV^b¹F¹M^b** || **12** *ὀχουμένωι* **L¹P¹** | *παρὰ* **QZ**: *περὶ* **ΛP** || **13** *ἑαυτὸν* **Z** || **14** *ἄχρις* **QZP²** || **18** *ἐπὶ τὸ δεῖπνον* del. Zie., solum *ἐπὶ* del. Emp. *πιών, ἔπειτα τὸ δ.* Anon. *ἐπιπιὼν ἤδη τὸ δ.* Castiglioni Athen. 11, 1933, 285 *μετὰ τὸ δ.* Erbse l. c. 274; an [*ἐπὶ*] *τὸ δ. διέλυε* cl. c. 68, 1? *τὸ* om. **Q** || **19** *τὸ* add. Rei. || **20** *εἰς*] *πρὸς* **Z** || **23** *φίλοις* Zie. || **26** *τοῖς* om. Hutten | *δεῖν* om. **ZCF**

τὴν κατακόρως ἐρυθρὰν καὶ ὀξεῖαν ἀγαπωμένην, αὐτὸς ἐφόρει τὴν μέλαιναν. πολλάκις δ' ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων εἰς τὸ δημόσιον προήει μετ' 6
ἄριστον, οὐ δόξαν ἐκ ταύτης τῆς καινότητος θηρώμενος, ἀλλ' ἐθίζων ἑαυτὸν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνεσθαι μόνοις, τῶν δ' ἄλλως ἀδόξων κατα-
5 φρονεῖν. καὶ κληρονομίαν δ' αὐτῷ προσγενομένην ἀνεψιοῦ Κάτωνος ἑκα- 7 d
τὸν ταλάντων εἰς ἀργύριον συναγαγών, παρεῖχεν ἄνευ τόκων χρῆσθαι τῷ
42 S δεομένῳ τῶν φίλων· ἔνιοι δὲ καὶ χωρία καὶ θεράποντας αὐτοῦ διδόντος καὶ βεβαιοῦντος ὑπέθεντο πρὸς τὸ δημόσιον.

7. Ἐπεὶ δ' ὥραν ᾤετο πρὸς γάμον ἔχειν, οὐδεμιᾷ γυναικὶ συνεληλυθώς,
54 Z¹ ἡρμόσατο Λεπίδαν, πρότερον μὲν ἐγγυηθεῖσαν Σκιπίωνι Μετέλλῳ, τότε
11 δ' ἀπειπαμένου τοῦ Σκιπίωνος καὶ τῆς ἐγγύης λυθείσης σχολάζουσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸ τοῦ γάμου μεταμεληθεὶς πάλιν ὁ Σκιπίων καὶ πάντα ποιήσας ἔλαβε τὴν κόρην. ὁ δὲ Κάτων σφόδρα παροξυνθεὶς καὶ διακαείς, ἐπ- 2
εχείρησε μὲν ἐπεξελθεῖν διὰ δίκης, ὡς δ' οἱ φίλοι τοῦτ' ἐκώλυσαν, ὀργῇ e
15 καὶ νεότητι τρέψας ἑαυτὸν εἰς ἰάμβους, πολλὰ τὸν Σκιπίωνα καθύβρισε, τῷ πικρῷ προσχρησάμενος τοῦ Ἀρχιλόχου, τὸ δ' ἀκόλαστον ἀφεὶς καὶ παιδαριῶδες. ἔγημε δ' Ἀτιλίαν Σερρανοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτῃ πρώτῃ 3
συνῆλθεν, οὐ μόνῃ δέ, καθάπερ Λαίλιος ὁ Σκιπίωνος ἑταῖρος· ἀλλ' εὐτυχέστερος ἐκεῖνος, ἐν πολλοῖς οἷς ἐβίωσε χρόνοις μίαν ἣν ἔγημεν ἐξ ἀρχῆς
20 γνοὺς γυναῖκα.

8. Τοῦ δὲ δουλικοῦ πολέμου συνεστῶτος, ὃν Σπαρτάκειον ἐκάλουν, a. 72
Γέλλιος μὲν ἐστρατήγει, Κάτων δὲ τῆς στρατείας μετεῖχεν ἐθελοντὴς διὰ τὸν ἀδελφόν· ἐχιλίαρχει γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Καιπίων. καὶ χρήσασθαι μὲν 2 f
εἰς ὅσον ἐβούλετο τῇ προθυμίᾳ καὶ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς οὐχ ὑπῆρξεν
25 αὐτῷ διὰ τὸ μὴ καλῶς στρατηγεῖσθαι τὸν πόλεμον, ἄλλως δὲ παρὰ πολλὴν μαλακίαν καὶ τρυφὴν τῶν ἐκεῖ στρατευομένων ἐπιδεικνύμενος εὐταξίαν καὶ [ἀναγκαίαν] ἀνδρίαν καὶ τὸ θαρραλέον ἐν πᾶσι καὶ ξυνετόν, ἐδόκει

2 cf. infra c. 44, 1 Ascon. in Scaur. p. 25 K.-S. Val. Max. 3, 6, 7 || 3 cf. Plut. Tim. 41, 12 || 13 cf. c. 57, 3

[ΛPQZ] 4 μόνον Z | ἄλλων: corr. Zie. || 6 παρῆκεν Z || 7 καὶ θεράποντας om. P¹ || 8 ὑπετίθεντο Zie. || 10 σκιπίωνι LP¹: σκηπίωνι QZP², item porro || 12 πάλιν μεταμεληθεὶς Q πάλιν μεταβληθεὶς Z || 17 δ' om. PZ | Σερρανοῦ Ellendt: σωρανοῦ vel σωρρανοῦ vel σωραννοῦ codd. | πρῶτον: corr. Mulder || 21 σπαρτάκιον L¹P¹Q || 22 στρατείας QZP²: στρατηγίας Λ στρατηγείας P¹ || 23 καὶ πίων hic L¹: καπίων vel καππίων cet., cf. ad p. 32, 4 || 25 ἑαυτῶι P || 27 ἀναγκαίαν del. Zie. l. c. 58 εὐτ. κατ' ἀνάγκην καὶ ἀ. Erbse 283 | ἀνδρείαν Λ (ἐγκράτειαν pro ἀναγκ. ἀνδρ. Emp. Sint.) | τὸ om. Q

763 3 μηθὲν ἀποδεῖν τοῦ παλαιοῦ Κάτωνος. ὁ δὲ Γέλλιος ἀριστεῖα καὶ τιμὰς 55Z¹
a.72 αὐτῷ διαπρεπεῖς ἔγραψεν, ἃς ἐκεῖνος οὐκ ἔλαβεν οὐδὲ προσήκατο, φήσας
ἄξιον μηθὲν εἰργάσθαι τιμῶν.
4 Ἔκ τε δὴ τούτων ἀλλόκοτος ἐδόκει, καὶ νόμου γραφέντος ὅπως τοῖς 43S
παραγγέλλουσιν εἰς ἀρχὴν ὀνοματολόγοι μὴ παρῶσι, χιλιαρχίαν μετιὼν 5
5 μόνος ἐπείθετο τῷ νόμῳ, καὶ δι' αὐτοῦ ποιησάμενος ἔργον ἀσπάζεσθαι
καὶ προσαγορεύειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, οὐδ' αὐτοῖς ἀνεπαχθὴς ἦν τοῖς
ἐπαινοῦσιν, ὅσον μᾶλλον ἐνόουν τὸ καλὸν ὧν ἐπετήδευε, τὸ δυσμίμητον
αὐτῶν βαρυνομένοις.
67 **9.** Ἀποδειχθεὶς δὲ χιλίαρχος, εἰς Μακεδονίαν ἐπέμπετο πρὸς Ῥού- 10
b βριον τὸν στρατηγόν. ἔνθα δὴ λέγεται, τῆς γυναικὸς ἀχθομένης καὶ
δακρυούσης, ἕνα τῶν φίλων τοῦ Κάτωνος Μουνάτιον εἰπεῖν· „ὦ Ἀτιλία
2 θάρσει· τοῦτον ἐγώ σοι φυλάξω·" „πάνυ μὲν οὖν," φάναι τὸν Κάτωνα,
καὶ προελθόντων μιᾶς ἡμέρας ὁδόν, εὐθὺς εἰπεῖν μετὰ τὸ δεῖπνον· „ἄγ'
ὅπως ὦ Μουνάτιε τῇ Ἀτιλίᾳ τὴν ὑπόσχεσιν ἐμπεδώσεις, μήθ' ἡμέρας 15
3 ἐμοῦ μήτε νυκτὸς ἀφιστάμενος." ἐκ δὲ τούτου δύο κλίνας εἰς ταὐτὸ δω-
μάτιον ἐκέλευσε τίθεσθαι καὶ τὸν Μουνάτιον οὕτως ἀεὶ καθεύδειν, μετὰ
4 παιδιᾶς φυλασσόμενον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος. εἵποντο δ' αὐτῷ πεντεκαίδεκα
μὲν οἰκέται, δύο δ' ἀπελεύθεροι, φίλοι δὲ τέσσαρες, ὧν ὀχουμένων ἵπποις,
c αὐτὸς ἀεὶ περιπατῶν ἑκάστῳ παρέβαλλεν ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος. 56Z¹
5 ἐπεὶ δ' ἧκεν εἰς τὸ στρατόπεδον, πλειόνων ταγμάτων ὄντων ἑνὸς ἄρχων 21
ἀποδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, τῆς μὲν ἰδίας ἀρετῆς μιᾶς οὔσης μικρὸν
ἔργον ἡγεῖτο καὶ οὐ † βασιλικὸν τὴν ἐπίδειξιν, αὐτῷ δὲ ποιῆσαι τοὺς ἀρχομέ-
νους ὁμοίους μάλιστα φιλοτιμούμενος, οὐ τὸν φόβον ἀφεῖλε τῆς ἐξουσίας,
6 ἀλλὰ προσέθηκε τὸν λόγον· ᾧ πείθων περὶ ἑκάστου καὶ διδάσκων, ἑπο- 25
μένης τιμῆς καὶ κολάσεως, χαλεπὸν ἦν εἰπεῖν, πότερον εἰρηνικοὺς μᾶλλον

18 cf. Val. Max. 4, 3, 12

[ΛPQZ] **1** *μηδὲν* QZP² | *ἀριστείας*: corr. Sint. || **1.2** *διατιμὰς αὐτῷ διέγραψεν εὐπρεπεῖς* Q || **3** *μηδὲν* P | *ἐργάσασθαι* Q || **4** *καὶ τοῖς* Q || **5** *εἰς*] *ὡς* L¹ || **6** *ἐπέθετο*: corr. Am. | *δι' αὐτοῦ* ΛP¹: *διὰ τοῦτο* QF *διὰ τοῦτο αὐτοῦ* M^b P² || **10** *ῥούμβριον* Z *ῥούμβιον* CF || **11** *τὸν* ne deleas, intellige 'propraetorem eius provinciae' || **14** *προελθόντων* A: *προσελθόντα* P *προελθόντα* cet. | *εἶπεν* L¹ || **15** *ἐμπεδώσης* corr. Cob. || **16** *ἐμοῦ*] *ὁμοῦ* ΛZ || **17** *ἐκέλευε* per errorem Sint. || **19** *ὧν ὀχουμένων κτλ.*] cf. ad p. 36, 10 || **20** *διαλεγόμενος* QH¹ *προσλεγ.* M^b *διαπροσλεγ.* F^a || **23** *οὐ πᾶσιν ἱκανὸν* Kurtz *οὐκ ἀνύσιμον* Sint. *καίτοι βασιλικὸν* Ri. *οὐχ ἡγεμονικὸν* Zie. *οὐκ ἀρχικὸν* Latte *οὐ στρατηγικὸν* W. Jaeger (cf. l. c. 58) *οὐ καθ' ἡλικίαν* Erbse 284 | *αὐτῶι* codd. plurimi

ἢ πολεμικούς, καὶ προθυμοτέρους ἢ δικαιοτέρους παρεσκεύασε τοὺς a.67
14S ἄνδρας· οὕτως ἐφαίνοντο φοβεροὶ μὲν τοῖς πολεμίοις, ἥμεροι δὲ τοῖς 7 d
συμμάχοις, ἄτολμοι δὲ πρὸς τὸ ἀδικεῖν, φιλότιμοι δὲ πρὸς τοὺς ἐπαίνους.
οὗ δ' ἥκιστα Κάτων ἐπεμελήθη, τοῦτο πλεῖστον ὑπῆρχεν αὐτῷ, καὶ δόξα 8
5 καὶ χάρις καὶ ὑπερβάλλουσα τιμὴ καὶ φιλοφροσύνη παρὰ τῶν στρατιω-
τῶν. ἃ γὰρ ἑτέροις ἐπέταττεν, ἑκουσίως διαπονῶν, καὶ στολὴν μὲν καὶ 9
δίαιταν καὶ πορείαν ἐκείνοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἄρχουσιν ὁμοιούμενος, ἤθει δὲ
καὶ φρονήματι καὶ λόγῳ πάντας ὑπεραίρων τοὺς αὐτοκράτορας καὶ στρα-
τηγοὺς προσαγορευομένους, ἔλαθε διὰ τούτων ἅμα τὴν πρὸς αὑτὸν εὔνοιαν
10 ⟨ἐν⟩εργασάμενος τοῖς ἀνδράσιν. ἀρετῆς γὰρ ἀληθινὸς οὐκ ἐγγίνεται ζῆλος 10 e
ἢ δι' ἄκρας τοῦ παραδιδόντος εὐνοίας καὶ τιμῆς· οἱ δ' ἄνευ τοῦ φιλεῖν
ἐπαινοῦντες τοὺς ἀγαθοὺς αἰδοῦνται ⟨μὲν⟩ τὴν δόξαν αὐτῶν, οὐ θαυμά-
ζουσι δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲ μιμοῦνται.

57Z¹ **10.** Πυθόμενος δ' Ἀθηνόδωρον τὸν ἐπικαλούμενον Κορδυλίωνα, μεγά-
15 λην ἕξιν ἐν τοῖς Στωϊκοῖς λόγοις ἔχοντα, διατρίβειν περὶ Πέργαμον, ἤδη
γηραιὸν ὄντα, καὶ πάσαις ἐρρωμενέστατα ταῖς ἡγεμονικαῖς καὶ βασιλι-
καῖς συνηθείαις καὶ φιλίαις διαμεμαχημένον, οὐδὲν ᾤετο πέμπων καὶ 2
γράφων περαίνειν πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἔχων παρὰ τοῦ νόμου δεδομένην ἀποδη-
μίαν δυεῖν μηνῶν, ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τὸν ἄνδρα, πιστεύων τοῖς ἐν f
20 αὑτῷ καλοῖς μὴ ἀτυχήσειν τῆς ἄγρας. συγγενόμενος δὲ καὶ καταγωνισά- 3
μενος καὶ μεταστήσας ἐκ τῆς προαιρέσεως αὐτόν, ἧκεν ἄγων εἰς τὸ στρατό-
πεδον περιχαρὴς καὶ μεγαλοφρονῶν, ὥς τι κάλλιον ᾑρηκὼς καὶ λαμπρότε-
ρον, ὧν Πομπήϊος τότε καὶ Λεύκολλος ἐθνῶν καὶ βασιλειῶν κατεστρέφοντο,
σὺν ὅπλοις περιϊόντες.

25 **11.** Ἔτι δ' αὐτοῦ περὶ τὴν στρατείαν ὄντος, ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν Ἀσίαν
βαδίζων ἐνόσησε περὶ Θρᾴκην ἐν Αἴνῳ. καὶ γράμματα μὲν εὐθὺς ἧκε 2
45S πρὸς τὸν Κάτωνα· χειμῶνος δὲ πολλοῦ κατέχοντος τὴν θάλατταν, καὶ 764
νεὼς ἱκανῆς μεγέθει μὴ παρούσης, εἰς μικρὰν ὁλκάδα μόνον δύο

14 c. 10 mor. 777a Strab. 14, 674 Plin. n. h. 7, 113 (= Solin. 1, 122)

[ΛPQZ] **1** καὶ Sch.: ἢ ‖ **4** ὑπῆρχεν αὐτῶι **ZCFP²**: αὐτῶι ὑπῆρχε **ΛP¹Q** ‖ **6** δια-
πονῶν ⟨αὐτός⟩ Zie. ‖ **7** ἤθει – **9** προσαγορευομένους om. **Q** ‖ **9** αὐτὸν codd. ‖ **10** ἐρ-
γασάμενος suppl. Rei. ‖ **11** ἢ] εἰ μὴ Anon. | παραινοῦντος Herw. ‖ **12** μὲν add. Sol. ‖
15 λόγοις om. **A¹CF** ‖ **17** διαμεμηχανημένον: corr. Br. | πέμπειν καὶ γράφειν **Q** ‖
18 περανεῖν Ri. | πρὸς αὐτὸν om. **CF**; fort. ante περαίνειν collocandum ‖ **20** αὐτῶι
codd. | ἀποτυχήσειν **P** ‖ **21** ἄγων om. **P¹** ‖ **22** κάλλιον **CF** Sch.: κάλλιστον ‖ **23** λεύ-
κολλος, λεύκουλος, λεύκουλλος, λούκουλος, λούκουλλος codd. ‖ **25** στρατηγίαν: corr.
Rei. ‖ **27** καὶ om. **P** ‖ **28** μικρὰν ⟨ἐμβὰς⟩ Zie. | δύο μόνον **CF**

α.67 3 φίλους καὶ τρεῖς οἰκέτας παραλαβών, ἐκ Θεσσαλονίκης ἀνήχθη· καὶ παρ'
οὐδὲν ἐλθὼν καταποντωθῆναι, τύχῃ τινὶ παραλόγῳ σωθεὶς ἄρτι τεθνηκό-
τος τοῦ Καιπίωνος, ἐμπαθέστερον ἔδοξεν ἢ φιλοσοφώτερον ἐνεγκεῖν τὴν
συμφοράν, οὐ μόνον κλαυθμοῖς καὶ περιπτύξεσι τοῦ νεκροῦ καὶ βαρύτητι 58Z^{1}
λύπης, ἀλλὰ καὶ δαπάνῃ περὶ τὴν ταφὴν καὶ πραγματείαις, θυμιαμάτων 5
b καὶ ἱματίων πολυτελῶν συγκατακαέντων, καὶ μνήματος ξεστοῦ λίθων
Θασίων ἀπὸ ταλάντων ὀκτὼ κατασκευασθέντος ἐν τῇ Αἰνίων ἀγορᾷ.
4 ταῦτα γὰρ [ἔνιοι] ἐσυκοφάντουν πρὸς τὴν ἄλλην ἀτυφίαν τοῦ Κάτωνος, οὐ
καθορῶντες ὅσον ἐν τῷ πρὸς ἡδονὰς καὶ φόβους καὶ δεήσεις ἀναισχύντους
ἀγνάμπτῳ καὶ στερρῷ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἥμερον ἐνῆν καὶ φιλόστοργον. εἰς 10
δὲ ταῦτα καὶ πόλεις αὐτῷ καὶ δυνάσται πολλὰ κατὰ τιμὴν τοῦ τεθνεῶτος
ἔπεμπον, ὧν ἐκεῖνος χρήματα μὲν παρ' οὐδενὸς ἐδέξατο, θυμιάματα δὲ
6 καὶ κόσμον ἐλάμβανε, ⟨τὴν⟩ τιμὴν ἀποδιδοὺς τοῖς πέμπουσι. τῆς δὲ κληρο-
c νομίας εἰς αὐτόν τε καὶ τὸ θυγάτριον τοῦ Καιπίωνος ἡκούσης, οὐθὲν ὧν
7 ἀνάλωσε περὶ τὸν τάφον ἀπήτησεν ἐν τῇ νεμήσει. καὶ ταῦτα πράξαντος 15
αὐτοῦ καὶ παθόντος ἦν ὁ γράψας, ὅτι κοσκίνῳ τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ
8 μετέβαλε καὶ διήθησε, χρυσίον ζητῶν κατακεκαυμένον. οὕτως οὐ τῷ
ξίφει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ γραφείῳ τὸ ἀνυπεύθυνον καὶ ἀνυπόδικον
⟨δι⟩επίστευσεν.

12. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ στρατεία τῷ Κάτωνι, προεπέμφθη ⟨μὲν⟩ οὐκ 20
εὐχαῖς, ὃ κοινόν ἐστιν, οὐδ' ἐπαίνοις, ἀλλὰ δάκρυσι καὶ περιβολαῖς ἀπλή-
στοις, ὑποτιθέντων τὰ ἱμάτια τοῖς ποσὶν ᾗ βαδίζοι, καὶ καταφιλούντων 59Z^{1}
d τὰς χεῖρας, ἃ τῶν αὐτοκρατόρων ὀλίγοις μόλις ἐποίουν οἱ τότε Ῥωμαῖοι. 46S
2 Βουληθεὶς δὲ πρὸ τοῦ πολιτείᾳ προσελθεῖν ἅμα μὲν πλανηθῆναι καθ'
ἱστορίαν τῆς Ἀσίας καὶ γενέσθαι θεατὴς ἠθῶν καὶ βίων καὶ δυνάμεως τῆς 25

[ΛPQZ] **1** παραλαβὼν CF: ἀναλαβὼν || **3** καπίωνος (καππ. P^{1}): cf. ad p. 32, 4 || **4** μόνον Λ μόνον δὲ P μόνον γὰρ QZ | κλαυθμοῖς ⟨χρησάμενος⟩ vel ⟨ἐχρήσατο⟩ recepto γὰρ vel sim. Zie. || **5** δαπάνης L^{1}P^{1} | πραγματίαις L^{1} πραγματείας P^{1} ut vid. || **6** συγκαέντων P | ξεστῶν Rei. || **7** αἰωνίων F ἐνίων F || **8** ἔνιοι del. Zie. cf. l. c. 59 ἐσυκοφάντουν ἔνιοι Benseler | ἄλλην ⟨ἀφορῶντες⟩ Rei. || **13** τὴν add. Rei. || **14** τε om. P^{1} | τὸ om. Λ | καπίωνος codd. (τοῦ καπ. om. P^{1}) || **15** ἀνήλωσε ΛQ || **16** καὶ παθόντος Kurtz (cf. Caes. 68, 7): καὶ πράττοντος codd. καίπερ ἀποροῦντος Latte; cf. Zie. l. c. 59 || **17** διέβαλε QL^{2} | συγκατακεκ. Herw. || **18** τὸ Br.: τὸν || **19** διεπίστευσεν cl. Eum. 6, 12 Zie.: ἐπίστευσεν QZP^{2} ἐπίστευεν ΛP^{1} ἐπέστιξεν Rei. ἐφόνευσεν vel ἐπέσφαξεν Herw. ἐπέστησεν vel ἐπίστευσεν ⟨ἐπεῖναι⟩ Latte εἶναι vel ὑπάρχειν excidisse putat Ri.; cf. Zie. l. c. 60 || **20** μὲν add. Emp. || **21** οὐδ' ἐπαίνοις om. Q | ἀπλειστοις L^{1} et fort. P^{1} ἀπλάστοις Sol. || **24** ⟨τῇ⟩ πολιτείᾳ Rei., sed cf. mor. 1033e | προελθεῖν P^{1}

περὶ ἑκάστην ἐπαρχίαν, ἅμα δὲ τῷ Γαλάτῃ Δηϊοτάρῳ, διὰ ξενίαν καὶ a. 66
φιλίαν πατρῴαν δεομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, μὴ ἀχαριστῆσαι, τοῦτον τὸν
τρόπον ἐποιεῖτο τὴν ἀποδημίαν. προὔπεμπεν ἅμ' ἡμέρᾳ τὸν ἀρτοποιὸν 3
καὶ τὸν μάγειρον, ὅπου καταλύσειν ἔμελλεν. οἱ δὲ πάνυ κοσμίως καὶ μεθ'
5 *ἡσυχίας εἰσελθόντες ἂν εἰς τὴν πόλιν, εἰ μηδεὶς τύχοι τῷ Κάτωνι φίλος*
ὢν αὐτόθι πατρῷος ἢ γνώριμος, ἐν πανδοκείῳ τὴν ὑποδοχὴν αὐτῷ παρ-
εσκεύαζον, ἐνοχλοῦντες οὐδενί· πανδοκείου δὲ μὴ ὄντος, οὕτως πρὸς τοὺς 4 e
ἄρχοντας τραπόμενοι ξενίαν ἐλάμβανον, ἀγαπῶντες τὴν δοθεῖσαν. πολ- 5
λάκις δ' ἀπιστούμενοι καὶ περιορώμενοι διὰ τὸ μὴ θορύβῳ μηδ' ἀπειλῇ
10 *ταῦτα πράσσειν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἄπρακτοι κατ-*
ελαμβάνοντο, καὶ μᾶλλον αὐτὸς ὀφθεὶς ὠλιγωρεῖτο, καὶ παρεῖχεν ἐπὶ τῶν
φορτίων σιωπῇ καθεζόμενος ὑπόνοιαν ἀνθρώπου ταπεινοῦ καὶ περιδεοῦς.
οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ προσκαλούμενος αὐτοὺς εἰώθει λέγειν· „ὦ μοχθηροί, 6
μεταβάλεσθε ταύτης τῆς κακοξενίας. οὐ πάντες ὑμῖν ἀφίξονται Κάτωνες.
15 *ἀμβλύνατε ταῖς φιλοφροσύναις τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, δεομένων προφάσεως* f
ἵνα βίᾳ λαμβάνωσιν, ὡς παρ' ἑκόντων μὴ τυγχάνοντες."
60 Z[1] **13.** *Ἐν δὲ Συρίᾳ καὶ γελοῖόν τι λέγεται παθεῖν. βαδίζων γὰρ εἰς Ἀντι-*
όχειαν, εἶδε περὶ τὰς πύλας ἔξω πλῆθος ἀνθρώπων ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ
παρακεκριμένων, ἐν οἷς ἔφηβοι μὲν χωρὶς ἐν χλαμύσι καὶ παῖδες ἑτέρωθι
20 *κοσμίως εἱστήκεσαν, ἐσθῆτας δὲ καθαρὰς ἔνιοι καὶ στεφάνους εἶχον,*
ἱερεῖς θεῶν ὄντες ἢ ἄρχοντες. πάντων οὖν μᾶλλον οἰηθεὶς ὁ Κάτων αὑτῷ 2 765
47 S *τινα πράττεσθαι τιμὴν καὶ δεξίωσιν ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠργίζετο μὲν τοῖς*
προπεμφθεῖσι τῶν ἰδίων, ὡς μὴ κωλύσασιν, ἐκέλευσε δὲ καταβῆναι τοὺς
φίλους, καὶ πεζῇ προῄει μετ' αὐτῶν. ὡς δ' ἐγγὺς ἦσαν, ὁ πάντα διακο- 3
25 *σμῶν ἐκεῖνα καὶ τὸν ὄχλον εἰς τάξιν καθιστάς, ἀνὴρ πρεσβύτερος ἤδη,*
ῥάβδον ἐν τῇ χειρὶ καὶ στέφανον κρατῶν, ἀπήντησε τῷ Κάτωνι πρὸ τῶν
ἄλλων, καὶ μηδ' ἀσπασάμενος ἠρώτα, ποῦ Δημήτριον ἀπολελοίπασι, καὶ
πηνίκα παρέσται. Πομπηΐου δ' ἦν γεγονὼς ὁ Δημήτριος οἰκέτης· τότε δὲ 4
πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώπων εἰς Πομπήϊον ἀποβλεπόντων, ἐθερα- b
30 *πεύετο παρ' ἀξίαν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενος. τοῖς μὲν οὖν φίλοις τοῦ* 5

17 c. 13 Plut. Pomp. 40, 1—5 Iulian. Misop. p. 358 Sp.

[**ΛPQZ**] **2** *ἐλθεῖν ἢ μὴ* **Λ** ‖ **5** *ἂν* del. Zie. cum **B** | *τύχῃ* **PZ** ‖ **6** *ὑποδοχὴν* **L**[2]**P**[2] **ZCF**: *ὑπομονὴν* **L**[1]**P**[1] *ὑπεροχὴν* **L**[2] mg. **Q** ‖ **7** *οὕτως* ⟨*δὴ*⟩ Zie. cl. v. 5, cf. l. c. 60 ‖ **14** *μεταβάλεσθε* **AF**~: *μεταβάλλεσθε* ‖ **15** *αὐτῶν* **ΛPZBCF**: *τῶν* **MV**[b] Sint. *ἀνθρώπων* Rei. ‖ **16** *ἵνα* ⟨*μὴ*⟩ Sauppe ‖ **19** *χλανίσι* Cob. | *ἑτέρωθεν* Cob. Sint. ‖ **20** *εἱστήκεισαν* **QZ** ‖ **21** *παντὸς* Sol. ‖ **29** *βλεπόντων* **Z** ‖ **30** *μὲν* om. **L**[1]

a.66 *Κάτωνος γέλως ἐνέπεσε τοσοῦτος, ὥστ' ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς οὐκ ἐδύναντο, διὰ τοῦ πλήθους ἅμα βαδίζοντες, ὁ δὲ Κάτων τότε μὲν ἰσχυρῶς διατραπείς, „ὦ τῆς κακοδαίμονος" ἔφη „πόλεως", ἄλλο δ' οὐδὲν ἐφθέγξατο· χρόνῳ δ' ὕστερον εἰώθει γελᾶν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ διηγούμενος καὶ μνημονεύων.* 5

14. *Οὐ μὴν ἀλλὰ Πομπήϊος αὐτὸς ἐπέστρεψε τοὺς ἀνθρώπους, οὕτω* 2 *πλημμελοῦντας εἰς τὸν Κάτωνα δι' ἄγνοιαν. ὡς γὰρ εἰς Ἔφεσον ἐλθὼν* 61 Z¹ c *ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν, ἀσπασόμενος πρεσβύτερον ὄντα καὶ δόξῃ πολὺ προήκοντα καὶ δυνάμεων τότε μεγίστων ἡγούμενον, ἰδὼν ὁ Πομπήϊος οὐκ ἔμεινεν οὐδ' εἴασε καθεζομένῳ προσελθεῖν, ἀλλ' ὥς τινι τῶν κρειττό-* 10 3 *νων ἀναθορὼν ἀπήντησε, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλε. καὶ πολλὰ μὲν εὐθὺς ἐν τῷ φιλοφρονεῖσθαι καὶ ἀσπάζεσθαι παρόντα, πλείω δ' ἔτι μεταστάντος ἐγκώμια διῆλθεν αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς, ὥστε πάντας ἐπιστρεφομένους καὶ προσέχοντας ἤδη τῷ Κάτωνι, θαυμάζειν ἐξ ὧν πρότερον κατεφρονεῖτο,* 4 *καὶ ⟨τὴν⟩ πρᾳότητα καὶ μεγαλοψυχίαν ἀναθεωρεῖν. καὶ γὰρ ἡ Πομπηΐου* 15 d *σπουδὴ περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάνθανε θεραπεύοντος οὖσα μᾶλλον ἢ φιλοῦντος,* 48 S 5 *ἀλλ' ἔγνωσαν ὅτι θαυμάζει μὲν παρόντα, χαίρει δ' ἀπερχομένῳ. τοὺς γὰρ ἄλλους νέους, ὅσοι παρ' αὐτὸν ἀφικνοῦντο, φιλοτιμούμενος κατεῖχε καὶ ποθῶν αὐτῷ συνεῖναι, τοῦ δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἐδεήθη τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἀνυπεύθυνος ἄρχων ἐκείνου παρόντος, ἐξέπεμψεν ἄσμενος,* 20 *μόνῳ σχεδὸν ἐκείνῳ τῶν εἰς Ῥώμην πλεόντων τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα* 6 *παρακαταθέμενος, ἄλλως αὐτῷ προσήκοντα καὶ διὰ συγγένειαν. ἐκ τούτου δόξα καὶ σπουδὴ καὶ ἅμιλλα περὶ αὐτὸν ἦν τῶν πόλεων καὶ δεῖπνα καὶ* e *κλήσεις, ἐν οἷς τοὺς φίλους ἐκέλευε προσέχειν αὐτῷ μὴ λάθῃ βεβαιώσας* 7 *τὸν Κουρίωνος λόγον. ὁ γὰρ Κουρίων, ἀχθόμενος τῷ αὐστηρῷ τοῦ Κάτω-* 25 *νος, φίλου καὶ συνήθους ὄντος, ἠρώτησεν αὐτὸν εἰ πρόθυμός ἐστι μετὰ* 8 *τὴν στρατείαν γενέσθαι τῆς Ἀσίας θεατής. τοῦ δὲ „καὶ πάνυ" φήσαντος, „εὖ λέγεις" εἶπεν ὁ Κουρίων, „ἡδίων γὰρ ἐπανήξεις ἐκεῖθεν καὶ μᾶλλον* 62 Z¹ *ἥμερος", οὕτω πως καὶ τῷ ῥήματι χρησάμενος.*

15. *Δηϊόταρος δ' ὁ Γαλάτης μετεπέμψατο μὲν τὸν Κάτωνα, πρεσβύτε-* 30 *ρος ὢν ἤδη παραθέσθαι τοὺς παῖδας αὐτῷ βουλόμενος καὶ τὸν οἶκον,*

[**ΛPQZ**] **1** *ἑαυτοὺς* **PL²**: *αὐτοὺς* || **7** *γὰρ* om. **L¹** | *Ἔφεσον*] errare Plut. docent Drumann-Groebe V 168 *Ἔμεσαν* Honigmann RE IV A 1622, 37 sqq. || **8** *ἀσπασάμενος* **P¹F‑F** | *πολὺ* Aldina: *πολλῇ* || **9** *προσήκοντα* **P¹** || **10** ⟨*ἂν*⟩ *ἔμεινεν* Zie. || **14** *θαυμαστὴν* Rei. || **15** *τὴν* add. Cor. || **19** *ποθῶν*] *πείθων* Sint. || **20** *ὑπάρχων* **Q** || **29** *οὕτω*] *τούτῳ* Rei. || **31** *μὲν ὢν* **Λ** | *παρακαταθέσθαι* Rei.

ἐλθόντι δὲ προσφέρων δῶρα παντοδαπὰ καὶ πειρῶν καὶ δεόμενος πάντα a.66
τρόπον, οὕτω παρώξυνεν, ὥστε δείλης ἐλθόντα καὶ νυκτερεύσαντα τῇ f
ὑστεραίᾳ περὶ τρίτην ὥραν ἀπᾶραι. προελθὼν μέντοι μιᾶς ἡμέρας ὁδόν, 2
εὗρεν ἐν Πεσσινοῦντι πλείονα τῶν ἐκεῖ δώρων αὖθις αὐτὸν ὑπομένοντα
5 καὶ γράμματα τοῦ Γαλάτου δεομένου, λαβεῖν αὐτὸς εἰ μὴ πρόθυμός ἐστιν,
ἀλλὰ τοὺς φίλους ἐᾶσαι, πάντως μὲν ἀξίους ὄντας εὖ παθεῖν δι' ἐκεῖνον,
οὐκ ὄντων δὲ τῶν ἰδίων τοῦ Κάτωνος τοσούτων. ἀλλ' οὐδὲ τούτοις ἐνέδω- 3 766
κεν ὁ Κάτων, καίπερ ἐνίους τῶν φίλων μαλασσομένους καὶ ὑπομεμφο-
49 S μένους ὁρῶν, ἀλλὰ φήσας ὅτι πᾶσα δωροδοκία προφάσεως ἂν εὐπορή-
σειεν, οἱ δὲ φίλοι μεθέξουσιν ὧν ἂν ἔχῃ καλῶς καὶ δικαίως κτησάμενος,
11 ἀπέπεμψε τὰ δῶρα πρὸς τὸν Δηϊόταρον.

Ἐπεὶ δὲ μέλλοντος ἀπαίρειν εἰς τὸ Βρεντέσιον ᾤοντο δεῖν οἱ φίλοι τὰ 4
λείψανα τοῦ Καιπίωνος εἰς ἕτερον θέσθαι πλοῖον, εἰπὼν ὅτι τῆς ψυχῆς
μεθήσεται μᾶλλον ἢ τούτων, ἀνήχθη· καὶ μέντοι λέγεται κατὰ τύχην
15 ἐπισφαλέστατα περᾶσαι, τῶν ἄλλων μετρίως κομιζομένων.

16. Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ῥώμην, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κατ' οἶκον b
63 Z¹ Ἀθηνοδώρῳ ⟨συσχολάζων⟩ ἢ κατ' ἀγορὰν τοῖς φίλοις παριστάμενος
διετέλεσεν.

Ἐπιβάλλουσαν δ' αὐτῷ τὴν ταμιευτικὴν ἀρχὴν οὐ πρότερον μετῆλ- 2
20 θεν, ἢ τούς τε νόμους ἀναγνῶναι τοὺς ταμιευτικοὺς καὶ διαπυθέσθαι
τῶν ἐμπείρων ἕκαστα καὶ τύπῳ τινὶ τῆς ἀρχῆς τὴν δύναμιν περιλα-
βεῖν. ὅθεν εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάς, μεγάλην ἐποίησε μεταβολὴν 3 a.64
τῶν περὶ τὸ ταμιεῖον ὑπηρετῶν καὶ γραμματέων, οἳ διὰ χειρὸς ἀεὶ τὰ δη-
μόσια γράμματα καὶ τοὺς νόμους ἔχοντες, εἶτα νέους ἄρχοντας παραλαμ-
25 βάνοντες, δι' ἀπειρίαν καὶ ἄγνοιαν ἀτεχνῶς διδασκάλων ἑτέρων καὶ παιδ-
αγωγῶν δεομένους, οὐχ ὑφίεντο τῆς ἐξουσίας ἐκείνοις, ἀλλ' ἦσαν ἄρχον- c
τες αὐτοί, μέχρι οὗ Κάτων ἐπιστὰς τοῖς πράγμασι νεανικῶς, οὐκ ὄνομα 4
⟨μόνον⟩ καὶ τιμὴν ἔχων ἄρχοντος, ἀλλὰ καὶ νοῦν καὶ φρόνημα καὶ λόγον,
ὑπηρέταις, ὅπερ ἦσαν, ἠξίου χρῆσθαι τοῖς γραμματεῦσι, τὰ μὲν ἐξελέγχων

16 Strab. 14, 674

[ΛPQZ] **2** οὕτως ΛPF^λ || **4** πεσινοῦντι QZP² πισσινοῦντι L^m P¹ πεισσινοῦντι L^t | τῶν – **5** καὶ om. L¹ || **5** αὐτὸς Sint.: αὐτὸν || **11** ἀπέπεμπε Z || **12** εἰς] πρὸς QF^a || **13** καππίωνος P¹ καπ. cet., cf. ad p. 32, 4 || **17** συσχολάζων add. Emp., συνὼν Sint.; lac. in codd. nulla || **23** ταμιεῖον Cor. hic et infra: ταμεῖον (τῶν ταμείων Q) || **24** εἶτα – παραλαμβάνοντες om. Q || **26** ὑφίετο L | ἐκείνης Q || **27** μέχρις QZP² | ὄνομα ⟨μόνον⟩ Cor. cf. Caes. 69, 1 || **29** τοῖς om. P

a.64 5 κακουργοῦντας αὐτούς, τὰ δ' ἁμαρτάνοντας ἀπειρίᾳ διδάσκων. ὡς δ'
ἦσαν ἰταμοὶ καὶ τοὺς ἄλλους ἐθώπευον ὑποτρέχοντες, ἐκείνῳ δ' ἐπο-
λέμουν, τὸν μὲν πρῶτον αὐτὸς καταγνοὺς περὶ πίστιν ἐν κληρονομίᾳ γεγο-
νέναι πονηρόν, ἀπήλασε τοῦ ταμιείου, δευτέρῳ δέ τινι ῥᾳδιουργίας προὔ-
d 6 θηκε κρίσιν. ᾧ Κάτλος Λουτάτιος ὁ τιμητὴς ἀνέβη βοηθήσων, ἀνὴρ μέγα 5
τὸ τῆς ἀρχῆς ἔχων ἀξίωμα, τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς [ἔχων] μέγιστον, ὡς πάντων 50 S
δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ Ῥωμαίων διαφέρων· ἦν δὲ καὶ τοῦ Κάτωνος
7 ἐπαινέτης καὶ συνήθης διὰ τὸν βίον. ὡς οὖν ἡττώμενος τοῖς δικαίοις ἐξῃ- 64 Z¹
τεῖτο φανερῶς τὸν ἄνθρωπον, οὐκ εἴα ταῦτα ποιεῖν αὐτὸν ὁ Κάτων· ἔτι
δὲ μᾶλλον προσλιπαροῦντος, „αἰσχρόν" εἶπεν „ὦ Κάτλε, σὲ τὸν τιμητὴν 10
καὶ τοὺς ἡμετέρους βίους ὀφείλοντα δοκιμάζειν, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπη-
8 ρετ[illegible] ἐκβάλλεσθαι." ταύτην τὴν φωνὴν ἀφέντος τοῦ Κάτωνος, ὁ
e Κ[illegible]λος προσέβλεψε μὲν αὐτὸν ὡς ἀμειψόμενος, εἶπε δ' οὐδέν, ἀλλ'
εἴθ' ὑπ' ὀργῆς εἴθ' ὑπ' αἰσχύνης ἀπῆλθε σιωπῇ διηπορημένος. οὐ μὴν
ἥλω γ' ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπεὶ μιᾷ ψήφῳ τὰς ἀφιείσας ὑπερέβαλλον αἱ 15
καθαιροῦσαι, καὶ Λόλλιος Μᾶρκος εἷς συνάρχων τοῦ Κάτωνος ὑπ'
ἀσθενείας ἀπελέλειπτο τῆς δίκης, πέμπει πρὸς τοῦτον ὁ Κάτλος, δεόμενος
βοηθῆσαι τῷ ἀνθρώπῳ, κἀκεῖνος ἐν φορείῳ ⟨μετα⟩κομισθεὶς ⟨εἰς⟩
10 [μετὰ] τὴν δίκην, ἔθετο τὴν ἀπολύουσαν. οὐ μὴν ἐχρήσατό γε τῷ γραμ-
ματεῖ [ὁ] Κάτων, οὐδὲ τὸν μισθὸν ἀπέδωκεν, οὐδ' ὅλως ἐνάριθμον τοῦ 20
Λολλίου τὴν ψῆφον ἔσχεν.

17. Οὕτω δὲ τοὺς γραμματεῖς ταπεινώσας καὶ ποιήσας ὑποχειρίους,
f καὶ τοῖς πράγμασιν ὡς αὐτὸς ἐβούλετο χρώμενος, ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ταμιεῖον
ἀπέδειξε τοῦ βουλευτηρίου σεμνότερον, ὡς καὶ λέγειν καὶ φρονεῖν ἅπαν-
2 τας ὅτι Κάτων ὑπατείας ἀξίωμα τῇ ταμιείᾳ περιέθηκε. πρῶτον μὲν γὰρ 25
εὑρὼν χρέα παλαιὰ τῷ δημοσίῳ πολλοὺς ὀφείλοντας, καὶ πολλοῖς τὸ δη-
767 μόσιον, ἅμα τὴν πόλιν ἔπαυσεν ἀδικουμένην καὶ ἀδικοῦσαν, τοὺς μὲν εὐτό-
νως καὶ ἀπαραιτήτως ἀπαιτῶν, τοῖς δὲ ταχέως ἀποδιδοὺς καὶ προθύμως, 65 Z¹

4 mor. 534 d. 808 e

[**ΛPQZ**] **2** ἄλλους ⟨ταμίας⟩ Zie. || **3** αὐτὸς Zie. l. c. 60: αὐτὸν **Z** αὐτῶν **ΛPQ** || **5** μέγα ⟨μὲν⟩ Cor. || **6** ἔχων del. Cor. || **7** σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ **Q** || **10** σὲ τὸν τιμ. ἀπαλλαγῆναι μὴ βουλόμενον ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν ἐμῶν ὑπηρετῶν ἕλκεσθαι mor. 534d || **15** ὑπερέβαλον **Λ** || **16** μάρκος codd. | εἷς del. Zie. (εἷς τῶν συναρχόντων Stegmann) || **18** εἰς add. et μετὰ trp. Zie. l. c. 60sq., cf. Kron. || **19** γραμματεῖ **Z**: γράμματι **Q** πράγματι **ΛP** || **20** ὁ del. Sint. || **22** δὲ] δὴ **P** || **23** πράγμασιν Emp.: γράμμασιν || **25** ὑπατίας **L¹** | ταμιείαι hab. codd. | πρῶτον Anon.: πρότερον || **26** πολλοὺς] πολλὰ **L¹** || **27** συντόνως Zie.

ὥστε τὸν δῆμον ἥδεσθαι, τοὺς μὲν οἰομένους ἀποστερήσειν ἐκτίνοντας a.64
ὁρῶντα, τοὺς δ' ἃ μὴ προσεδόκων ἀπολαμβάνοντας. ἔπειτα γράμματα 3
51 S [τῶν] πολλῶν οὐ προσηκόντως ἀναφερόντων καὶ δόγματα ψευδῆ παρα-
δέχεσθαι χάριτι καὶ δεήσει τῶν προτέρων εἰωθότων, οὐδὲν αὐτὸν ἔλαθε
5 γενόμενον τοιοῦτον, ἀλλ' ὑπὲρ ἑνός ποτε δόγματος ἐνδοιάσας εἰ κύριον 4
γέγονε, πολλῶν μαρτυρούντων οὐκ ἐπίστευσεν οὐδὲ κατέταξε πρότερον
ἢ τοὺς ὑπάτους ἐπομόσαι παραγενομένους. ὄντων δὲ πολλῶν οἷς Σύλλας 5
ἐκεῖνος ἀποκτείνασιν ἄνδρας ἐκ προγραφῆς γέρας ἔδωκεν ἀνὰ μυρίας δισ- b
χιλίας δραχμάς, ἅπαντες μὲν αὐτοὺς ὡς ἐναγεῖς καὶ μιαροὺς ἐμίσουν,
10 ἀμύνασθαι δ' οὐδεὶς ἐτόλμα· Κάτων δὲ προσκαλούμενος ἕκαστον ⟨ὡς⟩ 6
ἔχοντα δημόσιον ἀργύριον ἀδίκως ἐξέπραττεν, ἅμα θυμῷ καὶ λόγῳ τὸ
τῆς πράξεως ἀνόσιον καὶ παράνομον ἐξονειδίζων. οἱ δὲ τοῦτο παθόντες 7
εὐθὺς ἦσαν ἔνοχοι φόνῳ, καὶ τρόπον τινὰ προηλωκότες ἀπήγοντο πρὸς
τοὺς δικαστὰς καὶ δίκας ἔτινον, ἡδομένων πάντων καὶ νομιζόντων συν-
15 εξαλείφεσθαι τὴν τότε τυραννίδα καὶ Σύλλαν αὐτὸν ἐφορᾶν κολαζόμενον.

18. Ἥιρει δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸ ἐνδελεχὲς αὐτοῦ τῆς ἐπιμελείας καὶ c
ἄτρυτον. οὔτε γὰρ πρότερός τις ἀνέβη τῶν συναρχόντων εἰς τὸ ταμιεῖον
66 Z[1] Κάτωνος, οὔθ' ὕστερος ἀπῆλθεν. ἐκκλησίαν δὲ καὶ βουλὴν οὐδεμίαν 2
παρῆκε, δεδιὼς καὶ παραφυλάττων τοὺς ἑτοίμως καὶ πρὸς χάριν ὀφλη-
20 μάτων καὶ τελῶν ἀνέσεις ἢ δόσεις οἷς ἔτυχεν ἐπιψηφιζομένους. ἐπιδεικνύ- 3
μενος δὲ τὸ ταμιεῖον ἄβατόν τε καὶ καθαρὸν συκοφαντῶν, πλῆρες δὲ
χρημάτων, ἐδίδασκεν ὅτι τῇ πόλει πλουτεῖν ἔξεστι μὴ ἀδικούσῃ. κατ' 4
ἀρχὰς δὲ τῶν συναρχόντων ἐνίοις ἐπαχθὴς καὶ χαλεπὸς φανείς, ὕστερον
ἠγαπᾶτο, ταῖς ἐκ τοῦ μὴ χαρίζεσθαι τὰ δημόσια μηδὲ κρίνειν κακῶς d
25 ἀπεχθείαις ὑποτιθεὶς ἑαυτὸν ἀντὶ πάντων, καὶ παρέχων ἀπολογεῖσθαι
52 S πρὸς τοὺς δεομένους καὶ βιαζομένους ἐκείνοις, ὡς ἀμήχανόν ἐστιν ἄκον-
τος Κάτωνος.

Τῶν δ' ἡμερῶν τῇ τελευταίᾳ σχεδὸν ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν προπεμ- 5
φθεὶς εἰς οἶκον, ἤκουσεν ὅτι Μαρκέλλῳ πολλοὶ συνήθεις καὶ δυνατοὶ προσ-
30 πεσόντες ἐν τῷ ταμιείῳ καὶ περιέχοντες, ἐκβιάζονται γράψαι τινὰ δόσιν

7 Plut. Sulla 31, 7 Cass. Dio 47, 6, 4 Sen. de prov. 3, 8 de ben. 5, 16, 3

[ΛPQZ] **1** ἥδεσθαι Sch.: αἰδεῖσθαι | ἀποστέρησιν QP[2] || **3** τῶν del. Rei. || **4** πρότερον Λ || **5** γινόμενον Cor. || **7** παραγεγονότας **Z** || **8** ἀποκτείνας **CFP**[2] | γέρας Kraner: ἑτέρας || **10** ὡς add. Zie. l. c. 61, τὸν Ri. || **17** πρότερος Anon.: πρῶτος | ταμιεῖον hic **P**: ταμεῖον cet. || **21** ταμιεῖον hic et postea omnes codd. || **26** ἐκείνους: corr. Sint. || **28** τῶν[2] om. Λ || **29** προπεσόντες P[1]

a.64 6 χρημάτων ⟨οὐκ⟩ ὀφειλομένην. ἦν δ' ὁ Μάρκελλος ἐκ παίδων φίλος τῷ
Κάτωνι καὶ σὺν ἐκείνῳ βέλτιστος ἄρχων, αὐτὸς δὲ καθ' αὑτὸν ἀγώγιμος
e 7 ὑπ' αἰδοῦς τοῖς δεομένοις καὶ κατάντης πρὸς πᾶσαν χάριν. εὐθὺς οὖν ὁ
Κάτων ἐπιστρέψας καὶ τὸν Μάρκελλον εὑρὼν ἐκβεβιασμένον γράψαι τὴν
8 δόσιν, ᾔτησε τὰς δέλτους καὶ ἀπήλειψεν αὐτοῦ παρεστῶτος σιωπῇ· καὶ 5
τοῦτο πράξας κατήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ταμιείου καὶ κατέστησεν εἰς οἶκον,
οὔτε τότε μεμψάμενον οὔθ' ὕστερον, ἀλλ' ἐμμείναντα τῇ συνηθείᾳ καὶ
9 φιλίᾳ μέχρι παντός. οὐ μὴν οὐδ' ἀπαλλαγεὶς τῆς ταμιείας ἀφῆκε τῆς
φρουρᾶς ἔρημον τὸ ταμιεῖον, ἀλλ' οἰκέται μὲν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν ἀπο-
γραφόμενοι τὰς διοικήσεις παρῆσαν, αὐτὸς δὲ βιβλία λόγους περιέχοντα 67 Z[1]
f δημοσίων οἰκονομιῶν ἀπὸ τῶν Σύλλα χρόνων εἰς τὴν ἑαυτοῦ ταμιείαν 11
ὠνησάμενος πέντε ταλάντων, ἀεὶ διὰ χειρὸς εἶχεν.

19. Εἰς δὲ σύγκλητον εἰσῄει τε πρῶτος καὶ τελευταῖος ἀπηλλάττετο·
πολλάκις δὲ τῶν ἄλλων σχολῇ συναγομένων, καθεζόμενος ἀνεγί-
νωσκεν ἡσυχῇ, τὸ ἱμάτιον τοῦ βιβλίου προϊσχόμενος· ἀπεδήμησε δ' 15
768 2 οὐδέποτε βουλῆς γενομένης. ἐπεὶ δ' ὕστερον οἱ περὶ Πομπήϊον, ὁρῶντες
αὐτὸν ἐν οἷς ἐσπούδαζον ἀδίκως ἀμετάπειστον καὶ δυσεκβίαστον ἀεί,
διεμηχανῶντο φιλικαῖς τισι συνηγορίαις ἢ διαίταις ἢ πραγματείαις ἔξω
περισπᾶν, συνεὶς [οὖν] ταχὺ τὴν ἐπιβουλήν, ἀπεῖπε πᾶσι καὶ παρετάξατο
3 βουλῆς ἀγομένης μηδὲν ἄλλο πράττειν. οὔτε γὰρ δόξης χάριν οὔτε πλεον- 20
εξίας οὔτ' αὐτομάτως καὶ κατὰ τύχην ὥσπερ ἕτεροί τινες ἐμπεσὼν εἰς τὸ 53 S
πράττειν τὰ τῆς πόλεως, ἀλλ' ὡς ἴδιον ἔργον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τὴν πολιτείαν
ἑλόμενος, μᾶλλον ᾤετο δεῖν προσέχειν τοῖς κοινοῖς ἢ τῷ κηρίῳ τὴν μέλιτ-
b 4 ταν· ὅς γε καὶ τὰ τῶν ἐπαρχιῶν πράγματα καὶ δόγματα καὶ κρίσεις [καὶ
πράξεις] τὰς μεγίστας ἔργον πεποίητο διὰ τῶν ἑκασταχόθι ξένων καὶ 25
5 φίλων πέμπεσθαι πρὸς αὐτόν. ἐνστάς δέ ποτε Κλωδίῳ τῷ δημαγωγῷ,
κινοῦντι καὶ πράττοντι μεγάλων ἀρχὰς νεωτερισμῶν, καὶ διαβάλλοντι
πρὸς τὸν δῆμον ἱερεῖς καὶ ἱερείας, ἐν οἷς καὶ Φαβία Τερεντίας ἀδελφὴ τῆς 68 Z[1]

14 Val. Max. 8, 7, 2 || **28** Ascon. in toga cand. p. 82 K.-S. Oros. 6, 3, 1 Cic. Catil. 3, 9 Brut. 236 Sall. Cat. 15, 1

[**ΛPQZ**] **1** *οὐκ* add. Latte *ὡς* Zie. | *ὀφειλομένων* Anon. || **7** *τότε* om. **L**[1] || **16** *γινομένης* Sch. | *ὁρῶντες*] *ἑώρων* ex **B** Sint. || **17** *ἀμετάπιστον* **L**[1]**P**[1] || **19** *οὖν* del. Cor. || **20** *ἀγομένης*] *ἐπειγομένης* vel *ἐπιγενομένης* **Z** || **21** *καὶ* om. **ZCF** || **23** *προσ-έχειν* **QZ**: *προσέχεσθαι* **ΛP** | *τῷ κηρίῳ* **ZL**[2]: *τῶν κηρίων* **ΛPQ** || **24** *ὅς*] *ὥς* **PZ** || **24.25** *καὶ πράξεις* del. Zie. l. c. 61 (*καὶ πράξεις καὶ κρίσεις* **Z**) || **27** *πράττοντι* **L**[2] mg. **CF**: *ταράττοντι* **L**[1]**PQ** *παρατάττοντι* **Z** || **28** *τερεντία*: corr. Anon.

Κικέρωνος γυναικὸς ἐκινδύνευσε, τὸν μὲν Κλώδιον αἰσχύνῃ περιβαλὼν 6 a. 64
ἠνάγκασεν ὑπεκστῆναι τῆς πόλεως, τοῦ δὲ Κικέρωνος εὐχαριστοῦντος,
τῇ πόλει δεῖν ἔχειν ἔφη χάριν αὐτόν, ὡς ἐκείνης ἕνεκα πάντα ποιῶν καὶ c
πολιτευόμενος. ἐκ τούτου μεγάλη δόξα περὶ αὐτὸν ἦν, ὥστε ῥήτορα μὲν 7
5 *⟨ἐν⟩ δίκῃ τινὶ μαρτυρίας μιᾶς φερομένης εἰπεῖν πρὸς τοὺς δικαστάς, ὡς*
ἑνὶ μαρτυροῦντι προσέχειν οὐδὲ Κάτωνι καλῶς ἔχει, πολλοὺς δ' ἤδη περὶ
τῶν ἀπίστων καὶ παραδόξων ὥσπερ ἐν παροιμίᾳ τινὶ λέγειν, ὅτι τοῦτο μὲν
οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιθανόν ἐστι. μοχθηροῦ δ' ἀνθρώπου καὶ πολυ- 8
τελοῦς λόγον ἐν συγκλήτῳ διαθεμένου πρὸς εὐτέλειαν καὶ σωφρονισμόν,
10 *ἐπαναστὰς Ἀμναῖος „ὦ ἄνθρωπ'" εἶπε, „τίς ἀνέξεταί σου, δειπνοῦντος*
μὲν ὡς Κράσσου, οἰκοδομοῦντος δ' ὡς Λευκόλλου, δημηγοροῦντος δ'
ἡμῖν ὡς Κάτωνος;" καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀκολάστους, 9 d
τοῖς λόγοις δὲ σεμνοὺς καὶ αὐστηρούς, χλευάζοντες ἐκάλουν ⟨Ψευδο⟩-
κάτωνας.

15 **20.** *Πολλῶν δ' αὐτὸν ἐπὶ δημαρχίαν καλούντων, οὐκ ᾤετο καλῶς* a. 63
ἔχειν μεγάλης ἐξουσίας καὶ ἀρχῆς ὥσπερ ἰσχυροῦ φαρμάκου δύναμιν ἐν
πράγμασιν οὐκ ἀναγκαίοις ἐξαναλῶσαι. καὶ ἅμα σχολῆς οὔσης τῶν δημο- 2
54 S *σίων, παραλαβὼν βιβλία καὶ φιλοσόφους ἐβάδιζεν εἰς Λευκανίαν, ἀγροὺς*
69 Z[1] *αὐτόθι κεκτημένος ἔχοντας οὐκ ἀνελευθέρους διατριβάς. εἶτα καθ' ὁδὸν* 3
20 *πολλοῖς τισιν ὑποζυγίοις καὶ σκεύεσι καὶ ἀκολούθοις ἀπαντήσας, καὶ*
πυθόμενος Νέπωτα Μέτελλον εἰς Ῥώμην ἐπανέρχεσθαι, δημαρχίαν e
μετιέναι παρεσκευασμένον, ἐπέστη σιωπῇ, καὶ διαλιπὼν μικρόν, ἐκέλευσεν
ἀναστρέφειν ὀπίσω τοὺς ἑαυτοῦ. τῶν δὲ φίλων θαυμασάντων, „οὐκ ἴστ'" 4
εἶπεν „ὅτι καὶ καθ' αὑτὸν ὑπ' ἐμπληξίας φοβερός ἐστι Μέτελλος, καὶ νῦν
25 *ἐκ τῆς Πομπηΐου γνώμης ἀφιγμένος εἰς τὴν πολιτείαν ἐμπεσεῖται δίκην*
σκηπτοῦ, πάντα πράγματα ταράττων; οὔκουν σχολῆς οὐδ' ἀποδημίας 5
καιρός, ἀλλὰ δεῖ κρατῆσαι τοῦ ἀνδρός, ἢ καλῶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς
ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενον." ὅμως δὲ τῶν φίλων παραινεσάντων ἀφίκετο 6
πρῶτον εἰς τὰ χωρία καὶ διέτριψεν οὐ πολὺν χρόνον, εἶτ' ἐπανῆκεν εἰς f

8 Plut. Lucull. 40, 3

[**ΛPQZ**] **3** *δεῖ* **L**[1] || **5** *ἐν* add. Sch. || **6** *ἔχει* **A** Steph.: *ἔχειν* || **10** *Ἀμμαῖος* vel *Ἀνναῖος* Zie. *Ἄμνιος* Latte cl. Thes. L. L. I 1938, 81sqq. || **10.11** *οἰκοδομοῦντος μὲν ὡς Κράσσου, δειπνοῦντος δ' ὡς Λευκόλλου* Sint. *δειπν. μ. ὡς Λ., οἰκ. δ' ὡς Κρ.* Rei., sed cf. Luc. ubi *πλουτῶν μὲν ὡς Κρ., ζῶν δ' ὡς Λεύκ.* || **13** *ἐν δὲ τοῖς λόγοις* **P** unde ⟨*τοῖς βίοις*⟩, *ἐν δὲ τ. λ.* Zie. | suppl. Zie. cl. Cic. Att. 1, 14, 6, v. l. c. 62 || **24** *καὶ*[1] om. **ΛP**[1]**Z**

a.63 7 πόλιν. ἑσπέρας δ' ἐλθών, εὐθὺς ἕωθεν εἰς ἀγορὰν κατέβαινε δημαρχίαν
8 μετιών, ὡς ἀντιταξόμενος πρὸς τὸν Μέτελλον. τὸ γὰρ ἰσχυρὸν ἡ ἀρχὴ
πρὸς τὸ κωλύειν ἔχει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ πράττειν, κἂν πάντες οἱ λοιποὶ
παρ' ἕνα ψηφίσωνται, τοῦ μὴ θέλοντος μηδ' ἐῶντος τὸ κράτος ἐστί.

21. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὀλίγοι περὶ τὸν Κάτωνα τῶν φίλων ἦσαν· φανε- 5
769 ρᾶς δὲ τῆς γνώμης αὐτοῦ γενομένης, ὀλίγου χρόνου πάντες οἱ χρηστοὶ καὶ
γνώριμοι συνέτρεχον, καὶ παρεκάλουν καὶ παρεθάρρυνον αὐτὸν ὡς οὐ
λαμβάνοντα χάριν, ἀλλὰ τὴν μεγίστην διδόντα τῇ πατρίδι καὶ τοῖς ἐπιεικε-
στάτοις τῶν πολιτῶν, ὅτι πολλάκις ἀπραγμόνως ἄρξαι παρὸν οὐ θελήσας,
νῦν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας [καὶ πολιτείας] ἀγωνιούμενος οὐκ ἀκινδύνως 10
2 κάτεισι. λέγεται δὲ πολλῶν ὑπὸ σπουδῆς καὶ φιλοφροσύνης ὠθουμένων 70 Z'
πρὸς αὐτόν, ἐν κινδύνῳ γενόμενος μόλις ἐξικέσθαι διὰ πλῆθος εἰς τὴν 55 S
ἀγοράν.

3 Ἀποδειχθεὶς δὲ δήμαρχος σὺν ἑτέροις καὶ τῷ Μετέλλῳ, τὰς ὑπατικὰς
b ἀρχαιρεσίας ὁρῶν ὠνίους οὔσας, ἐπετίμησε τῷ δήμῳ, καὶ καταπαύων 15
τὸν λόγον ἐπώμοσε τοῦ δόντος ἀργύριον ὅστις ἂν ᾖ κατηγορήσειν, ἕνα
Σιλανὸν ὑπεξελόμενος δι' οἰκειότητα· Σερβιλίαν γὰρ ἀδελφὴν Κάτωνος
4 ὁ Σιλανὸς εἶχε. διὸ τοῦτον μὲν παρῆκε, Λεύκιον δὲ Μουρρήναν ἐδίωκεν,
5 ἀργυρίῳ διαπραξάμενον ἄρχοντα μετὰ τοῦ Σιλανοῦ γενέσθαι. νόμῳ δέ
τινι τοῦ φεύγοντος ἀεὶ φύλακα τῷ κατηγόρῳ διδόντος, ὥστε μὴ λαθεῖν ἃ 20
συνάγει καὶ παρασκευάζεται πρὸς τὴν κατηγορίαν, ὁ τῷ Κάτωνι δοθεὶς
ὑπὸ τοῦ Μουρρήνα παρακολουθῶν καὶ παραφυλάττων, ὡς ἑώρα μηθὲν
c ἐπιβούλως πράττοντα μηδ' ἀδίκως, ἀλλὰ γενναίως τε καὶ φιλανθρώπως
6 ἁπλῆν τινα τῆς κατηγορίας καὶ δικαίαν ὁδὸν πορευόμενον, οὕτως ἐθαύμαζε
τὸ φρόνημα καὶ τὸ ἦθος, ὥστε κατ' ἀγορὰν προσιὼν καὶ φοιτῶν ἐπὶ θύ- 25
ρας πυνθάνεσθαι τοῦ Κάτωνος, εἰ μέλλει τι σήμερον πραγματεύσεσθαι
7 τῶν περὶ τὴν κατηγορίαν· εἰ δὲ μὴ φαίη, πιστεύων ἀπῄει. τῆς δὲ δίκης
λεγομένης ὁ Κικέρων, ὕπατος ὢν τότε καὶ τῷ Μουρρήνᾳ συνδικῶν, πολλὰ

17 Cic. Brut. 240 || **18** Plut. Cic. 35, 4 Cic. p. Mur. passim || **19** mor. 91d || **27** Plut. Cic. 50, 5 Cic. de fin. 4, 74 p. Mur. 61. 75

[**ΛPQZ**] **3** *ἔχει* om. **L**[1] || **8** *τῆς μεγίστης* **P**[1] *τῇ μεγίστῃ* **Q** || **10** *καὶ πολιτείας* del. Zie. cl. p. 47, 27. 54, 10 (*τῆς πολιτ. καὶ τῆς ἐλευθ.* **CF**) || **14** *ὑπατικὰς*] *ὑπατείας* **L**[1] || **16** *ἕνα*] *ἐν ᾧ* **ZCFP**[2] || **18** *μουρρήναν* hic et infra **LP**[1]**Q** *μουρήναν* **P**[2] *μουρίναν* **CF** *μουρήναν* vel *μουρρίναν* **Z** || **23** *τε* om. **Λ** || **25** *θύραις*: corr. Wytt. || **26** *εἴ τι μέλλει* mor. | *μέλλοι* **CF** | *πραγματεύσεσθαι* Zie.: *πραγματεύεσθαι* **CF** mor. *πραγματεύσασθαι* cet. || **27** *τῶν περὶ*] *πρὸς* mor.

διὰ τὸν Κάτωνα τοὺς Στωϊκοὺς φιλοσόφους καὶ ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα a.63
71 Z[1] καλούμενα δόγματα χλευάζων καὶ παρασκώπτων, γέλωτα παρεῖχε τοῖς
δικασταῖς. τὸν οὖν Κάτωνά φασι διαμειδιάσαντα πρὸς τοὺς παρόντας 8
εἰπεῖν· „ὦ ἄνδρες, ὡς γελοῖον ὕπατον ἔχομεν.“ ἀποφυγὼν δ' ὁ Μουρρήνας 9 d
5 οὐ πονηροῦ πάθος οὐδ' ἄφρονος ἔπαθεν ἀνθρώπου πρὸς τὸν Κάτωνα·
καὶ γὰρ ὑπατεύων ἐχρῆτο συμβούλῳ περὶ τῶν μεγίστων, καὶ τἆλλα τιμῶν
καὶ πιστεύων διετέλεσεν. αἴτιος δ' ἦν ὁ Κάτων αὐτός, ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ 10
56 S τοῦ συνεδρίου χαλεπὸς ὢν καὶ φοβερὸς ὑπὲρ τῶν δικαίων, εἶτα πᾶσιν
εὐνοϊκῶς καὶ φιλανθρώπως προσφερόμενος.

10 **22.** Πρὶν δ' εἰς τὴν δημαρχίαν καθίστασθαι, Κικέρωνος ὑπατεύοντος
ἄλλοις τε πολλοῖς ἀγῶσι τὴν ἀρχὴν ὤρθωσεν αὐτοῦ, καὶ ταῖς περὶ Κατι- e
λίναν πράξεσι μεγίσταις καὶ καλλίσταις γενομέναις τέλος ἐπέθηκεν.
αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Κατιλίνας, ὀλέθριόν τε καὶ παντελῆ μεταβολὴν ἐπάγων 2
τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι καὶ στάσεις ὁμοῦ καὶ πολέμους ταράττων ἐξελεγ-
15 χθεὶς ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος, ἐξέπεσε τῆς πόλεως· Λέντλος δὲ καὶ Κέθηγος 3
καὶ μετ' αὐτῶν ἕτεροι συχνοὶ δεξάμενοι τὴν συνωμοσίαν, καὶ τῷ Κατιλίνᾳ
δειλίαν καὶ μικρολογίαν τῶν τολμημάτων ἐπικαλοῦντες, αὐτοὶ διενοοῦντο
τὴν πόλιν ἄρδην ἀναιρεῖν πυρί, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐθνῶν ἀποστάσεσι καὶ
πολέμοις ἀλλοφύλοις ἀνατρέπειν. φανερᾶς δὲ τῆς παρασκευῆς αὐτῶν 4
20 γενομένης, ὡς ἐν τοῖς περὶ Κικέρωνος γέγραπται, . . . ἐν βουλῇ γνώμην f
72 Z[1] προθέντος, ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν Σιλανὸς ἀπεφήνατο δοκεῖν αὐτῷ τὰ
ἔσχατα παθεῖν χρῆναι τοὺς ἄνδρας, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ἐφεξῆς ἠκολούθησαν
ἄχρι Καίσαρος. Καῖσαρ δ' ἀναστάς, ἅτε δὴ καὶ δεινὸς εἰπεῖν, καὶ πᾶσαν 5
ἐν τῇ πόλει μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ὥσπερ ὕλην ὧν αὐτὸς διενοεῖτο, βου-
25 λόμενος αὔξειν μᾶλλον ἢ σβεννυμένην περιορᾶν, ἐπαγωγὰ πολλὰ καὶ φιλ- 770
άνθρωπα διαλεχθείς, ἀποκτεῖναι μὲν ἀκρίτους οὐκ εἴα τοὺς ἄνδρας,
εἱρχθέντας δὲ τηρεῖν ἐκέλευσεν. οὕτω δὲ τὰς γνώμας μετέστησε τῆς βουλῆς 6
φοβηθείσης τὸν δῆμον, ὥστε καὶ Σιλανὸν ἔξαρνον εἶναι καὶ λέγειν ὡς

7 c. 22. 23 Plut. Cic. 20, 4 sqq. et ibi l. l. cf. Drumann-Groebe V 518 sqq.

[ΛPQZ] 2 παρασκόπτων L[1]F παρακόπτων F[a] ‖ 3 φησὶ Q | μειδιάσαντα QZ ‖ 5 πάθους L ‖ 6 περὶ Z: om. ΛPQ ‖ 10 πιστεύων ἐπὶ τοῦ βήματος P[1]L[2] | ἐπὶ QZP[2]: ἀχρὶ ΛP[1] ‖ 16 αὐτὸν Z ‖ 20 lac. stat. Zie.: γενομένης, καὶ τοῦ Κικέρωνος, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται, ἐν βουλῇ Anon. γενομένης, Κικέρωνος ἐν βουλῇ γνώμην ceteris resectis Sint. ‖ 23 καίσαρ codd. ‖ 27 εἰρχθέντας plurimi codd. | οὕτω] οὔτε L[1] | δὲ[2]] praestatne τε? | τῆς βουλῆς μετέστησε Q ‖ 28 καὶ[2] CF: om. cet. codd.; cf. Cic. 21, 3 μεταβαλλόμενον παραιτεῖσθαι καὶ λέγειν

a.63 *οὐδ' αὐτὸς εἴποι θάνατον, ἀλλ' εἱργμόν· ἔσχατον γὰρ ἀνδρὶ Ῥωμαίῳ τοῦτο κακῶν ἁπάντων.*

23. *Γενομένης δὲ τοιαύτης τῆς τροπῆς, καὶ ἁπάντων ἐπὶ τὸ πρᾳότερον ῥυέντων καὶ φιλανθρωπότερον, ὁ Κάτων πρὸς τὴν γνώμην ἀναστὰς εὐθὺς* 57S *ἵετο τῷ λόγῳ* (fg. 13 Malc.) *μετ' ὀργῆς καὶ πάθους, τόν τε Σιλανὸν κακίζων* 5 b *τῆς μεταβολῆς, καὶ καθαπτόμενος τοῦ Καίσαρος ὡς σχήματι δημοτικῷ καὶ λόγῳ φιλανθρώπῳ τὴν πόλιν ἀνατρέποντος, καὶ δεδιττομένου τὴν βουλὴν ἐφ' οἷς αὐτὸν ἔδει δεδιέναι καὶ ἀγαπᾶν εἰ τῶν γεγονότων ἀθῷος ἀπαλλάξει* 2 *καὶ ἀνύποπτος, οὕτως περιφανῶς καὶ ἰταμῶς τοὺς κοινοὺς ἐξαρπάζων πολεμίους καὶ τὴν παρ' οὐδὲν ἐλθοῦσαν ἀπολέσθαι πατρίδα τοιαύτην καὶ* 10 *τοσαύτην ὁμολογῶν μὴ ἐλεεῖν, ἀλλ' οὓς ἔδει μὴ γενέσθαι μηδὲ φῦναι δακρύων καὶ ἀνακλαιόμενος, εἰ φόβων μεγάλων καὶ κινδύνων ἀπαλλάξουσι* 3 *τὴν πόλιν ἀποθανόντες. τοῦτον μόνον ὧν Κάτων εἶπε διασῴζεσθαί φασι* 73Z' *τὸν λόγον, Κικέρωνος τοῦ ὑπάτου τοὺς διαφέροντας ὀξύτητι τῶν γραφέων* c *σημεῖα προδιδάξαντος, ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμμάτων* 15 *ἔχοντα δύναμιν, εἶτ' ἄλλον ἀλλαχόσε τοῦ βουλευτηρίου σποράδην ἐμβα-* 4 *λόντος. οὔπω γὰρ ἤσκουν οὐδ' ἐκέκτηντο τοὺς καλουμένους σημειογρά-* 5 *φους, ἀλλὰ τότε πρῶτον εἰς ἴχνος τι καταστῆναι λέγουσιν. ἐκράτησε δ' οὖν ὁ Κάτων καὶ μετέστησε τὰς γνώμας, ὥστε θάνατον καταψηφίσασθαι τῶν ἀνδρῶν.* 20

24. *Εἰ δὲ δεῖ μηδὲ τὰ μικρὰ τῶν ἠθῶν σημεῖα παραλιπεῖν, ὥσπερ εἰκόνα ψυχῆς ὑπογραφομένους· λέγεται τότε, πολλὴν ἅμιλλαν καὶ μέγαν* d *ἀγῶνα πρὸς τὸν Κάτωνα τοῦ Καίσαρος ἔχοντος, καὶ τῆς βουλῆς εἰς ἐκεί-νους ἀνηρτημένης, δελτάριόν τι μικρὸν ἔξωθεν εἰσκομισθῆναι τῷ Καί-* 2 *σαρι· τοῦ δὲ Κάτωνος εἰς ὑποψίαν ἄγοντος τὸ πρᾶγμα, καὶ διαβάλλοντος* 25 *εἶναί τινας τοὺς κοινουμένους, καὶ κελεύοντος ἀναγιγνώσκειν τὰ γεγραμ-μένα, τὸν Καίσαρα τῷ Κάτωνι προσδοῦναι τὸ δελτάριον ἐγγὺς ἑστῶτι.* 3 *τὸν δ' ἀναγνόντα Σερβιλίας τῆς ἀδελφῆς ἐπιστόλιον ἀκόλαστον πρὸς τὸν* 58S

14 cf. GL 4, 271 sqq. || 21 Plut. Brut. 5

[ΛPQZ] 2 *κακὸν* P || 6 *δημοτικῷ λόγῳ καὶ* Q || 8 *ἔδει*] *ἔφη* ZCF | *ἀπαλλάξει* Emp.: *ἀπαλλάξειε* CF *ἀπαλλάξαι* cet. || 11 *φυῆναι* Z || 12 *φόβων* Naber: *φόνων* codd. (*φόνων καὶ μεγάλων* Rei. *μεγ. φ. καὶ* Sint.) | *ἀπαλλάξωσι* LP || 16 *ἐμβάλλοντος* P || 17 *οὔπω* – 18 *λέγουσιν* vix sana; v. Zie. l. c. 63 || 21 *δεῖ* om. QZP², post *παραλιπεῖν* pon. CF | *παραλείπειν* L ante ras. || 24 *τι* om. P || 25 *ὑπεροψίαν* L ante ras. | *διαβάλλοντας* QL² || 26 *εἶναι* ⟨*γὰρ*⟩ Ri. | *κοινουμένους* Madvigii hab. H²: *κινουμένους* | *κελεύοντος* PCFMᵇ: *κελεύοντας* cet. || 28 *σερβηλίας* Q hic et postea

Καίσαρα γεγραμμένον, ἐρώσης καὶ διεφθαρμένης ὑπ᾿ αὐτοῦ, προσρῖψαί τε τῷ Καίσαρι καὶ εἰπεῖν „κράτει μέθυσε", καὶ πάλιν οὕτως ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον τραπέσθαι.

Φαίνεται δ᾿ ὅλως ἀτύχημα γενέσθαι τοῦ Κάτωνος ἡ γυναικωνῖτις. 4 e
74 Z^1 *αὕτη μὲν γὰρ ἐπὶ Καίσαρι κακῶς ἤκουσε· τὰ δὲ τῆς ἑτέρας Σερβιλίας,*
6 *ἀδελφῆς δὲ Κάτωνος, οὐκ εὐσχημονέστερα. Λευκόλλῳ γὰρ γαμηθεῖσα,* 5
πρωτεύσαντι Ῥωμαίων κατὰ δόξαν ἀνδρί, καὶ τεκοῦσα παιδίον, ἐξέπεσε τοῦ οἴκου δι᾿ ἀκολασίαν. τὸ δ᾿ αἴσχιστον, οὐδ᾿ ἡ γυνὴ τοῦ Κάτωνος Ἀτι- 6
λία τοιούτων ἐκαθάρευσεν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καίπερ ἐξ αὐτῆς δύο παιδία
10 *πεποιημένος, ἀνάγκην ἔσχεν ἐκβαλεῖν ἀσχημονοῦσαν.*

25. *Εἶτ᾿ ἔγημε θυγατέρα Φιλίππου Μαρκίαν, ἐπιεικῆ δοκοῦσαν εἶναι γυναῖκα. περὶ ἧς ὁ πλεῖστος λόγος· καθάπερ ⟨γὰρ⟩ ἐν δράματι τῷ βίῳ τοῦτο* f
τὸ μέρος προβληματῶδες γέγονε καὶ ἄπορον. ἐπράχθη δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, 2
ὡς ἱστορεῖ Θρασέας (HRR II 43. 99), *εἰς Μουνάτιον, ἄνδρα Κάτωνος ἑταῖ-*
15 *ρον καὶ συμβιωτήν, ἀναφέρων τὴν πίστιν. ἐν πολλοῖς ἐρασταῖς καὶ θαυμα-* 3
σταῖς τοῦ Κάτωνος ἦσαν ἑτέρων ἕτεροι μᾶλλον ἔκδηλοι καὶ διαφανεῖς, ὧν καὶ Κόϊντος Ὁρτήσιος, ἀνὴρ ἀξιώματός τε λαμπροῦ καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικής. ἐπιθυμῶν οὖν τῷ Κάτωνι μὴ συνήθης εἶναι μηδ᾿ ἑταῖρος μόνον, 4 771
ἀλλ᾿ ἁμῶς γέ πως εἰς οἰκειότητα καταμεῖξαι καὶ κοινωνίαν πάντα τὸν
20 *οἶκον καὶ τὸ γένος, ἐπεχείρησε συμπείθειν, ὅπως τὴν θυγατέρα Πορκίαν, Βύβλῳ συνοικοῦσαν καὶ πεποιημένην ἐκείνῳ δύο παῖδας, αὐτῷ πάλιν ὥσπερ εὐγενῆ χώραν ἐντεκνώσασθαι παράσχῃ. δόξῃ μὲν γὰρ ἀνθρώπων* 5
75 Z^1 *ἄτοπον εἶναι τὸ τοιοῦτον, φύσει δὲ καλὸν καὶ πολιτικόν, ἐν ὥρᾳ καὶ ἀκμῇ γυναῖκα μήτ᾿ ἀργεῖν τὸ γόνιμον ἀποσβέσασαν, μήτε πλείονα τῶν ἱκανῶν*
59 S *ἐπιτίκτουσαν ἐνοχλεῖν καὶ καταπτωχεύειν ⟨οἶκον⟩ οὐδὲν δεόμενον· κοι-* 6
26 *νουμένους δὲ τὰς διαδοχὰς ἀξίους ἄνδρας τήν τ᾿ ἀρετὴν ἄφθονον ποιεῖν*

6 cf. c. 29, 6. 54, 1 Lucull. 38, 1 Münzer RE II A 1821 || 11 c. 25 cf. infra c. 52, 5 App. b. c. 2, 99, 413 Lucan. Phars. 2, 329 sqq. cum comm. et adnot. Strab. 11, 515 Quintil. 3, 5, 11. 10, 5, 13 Tertull. apol. 39

[**ΛPQZ**] **1** *γεγραμμένης*: corr. Steph. || **4** *καὶ ἀτύχημα* **CFP²** || **5** *καίσαρος* **QL²** mg. || **6** *οὐκ εὐσχημονέστερα* **QZP²**: *εὐσχημονέστερα* **P¹** *ἀσχημονέστερα* **Λ** || **7** *ἀνδρί*] *ἀρχῆς* **QL²** mg. || **8** *ἀτιλλία* **Z** || **11** *μαρκίαν ὀνόματι* **Q** || **12** *γὰρ* add. Cor. || **15** *θαυμαστοῖς* **P¹QL²** || **17** *ὀρτήσιος* codd. plurimi hic et infra | *ἀξιώματί τε λαμπρὸς* **QL** mg. || **21** *αὐτῶ* codd. || **22** *ἐπ᾿ ἀνθρώπων* **L²** *ἀνθρώπω* **L²** mg. || **23** *ἐν ὥρᾳ*] *ἑώρα* **Q** | *ἀκμὴν* **Q** et in **P** post *ἀκμῇ* 2 literae erasae || **25** *οἶκον* add. Cor. (*ἄνδρα* Rei.) | *δεόμενος* **Z** *δέον* Herw. | *κοινουμένους* **QZ**: *κινουμένας* **P¹** *κινουμένους* **P²** *κοινουμένου* **L** *κοινουμένας* Madvig || **26** *ἀξίοις ἀνδράσι*: em. Zie.

b καὶ πολύχουν τοῖς γένεσι, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν πρὸς αὐτὴν ἀνακεραννύναι
7 ταῖς οἰκειότησιν. εἰ δὲ πάντως περιέχοιτο τῆς γυναικὸς ὁ Βύβλος, ἀποδώσειν εὐθὺς τεκοῦσαν, οἰκειότερος αὐτῷ τε Βύβλῳ καὶ Κάτωνι κοινωνίᾳ
8 παίδων γενόμενος. ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς Ὁρτήσιον μὲν ἀγαπᾷ καὶ δοκιμάζει κοινωνὸν οἰκειότητος, ἄτοπον δ' ἡγεῖται ποιεῖσθαι 5
9 λόγον περὶ γάμου θυγατρὸς ἑτέρῳ δεδομένης, μεταβαλὼν ἐκεῖνος οὐκ ὤκνησεν ἀποκαλυψάμενος αἰτεῖν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Κάτωνος, νέαν μὲν οὖσαν ἔτι πρὸς τὸ τίκτειν, ἔχοντος δὲ τοῦ Κάτωνος ἀποχρῶσαν διαδοχήν.
10 καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς ταῦτ' ἔπραττεν εἰδὼς οὐ προσέχοντα τῇ Μαρκίᾳ
c 11 τὸν Κάτωνα· κύουσαν γὰρ αὐτὴν τότε τυγχάνειν λέγουσιν. ὁ δ' οὖν Κάτων 10 ὁρῶν τὴν τοῦ Ὁρτησίου σπουδὴν καὶ προθυμίαν, οὐκ ἀντεῖπεν, ἀλλ' ἔφη
12 δεῖν καὶ Φιλίππῳ ταῦτα συνδόξαι τῷ πατρὶ τῆς Μαρκίας. ὡς οὖν ὁ Φίλιππος ἐντευχθεὶς ἔγνω τὴν συγχώρησιν, οὐκ ἄλλως ἐνεγγύησε τὴν Μαρκίαν
13 ἢ παρόντος τοῦ Κάτωνος αὐτοῦ καὶ συνεγγυῶντος. ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ χρόνοις ὕστερον ἐπράχθη, μνησθέντι μοι τὸ τῶν γυναικῶν προλαβεῖν 76 Z[1] ἔδοξε. 16

a. 63 **26.** Τῶν δὲ περὶ τὸν Λέντλον ἀναιρεθέντων, καὶ τοῦ Καίσαρος, περὶ
d ὧν εἰσηγγέλθη καὶ διεβλήθη πρὸς τὴν σύγκλητον, εἰς τὸν δῆμον καταφυγόντος καὶ τὰ πολλὰ νοσοῦντα καὶ διεφθαρμένα τῆς πολιτείας μέρη ταράττοντος καὶ συνάγοντος πρὸς αὐτόν, ὁ Κάτων φοβηθεὶς ἔπεισε τὴν 20 βουλὴν ἀναλαβεῖν τὸν ἄπορον καὶ ἀνέμητον ὄχλον εἰς τὸ σιτηρέσιον, ἀναλώματος μὲν ὄντος ἐνιαυσίου χιλίων καὶ διακοσίων καὶ πεντήκοντα ταλάντων, περιφανῶς δὲ τῇ φιλανθρωπίᾳ ταύτῃ καὶ χάριτι τῆς ἀπειλῆς 60 S ἐκείνης διαλυθείσης.

a. 62 2 Ἐντεῦθεν εἰς τὴν δημαρχίαν ἐμπεσὼν ὁ Μέτελλος ἐκκλησίας τε θορυ- 25 βώδεις συνῆγε, καὶ νόμον ἔγραψε Πομπήϊον Μᾶγνον ἰέναι κατὰ τάχος
e μετὰ τῶν δυνάμεων εἰς Ἰταλίαν καὶ παραλαβόντα σῴζειν τὴν πόλιν, ὡς ὑπὸ Κατιλίνα κινδυνεύουσαν. ἦν δὲ τοῦτο λόγος εὐπρεπής, ἔργον δὲ τοῦ νόμου καὶ τέλος ἐγχειρίσαι τὰ πράγματα Πομπηΐῳ καὶ παραδοῦναι τὴν

17 Plut. Caes. 8, 6 mor. 818d || **25** c. 26, 2—29, 1 Plut. Cic. 23, 4. 5 Cass. Dio 37, 43 Suet. Caes. 16, 1 Cic. p. Sest. 62 ad fam. 5, 2, 6. 8

[ΛPQZ] **1** πολύχουν L[m] P[2] QZ: πολύχυτον L[t] P[1] (et mor. 423a. 500e) | in mg. add. ὑπὸ τῆς παιδοποιίας L[2] | ἐν τοῖς Q || **3** τὴν τεκοῦσαν Q || **4** ἀποκρινομένου P[1] || **5** ἡγεῖται om. ZCF || **6** γάμου om. Z || **8** ἔτι om. QZ || **15** τὸ del. Cor. || **21** ἀνέμητον] ἀκτήμονα vel πένητα Sol. || **22** ἐνιαυτοῦ: corr. Anon. cf. Caes. 8, 6 || **25** θορυβώδης Z || **26** μάγνον: corr. Zie. || **28** ἀπρεπὴς Q || **29** γράμματα P

ἡγεμονίαν. γενομένης δὲ βουλῆς, καὶ τοῦ Κάτωνος οὐχ ὥσπερ εἰώθει τῷ 4 *a.62*
Μετέλλῳ σφοδρῶς ἐμπεσόντος, ἀλλ' ἐπιεικῆ πολλὰ καὶ μέτρια παραινέ-
σαντος, τέλος δὲ καὶ πρὸς δεήσεις τραπομένου καὶ τὴν Μετέλλων οἰκίαν
ἀεὶ γενομένην ἀριστοκρατικὴν ἐπαινέσαντος, ἔτι μᾶλλον ἐξαρθεὶς καὶ
77Z^1 *καταφρονήσας ὁ Μέτελλος, ὡς ἐνδιδόντος αὐτοῦ καὶ πτήσσοντος, εἰς*
6 *ὑπερηφάνους ἀπειλὰς καὶ λόγους θρασεῖς ἐξέπεσεν, ὡς βίᾳ πάντα τῆς* f
βουλῆς διαπραξόμενος. οὕτω δὴ μεταβαλὼν ὁ Κάτων καὶ σχῆμα καὶ 5
φωνὴν καὶ λόγον, ἐπειπὼν δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις διατεταμένως, ὅτι ζῶντος
αὐτοῦ Πομπήϊος οὐ παρέσται μεθ' ὅπλων εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖνο τῇ βουλῇ
10 *παρέστησεν, ὡς οὐδέτερος μὲν καθέστηκεν οὐδὲ χρῆται λογισμοῖς ἀσφα-*
λέσιν, ἔστι δ' ἡ μὲν Μετέλλου πολιτεία μανία, δι' ὑπερβολὴν κακίας
φερομένη πρὸς ὄλεθρον καὶ σύγχυσιν ἁπάντων, ἡ δὲ Κάτωνος ἀρετῆς 772
ἐνθουσιασμός, ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἀγωνιζομένης.

27. *Ἐπεὶ δὲ τὴν ψῆφον ὑπὲρ τοῦ νόμου φέρειν ὁ δῆμος ἔμελλε, καὶ Με-*
15 *τέλλῳ μὲν ὅπλα καὶ ξένοι καὶ μονομάχοι καὶ θεράποντες ἐπὶ τὴν ἀγορὰν*
τεταγμένοι παρῆσαν, καὶ τὸ ποθοῦν μεταβολῆς ἐλπίδι Πομπήϊον ὑπῆρχε
τοῦ δήμου μέρος οὐκ ὀλίγον, ἦν δὲ μεγάλη καὶ ἀπὸ Καίσαρος ῥώμη στρα-
61S *τηγοῦντος τότε, Κάτωνι δ' οἱ πρῶτοι τῶν πολιτῶν συνηγανάκτουν καὶ* 2
συνηδικοῦντο μᾶλλον ἢ συνηγωνίζοντο, πολλὴ δὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατή-
20 *φεια καὶ φόβος εἶχεν, ὥστε τῶν φίλων ἐνίους ἀσίτους διαγρυπνῆσαι μετ'*
ἀλλήλων, ἐν ἀπόροις ὄντας ὑπὲρ αὐτοῦ λογισμοῖς, καὶ γυναῖκα καὶ ἀδελ- b
φὰς ποτνιωμένας καὶ δακρυούσας, αὐτὸς [δ'] ἀδεῶς καὶ τεθαρρηκότως 3
ἐντυχὼν πᾶσι καὶ παρηγορήσας, καὶ γενόμενος περὶ δεῖπνον ὥσπερ εἰώθει
78Z^1 *καὶ νυκτερεύσας, ὑφ' ἑνὸς τῶν συναρχόντων Μινυκίου Θέρμου βαθέως*
25 *καθεύδων ἐπηγέρθη. καὶ κατέβησαν εἰς ἀγοράν, ὀλίγων μὲν αὐτοὺς προ-* 4
πεμπόντων, πολλῶν δ' ἀπαντώντων καὶ φυλάττεσθαι διακελευομένων.
ὡς οὖν ἐπιστὰς ὁ Κάτων κατεῖδε τὸν νεὼν τῶν Διοσκούρων ὅπλοις περι- 5
εχόμενον καὶ τὰς ἀναβάσεις φρουρουμένας ὑπὸ μονομάχων, αὐτὸν δὲ
καθήμενον ἄνω μετὰ Καίσαρος τὸν Μέτελλον, ἐπιστρέψας πρὸς τοὺς c

[ΛPQZ] **2** *πολλὰ* om. **P** || **3** *τέλος* – **4** *ἐπαινέσαντος* om. **P**^{1} | *τραπομένω* **L**^{1} | *μετέλλω* **L** || **4** *ἐπαινέσαντες* **L**^{1} || **5** *αὐτοῦ*] *αὐτῶι* **P**^{1}**L**^{2} mg. || **7** *διαπραξάμενος* **L**^{1}**P**^{1} **MV**^{b}**F** | *μεταλαβὼν* **L**^{1} || **7.8** *καὶ λόγον καὶ φωνὴν* **Q** || **8** *δὲ*] *τε* Cor. | *διατεταγμέ-νως* **LP**^{1} || **9** *τὴν βουλὴν* **QZ** || **12** *ἀρετῆς* **QZP**^{2}: *ἀρετὴ* **ΛP**^{1} || **13** *ἀγωνιζομένης* **QZ** **L**^{1}**P**^{2}: *ἀγωνιζομένη* **P**^{1} *ἀγωνιζόμενος* **L**^{2} || **14** *ἤμελλεν* **ΛP**^{1} | *καὶ* del. **B** Cor. || **21** *γυ-ναῖκα* **PZCF** et **H** ex ras.: *γυναῖκας* **ΛQ** || **22** *δ'* om. **P**^{1} | *σφόδρα ἀδεῶς* **CF**, quod probem ordine inverso || **24** *Μινυκίου* Steph.: *μινικίου* codd. *Μινουκίου* Anon. || **26** *διακελευομένων* **ΛP**^{1}**Q**: *παρακελευομένων* **ZCFP**^{2} || **29** *ἄνω*] *ἅμα* **P**^{1}

a.62 φίλους, „ὦ θρασέος" εἶπεν „ἀνθρώπου καὶ δειλοῦ, ὃς καθ' ἑνὸς ἀνόπλου
6 καὶ γυμνοῦ τοσούτους ἐστρατολόγησεν." ἅμα δ' εὐθὺς ἐβάδιζε μετὰ τοῦ
Θέρμου. καὶ διέστησαν αὐτοῖς ἐκείνοις οἱ τὰς ἀναβάσεις κατέχοντες,
ἄλλον δ' οὐδένα παρῆκαν, ἢ μόλις ἐπισπάσας τῆς χειρὸς ὁ Κάτων τὸν
7 Μουνάτιον ἀνήγαγε· καὶ βαδίζων εὐθὺς ὡς εἶχε καθίζει, μέσον ἐμβαλὼν 5
ἑαυτὸν τοῦ Μετέλλου καὶ τοῦ Καίσαρος, ὥστε διακόψαι τὴν κοινολογίαν.
8 κἀκεῖνοι μὲν διηπόρησαν, οἱ δὲ χαρίεντες θεασάμενοι καὶ θαυμάσαντες τὸ
d φρόνημα καὶ τὸ θάρσος τοῦ Κάτωνος, ἐγγυτέρω προσῆλθον καὶ βοῇ διεκε-
λεύσαντο, τῷ μὲν Κάτωνι θαρρεῖν, μένειν δ' ἀλλήλοις καὶ συστρέφεσθαι
καὶ μὴ προδιδόναι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζόμενον. 10

28. Ἔνθα δὴ τοῦ ὑπηρέτου τὸν νόμον προχειρισαμένου, τοῦ δὲ Κάτωνος
οὐκ ἐῶντος ἀναγινώσκειν, τοῦ δὲ Μετέλλου παραλαβόντος αὐτὸν καὶ
ἀναγινώσκοντος, ὁ μὲν Κάτων ἐξήρπασε τὸ βιβλίον, ὁ δὲ Θέρμος ἀπὸ 62S
στόματος τοῦ Μετέλλου τὸν νόμον ἐπισταμένου καὶ λέγοντος ἐπέσχε τῇ
2 χειρὶ τὸ στόμα καὶ τὴν φωνὴν ἀπέκλεισεν, ἄχρι οὗ, ἄμαχον ὁρῶν ἀγῶνα 15
e τοὺς ἄνδρας ὁ Μέτελλος ἀγωνιζομένους, καὶ τὸν δῆμον ἡττώμενον πρὸς 79Z'
τὸ συμφέρον καὶ τρεπόμενον, ἐκέλευσεν †οἴκοθεν ὁπλίτας μετὰ φόβου
3 καὶ κραυγῆς ἐπιτρέχειν. γενομένου δὲ τούτου καὶ πάντων διασκεδασθέν-
των, ὑποστάντα μόνον τὸν Κάτωνα καὶ βαλλόμενον λίθοις καὶ ξύλοις
ἄνωθεν οὐ περιεῖδε Μουρρήνας, ὁ τὴν δίκην φυγὼν ὑπ' αὐτοῦ καὶ κατη- 20
γορηθείς, ἀλλὰ τὴν τήβεννον προϊσχόμενος καὶ βοῶν ἀνασχεῖν τοῖς βάλλου-
σι, καὶ τέλος αὐτὸν τὸν Κάτωνα πείθων καὶ περιπτύσσων, εἰς τὸν νεὼν
4 τῶν Διοσκούρων ἀπήγαγεν. ἐπεὶ δὲ κατεῖδεν ὁ Μέτελλος ἐρημίαν περὶ τὸ
βῆμα καὶ φυγὴν δι' ἀγορᾶς τῶν ἐναντιουμένων, παντάπασι πεισθεὶς κρα-
f τεῖν ἐκέλευσεν ἀπιέναι πάλιν τοὺς ὁπλοφόρους καὶ προσελθὼν κοσ- 25
5 μίως αὐτὸς ἐπεχείρει πράττειν τὰ περὶ τὸν νόμον. οἱ δ' ἐναντίοι ταχέως
ἀναλαβόντες ἑαυτοὺς ἐκ τῆς τροπῆς, ἐπῄεσαν αὖθις ἐμβοήσαντες μέγα
καὶ θαρραλέον, ὥστε τοῖς περὶ τὸν Μέτελλον ἐμπεσεῖν ταραχὴν καὶ δέος,
οἰομένοις ὅπλων ποθὲν εὐπορήσαντας αὐτοὺς ἐπιφέρεσθαι, καὶ μηθένα

[**ΛPQZ**] **1** *θρασέως* L^1P^1 || **3** *ἐκεῖνοι·* corr. Sint. || **4** *ἢ*] *εἰ μὴ* Rei. || **7.8** *τὸ πρόσωπον καὶ τὸ φρόνημα* QL^2 || **8** *τὸ* om. Q | *θράσος* PZ || **14.15** *καὶ τῇ χειρὶ ἀπέκλεισε τὴν φωνὴν* Q || **15** *ἄχρις* QZP^2 | ⟨*παντελῶς*⟩ *ἄμαχον* vel sim. Zie. *δύσμαχον* Li. | *τὸν ἀγῶνα* $ZCFP^2$ || **16.17** *καὶ πρὸς τὸ συμφ. τρεπ.* Hartmann || **17** *καὶ* om. ΛP | *τρεπόμενον* L^2 mg. P^2QZ: om. L^1P | *οἴκοθεν*] *ἐκεῖθεν* vel *αὐτόθεν* Dacier || **18** *δὲ* om. P || **19** *ξύλοις καὶ λίθοις* CF, cf. Cass. Dio 37, 43, 3 || **21** *τήβενναν* L^2 || **23** *ἀνήγαγεν* P^1 || **25** *ἀπιέναι* Rei.: *ἀπεῖναι* | *προελθὼν* Br. || **26** *αὐτὸς*] *αὖθις* Emp. || **27** *ἐπῄεσαν αὖθις* post *θαρραλέον* pon. Q || **29** *οἰομένους* L^1PZCF | *μηδένα* Z

μένειν, ἀλλὰ φεύγειν ἅπαντας ἀπὸ τοῦ βήματος. οὕτω δὴ σκεδασθέντων 6 a.62
ἐκείνων, τοῦ δὲ Κάτωνος προσελθόντος καὶ τὰ μὲν ἐπαινέσαντος, τὰ δ'
ἐπιρρώσαντος τὸν δῆμον, οἵ τε πολλοὶ παρετάξαντο παντὶ τρόπῳ καταλῦ- 773
σαι τὸν Μέτελλον, ἥ τε σύγκλητος ἀθροισθεῖσα παρήγγειλεν ἀρχῆθεν
80 Z¹ *βοηθεῖν τῷ Κάτωνι καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν νόμον, ὡς στάσιν ἐπεισάγον-*
6 *τα τῇ Ῥώμῃ καὶ πόλεμον ἐμφύλιον.*

29. *Ὁ δὲ Μέτελλος αὐτὸς μὲν ἦν ἄτρεπτος καὶ θρασὺς ἔτι, ὁρῶν δὲ τοὺς*
63 S *περὶ αὐτὸν ἐκπεπληγμένους κομιδῇ τὸν Κάτωνα καὶ νομίζοντας ἄμαχον*
καὶ δυσεκβίαστον, αἰφνίδιον ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ συναγαγὼν
10 *τὸν δῆμον ἄλλα τε πολλὰ περὶ τοῦ Κάτωνος ἐπίφθονα διῆλθε, καὶ φεύγειν*
τὴν τυραννίδα βοῶν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν κατὰ Πομπηΐου συνωμοσίαν, ἐφ'
ᾗ μετανοήσειν ταχὺ τὴν πόλιν ἀτιμάζουσαν ἄνδρα τοσοῦτον, ὥρμησεν b
εὐθὺς εἰς Ἀσίαν, ὡς ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον κατηγορήσων.

Ἦν οὖν δόξα μεγάλη τοῦ Κάτωνος, ἄχθος οὐ μικρὸν ἀπεσκευασμένου 2
15 *τῆς δημαρχίας καὶ τρόπον τινὰ τὴν Πομπηΐου δύναμιν ἐν Μετέλλῳ καθη-*
ρηκότος. ἔτι δὲ μᾶλλον εὐδοκίμησε τὴν σύγκλητον ὡρμημένην ἀτιμοῦν 3
καὶ ἀποψηφίζεσθαι τὸν Μέτελλον οὐκ ἐάσας, ἀλλ' ἐναντιωθεὶς καὶ παραι-
τησάμενος. οἵ τε γὰρ πολλοὶ φιλανθρωπίας ἐποιοῦντο καὶ μετριότητος τὸ 4
μὴ ἐπεμβῆναι τῷ ἐχθρῷ μηδ' ἐνυβρίσαι κατὰ κράτος περιγενόμενον, τοῖς
20 *τε φρονίμοις ὀρθῶς ἐφαίνετο καὶ συμφερόντως μὴ παροξῦναι Πομπήϊον.* c

Ἐκ τούτου Λεύκολλος ἐπανελθὼν ἐκ τῆς στρατείας, ἧς ἔδοξε τὸ τέλος 5 a.63
καὶ τὴν δόξαν ἀφῃρῆσθαι Πομπήϊος, εἰς κίνδυνον ἦλθε τοῦ μὴ θριαμβεῦ-
σαι, Γαΐου Μεμμίου καταστασιάζοντος αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ καὶ δίκας
81 Z¹ *ἐπάγοντος εἰς τὴν Πομπηΐου χάριν μᾶλλον ἢ κατ' ἔχθος ἴδιον. ὁ δὲ Κάτων,* 6
25 *οἰκειότητός τε πρὸς Λεύκολλον αὐτῷ γεγενημένης, ἔχοντα Σερβιλίαν τὴν*
ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ πρᾶγμα δεινὸν ἡγούμενος, ἀντέστη τῷ Μεμμίῳ
καὶ πολλὰς ὑπέμεινε διαβολὰς καὶ κατηγορίας. τέλος δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλ- 7
λόμενος ὡς τυραννίδος, τοσοῦτον ἐκράτησεν ὥστε τὸν Μέμμιον αὐτὸν d

7 Plut. Cic. 26, 10 || **21** Plut. Luc. 37 || **24** cf. ad p. 51, 6

[**ΛPQZ**] **2** *προελθόντος* **Λ** || **4** *τοῖς ἄρχουσι* vel *ταῖς ἀρχαῖς* Sol. *immediately* interpret. Liddell-Scott Lex.² s. v. || **6** *τῇ πόλει καὶ ῥωμαίοις πόλεμον* **Q** || **10** *τὸν δῆμον* om. **Q** || **12** *ἀτιμάζουσαν* om. **Z** || **14** *μεγάλη* om. **Q** || **14–15** *τῷ κάτωνι . . . ἀπεσκευασμένῳ . . . καθῃρηκότι* **Q** || **20** *παροξῦναι* **BV**ᵇ Cor.: *παροξύνας* | *τὸν πομπήιον* **P** || **21** *λεύκουλλος* **LP¹** *λούκουλλος* **CF**, similiter v. 25 et 56, 1 || **25** *ἔχοντος*: corr. Sch. || **27** *ὑπέμεινε*] *ὑπέστη* **Q** | *τῆς ἀρχῆς* – **28** *τυραννίδος*] errat Plutarchus; nondum erat *ἐν ἀρχῇ* Cato || **28** *ὡς τυραννίδος*] *τυραννικῶς* **M**ᵇ; v. 11 cft. Sch. | *αὐτὸν* h. l. del. et *αὐτὴν* post *ἔχων* p. 56, 2 inser. Zie.

8 *ἀναγκάσαι τῶν δικῶν ἀποστῆναι καὶ φυγεῖν τὸν ἀγῶνα. Λεύκολλος μὲν οὖν θριαμβεύσας ἔτι μᾶλλον ἐνεφύετο τῇ φιλίᾳ τοῦ Κάτωνος, ἔχων ἔρυμα καὶ πρόβλημα μέγα πρὸς τὴν Πομπηΐου δύναμιν.*

a.62 **30.** *Πομπήϊος δὲ μέγας ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπανιών, καὶ τῇ λαμπρό-* 64 S
τητι καὶ προθυμίᾳ τῆς ὑποδοχῆς πεποιθὼς οὐδὲν ἂν δεηθεὶς ἀποτυχεῖν 5
τῶν πολιτῶν, προὔπεμψεν ἀξιῶν τὰς ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας ἀναβαλέσθαι
2 *τὴν σύγκλητον, ὡς [ἂν] αὐτὸς παρὼν Πείσωνι συναρχαιρεσιάσῃ. τῶν δὲ*
e *πλείστων ὑπεικόντων, οὐ τὴν ἀναβολὴν μέγιστον ὁ Κάτων ἡγούμενος,*
ἀλλὰ τὴν πεῖραν ἀποκόψαι καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ Πομπηΐου βουλόμενος, ἀντεῖ-
3 *πε καὶ μετέστησε τὴν βουλήν, ὥστ' ἀποψηφίσασθαι. τοῦτο τὸν Πομπήϊον* 10
οὐχ ἡσυχῇ διετάραξε, καὶ νομίζων οὐ μικρὰ προσπταίσειν τῷ Κάτωνι μὴ
φίλῳ γενομένῳ, μετεπέμψατο Μουνάτιον ἑταῖρον αὐτοῦ, καὶ δύο τοῦ
a.61 *Κάτωνος ἀδελφιδᾶς ἐπιγάμους ἔχοντος, ᾔτει τὴν μὲν πρεσβυτέραν ἑαυτῷ* 82 Z^1
γυναῖκα, τὴν δὲ νεωτέραν τῷ υἱῷ· τινὲς δέ φασιν οὐ τῶν ἀδελφιδῶν, ἀλλὰ
4 *τῶν θυγατέρων τὴν μνηστείαν γενέσθαι. τοῦ δὲ Μουνατίου ταῦτα πρὸς* 15
f *τὸν Κάτωνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς ἀδελφὰς φράσαντος, αἱ μὲν ὑπερηγά-*
πησαν τὴν οἰκειότητα πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός, ὁ δὲ
Κάτων οὔτ' ἐπισχὼν οὔτε βουλευσάμενος, ἀλλὰ †πληγεὶς εὐθὺς εἶπε·
5 *„βάδιζε Μουνάτιε βάδιζε, καὶ λέγε πρὸς Πομπήϊον, ὡς Κάτων οὐκ ἔστι*
διὰ τῆς γυναικωνίτιδος ἁλώσιμος, ἀλλὰ τὴν μὲν εὔνοιαν ἀγαπᾷ καὶ τὰ δί- 20
774 *καια ποιοῦντι φιλίαν παρέξει πάσης πιστοτέραν οἰκειότητος, ὅμηρα δ' οὐ*
6 *προήσεται τῇ Πομπηΐου δόξῃ κατὰ τῆς πατρίδος.“ ἐπὶ τούτοις ἤχθοντο*
μὲν αἱ γυναῖκες, ᾐτιῶντο δ' οἱ φίλοι τοῦ Κάτωνος ὡς ἄγροικον ἅμα καὶ
7 *ὑπερήφανον τὴν ἀπόκρισιν. εἶτα μέντοι πράττων τινὶ τῶν φίλων ὑπατείαν*
ὁ Πομπήϊος ἀργύριον εἰς τὰς φυλὰς ἔνεμε, καὶ περιβόητος ὁ δεκασμὸς ἦν, 25
8 *ἐν κήποις ἐκείνου τῶν χρημάτων ἀριθμουμένων. εἰπόντος οὖν τοῦ Κάτω-*
νος πρὸς τὰς γυναῖκας, ὅτι τοιούτων ἦν κοινωνεῖν καὶ ἀναπίμπλασθαι
πραγμάτων ἀνάγκη Πομπηΐῳ συναφθέντα δι' οἰκειότητος, ὡμολόγουν 65 S

4 Plut. Pomp. 44, 1 || **10** Plut. Pomp. 44, 2—6 et ibi l. l. cf. infra c. 45, 4

[**ΛPQZ**] **2** *φιλίαι* **PCFL^2**: *φιλανθρωπίαι* **L^{1}QZ** || **5** *καὶ τῆι προθυμίαι* **P^1** | *ὑποδοχῆς*] *ψυχῆς* **Q** | *οὐδενὸς* Zie. cl. Lysand. 4, 4 || **6** *προύπεμπεν* **ΛP^1** (*ἔπεμψεν* Pomp.) | *ἀναβαλέσθαι* Cor. (ut in Pomp.): *ἀναβάλλεσθαι* || **7** *ἂν* del. Zie. cl. Pomp. | *πίσωνι* **ΛP** || **11** *μακρὰ* **P** || **12** *τὸν ἑταῖρον* **Q** || **16** *τὰς ἀδελφὰς*] *ἡ ἀδελφὴ* Pomp. || **17** *πρὸς*] *διὰ* **CF** || **18** *οὔτ'*] *οὐδ'* **PC** | *πληγεὶς* non satis intellego, v. l. c. 64 || **20** *ἀγαπᾶν* **L^1** | *καὶ τῶι τὰ* **P** || **25** *ἔνεμε* Latte: *ἔπεμπε* (*διένεμε* Cast.) || **27** *τοιοῦτον* **P^1** || **28** *συναφθέντας* Zie. cl. Pomp. 44, 6: *οἰκείοις Πομπηΐου γενομένοις*

ἐκεῖναι κάλλιον αὐτὸν βεβουλεῦσθαι διακρουσάμενον. εἰ δὲ δεῖ πρὸς τὰ 9 b
συμβάντα κρίνειν, τοῦ παντὸς ἔοικεν ὁ Κάτων ἁμαρτεῖν, τὴν οἰκειότητα
μὴ δεξάμενος, ἀλλ' ἐάσας πρὸς Καίσαρα τραπέσθαι καὶ γῆμαι γάμον, ὃς
τὴν Πομπηΐου δύναμιν καὶ Καίσαρος εἰς ταὐτὸ συνενεγκών, ⟨δι'⟩ ὀλίγου
83 Z^{1} *τὰ μὲν Ῥωμαίων ἀνέτρεψε πράγματα, τὴν δὲ πολιτείαν ἀνεῖλεν· ὧν*
6 *οὐθὲν ἂν ἴσως συνέπεσεν, εἰ μὴ Κάτων τὰ μικρὰ τοῦ Πομπηΐου φοβηθεὶς* 10
ἁμαρτήματα τὸ μέγιστον περιεῖδεν, αὐτὸν ἑτέρων δυνάμει προσ⟨θήκην⟩
γενόμενον.

31. *Ταῦτα μὲν οὖν ἔμελλεν ἔτι. Λευκόλλου δὲ περὶ τῶν ἐν Πόντῳ* a. 60
10 *διατάξεων στασιάσαντος πρὸς Πομπήϊον — ἠξίουν γὰρ ἰσχύειν ἑκάτερος* c
τὰ ὑφ' αὑτοῦ γενόμενα — καὶ Λευκόλλῳ Κάτωνος ἀδικουμένῳ περιφα-
νῶς προσαμύνοντος, ἐλαττούμενος ὁ Πομπήϊος ἐν συγκλήτῳ καὶ δημ-
αγωγῶν ἐπὶ νομὴν χώρας ἐκάλει τὸ στρατιωτικόν. ὡς δὲ κἀνταῦθα 2
Κάτων ἐνιστάμενος ἐξέκρουσε τὸν νόμον, οὕτω Κλωδίου τε περιείχετο
15 *τοῦ τότε θρασυτάτου τῶν δημαγωγῶν, καὶ Καίσαρα προσήγετο, τρόπον*
τινὰ Κάτωνος αὐτοῦ παρασχόντος ἀρχήν. ὁ γὰρ Καῖσαρ ἀπὸ τῆς ἐν Ἰβη- 3
ρίᾳ στρατηγίας ἐπανήκων, ἅμα μὲν ὑπατείαν ἐβούλετο παραγγέλλειν, ἅμα
δ' ᾔτει θρίαμβον. ἐπεὶ δὲ κατὰ νόμον ἔδει τοὺς μὲν ἀρχὴν μετιόντας 4
παρεῖναι, τοὺς δὲ μέλλοντας εἰσελαύνειν θρίαμβον ἔξω τείχους ὑπομέ- d
84 Z^{1} *νειν, ἠξίου παρὰ τῆς βουλῆς αὐτῷ δοθῆναι δι' ἑτέρων αἰτεῖσθαι τὴν ἀρ-* 5
21 *χήν. βουλομένων δὲ πολλῶν, ἀντέλεγεν ὁ Κάτων· ὡς δ' ᾔσθετο χαριζομέ-*
νους τῷ Καίσαρι, λέγων ὅλην κατανάλωσε τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν βουλὴν
οὕτως ἐξέκρουσε. χαίρειν οὖν ἐάσας τὸν θρίαμβον ὁ Καῖσαρ εἰσελθὼν
εὐθὺς εἴχετο Πομπηΐου καὶ τῆς ὑπατείας· ἀποδειχθεὶς δ' ὕπατος, τήν τ'
66 S *Ἰουλίαν ἐνεγγύησεν αὐτῷ, καὶ συστάντες ἤδη μετ' ἀλλήλων ἐπὶ τὴν* a. 59
26 *πόλιν, ὁ μὲν εἰσέφερε νόμους, τοῖς πένησι κληρουχίαν καὶ νομὴν χώρας*

9 Plut. Pomp. 46, 5 et ibi l. l., adde Cic. Att. 1, 18, 6. 19, 4 Flor. 2, 13, 9 ||
16 Plut. Pomp. 47 et ibi l. l., adde App. b. c. 2, 8, 28—30 Suet. Caes. 18, 2

[**ΛPQZ**] **1** *ἐκεῖνον κ. αὐτῶν* Cor. cl. Pomp. (*βέλτιον αὐτῶν ἐκεῖνον*) || **4** *δι'* add. Madvig || **5** *συνέτριψε* **ZCF** || **7** *τὸ μέγιστον* – **8** *γενόμενον* Zie.: *τῶν μεγίστων π. α. ἑτ.* (sed *ἑτέρωι* P^{1}) *δύναμιν προσγενόμενον* (sed *γενόμενον* **F**) codd. *τῶν μεγίστων π. α. αἴτιον ἑτ. δυνάμει προσγεν.* Anon. *τῶν μεγ. π. α. αἴτιον, ἑτ. δυνάμει* (aut *δυνάμεως*) *προσθήκην γεν.* Br. et Sol. cl. Cic. 11, 1. 20, 7 Ant. 62, 1 Brut. 29 fin. *τῶν μεγ. π. αὐτὸν αἴτιον κατὰ δύν. γεν.* Rei. *τὸ μέγιστον π., α. ἑτέρῳ δύναμιν προσγ.* Cor. Sch. Sint. (*ἑτέραν δύναμιν* Vulc.) *τῶν μεγ. π. α. ἑτέρῳ* [*δύν.*] *πρόσ⟨χημα⟩ γεν.* Kron. || **9** *λευκούλλου* P^{1} (item v. 11, cf. ad p. 55, 21) || **10** *τάξεων* **Λ** | *ἠξίου* **$BV^{b}H$** || **11** *ὑπ' αὐτοῦ* **Z** || **12** *προσαμύναντος* **PZCF** || **13** *ἐπὶ* – **15** *δημαγωγῶν* om. P^{1} || **14** *ἐπιστάμενος* L^{1} | *περιεῖχε* **Q** || **19** *ἐλαύνειν* **QZP^{2}** || **25** *ἐνεγύησεν* **L** *ἐνηγγύησεν* **$BV^{b}P^{2}$**

a.59 7 διδόντας, ὁ δὲ παρῆν τοῖς νόμοις βοηθῶν. οἱ δὲ περὶ Λεύκολλον καὶ
e Κικέρωνα Βύβλῳ τῷ ἑτέρῳ τῶν ὑπάτων συντάξαντες ἑαυτοὺς ἀντέπραττον, μάλιστα δὲ Κάτων, ἤδη μὲν ὑφορώμενος τὴν Καίσαρος καὶ Πομπηΐου φιλίαν καὶ σύστασιν ἐπ' οὐδενὶ δικαίῳ γεγενημένην, φοβεῖσθαι δὲ φάσκων οὐ τὴν νομὴν τῆς χώρας, ἀλλ' ὃν ἀντὶ ταύτης ἀπαιτήσουσι μισθὸν οἱ 5 χαριζόμενοι καὶ δελεάζοντες τὸ πλῆθος.

32. Ὡς δὲ ταῦτα λέγων τήν τε βουλὴν ὁμόψηφον εἶχε καὶ τῶν ἐκτὸς ἀνθρώπων οὐκ ὀλίγοι παρίσταντο, δυσχεραίνοντες τὴν ἀτοπίαν τοῦ
2 Καίσαρος — ἃ γὰρ οἱ θρασύτατοι δήμαρχοι καὶ ὀλιγωρότατοι πρὸς χάριν
f ἐπολιτεύοντο τῶν πολλῶν, ταῦτ' ἀπ' ἐξουσίας ὑπατικῆς αἰσχρῶς καὶ τα- 10
3 πεινῶς ὑποδυόμενος τὸν δῆμον ἔπραττε —, φοβηθέντες οὖν ἐχώρουν διὰ β΄ας, καὶ πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ Βύβλῳ καταβαίνοντι κοπρίων ἐπεσκε-
4 δάσθη κόφινος, ἔπειτα τοῖς ῥαβδούχοις προσπεσόντες αὐτοῦ κατέκλασαν τὰς ῥάβδους· τέλος δὲ καὶ βελῶν φερομένων καὶ πολλῶν συντι- 85 Z[1] τρωσκομένων, ἔφυγον ἐξ ἀγορᾶς, δρόμῳ μὲν οἱ λοιποὶ πάντες, ἔσχα- 15 τος δὲ Κάτων ἀπῄει βάδην, μεταστρεφόμενος καὶ μαρτυρόμενος τοὺς
775 5 πολίτας. οὐ μόνον οὖν τὴν διανομὴν ἐκύρωσαν, ἀλλὰ καὶ προσεψηφίσαντο τὴν σύγκλητον ὀμόσαι πᾶσαν, ἦ μὴν ἐπιβεβαιώσειν τὸν νόμον καὶ βοηθήσειν, ἄν τις τἀναντία πράττῃ, μεγάλα τάξαντες ἐπιτίμια κατὰ τῶν
6 μὴ ὀμοσάντων. ὤμνυσαν οὖν ἅπαντες ἐξ ἀνάγκης, τὸ Μετέλλου τοῦ παλαιοῦ 20 πάθος ἐν νῷ λαμβάνοντες, ὃν εἰς νόμον ὅμοιον ὀμόσαι μὴ θελήσαντα
7 περιεῖδεν ὁ δῆμος ἐκπεσόντα φυγῇ τῆς Ἰταλίας. διὸ καὶ τὸν Κάτωνα πολλὰ μὲν αἱ γυναῖκες οἴκοι δακρύουσαι καθικέτευον εἶξαι καὶ ὀμόσαι, 67 S
8 πολλὰ δ' οἱ φίλοι καὶ συνήθεις. ὁ δὲ μάλιστα συμπείσας καὶ ἀγαγὼν
b αὐτὸν ἐπὶ τὸν ὅρκον ἦν Κικέρων ὁ ῥήτωρ, παραινῶν καὶ διδάσκων, ὡς 25 τάχα μὲν οὐδὲ δίκαιόν ἐστι τοῖς ἐγνωσμένοις κοινῇ μόνον οἴεσθαι δεῖν ἀπειθεῖν, ἐν δ' ἀδυνάτῳ τῷ μεταστῆσαί τι τῶν γεγονότων ἀφειδεῖν ἑαυ-
9 τοῦ παντάπασιν ἀνόητον καὶ μανικόν· ἔσχατον δὲ κακῶν, εἰ δι' ἣν ἅπαντα πράττει πόλιν ἀφεὶς καὶ προέμενος τοῖς ἐπιβουλεύουσιν, ὥσπερ ἄσμενος

7 c. 32 cf. ad Pomp. c. 47 et inpr. Caes. c. 14 App. b. c. 2, 10, 35—12, 42 Cass. Dio 38, 1—7

[ΛPQZ] **3** πομπηίου καὶ καίσαρος ZCF || aut **7** ὡς δὲ aut **11** οὖν del. Steph. || **7** καὶ supra δὲ scr. P[2] || **10** ἀπ'] ὡς P[1] || **16** μαρτυρόμενος Emp.: καταρώμενος || **20** μὴ om. P[1] | ὀμνυσάντων P[1] ὀμοσόντων CF | ἐξ ἀνάγκης om. Q || **21** λαβόντες P || **24** δὲ καὶ οἱ P[1] | καὶ συμπείσας ΛP[1] || **25** αὐτὸν Z: om. ΛPQ | παραινῶν μὲν καὶ CF || **27** supra γεγονότων scr. ἀδυνάτων P[2] || **29** πράττειν L[1]

ἀπαλλάξεται τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγώνων· καὶ γὰρ εἰ μὴ Κάτων τῆς Ῥώμης, a.59 10
ἀλλ' ἡ Ῥώμη δεῖται Κάτωνος, δέονται δὲ καὶ οἱ φίλοι πάντες· ὧν αὐτὸν
εἶναι πρῶτον ὁ Κικέρων ἔλεγεν, ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ Κλωδίου, διὰ δημ-
αρχίας ἄντικρυς ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντος. ὑπὸ τούτων φασὶ καὶ τοιούτων 11 c
86 Z[1] τὸν Κάτωνα λόγων καὶ δεήσεων μαλασσόμενον οἴκοι καὶ κατ' ἀγοράν,
6 ἐκβιασθῆναι μόλις καὶ προσελθεῖν πρὸς τὸν ὅρκον ἔσχατον ἁπάντων,
πλὴν ἑνὸς Φαωνίου τῶν φίλων καὶ συνήθων.

33. Ἐπαρθεὶς οὖν ὁ Καῖσαρ ἄλλον εἰσέφερε νόμον, τὴν Καμπανίαν σχε-
δὸν ὅλην προσκατανέμοντα τοῖς ἀπόροις καὶ πένησιν· ἀντέλεγε δ' οὐδεὶς
10 πλὴν τοῦ Κάτωνος, καὶ τοῦτον ἀπὸ τοῦ βήματος ὁ Καῖσαρ εἷλκεν εἰς τὸ 2
δεσμωτήριον, οὐδέν τι μᾶλλον ὑφιέμενον τῆς παρρησίας, ἀλλ' ἐν τῷ βαδί-
ζειν ἅμα περὶ τοῦ νόμου διαλεγόμενον καὶ παραινοῦντα παύσασθαι τοι-
αῦτα πολιτευομένους. ἐπηκολούθει δ' ἡ βουλὴ μετὰ κατηφείας καὶ τοῦ 3 d
δήμου τὸ βέλτιστον ἀγανακτοῦν σιωπῇ καὶ ἀχθόμενον, ὥστε τὸν Καίσαρα
15 μὴ λανθάνειν βαρέως φέροντας, ἀλλὰ φιλονικῶν καὶ περιμένων ὑπὸ τοῦ
Κάτωνος ἐπίκλησιν γενέσθαι καὶ δέησιν, προῆγεν. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἦν δῆλος 4
οὐδὲ μέλλων ⟨τούτων⟩ τι ποιήσειν, ἡττηθεὶς ὑπ' αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας ὁ
68 S Καῖσαρ αὐτός τινα τῶν δημάρχων ὑφῆκε, πείσας ἐξελέσθαι τὸν Κάτωνα.
Τοῖς μέντοι νόμοις ἐκείνοις καὶ ταῖς χάρισι τιθασσεύσαντες τὸν ὄχλον, 5
20 ἐψηφίσαντο Καίσαρι μὲν Ἰλλυριῶν καὶ Γαλατίας ἀρχὴν ἁπάσης καὶ
τέσσαρα τάγματα στρατιᾶς εἰς πενταετίαν, προλέγοντος Κάτωνος, ⟨ὡς⟩ e
εἰς ἀκρόπολιν τὸν τύραννον αὐτοὶ ταῖς ἑαυτῶν ψήφοις ἱδρύουσι. Πόπλιον 6
87 Z' δὲ Κλώδιον ἐκ πατρικίων εἰς δημοτικοὺς παρανόμως μεταστήσαντες,
ἀπέδειξαν δήμαρχον, ἐπὶ μισθῷ τῇ Κικέρωνος ἐξελάσει πάντα πρὸς χά-
25 ριν ἐκείνοις πολιτευόμενον, ὑπάτους δὲ Πείσωνά τε Καλπούρνιον, ὃς ἦν 7

10 Plut. Caes. 14, 10. 11 Cass. Dio 38, 3, 2. 3 Val. Max. 2, 10, 7 Suet. Caes. 20, 4 Gell. 4, 10, 8 || **19** cf. ad Pomp. 48, 4 || **21** Plut. Crass. 14, 4 || **22** Plut. Caes. 14, 16 Cic. 30, 1 Cass. Dio 37, 51. 38, 12 App. b. c. 2, 14, 52. 53 Cic. p. domo 77 p. Sest. 16 Att. 2, 12, 1. 8, 3, 3 Vell. 2, 45 Suet. Caes. 20, 4 Tib. 2, 4 || **25** Plut. Pomp. 48, 4 App. b. c. 2, 14, 51 Cass. Dio 38, 9, 1

[ΛPQZ] **2** τοῦ κάτωνος CF | αὐτὸν plur. codd. || **3** εἶναι om. P || **4** ὑπὸ τοιούτων φασὶ τὸν CF || **10** εἷλεν PH | τὸ om. ΛP[1] || **13** πολιτευόμενος vel -νον Q || **15** φέροντα P[1] | φιλονεικῶν codd. || **17** μελλήσων τι ποιεῖν: em. et suppl. Rei. || **18** πείσας] ποιήσας QP[2] || **19** τιθασσεύοντες QZ || **20** ἄρχειν QF[a] || **21** ὡς add. Sol. || **25** πολιτευσόμενον Sint. | πίσωνα PQ | καὶ καλπούρνιον codd. praeter P[1]

πατὴρ τῆς Καίσαρος γυναικός, καὶ Γαβίνιον Αὖλον, ἐκ τῶν Πομπηΐου κόλπων ἄνθρωπον, ὥς φασιν οἱ τὸν τρόπον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον εἰδότες.

34. Ἀλλὰ καίπερ οὕτως τὰ πράγματα κατειληφότες ἐγκρατῶς, καὶ τὸ
f μὲν χάριτι τῆς πόλεως, τὸ δὲ φόβῳ μέρος ὑφ' ἑαυτοὺς ἔχοντες, ὅμως
2 ἐφοβοῦντο τὸν Κάτωνα. καὶ γάρ, ἐν οἷς περιῆσαν αὐτοῦ, τό τε χαλεπῶς 5
καὶ μετὰ πόνων καὶ μὴ χωρὶς αἰσχύνης, ἀλλ' ἐλεγχομένους βιάζεσθαι
a.58 3 μόλις, ἀνιαρὸν ἦν καὶ πρόσαντες. ὁ δὲ Κλώδιος οὐδὲ Κικέρωνα καταλύσειν ἤλπιζε Κάτωνος παρόντος, ἀλλὰ τοῦτο διαμηχανώμενος, πρῶτον ὡς εἰς ἀρχὴν κατέστη, μετεπέμψατο τὸν Κάτωνα καὶ λόγους αὐτῷ προσήνεγκεν,
776 ὡς πάντων ἐκεῖνον ἡγούμενος ἄνδρα Ῥωμαίων καθαρώτατον, ἔργῳ διδό- 10
4 ναι πίστιν ἕτοιμός ἐστι· πολλῶν γὰρ αἰτουμένων τὴν ἐπὶ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀρχὴν καὶ δεομένων ἀποσταλῆναι, μόνον ἄξιον ἐκεῖνον ἡγεῖ-
5 σθαι καὶ διδόναι τὴν χάριν ἡδέως. ἀνακραγόντος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς ἐνέδρα τὸ πρᾶγμα καὶ προπηλακισμός, οὐ χάρις, ἐστίν, ὑπερηφάνως ὁ Κλώδιος καὶ ὀλιγώρως „οὐκοῦν" εἶπεν „εἰ μὴ χάριν ἔχεις, ἀνιώμενος 15 88Z[1]
πλεύσῃ", καὶ προσελθὼν εὐθὺς εἰς τὸν δῆμον ἐκύρωσε νόμῳ τὴν ἔκπεμ-
6 ψιν τοῦ Κάτωνος. ἐξιόντι δ' οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην, οὐχ ὑπηρέτην ἔδωκε, 69S
b πλὴν ἢ δύο γραμματεῖς μόνον, ὧν ὁ μὲν κλέπτης καὶ παμπόνηρος, ἅτερος
7 δὲ Κλωδίου πελάτης. ὡς δὲ μικρὸν ἔργον αὐτῷ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀναθείς, ἔτι καὶ Βυζαντίων φυγάδας κατάγειν προσέταξε, βουλόμενος 20
ὅτι πλεῖστον χρόνον ἐκποδὼν ἄρχοντος αὐτοῦ γενέσθαι τὸν Κάτωνα.

35. Τοιαύτῃ δὲ καταληφθεὶς ἀνάγκῃ, Κικέρωνι μὲν ἐλαυνομένῳ παρῄνεσε μὴ στασιάσαι μηδ' εἰς ὅπλα καὶ φόνους τὴν πόλιν ἐμβαλεῖν, ἀλλ'
2 ὑπεκστάντα τῷ καιρῷ πάλιν γενέσθαι σωτῆρα τῆς πατρίδος· Κανίδιον δέ τινα τῶν φίλων προπέμψας εἰς Κύπρον, ἔπειθε τὸν Πτολεμαῖον ἄνευ 25
c μάχης εἴκειν, ὡς οὔτε χρημάτων οὔτε τιμῆς ἐνδεᾶ βιωσόμενον· ἱερωσύ-
3 νην γὰρ αὐτῷ τῆς ἐν Πάφῳ θεοῦ δώσειν τὸν δῆμον. αὐτὸς δὲ διέτριβεν ἐν
4 Ῥόδῳ, παρασκευαζόμενος ἅμα καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀναμένων. ἐν δὲ

7 Cass. Dio 38, 30, 5. 39, 22 Cic. p. domo 52. 53. 65 p. Sest. 56. 57. 60—63 Liv. per. 104 Vell. 2, 45, 4. 5 Flor. 1, 44 || **22** Cass. Dio 38, 17, 4

[**ΛPQZ**] **1** *Αὖλον* Xyl.: *παῦλον* || **1.2** *ἕνα τῶν Π. κολάκων* [*ἄνθρωπον*] Zie.[1] et l. c. 64; *κολάκων* iam Emp. cl. Pomp. 48, 4 || **3** *τὸ πρᾶγμα* **Z** || **5** *καὶ γὰρ* om. **Q** | *οἷσπερ ἦσαν* **L**[1] | *τό τε* Zie.: *τότε* codd. *τό γε* Br. || **9** *τὸν* om. **ΛP**[1] || **10** *ἐκείνων* **ΛP** | *ῥωμαῖον* **ΛP**[1] | *ἔργον* **P** || **11** *κύπρων* **L**[1] || **11.12** *καὶ πτολεμαῖον* om. **Λ** || **15** *εἶχες* **Λ** || **16** *προελθὼν* Iunt. || **18** *ἦν* post *μὲν* add. Sch., post *κλέπτης* Cast., post *πελάτης* Cor. | *παμπόνηρος* **P**[1]**L**[2]: *πολὺ πονηρὸς* **ΛP**[2]**QZ** || **22** *καταλειφθεὶς* **Z** | *κικέρων* **P**[1] || **26** *ἥκειν* **Z**

τούτῳ Πτολεμαῖος ὁ Αἰγύπτου βασιλεύς, ὑπ' ὀργῆς τινος καὶ διαφορᾶς a.58
πρὸς τοὺς πολίτας ἀπολελοιπὼς μὲν Ἀλεξάνδρειαν, εἰς δὲ Ῥώμην πλέων,
ὡς Πομπηΐου καὶ Καίσαρος αὖθις αὐτὸν μετὰ δυνάμεως καταξόντων,
ἐντυχεῖν τῷ Κάτωνι βουληθεὶς προσέπεμψεν, ἐλπίζων ἐκεῖνον ὡς αὐτὸν
89 Z[1] *ἥξειν. ὁ δὲ Κάτων ἐτύγχανε μὲν ὢν τότε περὶ κοιλίας κάθαρσιν, ἥκειν δὲ* 5
6 *τὸν Πτολεμαῖον εἰ βούλοιτο κελεύσας πρὸς αὐτόν, ὡς δ' ἦλθεν οὔτ' ἀπαν-*
τήσας οὔθ' ὑπεξαναστάς, ἀλλ' ὡς ἕνα τῶν ἐπιτυχόντων ἀσπασάμενος καὶ d
καθίσαι κελεύσας, πρῶτον αὐτοῖς τούτοις διετάραξε, θαυμάζοντα πρὸς
τὸ δημοτικὸν καὶ λιτὸν αὐτοῦ τῆς κατασκευῆς τὴν ὑπεροψίαν καὶ βαρύ-
10 *τητα τοῦ ἤθους. ἐπεὶ δὲ καὶ διαλέγεσθαι περὶ τῶν καθ' αὐτὸν ἀρξάμενος* 6
ἠκροάσατο λόγων νοῦν πολὺν ἐχόντων καὶ παρρησίαν, ἐπιτιμῶντος αὐτῷ
70 S *τοῦ Κάτωνος καὶ διδάσκοντος, ὅσην εὐδαιμονίαν ἀπολιπὼν ὅσαις ἑαυτὸν*
ὑποτίθησι λατρείαις καὶ πόνοις καὶ δωροδοκίαις καὶ πλεονεξίαις τῶν ἐν
Ῥώμῃ δυνατῶν, οὓς μόλις ἐξαργυρισθεῖσαν ἐμπλήσειν Αἴγυπτον, συμβου- e
15 *λεύοντος δὲ πλεῖν ὀπίσω καὶ διαλλάττεσθαι τοῖς πολίταις, αὐτοῦ δὲ καὶ*
συμπλεῖν καὶ συνδιαλλάττειν ἑτοίμως ἔχοντος, οἷον ἐκ μανίας τινὸς ἢ 7
παρακοπῆς ὑπὸ τῶν λόγων ἔμφρων καθιστάμενος, καὶ κατανοῶν τὴν
ἀλήθειαν καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ ἀνδρός, ὥρμησε μὲν χρῆσθαι τοῖς ἐκείνου
λογισμοῖς, ἀνατραπεὶς δ' ὑπὸ τῶν φίλων αὖθις, ἅμα τῷ πρῶτον ἐν Ῥώμῃ
20 *γενέσθαι καὶ θύραις ἑνὸς ἄρχοντος προσελθεῖν ἔστενε τὴν αὑτοῦ κακοβου-*
λίαν, ὡς οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ λόγων, θεοῦ δὲ μαντείας καταφρονήσας.

36. *Ὁ δ' ἐν Κύπρῳ Πτολεμαῖος εὐτυχίᾳ τινὶ τοῦ Κάτωνος ἑαυτὸν*
φαρμάκοις ἀπέκτεινε. πολλῶν δὲ χρημάτων ἀπολελεῖφθαι λεγομένων, 2 f
αὐτὸς μὲν ἔγνω πλεῖν εἰς Βυζαντίους, πρὸς δὲ τὴν Κύπρον ἐξέπεμψε τὸν
90 Z[1] *ἀδελφιδοῦν Βροῦτον, οὐ πάνυ τι πιστεύων τῷ Κανιδίῳ. τοὺς δὲ φυγάδας* 3
26 *διαλλάξας καὶ καταλιπὼν ἐν ὁμονοίᾳ τὸ Βυζάντιον, οὕτως εἰς Κύπρον*
ἔπλευσεν. οὔσης δὲ πολλῆς καὶ βασιλικῆς ἐν ἐκπώμασι καὶ τραπέζαις 4
καὶ λίθοις καὶ πορφύραις κατασκευῆς, ἣν ἔδει πραθεῖσαν ἐξαργυρισθῆναι,
πάντα βουλόμενος ἐξακριβοῦν καὶ πάντα κατατείνειν εἰς ἄκραν τιμὴν καὶ 777

22 Vell. 2, 45, 5 || **24** Plut. Brut. 3 || **27** cf. Plin. n. h. 8. 196. 29, 96. 34, 92

[**ΛPQZ**] **1** *διαφθορᾶς* **P**[1] || **2** *μὲν* om. **L**[1] || **3** *μετὰ δυνάμεως αὐτὸν* **Q** || **6** *δὲ* om. **Q** Cor. || **8** *αὐτοῖς τούτοις* **ΛP**[1]**Q**: *αὐτοῖς τοῦτο* **Z** *αὐτὸν τοῦτο* **CFP**[2] *αὐτῷ τούτῳ* Anon. | *θαυμάζων* **P**[1] || **14** *δυναστῶν*: corr. Anon. || **15** *δὲ*[2] del. Cor. | *καὶ* om. **Q** || **17** *καὶ* om. **ΛP**[1] || **21** *λόγον* **ΛP** || **22** *ἐν εὐτυχίᾳ* **Z** || **25** *τι* om. **Z** | *Κανιδίῳ*] *κάτωνι* **L**[1] || **27** *ἐν* om. **L**[1] | *ἐκπόμασι* **L**[1]**P**[2] *ἐκπτώμασι* **P**[1] || **29** *ἄκρα* **P**[1]**MV**[b]

a.68 πᾶσιν αὐτὸς παρεῖναι καὶ προσάγειν τὸν ἔσχατον ἐκλογισμόν, οὐδὲ τοῖς ἐθάσι τῆς ἀγορᾶς ἐπίστευεν, ἀλλ' ὑπονοῶν ὁμοῦ πάντας, ὑπηρέτας, κήρυκας, ὠνητάς, φίλους, τέλος αὐτὸς ἰδίᾳ τοῖς ὠνουμένοις διαλεγόμενος καὶ προσβιβάζων ἕκαστον, οὕτω τὰ πλεῖστα τῶν ἀγορασμάτων ἐπώλει.
5 διὸ τοῖς τ' ἄλλοις φίλοις ὡς ἀπιστῶν προσέκρουσε, καὶ τὸν συνηθέστατον 5 ἁπάντων Μουνάτιον εἰς ὀργὴν ὀλίγου δεῖν ἀνήκεστον γενομένην ἐνέβαλεν,
b ὥστε καὶ Καίσαρι γράφοντι λόγον κατὰ τοῦ Κάτωνος πικροτάτην τοῦτο 71 S τὸ μέρος τῆς κατηγορίας διατριβὴν παρασχεῖν.

37. Ὁ μέντοι Μουνάτιος οὐκ ἀπιστίᾳ τοῦ Κάτωνος, ἀλλ' ἐκείνου μὲν ὀλιγωρίᾳ πρὸς αὐτόν, αὐτοῦ δέ τινι ζηλοτυπίᾳ πρὸς τὸν Κανίδιον ἱστορεῖ 10 γενέσθαι τὴν ὀργήν. καὶ γὰρ αὐτὸς σύγγραμμα περὶ τοῦ Κάτωνος ἐξέδω-
2 κεν, ᾧ μάλιστα Θρασέας ἐπηκολούθησε. λέγει δ' ὕστερος μὲν εἰς Κύπρον ἀφικέσθαι καὶ λαβεῖν παρημελημένην ξενίαν, ἐλθὼν δ' ἐπὶ θύρας ἀπω-
3 σθῆναι, σκευωρουμένου τι τοῦ Κάτωνος οἴκοι σὺν τῷ Κανιδίῳ· μεμψάμενος δὲ μετρίως οὐ μετρίας τυχεῖν ἀποκρίσεως, ὅτι κινδυνεύει τὸ λίαν 15
c φιλεῖν, ὥς φησι Θεόφραστος (frg. 82 Wimmer), αἴτιον τοῦ μισεῖν γίνεσθαι
4 πολλάκις· „ἐπεὶ καὶ σύ" φάναι „τῷ μάλιστα φιλεῖν ἧττον οἰόμενος ἢ προσ- 91 Z[1] ήκει τιμᾶσθαι, χαλεπαίνεις. Κανιδίῳ δὲ καὶ δι' ἐμπειρίαν χρῶμαι καὶ διὰ πίστιν ἑτέρων μᾶλλον, ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀφιγμένῳ, καθαρῷ δὲ φαινομένῳ."
5 ταῦτα μέντοι μόνον αὐτῷ μόνῳ διαλεχθέντα τὸν Κάτωνα πρὸς τὸν Κανίδιον 20 ἐξενεγκεῖν. αἰσθόμενος οὖν αὐτὸς οὔτ' ἐπὶ δεῖπνον ἔτι φοιτᾶν οὔτε σύμβου-
6 λος ὑπακούειν καλούμενος. ἀπειλοῦντος δὲ τοῦ Κάτωνος ὥσπερ εἰώθασι τῶν ἀπειθούντων ἐνέχυρα λήψεσθαι, μηδὲν φροντίσας κελεῦσαι, καὶ πολὺν
d 7 χρόνον ἐν ὀργῇ διατελεῖν· εἶτα τῆς Μαρκίας (ἔτι γὰρ συνῴκει) τῷ Κάτωνι διαλεχθείσης, τυχεῖν μὲν ὑπὸ Βάρκα κεκλημένος ἐπὶ δεῖπνον, εἰσελθόντα 25 δ' ὕστερον τὸν Κάτωνα, τῶν ἄλλων κατακειμένων, ἐρωτᾶν ὅπου κατακλι-
8 θείη. τοῦ δὲ Βάρκα κελεύσαντος ὅπου βούλεται, περιβλεψάμενον εἰπεῖν ὅτι παρὰ Μουνάτιον· καὶ παρελθόντα πλησίον αὐτοῦ κατακλιθῆναι, πλέον
9 δὲ μηθὲν φιλοφρονήσασθαι παρὰ τὸ δεῖπνον. ἀλλὰ πάλιν τῆς Μαρκίας δεομένης, τὸν μὲν Κάτωνα γράψαι πρὸς αὐτὸν ὡς ἐντυχεῖν τι βουλόμενον, 30 72 S αὐτὸς δ' ἥκειν ἕωθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ὑπὸ τῆς Μαρκίας κατασχεθῆναι,

12 cf. HRR II 42–44. 99

[ΛPQZ] **1** παρῆναι L[1]P[1] || **2** ἐθάσι Anon.: ἔθεσι || **4** προβιβάζων Λ || **7** καὶ om. PQ | γράφοντι μὲν L[1] || **11** τοῦ om. ΛP[1] || **14** σκεωρουμένου L[1] σκαιωρ. QZ || **20** μόνῳ om. Z || **21** ἔτι om. Λ || **22** τοῦ Κάτωνος om. Λ[1] || **23** κελεῦσαι Kron.: ἐκπλεῦσαι || **24** εἶτα] οὔτε QP[2] || **25** κεκλημένους: em. Zie. || **28** περιελθόντα: corr. Zie. || **29** μηδὲν PQZ || **31** αὐτὸς Sint.: αὐτὸν

μέχρι πάντες ἀπηλλάγησαν, οὕτω δ' εἰσελθόντα τὸν Κάτωνα καὶ περι- e
βαλόντα τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας ἀσπάσασθαι καὶ φιλοφρονήσασθαι. ταῦτα 10
μὲν οὖν οὐχ ἧττον οἰόμενοι τῶν ὑπαίθρων καὶ μεγάλων πράξεων πρὸς
ἔνδειξιν ἤθους καὶ κατανόησιν ἔχειν τινὰ σαφήνειαν, ἐπὶ πλέον διήλθομεν.
5 **38.** Τῷ δὲ Κάτωνι συνήχθη μὲν ἀργυρίου τάλαντα μικρὸν ἑπτακισ- a. 56
92 Z¹ χιλίων ἀποδέοντα, δεδιὼς δὲ τοῦ πλοῦ τὸ μῆκος, ἀγγεῖα πολλὰ κατα-
σκευάσας, ὧν ἕκαστον ἐχώρει δύο τάλαντα καὶ δραχμὰς πεντακοσίας,
καλώδιον ἑκάστῳ μακρὸν προσήρτησεν, οὗ τῇ ἀρχῇ προσείχετο φελλὸς
εὐμεγέθης, ὅπως εἰ ῥαγείη τὸ πλοῖον, ⟨ἀν⟩έχων διὰ βυθοῦ τὸ ἄρτημα ση-
10 μαίνοι τὸν τόπον. τὰ μὲν οὖν χρήματα πλὴν ὀλίγων τινῶν ἀσφαλῶς διεκο- 2 f
μίσθη, λόγους δὲ πάντων ὧν διῴκησε γεγραμμένους ἐπιμελῶς ἔχων ἐν
δυσὶ βιβλίοις, οὐδέτερον ἔσωσεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπελεύθερος αὐτοῦ κομίζων, 3
ὄνομα Φιλάργυρος, ἐκ Κεγχρεῶν ἀναχθεὶς ἀνετράπη καὶ συναπώλεσε 778
τοῖς φορτίοις, τὸ δ' αὐτὸς ἄχρι Κερκύρας φυλάξας, ἐν ἀγορᾷ κατεσκήνωσε·
15 τῶν δὲ ναυτῶν διὰ τὸ ῥιγοῦν πυρὰ πολλὰ καιόντων τῆς νυκτός, ἥφθησαν
αἱ σκηναί, καὶ τὸ βιβλίον ἠφανίσθη. τοὺς μὲν οὖν ἐχθροὺς καὶ συκοφάντας 4
ἐπιστομιεῖν ἤμελλον οἱ βασιλικοὶ διοικηταὶ παρόντες, ἄλλως δὲ τῷ Κά-
τωνι τὸ πρᾶγμα δηγμὸν ἤνεγκεν· οὐ γὰρ εἰς πίστιν ὑπὲρ αὐτοῦ τοὺς λό-
γους, ἀλλὰ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ἀκριβείας ἐξενεγκεῖν φιλοτιμούμενος,
20 ἐνεμεσήθη.

39. Περαιωθεὶς δὲ ταῖς ναυσὶν οὐκ ἔλαθε τοὺς Ῥωμαίους, ἀλλὰ πάντες
μὲν ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς, πᾶσα δ' ἡ βουλή, πολὺ δὲ τοῦ δήμου μέρος ἀπήν-
των πρὸς τὸν ποταμόν, ὥστε τὰς ὄχθας ἀμφοτέρας ἀποκεκρύφθαι καὶ b
73 S θριάμβου μηδὲν ὄψει καὶ φιλοτιμίᾳ λείπεσθαι τὸν ἀνάπλουν αὐτοῦ. καίτοι 2
25 σκαιὸν ἐνίοις τοῦτ' ἐφαίνετο καὶ αὔθαδες, ὅτι τῶν ὑπάτων καὶ τῶν στρα-
93 Z¹ τηγῶν παρόντων οὔτ' ἀπέβη πρὸς αὐτούς, οὔτ' ἐπέσχε τὸν πλοῦν, ἀλλὰ
ῥοθίῳ τὴν ὄχθην παρεξελαύνων ἐπὶ νεὼς ἑξήρους βασιλικῆς, οὐκ ἀνῆκε
πρότερον ἢ καθορμίσαι τὸν στόλον εἰς τὸ νεώριον. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν χρη- 3
μάτων παρακομιζομένων δι' ἀγορᾶς, ὅ τε δῆμος ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος, ἣ

5 Flor. 1, 44 Vell. 2, 45, 5 || 10 Cass. Dio. 39, 23, 3 || 21 Vell. 2, 45, 5 Val. Max. 8, 15, 10

[ΛPQZ] 2 φιλοφρονεῖσθαι: corr. Zie. cl. p. 62, 29 || 3 οὖν om. Z || 5 ἑπτακισχιλίων] iusto minor numerus videtur esse cl. c. 45, 3 || 8 μικρὸν P² | προσείχετο] προσήρτητο ZCF || 9 ῥαγῇ P¹ | ἔχων: suppl. Zie. || 12 ἐπελεύθερος Z || 13 κεχρεῶν Q || 14 κερκύρα Q || 17 ἐπιστομεῖν Λ | δὲ ZCF et P ex corr.: τε ΛP¹ τὲ δὲ Q || 17.18 τὸ πρᾶγμα τῷ κάτωνι ZCF || 24 ὄψιν καὶ φιλοτιμίαν ΛP¹ || 25 τοῦτο ἐνίοις CF τοῦτο om. Λ τότε L² mg.

a.56 τε βουλὴ συναχθεῖσα μετὰ τῶν πρεπόντων ἐπαίνων ἐψηφίσατο τῷ Κάτωνι
c στρατηγίαν ἐξαίρετον δοθῆναι, καὶ τὰς θέας αὐτὸν ἐν ἐσθῆτι περιπορφύρῳ
4 θεάσασθαι. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Κάτων παρῃτήσατο, Νικίαν δὲ τὸν οἰκονόμον
τῶν βασιλικῶν ἐλεύθερον ἔπεισε τὴν βουλὴν ἀφεῖναι, μαρτυρήσας ἐπιμέ-
5 λειαν καὶ πίστιν. ὑπάτευε δὲ Φίλιππος ὁ πατὴρ τῆς Μαρκίας, καὶ τρόπον 5
τινὰ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς καὶ ἡ δύναμις εἰς Κάτωνα περιῆλθεν, οὐκ
ἐλάττονα τοῦ συνάρχοντος δι' ἀρετὴν ἢ δι' οἰκειότητα τοῦ Φιλίππου τῷ
Κάτωνι τιμὴν προστιθέντος.

40. Ἐπεὶ δὲ Κικέρων ἐκ τῆς φυγῆς ἣν ἔφυγεν ὑπὸ Κλωδίου κατελθών,
d καὶ δυνάμενος μέγα, τὰς δημαρχικὰς δέλτους ἃς ὁ Κλώδιος ἔθηκεν ἀναγρά- 10
ψας εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπέσπασε βίᾳ καὶ καθεῖλε τοῦ Κλωδίου μὴ παρόν-
τος, ἐπὶ τούτοις δὲ βουλῆς ἀθροισθείσης καὶ τοῦ Κλωδίου κατηγοροῦν-
τος ἔλεγε, παρανόμως τῷ Κλωδίῳ τῆς δημαρχίας γενομένης, ἀτελῆ καὶ
2 ἄκυρα δεῖν εἶναι τὰ τότε πραχθέντα καὶ γραφέντα, προσέκρουσεν ὁ Κάτων
αὐτῷ λέγοντι, καὶ τέλος ἀναστὰς ἔφη τῆς μὲν Κλωδίου πολιτείας μηδὲν 15
ὑγιὲς μηδὲ χρηστὸν ὅλως νομίζειν, εἰ δ' ἀναιρεῖ τις ὅσα δημαρχῶν ἔπραξεν,
ἀναιρεῖσθαι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περὶ Κύπρον πραγματείαν, καὶ μὴ γεγονέναι 94Z[a]
e 3 τὴν ἀποστολὴν νόμιμον ἄρχοντος παρανόμου ψηφισαμένου· παρανόμως
μὲν οὖν ⟨οὐ⟩ δήμαρχον αἱρεθῆναι τὸν Κλώδιον, ἐκ πατρικίων μεταστάντα 74S
νόμου διδόντος εἰς δημοτικὸν οἶκον· εἰ δὲ μοχθηρὸς ὥσπερ ἄλλοι γέγονεν 20
ἄρχων, αὐτὸν εὐθύνειν τὸν ἀδικήσαντα, μὴ λύειν τὴν συναδικηθεῖσαν ἀρχὴν
4 εἶναι προσῆκον. ἐκ τούτου δι' ὀργῆς ὁ Κικέρων ἔσχε τὸν Κάτωνα καὶ
φίλῳ χρώμενος ἐπαύσατο χρόνον πολύν· εἶτα μέντοι διηλλάγησαν.

41. Ἐκ τούτου Πομπήϊος καὶ Κράσσος ὑπερβαλόντι τὰς Ἄλπεις Καί-
σαρι συγγενόμενοι γνώμην ἐποιήσαντο κοινῇ δευτέραν ὑπατείαν μετιέναι, 25
f καὶ καταστάντες εἰς αὐτὴν Καίσαρι μὲν τῆς ἀρχῆς ἄλλον τοσοῦτον ἐπιψη-
φίζεσθαι χρόνον, αὐτοῖς δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς μεγίστας καὶ χρήματα καὶ
2 στρατιωτικὰς δυνάμεις. ὅπερ ἦν ἐπὶ νεμήσει τῆς ἡγεμονίας καὶ καταλύσει
3 τῆς πολιτείας συνωμοσία. πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν μετιέναι τὴν

1 Cass. Dio 39, 23, 1 Val. Max. 4, 1, 14 Mommsen, Staatsr. I[3] 570, 2 || 9 Plut. Cic. 34 Cass. Dio 39, 21. 22 || 24 Plut. Crass. 14, 6 et ibi l. l. || 29 Plut. Crass. 15 et ibi l. l.

[ΛPQZ] 2 αὐτῶν PQZ || 11 καπετώλιον LP[1] || 13 τῶ κλωδίω παρανόμως Z || 19 οὖν ⟨οὐ⟩ Ri.: οὖν codd. οὐ Sch. οὖν δήμαρχον ⟨οὐχ⟩ Sol.; cf. e. g. p. 89, 18 | ἀναιρεθῆναι Q || 21 ὁ ἄρχων Z || 23 μέντοι] μὲν Q || 24 ὑπερβάλλοντι: corr. Rei.

ἀρχὴν τότε παρασκευαζομένων, τοὺς μὲν ἄλλους ὀφθέντες ἐν ταῖς παραγ- a. 56
γελίαις ἀπέτρεψαν, μόνον δὲ Λεύκιον Δομίτιον Πορκίᾳ συνοικοῦντα τῇ
ἀδελφῇ Κάτων ἔπεισε μὴ ἐκστῆναι μηδ' ὑφέσθαι, τοῦ ἀγῶνος οὐ περὶ
ἀρχῆς ὄντος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας. καὶ μέντοι καὶ λόγος 4 779
5 ἐχώρει διὰ τοῦ σωφρονοῦντος ἔτι τῆς πόλεως μέρους, ὡς οὐ περιοπτέον,
εἰς ταὐτὸ τῆς Κράσσου καὶ Πομπηΐου δυνάμεως συνελθούσης, παντάπασιν
95 Z^1 ὑπέρογκον καὶ βαρεῖαν τὴν ἀρχὴν γενομένην, ἀλλ' ἀφαιρετέον αὐτῆς τὸν
ἕτερον. καὶ συνίσταντο πρὸς τὸν Δομίτιον, παρορμῶντες καὶ παραθαρ- 5
ρύνοντες ἀντιλαμβάνεσθαι· πολλοὺς γὰρ αὐτῷ καὶ τῶν σιωπώντων διὰ
10 δέος ἐν ταῖς ψήφοις ὑπάρξειν. τοῦτο δὴ δείσαντες οἱ περὶ τὸν Πομπήϊον, 6
ὑφεῖσαν ἐνέδραν τῷ Δομιτίῳ, καταβαίνοντι ⟨περὶ⟩ ὄρθρον ὑπὸ λαμπάδων
εἰς τὸ πεδίον. καὶ πρῶτος μὲν ὁ προφαίνων † ἐπιστὰς τῷ Δομιτίῳ πληγεὶς 7 b
75 S καὶ πεσὼν ἀπέθανε· μετὰ δὲ τοῦτον ἤδη καὶ τῶν ἄλλων συντιτρωσκομέ-
νων, ἐγίνετο φυγὴ πλὴν Κάτωνος καὶ Δομιτίου. κατεῖχε γὰρ αὐτὸν ὁ Κά- 8
15 των, καίπερ αὐτὸς εἰς τὸν βραχίονα τετρωμένος, καὶ παρεκελεύετο μένειν
καὶ μὴ προλιπεῖν ἕως ἐμπνέωσι τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα πρὸς τοὺς
τυράννους, οἳ τίνα τρόπον χρήσονται τῇ ἀρχῇ, δηλοῦσι διὰ τηλικούτων
ἀδικημάτων ἐπ' αὐτὴν βαδίζοντες.

42. Οὐχ ὑποστάντος δὲ τοῦ Δομιτίου τὸ δεινόν, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν
20 καταφυγόντος, ᾑρέθησαν μὲν ὕπατοι Πομπήϊος καὶ Κράσσος, οὐκ ἀπέκαμε
δ' ὁ Κάτων, ἀλλ' αὐτὸς προελθὼν στρατηγίαν μετῄει, βουλόμενος ὁρμη- c
τήριον ἔχειν τῶν πρὸς ἐκείνους ἀγώνων καὶ πρὸς ἄρχοντας ἀντικαθίστα-
σθαι μὴ ἰδιώτης. οἱ δὲ καὶ τοῦτο δείσαντες, ὡς τῆς στρατηγίας ἀξιομάχου 2
διὰ Κάτωνα πρὸς τὴν ὑπατείαν γενησομένης, πρῶτον μὲν ἐξαίφνης καὶ
25 τῶν πολλῶν ἀγνοούντων βουλὴν συναγαγόντες, ἐψηφίσαντο τοὺς αἱρεθέν-
96 Z^1 τας στρατηγοὺς εὐθὺς ἄρχειν καὶ μὴ διαλιπόντας τὸν νόμιμον χρόνον, ἐν
ᾧ ⟨δί⟩και τοῖς δεκάσασι τὸν δῆμον ἦσαν. ἔπειτα διὰ τοῦ ψηφίσματος τὸ 3
διδόναι δίκης ἀνυπεύθυνον κατασκευάσαντες, ὑπηρέτας αὐτῶν καὶ φίλους

20 Plut. Pomp. 52, 3 Cass. Dio 39, 32 Liv. per. 105 Val. Max. 7, 5, 6 Cic. fam. 1, 9, 19 Vat. 39 ad Q. fr. 2, 7, 3 Quintil. 6, 1, 13. 9, 2, 25

[**ΛPQZ**] **1** ὀφθέντας **QZP^2** || **2** ἀπέστρεψαν **P^{1}M^b** | δομέτιον **Λ** || **3** ὑφίεσθαι: corr. Cor. || **6** τὸ αὐτὸ **Z** || **9** αὐτῶν **P^{1}A** || **10** δὴ] δὲ **Q** | τὸν om. **ΛP^1** || **11** δομητίω **L^1** et postea | περὶ ὄρθρον Sint.: ὄρθριον (om. **F^a**) || **12** ἐπιστὰς deleam: παῖς Madvig ἔγγιστα Kronenberg ὑπηρέτης Latte παραστὰς Erbse || **13** τοῦτον **L^2**: τοῦτο || **16** πρὸς] ἕως **Q** || **26** μὴ om. **L^1** || **27** δίκαι Sol.: καὶ || **27.28** δίκης Zie.: δίκας codd. τὸ ⟨μηδὲ⟩ διδ. δίκ. Rei. τὸ [διδ. δίκ.] vel τὸ δεκάζειν ἀνυπ. Cor. τὸ διδόναι [δίκας] Sch. Sint.

a.55 d ἐπὶ τὴν στρατηγίαν προῆγον, αὐτοὶ μὲν διδόντες ἀργύριον, αὐτοὶ δὲ ταῖς
4 ψήφοις φερομέναις ἐφεστῶτες. ὡς δὲ καὶ τούτων ἡ Κάτωνος ἀρετὴ καὶ
δόξα περιῆν, ὑπ' αἰδοῦς τῶν πολλῶν ἐν δεινῷ [πολλῷ] τιθεμένων ἀπο-
δόσθαι Κάτωνα ταῖς ψήφοις, ὃν καλῶς εἶχε πρίασθαι τῇ πόλει στρατηγόν,
ἥ τε πρώτη κληθεῖσα τῶν φυλῶν ἐκεῖνον ἀπέδειξεν, ἐξαίφνης ὁ Πομπήϊος 5
βροντῆς ἀκηκοέναι ψευσάμενος αἴσχιστα, ἔλυσε τὴν ἐκκλησίαν, εἰθισμέ-
νων ἀφοσιοῦσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ μηδὲν ἐπικυροῦν διοσημίας γενομένης.
5 αὖθις δὲ πολλῷ χρησάμενοι τῷ δεκασμῷ, ⟨καὶ⟩ τοὺς βελτίστους ὤσαντες
ἐκ τοῦ πεδίου βίᾳ, διεπράξαντο Βατίνιον ἀντὶ Κάτωνος αἱρεθῆναι στρατη-
e 6 γόν. ἔνθα δὴ λέγεται τοὺς μὲν οὕτω παρανόμως καὶ ἀδίκως θεμένους τὴν 76S
ψῆφον εὐθὺς ὥσπερ ἀποδράντας οἴχεσθαι, τοῖς δ' ἄλλοις συνισταμένοις καὶ 11
ἀγανακτοῦσι δημάρχου τινὸς αὐτόθι παρασχόντος ἐκκλησίαν, καταστάν-
τα τὸν Κάτωνα, ἅπαντα μὲν ὥσπερ ἐκ θεῶν ἐπίπνουν τὰ μέλλοντα τῇ πό-
λει προειπεῖν (fg. 24 Malc.), παρορμῆσαι δὲ τοὺς πολίτας ἐπὶ Πομπήϊον καὶ
Κράσσον, ὡς τοιαῦτα συνειδότας αὑτοῖς καὶ τοιαύτης ἁπτομένους πολιτείας, 15
7 δι' ἣν ἔδεισαν Κάτωνα μὴ στρατηγῶν αὐτῶν περιγένηται. τέλος δ' ἀπ- 97Z'
f ιόντα εἰς τὴν οἰκίαν προὔπεμψε πλῆθος τοσοῦτον, ὅσον οὐδὲ σύμπαντας
ἅμα τοὺς ἀποδεδειγμένους στρατηγούς.

43. Γαΐου δὲ Τρεβωνίου γράψαντος νόμον ὑπὲρ νομῆς ἐπαρχιῶν τοῖς
ὑπάτοις, ὥστε τὸν μὲν Ἰβηρίαν ἔχοντα καὶ Λιβύην ὑφ' αὑτῷ, τὸν δὲ 20
Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, οἷς βούλοιντο πολεμεῖν καὶ καταστρέφεσθαι ναυ-
2 τικαῖς καὶ πεζικαῖς δυνάμεσιν ἐπιόντας, οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἀντίπραξιν καὶ
κώλυσιν ἀπεγνωκότες, ἐξέλιπον καὶ τὸ ἀντειπεῖν, Κάτωνι δ' ἀναβάντι
780 πρὸ τῆς ψηφοφορίας ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ βουλομένῳ λέγειν μόλις ὡρῶν δυεῖν
3 λόγον ἔδωκαν. ὡς δὲ πολλὰ λέγων καὶ διδάσκων καὶ προθεσπίζων κατ- 25
ανάλωσε τὸν χρόνον, οὐκέτι λέγειν αὐτὸν εἴων, ἀλλ' ἐπιμένοντα κατέσπασεν

19 Plut. Pomp. 52, 4 Crass. 15, 7 Caes. 28 fin. 36, 1 App. b. c. 2, 18, 65 Cass. Dio 39, 33—36 Cic. Att. 4, 9, 1 Liv. per. 105 Vell. 2, 46, 2. 48, 1 vir. ill. 77, 8

[ΛPQZ] 1 προσῆγον Λ || 3 πολλῷ del. Zie., post τιθεμένων pon. ZCP² || 6 αἴσχιστα coniungebant cum sequentibus | διέλυσε M Sint., sed cf. Pomp. 52, 3 || 7 διοσημείας corr. Cor. || 8 χρησάμενος ZCP² | καὶ add. Zie. || 9 βίᾳ coniungebant cum sequentibus | βάνιον Λ¹F || 13 πάντα Sint. || 16 στρατηγῶν C: στρατηγὸς cet. στρατ. ⟨ὢν⟩ Steph. ⟨γενόμενος⟩ Rei. | αὐτὴν περιέληται Q | aut ἀπιόντος aut transpositione hiatum removendum censet Sint. || 17 ἅμα τοὺς] αὐτοὺς Q || 20 ὑφ' αὑτῷ Cor.: ὑπ' αὐτῷ codd. nisi quod ὑπ' αὐτὸν L¹C || 23 ἀπεγνωκότες — p. 79, 15 λόγον = fol. 41—46 in L suppleta a manu recentiore (l) || 24 βουλομένων δυεῖν μόλ. ὡρ. λέγειν λόγον Q | δυοῖν ΛC || 25 κατηνάλωσε Q

ὑπηρέτης προσελθών. ὡς δὲ καὶ κάτωθεν ἱστάμενος ἐβόα καὶ τοὺς 4 a.55
ἀκούοντας καὶ συναγανακτοῦντας εἶχε, πάλιν ὁ ὑπερέτης ἐπιλαβόμενος καὶ
ἀγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῆς ἀγορᾶς κατέστησε. καὶ οὐκ ἔφθη πρῶτον ἀφεθείς, 5
καὶ πάλιν ἀναστρέψας ἵετο πρὸς τὸ βῆμα, μετὰ κραυγῆς ἐγκελευόμενος
5 τοῖς πολίταις ἀμύνειν. πολλάκις δὲ τούτου γενομένου, περιπαθῶν ὁ Τρε- 6
βώνιος ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄγεσθαι, καὶ πλῆθος ἐπηκο- b
λούθει, λέγοντος ἅμα [σὺν] τῷ βαδίζειν ἀκροώμενον, ὥστε δείσαντα τὸν
77 S 98 Z¹ Τρεβώνιον ἀφεῖναι. κἀκείνην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν ὁ Κάτων κατανάλωσε· 7
ταῖς δ' ἐφεξῆς οὓς μὲν δεδιξάμενοι τῶν πολιτῶν, οὓς δὲ συσκευασάμενοι
10 χάρισι καὶ δωροδοκίαις, ἕνα δὲ τῶν δημάρχων Ἀκύλλιον ὅπλοις εἴρξαντες
ἐκ τοῦ βουλευτηρίου προελθεῖν, αὐτὸν δὲ τὸν Κάτωνα βροντὴν γεγονέναι
βοῶντα τῆς ἀγορᾶς ἐκβαλόντες, οὐκ ὀλίγους δὲ τρώσαντες, ἐνίων δὲ καὶ
πεσόντων, βίᾳ τὸν νόμον ἐκύρωσαν, ὥστε πολλοὺς συστραφέντας ὀργῇ
τοὺς Πομπηΐου βάλλειν ἀνδριάντας. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπελθὼν ὁ Κάτων 8 c
15 διεκώλυσε· τῷ δὲ Καίσαρι πάλιν νόμου γραφομένου περὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ
τῶν στρατοπέδων, οὐκέτι πρὸς τὸν δῆμον ὁ Κάτων, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τραπό-
μενος Πομπήϊον, ἐμαρτύρατο καὶ προὔλεγεν, ὡς ἐπὶ τὸν αὑτοῦ τράχηλον 9
ἀναλαμβάνων Καίσαρα νῦν μὲν οὐκ οἶδεν, ὅταν δ' ἄρχηται βαρύνεσθαι
καὶ κρατεῖσθαι, μήτ' ἀποθέσθαι δυνάμενος, μήτε φέρειν ὑπομένων, εἰς
20 τὴν πόλιν ἐμπεσεῖται σὺν αὐτῷ, καὶ μεμνήσεται τότε τῶν Κάτωνος παραι-
νέσεων, ὡς οὐδὲν ἧττον ἐν αὐταῖς τὸ Πομπηΐου συμφέρον ἐνῆν ἢ τὸ καλὸν
καὶ δίκαιον. ταῦτα πολλάκις ἀκούων ὁ Πομπήϊος ἠμέλει καὶ παρέπεμπεν, 10 d
ἀπιστίᾳ τῆς Καίσαρος μεταβολῆς διὰ πίστιν εὐτυχίας τῆς ἑαυτοῦ καὶ
δυνάμεως.

25 **44.** Εἰς δὲ τὸ ἑξῆς ἔτος αἱρεθεὶς ὁ Κάτων στρατηγός, οὐδὲν ἔδοξε a.54
προστιθέναι τῇ ἀρχῇ τοσοῦτον εἰς σεμνότητα καὶ μέγεθος ἄρχων καλῶς,
ὅσον ἀφαιρεῖν καὶ καταισχύνειν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων πολλάκις ἐπὶ τὸ
βῆμα προερχόμενος, καὶ θανατικὰς δίκας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν οὕτω βραβεύων.
99 Z¹ ἔνιοι δέ φασι καὶ μετ' ἄριστον οἶνον πεπωκότα χρηματίζειν· ἀλλὰ τοῦτο 2
30 μὲν οὐκ ἀληθῶς λέγεται.

25 Cic. Phil. 13, 30 Gell. 13, 20, 3. 14 || 27 cf. ad p. 36, 19 et 37, 2

[ΛPQZ] 1 καὶ¹ om. H || 3 συναγαγὼν Q || 5 γινομένου C || 6 αὐτὸν om. P¹ || 7 σὺν del. Zie. | τῶι P HZ: αὐτῷ ΛQP² || 8 κατηνάλωσε ΛP Q || 11 προσελθεῖν: corr. Sol. || 12 ἐκβάλλοντες Λ || 21 τὸ¹ om. Λ || 23 αὐτοῦ Λ || 28 προσερχόμενος ΛP¹

a.54 3 Διαφθειρομένου δὲ τοῦ δήμου ταῖς δωροδοκίαις ὑπὸ τῶν φιλαρχούντων,
e καὶ χρωμένων τῷ δεκάζεσθαι καθάπερ ἐργασίᾳ συνήθει τῶν πολλῶν,
βουλόμενος ἐκκόψαι παντάπασι τὸ νόσημα τοῦτο τῆς πόλεως, ἔπεισε δόγμα 78 S
θέσθαι τὴν σύγκλητον, ὅπως οἱ κατασταθέντες ἄρχοντες, εἰ μηδένα
κατήγορον ἔχοιεν, αὐτοὶ παριόντες ἐξ ἀνάγκης εἰς ἔνορκον δικαστήριον 5
4 εὐθύνας διδῶσιν. ἐπὶ τούτῳ χαλεπῶς μὲν ἔσχον οἱ μετιόντες ἀρχάς, ἔτι
δὲ χαλεπώτερον ὁ μισθαρνῶν ὄχλος. ἕωθεν οὖν ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ Κάτωνος
προελθόντος, ἀθρόοι προσπεσόντες ἐβόων, ἐβλασφήμουν, ἔβαλλον, ὥστε
φεύγειν ἀπὸ τοῦ βήματος ἅπαντας, αὐτὸν δ' ἐκεῖνον ἐξωσθέντα τῷ πλή-
f 5 θει καὶ παραφερόμενον, μόλις ἐπιλαβέσθαι τῶν ἐμβόλων. ἐνταῦθα κατα- 10
στάς, τῷ μὲν ἰταμῷ καὶ θαρροῦντι τῆς ὄψεως εὐθὺς ἐκράτησε τοῦ θορύ-
βου καὶ τὴν κραυγὴν ἔπαυσεν, εἰπὼν δὲ τὰ πρέποντα καὶ μεθ' ἡσυχίας
6 ἀκουσθείς, παντάπασι διέλυσε τὴν ταραχήν. ἐπαινούσης δὲ τῆς βουλῆς
αὐτόν, „ἐγὼ δ'" εἶπεν „ὑμᾶς οὐκ ἐπαινῶ, κινδυνεύοντα στρατηγὸν ἐγ-
7 καταλιπόντας καὶ μὴ προσαμύναντας." τῶν δὲ μετιόντων ἀρχὴν ἕκαστος 15
781 ἀπόρῳ πάθει συνείχετο, φοβούμενος μὲν αὐτὸς δεκάζειν, φοβούμενος δ'
8 ἑτέρου τοῦτο πράξαντος ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰς ταὐτὸ
συνελθοῦσι παραβαλέσθαι δραχμῶν ἕκαστον ἀργυρίου δεκαδύο ἥμισυ
μυριάδας, εἶτα μετιέναι τὴν ἀρχὴν πάντας ὀρθῶς καὶ δικαίως· τὸν δὲ
9 παραβάντα καὶ χρησάμενον δεκασμῷ στέρεσθαι τοῦ ἀργυρίου. ταῦθ' 100 Z¹
ὁμολογήσαντες αἱροῦνται φύλακα καὶ βραβευτὴν καὶ μάρτυρα τὸν Κάτωνα, 21
καὶ ⟨τὰ⟩ χρήματα φέροντες ἐκείνῳ παρετίθεντο, καὶ τὰς συνθήκας ἐγρά-
ψαντο πρὸς ἐκεῖνον, ἀντὶ τῶν χρημάτων ἐγγυητὰς λαβόντα, τὰ δὲ χρή-
b 10 ματα μὴ δεξάμενον. ὡς δ' ἧκεν ἡ κυρία τῆς ἀναδείξεως, παραστὰς ὁ
Κάτων τῷ βραβεύοντι δημάρχῳ καὶ παραφυλάξας τὴν ψῆφον, ἕνα τῶν 25
παραβαλομένων ἀπέφηνε κακουργοῦντα, καὶ προσέταξεν ἀποδοῦναι τοῖς
11 ἄλλοις τὸ ἀργύριον. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐπαινέσαντες αὐτοῦ τὴν ὀρθότητα 79 S
καὶ θαυμάσαντες ἀνεῖλον τὸ πρόστιμον, ὡς ἱκανὴν δίκην ἔχοντες παρὰ τοῦ
ἀδικήσαντος· τοὺς δ' ἄλλους ἐλύπησεν ὁ Κάτων καὶ φθόνον ἔσχεν ἀπὸ
τούτου πλεῖστον, ὡς βουλῆς καὶ δικαστηρίων καὶ ἀρχόντων δύναμιν 30
12 αὐτῷ περιποιησάμενος. οὐδεμιᾶς γὰρ ἀρετῆς δόξα καὶ πίστις ἐπιφθόνους

1 cf. Cic. ad Att. 4, 17, 3 || **15** Cic. ad Att. 4, 15, 7. 8 ad Qu. fr. 2, 14, 4

[**ΛPQZ**] **9** ἐκεῖνον om. Q || **10** ἐνταῦθα l mg. P²Q et s. s. Fᵃ: ἐντεῦθεν | κατα-στὰς Rei.: ἀναστὰς codd. στὰς Sint. || **17** τοῦτο om. P¹B || **18** ἀργυρίου om. Z || **22** τὰ add. Emp. | προσετίθεντο Q προετίθεντο s. s. l || **26** παραβαλλομένων: corr. Rei. || **27** μὲν om. Q || **30** δικαστηρίου ΛP¹ || **31** προσποιησάμενος Zie.

ποιεῖ μᾶλλον ἢ τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καὶ δύναμις αὐτῇ καὶ πίστις ἕπεται a.54
μάλιστα παρὰ τῶν πολλῶν. οὐ γὰρ τιμῶσι μόνον ὡς τοὺς ἀνδρείους, 13 c
οὐδὲ θαυμάζουσιν ὡς τοὺς φρονίμους, ἀλλὰ καὶ φιλοῦσι τοὺς δικαίους,
καὶ θαρροῦσιν αὐτοῖς καὶ πιστεύουσιν. ἐκείνων δὲ τοὺς μὲν φοβοῦνται, 14
5 *τοῖς δ' ἀπιστοῦσι· πρὸς δὲ τούτοις ἐκείνους μὲν οἴονται φύσει μᾶλλον ἢ τῷ*
βούλεσθαι διαφέρειν, ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν τὴν μὲν ὀξύτητά τινα, τὴν
δ' εὐρωστίαν ψυχῆς τιθέμενοι· δικαίῳ δ' ὑπάρχοντος εὐθὺς εἶναι τῷ
βουλομένῳ, μάλιστα τὴν ἀδικίαν ὡς κακίαν ἀπροφάσιστον αἰσχύνονται.

101 Z[1] **45.** *Διὸ καὶ τῷ Κάτωνι πάντες οἱ μεγάλοι προσεπολέμουν ὡς ἐλεγχό-*
10 *μενοι, Πομπήϊος δὲ καὶ κατάλυσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως τὴν ἐκείνου* d
δόξαν ἡγούμενος, ἀεί τινας προσέβαλλεν αὐτῷ λοιδορησομένους· ὧν 2
καὶ Κλώδιος ἦν ὁ δημαγωγός, αὖθις εἰς Πομπήϊον ὑπορρυεὶς καὶ κατα-
βοῶν τοῦ Κάτωνος ὡς πολλὰ μὲν ἐκ Κύπρου χρήματα νοσφισαμένου,
Πομπηΐῳ δὲ πολεμοῦντος ἀπαξιώσαντι γάμον αὐτοῦ θυγατρός. ὁ δὲ 3
15 *Κάτων ἔλεγεν, ὅτι χρήματα μὲν ἐκ Κύπρου τοσαῦτα τῇ πόλει συναγάγοι,*
μήθ' ἵππον ἕνα μήτε στρατιώτην λαβών, ὅσα Πομπήϊος ἐκ πολέμων
τοσούτων καὶ θριάμβων τὴν οἰκουμένην κυκήσας οὐκ ἀνήνεγκε· κηδεστὴν 4
δὲ μηδέποτε προελέσθαι Πομπήϊον, οὐκ ἀνάξιον ἡγούμενος, ἀλλ' ὁρῶν e
80 S *τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ διαφοράν. „αὐτὸς μὲν γὰρ" ἔφη „διδομένης μοι μετὰ* 5
20 *τὴν στρατηγίαν ἐπαρχίας ἀπέστην, οὗτος δὲ τὰς μὲν ἔχει λαβών, τὰς δὲ*
δίδωσιν ἑτέροις· νυνὶ δὲ καὶ τέλος, ἑξακισχιλίων ὁπλιτῶν δύναμιν, Καίσαρι 6
κέχρηκεν εἰς Γαλατίαν· ἣν οὔτ' ἐκεῖνος ᾔτησε παρ' ὑμῶν, οὔθ' οὗτος
ἔδωκε μεθ' ὑμῶν, ἀλλὰ δυνάμεις τηλικαῦται καὶ ὅπλα καὶ ἵπποι χάριτές
εἰσιν ἰδιωτῶν καὶ ἀντιδόσεις. καλούμενος δ' αὐτοκράτωρ καὶ στρατηγός, 7
25 *ἄλλοις τὰ στρατεύματα καὶ τὰς ἐπαρχίας παραδέδωκεν, αὐτὸς δὲ τῇ πόλει*
παρακάθηται, στάσεις ἀγωνοθετῶν ἐν ταῖς παραγγελίαις καὶ θορύβους f
μηχανώμενος, ἐξ ὧν οὐ λέληθε δι' ἀναρχίας μοναρχίαν ἑαυτῷ μνηστευό-
μενος."

102 Z[1] **46.** *Οὕτως μὲν ἠμύνατο τὸν Πομπήϊον. ἦν δὲ Μᾶρκος Φαώνιος ἑταῖρος*
30 *αὐτοῦ καὶ ζηλωτής, οἷος ὁ Φαληρεὺς Ἀπολλόδωρος ἱστορεῖται περὶ*

13 Cass. Dio 39, 23, 2 Sen. contr. 10, 1, 8 || **14** cf. ad p. 56, 10 || **30** cf. Plat. conv. 172a sqq.

[**ΛPQZ**] **2** *τῶν* om. **Z** || **6** *ἀνδρείαν* **ΛP**[1] || **7** *δικαίου*: corr. Anon.; an praestat *δίκαιον*? || **12** *καταρρυεὶς* l mg. **Q** | *καταβοῶντος* **P**[1] || **15** *ὅτι* om. **Q** | *τῇ πόλει* om. **Z** | *συνάγοι* **P**[1] || **21** *ἑξ. ὁπλ. δύν.* del. Sch., solum *δύναμιν* del. Rei. *τέλος* del. Cob. || **22** *ἣν* Cor.: *ἃ* codd. (*ὃ* Rei.) || **22.23** *ἡμῶν* bis **Q** || **23** *δύναμις τηλικαῦτα* **F**[a] et *τηλικαῦτα* etiam **M**[b] || **25** *δὲ* om. **P**[1] || **30** *φαλληρεὺς* **Q**

Σωκράτην γενέσθαι τὸν παλαιόν, ἐμπαθὴς καὶ παρακεκινηκὼς πρὸς τὸν λόγον, οὐ σχέδην οὐδὲ πρᾴως, ἀλλ' ὥσπερ οἶνον ἄκρατον αὐτοῦ καθαψά-
2 *μενον καὶ μανικώτερον. οὗτος ἀγορανομίαν μετιὼν ἡττᾶτο, συμπαρὼν δ'*
782 3 *ὁ Κάτων προσέσχε ταῖς δέλτοις μιᾷ χειρὶ γεγραμμέναις, καὶ τὴν κακουρ-γίαν ἐξελέγξας, τότε μὲν ἐπικλήσει δημάρχων ἔλυσε τὴν ἀνάδειξιν,* 5
a.53 *ὕστερον δὲ τοῦ Φαωνίου κατασταθέντος ἀγορανόμου, τά τ' ἄλλα τῆς*
4 *ἀρχῆς ἐπεμελεῖτο καὶ τὰς θέας διεῖπεν ἐν τῷ θεάτρῳ, διδοὺς [καὶ] τοῖς θυμελικοῖς στεφάνους μὲν οὐ χρυσοῦς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Ὀλυμπίᾳ κοτίνων, δῶρα δ' ἀντὶ τῶν πολυτελῶν τοῖς μὲν Ἕλλησι τεῦτλα καὶ θρίδακας καὶ ῥαφανῖδας καὶ ἀπίους, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις οἴνου κεράμια καὶ κρέα ὕεια καὶ* 10
5 *σῦκα καὶ σικύους καὶ ξύλων ἀγκαλίδας· ὧν τὴν εὐτέλειαν οἱ μὲν ἐγέλων,*
b *οἱ δ' ἥδοντο τοῦ Κάτωνος τὸ αὐστηρὸν καὶ κατεστυμμένον ὁρῶντες ἡσυχῇ*
6 *μεταβάλλον εἰς διάχυσιν. τέλος δ' ὁ Φαώνιος εἰς τὸν ὄχλον ἐμβαλὼν ἑαυτὸν καὶ καθεζόμενος ἐν τοῖς θεαταῖς, ἐκρότει τὸν Κάτωνα καὶ διδόναι* 81 S
τοῖς εὐημεροῦσι καὶ τιμᾶν ἐβόα καὶ συμπαρεκάλει τοὺς θεατάς, ὡς ἐκείνῳ 15
7 *τὴν ἐξουσίαν παραδεδωκώς. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ θεάτρῳ Κουρίων ὁ Φαωνίου συνάρχων ἐχορήγει πολυτελῶς· ἀλλ' ἐκεῖνον ἀπολείποντες οἱ ἄνθρωποι μετέβαινον ἐνταῦθα καὶ συνέπαιζον προθύμως ὑποκρινομένῳ τῷ Φαωνίῳ*
8 *τὸν ἰδιώτην καὶ τῷ Κάτωνι τὸν ἀγωνοθέτην. ἔπραττε δὲ ταῦτα διασύρων* 103 Z[1]
c *τὸ πρᾶγμα καὶ διδάσκων, ὅτι παίζοντα δεῖ τῇ παιδιᾷ χρῆσθαι καὶ χάριτι* 20
παραπέμπειν ἀτύφῳ μᾶλλον ἢ παρασκευαῖς καὶ πολυτελείαις, εἰς τὰ μηδενὸς ἄξια φροντίδας μεγάλας καὶ σπουδὰς κατατιθέμενον.

47. *Ἐπεὶ δὲ Σκιπίωνος καὶ Ὑψαίου καὶ Μίλωνος ὑπατείαν μετερχομένων οὐ μόνον ἐκείνοις τοῖς συντρόφοις ἤδη καὶ συμπολιτευομένοις ἀδικήμασι, δωροδοκίαις καὶ δεκασμοῖς, ἀλλ' ἄντικρυς δι' ὅπλων καὶ* 25
φόνων εἰς ἐμφύλιον πόλεμον ὠθουμένων τόλμῃ καὶ ἀπονοίᾳ, Πομπήϊόν τινες ἠξίουν ἐπιστῆναι ταῖς ἀρχαιρεσίαις, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖπεν ὁ

23 c. 47—48, 4 Plut. Pomp. 54, 5 sqq. Caes. 28, 7 App. b. c. 2, 23, 84 Cass. Dio 40, 50, 4 Vell. 2, 47, 3

[**ΛPQZ**] **2** *ὥσπερ οἶνον* (*ὡς πάροινον* **ΛP**[1]) post *καθαψ.* hab. codd., trp. Zie. (*ἀκρατότερον* Ri.) | *καθαψάμενος* **Λ** || **4** *ταῖς*] *ἐνίαις* Zie., v. l. c. 65; an [*ταῖς*] ? || **5** *δημαρχῶν*: corr. Steph. | *ἔλυε* **ΛP**[1] (*ἐκώλυσε*?) || **7** *καὶ* del. Sch. || **9** *ἀντὶ τῶν* om. **ZQ** || **11** *σικύους, σικίους, συκίους* codd. || **12** *ἥδοντο* Anon.: *ἡδοῦντο* **M**[b] *ἠδοῦντο* vel *ἠιδοῦντο* cet. || **13** *μεταβάλλον* Anon.: *μετέβαλλον* **ΛPQ** *μετέβαλον* **Z** || **15** *παρεκάλει* **Q** || **16** *δουρίων*: corr. Am. || **17** *ἀπολείποντες* **P**[1] **AH**: *ἀπολιπόντες* **lQZP**[2] || **18** *τῷ* om. **Z** || **19** *τὸν*[1] om. **ΛP**[1] || **21** *παραπέμπων* **l**[1]**P**[1]

Κάτων, οὐ τοῖς νόμοις ἐκ Πομπηΐου φάμενος, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων Πομ-
πηΐῳ δεῖν ὑπάρχειν τὴν ἀσφάλειαν· ὡς δὲ πολὺν χρόνον ἀναρχίας οὔσης 2 d
καὶ τριῶν στρατοπέδων τὴν ἀγορὰν ὁσημέραι περιεχόντων, ὀλίγον ἀπ-
έλιπεν ἀνεπίσχετον γεγονέναι τὸ κακόν, ἔγνω τὰ πράγματα πρὸ τῆς ἐσχά-
5 της ἀνάγκης εἰς Πομπήϊον ἑκουσίῳ χάριτι τῆς βουλῆς περιστῆσαι, καὶ
τῷ μετριωτάτῳ τῶν παρανομημάτων χρησάμενος ἰάματι τῆς τῶν μεγί-
στων καταστάσεως τὴν μοναρχίαν ἐπαγαγέσθαι μᾶλλον, ἢ περιϊδεῖν τὴν
στάσιν εἰς ἀναρχίαν τελευτῶσαν. εἶπεν οὖν ἐν τῇ βουλῇ γνώμην Βύβλος 3 a.52
82 S οἰκεῖος ὢν Κάτωνος, ὡς χρὴ μόνον ἑλέσθαι Πομπήϊον ὕπατον· ἢ γὰρ
10 ἕξειν καλῶς τὰ πράγματ' ἐκείνου καταστήσαντος, ἢ τῷ κρατίστῳ δου-
λεύσειν τὴν πόλιν· ἀναστὰς δ' ὁ Κάτων οὐδενὸς ἂν προσδοκήσαντος 4 e
104 Z^1 ἐπῄνεσε τὴν γνώμην καὶ συνεβούλευσε πᾶσαν ἀρχὴν ὡς ἀναρχίας κρείτ-
τονα· Πομπήϊον δὲ καὶ προσδοκᾶν ἄριστα τοῖς παροῦσι χρήσεσθαι πράγ-
μασι καὶ φυλάξειν διαπιστευθέντα τὴν πόλιν.

15 **48.** Οὕτω δ' ἀποδειχθεὶς ὕπατος ὁ Πομπήϊος ἐδεήθη τοῦ Κάτωνος
ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ προάστειον. ἐλθόντα δὲ δεξάμενος φιλοφρόνως 2
ἀσπασμοῖς καὶ δεξιώσεσι καὶ χάριν ὁμολογήσας, παρεκάλει σύμβουλον
αὐτῷ καὶ πάρεδρον εἶναι τῆς ἀρχῆς. ὁ δὲ Κάτων ἀπεκρίνατο, μήτε τὰ πρό- 3
τερα πρὸς ἀπέχθειαν εἰπεῖν Πομπηΐου, μήτε ταῦτα πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐπὶ f
20 συμφέροντι πάντα τῆς πόλεως· ἰδίᾳ μὲν οὖν αὐτῷ παρακαλοῦντι σύμβου- 4
λος ἔσεσθαι, δημοσίᾳ δὲ κἂν μὴ παρακαλῆται πάντως ἐρεῖν τὸ φαινόμενον.
καὶ ταῦτ' ἔπραττεν ὡς εἶπε. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπὶ τοὺς δεκάσαντας ἤδη 5
τὸν δῆμον ἐπιτίμια καινὰ καὶ δίκας μεγάλας τοῦ Πομπηΐου νομοθετοῦντος,
ἀμελεῖν ἐκέλευσε τῶν γεγονότων καὶ προσέχειν τοῖς μέλλουσιν· οὔτε γὰρ 6
25 ὅπου στήσεται τὰ προημαρτημένα ζητῶν ὁρίσαι ῥᾴδιον, ἐάν τε νεώτερα 783

22 App. b. c. 2, 23, 87 sqq.

[**ΛPQZ**] **3** *ὡς ἡμέραι* **Λ**P^1 | *ἀπέλειπεν* **l** || **5** *ἑκουσίως* **PQZ** || **7** *ἐπάγεσθαι* P^1 || **8** *ἀναρχίαν* Emp.: *μοναρχίαν* || **9** *οἰκεῖος* om. l^1, post *ὢν* inser. l^2 || **10** *ἕξειν* **ZQ**: *ἕξει* **ΛP** | *ἐκείνω* **Q** | *δουλεύειν* corr. Steph. (cf. Pomp. 54, 6) || **11** *δ'*] *οὖν* **Q** || **12** *συνεβούλευε* **lP** | *πᾶσαν μὲν ἀρχὴν μᾶλλον αἱρούμενος ἀναρχίας* Pomp. 54, 7; infinitivum desiderat Sint. || **13** *καὶ* om. **Z** (Pomp. 54, 7: *Πομπηΐου δὲ μηδένα βέλτιον ἄρξειν*) | *χρήσασθαι*: corr. B^2 et Steph. || **16** *προσελθεῖν αὐτὸν εἰς* **Q** || **17** *πολλὴν ὁμολογῶν χάριν ἔχειν* Pomp. 54, 8, unde fort. et hic *ἔχειν* post *χάριν* inserendum, cf. et p. 85, 25 || **18** *πρόεδρον* l^2 mg. **QZ** | *πρότερα* Ri.: *πρῶτα* || **22** *ἤδη* om. **ZC** || **24** *ἐκέλευσε* P^1C: *ἐκέλευε* **l**P^2**QZ** || **25** ⟨*τὸ*⟩ *τὰ* Steph. | *ζητῶν* Zie.: *ζητεῖν*

a. 52 γράφηται τῶν ἀδικημάτων ἐπιτίμια, δεινὰ πείσεσθαι τοὺς ὃν οὐ παρ-
7 έβαινον ὅτ' ἠδίκουν νόμον, κατὰ τοῦτον κολαζομένους. ἔπειτα πολλῶν
κρινομένων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ἐνίων δὲ καὶ φίλων τοῦ Πομπηΐου καὶ
οἰκείων, ὁρῶν αὐτὸν ἐνδιδόντα [ἐν] πολλοῖς καὶ καμπτόμενον, ἐπετίμα 105 Z¹
8 σφοδρῶς καὶ διήγειρεν. ἐπεὶ δὲ νόμῳ τοὺς εἰωθότας λέγεσθαι περὶ τῶν 5
κρινομένων ἐπαίνους αὐτὸς ἀφελών, Μουνατίῳ Πλάγκῳ συγγράψας ἔπαι-
νον ἐπὶ τῆς δίκης ἔδωκεν, ἐπισχόμενος ὁ Κάτων τὰ ὦτα ταῖς χερσὶν
b (ἔτυχε γὰρ δικάζων) ἐκώλυεν ἀναγινώσκεσθαι τὴν μαρτυρίαν· ὁ δὲ Πλάγ-
κος ἀπέλεξεν αὐτὸν ἐκ τῶν δικαστῶν μετὰ τοὺς λόγους, καὶ οὐδὲν ἧττον 83 S
9 ἥλω. καὶ ὅλως ἄπορον ἦν πρᾶγμα καὶ δυσμεταχείριστον ὁ Κάτων τοῖς 10
φεύγουσι, μήτε βουλομένοις αὐτὸν ἀπολιπεῖν δικαστήν, μήτ' ἀπολέγειν
10 τολμῶσιν. ἥλωσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι τῷ Κάτωνα φεύγειν δόξαντες οὐ θαρ-
ρεῖν τοῖς δικαίοις· ἐνίοις δὲ καὶ προὔφερον οἱ λοιδοροῦντες ὡς ὄνειδος
μέγα τὸ μὴ δέξασθαι κριτὴν Κάτωνα προτεινόμενον.

49. Ἐπεὶ δὲ Καίσαρος αὐτοῦ μὲν ἐμπεφυκότος τοῖς στρατεύμασιν ἐν 15
Γαλατίᾳ καὶ τῶν ὅπλων ἐχομένου, δώροις δὲ καὶ χρήμασι καὶ φίλοις μά-
c λιστα πρὸς τὴν ἐν τῇ πόλει χρωμένου δύναμιν, ἤδη μὲν αἱ Κάτωνος προ-
αγορεύσεις ἀνέφερον τὸν Πομπήϊον, ἐκ πολλῆς [ἤδη] τῆς πρόσθεν ἀπι-
στίας ὀνειροπολοῦντα τὸ δεινόν, ἔτι δ' ἦν ὄκνου καὶ μελλήσεως ἀτόλμου
2 πρὸς τὸ κωλύειν καὶ ἐπιχειρεῖν ὑπόπλεως, ὥρμησεν ὁ Κάτων ὑπατείαν 20
παραγγέλλειν, ὡς ἀφαιρησόμενος εὐθὺς τὰ ὅπλα τοῦ Καίσαρος ἢ τὴν ἐπι-
3 βουλὴν ἐξελέγξων. οἱ δ' ἀντιπαραγγέλλοντες αὐτῷ χαρίεντες μὲν ἦσαν 106 Z¹
ἀμφότεροι, Σουλπίκιος δὲ καὶ πολλὰ τῆς τοῦ Κάτωνος ἐν τῇ πόλει δόξης
4 τε καὶ δυνάμεως ἀπολελαυκώς. οὐ μέτριον οὖν ἐδόκει πρᾶγμα ποιεῖν οὐδ'
d εὐχάριστον· οὐ μὴν ὅ γε Κάτων ἐνεκάλει· „τί γάρ" ἔφη „θαυμαστόν, εἰ 25
5 ὅ τις νομίζει τῶν ἀγαθῶν μέγιστον, ἑτέρῳ μὴ παρίησι;" πείσας δὲ τὴν

2 Plut. Pomp. 55, 6—9 App. b. c. 2, 23, 87 sqq. Cass. Dio 40, 52. 55. Cic. fam. 7, 2, 2 Val. Max. 6, 2, 5 || **20** Cass. Dio 40, 58 Caes. b. c. 1, 4, 1 Sen. ad Helv. 13, 5 ben. 5, 17, 2

[**ΛPQZ**] **1** *τῶν* om. **QZ** | *πείθεσθαι* **QZ** | *τοὺς ὃν οὐ* **V**b2 Anon.: *τοῦτον ὃν* codd., sed *οὐ* s. s. **l**2**P**2 || **2** *ὅτ'*] *οὔτ'* **l**2 mg. | *τοῦτο* **P** || **4** *ἐν* del. Zie.: *μὲν ἐν* Emp. *τοῖς* **M** Sint.; an [*ἐν πολλοῖς*]? || **6** *ἀφελών, αὐτὸς* Zie. cl. Pomp. 55, 8 | *Πλάγκῳ* Xyl.: *φλάκκωι*, item v. 8 || **9** *ἀπέλεγξεν* **V**b et **P**1 ut vid. || **12** *τῶι* **l**1**P**1**Z**: *τὸν* **Ql**2**P**2 | *κάτωνι* **P**1**M**b || **13** *ἐνίοις* **M**b et Anon.: *ἐνίους* || **14** *προτεινόμενοι* **P**1**l** || **16** *ἐχομένων* **Q** et **F**a in quo s. s. *ου* m. 1 || **17** *προσαγορεύσεις* **Z** || **18** *ἀνέφερον* **PZ**: *ἀνέφαινον* **A** *προέφερον* **lQ** | *ἤδη* del. Zie. *δὴ* vel *νῦν δὴ* Rei. || **19** *ἔτι* Sch.: *ἐπεὶ* | *μελήσεως* **lP**1**F**a || **21** *εὐθὺς* om. **Z** || **23** *τοῦ* om. **Z** || **24** *δοκεῖ* **PQ**

βουλὴν ψηφίσασθαι τοὺς μετιόντας τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς ⟨δι' αὐτοὺς⟩ δεξιοῦσθαι τὸν δῆμον, δι' ἑτέρους δὲ μὴ δεῖσθαι μηδ' ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν περιιόντας, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίαινε τοὺς ἀνθρώπους, εἰ μὴ μόνον λαβεῖν μισθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι χάριν αὐτοὺς ἀφῃρημένος, ἄπορον καὶ ἄτιμον 5 *ὁμοῦ τὸν δῆμον πεποίηκε. πρὸς δὲ τούτῳ μήτ' αὐτὸς ἐντυχεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ* 6 *πιθανὸς ὤν, ἀλλ' ἐν ἤθει, τὸ τοῦ βίου μᾶλλον ἀξίωμα βουλόμενος φυλάσσειν* 84 S *ἢ προσλαβεῖν τὸ τῆς ἀρχῆς, ποιούμενος τὰς δεξιώσεις, μήτε τοὺς φίλους* e *ἐάσας οἷς ὄχλος ἁλίσκεται καὶ θεραπεύεται ποιεῖν, ἀπέτυχε τῆς ἀρχῆς.*

50. *Φέροντος δὲ τοῦ πράγματος οὐκ αὐτοῖς μόνοις τοῖς ἀποτυχοῦσιν,* 10 *ἀλλὰ καὶ φίλοις αὐτῶν καὶ οἰκείοις σὺν αἰσχύνῃ τινὶ κατήφειαν καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας πολλάς, οὕτως ἤνεγκε ῥαθύμως τὸ συμβεβηκός, ὥστ' ἀλειψάμενος μὲν ἐν τῷ πεδίῳ σφαιρίσαι, μετ' ἄριστον δὲ πάλιν ὥσπερ εἴθιστο καταβὰς εἰς ἀγορὰν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων περιπατῆσαι μετὰ τῶν συνήθων. αἰτιᾶται δὲ Κικέρων ὅτι, τῶν πραγμάτων ἄρχοντος τοιούτου* 2 15 *δεομένων, οὐκ ἐποιήσατο σπουδὴν οὐδ' ὑπῆλθεν ὁμιλίᾳ φιλανθρώπῳ τὸν* f 107 Z[1] *δῆμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἐξέκαμε καὶ ἀπηγόρευσε, καίτοι τὴν στρατηγίαν αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς μετελθών. ἔλεγεν οὖν ὁ Κάτων, ὅτι τῆς* 3 *μὲν στρατηγίας οὐ κατὰ γνώμην ἐξέπεσε τῶν πολλῶν, ἀλλὰ βιασθέντων ἢ διαφθαρέντων, ἐν δὲ ταῖς ὑπατικαῖς ψήφοις μηδεμιᾶς κακουργίας γενο-* 20 *μένης ἔγνωκε τῷ δήμῳ προσκεκρουκὼς διὰ τὸν αὑτοῦ τρόπον, ὃν οὔτε μεταθέσθαι πρὸς ἑτέρων χάριν οὔτε χρώμενον ὁμοίῳ πάλιν ὅμοια παθεῖν* 784 *νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστι.*

51. *Τοῦ δὲ Καίσαρος ἐμβαλόντος εἰς ἔθνη μάχιμα καὶ παραβόλως* a. 55 *κρατήσαντος, Γερμανοῖς δὲ καὶ σπονδῶν γενομένων δοκοῦντος ἐπιθέ-* 25 *σθαι καὶ καταβαλεῖν τριάκοντα μυριάδας, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν δῆμον ἠξίουν εὐαγγέλια θύειν, ὁ δὲ Κάτων ἐκέλευεν ἐκδιδόναι τὸν Καίσαρα τοῖς παρανομηθεῖσι, καὶ μὴ τρέπειν εἰς αὑτοὺς μηδ' ἀναδέχεσθαι τὸ ἄγος εἰς τὴν πόλιν. ,,οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς'' ἔφη ,,θύωμεν, ὅτι τῆς τοῦ στρατηγοῦ* 2 *μανίας καὶ ἀπονοίας τὴν δίκην εἰς τοὺς στρατιώτας οὐ τρέπουσιν, ἀλλὰ*

9 Sen. ep. 104, 33 || **17** Cass. Dio 40, 58, 4 || **23** Plut. Caes. 22, 4 Crass. 37 (4), 2 App. Celt. 18 Suet. Caes. 24, 3

[**ΛPQZ**] **1** *δι' αὐτοὺς* add. Zie. || **3** *περιιόντος* Emp. | *ἐξηγρίανε* **AD** || **4** *ἀφῃρημένους* **P[1]Q** | *ἄτιμον καὶ ἄπορον* **QZ** || **6** *ἀλλὰ καὶ* **Z** || **7** *τὸ* om. **Q** | *διεξώσεις* **Q** || **10** *⟨τοῖς⟩ φίλοις* Zie. | *καὶ κατήφειαν* **ZP[2]** || **16** *καὶ*[1] om. **Z** || **17** *αὖθις* om. **Z** | *ἔλεγε μὲν οὖν* **Q** || **20** *ἔγνωκε* Sch.: *ἔγνω καὶ* codd. *καὶ* del. Cor. | *αὑτοῦ* Anon.: *αὐτὸν* (sed *αὐτοῦ* **A**) || **21** *ὁμοίως* **ZCP[2]** || **28** *θύομεν*: corr. **C** et Rei. | *ὅτι καὶ* **Q**

a.55 b 3 φείδονται τῆς πόλεως.'' ἐκ τούτου Καῖσαρ ἐπιστολὴν γράψας ἀπέστειλεν εἰς τὴν σύγκλητον· ὡς δ' ἀνεγνώσθη βλασφημίας πολλὰς ἔχουσα καὶ 85 S κατηγορίας τοῦ Κάτωνος, ἀναστὰς ἐκεῖνος οὐχ ὑπ' ὀργῆς οὐδὲ φιλονεικίας, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ λογισμοῦ καὶ παρασκευῆς, τὰ μὲν εἰς ἑαυτὸν ἐγκλήματα λοιδορίαις καὶ σκώμμασιν ὅμοια καὶ παιδιάν τινα καὶ βωμολοχίαν 5
4 τοῦ Καίσαρος ἀπέδειξεν· ἁψάμενος δὲ τῶν ἐκείνου βουλευμάτων ἀπ' ἀρχῆς, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ὥσπερ οὐκ ἐχθρός, ἀλλὰ συνωμότης 108 Z[1] καὶ κοινωνὸς ἐκκαλύψας, καὶ διδάξας ὡς οὐ Βρεττανῶν οὐδὲ Κελτῶν
c παῖδας, ἀλλ' ἐκεῖνον αὐτὸν εἰ σωφρονοῦσι φοβητέον ἐστὶν αὐτοῖς, οὕτως
5 ἐπέστρεψε καὶ παρώξυνεν, ὡς τοὺς φίλους τοῦ Καίσαρος μετανοεῖν, ὅτι 10 τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνόντες ἐν τῇ βουλῇ καιρὸν τῷ Κάτωνι λόγων δικαίων καὶ κατηγοριῶν ἀληθῶν παρέσχον.
a.50/49 6 Ἐκυρώθη μὲν οὖν οὐδέν, ἀλλ' ἐλέχθη μόνον ὅτι καλῶς ἔχει διάδοχον
7 Καίσαρι δοθῆναι. τῶν δὲ φίλων ἀξιούντων καὶ Πομπήϊον ἐξ ἴσου τὰ ὅπλα καταθέσθαι καὶ ἀποδοῦναι τὰς ἐπαρχίας, ἢ μηδὲ Καίσαρα, νῦν ἐκεῖνα 15 βοῶν ὁ Κάτων ἃ προὔλεγεν αὐτοῖς ἥκειν καὶ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον,
d ἀναφανδὸν ἤδη τῇ δυνάμει χρώμενον ἣν ἔσχεν ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων τὴν πόλιν, ἔξω μὲν οὐδὲν ἐπέραινε, τοῦ δήμου θέλοντος ἀεὶ τὸν Καίσαρα μέγιστον εἶναι, τὴν δὲ σύγκλητον εἶχε πειθομένην καὶ φοβουμένην τὸν δῆμον. 20

a.49 **52.** Ὡς δ' Ἀρίμινον κατείληπτο καὶ Καῖσαρ κατηγγέλλετο μετὰ στρατιᾶς ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐνταῦθα δὴ πάντες ἐπ' ἐκεῖνον ἀφεώρων, οἵ τε πολλοὶ καὶ Πομπήϊος, ὡς μόνον μὲν ἐξ ἀρχῆς προαισθόμενον, πρῶτον
2 δὲ φανερῶς προειπόντα τὴν Καίσαρος γνώμην. εἶπεν οὖν ὁ Κάτων· ,,ἀλλ' εἴ γ' οἷς ἐγὼ προὔλεγον ἀεὶ καὶ συνεβούλευον ἐπείσθη τις ὑμῶν ἄνδρες, 25
e 3 οὔτ' ἂν ἕν' ἐφοβεῖσθε νῦν, οὔτ' ἐν ἑνὶ τὰς ἐλπίδας εἴχετε.'' Πομπηΐου 86 S 109 Z[1] δ' εἰπόντος, μαντικώτερα μὲν εἰρῆσθαι Κάτωνι, φιλικώτερα δ' αὐτῷ πεπρᾶχθαι, συνεβούλευεν ὁ Κάτων ἑνὶ Πομπηΐῳ τὰ πράγματα τὴν σύγκλητον ἐγχειρίσαι· τῶν γὰρ αὐτῶν εἶναι καὶ ποιεῖν τὰ μεγάλα κακὰ
4 καὶ παύειν. ὁ μὲν οὖν Πομπήϊος οὔτε δύναμιν ἔχων ἑτοίμην, οὔθ' 30

14 cf. Plut. Pomp. 58. 59 Caes. 30. 31 et ibi l. l. || **21** Plut. Pomp. 60 Caes. 32. 33 et ibi l. l. || **26** Plut. Pomp. 60, 8. 61, 1 mor. 204d

[*Λ*PQZ] **1** *ὁ καίσαρ* **Q** || **8** *οὐ* om. **Z** | *βρεττανῶν Λ*: *βρετανῶν* **PQZ** *Γερμανῶν* Am. ⟨*Γερμανῶν οὐδὲ*⟩ *Βρεττανῶν* Zie. || **16** *ἥκει* **Q** || **17** *ἔσχον* **l**[t] || **18** *ἔξω*] *ἐξ ὧν* **P**[1] || **19** *καί*⟨*περ*⟩ Cor. ⟨*μέν, ἀλλὰ*⟩ *καὶ* Zie. || **21** *ἀρίμηνον* **Z** || **22** *ἐπ'*] *εἰς* vel *πρὸς* Zie., cf. l. c. 65 || **24** *εἶπε δὲ ὁ* **Q** *δ' οὖν ὁ* Zie. || **25** *συμβουλεύον* **l**[1] || **27** *μὲν* om. **l**[1]**P**[1]

οὓς κατέλεγε τότε προθύμους ὁρῶν, ἐξέλιπε τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ Κάτων a.49
ἕπεσθαι καὶ συμφεύγειν ἐγνωκώς, τὸν μὲν νεώτερον υἱὸν εἰς Βρεττίους
ὑπεξέθετο πρὸς Μουνάτιον, τὸν δὲ πρεσβύτερον εἶχε σὺν ἑαυτῷ. τῆς 5
δ' οἰκίας καὶ τῶν θυγατέρων κηδεμόνος δεομένων, ἀνέλαβε πάλιν τὴν f
5 Μαρκίαν, χηρεύουσαν ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς· ὁ γὰρ Ὁρτήσιος θνήσκων
ἐκείνην ἀπέλιπε κληρονόμον. εἰς ὃ δὴ μάλιστα λοιδορούμενος ὁ Καῖσαρ 6
τῷ Κάτωνι φιλοπλουτίαν προφέρει καὶ μισθαρνίαν ἐπὶ τῷ γάμῳ. τί γὰρ 7
ἔδει παραχωρεῖν δεόμενον γυναικός, ἢ τί μὴ δεόμενον αὖθις ἀναλαμβάνειν,
εἰ μὴ δέλεαρ ἐξ ἀρχῆς ὑφείθη τὸ γύναιον Ὁρτησίῳ καὶ νέαν ἔχρησεν ἵνα
10 πλουσίαν ἀπολάβῃ; πρὸς μὲν οὖν ταῦτα μετρίως ἔχει τὸ Εὐριπίδειον 8
ἐκεῖνο (Herc. 174)·

πρῶτον μὲν οὖν τἄρρητ'· ἐν ἀρρήτοισι γὰρ 785
τὴν σὴν νομίζω δειλίαν, ὦ Ἡράκλεις·

ὅμοιον γάρ ἐστι τῷ Ἡρακλεῖ μαλακίαν ὀνειδίζειν καὶ κατηγορεῖν αἰσχρο-
15 κέρδειαν Κάτωνος· εἰ δ' ἄλλῃ πῃ μὴ καλῶς πέπρακται τὰ περὶ τὸν γάμον,
ἐπισκεπτέον. ἐγγυησάμενος γοῦν τὴν Μαρκίαν ὁ Κάτων καὶ τὸν οἶκον 9
ἐπιτρέψας ἐκείνῃ καὶ τὰς θυγατέρας, αὐτὸς ἐδίωκε Πομπήϊον.

110 Z[1] **53.** Ἀπ' ἐκείνης δὲ λέγεται τῆς ἡμέρας μήτε κεφαλὴν ἔτι κείρασθαι
μήτε γένεια, μήτε στέφανον ἐπιθέσθαι, πένθους δὲ καὶ κατηφείας καὶ
20 βαρύτητος ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς πατρίδος ἓν σχῆμα νικώντων ὁμοίως
καὶ νικωμένων ἄχρι τελευτῆς διαφυλάξαι. b

87 S Τότε δὲ κλήρῳ λαχὼν Σικελίαν, διέβη μὲν εἰς Συρακούσας, πυθόμενος 2
δ' Ἀσίννιον Πολλίωνα παρὰ τῶν πολεμίων ἀφῖχθαι μετὰ δυνάμεως εἰς
Μεσσήνην, ἔπεμψε λόγον ἀπαιτῶν παρ' αὐτοῦ τῆς διαβάσεως. ἀνταπαιτη- 3
25 θεὶς δὲ λόγον ὑπ' ἐκείνου τῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς, καὶ Πομπήϊον
ἀκούσας ἐκλελοιπότα παντελῶς Ἰταλίαν ἐν Δυρραχίῳ στρατοπεδεύειν,

3 cf. c. 25 et ibi l. l. || **18** Lucan. Phars. 2, 372–376 || **22** Plut. Pomp. 61, 2 App. b. c. 2, 40, 162. 165 Cass. Dio 41, 41, 1 Caes b. c. 1, 30, 2. 4. 5 Cic. ad Att. 7, 15, 2. 10, 12, 2. 16, 3

[**ΛPQZ**] **2** βρετίους **QZ** || **4** κηδόμενος **QZl[1]P[2]** || **7** προσφέρει: corr. Br. et **C** | καὶ] ἐπὶ **Q** || **8** ἔτι δεόμενον **Q** || **10** ἀπολαύῃ **lM[b]** || **12** πρῶτα μὲν οὖν τὰ ῥητά: corr. Xyl. ex Eur. || **13** ὦ om. Eur. qui Ἡράκλεες; ἤρακλες codd. || **14** τῷ] τὸ Anon. || **15** τὰ om. **lP[1]** || **16** γοῦν Sol.: γὰρ codd. δὲ Emp. || **18** ἐπικείρασθαι **QP[2]** ἔτι κείρεσθαι **P[1]** || **23** ἀσίνιον **l[1]P[1]**, item p. 76, 4 || **24** μεσήνην codd. praet. **M** || **25** τῆς – μεταβολῆς] aliquid excidisse iure suspicatur Sint. | καὶ om. **Z** || **26** ἀκούσας om. **ZV[b]**

a. 49 πολὺν ἔφη περὶ τὰ θεῖα πλάνον εἶναι καὶ ἀσάφειαν, εἰ Πομπήϊον, ἐν οἷς
ὑγιὲς οὐδὲν οὐδὲ δίκαιον ἔπραττεν ἀήττητον γενόμενον, νῦν ὅτε τὴν πα-
τρίδα βούλεται σῴζειν καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπερμάχεται, προλέλοιπε τὸ
c 4 εὐτυχεῖν. Ἀσίννιον μὲν οὖν ἔφη δυνατὸς εἶναι Σικελίας ἐκβαλεῖν, ἄλλης δὲ
μείζονος ἐπερχομένης δυνάμεως οὐ βούλεσθαι τὴν νῆσον ἐκπολεμώ⟨σας⟩ 5
ἀπολέσαι· χωρεῖν δὲ πρὸς τὸ κρατοῦν καὶ σῴζεσθαι παραινέσας Συρακο-
σίοις, ἐξέπλευσεν.

5 Ἀφικόμενος δὲ πρὸς Πομπήϊον, ἀεὶ μὲν εἴχετο μιᾶς γνώμης, χρονοτρι-
βεῖν τὸν πόλεμον, ἐλπίζων διαλύσεις, καὶ μὴ βουλόμενος ἐν ἀγῶνι χειρῶν
γενομένην τὴν πόλιν αὐτὴν ὑφ᾽ αὑτῆς παθεῖν τὰ ἔσχατα, σιδήρῳ διακριθεῖ- 111 Z¹
6 σαν. ἄλλα δὲ τούτων ἀδελφὰ Πομπήϊον ἔπεισε καὶ τοὺς συνέδρους ψηφίσα- 11
d σθαι, μήτε πόλιν ὑπήκοον Ῥωμαίων διαρπάζειν, μήτ᾽ ἄνδρα Ῥωμαῖον
ἔξω παρατάξεως ἀναιρεῖν, καὶ δόξαν ἤνεγκε καὶ προσηγάγετο πολλοὺς
τῇ Πομπηΐου μερίδι, τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἥμερον ἀσπασαμένους.

54. Ἐκπεμφθεὶς δ᾽ εἰς Ἀσίαν, ὡς τοῖς ἐκεῖ συνάγουσι πλοῖα καὶ στρα- 15
τιὰν ὠφέλιμος γένοιτο, Σερβιλίαν ἐπηγάγετο τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸ Λευκόλ-
2 λου παιδίον ἐξ ἐκείνης γεγονός. ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ χηρεύουσα καὶ
πολὺ τῶν εἰς τὸ ἀκόλαστον αὐτῆς διαβολῶν ἀφεῖλεν, ὑποδῦσα τὴν ὑπὸ
Κάτωνι φρουρὰν καὶ πλάνην καὶ δίαιταν ἑκουσίως· ἀλλ᾽ ὅ γε Καῖσαρ
e 3 οὐδὲ τῶν ἐπ᾽ ἐκείνῃ βλασφημιῶν τοῦ Κάτωνος ἐφείσατο. πρὸς μὲν οὖν 88 S
τἆλλα τοῦ Κάτωνος οὐδὲν ὡς ἔοικεν ἐδεήθησαν οἱ Πομπηΐου στρατηγοί, 21
Ῥοδίους δὲ πειθοῖ προσαγαγόμενος καὶ τὴν Σερβιλίαν αὐτόθι καὶ τὸ
παιδίον ἀπολιπών, ἐπανῆλθε πρὸς Πομπήϊον, ἤδη πεζικῆς τε λαμπρᾶς
4 καὶ ναυτικῆς δυνάμεως περὶ αὐτὸν οὔσης. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα τῆς γνώ-
5 μης κατάφωρος ἔδοξε γεγονέναι Πομπήϊος. ὥρμησε μὲν γὰρ ἐγχειρίσαι 25
τῷ Κάτωνι τὴν τῶν νεῶν ἡγεμονίαν· ἦσαν δὲ πεντακοσίων μὲν οὐκ ἐλάτ-
τους αἱ μάχιμοι, λιβυρνικὰ δὲ καὶ κατασκοπικὰ καὶ ἄφρακτα παμπληθῆ·

11 Plut. Pomp. 65, 1 || **15** cf. c. 24, 5 et ibi l. l.

[**ΛPQZ**] **1** *πολλὴν . . . πλάνην* **Z** || **4** *δὲ* om. **l**[1] || **5** *βούλεσθαι*] *δύνασθαι* **Q** | *ἐκπολεμώσας* Zie.: *ἐν πολέμῳ* codd. *ἐμπολεμῶν* Sint. || **6** *ἀπολέσαι* C. Keil: *ἀπολέσθαι* **l**[1]**PZC** *ἀποθέσθαι* **l**[2] *προβαλέσθαι* **Q** | *κρατεῖν* **Q** | *παραινέσας δὲ* **l** | *συρακουσίοις* codd. || **9** *μὴ* om. **Z** | *χείρω*: corr. Sint. *ἐν ἀγ. χειρῶν πειρωμένην* Erbse l. c. 291; an *ἐν ἀγ. χ. γεν.* del.? || **10** *ὑπ᾽ αὐτῆς* **ΛP**[1]**Q** || **11** *πείσας* Zie. || **12** *Ῥωμαίοις* Pomp. 65, 1 | *ῥωμαίων* **P**[1] (*μηδένα Ῥωμαίων* Pomp.) || **13** *ἔξω*] *ἄνευ* Pomp. | ⟨*ἃ*⟩ *καὶ* Sch. ⟨*δ*⟩ Emp. || **15** *συνάγουσιν ἐκεῖ* **Q** || **16** *ἀδελφὴν* **DM**[b]: *ἀδελφιδὴν* | *λευκούλλου* **Λ** || **18** *αὐτῆς* om. **P** || **22** *πειθοῖ* Am.: *πείθοι* **l** *πείθει* cet. || **25** *μὲν* om. **CF**[a]

112Z¹ ταχὺ δ' ἐννοήσας ἢ διδαχθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, ὡς ἕν ἐστι κεφάλαιον 6 a. 4
Κάτωνι πάσης πολιτε ίαςἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα, κἂν γένηται κύριος f
τηλικαύτης δυνάμεως, ἧς ἂν ἡμέρας καταγωνίσωνται Καίσαρα, τῆς
αὐτῆς ἐκείνης ἀξιώσει καὶ Πομπήϊον τὰ ὅπλα καταθέσθαι καὶ τοῖς νόμοις
5 ἕπεσθαι, μετέγνω, καίπερ ἤδη διειλεγμένος αὐτῷ, καὶ Βύβλον ἀπέδειξε
ναύαρχον. οὐ μὴν ᾔσθετό γε παρὰ τοῦτο τῆς προθυμίας τοῦ Κάτωνος 7
ἀμβλυτέρας, ἀλλὰ καὶ λέγεται πρός τινα μάχην περὶ τὸ Δυρράχιον αὐτοῦ a. 48
τε Πομπηΐου παρορμῶντος τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἡγεμό- 786
νων εἰπεῖν τι καὶ προτρέψασθαι κελεύοντος, ἀργῶς καὶ σιωπῇ τοὺς στρα-
10 τιώτας ἀκούειν, Κάτωνος δὲ μετὰ πάντας, ὅσα καιρὸν εἶχε τῶν ἀπὸ φιλο- 8
σοφίας [ἀκούειν] λεγομένων περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀρετῆς καὶ θανάτου καὶ
δόξης, διελθόντος αὐτοπαθῶς, καὶ τελευτῶντα τρέψαντος τὸν λόγον εἰς
θεῶν ἀνάκλησιν, ὡς παρόντων καὶ ἐφορώντων τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος
ἀγῶνα, τηλικοῦτον ἀλαλαγμὸν γενέσθαι καὶ τοσοῦτον κίνημα τῆς στρα- 9
15 τιᾶς ἐπαρθείσης, ὥστε πάντας ἐλπίδων μεστοὺς ἐπὶ τὸν κίνδυνον ὁρμῆσαι
τοὺς ἡγεμόνας. τρεψαμένων δὲ καὶ κρατησάντων, ἀφείλετο τὴν παντελῆ b 10
89S νίκην ὁ Καίσαρος δαίμων, τῇ Πομπηΐου χρησάμενος εὐλαβείᾳ καὶ ἀπιστίᾳ
περὶ τὸ εὐτύχημα· ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς περὶ Πομπηΐου γέγραπται. χαι- 11
ρόντων δὲ πάντων καὶ μεγαλυνόντων τὸ ἔργον, ὁ Κάτων ἀπεδάκρυε τὴν
113Z¹ πατρίδα καὶ τὴν ὀλέθριον καὶ κακοδαίμονα φιλαρχίαν ὠδύρετο, πολλοὺς
21 καὶ ἀγαθοὺς ὁρῶν πολίτας ὑπ' ἀλλήλων πεπτωκότας.

55. Ἐπεὶ δὲ Καίσαρα διώκων Πομπήϊος εἰς Θεσσαλίαν ἀνεζεύγνυε,
πολλὰ καταλιπὼν περὶ Δυρράχιον ὅπλα καὶ χρήματα καὶ σώματα συγγενῆ
καὶ οἰκεῖα, πάντων ἀπέδειξεν ἡγεμόνα καὶ φύλακα τὸν Κάτωνα, πεντε- c
25 καίδεκα σπείρας ἔχοντα στρατιωτῶν, διὰ πίστιν ἅμα καὶ φόβον τοῦ ἀνδρός.
ἡττωμένῳ μὲν γὰρ πάντων εἶναι βεβαιότατον ἐνόμιζεν, εἰ δὲ νικῴη, μὴ 2
ἐπιτρέψειν παρόντα χρήσασθαι τοῖς πράγμασιν ὡς προῄρηται. πολλοὶ 3
δὲ καὶ ⟨ἄλλοι⟩ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπερρίφησαν ἐν Δυρραχίῳ μετὰ
Κάτωνος.

18 c. 65, 7–9 Plut. Caes. 41, 1 || 22 Plut. Pomp. 67, 3 Cass. Dio 42, 10, 1 Cic. de div. 1, 68. 2, 114

[ΛPQZ] 1 ἕν ἐστι Stephani M^b: ἔνεστι || 2 δεσποτείας pro πολιτείας Anon. || 7 πρὸ τοῦ Δυρραχίου: em. Zie. (falso l. c. 66) | αὐτοῦ] τοῦ Sint. || 11 ἀκούειν del. Stegmann, ante τῶν pon. C || 14 στρατειᾶς l || 17 τῇ τοῦ Z || 19 ἀπεδάκρυσε Z || 20 καί¹ om. P¹ || 23 καὶ χρήματα om. lQ || 25 δι' ἀπιστίαν: corr. Br. (et B²) || 26 βε-βαιότερον P¹ | νικῶν lP¹MV^b || 27 χρήσεσθαι lMV^b | προείρηται: corr. Br. || 28 ἄλλοι add. Zie. | ἀπελείφθησαν Kok

a.48 4 Γενομένης δὲ τῆς κατὰ Φάρσαλον ἥττης, οὕτως ἔστη τοῖς λογισμοῖς ὁ
Κάτων, ὡς εἰ μὲν τεθνήκοι Πομπήϊος, εἰς Ἰταλίαν τοὺς σὺν αὐτῷ περαιώ-
σων, αὐτὸς δὲ προσωτάτω τῆς τυραννίδος ἐπὶ φυγῇ βιωσόμενος· εἰ δὲ
d 5 σῴζοιτο, πάντως ἐκείνῳ διαφυλάξων τὴν δύναμιν. οὕτω δὴ διαβαλὼν εἰς
Κέρκυραν, ὅπου τὸ ναυτικὸν ἦν, ἐξίστατο μὲν Κικέρωνι τῆς ἀρχῆς ὡς 5
6 ὑπατικῷ στρατηγικός, οὐ δεξαμένου δὲ Κικέρωνος, ἀλλ' ἀπαίροντος εἰς
Ἰταλίαν, ἰδὼν τὸν ⟨νέον⟩ Πομπήϊον ὑπ' αὐθαδείας καὶ φρονήματος ἀκαί-
ρου βουλόμενον κολάζειν τοὺς ἀποπλέοντας, πρώτῳ δὲ μέλλοντα τῷ
Κικέρωνι προσφέρειν τὰς χεῖρας, ἐνουθέτησεν ἰδίᾳ καὶ κατεπράϋνεν,
ὥστε τὸν Κικέρωνα περισῶσαι σαφῶς ἐκ θανάτου, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄδειαν 10
παρασχεῖν.

56. Τεκμαιρόμενος δὲ Πομπήϊον Μᾶγνον εἰς Αἴγυπτον ἢ Λιβύην διεκ- 114 Z[1]
e πεσεῖσθαι καὶ σπεύδων πρὸς ἐκεῖνον, ἀνήχθη μὲν ἔχων ἅπαντας, ἔπλει δὲ 90 S
πρῶτον ἀπιέναι διδοὺς καὶ ὑπολείπεσθαι τοὺς οὐ προθύμως συστρατευο-
2 μένους. ἁψάμενος δὲ Λιβύης καὶ παραπλέων, ἐντυγχάνει Σέξτῳ τῷ νεω- 15
τέρῳ τῶν Πομπηΐου παίδων, ἀγγέλλοντι τὴν ἐπ' Αἰγύπτου τοῦ πατρὸς
3 τελευτήν. πάντες μὲν οὖν βαρέως ἤνεγκαν, οὐδεὶς δὲ μετὰ Πομπήϊον ἠξίου
4 Κάτωνος παρόντος οὐδ' ἀκούειν ἄλλον ἡγεμόνα. διὸ καὶ Κάτων αἰδού-
μενος καὶ οἰκτίρων ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ πίστεως δεδωκότας πεῖραν ἐπὶ
f ξένης ἐρήμους καὶ ἀπόρους ἀπολιπεῖν, ὑπέστη τε τὴν ἀρχὴν καὶ παρῆλθεν 20
εἰς Κυρήνην· ἐδέξαντο γὰρ ἐκεῖνον, ὀλίγαις ἡμέραις ἔμπροσθεν ἀποκλείσαν-
5 τες Λαβιηνόν. ἐνταῦθα πυνθανόμενος Σκιπίωνα τὸν Πομπηΐου πενθερὸν
ὑπ' Ἰόβα τοῦ βασιλέως ἀνειλῆφθαι, καὶ Οὐᾶρον Ἄττιον, ὃς ἦν ὑπὸ Πομ-
πηΐου Λιβύης ἀποδεδειγμένος ἡγεμών, εἶναι σὺν αὐτοῖς μετὰ δυνάμεως,
6 ἐξώρμησε πεζῇ χειμῶνος ὥρᾳ, πολλοὺς μὲν ὄνους ὕδωρ κομίζοντας συναγα- 25
787 γών, πολλὴν δὲ λείαν ἐλαύνων, ἔτι δ' ἅρματα καὶ τοὺς καλουμένους Ψύλ-
λους ἐπαγόμενος, οἳ τά τε δήγματα τῶν θηρίων ἰῶνται, τοῖς στόμασιν

4 Plut. Cic. 39, 1. 2 || **12** c. 56, 1—4 Plut. Pomp. 76, 2 Cass. Dio 42, 13, 1—3 Lucan. Phars. 9, 19—299 || **22** c. 56, 5—8 Cass. Dio 42, 13, 4 Strab. 17, 836 Vell. 2, 54, 3 Sen. ep. 104, 33 Lucan. Phars. 9, 300—949 vir. ill. 80, 3 || **27** Lucan. Phars. 9, 890—937

[**ΛPQZ**] **1** *ἔστη*] *ἔσχε* vel *εἶχε* Ri. *κατέστη* Zie. || **3** *πορρωτάτω* **ABC** || **6** *ἀπάραντος*: corr. Emp. || **7** *νέον* add. Br. cl. c. 59, 9 Cic. 39, 2 || **8** *πρῶτον* **ΛQ** || **9** *προφέρειν* **ΛB** || **10** *ὡς τόν τε* Zie. l. c. 66 || **14** *πρῶτον ⟨εἰς Πάτρας⟩* Latte | *ἀπεῖναι*: corr. Rei. || **16** *αἰγύπτωι* **PA** || **17** *δὲ* om. **P**[1] || **23** scribebant *Οὔαρον* | *Ἄττιον* Xyl.: *ἄπιον* **ΛZ** *ἄππιον* **PQ** (*ἄπιον οὔαρον* **Z**)

ἕλκοντες τὸν ἰόν, αὐτά τε τὰ θηρία κατεπᾴδοντες ἀμβλύνουσι καὶ κηλοῦσιν. ἡμέρας δὲ συνεχῶς †ἑπτὰ τῆς πορείας γενομένης, πρῶτος ἡγήσατο, μήθ' ἵππῳ μήθ' ὑποζυγίῳ χρησάμενος· ἐδείπνει δὲ καθήμενος, ἀφ' ἧς ἡμέρας τὴν κατὰ Φάρσαλον ἧτταν ἔγνω, καὶ τοῦτο τῷ λοιπῷ προσέθηκε πένθει, τὸ μὴ κατακλιθῆναι πλὴν καθεύδων. ἐν δὲ Λιβύῃ διαγαγὼν . . . τοῦ χειμῶνος, ἐξήτασε τὴν στρατιάν· ἦσαν δὲ μυρίων ὀλίγον ἀποδέοντες.

57. Τὰ δὲ πράγματα κακῶς εἶχε τοῖς περὶ Σκιπίωνα καὶ Οὔαρον, ἐκ διαφορᾶς καὶ στάσεως ὑποδυομένοις καὶ θεραπεύουσι τὸν Ἰόβαν, οὐκ ἀνεκτὸν ὄντα βαρύτητι φρονήματος καὶ ὄγκῳ διὰ πλοῦτον καὶ δύναμιν· ὅς γε Κάτωνι πρῶτον ἐντυγχάνειν μέλλων, μέσον ἔθηκε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον τοῦ Σκιπίωνος καὶ τοῦ Κάτωνος· ὁ μέντοι Κάτων ὡς εἶδεν, ἄρας τὸν ἑαυτοῦ μετέθηκεν ἐπὶ θάτερα, μέσον λαμβάνων τὸν Σκιπίωνα, καίπερ ἐχθρὸν ὄντα καί τι καὶ βιβλίον ἐκδεδωκότα βλασφημίας ἔχον τοῦ Κάτωνος. εἶτα τοῦτο μὲν εἰς οὐδένα τίθενται λόγον, εἰ δὲ Φιλόστρατον ἐν Σικελίᾳ μέσον εἶχε περιπατῶν ἐπὶ τιμῇ φιλοσοφίας, ἐγκαλοῦσι. τότε δ' οὖν καὶ τὸν Ἰόβαν ἔπαυσε μονονουχὶ σατράπας πεποιημένον ἑαυτοῦ τοὺς περὶ τὸν Σκιπίωνα, κἀκείνους διήλλαξεν. ἀξιούντων δὲ πάντων ἄρχειν αὐτόν, καὶ πρώτων τῶν περὶ Σκιπίωνα καὶ Οὔαρον ἐξισταμένων καὶ παραδιδόντων τὴν ἡγεμονίαν, οὐκ ἔφη καταλύσειν τοὺς νόμους περὶ ὧν τῷ καταλύοντι πολεμοῦσιν, οὐδ' ἑαυτὸν ἀντιστράτηγον ὄντα παρόντος ἀνθυπάτου προτάξειν. ἀνθύπατος γὰρ ὁ Σκιπίων ἀπεδέδεικτο, καὶ θάρσος εἶχον οἱ πολλοὶ διὰ τοὔνομα κατορθώσειν ἄρχοντος ἐν Λιβύῃ Σκιπίωνος.

58. Ἐπεὶ μέντοι τὴν ἀρχὴν ὁ Σκιπίων παραλαβὼν εὐθὺς ἐβούλετο ⟨τῷ⟩ Ἰόβᾳ χαριζόμενος Ἰτυκαίους ἡβηδὸν ἀποκτεῖναι καὶ κατασκάψαι

3 cf. p. 88, 1 App. b. c. 2, 98, 407 || 7 c. 57 App. b. c. 2, 87, 367, Cass. Dio 42, 57, 1–3 Liv. per. 113 Vell. 2, 54, 2. 3 vir. ill. 80, 3 || 10 cf. Sall. Iug. 11, 3. 65, 2 || 12 cf. c. 7 Plin. n. h. 8, 196 || 21 Plut. Caes. 52, 4 Cass. Dio 42, 57, 5 Cic. har. resp. 6 Suet. Caes. 59 Flor. 1, 31, 12 || 24 Cass. Dio 42, 57, 4 App. b. c. 2, 95, 397 Caes. b. Afr. 87, 3. 88, 5 Liv. per. 113

[ΛPQZ] 1 τὸν est in codd., deest in editt. ante Cor. || 2 ἑπτὰ] τριακοσταῖος Strab., unde ⟨εἴκοσι⟩ ἑπτὰ Zie. | πρῶτος] πεζὸς Rei. πεζὸς αὐτὸς Zie. cl. Luc. 9, 394 et 587 sqq. et Strab. Sen. l. l.; v. l. c. 67 || 4 ἔγνω ἧτταν lQ || 5 lac. stat. Sint. ⟨τὸ λοιπὸν⟩ Zie. || 6 ἐξήτασε Emp.: ἐξήγαγε | στρατείαν lQ | ὀλίγῳ PADZ || 7 εἶλε lQ || 8 ὑποδυομένης lQ || 12 θρόνον post ἑαυτοῦ add. l | ἐπὶ om. lQ || 13 ἔχοντα lQ ἔχον κατὰ Vulc. Anon. || 14 εἰ δὲ] rursus inc. pars antiqua in L (cf. ad p. 66, 23) || 18 πρῶτον: corr. Rei. et M[b 2] || 19 καταλύσειν Z: καταλύειν || 21 προστάξειν ΛZP[2] || 25 τῷ add. Zie. l. c. 67

a.47 τὴν πόλιν ὡς τὰ Καίσαρος φρονοῦσαν, οὐχ ὑπέμεινεν ὁ Κάτων, ἀλλὰ μαρτυρόμενος καὶ κεκραγὼς ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ θεοκλυτῶν, μόλις ἐξεί-
2 λετο τῆς ὠμότητος αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν δεηθέντων, τὰ δὲ τοῦ Σκιπίωνος ἀξιοῦντος, ἀνεδέξατο φρουρήσειν τὴν πόλιν, ὡς
3 μήτ' ἄκουσα μήθ' ἑκοῦσα Καίσαρι προσγένοιτο. καὶ γὰρ ἦν εἰς ἅπαντα τὸ 5
e χωρίον ὠφέλιμον καὶ διαρκὲς τοῖς ἔχουσιν· ἔτι δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Κάτω-
4 νος ἐρρώσθη. καὶ γὰρ σῖτον εἰσήγαγεν ὑπερβάλλοντα πλήθει, καὶ κατεσκεύασε τὰ τείχη, πύργους ἐπαιρόμενος καὶ τάφρους ὀχυρὰς καὶ χαρακώ-
5 ματα πρὸ τῆς πόλεως βαλλόμενος. Ἰτυκαίων δὲ τοὺς μὲν ἡβῶντας ἐν τοῖς 92 S χαρακώμασιν ἔταξεν οἰκεῖν, τὰ ὅπλα παραδόντας αὐτῷ, τοὺς δ' ἄλλους ἐν 10 τῇ πόλει συνεῖχεν ἰσχυρῶς ἐπιμελόμενος μὴ ἀδικεῖσθαι μηδὲ πάσχειν
6 κακῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. ὅπλα δὲ πολλὰ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐξέπεμψε τοῖς ἐπὶ στρατοπέδου, καὶ ὅλως εἶχε τοῦ πολέμου τὴν πόλιν ταμιεῖον. 117 Z[1]
7 ἃ δὲ Πομπηΐῳ συνεβούλευε πρότερον καὶ τότε Σκιπίωνι, μὴ μάχεσθαι
f πρὸς ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ δεινόν, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ χρῆσθαι, πᾶσαν 15 ἀκμὴν ᾗ τυραννὶς ἰσχύει μαραίνοντι, τούτων ὁ Σκιπίων ὑπ' αὐθαδείας
8 κατεφρόνει· καί ποτε τῷ Κάτωνι δειλίαν ὀνειδίζων ἔγραψεν, εἰ μὴ μόνον αὐτὸς ἀγαπᾷ καθήμενος ἐν πόλει καὶ τείχεσιν, ἀλλὰ μηδ' ἑτέρους ἐᾷ πρὸς
9 τὸν καιρὸν εὐθαρσῶς χρῆσθαι τοῖς λογισμοῖς. πρὸς ταῦθ' ὁ Κάτων ἀντέγραψεν, ὡς ἕτοιμός ἐστιν οὓς ἤγαγεν αὐτὸς εἰς Λιβύην ὁπλίτας καὶ ἱππεῖς 20
10 παραλαβὼν εἰς Ἰταλίαν περαιοῦν καὶ Καίσαρα μεθιστάναι καὶ τρέπειν
788 ἀπ' ἐκείνων πρὸς αὐτόν. ὡς δὲ καὶ τούτων ὁ Σκιπίων κατεγέλα, πάνυ δῆλος ἦν ἀχθόμενος ὁ Κάτων τῇ παραχωρήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς οὔτε τῷ πολέμῳ καλῶς τὸν Σκιπίωνα χρησόμενον, οὔτ' ἂν παραλόγως εὐτυχήσῃ,
11 μέτριον ἐν τῷ κρατεῖν πρὸς τοὺς πολίτας ἐσόμενον. διὸ καὶ γνώμην εἶχεν 25 ὁ Κάτων καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις ἔλεγεν, οὐ χρηστὰς μὲν ἐλπίδας ἔχειν
12 ὑπὲρ τοῦ πολέμου δι' ἀπειρίαν καὶ θρασύτητα τῶν ἡγεμόνων· εἰ δ' οὖν εὐτυχία τις γένοιτο καὶ καταλυθείη Καῖσαρ, οὐ μενεῖν ἐν Ῥώμῃ, φεύξε-

12 Caes. b. Afr. 36, 1

[ΛPQZ] 2 μαρτυράμενος: corr. Cor. et C || 5 μήτε ἑκοῦσα om. L[1], sed ἑκοῦσα μήτε s. s. L[2], unde μ. ἑκ. μ. ἀκ. AD et editt. ante Sint. | εἰς ἅπαντα ἦν Z || 7 κατεσκεύαζε Cor. || 11 ἐπιμελούμενος Z || 12 σῖτον καὶ χρήματα Q || 13 ἐπὶ τοῦ QZ | ἔσχε PZV[b] | τοῦ πολέμου om. Z || 16 ᾗ Br.: ἣν L[1] ἦν PQZL[2] ⟨δι'⟩ ἣν Zie. || 23 καὶ ἀχθόμενος L et ante ras. P || 27 ὑπὲρ] ὑπὸ Q || 28 μένειν LPZ

σθαι δὲ τὴν χαλεπότητα καὶ πικρίαν τοῦ Σκιπίωνος, ἤδη τότε δεινὰς καὶ ὑπερηφάνους ποιουμένου κατὰ πολλῶν ἀπειλάς. b

Ἀπέβη δὲ μᾶλλον ᾗ προσεδόκα· καὶ περὶ ἑσπέραν βαθεῖαν ἧκέ τις ἀπὸ 13 a. 46
4 στρατοπέδου τριταῖος ἀγγέλλων, ὅτι μάχης μεγάλης πρὸς Θάψῳ γενομέ-
118 Z¹ νης διέφθαρται παντάπασι τὰ πράγματα καὶ κρατεῖ Καῖσαρ τῶν στρατο-
93 S πέδων, Σκιπίων δὲ καὶ Ἰόβας σὺν ὀλίγοις ἐκπεφεύγασιν, ἡ δ' ἄλλη δύναμις ἀπόλωλε.

59. Τούτων προσπεσόντων ἡ μὲν πόλις, οἷον εἰκὸς ἐν νυκτὶ καὶ πολέμῳ, πρὸς τοιοῦτον ἄγγελμα μικροῦ δεῖν ἔκφρων γενομένη μόλις ἑαυτὴν ἐντὸς
10 τειχῶν κατεῖχεν· ὁ δὲ Κάτων προελθὼν τότε μέν, ὡς ἑκάστοις ἀπήντα 2 διαθέουσι καὶ βοῶσιν, ἐπιλαμβανόμενος καὶ παραμυθούμενος ἀφῄρει τοῦ c δέους τὸ περιθαμβὲς καὶ ταραχῶδες, ὡς οὐ τηλικούτων ἴσως γεγονότων, ἀλλ' ἐπὶ μεῖζον αἰρομένων τῷ λόγῳ, καὶ κατέστησε τὸν θόρυβον· ἅμα 3 δ' ἡμέρᾳ τοὺς τριακοσίους, οἷς ἐχρῆτο βουλῇ, Ῥωμαίους μὲν ὄντας, ἐν
15 δὲ Λιβύῃ πραγματευομένους ἀπ' ἐμπορίας καὶ δανεισμῶν, εἰς ἱερὸν Διὸς ἐκήρυττε συνιέναι, καὶ ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ συγκλήτου καὶ παῖδας αὐτῶν. ἔτι δὲ συλλεγομένων ἐκείνων, προσελθὼν ἀθορύβως καὶ μετ' εὐσταθείας, 4 ὥσπερ οὐδενὸς καινοῦ γεγονότος, βιβλίον ἔχων ἐν ταῖς χερσὶν ἀνεγίνωσκεν· ἦν δ' ἀναγραφὴ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ὀργάνων, ὅπλων, σίτου, d
20 τόξων, πλοίων. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν τριακοσίων, καὶ 5 διελθὼν πολὺν ἔπαινον τῆς προθυμίας αὐτῶν καὶ τῆς πίστεως, ἣν ἐπεδείξαντο καὶ χρήμασι καὶ σώμασι καὶ βουλαῖς ὠφελιμώτατοι γενόμενοι, παρεκάλει μὴ διαλυθῆναι ταῖς ἐλπίσιν, ἕκαστον αὐτῷ φυγὴν ἰδίαν ἢ ἀπόδρασίν τινα ποριζόμενον. ἂν γὰρ ἐν ταὐτῷ συμμένωσι, καὶ πολεμούντων 6
119 Z¹ ἧττον καταφρονήσειν Καίσαρα καὶ φείσεσθαι μᾶλλον δεομένων. βουλεύε- 7
26 σθαι δ' ἐκέλευεν αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν, οὐδέτερα μεμψόμενος, ἀλλ' εἰ μὲν τρέποιντο τῇ γνώμῃ πρὸς τὴν τύχην, τῆς ἀνάγκης θησόμενος τὴν μεταβολήν· ἱσταμένων δὲ πρὸς τὰ δεινὰ καὶ δεχομένων τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθε- e 8

3 App. b. c. 2, 98, 406 || 8 c. 59—60, 4 App. 2, 95, 397 Caes. b. Afr. 88, 1. (68, 4) || 21 Caes. b. Afr. 90, 1

[ΛPQZ] 1 δὲ om. L¹ || 1.2 καὶ κατὰ πολλ. ὑπερηφ. ποιουμ. ἀπειλάς Q || 3 μᾶλλον] θᾶττον Sol. | ᾗ Cor.: ἢ | περὶ] πρὸς QFᵃ || 9 πρὸς om. Z || 9.10 ἐντὸς τειχῶν om. Z || 10 προσελθὼν P¹L² || 14 οἷς] οὓς Z || 16 συνελθεῖν P¹ mg. || 19 τὸν om. Z || 20 πλοίων Latte cl. p. 86, 15: ὁπλιτῶν codd. del. Rei. πελτῶν Cor. | συνῆλθεν: corr. Aldina || 23 αὐτῷ Rei.: αὐτῶν || 26 ἐκέλευσεν Z | ⟨ὡς⟩ οὐδέτερα Cor. | μεμψάμενος: corr. Sol. || 27 τὴν γνώμην Q || 28 ὑπὲρ] περὶ Z

a.46 *ρίας κίνδυνον, οὐκ ἐπαινεσόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ θαυμασόμενος τὴν ἀρετὴν καὶ παρέξων ἑαυτὸν ἄρχοντα καὶ συναγωνιζόμενον, ἄχρι οὗ τὴν* 94 S *ἐσχάτην τύχην τῆς πατρίδος ἐξελέγξωσιν, ἣν οὐκ Ἰτύκην οὐδ' Ἀδρούμητον οὖσαν, ἀλλὰ Ῥώμην, πολλάκις ἐκ χαλεπωτέρων σφαλμάτων ὑπὸ μεγέθους*
9 *ἀναφέρεσθαι. πολλῶν δ' αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν ὑποκειμένων,* 5 *καὶ μεγίστου ⟨τοῦ⟩ πρὸς ἄνδρα πολεμεῖν ἐπὶ πολλὰ τοῖς καιροῖς ἀνθελ-*
f *κόμενον, Ἰβηρίας τε πρὸς Πομπήϊον ἀφεστώσης τὸν νέον, αὐτῆς τε τῆς Ῥώμης οὔπω δι' ἀήθειαν παντάπασι δεδεγμένης τὸν χαλινόν, ἀλλ' ἀνα-*
10 *ξιοπαθούσης καὶ συνεξανισταμένης πρὸς πᾶσαν μεταβολήν, οὐδὲ τὸν κίνδυνον εἶναι φευκτέον, ἀλλ' ἔχειν διδάσκαλον τὸν πολέμιον, ἀφειδοῦντα τῆς* 10 *ψυχῆς ἐπὶ ταῖς μεγίσταις ἀδικίαις, οὐχ ὥσπερ ἑαυτοῖς εἰς τὸν εὐτυχέστα-*
11 *τον βίον κατορθοῦσιν, ἢ πταίουσιν εἰς τὸν εὐκλεέστατον θάνατον, τὴν*
789 *ἀδηλότητα τοῦ πολέμου τελευτᾶν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνους γε δεῖν ἔφη βουλεύεσθαι καθ' ἑαυτούς, συνευχόμενος ἀντὶ τῆς πρόσθεν ἀρετῆς καὶ προθυμίας αὐτοῖς τὰ δόξαντα συνενεγκεῖν.* 15

60. *Τοιαῦτα τοῦ Κάτωνος εἰπόντος, ἦσαν μὲν οἱ καὶ τοῖς λόγοις ἀγόμενοι πρὸς τὸ θαρρεῖν, οἱ δὲ πλεῖστοι πρὸς τὸ ἀδεὲς καὶ γενναῖον αὐτοῦ* 120 Z' *καὶ φιλάνθρωπον ὀλίγου δεῖν ἐκλαθόμενοι τῶν παρόντων, ὡς μόνον ὄντα τοῦτον ἀήττητον ἡγεμόνα καὶ πάσης κρείττονα τύχης, ἐδέοντο χρῆσθαι*
2 *καὶ σώμασιν αὐτῶν καὶ χρήμασι καὶ ὅπλοις, ὅπως αὐτὸς ἔγνωκε· κρεῖττον* 20
b *γὰρ ἐκείνῳ πειθομένους ἀποθανεῖν ἢ σῴζεσθαι προδόντας ἀρετὴν τοσαύ-*
3 *την. εἰπόντος δέ τινος ὡς χρὴ ψηφίσασθαι δούλοις ἐλευθερίαν, καὶ τῶν πλείστων συνεπαινεσάντων, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν ὁ Κάτων· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον οὐδὲ δίκαιον· αὐτῶν μέντοι τῶν δεσποτῶν ἀφιέντων τοὺς*
4 *ἐν ἡλικίᾳ δέχεσθαι. γενομένων δὲ πολλῶν ὑποσχέσεων, κελεύσας ἀπο-* 25 *γράφεσθαι τὸν βουλόμενον ἀπηλλάττετο.* 95 S

5 *Καὶ μετὰ μικρὸν ἧκεν αὐτῷ γράμματα παρ' Ἰόβα καὶ Σκιπίωνος, Ἰόβα μὲν ἐν ὄρει κεκρυμμένου μετ' ὀλίγων ἐρωτῶντος, ὅ τι πράττειν δέδοκται τῷ Κάτωνι· καὶ γὰρ περιμενεῖν Ἰτύκην ἐκλιπόντα, καὶ πολιορ-*
c *κουμένῳ μετὰ στρατιᾶς ἐπιβοηθήσειν, Σκιπίωνος δὲ πρὸς ἄκρᾳ τινὶ* 30 *ναυλοχοῦντος οὐ πόρρω τῆς Ἰτύκης ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καραδοκοῦντος.*

[ΛPQZ] **2** *ἄχρις* **QZ** || **3** *τύχην* om. **Q** | *οὐκ* Cor.: *οὐχὶ* | *ἀδρούμιτον* vel *ἀδρόμιτον* **PQZ** || **6** *τοῦ* add. Rei. || **8** *ἀλήθειαν* **Z** || **11** *μεγάλαις* **QZ** | *οὐχ ὥσπερ κτλ.*] cf. Zie. l. c. 67 || **14** *συνευχομένους*: corr. Rei. || **17.18** *ἀδεὲς καὶ πλεῖστον αὐτοῦ καὶ γενναῖον καὶ φιλ.* **Q** || **23** *ποιῆσαι* **Q** || **29** *περιμένειν*: corr. Cor.

61. *Ἔδοξεν οὖν τῷ Κάτωνι τοὺς γραμματοφόρους ἐπισχεῖν, ἄχρι οὗ* a. 46
βεβαιώσῃ τὰ παρὰ τῶν τριακοσίων. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ βουλῆς ἦσαν πρόθυμοι 2
καὶ τοὺς οἰκέτας εὐθὺς ἀφιέντες ἐλευθέρους ὥπλιζον· τῶν δὲ τριακοσίων,
ἅτε δὴ πλωτικῶν καὶ δανειστικῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς
5 *οἰκέταις τῆς οὐσίας ἐχόντων, οὐ πολὺν οἱ Κάτωνος λόγοι χρόνον ἐμμεί-*
121 Z[1] *ναντες ἐξερρύησαν· καθάπερ ⟨γὰρ⟩ τῶν σωμάτων τὰ μ[εν]ανὰ δέχεται* 3
ῥᾳδίως τὴν θερμότητα, καὶ πάλιν μεθίησι τοῦ πυρὸς ἀπαχθέντος ψυχού- d
μενα, παραπλησίως ἐκείνους ὁ μὲν Κάτων ὁρώμενος ἀνεζωπύρει καὶ
διεθέρμαινεν, αὐτοὺς δ' ἑαυτοῖς λόγον διδόντας ὁ Καίσαρος φόβος ἐξ-
10 *έκρουσε τῆς πρὸς Κάτωνα καὶ τὸ καλὸν αἰδοῦς. „τίνες γὰρ" ἔφασαν* 4
„ὄντες [καὶ] τίνι τὸ προστασσόμενον ποιεῖν ἀπαξιοῦμεν; οὐχὶ Καῖσαρ μὲν
οὗτος, εἰς ὃν ἡ Ῥωμαίων ἅπασα περιέστηκεν ἰσχύς; ἡμῶν δὲ Σκιπίων
οὐδεὶς οὐδὲ Πομπήϊος οὐδὲ Κάτων. ἀλλ' ἐν οἷς καιροῖς πάντες ἄνθρωποι 5
ταπεινότερα τῶν προσηκόντων διὰ φόβον φρονοῦσιν, ἐν τούτοις ἡμεῖς
15 *ὑπερμαχοῦντες τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας πολεμοῦμεν ἐξ Ἰτύκης, ᾧ* e
Κάτων μετὰ Πομπηΐου Μάγνου φεύγων ὑφεῖτο τῆς Ἰταλίας; καὶ δούλους 6
ἐλευθεροῦμεν κατὰ Καίσαρος, οἷς αὐτοῖς ἐλευθερίας ὅσον ἂν ἐκεῖνος
θέλῃ μέτεστιν; ἀλλ' ἔτι νῦν ὦ μοχθηροὶ γνόντες ἑαυτοὺς παραιτώμεθα
96 S *τὸν κρατοῦντα καὶ πέμψωμεν τοὺς δεησομένους."* *ταῦθ' οἱ μετριώτατοι* 7
20 *τῶν τριακοσίων παρῄνουν· οἱ δὲ πλεῖστοι τοῖς συγκλητικοῖς ἐπεβούλευον,*
ὡς εἰ τούτους συλλάβοιεν ἱλασόμενοι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν τοῦ Καίσαρος.

62. *Ὁ δὲ Κάτων ὑπονοῶν τὴν μεταβολὴν οὐκ ἤλεγχε, τῷ μέντοι Σκι-*
πίωνι καὶ τῷ Ἰόβᾳ γράψας ἀπέχεσθαι τῆς Ἰτύκης ἀπιστίᾳ τῶν τριακο- f
σίων, ἐξέπεμψε τοὺς γραμματοφόρους.

25 *Τῶν δ' ἱππέων οἱ διαφυγόντες ἀπὸ τῆς μάχης, ἀριθμὸς οὐκ εὐκαταφρό-* 2
122 Z[1] *νητος, προσελάσαντες τῇ Ἰτύκῃ πέμπουσι πρὸς τὸν Κάτωνα τρεῖς ἄνδρας,*

2 c. 61, 2–62, 2 Caes. b. Afr. 88, 2 Cass. Dio 43, 10, 1

[**ΛPQZ**] **1** *οὖν* om. **P**[1] | *γραμματηφόρους* **P** et s. s. **F**[a] m. 1 | *ἄχρις* **QZP**[2] || **2** *βεβαιωθῇ* Sch. || **4** *πλωτικῶν*] *τελωνικῶν* Kurtz cl. Plut. Lucull. 7, 6; at cf. mor. 27 b. 630 c | *δανειστῶν* **QP**[2] || **5** *ἐμμείναντες* **ΛP**[1]: *προσμείναντες* **QP**[2] *προσεμμείναντες* **Z** || **6** *γὰρ* add. Sol. *οὖν* **C** | *μανὰ δέχεται* Sint. (post Jacobsii *μανὰ ἀναδέχεται*): *μὲν ἀναδέχεται*, cf. mor. 690 c. 916 e. 944 a || **7** *μεθίστησι* **QL**[2] | *ἀπαρθέντος* Cob. | *ψυχόμενα* **Z** || **10** *τὸν κάτωνα* **ZC** || **11** *καὶ* del. Sch. || **12** *δὲ* om. **Q** || **13** *πάντες οἱ* **Q** || **16** *μετὰ*] *κατὰ* **QZ** | *ὑφεῖται* Cor. || **20** *παρῄνουν* – p. 84, 27 *ἐνετύγχανε* = fol. 79 cod. **P**, insertum et descriptum a Petro Candido Decembre a. 1437 (**p**), cf. ad p. 1, 2 et 84, 27 || **24** *γραμματηφόρους* **M**[b] et s. s. **F**[a] m. 1

a.46 3 *οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπὸ πάντων ἔχοντας. οἱ μὲν γὰρ ἀπιέναι πρὸς Ἰόβαν,*
οἱ δὲ τῷ Κάτωνι προσχωρεῖν ὥρμηντο, τοὺς δὲ καὶ δέος εἶχεν εἰς Ἰτύκην
4 *παριέναι. ταῦθ' ὁ Κάτων ἀκούσας, τοῖς μὲν τριακοσίοις ἐκέλευσε προσ-*
790 *έχειν Μᾶρκον Ῥούβριον, ἀτρέμα τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐλευθερούντων δεχό-*
5 *μενον καὶ μὴ προσβιαζόμενον· αὐτὸς δὲ τοὺς συγκλητικοὺς ἀναλαβὼν* 5
προῆλθεν ἔξω τῆς Ἰτύκης καὶ τοῖς ἱππάρχοις ἐνέτυχε, δεόμενος μὴ προ-
έσθαι Ῥωμαίων ἄνδρας ἀπὸ βουλῆς τοσούτους, μηδ' Ἰόβαν ἑλέσθαι
στρατηγὸν ἀντὶ Κάτωνος, ἀλλὰ σῴζεσθαι κοινῇ καὶ σῴζειν, παρελθόντας
εἰς πόλιν οὔτε κατ' ἄκρας ἁλώσιμον, εἰς ἔτη πάμπολλα σῖτον καὶ τὴν
6 *ἄλλην παρασκευὴν ἔχουσαν. ταῦτα δὲ καὶ τῶν συγκλητικῶν δεομένων* 10
καὶ δακρυόντων, οἱ μὲν ἵππαρχοι διελέγοντο τοῖς ἱππεῦσιν, ὁ δὲ Κάτων
b *ἐπὶ χώματός τινος καθίσας μετὰ τῶν συγκλητικῶν ἀνέμενε τὰς ἀποκρί-*
σεις.

63. *Ἐν δὲ τούτῳ παρῆν ὁ Ῥούβριος, σὺν ὀργῇ κατηγορῶν τῶν τρια-*
κοσίων ἀκοσμίαν πολλὴν καὶ θόρυβον, ὡς ἀφισταμένων καὶ διαταρατ- 15
2 *τόντων τὴν πόλιν. ἐφ' οἷς οἱ μὲν ἄλλοι παντάπασιν ἀπογνόντες ἑαυτῶν*
εἰς δάκρυα καὶ ὀδυρμοὺς ἐξέπεσον, ὁ δὲ Κάτων ἐκείνους τε θαρσύνειν 97 S
3 *ἐπειρᾶτο, καὶ πρὸς τοὺς τριακοσίους ἔπεμψεν ἀναμεῖναι κελεύων. οἱ δ' ἀπὸ*
τῶν ἱππέων ἧκον οὐ μέτρια προστάττοντες· ἔφασαν γὰρ οὔτ' Ἰόβα δεῖ-
σθαι μισθοδοτοῦντος, οὔτε Καίσαρα φοβεῖσθαι Κάτωνος αὐτῶν ἄρχοντος· 20
c 4 *Ἰτυκαίοις δέ, Φοίνιξιν ἀνθρώποις εὐμεταβόλοις, συγκαθείργνυσθαι δεινὸν* 123 Z[1]
εἶναι· καὶ γὰρ εἰ νῦν ἀτρεμοῦσιν, ὅταν Καῖσαρ ἐπίῃ συνεπιθήσεσθαι καὶ
5 *προδώσειν. εἴπερ οὖν δεῖταί τις αὐτῶν συμπολεμούντων καὶ συμπαρόντων,*
ἐκβαλὼν ἅπαντας Ἰτυκαίους ἢ διαφθείρας, οὕτως εἰς πόλιν καθαρὰν πο-
6 *λεμίων καὶ βαρβάρων καλείτω. ταῦθ' ὁ Κάτων ἄγρια μὲν δεινῶς ἡγεῖτο* 25
καὶ βάρβαρα, πρᾴως δ' ἀπεκρίνατο βουλεύσεσθαι μετὰ τῶν τριακοσίων.
7 *καὶ παρελθὼν αὖθις εἰς τὴν πόλιν, ἐνετύγχανε τοῖς ἀνδράσιν οὐκέτι σκή-*
ψεις οὐδὲ παραγωγὰς πλασσομένοις ὑπ' αἰδοῦς πρὸς αὐτόν, ἄντικρυς δὲ
χαλεπαίνουσιν, εἴ τις αὐτοὺς βιάζοιτο πολεμεῖν Καίσαρι μὴ δυναμένους

[**ΛpQZ**] **1** *ἀπεῖναι* **L[1]QZ** || **3** *τοὺς μὲν τριακοσίους* **QZ** | *ἐκέλευε* **CF[a]** || **4** *ῥούβιον* **Q** et v. 14 || **6** *ἐπάρχοις* **Z** || **9** *κατάκρας*] *κατὰ κράτος* Sint. | *εἰς ἔτη δὲ* **Z** *εἰσέτι τε* **Q** || **11** *διελέγοντο* s. s. **F[a]** m. 1: *διηλέγχοντο* codd. (*διελέγχοντο* **M[o]**) || **12** *τινος καθίσας*] *προσκαθίσας* **Q** | *ἀνέμεινε*: corr. Cor. **C** || **17** *θαρρύνειν* **QZ** *θρασύνειν* **L[1]** || **20** *μισθοδοτοῦντος* Vulc.: *μισθολογοῦντος* codd. (-*τες* **L[2]**) || **23** *καὶ συμπαρόντων* om. **M** *καὶ συμβαλλόντων* **BV[b]** *συμβαλόντων* **L[2]** mg. || **26** *βουλεύσασθαι*: corr. Steph.; ab hac voce rursus inc. pars vetusta **P**, cf. ad p. 83, 20 || **27** *εἰς*] *πρὸς* **QZ** | *οὐκ ἐπισκήψεις*: corr. Rei. || **28** *πλασσομένους*: corr. Aldina

μηδὲ βουλομένους. ἔνιοι δὲ καὶ παρεφθέγγοντο περὶ τῶν συγκλητικῶν, 8 a.46
ὡς καθεκτέον ἐν τῇ πόλει Καίσαρος ⟨προσι⟩όντος· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς
οὐκ ἀκούσας ὁ Κάτων παρῆκε· καὶ γὰρ ἦν ὑποκωφότερος. ὡς δέ τις αὐτῷ 9
προσελθὼν ἀπήγγειλε τοὺς [μὲν] ἱππεῖς ἀπιέναι, φοβηθεὶς μὴ παντάπασιν
5 οἱ τριακόσιοι κατὰ τῶν συγκλητικῶν ἀπονοηθῶσιν, ἐβάδιζε μετὰ τῶν
φίλων ἐξαναστάς. καὶ θεασάμενος ἤδη προκεχωρηκότας, ἵππον λαβὼν 10
ἐδίωκε πρὸς αὐτούς· οἱ δ' ἰδόντες ἄσμενοι προσελαύνοντα καὶ ἐδέξαντο
καὶ παρεκάλουν σῴζεσθαι μετ' αὐτῶν. τότε καὶ δακρῦσαι τὸν Κάτωνά 11 e
φασιν, ὑπὲρ τῶν συγκλητικῶν δεόμενον καὶ προτείνοντα τὰς χεῖρας, ἐνίων
10 δὲ καὶ τοὺς ἵππους ἀναστρέφοντα καὶ τῶν ὅπλων ἀντιλαμβανόμενον,
12 4 Z' μέχρι οὗ κατειργάσατο τὴν γοῦν ἡμέραν ἐκείνην ἐπιμείναντας ἀσφαλῆ
τοῖς ἀνδράσι φυγὴν παρασχεῖν.

98 S **64.** Ὡς οὖν ἔχων αὐτοὺς ἀφίκετο καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰς πύλας κατέστησε,
τοῖς δὲ τὴν ἄκραν φυλάττειν παρέδωκεν, ἔδεισαν οἱ τριακόσιοι μὴ δίκην
15 δῶσι τῆς μεταβολῆς, καὶ πρὸς τὸν Κάτωνα πέμποντες ἐδέοντο πάντως
ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς· οἱ δὲ συγκλητικοὶ περιχυθέντες οὐκ εἴων οὐδ' 2
ἔφασαν προήσεσθαι τὸν κηδεμόνα καὶ σωτῆρα τοῖς ἀπίστοις καὶ προδόταις.
σαφεστάτη γὰρ ὡς ἔοικεν αἴσθησις τότε παρέστη καὶ πόθος καὶ θαῦμα 3 f
τῆς τοῦ Κάτωνος ἀρετῆς πᾶσιν ὁμαλῶς τοῖς ἐν τῇ Ἰτύκῃ γενομένοις, ὡς
20 οὐδὲν ἄρα κίβδηλον οὐδ' ἀπατηλὸν ⟨ἐν⟩εμέμεικτο τοῖς πραττομένοις ὑπ'
αὐτοῦ. πάλαι δ' ἄνθρωπος ἑαυτὸν ἐγνωκὼς ἀνελεῖν, δεινοὺς πόνους ἐπόνει 4
καὶ φροντίδας καὶ ὠδῖνας εἶχεν ὑπὲρ ἄλλων, ὅπως εἰς ἀσφαλὲς καταστήσας
ἅπαντας ἀπαλλάξαιτο τοῦ ζῆν· οὐ γὰρ ἦν ἄδηλος ἡ πρὸς τὸν θάνατον 791
αὐτοῦ φορά, καίπερ οὐ φάσκοντος. ὑπήκουσεν οὖν τότε τοῖς τριακοσίοις, 5
25 παραμυθησάμενος τοὺς συγκλητικούς, καὶ μόνος ἧκε πρὸς αὐτούς, χάριν
ἔχειν ὁμολογοῦντας καὶ δεομένους τὰ μὲν ἄλλα χρῆσθαι καὶ πιστεύειν, εἰ
δὲ Κάτωνες οὐκ εἰσὶν οὐδὲ τὸ Κάτωνος φρόνημα χωροῦσιν, οἰκτίρειν τὴν
ἀσθένειαν αὐτῶν· ἐγνωκότες δ' οὖν Καίσαρος δεῖσθαι καὶ πέμπειν πρὸς 6

13 Caes. b. Afr. 87, 4–6 || 28 App. b. c. 2, 98, 406

[ΛPQZ] 2 προσιόντος Sint: ὄντος ΛP¹Q παρόντος ZP² || 3 αὐτῶν: corr. Aldina || 4 παρήγγειλε QL² | μὲν del. Cor. || 5 τῶν² om. QF^{a} || 6 ἀναστὰς Q || 11 μέχρις Z || 12 φυγὴν ΛP¹ et s. s. CF^{a}: φρουρὰν QZP² || 13 οὖν om. L¹ || 15 πάντες Q || 18.19 θαυμαστῆς τοῦ L¹P¹Q || 20 οὐδὲ ZCP²: οὔτε | ἐμέμικτο: suppl. Rei. || 21 ἄνθρωπος: em. Sch. || 24 καίπερ οὐ φάσκοντος Anon.: καίπερ οὐ πάσχοντος L¹P¹QZ καὶ περιπάσχοντος L² καίπερ πάσχοντος P²C 'encore qu'il n'en monstrast au dehors aucuns signes de cœur dolent et affligé' Amyot, unde aliquid excidisse putat Sint. | δ' οὖν Sint. || 26 χρῆσθαι] χρὴ Z || 28 ἐγνωκότας Cor. | δ' om. P¹

a. 46 αὐτόν, ὑπὲρ ἐκείνου μάλιστα καὶ πρῶτον ποιήσεσθαι δέησιν· εἰ δὲ μὴ 125 Z¹
b πείθοιεν, οὐδ' αὐτοῖς διδομένην δέξεσθαι τὴν χάριν, ἀλλ' ἄχρι ἂν ἐμπνέω-
7 σι πολεμήσειν ὑπὲρ ἐκείνου. πρὸς ταῦθ' ὁ Κάτων ἐπαινέσας τὴν εὔνοιαν
ἔφη χρῆναι τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἕνεκα πέμπειν κατὰ τάχος, ὑπὲρ αὐτοῦ
δὲ μὴ δεῖσθαι· κεκρατημένων γὰρ εἶναι δέησιν, καὶ ἀδικούντων παραίτη- 5
8 σιν· αὐτὸς δ' οὐ μόνον ἀήττητος γεγονέναι παρὰ πάντα τὸν βίον, ἀλλὰ
καὶ νικᾶν ἐφ' ὅσον ἐβούλετο καὶ κρατεῖν Καίσαρος τοῖς καλοῖς καὶ δι-
9 καίοις· ἐκεῖνον δ' εἶναι τὸν ἑαλωκότα καὶ νενικημένον· ἃ γὰρ ἠρνεῖτο 99 S
πράττων κατὰ τῆς πατρίδος πάλαι, νῦν ἐξηλέγχθαι καὶ πεφωρᾶσθαι.

65. Τοιαῦτα διαλεχθεὶς τοῖς τριακοσίοις ἀπηλλάττετο, καὶ πυθόμενος 10
Καίσαρα πᾶσαν ἄγοντα τὴν στρατιὰν ἤδη καθ' ὁδὸν εἶναι, „παπαὶ"
c 2 εἶπεν, „ὡς ἐπ' ἄνδρας ἡμᾶς ἐκεῖνος", καὶ τραπόμενος πρὸς τοὺς συγ-
κλητικοὺς ἐκέλευε μὴ μέλλειν, ἀλλ' ἕως παραμένουσιν οἱ ἱππεῖς σῴζε-
3 σθαι. καὶ τὰς μὲν ἄλλας ἀπέκλεισε θύρας, μιᾷ δὲ τῇ πρὸς θάλασσαν
φερούσῃ . . . τά τε πλοῖα τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν διένειμε καὶ τάξεως ἐπεμελεῖτο, 15
παύων τὰς ἀδικίας καὶ διαλύων τοὺς θορύβους, καὶ τοὺς ἀπόρως ἔχοντας
4 ἐφοδιάζων. ἐπεὶ δὲ Μᾶρκος Ὀκτάβιος ἄγων δύο τάγματα πλησίον κατ-
εστρατοπέδευσε καὶ πέμπων ἠξίου τὸν Κάτωνα περὶ ἀρχῆς διορίσασθαι
5 πρὸς αὐτόν, ἐκείνῳ μὲν οὐθὲν ἀπεκρίνατο, πρὸς δὲ τοὺς φίλους εἶπεν· 126 Z¹
d „εἶτα θαυμάζομεν ὅπως ἀπόλωλε τὰ πράγματα, τὴν φιλαρχίαν ὁρῶντες 20
6 ἡμῖν ἐν αὐτῷ τῷ ὀλέθρῳ βεβηκόσι παραμένουσαν;" ἐν τούτῳ δὲ τοὺς
ἱππεῖς ἀκούσας ἀπιόντας ἤδη φέρειν καὶ ἄγειν τὰ τῶν Ἰτυκαίων ὥσπερ
λάφυρα, δρόμῳ συνέτεινε πρὸς αὐτούς, καὶ τοῖς πρώτοις ἐντυχὼν ἀφῃ-
ρεῖτο, τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἔφθανε ῥίπτων καὶ κατατιθέμενος, πάντες
7 δ' ὑπ' αἰσχύνης σιωπῇ καὶ κάτω βλέποντες ἀπῄεσαν. ὁ δὲ Κάτων εἰς 25
τὴν πόλιν τοὺς Ἰτυκαίους συναγαγών, ἐδεῖτο περὶ τῶν τριακοσίων,
μὴ παροξῦναι Καίσαρα κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὴν σωτηρίαν πράτ-
e 8 τειν ἀλλήλοις. εἶτα πάλιν τραπόμενος πρὸς τὴν θάλατταν, ἐπεσκόπει
τοὺς ἐμβαίνοντας, καὶ τῶν φίλων καὶ ξένων ὅσους ἔπεισεν ἠσπάζετο καὶ

6 Hor. carm. 2, 1, 23 || **10** c. 65 App. c. b. 2, 98, 406. 407 Caes. b. Afr. 87, 6—8. 88, 2

[ΛPQZ] 1 ποιήσασθαι: corr. Cor. || **2** δέξασθαι: corr. Cor. et **C** | τὴν om. **L** | ἄχρις **QZ** | πνέωσι **Q** || **7** καλοῖς τὸν βίον **M**b || **8** ἡρεῖτο **QP²F**at || **9** πάλιν **L¹PQF**ʲ || **10** ταῦτα **Λ** || **11** στρατείαν: corr. **L²** || **13** μέλλειν] ἀμελεῖν **P¹** || **15** lac. stat. Sint.; φερούσῃ ἐχρῆτο πρὸς ἔξοδον **C**, unde φερ. πρ. ἔξ. ἐχρ. Sint.; satis sit ⟨χρώμενος⟩ || **16** διαλύων in ras. **P²**, fuit fort. λύων || **27** καὶ del. Cor. || **28** θάλασσαν **Z**

προὔπεμπε. τὸν δ' υἱὸν οὐκ ἔπεισε λαβεῖν πλοῖον, οὐδ' ᾤετο δεῖν ἀποτρέπειν περιεχόμενον τοῦ πατρός. ἦν δέ τις Στατύλλιος, ἀνὴρ τῇ μὲν ἡλικίᾳ νέος, ἰσχυρὸς δὲ τῇ γνώμῃ βουλόμενος εἶναι καὶ τοῦ Κάτωνος ἀπομιμεῖσθαι τὴν ἀπάθειαν. τοῦτον ἠξίου πλεῖν· καὶ γὰρ ἦν καταφανὴς μισοκαῖσαρ· ὡς δ' οὐκ ἤθελεν, Ἀπολλωνίδῃ τῷ Στωϊκῷ καὶ Δημητρίῳ τῷ Περιπατητικῷ προσβλέψας ὁ Κάτων, „ὑμέτερον" εἶπεν „ἔργον οἰδοῦντα τοῦτον μαλάξαι καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον." αὐτὸς δὲ τοὺς λοιποὺς συνεκπέμπων καὶ χρηματίζων τοῖς δεομένοις, τήν τε νύκτα διέτριβε περὶ ταῦτα καὶ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας τὸ πλεῖστον μέρος.

66. *Ἐπεὶ δὲ Λεύκιος Καῖσαρ, οἰκεῖος μὲν ὢν Καίσαρος ἐκείνου, μέλλων δὲ πρεσβεύειν ὑπὲρ τῶν τριακοσίων, παρεκάλει τὸν Κάτωνα λόγον αὐτῷ συνυποθέσθαι πιθανόν, ᾧ χρήσεται περὶ ἐκείνων, „ὑπὲρ σοῦ μὲν γὰρ αὐτοῦ καὶ χειρῶν ἐμοὶ καλὸν ἅψασθαι καὶ γόνασι προσπεσεῖν Καίσαρος," οὐκ εἴα ταῦτα ποιεῖν ὁ Κάτων αὐτόν. „ἐμοὶ γὰρ" εἶπεν „εἰ σῴζεσθαι χάριτι Καίσαρος ἐβουλόμην, αὐτῷ βαδιστέον ἦν πρὸς ἐκεῖνον μόνον. οὐ βούλομαι δὲ τῷ τυράννῳ χάριν ἔχειν ὑπὲρ ὧν παρανομεῖ· παρανομεῖ δὲ σῴζων ὡς κύριος, ὧν αὐτῷ δεσπόζειν οὐδὲν προσῆκεν. ὅπως μέντοι παραιτήσῃ τοὺς τριακοσίους, κοινῇ σκοπῶμεν εἰ βούλει." γενόμενος δὲ πρὸς τούτῳ μετὰ τοῦ Λευκίου, τὸν υἱὸν αὐτῷ συνέστησε καὶ τοὺς ἑταίρους ἀπιόντι· καὶ προπέμψας ἐκεῖνον καὶ δεξιωσάμενος ἐπανῆλθεν οἴκαδε, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τοὺς φίλους συναγαγὼν ἄλλα τε πολλὰ διελέχθη, καὶ πολιτείας ἀπεῖπεν ἅψασθαι τῷ μειρακίῳ· τὸ μὲν γὰρ ἀξίως Κάτωνος οὐκέτι τὰ πράγματα δέξασθαι, τὸ δ' ἄλλως αἰσχρὸν εἶναι.*

Καὶ περὶ ἑσπέραν ἤδη τρέπεται πρὸς τὸ βαλανεῖον. ἐν δὲ τῷ λούεσθαι τοῦ Στατυλλίου μνησθεὶς καὶ μέγα φθεγξάμενος, „ἐξέπεμψας" εἶπεν „ὦ Ἀπολλωνίδη τὸν Στατύλλιον, ἀπὸ τοῦ φρονήματος ἐκείνου καθελών; καὶ πέπλευκεν ὁ ἀνὴρ μηδ' ἀσπασάμενος ἡμᾶς;" „πόθεν;" εἶπεν ὁ Ἀπολλωνίδης, „καίτοι πολλὰ διελέχθημεν· ἀλλ' ὑψηλός ἐστι καὶ ἄτρεπτος καὶ μένειν φησὶ καὶ πράττειν ὅ τι ἂν σὺ πράττῃς." πρὸς ταῦτά φασι τὸν Κάτωνα μειδιᾶσαι καὶ εἰπεῖν· „ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτίκα φανεῖται."

10 c. 66, 1—3 Caes. b. Afr. 88, 3 || **14** Sen. contr. 10, 3, 5

[ΛPQZ] 1 *προύπεμψε*: corr. Cor. et **B²** | *ἔπειθε* Sch. || **4** aut *καταφανῶς* aut *μισοκαῖσαρ* ⟨*ὤν*⟩ Zie. l. c. 68 || **5** *ἀπολλωνίδι* **L¹P** | *περιπατικῷ* **L¹P¹Mᵇ** (*-τηκῷ* **Fᵃ**) || **7** *καταρτύσαι* **LPC** || **9** *ἡμέρας* om. **P** || **12.13** *γὰρ ἔλεγεν αὐτοῦ* **C**; malim e. g. *αὐτοῦ,* ⟨*φήσας*⟩ || **13** *προσπεσὼν* **L¹** || **19** *τοῦτο* **QZP²** | *καὶ τὸν* **Z** || **22** *ἅπτεσθαι* **P¹** | *τὸ*] *τῶι* **P¹** || **23** *δέξεσθαι* Cor. || **29** *μενεῖν . . . πράξειν* Cor. | *φασι*] *φησὶ* **ΛPVᵇ**

a.46 **67.** *Λουσάμενος δὲ μετὰ πολλῶν ἐδείπνει καθήμενος, ὥσπερ εἰώθει*
μετὰ τὴν μάχην· οὐ γὰρ κατεκλίθη πλὴν καθεύδων· συνεδείπνουν δὲ
2 *πάντες οἱ ἑταῖροι καὶ τῶν Ἰτυκαίων οἱ ἄρχοντες. καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ*
πότος ἔσχε μοῦσαν πολλὴν καὶ χάριν, ἄλλων ἐπ᾽ ἄλλοις λόγων φιλοσόφων
κυκλούντων, ἄχρι οὗ περιῆλθεν ἡ ζήτησις εἰς ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα 5
καλούμενα τῶν Στωϊκῶν, τὸ μόνον εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἐλεύθερον, δούλους
3 *δὲ τοὺς φαύλους ἅπαντας. ἐνταῦθα δή, ὡς εἰκός, ἀντιβάντος τοῦ Περιπα-*
τητικοῦ, σφοδρὸς ἐμπεσὼν ὁ Κάτων, καὶ τόνον προσθεὶς καὶ τραχύτητα
d *φωνῆς, ἀπέτεινε πορρωτάτω τὸν λόγον, ἀγῶνι θαυμαστῷ χρησάμενος,*
ὥστε μηδένα λαθεῖν ὅτι τῷ βίῳ πέρας ἔγνωκεν ἐπιθεὶς ἀπαλλάττεσθαι 10
4 *τῶν παρόντων. διὸ καὶ μετὰ τὸν λόγον σιωπῆς καὶ κατηφείας γενομένης*
ἐν πᾶσιν, ἀναλαμβάνων αὐτοὺς καὶ ἀπάγων τῆς ὑποψίας ὁ Κάτων αὖθις
ὑπὲρ τῶν παρόντων ἐνέβαλλεν ἐρωτήματα καὶ φροντίδας, ὡς δεδιὼς μὲν
ὑπὲρ τῶν πλεόντων, δεδιὼς δ᾽ ὑπὲρ τῶν ὁδευόντων ἐρημίαν ἄνυδρον καὶ
βάρβαρον. 15

68. *Οὕτω δὲ διαλύσας τὸ σύνδειπνον, καὶ περιπατήσας μετὰ τῶν φίλων*
τὸν συνήθη μετὰ τὸ δεῖπνον περίπατον, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν φυλάκων ἃ
e *καιρὸς ἦν προστάξας, ἀπιὼν εἰς τὸ δωμάτιον ἤδη τόν τε παῖδα καὶ τῶν* 129 Z'
φίλων ἕκαστον μᾶλλον ἢ πρότερον εἰώθει προσαγαγόμενος καὶ φιλοφρονη-
2 *θείς, πάλιν ὑποψίαν παρέσχε τοῦ μέλλοντος. εἰσελθὼν δὲ καὶ κατακλι-* 20
θεὶς ἔλαβεν εἰς χεῖρας τῶν Πλάτωνος διαλόγων τὸν περὶ ψυχῆς, καὶ διελ-
θὼν τοῦ βιβλίου τὸ πλεῖστον καὶ ἀναβλέψας ὑπὲρ κεφαλῆς ὡς οὐκ εἶδε 102 S
κρεμάμενον τὸ ξίφος (ὑφῄρητο γὰρ ὁ παῖς ἔτι δειπνοῦντος αὐτοῦ), καλέσας
3 *οἰκέτην ἠρώτησεν, ὅστις λάβοι τὸ ἐγχειρίδιον. σιωπῶντος δ᾽ ἐκείνου*
πάλιν ἦν πρὸς τῷ βιβλίῳ, καὶ μικρὸν διαλιπών, ὥσπερ οὐ σπεύδων οὐδ᾽ 25
f 4 *ἐπειγόμενος, ἄλλως δὲ τὸ ξίφος ἐπιζητῶν, ἐκέλευσε κομίσαι. διατριβῆς δὲ*
γινομένης καὶ μηδενὸς κομίζοντος, ἐξαναγνοὺς τὸ βιβλίον αὖθις ἐκάλει
καθ᾽ ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μᾶλλον ἐνέτεινε τὴν φωνὴν τὸ ξίφος ἀπαιτῶν·

1 c. 67—70 mor. 781d App. b. c. 2, 98, 407—99, 412 Cass. Dio 43, 11, 3—5 Caes. b. Afr. 88, 3. 4 Flor. 2, 13, 71. 72 vir. ill. 80, 4 Val. Max. 3, 2, 14

[**ΛPQZ**] 2 intellige *τὴν κατὰ Φάρσαλον μάχην* cl. p. 79,3 | *πλὴν*] *πρὶν* L^1M | *δὲ* om. L^1 || 4 *ἄλλον . . . λόγον* **Q** || 5 *ἄχρις* **QZ** || 7 *φαύλους*] *φίλους* **Z** | *δὴ*] *δὲ* Zie. propter hiatum | *ἀντιβάντος ὡς εἰκὸς* **ZC** *περιβάντος* **Q** | *περιπατικοῦ* **LPM**^{h}, sed *τη* s. s. L^1P^2 *περιπατηκοῦ* F^a || 8 *σφοδρῶς* **PQZ** || 10 *περιθεὶς* **Q** || 13 *ἐνέβαλεν* **QZ** | *ἐρώτημα* **L** || 17 *τὸ* om. **P** | *τὸ δεῖπνον* corr. ex *τῶν φίλων* L^2 || 21 *τὸν πλ. διάλογον* P^1 || 25 *τὸ βιβλίον* **Λ** | *διαλιπὼν* – 26 *τὸ* om. **Q** || 27 *γενομένης* P^1**QZ** | *δὲ τὸ* **ΛQ** || 28 *ἐπέτεινε* **Z**

ἑνὸς δὲ καὶ πὺξ τὸ στόμα πατάξας ᾕμαξε τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, χαλεπαίνων 5 a.46
καὶ βοῶν ἤδη μέγα, παραδίδοσθαι τῷ πολεμίῳ γυμνὸς ὑπὸ τοῦ παιδὸς
αὐτοῦ καὶ τῶν οἰκετῶν, ἄχρι οὗ κλαίων ὁ υἱὸς εἰσέδραμε μετὰ τῶν φίλων
καὶ περιπεσὼν ὠδύρετο καὶ καθικέτευεν. ὁ δὲ Κάτων ἐξαναστὰς ἐνέβλεψέ 6 793
5 τε δεινὸν καὶ „πότ'" εἶπεν „ἐγὼ καὶ ποῦ λέληθα παρανοίας ἡλωκώς, ὅτι
διδάσκει μέν ⟨μ'⟩ οὐδεὶς οὐδὲ μεταπείθει περὶ ὧν δοκῶ κακῶς βεβου-
λεῦσθαι, κωλύομαι δὲ χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ λογισμοῖς καὶ παροπλίζομαι;
τί δ' οὐχὶ καὶ συνδεῖς ὦ γενναῖε τὸν πατέρα καὶ τὰς χεῖρας ἀποστρέφεις, 7
μέχρι ἂν ἐλθὼν Καῖσαρ εὕρῃ με μηδ' ἀμύνασθαι δυνάμενον; οὐ γὰρ ἐπ' 8
10 ἐμαυτόν γε δέομαι ξίφους, ὅπου καὶ τὸ πνεῦμα βραχὺν χρόνον ἐπισχόντα
130 Z^1 καὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαξ πατάξαντα πρὸς τὸν τοῖχον ἀποθανεῖν ἔνεστι."

69. Ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ τὸ μὲν μειράκιον ἐξῆλθε μετὰ κλαυθμοῦ b
καὶ πάντες οἱ λοιποί, τῷ δὲ Δημητρίῳ καὶ τῷ Ἀπολλωνίδῃ μόνοις ὑπο-
λειφθεῖσι πρᾳότερον ἤδη λαλῶν, „ἦ που καὶ ὑμῖν" ἔφη „δέδοκται βίᾳ 2
15 κατέχειν ἄνδρα τοσοῦτον ἡλικίας ἐν τῷ βίῳ, καὶ καθημένους αὐτοῦ
σιωπῇ παραφυλάσσειν, ἢ λόγον ἥκετε κομίζοντες, ὡς οὐ δεινὸν οὐδ'
αἰσχρόν ἐστιν ἀποροῦντα σωτηρίας ἑτέρας Κάτωνα τὴν ἀπὸ τοῦ πολεμίου
103 S περιμένειν; τί οὖν οὐ λέγετε πείθοντες ἡμᾶς ταῦτα καὶ μεταδιδάσκοντες, 3
ἵνα τὰς προτέρας δόξας ἐκείνας καὶ λόγους οἷς συμβεβιώκαμεν ἐκβαλόντες,
20 καὶ γενόμενοι διὰ Καίσαρα σοφώτεροι, μείζονα χάριν εἰδῶμεν αὐτῷ; καί- 4 c
τοι βεβούλευμαι μὲν οὐθὲν ἔγωγε περὶ ἐμαυτοῦ, δεῖ δέ με βουλευσάμενον
εἶναι κύριον οἷς ἔγνωκα χρῆσθαι. βουλεύσομαι δὲ τρόπον τινὰ μεθ' ὑμῶν, 5
βουλευόμενος μετὰ τῶν λόγων οἷς καὶ ὑμεῖς φιλ[οσοφ]εῖτε χρῆσθαι. θαρ-
ροῦντες οὖν ἄπιτε καὶ κελεύετε τὸν υἱόν, ἃ μὴ δύναται τὸν πατέρα πείθειν,
25 μὴ βιάζεσθαι."

70. Πρὸς ταῦτα μηθὲν ἀντειπόντες οἱ περὶ τὸν Δημήτριον, ἀλλὰ δα-
κρύσαντες, ὑπεξῆλθον. εἰσπέμπεται δὲ διὰ παιδίου μικροῦ τὸ ἐγχειρίδιον,
καὶ λαβὼν ἐσπάσατο καὶ κατενόησεν. ὡς δ' εἶδεν ἑστῶτα τὸν ἀθέρα καὶ 2
τὴν ἀκμὴν διαμένουσαν, εἰπὼν „νῦν ἐμός εἰμι," τὸ μὲν ξίφος ἔθηκε, τὸ d
30 δὲ βιβλίον αὖθις ἀνεγίνωσκε, καὶ λέγεται δὶς ὅλον διεξελθεῖν.

[**ΛPQZ**] **1** *ἑαυτοῦ* **Z**: *αὐτοῦ* || **3** *ἄχρις* **QZP^2** || **4** *ἀνέβλεψε*: corr. Cor. || **5** *εἰπὼν* **L^1** || **6** *μ'* add. Zie. || **9** *μέχρις* **QZP^2** || **10** *ὅπου γε καὶ* **P** || **15** *προήκοντα* post *βίῳ* add. **C** (⟨*εἰς*⟩ *τοσ. ἡλ. προήκοντα* Ri.) *ἡλίκιαν* Sch. *τηλικοῦτον* pro *τοσ. ἡλ.* Cob. | *καθη-μένου* **L^{1}P^1** ⟨*παρα*⟩*καθημένους αὐτῷ σ.* [*παρα*]*φυλ.* Zie. || **17** *τὸν κάτωνα* **ZCP^2** || **18** *οὐ* om. **Q** || **21** *περὶ αὐτοῦ* **Q** || **22** *κύριον εἶναι* **P^1** || **23** *βουλευσόμενος* **Λ** | *φιλο-σοφεῖτε*: corr. Zie. l. c. 68 *φιλοσοφοῦντες* **C** Cor. Sint. *οἱ φιλόσοφοι* Anon. | *χρῆσθαι* **PQZL^2** mg.: *χρῆσθε* **Λ** *κέχρησθε* Sint. || **28** *ἀθέρα* ex ras. **LP**: *αἰθέρα* **L^{1}P^{1}QZ**

Εἶτα κοιμηθεὶς ὕπνον βαθύν, ὥστε τοὺς ἐκτὸς αἰσθέσθαι, περὶ μέσας νύκτας ἐκάλει τῶν ἀπελευθέρων Κλεάνθην τὸν ἰατρὸν καὶ Βούταν, ᾧ μάλιστα πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις ἐχρῆτο. καὶ τοῦτον μὲν ἐπὶ θάλασσαν ἔπεμψεν, ὅπως σκεψάμενος, εἰ πάντες ἀνηγμένοι τυγχάνουσι, φράσοι πρὸς αὐτόν· τῷ δ' ἰατρῷ τὴν χεῖρα φλεγμαίνουσαν ὑπὸ τῆς πληγῆς ἣν ἔπληξε τὸν οἰκέτην ἐπιδῆσαι παρέσχε· καὶ τοῦτ' ἐποίησεν ἡδίους ἅπαντας, ὡς ζωτικῶς ἔχοντος αὐτοῦ. μετ' ὀλίγον δὲ παρῆν ὁ Βούτας, ἀπαγγέλλων τοὺς μὲν ἄλλους ἀνῆχθαι, Κράσσον δὲ λείπεσθαι ὑπ' ἀσχολίας τινός, ὅσον δ' οὔπω καὶ τοῦτον ἐμβαίνειν, πολὺν δὲ χειμῶνα καὶ μέγα πνεῦμα κατέχειν τὴν θάλασσαν. τοῦτ' ἀκούσας ὁ Κάτων ἐστέναξεν οἴκτῳ τῶν πλεόντων, καὶ πάλιν ἔπεμψε τὸν Βούταν ἐπὶ θάλασσαν, εἴ τις ἄρα παλινδρομήσας δέοιτό τινος τῶν ἀναγκαίων, ἀπαγγελοῦντα πρὸς αὐτόν· ἤδη δ' ὄρνιθες ᾖδον, καὶ μικρὸν αὖθις κατηνέχθη πρὸς ὕπνον. ἐπανελθόντος δὲ τοῦ Βούτα καὶ φράσαντος πολλὴν ἡσυχίαν περὶ τοὺς λιμένας εἶναι, προσέταξεν αὐτῷ τὴν θύραν κλεῖσαι καὶ καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὸ κλινίδιον, ὡς τὸ λοιπὸν ἔτι τῆς νυκτὸς ἀναπαυσόμενος.

Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Βούτα, σπασάμενος τὸ ξίφος ἔωσε μὲν ὑπὸ τὸ στῆθος, τῇ δὲ χειρὶ κουφότερον διὰ τὴν φλεγμονὴν χρησάμενος, οὐκ εὐθὺς ἀπήλλαξεν ἑαυτόν, ἀλλὰ δυσθανατῶν ἐξέπεσε τῆς κλίνης, καὶ ψόφον ἐποίησε καταβαλὼν ἀβάκιόν τι τῶν γεωμετρικῶν παρακείμενον, ὥστε τοὺς θεράποντας αἰσθομένους ἀναβοῆσαι καὶ τὸν υἱὸν αὐτίκα καὶ τοὺς φίλους ἐπεισελθεῖν. ἰδόντες δὲ πεφυρμένον αἵματι καὶ τῶν ἐντέρων τὰ πολλὰ προπεπτωκότα, ζῶντα δ' αὐτὸν ἔτι καὶ βλέποντα, δεινῶς μὲν ἅπαντες ἔσχον, ὁ δ' ἰατρὸς προσελθὼν ἐπειρᾶτο, τῶν ἐντέρων ἀτρώτων διαμεινάντων, ταῦτά τε καθιστάναι καὶ τὸ τραῦμα διαρράπτειν. ὡς οὖν ἀνήνεγκεν ὁ Κάτων καὶ συνεφρόνησε, τὸν μὲν ἰατρὸν ἀπεώσατο, ταῖς χερσὶ δὲ τὰ ἔντερα σπαράξας καὶ τὸ τραῦμ' ἐπαναρρήξας, ἀπέθανεν.

71. *Ἐν ᾧ δ' οὐκ ἄν τις ᾤετο χρόνῳ τοὺς κατὰ τὴν οἰκίαν πάντας ᾐσθῆσθαι τὸ πάθος, ἐπὶ ταῖς θύραις ἦσαν οἱ τριακόσιοι, καὶ μικρὸν ὕστερον ὁ δῆμος ἤθροιστο τῶν Ἰτυκαίων, μιᾷ φωνῇ τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ*

17 cf. c. 67 et ibi l. l., adde Liv. per. 114 Oros. 6, 16, 4 al.

[**ΛPQZ**] **3** *τοῦτο* **L**[1]**P**[1] | *θάλατταν* quidam **Q**, item vv. 10. 11 || **4** *τυγχάνουσι* **Q**: *τυγχάνωσι* **LPZ** | *φράσοι* **QZP**[2]: *φράσει* **Λ** *φράση* **P**[1] || **8** *λείπεσθαι δὲ Κράσσον* Sint. || **14** *πάλιν πολλὴν* **ZC** || **15** *εἰς*] *ἀνὰ* **QZ** || **18** *κωφότερον* Emp. || **22** *ἐπεισελθεῖν* Cor. et ex corr. **H**: *ὑπεισελθεῖν* || **23** *προσπεπτωκότα* **P**[1] || **25** *καθιστᾶν* **Λ**

μόνον ἐλεύθερον καὶ μόνον ἀήττητον καλούντων. καὶ ταῦτ' ἔπραττον ἀγ- 2 a.46
γελλομένου προσιέναι Καίσαρος· ἀλλ' οὔτε φόβος αὐτοὺς οὔτε κολακεία
τοῦ κρατοῦντος οὔθ' ἡ πρὸς ἀλλήλους διαφορὰ καὶ στάσις ἀμβλυτέρους
ἐποίησε τῇ πρὸς Κάτωνα τιμῇ. κοσμήσαντες δὲ τὸ σῶμα λαμπρῶς καὶ 3
5 πομπὴν ἐπιφανῆ παρασχόντες καὶ θάψαντες παρὰ τὴν θάλασσαν, οὗ
105 S νῦν ἀνδριὰς ἐφέστηκεν αὐτοῦ ξιφήρης, οὕτως ἐτράποντο πρὸς τὸ σῴζειν
ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν.

72. Καῖσαρ δὲ πυνθανόμενος παρὰ τῶν ἀφικνουμένων ὑπομένειν ἐν
133 Z' Ἰτύκῃ τὸν Κάτωνα μηδὲ φεύγειν, ἀλλὰ τοὺς ἄλλους προπέμπειν, αὐτὸν
10 δὲ καὶ τοὺς ἑταίρους καὶ τὸν υἱὸν ἀδεῶς ἀναστρέφεσθαι, δυστέκμαρ- c
τον ἡγεῖτο τὴν γνώμην τοῦ ἀνδρός, ἅτε δὲ τὸν πλεῖστον λόγον ἔχων ἐκεί-
νου, [καὶ] προσῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπειγόμενος. ὡς δ' ἤκουσε τὸν 2
θάνατον αὐτοῦ, λέγεται τοσοῦτον εἰπεῖν· „ὦ Κάτων, φθονῶ σοι τοῦ
θανάτου· καὶ γὰρ ἐμοὶ σὺ τῆς σαυτοῦ σωτηρίας ἐφθόνησας.'' τῷ γὰρ 3
15 ὄντι σωθῆναι Κάτων ἀνασχόμενος ὑπὸ Καίσαρος οὐκ ἂν οὕτω δοκεῖ
καταισχῦναι τὴν αὑτοῦ δόξαν ὡς κοσμῆσαι τὴν ἐκείνου. τὸ δὲ πραχθὲν
⟨ἂν⟩ ἄδηλον· εἰκάζεται δὲ τὰ χρηστότερα περὶ Καίσαρος.

73. Ἐτελεύτησε δὲ Κάτων ἔτη δυεῖν δέοντα πεντήκοντα βεβιωκώς. ὁ 2 d
δ' υἱὸς αὐτοῦ παρὰ Καίσαρος μὲν οὐδὲν ἠδικήθη· λέγεται δὲ ῥᾴθυμος
20 γενέσθαι καὶ περὶ γυναῖκας οὐκ ἀνεπίληπτος. ἐν δὲ Καππαδοκίᾳ ξένῳ 3
τινὶ χρησάμενος Μαρφαδάτῃ τῶν βασιλικῶν, ἔχοντι γύναιον εὐπρεπές,
καὶ πλείονα παρ' αὐτοῖς ἢ καλῶς εἶχε διατρίβων χρόνον, ἐσκώπτετο
τοιαῦτα γραφόντων εἰς αὐτόν·

αὔριον Κάτων βαδίζει - μετὰ τριάκονθ' ἡμέρας, 4

25 καὶ

Πόρκιος καὶ Μαρφαδάτης, δύο φίλοι, ψυχὴ μία·

8 c. 72 Plut. Caes. 54, 2 (= Zon. 10, 10) mor. 206e App. b. c. 2, 99, 414 Cass. Dio 43, 12, 1 Val. Max. 5, 1, 10 || 19 App. b. c. 2, 100, 416 Cass. Dio 43, 12, 1 Caes. b. Afr. 89, 5 Liv. per. 114

[**ΛPQZ**] 4 τῆς π. κ. τιμῆς **P²QZ** || 5 παρὰ] ἐπὶ **Q** || 6 [ἐφ]ἕστηκεν Zie. || 8 παρὰ usque ad finem vitae Catonis in **P** in folio recentiore 86 cum fol. 79 cohaerente (cf. ad p. 83, 20) scripta a Candido = **p**, cuius vitia omitto || 11 δὲ Rei.: δὴ || 12 καὶ del. Br. || 14 σύ μοι τῆς σωτηρίας Caes. = Zon. σὺ ἐμοὶ τῆς σῆς σωτ. mor. | σαυτοῦ **Λp**: αὐτοῦ **QZ** || 15 ὑπὸ καίσαρος ἀνασχόμενος **ZC** || 16 ὡς om. **L¹** || 17 ἂν add. Rei. | περὶ] παρὰ **L¹pMᵇ** || 19 παρὰ Zie. cl. v. 17, v. l. c. 69: ὑπὸ codd. (αὐτοῦ del. Sint.) || 21 φαρμαδάτῃ **Q** μαρφραδάτῃ **Z**, item vv. 26 et 92, 1

Ψυχὴ γὰρ ἐκαλεῖτο τοῦ Μαρφαδάτου τὸ γύναιον· καὶ ἔτι

εὐγενὴς καὶ λαμπρὸς ὁ Κάτων· βασιλικὴν ψυχὴν ἔχει. 134 Z'

5 *ἀλλὰ πᾶσάν γε τὴν τοιαύτην ἐξήλειψε καὶ ἠφάνισε τῷ θανάτῳ δύσκλειαν.*
a.42 e *ἀγωνιζόμενος γὰρ ἐν Φιλίπποις πρὸς Καίσαρα καὶ Ἀντώνιον ὑπὲρ τῆς* 4
ἐλευθερίας, καὶ κλινομένης τῆς φάλαγγος οὔτε φυγεῖν οὔτε λαθεῖν ἀξι- 106 S
ώσας, ἀλλὰ προκαλούμενος τοὺς πολεμίους, πατρόθεν ἑαυτὸν ἐμφανίζων
καὶ συνεξορμῶν τοὺς συμμένοντας, ἔπεσε, θαῦμα τῆς ἀρετῆς τοῖς ἐναν-
6 *τίοις παρασχών· ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάτωνος, οὔτε σωφρο-*
σύνης οὔτ' ἀνδρίας ἀπολειφθεῖσα· Βρούτῳ γὰρ συνῴκει τῷ κτείναντι
Καίσαρα, αὐτή τε τῆς συνωμοσίας μετέσχε καὶ προήκατο τὸν βίον ἀξίως 10
τῆς εὐγενείας καὶ ἀρετῆς, ὡς ἐν τοῖς περὶ Βρούτου γέγραπται (c. 13. 53, 5).
f 7 *Στατύλλιος δ'⟨ὁ⟩ φήσας μιμεῖσθαι Κάτωνα τότε μὲν ὑπὸ τῶν φιλοσό-*
φων ἐκωλύθη βουλόμενος ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ὕστερον δὲ τῷ Βρούτῳ πιστό-
τατον ἑαυτὸν παρασχὼν καὶ χρησιμώτατον, ἐν Φιλίπποις ἀπέθανεν.

4 Plut. Brut. 49, 9 (= Zon. 10, 20) App. b. c. 4, 135, 571 Vell. 2, 71, 2 || **12** cf. c. 65, 10. 11. 66, 6. 7 || **13** Plut. Brut. 12, 3 51, 5. 6

[**ΛpQZ**] **1** *τοῦ* corr. in *τῶ* **L**[2] | *μαρφαδάτη* **L** || **2** *ἔχειν* **ΛpZ** *ἔχων* **C** || **5** *καὶ* ne deleas cf. p. 35, 4 || **6** *πατρόθεν* Zie. cl. Brut. et Zon. (v. l. c. 69): *ἔμπροσθεν* || **7** *τῆς ἀρετῆς* om. **Z** || **9** *ἀνδρείας* **Zp** || **10** *αὐτή* Zie.: *αὐτῆς* || **12** *ὁ* add. Cob. Kron. cl. c. 66, 7 | *μιμήσασθαι* **Q** et mg. **F**[a] *μιμήσεσθαι* Madvig, sed cf. p. 87, 29 || **13** *τοῦ βρούτου* **L**[1] *τὸν βροῦτον* **Z**

1. Ἀρά γ', ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης φησίν (fg. 36 D.), ὦ Σόσσιε Σενεκίων, b
τοῖς Κορινθίοις οὐ μηνίειν τὸ Ἴλιον ἐπιστρατεύσασι μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι
κἀκείνοις οἱ περὶ Γλαῦκον ἐξ ἀρχῆς Κορίνθιοι γεγονότες συνεμάχουν προ-
5 θύμως, οὕτως εἰκὸς τῇ Ἀκαδημείᾳ μήτε Ῥωμαίους μήθ' Ἕλληνας ἐγκαλεῖν,
ἴσον φερομένους ἐκ τῆς γραφῆς ταύτης, ἣ τόν τε Βρούτου περιέχει βίον
καὶ τὸν Δίωνος; ὧν ὁ μὲν αὐτῷ Πλάτωνι πλησιάσας, ὁ δὲ τοῖς λόγοις ἐντρα- 2
φεὶς τοῖς Πλάτωνος, ὥσπερ ἐκ μιᾶς ὥρμησαν ἀμφότεροι παλαίστρας ἐπὶ
τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. καὶ τὸ μὲν ὅμοια πολλὰ καὶ ἀδελφὰ πράξαντας 3 c
10 μαρτυρῆσαι τῷ καθηγεμόνι τῆς ἀρετῆς, ὅτι δεῖ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ
δύναμιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ τύχην συνελθεῖν, ἵνα κάλλος ἅμα καὶ μέγεθος αἱ
πολιτικαὶ πράξεις λάβωσιν, οὐ θαυμαστόν ἐστιν. ὡς γὰρ Ἱππόμαχος 4
ὁ ἀλείπτης ἔλεγε τοὺς γεγυμνασμένους παρ' αὐτῷ κἂν κρέας ἐξ ἀγορᾶς
ἰδὼν φέροντας ἐπιγνῶναι πόρρωθεν, οὕτω τὸν λόγον ἐστὶν εἰκὸς τῶν πε-
15 παιδευμένων ὁμοίως ἕπεσθαι ταῖς πράξεσιν, ἐμμέλειάν τινα καὶ ῥυθμὸν
ἐπιφέροντα μετὰ τοῦ πρέποντος.

2. Αἱ δὲ τύχαι, τοῖς συμπτώμασι μᾶλλον ἢ ταῖς προαιρέσεσιν οὖσαι αἱ d
136 Z^{1} αὐταί, συνάγουσι τῶν ἀνδρῶν τοὺς βίους εἰς ὁμοιότητα. προανῃρέθησαν 2
γὰρ ἀμφότεροι τοῦ τέλους, εἰς ὃ προὔθεντο τὰς πράξεις ἐκ πολλῶν καὶ
20 μεγάλων ἀγώνων καταθέσθαι μὴ δυνηθέντες. ὃ δὲ πάντων θαυμασιώ- 3
τατον, ὅτι καὶ τὸ δαιμόνιον ἀμφοτέροις ὑπεδήλωσε τὴν τελευτήν, ὁμοίως
2 S ἑκατέρῳ φάσματος εἰς ὄψιν οὐκ εὐμενοῦς παραγενομένου. καίτοι λόγος τίς 4

Codices: **Λ** (= **L** cum apographis **H A D** Iunt.); **P**; **Q** (= **CBMV**^{b} aut omnes aut plures); **Z** (= **F**^{a}**M**^{b}) cf. Life of Dion by W. H. Porter, Dublin 1952. Ziegler Mus. Rhen. 81, 1932, 70 sqq.

12 cf. Ael. v. h. 2, 6. 14, 8

[**ΛPQZ**] **2** *σώσιε* **PB** ‖ **3** *μηνιεῖν* **ΛP** ‖ **5** *ἀκαδημία*: corr. Sint. ‖ **7** *αὐτῶν* **CP**^{2} ‖ **8** *τοῖς*] *τοῦ* **C** ‖ **9** *πράξαντες* **L**^{1}**Q** ‖ **11** *ἐπὶ τὸ αὐτὸ δύναμιν* **Q** ‖ **13** *αὐτοῦ*: corr. Cor. | *κἂν* Ri.: *καὶ* codd. (*ἰδὼν* ⟨*ἂν*⟩ Cor.) ‖ **14** *οὕτως* **Λ** *οὕτω* ⟨*καὶ*⟩ Zie. ‖ **17** *οὖσαι* del. Benseler, ante *μᾶλλον* trp. Zie. *οὖσαι αἱ αὐταὶ* del. Sint. ‖ **20** *καταθέσθαι*] *κατατυχεῖν* Sol. sed cf. Philop. 17, 2 Pelop. 34, 5 | *μὴ δυν.* ⟨*τυχεῖν*⟩ Ri. ⟨*τυχ.*⟩ *μ. δ.* Porter

ἐστι τῶν ἀναιρούντων τὰ τοιαῦτα, μηδενὶ ἂν νοῦν ἔχοντι προσπεσεῖν φάντασμα δαίμονος μηδ' εἴδωλον, ἀλλὰ παιδάρια καὶ γύναια καὶ παραφόρους
e δι' ἀσθένειαν ἀνθρώπους ἔν τινι πλάνῳ ψυχῆς ἢ δυσκρασίᾳ σώματος γενομένους, δόξας ἐφέλκεσθαι κενὰς καὶ ἀλλοκότους, δαίμονα πονηρὸν ἐν
5 αὑτοῖς [εἶναι] δεισιδαιμονίαν ἔχοντας. εἰ δὲ Δίων καὶ Βροῦτος, ἄνδρες 5 ἐμβριθεῖς καὶ φιλόσοφοι καὶ πρὸς οὐδὲν ἀκροσφαλεῖς οὐδ' εὐάλωτοι πάθος, οὕτως ὑπὸ φάσματος διετέθησαν, ὥστε καὶ φράσαι πρὸς ἑτέρους, οὐκ οἶδα μὴ τῶν πάνυ παλαιῶν τὸν ἀτοπώτατον ἀναγκασθῶμεν προσδέχε-
6 σθαι λόγον, ὡς τὰ φαῦλα δαιμόνια καὶ βάσκανα, προσφθονοῦντα τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι καὶ ταῖς πράξεσιν ἐνιστάμενα, ταραχὰς καὶ φόβους 10
f ἐπάγει, σείοντα καὶ σφάλλοντα τὴν ἀρετήν, ὡς μὴ διαμείναντες ἀπτῶτες ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀκέραιοι βελτίονος ἐκείνων μοίρας μετὰ τὴν τελευτὴν τύχωσιν.

7 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ἄλλον ἀνακείσθω λόγον. ἐν τούτῳ δέ, δωδεκάτῳ τῶν παραλλήλων ὄντι βίων, τὸν τοῦ πρεσβυτέρου προεισαγάγωμεν. 15

a.406/5 **3.** Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάς, εὐθὺς ἔγημε τὴν 137Z[1]
959 2 Ἑρμοκράτους τοῦ Συρακοσίου θυγατέρα. ταύτην, οὔπω τῆς τυραννίδος
a.405 ἱδρυμένης βεβαίως, ἀποστάντες οἱ Συρακόσιοι δεινὰς καὶ παρανόμους ὕβρεις εἰς τὸ σῶμα καθύβρισαν, ἐφ' αἷς προήκατο τὸν βίον ἑκουσίως.
a.398 3 Διονύσιος δὲ τὴν ἀρχὴν ἀναλαβὼν καὶ κρατυνάμενος, αὖθις ἄγεται δύο 20 γυναῖκας ἅμα, τὴν μὲν ἐκ Λοκρῶν ὄνομα Δωρίδα, τὴν δ' ἐπιχώριον Ἀριστομάχην, θυγατέρα Ἱππαρίνου, πρωτεύσαντος ἀνδρὸς Συρακοσίων καὶ Διονυσίῳ συνάρξαντος, ὅτε πρῶτον αὐτοκράτωρ ἐπὶ τὸν πόλεμον
4 ᾑρέθη στρατηγός. λέγεται δ' ἡμέρᾳ μὲν ἀμφοτέρας ἀγαγέσθαι μιᾷ, καὶ
b μηδενὶ γενέσθαι φανερὸς ἀνθρώπων, ὁποτέρᾳ προτέρᾳ συνέλθοι, τὸν δ' 3S ἄλλον χρόνον ἴσον νέμων ἑαυτὸν διατελεῖν ἑκατέρᾳ, κοινῇ μὲν εἰθισμένων 26
5 δειπνεῖν μετ' αὐτοῦ, παρὰ νύκτα δ' ἐν μέρει συναναπαυομένων. καίτοι

16 Diod. 13, 96, 3. 112, 4. 14, 44, 5—45, 1. 16, 6, 2 Athen. 12, 541 d schol. Plat. epist. 4, 320 a Ael. v. h. 13, 10 Cic. Tusc. 5, 59 Val. Max. 9, 13 ext. 4 || **22** Plat. epist. 8, 353 b Aristot. pol. 5, 1306 a 1

[**ΛPQZ**] **1** ἂν post προσπεσεῖν trp. Zie. || **5** εἶναι del. Cor. (qui et τὴν δεισ.); εἶναι καὶ δεισ. **Q** ἕνα vel ἀεὶ Br. νὴ Δία Sint. || **7** πρὸς] δι' **L**[1] || **7.8** οὐκ οἶδα] δέδοικα Madvig, sed Phoc. 32, 7 cft. Herw. || **10** ταραχὰς – **11** σφάλλοντα om. **P**[1] || **15** βίωι: corr. Br. βιβλίῳ Vulc.; cf. Demosth. 3, 1. Per. 2, 5, unde conicias ἐν τούτῳ δὲ ⟨τῷ βιβλίῳ⟩, δωδεκάτῳ . . . βίων || **17** συρακοσίου **L** συρακουσίου **PQ** συρρακουσίου **Z**; sic et deinceps || **22** Ἱππ. θυγ. Zie. || **26** νέμειν **L**[1]

τῶν Συρακοσίων ἐβούλετο τὸ πλῆθος τὴν ἐγγενῆ πλέον ἔχειν τῆς ξένης, ἀλλ' ὑπῆρχεν ἐκείνῃ προτέρᾳ τεκούσῃ τὸν πρεσβεύοντα τῆς Διονυσίου γενεᾶς υἱὸν [αὐτῇ] βοηθεῖν πρὸς τὸ γένος. ἡ δ' Ἀριστομάχη πολὺν χρόνον 6 ἄπαις συνῴκει τῷ Διονυσίῳ, καίπερ σπουδάζοντι περὶ τὴν ἐκ ταύτης 5 τέκνωσιν, ὅς γε καὶ τὴν μητέρα τῆς Λοκρίδος, αἰτιασάμενος καταφαρμακεύειν Ἀριστομάχην, ἀπέκτεινε. c

138 Z[1] **4.** Ταύτης ἀδελφὸς ὢν ὁ Δίων, ἐν ἀρχῇ μὲν εἶχε τιμὴν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς, ὕστερον δὲ τοῦ φρονεῖν διδοὺς πεῖραν ἤδη καθ' ἑαυτὸν ἠγαπᾶτο παρὰ τῷ τυράννῳ, καὶ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις εἴρητο τοῖς ταμίαις, ὅ τι ἂν αἰτῇ 2 10 Δίων διδόναι, [δι]δόντας δὲ πρὸς αὐτὸν αὐθημερὸν φράζειν. ὢν δὲ καὶ 3 πρότερον ὑψηλὸς τῷ ἤθει καὶ μεγαλόφρων καὶ ἀνδρώδης, ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκε πρὸς ταῦτα θείᾳ τινὶ τύχῃ Πλάτωνος εἰς Σικελίαν παραβαλόντος κατ' οὐδένα λογισμὸν ἀνθρώπινον· ἀλλὰ δαίμων τις ὡς ἔοικε, πόρρωθεν 4 ἀρχὴν ἐλευθερίας [παρα]βαλλόμενος Συρακοσίοις καὶ τυραννίδος κατά- d 15 λυσιν μηχανώμενος, ἐκόμισεν ἐξ Ἰταλίας εἰς Συρακούσας Πλάτωνα καὶ *a.388/87* Δίωνα συνήγαγεν εἰς λόγους αὐτῷ, νέον μὲν ὄντα κομιδῇ, πολὺ δ' εὐμαθέ- 5 στατον ἁπάντων τῶν Πλάτωνι συγγεγονότων καὶ ὀξύτατον ὑπακοῦσαι πρὸς ἀρετήν, ὡς αὐτὸς γέγραφε Πλάτων (ep. 7, 327 a) καὶ τὰ πράγματα 6 μαρτυρεῖ. τραφεὶς γὰρ ἐν ἤθεσιν ὑπὸ τυράννῳ ταπεινοῖς, καὶ βίου μὲν ἀν- 20 ίσου καὶ καταφόβου, θεραπείας δὲ νεοπλούτου καὶ τρυφῆς ἀπειροκάλου καὶ διαίτης ἐν ἡδοναῖς καὶ πλεονεξίαις τιθεμένης τὸ καλὸν ἐθὰς καὶ μεστὸς 4 S γενόμενος, ὡς πρῶτον ἐγεύσατο λόγου καὶ φιλοσοφίας ἡγεμονικῆς πρὸς 7 e ἀρετήν, ἀνεφλέχθη τὴν ψυχὴν ταχύ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν εὐπαθείᾳ τῶν 24 καλῶν ἀκάκως πάνυ καὶ νεωτερικῶς προσδοκήσας ὑπὸ τῶν αὐτῶν λόγων 139 Z[1] ὅμοια πείσεσθαι Διονύσιον, ἐσπούδασε καὶ διεπράξατο ποιησάμενον σχολὴν αὐτὸν ἐντυχεῖν Πλάτωνι καὶ ἀκοῦσαι.

7 Diod. 16, 6, 3 Nep. Dion 1, 1 schol. Plat. epist. 4, 320 a || **11** Plat. epist. 7, 326 e. 327 a Nep. Dion 2, 2. 3

[**ΛPQZ**] **1** τὴν] τῇ **Z** || **2** ἐκείνῃ προτέρᾳ ὑπῆρχε: trp. Zie. ἐκείνη προτέρα ὑπ. τεκοῦσα **QA** || **3** αὐτῇ del. Sint. (qui et ἐκείνης προτέρας ὑπῆρχε τεκούσης) | γένος] μέρος **Q** || **5** ὅς γε] ὥστε Cor. || **8** ⟨καὶ⟩ καθ' Cor. || **9** ταμείαις **L**[1] ταμεί (sic) **P**[1] ταμείοις **Q** || **10** διδόντας: corr. Rei. || **13** ⟨καὶ⟩ κατ' Sch. || **14** παραβαλλόμενος: corr. Cor. cl. Plat. || **14.15** κατάλυσιν ἐσομένην μηχανώμενος Plat. μηχ. κατ. **Q** || **17** συγγεγονότων] συναγαγόντων **L**[1] || **18** ἔγραφε vel ἔγραψε **Z** || **20** ἀπειροκάλλου **P**[1]**V**[b]**F**[a] || **21** καί[2] om. **L**[1]**P**[1] ἐθὰς καὶ om. **M** καὶ μεστὸς om. **ZC** || **23** ταχὺ om. **Z** ταχὺ τὴν ψυχὴν **C** | εὐπειθείᾳ: em. Zie. cl. mor. 589 c 640 e 916 a. 528 d 661 c 949 e Alex. 35, 2 || **25** ἐπράξατο **ΛP**[1]**Q** | ποιησάμενον Bekk.: ποιησάμενος codd. ποιησαμένῳ Rei.

a.388/87 5. *Γενομένης δὲ τῆς συνουσίας αὐτοῖς τὸ μὲν ὅλον περὶ [ἀνδρὸς] ἀρετῆς, πλείστων δὲ περὶ ἀνδρείας διαπορηθέντων, ὡς πάντα μᾶλλον ὁ Πλάτων ἢ τοὺς τυράννους ἀπέφαινεν ἀνδρείους, ἐκ δὲ τούτου τραπόμενος περὶ δικαιοσύνης ἐδίδασκεν, ὡς μακάριος μὲν ὁ τῶν δικαίων, ἄθλιος δ' ὁ τῶν* f 2 *ἀδίκων βίος, οὔτε τοὺς λόγους ἔφερεν ὁ τύραννος, ὥσπερ ἐξελεγχόμενος,* 5 *ἤχθετό τε τοῖς παροῦσι θαυμαστῶς ἀποδεχομένοις τὸν ἄνδρα καὶ κηλου-* 3 *μένοις ὑπὸ τῶν λεγομένων. τέλος δὲ θυμωθεὶς καὶ παροξυνθείς, ἠρώτησεν* 4 *αὐτόν, ὅ τι δὴ βουλόμενος εἰς Σικελίαν παραγένοιτο. τοῦ δὲ φήσαντος ἀγαθὸν ἄνδρα ζητεῖν, ὑπολαβὼν ἐκεῖνος „ἀλλὰ νὴ τοὺς θεοὺς" εἶπε „καὶ* 5 *φαίνῃ μήπω τοιοῦτον εὑρηκώς." οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Δίωνα τοῦτ' ⟨οὔπω⟩* 10 960 *τέλος ᾤοντο τῆς ὀργῆς γεγονέναι, καὶ τὸν Πλάτωνα σπεύδοντες συνεξέπεμπον ἐπὶ τριήρους, ἣ Πόλλιν ἐκόμιζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Σπαρτιάτην.* 6 *ὁ δὲ Διονύσιος κρύφα τοῦ Πόλλιδος ἐποιήσατο δέησιν, μάλιστα μὲν ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα κατὰ πλοῦν, εἰ δὲ μή, πάντως ἀποδόσθαι· βλαβήσεσθαι γὰρ οὐδέν, ἀλλ' εὐδαιμονήσειν ὁμοίως δίκαιον ὄντα, κἂν δοῦλος* 15 7 *γένηται. διὸ καὶ λέγεται Πόλλις εἰς Αἴγιναν φέρων ἀποδόσθαι Πλάτωνα, πολέμου πρὸς Ἀθηναίους ὄντος αὐτοῖς καὶ ψηφίσματος ὅπως ὁ ληφθεὶς Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ πιπράσκηται.*

8 *Οὐ μὴν ὅ γε Δίων ἔλαττον εἶχε παρὰ τῷ Διονυσίῳ τιμῆς ἢ πίστεως,* 140 Z' b *ἀλλὰ πρεσβείας τε τὰς μεγίστας διῴκει, πεμπόμενος πρὸς Καρχηδονίους,* 20 *ἐθαυμάσθη τε διαφερόντως, καὶ τὴν παρρησίαν ἔφερεν αὐτοῦ μόνου σχε-* 5 S *δόν, ἀδεῶς λέγοντος τὸ παριστάμενον, ὡς καὶ τὴν περὶ Γέλωνος ἐπίπληξιν.* 9 *χλευαζομένης γὰρ ὡς ἔοικε τῆς Γέλωνος ἀρχῆς, αὐτόν τε τὸν Γέλωνα τοῦ Διονυσίου γέλωτα τῆς Σικελίας γεγονέναι φήσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι τὸ σκῶμμα προσεποιοῦντο θαυμάζειν, ὁ δὲ Δίων δυσχεράνας „καὶ μὴν"* 25 *ἔφη „σὺ τυραννεῖς διὰ Γέλωνα πιστευθείς· διὰ σὲ δ' οὐδεὶς ἕτερος πιστευ-* 10 *θήσεται." τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται κάλλιστον μὲν Γέλων ἐπιδειξάμενος* c *θέαμα μοναρχουμένην πόλιν, αἴσχιστον δὲ Διονύσιος.*

1 c. 5, 1—7 Diod. 15, 7, 1 Diog. Laert. 3, 18—20 Nep. Dion 2, 3 || **19** c. 5, 8 Nep. Dion 1, 3—5

[**ΛPQZ**] **1** *ἀνδρὸς* del. Zie. l. c. 70 || **2** *ἀνδρίας* **QM**[b] *ἀνδρὸς* ante corr. **P** | *πάντας* Rei. | *ὁ* om. **QZ** || **5** *ἐξελεγχόμενος ὥσπερ* **ZC** || **9** *ζητῶν* Zie. | *τοὺς* om. **Λ** || **10** ⟨*οὔπω*⟩ Zie. l. c. 70 post ⟨*οὐ*⟩ *τοῦτο* Cor. cf. Erbse l. c. 294 || **11** *σπεύδοντα*: corr. Li. || **12** *πόλιν* hic et postea **P**[1]**Q** et hic quidem et **Z** || **16** *καὶ* om. **QZ** || **20** *τε* om. **P**[1] | ⟨*καὶ*⟩ *πεμπόμενος* Laar Sint. || **21** *τε* **Z** et ut vid. **MV**[b]: *δὲ* **ΛPBC** del. Laar Sint. || **23** *αὐτοῦ* Kurtz | *τοῦ* om. **P**[1]

6. Ὄντων δὲ Διονυσίῳ παίδων τριῶν μὲν ἐκ τῆς Λοκρίδος, τεττάρων δ' ἐξ Ἀριστομάχης, ὧν δύο ἦσαν θυγατέρες, Σωφροσύνη καὶ Ἀρετή, Σωφροσύνην μὲν Διονυσίῳ τῷ υἱῷ συνῴκισεν, Ἀρετὴν δὲ Θεαρίδῃ τῷ ἀδελφῷ. τελευτήσαντος δὲ τοῦ [ἀδελφοῦ] Θεαρίδου, Δίων ἔλαβε τὴν
5 Ἀρετήν, ἀδελφιδῆν οὖσαν.

Ἐπεὶ δὲ νοσῶν ἔδοξεν ὁ Διονύσιος ἀβιώτως ἔχειν, ἐπεχείρησεν αὐτῷ 2 a.367 διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀριστομάχης τέκνων ὁ Δίων, οἱ δ' ἰατροὶ τῷ μέλλοντι τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι χαριζόμενοι, καιρὸν οὐ παρέσχον· ὡς δὲ 3
9 Τίμαιός φησι (FGrH 566 F 109), καὶ φάρμακον ὑπνωτικὸν αἰτοῦντι
141 Z[1] δόντες, ἀφείλοντο τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ, θανάτῳ συνάψαντες τὸν ὕπνον. d
οὐ μὴν ἀλλὰ συλλόγου πρώτου τῶν φίλων γενομένου παρὰ τὸν νέον 4 Διονύσιον, οὕτω διελέχθη περὶ τῶν συμφερόντων πρὸς τὸν καιρὸν ὁ Δίων, ὥστε τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῇ μὲν φρονήσει παῖδας ἀποδεῖξαι, τῇ δὲ παρρησίᾳ δούλους τῆς τυραννίδος, ἀγεννῶς καὶ περιφόβως τὰ πολλὰ
15 πρὸς χάριν τῷ μειρακίῳ συμβουλεύοντας. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξέπληξε, τὸν 5 ἀπὸ Καρχηδόνος κίνδυνον ἐπικρεμάμενον τῇ ἀρχῇ δεδοικότας, ὑποσχόμενος, εἰ μὲν εἰρήνης δέοιτο Διονύσιος, πλεύσας εὐθὺς εἰς Λιβύην ὡς ἄριστα
6 S διαθήσεσθαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ πολεμεῖν προθυμοῖτο, θρέψειν αὐτὸς ἰδίοις e τέλεσι καὶ παρέξειν εἰς τὸν πόλεμον αὐτῷ πεντήκοντα τριήρεις πλεούσας.
20 **7.** Ὁ μὲν οὖν Διονύσιος ὑπερφυῶς τὴν μεγαλοψυχίαν ἐθαύμασε καὶ τὴν προθυμίαν ἠγάπησεν· οἱ δ' ἐλέγχεσθαι τῇ λαμπρότητι καὶ ταπεινοῦσθαι τῇ δυνάμει τοῦ Δίωνος οἰόμενοι, ταύτην εὐθὺς ἀρχὴν λαβόντες οὐδεμιᾶς ἐφείδοντο φωνῆς, ᾗ τὸ μειράκιον ἐξαγριαίνειν ἔμελλον πρὸς αὐτόν, 2 ὡς ὑπερχόμενον διὰ τῆς θαλάττης τυραννίδα καὶ περισπῶντα ταῖς ναυσὶ
25 τὴν δύναμιν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης παῖδας, ἀδελφιδοῦς ὄντας αὐτῷ. φανερώταται δὲ καὶ μέγισται τῶν εἰς φθόνον καὶ μῖσος αἰτιῶν ὑπῆρχον ἡ 3 f τοῦ βίου διαφορὰ καὶ τὸ τῆς διαίτης ἄμεικτον. οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς 4 νέου τυράννου καὶ τεθραμμένου φαύλως ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν ἡδοναῖς

1 Diod. 16, 6, 2 Nep. Dion 1, 1 || **6** Nep. Dion 2, 4. 5 Iustin. 20, 5, 14 || **15** cf. Diod. 16, 5, 2 || **27** Aristot. probl. 28, 949 a 25 Athen. 10, 435 d. e. 437 b Iustin. 21, 1, 3—2, 1

[**ΛPQZ**] **1** ὄντων] ὅταν **L**[1] || **2** Ἀρέτη et deinceps Sint. cf. Zie. l. c. 71 || **3** Σωφροσύνην . . . Ἀρετὴν Anon.: σωφροσύνη . . . ἀρετὴ | συνῴκισεν **C** Cor.: συνώκησεν || **4** ἀδελφοῦ del. Sint. || **6** ὁ διονύσιος ἔδοξεν **C** || **8** καὶ χαριζόμενοι **L**[1] || **10** διδόντες **QZ** | αὐτοῦ om. **F**[a] αὐτῶ **C** || **18** αὐτὸς] αὐτὸν **P**[1] || **19** αὐτῷ] αὐτὸν ante corr. **L**[1] | ⟨εὖ⟩ πλεούσας Herw. | post πλεούσας repetit εἰς τὸν πόλεμον **Z** || **20** ἠγάπησε . . . **21** ἐθαύμασεν inverso ordine **Z** || **24** ⟨τὴν⟩ τυραννίδα Zie. || **25** ἑαυτῶι **P**[1]

καὶ κολακείαις καταλαμβάνοντες, ἀεί τινας ἔρωτας καὶ διατριβὰς ἐμη- 142Z'
961 *χανῶντο ῥεμβώδεις περὶ πότους καὶ γυναῖκας καὶ παιδιὰς ἑτέρας ἀσχή-*
5 *μονας, ὑφ' ὧν ἡ τυραννὶς ὥσπερ σίδηρος μαλασσομένη, τοῖς μὲν ἀρχομένοις*
ἐφάνη φιλάνθρωπος καὶ τὸ λίαν ἀπάνθρωπον ὑπανῆκεν, οὐκ ἐπιεικείᾳ
6 *τινὶ μᾶλλον ἢ ῥᾳθυμίᾳ τοῦ κρατοῦντος ἀμβλυνομένη· ἐκ δὲ τούτου* 5
προϊοῦσα καὶ νεμομένη κατὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις τοὺς ἀδα-
μαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους, οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἔφη δεδεμένην
7 *ἀπολείπειν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. ἡμέρας γὰρ ὥς φασιν*
ἐνενήκοντα συνεχῶς ἔπινεν ἀρξάμενος, καὶ τὴν αὐλὴν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ,
b *σπουδαίοις ἀνδράσι καὶ λόγοις ἄβατον καὶ ἀνείσοδον οὖσαν, μέθαι καὶ* 10
σκώμματα καὶ ψαλμοὶ καὶ ὀρχήσεις καὶ βωμολοχίαι κατεῖχον.

8. *Ἦν οὖν ὡς εἰκὸς ὁ Δίων ἐπαχθής, εἰς οὐδὲν ἡδὺ καὶ νεωτερικὸν*
ἐνδιδοὺς ἑαυτόν. διὸ καὶ πιθανὰ κακιῶν προσρήματα ταῖς ἀρεταῖς ἐπι- 7 S
φέροντες αὐτοῦ διέβαλλον, ὑπεροψίαν τὴν σεμνότητα καὶ τὴν παρρησίαν
αὐθάδειαν ἀποκαλοῦντες, καὶ νουθετῶν κατηγορεῖν ἐδόκει, καὶ μὴ συν- 15
2 *εξαμαρτάνων καταφρονεῖν. ἀμέλει δὲ καὶ φύσει τινὰ τὸ ἦθος ὄγκον εἶχεν*
3 *αὐτοῦ καὶ τραχύτητα δυσπρόσοδον ἐντεύξει καὶ δυσξύμβολον. οὐ γὰρ*
μόνον ἀνδρὶ νέῳ καὶ διατεθρυμμένῳ τὰ ὦτα κολακείαις ἄχαρις ἦν συγ-
c *γενέσθαι καὶ προσάντης, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν πάνυ χρωμένων αὐτῷ καὶ τὴν* 143Z'
ἁπλότητα καὶ τὸ γενναῖον ἀγαπώντων τοῦ τρόπου κατεμέμφοντο τῆς ὁμι- 20
λίας, ὡς ἀγροικότερον καὶ βαρύτερον πολιτικῶν χρειῶν τοῖς δεομένοις
4 *συναλλάσσοντα. περὶ ὧν καὶ Πλάτων ὕστερον ὥσπερ ἀποθεσπίζων ἔγραψε*
πρὸς αὐτόν (ep. 4, 321 b), *ἐξευλαβεῖσθαι τὴν αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ συνοι-*
5 *κοῦσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε πλείστου δοκῶν ἄξιος ὑπάρχειν διὰ τὰ πράγ-*
ματα, καὶ μόνος ἢ μάλιστα τὴν τυραννίδα σαλεύουσαν ἂν ὀρθοῦν καὶ δια- 25
φυλάττειν, ἐγίνωσκεν οὐ πρὸς χάριν ἀλλ' ἄκοντος ὑπὸ χρείας τοῦ τυράννου
πρῶτος ὢν καὶ μέγιστος.

6 Ael. v. h. 6, 12; cf. p. 100, 7 || **16** cf. c. 52, 5. 6 Coriol. 15, 4 mor. 53e. 69f Paroemiogr. Gr. II 440

[**ΛPQZ**] **1** *ἐμηχανῶντο*] *ἐμνῶντο* **Λ** || **4** *ἀπάνθρωπον* **QZ**L^2P^2: *φιλάνθρωπον* L^1P^1 *φιλόνεικον* mg. m. 3 **L** | *ὑπανῆκεν* L^2P^2: *ἐπανῆκεν* L^1P^1**QZ** || **5** *ἢ*] *δὲ* Sol. || **8** *ἀπολείπειν* Cor.: *ἀπολειπεῖν* P^1 *ἀπολιπεῖν* cet. || **9** *ἐνενήκοντα* etiam Ath. 10, 435e ex Aristot. *ἐν τῇ Συρακοσίων πολιτείᾳ* (=fg. 588 Rose) | ⟨*ἕωθεν*⟩ *ἀρξάμενος* Rei. || **12** *οὖν* om. P^1 || **15** *παρηγορεῖν* P^1 || **16** *δὲ* om. P^1 || **17** *ταχύτητα* L^1 | *καὶ δυσπρόσοδον* **Q** || **18** *συγγενέσθαι* om. **Z** || **19** *πολλοὶ δὲ καὶ*] *ἀλλὰ καὶ πολλοὶ* **Z** || **23** *σύνοικον οὖσαν* Cor. ex Plat. (et Coriol. l. c. Alcib. 42, 3 Dio 52, 5 mor. 69f) || **25** *μάλιστα* ⟨*ἱκανὸς*⟩ Rei. | *ἀνορθοῦν*: em. Zie. *ὀρθοῦν* Sint. cl. Brut. 56, 5. 9

9. Αἰτίαν δὲ τούτου τὴν ἀπαιδευσίαν εἶναι νομίζων, ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς διατριβὰς ἐλευθερίους ἐφιλοτιμεῖτο καὶ γεῦσαι λόγων καὶ μαθημάτων d ἠθοποιῶν, ὡς ἀρετήν τε παύσαιτο δεδιὼς καὶ τοῖς καλοῖς χαίρειν ἐθισθείη. φύσει γὰρ οὐ γεγόνει τῶν φαυλοτάτων τυράννων ὁ Διονύσιος, ἀλλ' 2
5 ὁ πατὴρ δεδοικώς, μὴ φρονήματος μεταλαβὼν καὶ συγγενόμενος νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις ἐπιβουλεύσειεν αὐτῷ καὶ παρέλοιτο τὴν ἀρχήν, ἐφρούρει κατάκλειστον οἴκοι, δι' ἐρημίαν ὁμιλίας ἑτέρας καὶ ἀπειρίᾳ πραγμάτων ὥς φασιν ἁμάξια καὶ λυχνίας καὶ δίφρους ξυλίνους καὶ τραπέζας τεκταινόμενον.

10 Οὕτω γὰρ ἦν ἄπιστος καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὕποπτος καὶ προβε- 3 e
8 S βλημένος διὰ φόβον ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος, ὥστε μηδὲ τῆς κεφαλῆς τὰς
144 Z[1] τρίχας ἀφελεῖν κουρικαῖς μαχαίραις, ἀλλὰ τῶν πλαστῶν τις ἐπιφοιτῶν ἄνθρακι τὴν κόμην περιέκαιεν. εἰσῄει δὲ πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιον οὔτ' 4 ἀδελφὸς οὔθ' υἱὸς ὡς ἔτυχεν ἠμφιεσμένος, ἀλλ' ἔδει πρὶν εἰσελθεῖν ἀπο-
15 δύντα τὴν ἑαυτοῦ στολὴν ἕκαστον ἑτέραν ἀναλαβεῖν, ὁραθέντα γυμνὸν ὑπὸ τῶν φυλαττόντων. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ ποτε χωρίου 5 φύσιν ἐξηγούμενος, λαβὼν λόγχην παρά τινος τῶν δορυφόρων, ὑπ- f έγραψε τὸν τόπον, ἐκείνῳ μὲν ἰσχυρῶς ἐχαλέπηνε, τὸν δὲ δόντα τὴν λόγχην ἀπέκτεινεν. ἔλεγε δὲ τοὺς φίλους φυλάττεσθαι, νοῦν ἔχοντας εἰδὼς καὶ 6
20 βουλομένους μᾶλλον τυραννεῖν ἢ τυραννεῖσθαι. καὶ Μαρσύαν δέ τινα τῶν 7 προηγμένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τεταγμένων ἐφ' ἡγεμονίας ἀνεῖλε, δόξαντα κατὰ τοὺς ὕπνους σφάττειν αὐτόν, ὡς ἀπ' ἐννοίας μεθημερινῆς καὶ δια- **962** λογισμοῦ τῆς ὄψεως ταύτης εἰς τὸν ὕπνον αὐτῷ παραγενομένης. ὁ μὲν δὴ 8 Πλάτωνι θυμωθείς, ὅτι μὴ πάντων αὐτὸν ἀνθρώπων ἀνδρειότατον [ὄντα]
25 ἀπέφηνεν, οὕτω περίφοβον καὶ τοσούτων ὑπὸ δειλίας κακῶν μεστὴν εἶχε τὴν ψυχήν.

10. Τὸν δ' υἱὸν αὐτοῦ καθάπερ εἴρηται διαλελωβημένον ἀπαιδευσίᾳ καὶ συντετριμμένον τὸ ἦθος ὁ Δίων ὁρῶν, παρεκάλει πρὸς παιδείαν τραπέσθαι καὶ δεηθῆναι τοῦ πρώτου τῶν φιλοσόφων πᾶσαν δέησιν, ἐλθεῖν εἰς

4 Plat. epist. 7, 328a || **8** cf. Plut. Demetr. 20, 2—4 || **11** Diod. 20, 63, 3 Cic. Tusc. 5, 58 off. 2, 25 Val. Max. 9, 13 ext. 4 || **13** cf. c. 19, 2 Timol. 15, 5 || **23** cf. c. 5, 1. 2

[**ΛPQZ**] **3** ἀρετῇ τε παῦσαι τὸ L[1] || **8** λύχνια Cor. λυχνία Sch. ut Cim. 6, 4 λυχνίδια Demetr. 20, 3 || **12** ἀφαιρεῖν Cor. ἀφελεῖν ⟨ἐᾶν⟩ Zie. | πελατῶν Sol. πελταστῶν Pasquali Stud. Ital. n. s. 10, 67; num ⟨τριχο⟩πλαστῶν? || **16** αὐτοῦ Q || **18** ἐχαλέπηνε **BC** Cor.: ἐχαλέπαινε || **19** καὶ om. P[1] || **24** πλάτων P[1]Q | ὅτι om. Q | ὄντα del. Br. || **25** τοσοῦτον L[1]P || **28** τὸ om. Q

2 Σικελίαν, ἐλθόντι δὲ παρασχεῖν αὐτόν, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς
ἀρετὴν λόγῳ, καὶ πρὸς τὸ θειότατον ἀφομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων
b καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγουμένῳ πειθόμενον ἐξ ἀκοσμίας κόσμος ἐστί,
3 πολλὴν μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσεται, πολλὴν δὲ τοῖς πολίταις, 145 Z
ὅσα νῦν ἐν ἀθυμίᾳ διοικοῦσι πρὸς ἀνάγκην τῆς ἀρχῆς, ταῦτα σωφροσύνῃ 5
καὶ δικαιοσύνῃ μετ' εὐμενείας πατρονομουμένοις παρασχών, καὶ γενόμε-
4 νος βασιλεὺς ἐκ τυράννου. τοὺς γὰρ ἀδαμαντίνους δεσμοὺς οὐχ, ὥσπερ ὁ 9 S
πατὴρ ἔλεγεν αὐτοῦ, φόβον καὶ βίαν καὶ νεῶν πλῆθος εἶναι καὶ βαρβάρων
μυρίανδρον φυλακήν, εὔνοιαν δὲ καὶ προθυμίαν καὶ χάριν ἐγγενομένην
c ὑπ' ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης, ἃ καίπερ ὄντα μαλακώτερα τῶν συντόνων 10
καὶ σκληρῶν ἐκείνων, ἰσχυρότερα πρὸς διαμονὴν ἡγεμονίας ὑπάρχειν.
5 χωρὶς δὲ τούτων ἀφιλότιμον εἶναι καὶ ἄζηλον τὸν ἄρχοντα, τὸ μὲν σῶμα
[τι] περιττῶς ἀμπεχόμενον, καὶ τῇ περὶ τὴν οἴκησιν ἁβρότητι καὶ κατα-
σκευῇ λαμπρυνόμενον, ὁμιλίᾳ δὲ καὶ λόγῳ μηδὲν ὄντα τοῦ προστυχόντος
σεμνότερον, μηδὲ τῆς ψυχῆς τὸ βασίλειον ἀξιοῦντα κεκοσμημένον ἔχειν 15
βασιλικῶς καὶ πρεπόντως.

11. Ταῦτα πολλάκις τοῦ Δίωνος παραινοῦντος, καὶ τῶν λόγων τοῦ
Πλάτωνος ἔστιν οὕστινας ὑποσπείροντος, ἔσχεν ἔρως τὸν Διονύσιον ὀξὺς
d 2 a.367/66 καὶ περιμανὴς τῶν τε λόγων καὶ τῆς συνουσίας τοῦ Πλάτωνος. εὐθὺς οὖν
Ἀθήναζε πολλὰ μὲν ἐφοίτα γράμματα παρὰ τοῦ Διονυσίου, πολλαὶ δ' 20
ἐπισκήψεις παρὰ τοῦ Δίωνος, ἄλλαι δ' ἐξ Ἰταλίας παρὰ τῶν Πυθαγορι-
κῶν, διακελευομένων παραγενέσθαι καὶ νέας ψυχῆς ἐξουσίᾳ μεγάλῃ καὶ
δυνάμει παραφερομένης ἐπιλαβέσθαι καὶ κατασχεῖν ἐμβριθεστέροις λογι-
3 σμοῖς. Πλάτων μὲν οὖν, ὥς φησιν αὐτός (ep. 7, 328 c), ἑαυτὸν αἰσχυνθεὶς 146 Z
μάλιστα, μὴ δόξειεν ἐν λόγοις εἶναί ⟨τις⟩ μόνον, ἔργου δ' ἑκὼν οὐδενὸς 25
ἂν ἅψασθαι, καὶ προσδοκήσας δι' ἑνὸς ἀνδρὸς ὥσπερ ἡγεμονικοῦ μέρους
e ἐκκαθαρθέντος ὅλην ἰατρεύσειν Σικελίαν νοσοῦσαν, ὑπήκουσεν.

7 cf. p. 98, 6 || **17** c. 11, 1—3 Plat. epist. 3, 316 c. 7, 327 d—329 b Diog. Laert. 3, 21 Nep. Dion 3, 1

[**ΛPQZ**] **2** *ἀρετὴν λόγων*: corr. Sol. (*ἀρετῆς λόγον* **C** Sint.) | *θειότερον*: corr. Anon. || **3** *καὶ* om. **Q** || **4** *μηχανήσηται*: corr. Sch. || **5.6** *σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην* **Q** || **6** *πατρονομούμενα*: corr. Zie. cl. Plat. leg. 3, 680 e || **8** *αὐτοῦ ἔλεγε* **Q** || **9** *ἐγγινομένην* Cor. || **10** *ὑπ'*] *δι'* **Q** || **12** *καὶ ἀφιλότιμον* **Z** | *τὸ μὲν σῶμα* Sint.: *τῶι μὲν σώματι* || **13** *ἀμπεχομένῳ* Madvig | *ἀκρότητι* **P** || **14** *παρασχόντος* **Q** || **19** *καὶ*[1] om. **P**[1] || **23** *παραφερομένης* Anon.: *περιφερομένης* || **25** *μάλα* **Q** (*τὸ μέγιστον* Plat.) | *ἐν λόγοις*] *λόγοις* Sch. *λόγος* Plat. codd. cf. Zie. l. c. 71 | *τις* add. Br. et Sol. ex Plat. || **25. 26** *οὐδὲ τινὸς ἂν* **M** *ἔργου δὲ οὐδενὸς ἄν ποτε ἑκὼν ἀνθάψασθαι* Plat. || **26** *προσδοκήσας* – **27** *νοσοῦσαν*] Plat.: *πείσας γὰρ ἕνα μόνον ἱκανῶς πάντα ἐξειργασμένος ἐσοίμην ἀγαθά* || **27** *ἰατρεύσειν* **ZC**: *ἰατρεύειν* **ΛPQ**

Οἱ δὲ τῷ Δίωνι πολεμοῦντες, φοβούμενοι τὴν τοῦ Διονυσίου μεταβολήν, a.367/66 4
ἔπεισαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυγῆς μεταπέμπεσθαι Φίλιστον, ἄνδρα καὶ πεπαι-
δευμένον περὶ λόγους καὶ τυραννικῶν ἠθῶν ἐμπειρότατον, ὡς ἀντίταγμα
10 S πρὸς Πλάτωνα καὶ φιλοσοφίαν ἐκεῖνον ἕξοντες. ὁ γὰρ δὴ Φίλιστος ἐξ 5
5 ἀρχῆς τε τῇ τυραννίδι καθισταμένῃ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχε,
καὶ τὴν ἄκραν διεφύλαξε φρουραρχῶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. ἦν δὲ λόγος
ὡς καὶ τῇ μητρὶ πλησιάζοι τοῦ πρεσβυτέρου Διονυσίου, τοῦ τυράν-
νου μὴ παντάπασιν ἀγνοοῦντος. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης, ἐκ γυναικὸς ἣν δια- 6 f
φθείρας ἑτέρῳ συνοικοῦσαν ἔσχε γενομένων αὐτῷ δυοῖν θυγατέρων, τὴν
10 ἑτέραν ἔδωκε Φιλίστῳ, μηδὲ φράσας πρὸς Διονύσιον, ὀργισθεὶς ἐκεῖνος
τὴν μὲν γυναῖκα [τοῦ Λεπτίνου] δήσας ἐν πέδαις καθεῖρξε, τὸν δὲ Φίλιστον
ἐξήλασε Σικελίας, φυγόντα παρὰ ξένους τινὰς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ὅπου καὶ
δοκεῖ τὰ πλεῖστα συνθεῖναι τῆς ἱστορίας σχολάζων. οὐ γὰρ ἐπανῆλθε τοῦ 7
147 Z[1] πρεσβυτέρου ζῶντος, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν, ὥσπερ εἴρηται,
15 κατήγαγεν αὐτὸν ὁ πρὸς Δίωνα τῶν ἄλλων φθόνος, ὡς αὐτοῖς τε μᾶλλον 963
ἐπιτήδειον ὄντα καὶ τῇ τυραννίδι βεβαιότερον.

12. Οὗτος μὲν οὖν εὐθὺς κατελθὼν διεπεφύκει τῆς τυραννίδος· τῷ
δὲ Δίωνι καὶ παρ᾽ ἄλλων ἐτύγχανον οὖσαι διαβολαὶ καὶ κατηγορίαι πρὸς
τὸν τύραννον, ὡς διειλεγμένῳ περὶ καταλύσεως τῆς ἀρχῆς πρός τε Θεο-
20 δότην καὶ πρὸς Ἡρακλείδην. ἤλπιζε μὲν γὰρ ὡς ἔοικε διὰ Πλάτωνος 2
παραγενομένου τὸ δεσποτικὸν καὶ λίαν ἄκρατον ἀφελὼν τῆς τυραννίδος,
ἐμμελῆ τινα καὶ νόμιμον ἄρχοντα τὸν Διονύσιον καταστήσειν· εἰ δ᾽ ἀντι- 3
βαίνοι καὶ μὴ μαλάσσοιτο, καταλύσας ἐκεῖνον ἐγνώκει τὴν πολιτείαν b
ἀποδιδόναι Συρακοσίοις, οὐκ ἐπαινῶν μὲν δημοκρατίαν, πάντως δὲ βελτίω
25 τυραννίδος ἡγούμενος τοῖς διαμαρτάνουσιν ὑγιαινούσης ἀριστοκρατίας.

13. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, Πλάτων εἰς a.366
11 S Σικελίαν ἀφικόμενος περὶ μὲν τὰς πρώτας ἀπαντήσεις θαυμαστῆς ἐτύγ-
χανε φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς. καὶ γὰρ ἅρμα τῶν βασιλικῶν αὐτῷ παρέστη 2
κεκοσμημένον διαπρεπῶς ἀποβάντι τῆς τριήρους, καὶ θυσίαν ἔθυσεν ὁ
30 τύραννος ὡς εὐτυχήματος μεγάλου τῇ ἀρχῇ προσγεγονότος. αἰδὼς δὲ 3 c
συμποσίων καὶ σχηματισμὸς αὐλῆς καὶ πρᾳότης αὐτοῦ τοῦ τυράννου περὶ

1 c. 11, 4—7 Plut. Timol. 15, 10 Aen. Tact. 10, 21 sqq. Diod. 15, 7, 3. 4 Dion. Hal. ad Pomp. 5 Cic. ad Q. fr. 2, 11, 4 Nep. Dion 3, 2 || 17 Plat. epist. 7, 329 b || 20 Plat. epist. 3, 315 d. 319 c Diod. 16, 6, 4

[ΛPQZ] 4 ἕξοντος P[1] || 9 εἶχε Cast. || 10 μηδὲν Steph. μὴ Zie. || 11 τοῦ Λεπτίνου del. Kurtz, cf. Timol. l. c. || 14 ὡς προείρηται Z || 23 ἐκεῖνον om. Q || 31 τοῦ om. Q

a.366 ἕκαστα τῶν χρηματιζομένων θαυμαστὰς ἐνέδωκεν ἐλπίδας μεταβολῆς
4 τοῖς πολίταις. φορὰ δέ τις ἦν ἐπὶ λόγους καὶ φιλοσοφίαν ἁπάντων, καὶ τὸ
τυραννεῖον ὥς φασι κονιορτὸς ὑπὸ πλήθους τῶν γεωμετρούντων κατεῖχεν.
5 ἡμερῶν δ' ὀλίγων διαγενομένων θυσία μὲν ἦν πάτριος ἐν τοῖς τυραννείοις· 148Z¹
τοῦ δὲ κήρυκος ὥσπερ εἰώθει κατευξαμένου διαμένειν τὴν τυραννίδα 5
ἀσάλευτον πολλοὺς χρόνους, ὁ Διονύσιος λέγεται παρεστὼς „οὐ παύσῃ"
6 φάναι „καταρώμενος ἡμῖν;" τοῦτο κομιδῇ τοὺς περὶ τὸν Φίλιστον ἐλύπη-
d σεν, ἄμαχόν τινα τοῦ Πλάτωνος ἡγουμένους ἔσεσθαι χρόνῳ καὶ συνηθείᾳ
τὴν δύναμιν, εἰ νῦν ἐκ συνουσίας ὀλίγης ἠλλοίωκεν οὕτω καὶ μεταβέβληκε
τὴν γνώμην τὸ μειράκιον. 10

14. Οὐκέτ' οὖν καθ' ἕνα καὶ λαθραίως, ἀλλὰ πάντες ἀναφανδὸν ἐλοι-
δόρουν τὸν Δίωνα, λέγοντες ὡς οὐ λέληθε κατεπᾴδων καὶ καταφαρμάσσων
τῷ Πλάτωνος λόγῳ Διονύσιον, ὅπως ἀφέντος ἑκουσίως αὐτοῦ καὶ προ-
εμένου τὴν ἀρχὴν ὑπολαβὼν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης περιστήσῃ παῖδας,
2 ὧν θεῖός ἐστιν. ἔνιοι δὲ προσεποιοῦντο δυσχεραίνειν, εἰ πρότερον μὲν 15
e Ἀθηναῖοι ναυτικαῖς καὶ πεζικαῖς δυνάμεσι μεγάλαις δεῦρο πλεύσαντες
3 ἀπώλοντο καὶ διεφθάρησαν πρότερον ἢ λαβεῖν Συρακούσας, νυνὶ δὲ δι'
ἑνὸς σοφιστοῦ καταλύσουσι τὴν Διονυσίου τυραννίδα, συμπείσαντες αὐτὸν
ἐκ τῶν μυρίων δορυφόρων ἀποδράντα, καὶ καταλιπόντα τὰς τετρακοσίας
τριήρεις καὶ τοὺς μυρίους ἱππεῖς καὶ τοὺς πολλάκις τοσούτους ὁπλίτας, 20
ἐν Ἀκαδημείᾳ τὸ σιωπώμενον ἀγαθὸν ζητεῖν καὶ διὰ γεωμετρίας εὐδαί-
μονα γενέσθαι, τὴν ἐν ἀρχῇ καὶ χρήμασι καὶ τρυφαῖς εὐδαιμονίαν Δίωνι 12S
καὶ τοῖς Δίωνος ἀδελφιδοῖς προέμενον.

4 Ἐκ τούτων ὑποψίας πρῶτον, εἶτα καὶ φανερωτέρας ὀργῆς καὶ διαφο- 149Z¹
f ρᾶς γενομένης, ἐκομίσθη τις ἐπιστολὴ κρύφα πρὸς Διονύσιον, ἣν ἐγεγρά- 25
φει Δίων πρὸς τοὺς Καρχηδονίων ἐπιμελητάς, κελεύων ὅταν Διονυσίῳ περὶ
τῆς εἰρήνης διαλέγωνται, μὴ χωρὶς αὐτοῦ ποιήσασθαι τὴν ἔντευξιν, ὡς
5 πάντα θησομένους ἀμεταπτώτως δι' αὐτοῦ. ταύτην ἀναγνοὺς Διονύσιος
Φιλίστῳ καὶ μετ' ἐκείνου βουλευσάμενος, ὥς φησι Τίμαιος (FGrH 566

18 Diod. 16, 9, 2. 70, 3 Nep. Dion 5, 3 Ael. v. h. 6, 12 || **21** Plat. epist. 7, 333c || **24** Plat. epist. 3, 316d. 7, 329c Diod. 16, 6, 4 Nep. Dion 4, 1. 2 Val. Max. 4, 1 ext. 3

[ΛPQZ] **2** τοῖς πολίταις] τῆς πολιτείας Holzapfel | ἦν – καὶ τὸ om. L¹ || **7** ἡμῶν Anon. | ἐλύπησεν] ἐκώλυσεν Q || **9** συνουσίας P et L² mg.: συνηθείας L¹QZ | ἠλλοίωσεν QZ || **10** τοῦ μειρακίου Br. || **12** φαρμάσσων P¹ || **18** καταλύουσι QZ || **21** ἀκαδημίαι: corr. Sint. | σιωπώμενον] θρυλούμενον vel σιλλαινόμενον Sol. δυσωπούμενον Naber διαπορούμενον Zie. || **23** ἀδελφοῖς Q

F 113), ὑπῆλθε τὸν Δίωνα πεπλασμέναις διαλύσεσι· καὶ μέτρια σκηψά- a.366/65 6
μενος διαλλάττεσθαί τε φήσας μόνον τ' ἀπαγαγὼν ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν 964
πρὸς τὴν θάλασσαν, ἔδειξε τὴν ἐπιστολὴν καὶ κατηγόρησεν ὡς συνιστα-
μένου μετὰ Καρχηδονίων ἐπ' αὐτόν. ἀπολογεῖσθαι δὲ βουλομένου τοῦ 7
5 Δίωνος οὐκ ἀνασχόμενος, ἀλλ' εὐθὺς ὡς εἶχεν ἐνθέμενος εἰς ἀκάτιον,
προσέταξε τοῖς ναύταις κομίζοντας αὐτὸν ἐκθεῖναι περὶ τὴν Ἰταλίαν.

15. Γενομένου δὲ τούτου καὶ φανέντος ὠμοῦ τοῖς ἀνθρώποις, τὴν μὲν
οἰκίαν τοῦ τυράννου πένθος εἶχε διὰ τὰς γυναῖκας, ἡ δὲ πόλις ἡ τῶν
Συρακοσίων ἐπῆρτο, πράγματα νεώτερα καὶ μεταβολὴν προσδεχομένη
10 ταχεῖαν ἐκ τοῦ περὶ Δίωνα θορύβου καὶ τῆς πρὸς τὸν τύραννον ἀπιστίας b
τῶν ἄλλων. ἃ δὴ συνορῶν ὁ Διονύσιος καὶ δεδοικώς, τοὺς μὲν φίλους παρ- 2
εμυθεῖτο καὶ τὰς γυναῖκας, ὡς οὐ φυγῆς, ἀλλ' ἀποδημίας τῷ Δίωνι γεγενη-
μένης, ὡς μή τι χεῖρον ὀργῇ πρὸς τὴν αὐθάδειαν αὐτοῦ παρόντος ἁμαρτεῖν
150 Z' βιασθείη· δύο δὲ ναῦς παραδοὺς τοῖς Δίωνος οἰκείοις ἐκέλευσεν ἐνθεμέ- 3
15 νοις ὅσα βούλοιντο τῶν ἐκείνου χρήματα καὶ θεράποντας ἀπάγειν πρὸς
αὐτὸν εἰς Πελοπόννησον. ἦν δ' οὐσία μεγάλη τῷ Δίωνι καὶ σχεδόν τι τυραν- 4
13 S νικὴ πομπὴ καὶ κατασκευὴ περὶ τὴν δίαιταν, ἣν οἱ φίλοι συλλαβόντες
ἐκόμιζον. ἄλλα δ' ἐπέμπετο πολλὰ παρὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἑταίρων, 5 c
ὥστε χρημάτων ἕνεκα καὶ πλούτου λαμπρὸν ἐν τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, καὶ
20 διαφανῆναι τῇ τοῦ φυγάδος εὐπορίᾳ τὴν τῆς τυραννίδος δύναμιν.

16. Πλάτωνα δὲ Διονύσιος εὐθὺς μὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετέστησεν,
ἔντιμον αὐτῷ σχήματι ξενίας φιλανθρώπου φρουρὰν μηχανησάμενος, ὡς
μὴ συμπλέοι Δίωνι μάρτυς ὧν ἠδίκητο. χρόνῳ δὲ καὶ συνδιαιτήσει, καθ- 2
άπερ ψαῦσιν ἀνθρώπου θηρίον ἐθισθεὶς ὑπομένειν [τε] τήν ⟨θ'⟩ ὁμιλίαν
25 αὐτοῦ καὶ τὸν λόγον, ἠράσθη τυραννικὸν ἔρωτα, μόνος ἀξιῶν ὑπὸ Πλάτω-
νος ἀντερᾶσθαι καὶ θαυμάζεσθαι μάλιστα πάντων, ἕτοιμος ὢν ἐπιτρέπειν d
τὰ πράγματα καὶ τὴν τυραννίδα μὴ προτιμῶντι τὴν πρὸς Δίωνα φιλίαν τῆς
πρὸς αὐτόν. ἦν οὖν τῷ Πλάτωνι συμφορὰ τὸ πάθος αὐτοῦ τοῦτο, μαινομένου 3

11 Cic. Att. 15, 10 || **21** c. 16 Plat. epist. 3, 316d—317a. 7, 329c—330b. 338a. b Diog. Laert. 3, 21

[ΛPQZ] **1** δεήσεσι **Q** || **2** μόνον μεταπαγαγὼν **Q** || **5** ἐνθέμενος **P²H²A²**: θέμενος (ἐμβιβάσας Plat.) || **6** περὶ Sch.: πρὸς | τὴν om. **ZC** || **7** ὁμοῦ **PMᵇ** || **8** ἡ² om. **Q** || **9** προσδεχόμενα **Q** || **12** ἀποδημίας ὀλίγης **Mᵇ** || **14** οἰκέταις **Q** | ἐνθεμένους Cast. || **18** ἑτέρων **P** || **20** εὐφορίᾳ **Q** || **24** ψαῦσιν Rei. recepi cl. mor. 768b. 976b. 696f. 728a: ψαύειν cf. l. c. 72 | τε trp. Latte (del. Sch.) || **28** αὐτὸ **Mᵇ** Anon. | καὶ μαινο-μένου **QZ**

a.365 καθάπερ οἱ δυσέρωτες ὑπὸ ζηλοτυπίας καὶ πολλὰς μὲν ὀργὰς ἐν ὀλί-
γῳ χρόνῳ, πολλὰς δὲ διαλλαγὰς καὶ δεήσεις ποιουμένου πρὸς αὐτόν,
ἀκροᾶσθαι δὲ τῶν λόγων καὶ κοινωνεῖν τῆς περὶ φιλοσοφίαν πραγματείας
σπουδάζοντος μὲν ὑπερφυῶς, αἰδουμένου δὲ τοὺς ἀποτρέποντας ὡς δια-
4 φθαρησομένου. ἐν τούτῳ δὲ πολέμου τινὸς ἐμπεσόντος, ἀποπέμπει τὸν 5
e 5 Πλάτωνα, συνθέμενος εἰς ὥραν ἔτους μεταπέμψασθαι Δίωνα. καὶ τοῦτο 151Z'
μὲν εὐθὺς ἐψεύσατο, τὰς δὲ προσόδους τῶν κτημάτων ἀπέπεμψεν αὐτῷ,
6 ἀξιῶν Πλάτωνα συγγνῶναι περὶ τοῦ χρόνου διὰ τὸν πόλεμον· εἰρήνης γὰρ
γενομένης τάχιστα μεταπέμψεσθαι τὸν Δίωνα, καὶ ἀξιοῦν αὐτὸν ἡσυχίαν
ἄγειν καὶ μηδὲν νεωτερίζειν μηδὲ βλασφημεῖν κατ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς 10
Ἕλληνας.

17. Ταῦτ' ἐπειρᾶτο ποιεῖν Πλάτων, καὶ Δίωνα τρέψας ἐπὶ φιλοσοφίαν
2 ἐν Ἀκαδημείᾳ συνεῖχεν. ᾤκει μὲν οὖν ἐν ἄστει παρὰ Καλλίππῳ τινὶ τῶν 14S
γνωρίμων, ἀγρὸν δὲ διαγωγῆς χάριν ἐκτήσατο, καὶ τοῦτον ὕστερον εἰς
3 Σικελίαν πλέων Σπευσίππῳ δωρεὰν ἔδωκεν· ᾧ μάλιστα τῶν Ἀθήνησι 15
f φίλων ἐχρῆτο καὶ συνδιῃτᾶτο, βουλομένου τοῦ Πλάτωνος ὁμιλίᾳ χάριν
ἐχούσῃ καὶ παιδιᾶς ἐμμελοῦς κατὰ καιρὸν ἁπτομένῃ κεραννύμενον ἐφηδύ-
4 νεσθαι τοῦ Δίωνος τὸ ἦθος. τοιοῦτος δέ τις ὁ Σπεύσιππος ἦν· ᾗ καὶ 'σκῶ-
ψαι ἀγαθὸν' αὐτὸν ἐν τοῖς Σίλλοις ὁ Τίμων προσηγόρευσεν (fg. 13 W.).
5 αὐτῷ δὲ Πλάτωνι χορηγοῦντι παίδων χορῷ τόν τε χορὸν ἤσκησεν ὁ Δίων, 20
καὶ τὸ δαπάνημα πᾶν ἐτέλεσε παρ' ἑαυτοῦ, συγχωροῦντος τοῦ Πλάτωνος
965 τὴν τοιαύτην φιλοτιμίαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς ἐκείνῳ μᾶλλον εὔνοιαν
6 ἢ δόξαν αὐτῷ φέρουσαν. ἐπεφοίτα δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὁ Δίων, καὶ
συνεσχόλαζε καὶ συνεπανηγύριζε τοῖς ἀρίστοις καὶ πολιτικωτάτοις ἀνδρά-
σιν, οὐδὲν ἐν τῇ διαίτῃ σόλοικον ἐπιδεικνύμενος οὐδὲ τυραννικὸν οὐδὲ δια- 25
τεθρυμμένον, ἀλλὰ σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν καὶ ἀνδρίαν καὶ περὶ λόγους 152Z'
7 καὶ περὶ φιλοσοφίαν εὐσχήμονας διατριβάς. ἐφ' οἷς εὔνοια παρὰ πάντων
ἐγίνετο καὶ ζῆλος αὐτῷ, τιμαί τε δημοσίᾳ καὶ ψηφίσματα παρὰ τῶν πό-
8 λεων. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Σπαρτιάτην αὐτὸν ἐποιήσαντο, τῆς Διονυσίου

13 Athen. 11, 508e || **20** Plut. Aristid. 1, 4

[**ΛPQZ**] **6** μεταπέμψεσθαι Hartmann || **7** εὐθὺς om. **Λ** | ἀπέπεμψεν **P**[1]: ἀπέπεμπεν | αὐτῷ del. Sint., ante μὴ προτιμῶντι p. 103, 27 trp. Zie. || **9** μεταπέμψασθαι: corr. Anon. | ἀξιοῦντος vel -τα **Q** ἀξιῶν Anon. || **13** ἀκαδημίαι: corr. Sint. || **17** ἐφηδύνεσθαι Bernardakis recepi cl. Eum. 11, 2 ἀφηδύνεσθαι || **20** χορῷ] χορὸν **P** || **25** ἐπιτεθρυμμένον: em. Porter (ἐπιτεθυμμένον Ruhnken) || **26** ἀνδρείαν **Λ** || **27** περὶ om. **P**[1] || **28** edebant δημόσιαι || **29** καὶ om. **Z**

καταφρονήσαντες ὀργῆς, καίπερ αὐτοῖς τότε προθύμως ἐπὶ τοὺς Θηβαίους
συμμαχοῦντος. λέγεται δέ ποτε τὸν Δίωνα τοῦ Μεγαρέως Πτοιοδώρου 9 b
δεόμενον ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐλθεῖν· ἦν δ' ὡς ἔοικε τῶν πλουσίων τις καὶ δυνα-
τῶν ὁ Πτοιόδωρος· ὄχλον οὖν ἐπὶ θύραις ἰδὼν ὁ Δίων καὶ πλῆθος ἀσχο- 10
5 *λιῶν καὶ δυσέντευκτον αὐτὸν καὶ δυσπρόσοδον, ἀπιδὼν πρὸς τοὺς φίλους,*
δυσχεραίνοντας καὶ ἀγανακτοῦντας, „τί τοῦτον" ἔφη „μεμφόμεθα; καὶ
γὰρ αὐτοὶ πάντως ἐν Συρακούσαις ὅμοια τούτοις ἐποιοῦμεν."

158 **18.** *Χρόνου δὲ προϊόντος, ὁ Διονύσιος ζηλοτυπῶν καὶ δεδοικὼς τοῦ*
Δίωνος τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὔνοιαν, ἐπαύσατο τὰς προσόδους ἀπο- c
10 *στέλλων καὶ τὴν οὐσίαν παρέδωκεν ἰδίοις ἐπιτρόποις. βουλόμενος δὲ καὶ* 2
τὴν εἰς τοὺς φιλοσόφους διὰ Πλάτωνα κακοδοξίαν ἀναμάχεσθαι, πολ-
λοὺς συνῆγε τῶν πεπαιδεῦσθαι δοκούντων. φιλοτιμούμενος δὲ τῷ δια- 3
λέγεσθαι περιεῖναι πάντων, ἠναγκάζετο τοῖς Πλάτωνος παρακούσμασι
14 *κακῶς χρῆσθαι, καὶ πάλιν ἐκεῖνον ἐπόθει καὶ κατεγίνωσκεν αὐτὸς αὑτοῦ* 4
153 Z[1] *μὴ χρησάμενος παρόντι μηδὲ διακούσας ὅσα καλῶς εἶχεν. οἷα δὲ τύραννος* 5
ἔμπληκτος ἀεὶ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ πρὸς πᾶσαν ὀξύρροπος σπουδήν, εὐθὺς
ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Πλάτωνα, καὶ πᾶσαν μηχανὴν αἴρων συνέπεισε τοὺς
περὶ Ἀρχύταν Πυθαγορικούς, τῶν ὁμολογουμένων ἀναδόχους γενομέ- d
νους καλεῖν Πλάτωνα· δι' ἐκείνου γὰρ αὐτοῖς ἐγεγόνει φιλία καὶ ξενία τὸ
20 *πρῶτον. οἱ δ' ἔπεμψαν Ἀρχέδημον παρ' αὐτόν· ἔπεμψε δὲ καὶ Διονύσιος* 6 *a.361*
τριήρεις καὶ φίλους δεησομένους τοῦ Πλάτωνος, αὐτός τε σαφῶς καὶ διαρ- 7
ρήδην ἔγραψεν, ὡς οὐδὲν ἂν γένοιτο τῶν μετρίων Δίωνι μὴ πεισθέντος
Πλάτωνος ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν, πεισθέντος δὲ πάντα. πολλαὶ δ' ἀφίκοντο 8
πρὸς Δίωνα παρὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ γυναικὸς ἐπισκήψεις, δεῖσθαι Πλάτω-
25 *νος ὑπακοῦσαι Διονυσίῳ καὶ μὴ πρόφασιν παρασχεῖν. οὕτω μὲν δή φησιν* 9 e
ὁ Πλάτων (ep. 7, 345 e) *ἐλθεῖν τὸ τρίτον εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ Σικε-*
λίαν (Od. 12, 428),

ὄφρ' ἔτι τὴν ὀλοὴν ἀναμετρήσειε Χάρυβδιν.

1 Xen. hell. 7, 4, 12 || 2 Val. Max. 4, 1, ext. 3 || 8 c. 18, 1 Plat. epist. 7, 345 c || 10 c. 18, 2—8 Plat. epist. 7, 330 c. 333 d. 338 b—340 a. 3, 317 a—e Diog. Laert. 3, 22 || 10—15 Plat. epist. 7, 338 b. d. e || 16—21 Plat. epist. 7, 339 a. b. d. 3, 317 b || 21—23 339 b. c. 317 b

[**ΛPQZ**] **2** Theodorum falso vocat Val. Max. || **3** *δεόμενον* Λ^1: *δεομένου* || **4** *ἀσχόλων* vel *ἀσχολούντων* vel *ἀσχολουμένων* Zie. || **7** *ποιοῦμεν* **Λ** Sch. (fecimus Val. Max.) || **11** *ἀναμαχέσασθαι* Cor. || **12** ⟨*ἐν*⟩ *τῷ* Zie. || **13** *ἠναγκάζοντο* **Λ** || **14.15** *μὴ χρησάμενος αὐτὸς αὑτοῦ παρόντι* **Q** || **15** *ἀκούσας* **Z** || **20** *αὐτὸν*] *αὐτῶν* Sint. || **21** *τριήρη* Laar cl. Plat. 339 a. 317 b || **26** *Σικελίαν*] *Σκύλλαν* Sint. cl. Plat. 345 e || **27** *ἀναμετρίσειε* L^1P^1 *ἐξολοθρεύσειε* **Z** (*ἀναμετρήσαιμι* Hom. et Plat.)

a.361 **19.** Ἐλθὼν δὲ μεγάλης μὲν αὐτὸν ἐνέπλησε χαρᾶς, μεγάλης δὲ πάλιν ἐλπίδος Σικελίαν, συνευχομένην καὶ συμφιλοτιμουμένην, Πλάτωνα μὲν
2 Φιλίστου περιγενέσθαι, φιλοσοφίαν δὲ τυραννίδος. ἦν δὲ πολλὴ μὲν τῶν γυναικῶν σπουδὴ περὶ αὐτόν, ἐξαίρετος δὲ παρὰ τῷ Διονυσίῳ πίστις, ἣν
3 οὐδεὶς ἄλλος εἶχεν, ἀδιερεύνητον αὐτῷ πλησιάζειν. δωρεὰς δὲ χρημάτων 168 154 Z¹ πολλῶν καὶ πολλάκις τοῦ μὲν διδόντος, τοῦ δὲ μὴ δεχομένου, παρὼν Ἀρίστ- 6
f ιππος ὁ Κυρηναῖος ἀσφαλῶς ἔφη μεγαλόψυχον εἶναι Διονύσιον· αὐτοῖς μὲν γὰρ μικρὰ διδόναι πλειόνων δεομένοις, Πλάτωνι δὲ πολλὰ μηδὲν λαμβάνοντι.

4 Μετὰ δὲ τὰς πρώτας φιλοφροσύνας ἀρξαμένου Πλάτωνος ἐντυγχάνειν 10
5 περὶ Δίωνος, ὑπερθέσεις τὸ πρῶτον ἦσαν, εἶτα μέμψεις καὶ διαφοραὶ λαν-
966 θάνουσαι τοὺς ἐκτός, ἐπικρυπτομένου Διονυσίου καὶ ταῖς ἄλλαις τὸν Πλάτωνα θεραπείαις καὶ τιμαῖς πειρωμένου παράγειν ἀπὸ τῆς Δίωνος εὐνοίας, οὐδ' αὐτὸν ἔν γε τοῖς πρώτοις χρόνοις ἀποκαλύπτοντα τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ ψευδολογίαν, ἀλλ' ἐγκαρτεροῦντα καὶ σχηματιζόμενον. 15
6 οὕτω δὲ διακειμένων πρὸς ἀλλήλους καὶ λανθάνειν πάντας οἰομένων, Ἑλίκων ὁ Κυζικηνός, εἷς τῶν Πλάτωνος συνήθων, ἡλίου προεῖπεν ἔκλει-
12.Mai. 361 ψιν, καὶ γενομένης ὡς προεῖπε, θαυμασθεὶς ὑπὸ τοῦ τυράννου δωρεὰν
7 ἔλαβεν ἀργυρίου τάλαντον. Ἀρίστιππος δὲ παίζων πρὸς τοὺς ἄλλους φιλο-
b σόφους ἔφη τι καὶ αὐτὸς ἔχειν τῶν παραδόξων προειπεῖν· ἐκείνων δὲ φράσαι δεομένων, „προλέγω τοίνυν" εἶπεν „ὀλίγου χρόνου Πλάτωνα καὶ 20
8 Διονύσιον ἐχθροὺς γενησομένους." τέλος δὲ τὴν μὲν οὐσίαν τοῦ Δίωνος ὁ Διονύσιος ἐπώλει καὶ τὰ χρήματα κατεῖχε, Πλάτωνα δ' ἐν τῷ περὶ τὴν οἰκίαν κήπῳ διαιτώμενον εἰς τοὺς μισθοφόρους μετέστησε, πάλαι μισοῦν- 24
τας αὐτὸν καὶ ζητοῦντας ἀνελεῖν ὡς πείθοντα Διονύσιον ἀφεῖναι τὴν 155 Z¹ τυραννίδα καὶ ζῆν ἀδορυφόρητον.

20. Ἐν τοιούτῳ δὲ κινδύνῳ γενομένου τοῦ Πλάτωνος, οἱ περὶ Ἀρχύταν πυθόμενοι ταχὺ πέμπουσι πρεσβείαν καὶ τριακόντορον, ἀπαιτοῦντες τὸν
c ἄνδρα παρὰ Διονυσίου καὶ λέγοντες, ὡς αὐτοὺς λαβὼν ἀναδόχους τῆς

4 cf. c. 9, 4 et ibi l. l. || 10—15 Plat. epist. 7, 345a—348a. 3, 317e—318a || 17—19 cf. [Plat.] epist. 13, 360b. d Plut. mor. 463c. 533b || 22 Plat. epist. 7, 347d. e. 349e. 350a. 3, 318a. b || 23 Plat. epist. 7, 347a. 348c. 349d || 27 — p. 107, 1 Plat. epist. 7, 340a. 350a—c

[ΛPQZ] 2 μὲν] δὲ vel τοῦ vel μὲν τοῦ Q || 3 δὲ²] γὰρ Q || 4 ἐξαιρέτως ΛP² || 8 post μικρὰ add. ἀστεῖον Q, αἰτοῦσι ZC || 11 ὑπερθήσεις Z || 14 ἀποκαλύπτων Q || 16 διακείμενον Z || 21 ⟨δι'⟩ ὀλίγου Zie. || 22.23 ὁ Διονύσιος om. Q || 25 ζητοῦντας] αἰτοῦντας Q || 27 δὲ om. Λ | τοῦ om. P¹

17 S ἀσφαλείας πλεύσειεν εἰς Συρακούσας. ἀπολεγομένου δὲ τοῦ Διονυσίου τὴν 2 a.360
ἔχθραν ἑστιάσεσι καὶ φιλοφροσύναις περὶ τὴν προπομπήν, ἕν δέ τι προ-
αχθέντος πρὸς αὐτὸν τοιοῦτον εἰπεῖν· „ἦ που Πλάτων πολλὰ καὶ δεινὰ
κατηγορήσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς συμφιλοσοφοῦντας,“ ὑπομειδιάσας ἐκεῖνος 3
5 ἀπεκρίνατο· „μὴ τοσαύτη λόγων ἐν Ἀκαδημείᾳ γένοιτο σπάνις, ὥστε
σοῦ τινα μνημονεῦσαι“. τοιαύτην μὲν τὴν ἀποστολὴν τοῦ Πλάτωνος 4
γενέσθαι λέγουσιν· οὐ μέντοι τὰ Πλάτωνος αὐτοῦ πάνυ τούτοις συνᾴδει.

21. Δίων δὲ καὶ τούτοις ἐχαλέπαινε, καὶ μετ᾽ ὀλίγον χρόνον ἐξεπολεμώ-
θη παντάπασι πυθόμενος τὸ περὶ τὴν γυναῖκα, περὶ οὗ καὶ Πλάτων ᾐνί- d
10 ξατο γράφων πρὸς Διονύσιον (ep. 13, 362 e). ἦν δὲ τοιοῦτον. μετὰ τὴν ἐκ- 2
βολὴν τοῦ Δίωνος ἀποπέμπων Πλάτωνα Διονύσιος ἐκέλευσεν αὐτοῦ δι᾽
ἀπορρήτων πυθέσθαι, μή τι κωλύοι τὴν γυναῖκα πρὸς γάμον ἑτέρῳ δοθῆ-
ναι· καὶ γὰρ ἦν λόγος, εἴτ᾽ ἀληθὴς εἴτε συντεθεὶς ὑπὸ τῶν Δίωνα μισούν- 3
14 των, ὡς οὐ καθ᾽ ἡδονὴν ὁ γάμος εἴη Δίωνι γεγονὼς οὐδ᾽ εὐάρμοστος ἡ
156 Z¹ πρὸς τὴν γυναῖκα συμβίωσις. ὡς οὖν ἧκεν ὁ Πλάτων Ἀθήναζε καὶ τῷ 4
Δίωνι περὶ πάντων ἐνέτυχε, γράφει πρὸς τὸν τύραννον ἐπιστολήν, τὰ μὲν e
ἄλλα σαφῶς πᾶσιν, αὐτὸ δὲ τοῦτο μόνῳ γνώριμον ἐκείνῳ φράζουσαν, ὡς
διαλεχθείη Δίωνι περὶ τοῦ πράγματος ἐκείνου καὶ σφόδρα δῆλος εἴη χαλε-
παίνων ⟨ἄν⟩, εἰ τοῦτο Διονύσιος ἐξεργάσαιτο. καὶ τότε μὲν ἔτι πολλῶν ἐλπί- 5
20 δων οὐσῶν πρὸς τὰς διαλύσεις, οὐδὲν ἔπραξε περὶ τὴν ἀδελφὴν νεώτερον,
ἀλλ᾽ εἶα μένειν αὐτὴν μετὰ τοῦ παιδίου τοῦ Δίωνος οἰκοῦσαν. ἐπεὶ δὲ 6
παντάπασιν ἀσυμβάτως εἶχε, καὶ Πλάτων αὖθις ἐλθὼν ἀπεπέμφθη πρὸς
ἀπέχθειαν, οὕτω τὴν Ἀρετὴν ἄκουσαν ἑνὶ τῶν φίλων Τιμοκράτει δίδωσιν,
οὐ μιμησάμενος τὴν κατά γε τοῦτο τοῦ πατρὸς ἐπιείκειαν. ἐγεγόνει γὰρ 7 f
18 S 25 ὡς ἔοικε κἀκείνῳ Πολύξενος ὁ τὴν ἀδελφὴν ἔχων αὐτοῦ Θέστην πολέμιος·
ἀποδράντος οὖν αὐτοῦ διὰ φόβον καὶ φυγόντος ἐκ Σικελίας, μεταπεμψάμενος
ᾐτιᾶτο τὴν ἀδελφήν, ὅτι συνειδυῖα τὴν φυγὴν τοῦ ἀνδρὸς οὐ κατεῖπε πρὸς

3 cf. Diog. Laert. 3, 21 || 7 cf. l. l. ad p. 106, 27 || 21 Ael. v. h. 12, 47 Nep. Dion 4, 3. 6, 2 || 24 Diod. 13, 96, 3 al.

[ΛPQZ] 1 ἀπολεγομένου Z: ἀπολογουμένου || 2 ταῖς περὶ Rei. || 3 πρὸς αὐτὸν C: ὡς αὐτὸν cet. αὐτῷ Cor. || 4 φιλοσοφοῦντας P¹ || 5 ἀκαδημίαι: corr. Sint. || 13 τῶν] τὸν L || 14 ἡ om. QZ || 16 ἔτυχε Q || 17 τοῦτο μόνῳ Anon.: τοῦτο μόνον LP²ZC τοῦτο P¹Vᵇ μόνον τοῦτο BM | γνωρίμως Rei. || 18 δίων Λ || 19 ἂν add. Zie. cl. Plat. (καί μοι ἔδοκει οὐκ ἠρέμα ἂν ἄχθεσθαι εἰ γίγνοιτο): χαλεπανῶν Ri. || 22 ἀσυμβάν-τως L¹P¹ | ἐπέμφθη Z || 23 Ἀρέτην Sint. || 25 αὐτοῦ ἔχων P¹Q || 26 αὐτῷ P | φόβον] τοῦ πολέμου Q || 27 οὐκαπεῖπε P¹

8 αὐτόν. ἡ δ' ἀνεκπλήκτως καὶ νὴ Δί' ἀφόβως „εἶθ' οὕτω σοι δοκῶ Διονύσιε
φαύλη γυνὴ γεγονέναι καὶ ἄνανδρος, ὥστε προγνοῦσα τὴν φυγὴν τοῦ
ἀνδρὸς οὐκ ἂν συνεκπλεῦσαι καὶ μετασχεῖν τῆς αὐτῆς τύχης; ἀλλ' οὐ
967 προέγνων· ἐπεὶ καλῶς εἶχέ μοι μᾶλλον Πολυξένου γυναῖκα φεύγοντος ἢ
9 σοῦ τυραννοῦντος ἀδελφὴν λέγεσθαι.'' ταῦτα τῆς Θέστης παρρησιασα- 5
μένης, θαυμάσαι λέγουσι τὸν τύραννον, ἐθαύμασαν δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι
τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικός, ὥστε καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος 157Z¹
ἐκείνῃ τιμὴν καὶ θεραπείαν βασιλικὴν παρέχειν, ἀποθανούσης δὲ δημοσίᾳ
πρὸς τὴν ταφὴν ἐπακολουθῆσαι τοὺς πολίτας. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἄχρη-
στον ἔχει τὴν παρέκβασιν. 10

22. Ὁ δὲ Δίων ἐντεῦθεν ἤδη τρέπεται πρὸς πόλεμον, αὐτοῦ μὲν Πλά-
τωνος ἐκποδὼν ἱσταμένου δι' αἰδῶ τῆς πρὸς Διονύσιον ξενίας καὶ γῆρας,
b Σπευσίππου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων τῷ Δίωνι συλλαμβανόντων καὶ
παρακελευομένων ἐλευθεροῦν Σικελίαν, χεῖρας ὀρέγουσαν αὐτῷ καὶ προ-
2 θύμως ὑποδεχομένην. ὅτε γὰρ ἐν Συρακούσαις Πλάτων διέτριβεν, οἱ 15
περὶ Σπεύσιππον ὡς ἔοικε μᾶλλον ἀναμειγνύμενοι τοῖς ἀνθρώποις κατ-
3 εμάνθανον τὴν διάνοιαν αὐτῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐφοβοῦντο τὴν παρρη-
σίαν, ὡς διάπειραν οὖσαν ὑπὸ τοῦ τυράννου, χρόνῳ δ' ἐπίστευσαν. ὁ γὰρ
αὐτὸς ἦν παρὰ πάντων λόγος, δεομένων καὶ παρακελευομένων ἐλθεῖν
c Δίωνα μὴ ναῦς ἔχοντα μηδ' ὁπλίτας μηδ' ἵππους, ἀλλ' αὐτὸν εἰς ὑπηρετι- 20
κὸν ἐμβάντα χρῆσαι τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα Σικελιώταις ἐπὶ τὸν Διονύσιον.
4 ταῦτα τῶν περὶ Σπεύσιππον ἀγγελλόντων, ἐπιρρωσθεὶς ἐξενολόγει κρύφα 19S
5 καὶ δι' ἑτέρων, ἐπικρυπτόμενος τὴν διάνοιαν. συνέπραττον δὲ καὶ τῶν πολι-
τικῶν πολλοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων, ὅ τε Κύπριος Εὔδημος, εἰς ὃν Ἀριστο-
τέλης ἀποθανόντα τὸν περὶ ψυχῆς διάλογον ἐποίησε (fg. 37 R.), καὶ Τιμωνί- 25
6 δης ὁ Λευκάδιος. συνέστησαν δὲ καὶ Μιλτᾶν αὐτῷ τὸν Θεσσαλόν, ἄνδρα
7 μάντιν καὶ μετεσχηκότα τῆς ἐν Ἀκαδημείᾳ διατριβῆς. τῶν δ' ὑπὸ τοῦ 158Z¹
τυράννου πεφυγαδευμένων, οὐ μεῖον ἢ χιλίων ὄντων, πέντε καὶ εἴκοσι
d μόνοι τῆς στρατείας ἐκοινώνησαν, οἱ δ' ἄλλοι προὔδοσαν ἀποδειλιάσαντες.

11 c. 22, 1—3 Plat. epist. 7, 350 b—d Ael. v. h. 3, 17 Socr. epist. 36 Aristot. pol. 5, 1312 a 4 Cic. de or. 3, 139 || **22** Diod. 16, 6, 5 Nep. Dion 5, 1. 2 || **27** Diod. 16, 10, 5. 9, 5 Ael. v. h. 4, 8 Aristot. rhet. ad Al. 9, 1429 b 15

[**ΛPQZ**] **1** *οὕτως* **LP¹QZ** || **3** *μεταπλεῦσαι* **Q** || **6** *καὶ* om. **P¹** || **8** *βασιλικὴν θεραπείαν* **Q** | *παρέχειν* Naber: *ὑπάρχειν* || **11** *μὲν*] *δὲ* **Λ** || **12** *ἐμποδὼν* **Λ**·**P²** || **13** *ἑτέρων* **P¹** || **15** *ὑποδεξομένην* Sch. || **22** *ἀναγγελόντων* **P¹** || **26** *Μίλταν*: corr. Rei. et p. 109, 29. 110, 1 || **26** *αὐτῷ* – **27** *μετεσχηκότα* om. **Q** || **27** *ἀκαδημίαι*: corr. Sint.

Ὁρμητήριον δ' ἦν ἡ Ζακυνθίων νῆσος, εἰς ἣν οἱ στρατιῶται συνελέγη- 8 a. 357
σαν, ὀκτακοσίων ἐλάττους γενόμενοι, γνώριμοι δὲ πάντες ἐκ πολλῶν καὶ
μεγάλων στρατειῶν καὶ τοῖς σώμασιν ἠσκημένοι διαφερόντως, ἐμπειρίᾳ
δὲ καὶ τόλμῃ πολὺ πάντων κράτιστοι καὶ δυνάμενοι πλῆθος, ὅσον ἤλπιζεν
5 ἕξειν ἐν Σικελίᾳ Δίων, ὑπεκκαῦσαι καὶ συνεξορμῆσαι πρὸς ἀλκήν.

23. Οὗτοι τὸ μὲν πρῶτον ἀκούσαντες ἐπὶ Διονύσιον καὶ Σικελίαν
αἴρεσθαι τὸν στόλον, ἐξεπλάγησαν καὶ κατέγνωσαν ὡς ὀργῆς τινος παρα-
φροσύνῃ καὶ μανίᾳ τοῦ Δίωνος ἢ χρηστῶν ἐλπίδων ἀπορίᾳ ῥιπτοῦντος
ἑαυτὸν εἰς ἀπεγνωσμένας πράξεις, καὶ τοῖς ἑαυτῶν ἡγεμόσι καὶ ξενολό- e
10 γοις ὠργίζοντο, μὴ προειποῦσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν πόλεμον. ἐπεὶ δὲ 2
Δίων τῷ λόγῳ τὰ σαθρὰ τῆς τυραννίδος ἐπεξιὼν ἐδίδασκεν, ὡς οὐ στρα-
τιώτας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡγεμόνας αὐτοὺς κομίζοι Συρακοσίων καὶ τῶν
ἄλλων Σικελιωτῶν, πάλαι πρὸς ἀπόστασιν ἑτοίμων ὑπαρχόντων, μετὰ δὲ
τὸν Δίωνα διαλεχθέντος αὐτοῖς Ἀλκιμένους, ὃς πρῶτος ὢν Ἀχαιῶν δόξῃ
15 καὶ γένει συνεστράτευεν, ἐπείσθησαν. ἦν μὲν οὖν θέρους ἀκμή, καὶ κατ- 3
εἶχον ἐτησίαι τὸ πέλαγος, ἡ δὲ σελήνη διχομηνίαν ἦγε· τῷ δ' Ἀπόλλωνι f
S 159 Z[1] θυσίαν μεγαλοπρεπῆ παρασκευάσας ὁ Δίων ἐπόμπευσε μετὰ τῶν στρα-
τιωτῶν, κεκοσμημένων ταῖς πανοπλίαις πρὸς τὸ ἱερόν, καὶ μετὰ τὴν 4
θυσίαν ἐν τῷ σταδίῳ τῶν Ζακυνθίων κατακλιθέντας αὐτοὺς εἱστία, θαυ-
20 μάζοντας ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἐκπωμάτων καὶ τραπεζῶν ὑπερβάλλουσαν
ἰδιωτικὸν πλοῦτον λαμπρότητα, καὶ λογιζομένους ὅτι παρηκμακὼς ἀνὴρ
ἤδη καὶ τοσαύτης εὐπορίας κύριος οὐκ ἂν ἐπιχειροίη παραβόλοις πράγ- 968
μασι χωρὶς ἐλπίδος βεβαίου καὶ φίλων ἐνδιδόντων ἐκεῖθεν αὐτῷ τὰς πλεί-
στας καὶ μεγίστας ἀφορμάς.

25 **24.** Μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὰς νενομισμένας κατευχὰς ἐξέλιπεν ἡ
σελήνη. καὶ τοῖς μὲν περὶ τὸν Δίωνα θαυμαστὸν οὐδὲν ἦν, λογιζομένοις 9. Aug. 357
τὰς ἐκλειπτικὰς περιόδους καὶ τὴν γινομένην τοῦ σκιάσματος ἀπάντησιν
πρὸς τὴν σελήνην καὶ τῆς γῆς τὴν ἀντίφραξιν πρὸς τὸν ἥλιον. ἐπεὶ δὲ τοῖς 2
στρατιώταις διαταραχθεῖσιν ἔδει τινὸς παρηγορίας, Μιλτᾶς ὁ μάντις ἐν
30 μέσῳ καταστὰς ἐκέλευε θαρρεῖν αὐτοὺς καὶ προσδοκᾶν τὰ κράτιστα·
σημαίνειν γὰρ τὸ δαιμόνιον ἔκλειψίν τινος τῶν νῦν ἐπιφανῶν· ἐπιφανέστε- 3 b
ρον δὲ μηδὲν εἶναι τῆς Διονυσίου τυραννίδος, ἧς τὸ λαμπρὸν ἀποσβέσειν

25 Plut. Nic. 23, 6 Quintil. 1, 10, 48

[**ΛPQZ**] **3** *στρατειῶν* Steph.: *στρατιῶν* **ZCL²P²** *στρατιωτῶν* **L¹P¹** *στρατηγῶν* **Q** || **6** *τὸ* om. **ΛP** || **7** *αἴρεσθαι*] *ἐρεῖσθαι* vel *αἱρεῖσθαι* **Λ¹** || **9** *εἰς – ἑαυτῶν* om. **L¹** || **10** *πολέμιον* Rei. || **13** *ἑτοιμῶς* **L¹** || **20** *ὑπερβάλλουσα* **L¹** || **21** *ἰδιωτικῶν πλούτων* **Q** | *ὁ ἀνὴρ* **AP²** || **28** *τὴν²* om. **P¹** || **30** *ἐκέλευσε* **CH²** || **31** *τινος* Cor.: *τινα*

a.357 4 *ἐκείνους εὐθὺς ἀψαμένους Σικελίας. τοῦτο μὲν οὖν ὁ Μιλτᾶς εἰς μέσον ἐξέθηκε πᾶσι· τὸ δὲ τῶν μελισσῶν, αἳ περὶ τὰ πλοῖα τοῦ Δίωνος ὤφθησαν ἑσμὸν λαμβάνουσαι κατὰ πρύμναν, ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς φίλους ἔφραζε δεδιέναι, μὴ καλαὶ μὲν αἱ πράξεις αὐτοῦ γένωνται, χρόνον δ' ὀλίγον ἀνθήσασαι μαρανθῶσι.* 5

5 *Λέγεται δὲ καὶ τῷ Διονυσίῳ πολλὰ τερατώδη παρὰ τοῦ δαιμονίου* 6 *γενέσθαι σημεῖα. ἀετὸς μὲν γὰρ ἁρπάσας δοράτιόν τινος τῶν δορυφόρων,* 160 Z¹ c 7 *ἀράμενος ὑψοῦ καὶ φέρων ἀφῆκεν εἰς τὸν βυθόν· ἡ δὲ προσκλύζουσα πρὸς τὴν ἀκρόπολιν θάλασσα μίαν ἡμέραν τὸ ὕδωρ γλυκὺ καὶ πότιμον παρ-* 8 *έσχεν, ὥστε γευσαμένοις πᾶσι κατάδηλον εἶναι. χοῖροι δ' ἐτέχθησαν αὐτῷ* 21 S 9 *τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὸς ἐνδεεῖς μορίων, ὦτα δ' οὐκ ἔχοντες. ἀπεφαίνοντο* 11 *δ' οἱ μάντεις, τοῦτο μὲν ἀποστάσεως καὶ ἀπειθείας εἶναι σημεῖον, ὡς οὐκέτι τῶν πολιτῶν ἀκουσομένων τῆς τυραννίδος, τὴν δὲ γλυκύτητα τῆς θαλάσσης μεταβολὴν καιρῶν ἀνιαρῶν καὶ πονηρῶν εἰς πράγματα χρηστὰ* 10 *φέρειν Συρακοσίοις. ἀετὸς δὲ θεράπων Διός, λόγχη δὲ παράσημον ἀρχῆς* 15 d *καὶ δυναστείας· ἀφανισμὸν οὖν καὶ κατάλυσιν τῇ τυραννίδι δηλοῦν τὸν τῶν θεῶν μέγιστον. ταῦτα μὲν οὖν Θεόπομπος ἱστόρηκε* (FGrH 115 F 331).

25. *Τοὺς δὲ στρατιώτας τοῦ Δίωνος ἐξεδέξαντο στρογγύλαι δύο ναῦς,* 2 *τρίτον δὲ πλοῖον οὐ μέγα καὶ δύο τριακόντοροι παρηκολούθουν. ὅπλα δέ, χωρὶς ὧν εἶχον οἱ στρατιῶται, δισχιλίας μὲν ἐκόμιζεν ἀσπίδας, βέλη δὲ* 20 *καὶ δόρατα πολλὰ καὶ πλῆθος ἐφοδίων ἄφθονον, ὅπως ἐπιλίπῃ μηδὲν αὐτοὺς ποντοποροῦντας, ἅτε δὴ τὸ σύμπαν ἐπὶ πνεύμασι καὶ θαλάσσῃ πεποιημένους τὸν πλοῦν διὰ τὸ τὴν γῆν φοβεῖσθαι καὶ πυνθάνεσθαι Φί-* 3 *λιστον ἐν Ἰαπυγίᾳ ναυλοχοῦντα παραφυλάττειν. ἀραιῷ δὲ καὶ μαλακῷ* e *πνεύματι πλεύσαντες ἡμέρας δώδεκα, τῇ τρισκαιδεκάτῃ κατὰ Πάχυνον* 25 4 *ἦσαν, ἄκραν τῆς Σικελίας, καὶ Πρῶτος μὲν ὁ κυβερνήτης κατὰ τάχος* 161 Z¹ *ἐκέλευσεν ἀποβαίνειν, ὡς ἂν ἀποσπασθῶσι τῆς γῆς καὶ τὴν ἄκραν ἑκόντες ἀφῶσι, πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας ἐν τῷ πελάγει τριβησομένους, ὥρᾳ* 5 *θέρους νότον περιμένοντας. Δίων δὲ τὴν ἐγγὺς τῶν πολεμίων ἀπόβασιν δεδιὼς καὶ τῶν πρόσω μᾶλλον ἅψασθαι βουλόμενος, παρέπλευσε τὸν* 30

18 Diod. 16, 6, 5. 9, 1–4 Demosth. 20, 162 Nep. Dion 5, 3

[**ΛPQZ**] **9** *γλυκὺ καὶ πότιμον τὸ ὕδωρ* **Q** *γλ. κ. πότ. παρέσχε τὸ ὕδ.* **C** || **10** *ὥσ[τε]* Kron. male || **13** *ἀκουσομένου* **L¹** || **15** *τοῖς συρακ.* **Q** || **16** *οὖν] δὲ* **Q** | *δηλοῦν* **QZ**: *δουλεύειν* **L¹** *βουλεύειν* **PL²** || **18** *τοῦ* **PQMᵇ**: *τοὺς* | *νῆες* **Q** || **20** *δισχίλια* **P¹** || **21** *ἐπιλείπῃ* **P¹** || **23** *πεποιημένοις*: corr. Vulc. *ποιουμένους* Cor. || **27** *ἂν μὴ* **ΛP²** || **29** *νότον* ⟨*μάτην*⟩ Zie.

Πάχυνον. ἐκ δὲ τούτου τραχὺς μὲν ἀπαρκτίας ἐπιπεσὼν ἤλαυνε πολλῷ 6 a.357
κλύδωνι τὰς ναῦς ἀπὸ τῆς Σικελίας, ἀστραπαὶ δὲ καὶ βρονταὶ φανέντος
Ἀρκτούρου συμπεσοῦσαι πολὺν ἐξ οὐρανοῦ χειμῶνα καὶ ῥαγδαῖον ὄμβρον
228 ἐξέχεαν· ᾧ τῶν ναυτῶν συνταραχθέντων καὶ πλάνης γενομένης, καθορῶ- 7 f
5 σιν αἰφνίδιον ὑπὸ τοῦ κύματος ὠθουμένας τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν πρὸς Λιβύῃ
Κέρκιναν, ᾗ μάλιστα κρημνώδης ἀπήντα καὶ τραχεῖα προσφερομένοις
αὐτοῖς ἡ νῆσος. μικρὸν οὖν δεήσαντες ἐκριφῆναι καὶ συντριβῆναι περὶ τὰς 8
πέτρας, ἐβιάζοντο πρὸς κοντὸν παραφερόμενοι μόλις, ἕως ὁ χειμὼν ἐλώ-
φησε καὶ πλοίῳ συντυχόντες ἔγνωσαν ἐπὶ ταῖς καλουμέναις κεφαλαῖς τῆς **969**
10 μεγάλης Σύρτεως ὄντες. ἀθυμοῦσι δ' αὐτοῖς πρὸς τὴν γαλήνην καὶ δια- 9
φερομένοις αὔραν τινὰ κατέσπειρεν ἡ χώρα νότιον, οὐ πάνυ προσδεχομέ-
νοις νότον οὐδὲ πιστεύουσι τῇ μεταβολῇ. κατὰ μικρὸν δὲ ῥωννυμένου τοῦ 10
πνεύματος καὶ μέγεθος λαμβάνοντος, ἐκτείναντες ὅσον ἦν ἱστίων καὶ προσ-
ευξάμενοι τοῖς θεοῖς πελάγιοι πρὸς τὴν Σικελίαν ἔφευγον ἀπὸ τῆς Λιβύης,
15 καὶ θέοντες ἐλαφρῶς πεμπταῖοι κατὰ Μίνῳαν ὡρμίσαντο, πολισμάτιον 11
ἐν τῇ Σικελίᾳ τῆς Καρχηδονίων ἐπικρατείας.

162 Z[1] Ἔτυχε δὲ παρὼν ὁ Καρχηδόνιος ἄρχων Σύναλος ἐν τῷ χωρίῳ, ξένος ὢν 12 b
καὶ φίλος Δίωνος· ἀγνοῶν δὲ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ καὶ τὸν στόλον, ἐπει-
ρᾶτο κωλύειν τοὺς στρατιώτας ἀποβαίνοντας. οἱ δὲ μετὰ τῶν ὅπλων 13
20 ἐκδραμόντες ἀπέκτειναν μὲν οὐδένα, ἀπειρήκει γὰρ ὁ Δίων διὰ τὴν οὖσαν
αὐτῷ φιλίαν πρὸς τὸν Καρχηδόνιον, φεύγουσι δὲ συνεισπεσόντες αἱροῦσι
τὸ χωρίον. ὡς δ' ἀπήντησαν ἀλλήλοις οἱ ἡγεμόνες καὶ ἠσπάσαντο, Δίων 14
μὲν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Συνάλῳ, οὐδὲν ἀδικήσας, Σύναλος δὲ τοὺς στρα-
τιώτας ἐξένιζε καὶ συμπαρεσκεύαζεν ὧν Δίων ἐδεῖτο.

25 **26.** Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐθάρρυνε τὸ συμβεβηκὸς αὐτομάτως περὶ τὴν
ἀποδημίαν τοῦ Διονυσίου· νεωστὶ γὰρ ἐκπεπλευκὼς ἐτύγχανεν ὀγδοή- c
κοντα ναυσὶν εἰς τὴν Ἰταλίαν. διὸ καὶ τοῦ Δίωνος παρακαλοῦντος ἐνταῦθα 2
238 τοὺς στρατιώτας ἀναλαμβάνειν, πολὺν χρόνον ἐν τῇ θαλάσσῃ κεκακωμέ-
νους, οὐχ ὑπέμειναν, αὐτοὶ σπεύδοντες ἁρπάσαι τὸν καιρόν, ἀλλ' ἐκέλευον

17 Diod. 16, 9, 4 || 25 c. 26, 1—4 Diod. 16, 9, 5. 6. 10, 2 Nep. Dion 5, 4. 5

[ΛPQZ] 1 ἀπαρκίας L[1] || 5 λιβύῃ P[2] A[2]: λιβύην || 6 προφερομένοις Λ || 8 ἐκβιάζοντο P | πρὸς τὸ Q | μόλις] μᾶλλον Z || 9 κεφαλαῖς om. P[1] || 12 νότον del. Zie. || 13 ἱστίων Rei.: ἱστίον ΛPZ ἱστία Q || 15 inter μίνωαν et μινώαν fluctuant codd. | ὡρμήσαντο P[1] || 17 Πάραλος Diod. || 21 αἴρουσι PZ || 23 μηδὲν Sint. propt. hiatum; praestat transponere τὴν πόλιν post Συνάλῳ aut Συνάλῳ delere || 24 παρεσκεύαζεν Z || 25 συμβεβηκὼς Z || 28 ἐν del. Cast.

a.357 3 ἡγεῖσθαι τὸν Δίωνα πρὸς τὰς Συρακούσας. ἀποσκευασάμενος οὖν τὰ περιόντα τῶν ὅπλων καὶ τῶν φορτίων ἐκεῖ, καὶ τοῦ Συνάλου δεηθεὶς ὅταν ᾖ καιρὸς ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτόν, ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας. 4 πορευομένῳ δ' αὐτῷ πρῶτον μὲν Ἀκραγαντίνων προσεχώρησαν ἱππεῖς δια- d κόσιοι τῶν περὶ τὸ Ἔκνομον οἰκούντων, μετὰ δὲ τούτους Γελῷοι. 5

5 Ταχὺ δὲ τῆς φήμης διαδραμούσης εἰς Συρακούσας, Τιμοκράτης ὁ τῇ Δίωνος γυναικὶ συνοικῶν [Διονυσίου ἀδελφῇ], τῶν ⟨δ'⟩ ἀπολελειμμένων 163 Z[b] ἐν τῇ πόλει φίλων προεστώς, ἐκπέμπει κατὰ τάχος ἄγγελον τῷ Διονυ- 6 σίῳ, γράμματα κομίζοντα περὶ τῆς Δίωνος ἀφίξεως. αὐτὸς δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν προσεῖχε θορύβοις καὶ κινήμασιν, ἐπηρμένων μὲν πάντων, διὰ 10 7 δ' ἀπιστίαν ἔτι καὶ φόβον ἡσυχαζόντων. τῷ δὲ πεμφθέντι γραμματοφόρῳ τύχη τις συμπίπτει παράλογος. διαπλεύσας γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν e Ῥηγίνην διελθὼν ἐπειγόμενος εἰς Καυλωνίαν πρὸς Διονύσιον, ἀπήντησέ τινι τῶν συνήθων ἱερεῖον νεωστὶ τεθυμένον κομίζοντι, καὶ λαβὼν παρ' 8 αὐτοῦ μοῖραν τῶν κρεῶν, ἐχώρει σπουδῇ. τῆς δὲ νυκτὸς μέρος ὁδεύσας 15 καὶ μικρὸν ἀποδαρθεῖν ὑπὸ κόπου βιασθείς, ὡς εἶχε παρὰ τὴν ὁδὸν ἐν 9 ὕλῃ τινὶ κατέκλινεν ἑαυτόν. πρὸς δὲ τὴν ὀσμὴν λύκος ἐπελθὼν καὶ λαβόμενος τῶν κρεῶν ἀναδεδεμένων ἐκ τῆς πήρας, ᾤχετο φέρων ἅμα σὺν 10 αὐτοῖς τὴν πήραν, ἐν ᾗ τὰς ἐπιστολὰς ὁ ἄνθρωπος εἶχεν. ὡς δὲ διεγερθεὶς ᾔσθετο, καὶ πολλὰ μάτην πλανηθεὶς καὶ διώξας οὐχ εὗρεν, ἔγνω μὴ πο- 20 f ρεύεσθαι δίχα τῶν γραμμάτων πρὸς τὸν τύραννον, ἀλλ' ἀποδρὰς ἐκποδὼν γενέσθαι.

27. Διονύσιος μὲν οὖν ὀψὲ καὶ παρ' ἑτέρων ἔμελλε πυνθάνεσθαι τὸν ἐν Σικελίᾳ πόλεμον, Δίωνι δὲ πορευομένῳ Καμαριναῖοί τε προσέθεντο, 24 S καὶ τῶν κατ' ἀγροὺς Συρακοσίων ἀνισταμένων ἐπέρρει πλῆθος οὐκ ὀλίγον. 25 2 οἱ δὲ μετὰ Τιμοκράτους τὰς Ἐπιπολὰς φυλάσσοντες Λεοντῖνοι καὶ Καμ- 970 πανοί, λόγον ψευδῆ προσπέμψαντος εἰς αὐτοὺς τοῦ Δίωνος, ὡς ἐπὶ τὰς 164 Z[a] πόλεις πρῶτον τρέποιτο τὰς ἐκείνων, ἀπολιπόντες ᾤχοντο τὸν Τιμοκράτην, 3 τοῖς οἰκείοις βοηθήσοντες. ὡς δ' ἀπηγγέλη ταῦτα πρὸς τὸν Δίωνα, περὶ

23 c. 27, 1—29, 6 Diod. 16, 9, 6—11, 2 Nep. Dion 5, 5

[ΛPQZ] 3 ἀποσταλῆναι Q || 5 τὸν ἔκνομον Z || 7 Διονυσίου ἀδελφῇ del. Sint. δ' ἀδελφῇ ZCH[2] | δ' add. Zie. || 8 φίλων] φυλάκων Kaltwasser | ἐκπέμπων P[1] || 10 τὴν om. P[1] || 11 γραμματηφόρωι P[1]QZ || 13 ἐπελθὼν Q || 15 διοδεύσας C || 18 τῶν κρεῶν om. P[1] || 24 τε om. Q || 26 ἐπιστολὰς P[1]QM[b] | λαμπανοὶ Q Καταναῖοι Br. cl. tamen Diod. 16, 67, 4 οἱ δὲ τὴν Αἴτνην κατοικοῦντες Καμπανοί || 29 ἀπηγγέλθη L[2] mg.

τὰς Ἄκρας στρατοπεδεύοντα, νυκτὸς ἔτι τοὺς στρατιώτας ἀναστήσας a.357
πρὸς τὸν Ἄναπον ποταμὸν ἧκεν, ἀπέχοντα τῆς πόλεως δέκα σταδίους.
ἐνταῦθα δὲ τὴν πορείαν ἐπιστήσας ἐσφαγιάζετο πρὸς τὸν ποταμόν, ἀνα- 4
τέλλοντι τῷ ἡλίῳ προσευξάμενος· ἅμα δ' οἱ μάντεις παρὰ τῶν θεῶν νίκην
5 ἔφραζον αὐτῷ, καὶ θεασάμενοι τὸν Δίωνα διὰ τὴν θυσίαν ἐστεφανωμένον
οἱ παρόντες, ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἐστεφανοῦντο πάντες. ἦσαν δὲ πεντακισχι- 5
λίων οὐκ ἐλάττους ⟨οἱ⟩ προσγεγονότες κατὰ τὴν ὁδόν· ὡπλισμένοι δὲ b
φαύλως ἐκ τοῦ προστυχόντος, ἀνεπλήρουν τῇ προθυμίᾳ τὴν τῆς παρα-
σκευῆς ἔνδειαν, ὥστε κινήσαντος τοῦ Δίωνος δρόμῳ χωρεῖν, μετὰ χαρᾶς
10 καὶ βοῆς ἀλλήλους παρακαλοῦντας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν.

28. Τῶν δ' ἐν τῇ πόλει Συρακοσίων οἱ μὲν γνώριμοι καὶ χαρίεντες
ἐσθῆτα καθαρὰν ἔχοντες ἀπήντων ἐπὶ τὰς πύλας, οἱ δὲ πολλοὶ τοῖς ⟨τοῦ⟩
τυράννου φίλοις ἐπετίθεντο καὶ συνήρπαζον τοὺς καλουμένους προσαγω-
γίδας, ἀνθρώπους ἀνοσίους καὶ θεοῖς ἐχθρούς, οἳ περιενόστουν ἐν τῇ
15 πόλει καταμεμειγμένοι τοῖς Συρακοσίοις, πολυπραγμονοῦντες καὶ διαγ- c
γέλλοντες τῷ τυράννῳ τάς τε διανοίας καὶ τὰς φωνὰς ἑκάστων. οὗτοι μὲν 2
65 Z¹ οὖν πρῶτοι δίκην ἐδίδοσαν, ὑπὸ τῶν προστυγχανόντων ἀποτυμπανιζόμε-
νοι· Τιμοκράτης δὲ συμμεῖξαι τοῖς φρουροῦσι τὴν ἀκρόπολιν μὴ δυνηθείς,
25 S ἵππον λαβὼν διεξέπεσε τῆς πόλεως, καὶ πάντα φεύγων ἐνέπλησε φόβου καὶ
20 ταραχῆς, ἐπὶ μεῖζον αἴρων τὰ τοῦ Δίωνος, ὡς μὴ δοκοίη μέτριόν τι δείσας
ἀποβεβληκέναι τὴν πόλιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Δίων προσερχόμενος ἤδη κατα- 3
φανὴς ἦν πρῶτος αὐτὸς ὡπλισμένος λαμπρῶς, καὶ παρ' αὐτὸν ἔνθεν μὲν ὁ
ἀδελφὸς Μεγακλῆς, ἔνθεν δὲ Κάλλιππος ὁ Ἀθηναῖος, ἐστεφανωμένοι. τῶν 4 d
δὲ ξένων ἑκατὸν μὲν εἵποντο φύλακες περὶ τὸν Δίωνα, τοὺς δ' ἄλλους
25 ἦγον οἱ λοχαγοὶ διακεκοσμημένους, θεωμένων τῶν Συρακοσίων καὶ δε-
χομένων ὥσπερ ἱεράν τινα καὶ θεοπρεπῆ πομπὴν ἐλευθερίας καὶ δημο-
κρατίας, δι' ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τετταράκοντα κατιούσης εἰς τὴν πόλιν.

29. Ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν ὁ Δίων κατὰ τὰς ⟨Τε⟩μενίτιδας πύλας, τῇ σάλ-
πιγγι καταπαύσας τὸν θόρυβον ἐκήρυξεν, ὅτι Δίων καὶ Μεγακλῆς ἥκοντες
30 ἐπὶ καταλύσει τῆς τυραννίδος ἐλευθεροῦσι Συρακοσίους καὶ τοὺς ἄλλους

13 mor. 522 f — 523 a Aristot. pol. 5, 11, 3 p. 1313 b 13

[*Λ*PQZ] **1** Ἄκρας Palmerius: *μακρὰς* || **6** *πλείους τῶν δισμυρίων* Diod. 16, 9, 6, *οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισμυρίων* 16, 10, 5 || **7** *οἱ* add. Zie. || **10** *παρακαλοῦντες* Stegmann || **12** *τοῦ* add. H² || **15** *καὶ μεταμεμιγμένοι* L¹ || **17** *προτυγχανόντων* P¹ | *τυμπανιζόμενοι Λ* (*ἀπετυμπάνιζον* mor.) || **27** *ὀκτὼ καὶ τετταράκοντα*] *πεντηκονταετοῦς δουλείας* Diod. 16, 11, 2 || **28** *Τεμενίτιδας* Dorville: *μενίτιδας ΛPZ μενοιτίδας* Q

a.357 2 Σικελιώτας ἀπὸ τοῦ τυράννου. βουλόμενος δὲ καὶ δι' ἑαυτοῦ προσαγορεῦ-
e σαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀνῄει διὰ τῆς Ἀχραδινῆς, ἑκατέρωθεν παρὰ τὴν
ὁδὸν τῶν Συρακοσίων ἱερεῖα καὶ τραπέζας καὶ κρατῆρας ἱστάντων, καὶ
καθ' οὓς γένοιτο προχύταις τε βαλλόντων καὶ προστρεπομένων ὥσπερ
3 θεὸν κατευχαῖς. ἦν δ' ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ Πεντάπυλα, Διονυσίου 5
κατασκευάσαντος, ἡλιοτρόπιον καταφανὲς καὶ ὑψηλόν. ἐπὶ τοῦτο προβὰς
ἐδημηγόρησε καὶ παρώρμησε τοὺς πολίτας ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας. 166Z[1]
4 οἱ δὲ χαίροντες καὶ φιλοφρονούμενοι κατέστησαν ἀμφοτέρους αὐτοκράτο-
f ρας στρατηγούς, καὶ προσείλοντο βουλομένων καὶ δεομένων ἐκείνων αὐτοῖς
συνάρχοντας εἴκοσιν, ὧν ἡμίσεις ἦσαν ἐκ τῶν μετὰ Δίωνος ἀπὸ τῆς φυγῆς 10
5 συγκατερχομένων. τοῖς δὲ μάντεσιν αὖθις ἐδόκει τὸ μὲν ὑπὸ πόδας λαβεῖν
τὸν Δίωνα δημηγοροῦντα τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸ ἀνάθημα τοῦ τυράννου
λαμπρὸν εἶναι σημεῖον· ὅτι δ' ἡλιοτρόπιον ἦν ἐφ' οὗ βεβηκὼς ᾑρέθη στρα- 268
τηγός, ὠρρώδουν μὴ τροπήν τινα τῆς τύχης αἱ πράξεις ταχεῖαν λάβωσιν.
6 ἐκ τούτου τὰς μὲν Ἐπιπολὰς ἑλὼν τοὺς καθειργμένους τῶν πολιτῶν ἔλυσε, 15
τὴν δ' ἀκρόπολιν ἀπετείχισεν.

971 7 Ἑβδόμῃ δ' ἡμέρᾳ Διονύσιος κατέπλευσεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ Δίωνι
8 προσῆγον ἅμαξαι ⟨τὰς⟩ πανοπλίας ἃς Συνάλῳ κατέλιπε. ταύτας διένειμε
τοῖς πολίταις, τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἑαυτὸν ὡς δυνατὸν ἦν ἐκόσμει καὶ
παρεῖχεν ὁπλίτην πρόθυμον. 20

30. Διονύσιος δὲ πρῶτον ἰδίᾳ πρὸς Δίωνα πρέσβεις ἔπεμπεν ἀποπει-
ρώμενος· ἔπειτα κελεύσαντος ἐκείνου διαλέγεσθαι κοινῇ Συρακοσίοις ὡς
ἐλευθέροις οὖσιν, ἐγένοντο λόγοι διὰ τῶν πρέσβεων παρὰ τοῦ τυράννου
φιλάνθρωποι, φόρων ὑπισχνουμένου μετριότητα καὶ ῥᾳστώνην στρατειῶν,
ὧν ⟨ἂν μὴ⟩ αὐτοὶ σύμψηφοι γένωνται. ταῦτ' ἐχλεύαζον οἱ Συρακόσιοι. 25
b 2 Δίων δ' ἀπεκρίνατο τοῖς πρέσβεσι μὴ διαλέγεσθαι πρὸς αὐτοὺς Διονύσιον, 167Z[1]
εἰ μὴ τὴν ἀρχὴν ἀφίησιν· ἀφέντι δὲ συμπράξειν ἄδει⟨αν⟩ αὐτός, κἂν ἄλλο
3 τι τῶν μετρίων δύνηται, μεμνημένος τῆς οἰκειότητος. ταῦτα Διονύσιος
ἐπῄνει καὶ πάλιν ἔπεμπε πρέσβεις, κελεύων ἥκειν τινὰς εἰς τὴν ἀκρόπολιν

17 c. 29, 7—30, 12 Diod. 16, 11, 3—12, 5 Polyaen. 5, 2, 7 Iustin. 21, 2, 4—8

[**ΛPQZ**] **4** προτρεπομένων: corr. Rei. || **5** θεῶν **ΛPQ** || **6** τούτωι: corr. Sol. | προβὰς **L**[1]: προσβὰς **PQZL**[2] || **9** καὶ στρατηγοὺς **P**[1] || **10** ἀπὸ om. **P**[1] || **15** ἔχων **Q** || **16** ἐπετείχισεν **L**[1] || **18** τὰς add. Rei. || **21** πρῶτον ⟨μὲν⟩ Zie. || **22** συρακουσίους **P** || **24** ῥᾳστώνην Anon.: ῥᾳστώνης libri praeter **P** qui ῥᾳστώνη | στρατειῶν Steph.: στρατιῶν libri (στρατιωτῶν **C**) || **25** ἂν add. **C**, μὴ add. Zie. (αὐτοὶ μὴ Cor.) || **27** ἀφέντι **Q**: ἀφιέντι **ΛPZ** | ἄδειαν Emp.: ἃ δεῖ || **29** ἔπεμψε **P**[1]

τῶν Συρακοσίων, οἷς τὰ μὲν πείθων, τὰ δὲ πειθόμενος, διαλέξεται περὶ a.357
τῶν κοινῇ συμφερόντων. ἐπέμφθησαν οὖν ἄνδρες πρὸς αὐτὸν οὓς Δίων 4
ἐδοκίμασε, καὶ λόγος πολὺς ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τοὺς Συρακοσίους κατῄει,
Διονύσιον ἀφήσειν τὴν τυραννίδα καὶ μᾶλλον ἑαυτοῦ ποιήσεσθαι χάριν ἢ
5 Δίωνος. ἦν δὲ δόλος ἡ προσποίησις αὕτη τοῦ τυράννου καὶ σκευωρία κατὰ 5 c
τῶν Συρακοσίων. τοὺς μὲν γὰρ ἐλθόντας πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως συγ-
κλείσας εἶχε, τοὺς δὲ μισθοφόρους πρὸς ὄρθρον ἐμπλήσας ἀκράτου,
27 S δρόμῳ πρὸς τὸ περιτείχισμα τῶν Συρακοσίων ἀφῆκε. γενομένης δὲ τῆς 6
προσβολῆς ἀνελπίστου, καὶ τῶν βαρβάρων θράσει πολλῷ καὶ θορύβῳ
10 καθαιρούντων τὸ διατείχισμα καὶ τοῖς Συρακοσίοις ἐπιφερομένων, οὐδεὶς
ἐτόλμα μένων ἀμύνεσθαι πλὴν τῶν ξένων τοῦ Δίωνος, οἳ πρῶτον αἰσθό-
μενοι τὸν θόρυβον ἐξεβοήθησαν. οὐδ' οὗτοι δὲ τῆς βοηθείας τὸν τρόπον 7
συνεφρόνουν οὐδ' εἰσήκουον ὑπὸ κραυγῆς καὶ πλάνης τῶν φευγόντων
Συρακοσίων, ἀναπεφυρμένων αὐτοῖς καὶ διεκθεόντων, πρίν γε δὴ Δίων, d
15 ἐπεὶ λέγοντος οὐδεὶς κατήκουεν, ἔργῳ τὸ πρακτέον ὑφηγήσασθαι βουλό-
168 Z' μενος ἐμβάλλει πρῶτος εἰς τοὺς βαρβάρους. καὶ γίνεται περὶ αὐτὸν ὀξεῖα 8
καὶ δεινὴ μάχη, γινωσκόμενον οὐχ ἧττον ὑπὸ τῶν πολεμίων ἢ τῶν φίλων·
ὥρμησαν γὰρ ἅμα πάντες ἐμβοήσαντες. ὁ δ' ἦν μὲν ἤδη βαρύτερος δι' 9
ἡλικίαν ἢ κατὰ τοιούτους ἀγῶνας, ἀλκῇ δὲ καὶ θυμῷ ⟨τοὺς⟩ προσφερο-
20 μένους ὑφιστάμενος καὶ ἀνακόπτων, τιτρώσκεται λόγχῃ τὴν χεῖρα, πρὸς
δὲ τὰ ἄλλα βέλη καὶ τὰς ἐκ χειρὸς πληγὰς μόλις ὁ θώραξ ἤρκεσε, διὰ τῆς
ἀσπίδος δόρασι πολλοῖς καὶ λόγχαις τυπτόμενος· ὧν κατακλασθέντων e
κατέπεσεν ὁ Δίων. εἶτ' ἀναρπασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἐκείνοις μὲν 10
ἡγεμόνα Τιμωνίδην ἐπέστησεν, αὐτὸς δὲ τὴν πόλιν ἵππῳ περιελαύνων,
25 τούς τε Συρακοσίους ἔπαυε φυγῆς καὶ τῶν ξένων τοὺς φυλάττοντας τὴν
Ἀχραδινὴν ἀναστήσας ἐπῆγε τοῖς βαρβάροις, ἀκμῆτας ἐκπεπονημένοις
καὶ προθύμους ἀπαυδῶσιν ἤδη πρὸς τὴν πεῖραν. ἐλπίσαντες γὰρ ἅμα τῇ 11
πρώτῃ ῥύμῃ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐξ ἐπιδρομῆς καθέξειν, εἶτα παρὰ δόξαν
ἐντυγχάνοντες ἀνδράσι πλήκταις καὶ μαχίμοις, ἀνεστέλλοντο πρὸς τὴν
30 ἀκρόπολιν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὡς ἐνέδωκαν ἐπικειμένων τῶν Ἑλλήνων, τρα- 12

[ΛPQZ] 1 τῶν Z: μετὰ τῶν ΛPQ ‖ 2 οὓς ὁ ZC ‖ 3 ἐδοκίμαζε: corr. Cor. ‖ 4 ποιήσασθαι corr. Sint. πείσεσθαι Kron. (om. L) ‖ 6 τῆς ZC: om. cet. ‖ 7 περὶ ὄρθρον et 8 προτείχισμα vel διατείχισμα Zie. l. c. 73 ‖ 8 ἐφῆκε Sint. ‖ 11 ἀμύνασθαι QZ | τῶν Δίωνος: corr. Anon., cf. p. 118, 10 ‖ 12 βοηθείας] προθυμίας Q | τρόπον] τόπον Cor. ‖ 13 φυγόντων P[1] ‖ 18 γὰρ ἅπαντες Q | πάντες ⟨ἐπ' αὐτὸν⟩ Zie. | ἐκβοήσαντες Q | ἤδη om. Q ‖ 19 τοὺς add. Sint. ‖ 20 ἀνακάμπτων Λ P[2] ‖ 24 τιμονίδην L[1]P[1] ‖ 25 ἔπαυε PZL[2]: ἔπαυσε Q ἤλαυνε L[1] ‖ 26 ἐκπεπονημένους P[1]

a.357 *πόμενοι κατεκλείσθησαν εἰς τὸ τεῖχος, ἑβδομήκοντα μὲν καὶ τέσσαρας*
ἀποκτείναντες τῶν μετὰ Δίωνος, ἑαυτῶν δὲ πολλοὺς ἀποβαλόντες. 28 S

31. *Γενομένης δὲ λαμπρᾶς τῆς νίκης οἱ μὲν Συρακόσιοι τοὺς ξένους*
972 *ἑκατὸν μναῖς ἐστεφάνωσαν, οἱ δὲ ξένοι Δίωνα χρυσῷ στεφάνῳ.*
2 *Κήρυκες δὲ παρὰ τοῦ Διονυσίου κατέβαινον, ἐπιστολὰς πρὸς Δίωνα* 5 169 Z^1
παρὰ τῶν οἰκείων γυναικῶν κομίζοντες· μία δ' ἦν ἔξωθεν ἐπιγεγραμμένη
3 *„τῷ πατρὶ παρ' Ἱππαρίνου" τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ Δίωνος υἱῷ. καίτοι*
φησὶ Τίμαιος (FGrH 566 F 114) *Ἀρεταῖον αὐτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἀρετῆς*
καλεῖσθαι. Τιμωνίδῃ (FGrH 561 F 1) *δὲ μᾶλλον ὡς οἴομαι περί γε*
4 *τούτων πιστευτέον, ἀνδρὶ φίλῳ καὶ συστρατιώτῃ Δίωνος. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι* 10
τοῖς Συρακοσίοις ἀνεγνώσθησαν ἐπιστολαί, πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις
b *ἔχουσαι παρὰ τῶν γυναικῶν, τὴν δὲ παρὰ τοῦ παιδὸς εἶναι δοκοῦσαν οὐκ*
5 *ἐώντων φανερῶς λυθῆναι, βιασάμενος ὁ Δίων ἔλυσεν. ἦν δὲ παρὰ τοῦ Διο-*
νυσίου, τοῖς μὲν γράμμασι πρὸς τὸν Δίωνα, τοῖς δὲ πράγμασι πρὸς τοὺς
Συρακοσίους διαλεγομένου, σχῆμα μὲν ἔχουσα δεήσεως καὶ δικαιολογίας, 15
6 *συγκειμένη δὲ πρὸς διαβολὴν τοῦ Δίωνος. ὑπομνήσεις τε γὰρ ἦσαν ὧν*
ὑπὲρ τῆς τυραννίδος ἔπραξε προθύμως, καὶ κατὰ τῶν φιλτάτων ἀπειλαὶ
σωμάτων, ἀδελφῆς καὶ τέκνου καὶ γυναικός, ἐπισκήψεις τε δειναὶ μετ'
ὀλοφυρμῶν . . . καί, τὸ μάλιστα κινῆσαν αὐτόν, ἀξιοῦντος μὴ καθαιρεῖν,
ἀλλὰ παραλαμβάνειν τὴν τυραννίδα, μηδ' ἐλευθεροῦν μισοῦντας ἀνθρώ- 20
c *πους καὶ μνησικακοῦντας, ἀλλ' αὐτὸν ἄρχειν, παρέχοντα τοῖς φίλοις καὶ*
οἰκείοις τὴν ἀσφάλειαν.

32. *Ἀναγινωσκομένων δὲ τούτων οὐχ, ὅπερ ἦν δίκαιον, εἰσῄει τοὺς*
Συρακοσίους ἐκπλήττεσθαι τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ
Δίωνος, ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἀπισχυριζομένου πρὸς τοιαύτας οἰ- 25
a.357/6 2 *κειότητας, ἀλλ' ὑποψίας καὶ φόβου λαβόντες ἀρχήν, ὡς μεγάλης οὔσης* 29 S 170 Z^1
ἀνάγκης ἐκείνῳ φείδεσθαι τοῦ τυράννου, πρὸς ἑτέρους ἤδη προστάτας
ἀπέβλεπον, καὶ μάλιστα πυνθανόμενοι καταπλεῖν Ἡρακλείδην ἀνεπτοή-
θησαν.

2 Diod. 16, 13, 1 || 3 c. 31—32, 2 Polyaen. 5, 2, 8; cf. Nep. Dion 5, 6

[**ΛPQZ**] **2** *πολλ⟨ῷ πλεί⟩ους* Rei. *⟨παμ⟩πόλλους* Zie. || **7** *Ἱππαρίωνος* Polyaen. || **8** *αὐτῶ* **Q** || **9** *τιμονίδη* **P^1** || **11** *ἱκετεῖαι* Polyaen. || **18** *δεινῶν* **Q** || **18.19** *μετ' ὀλοφυρμῶν*] *ὀλοφυρομένου* Sch.: immo excidit ante *καὶ* participium velut *δεομένου* (sic Ri.) || **19** *κινῆσον* Sauppe *⟨ἂν⟩ κινῆσαν* Ri. | *αὐτοὺς* Ri. | *ἀξιοῦντος* **Q Z L^2 P^2**: *ἀξιοῦντες* **L^1 P^1** *ἀξίωσις* Rei. *⟨δεήσεις⟩ ἀξιοῦντος* Latte *⟨ἀξιώσεις⟩ ἀξιοῦντος* Porter || **20** *νοσοῦντας* m. recentissima in mg. **P**, cf. p. 132, 18 || **23.24** *τοῖς συρακουσίοις* **PQZ** || **25** *ἐπισχυριζομένου* **L^1 P^1** || **28** *ἐπέβλεπον* **Q**

a.357/6

Ἦν δὲ τῶν φυγάδων Ἡρακλείδης, στρατηγικὸς μὲν ἄνθρωπος καὶ γνώ- 3
ριμος ἀφ' ἡγεμονίας ἣν ἔσχε παρὰ τοῖς τυράννοις, οὐκ ἀραρὼς δὲ τὴν d
γνώμην, ἀλλὰ πρὸς πάντα κοῦφος, ἥκιστα δὲ βέβαιος ἐν κοινωνίᾳ πραγ-
μάτων ἀρχὴν ἐχόντων καὶ δόξαν. οὗτος ἐν Πελοποννήσῳ πρὸς Δίωνα 4
5 *στασιάσας ἔγνω καθ' αὑτὸν ἰδιόστολος πλεῖν ἐπὶ τὸν τύραννον, εἴς τε*
Συρακούσας ἀφικόμενος ἑπτὰ τριήρεσι καὶ τρισὶ πλοίοις Διονύσιον μὲν
αὖθις εὗρε περιτετειχισμένον, ἐπηρμένους δὲ τοὺς Συρακοσίους. εὐθὺς 5
οὖν ὑπεδύετο τὴν τῶν πολλῶν χάριν, ἔχων μέν τι καὶ φύσει πιθανὸν καὶ
κινητικὸν ὄχλου θεραπεύεσθαι ζητοῦντος, ὑπολαμβάνων δὲ καὶ μετάγων
10 *ῥᾷον αὐτούς, οἳ τὸ σεμνὸν τοῦ Δίωνος ὡς βαρὺ καὶ δυσπολίτευτον ἀπ-* e
εστρέφοντο, διὰ τὴν γεγενημένην ἐκ τοῦ κρατεῖν ἄνεσιν καὶ θρασύτητα πρὸ
τοῦ δῆμος εἶναι τὸ δημαγωγεῖσθαι θέλοντες.

33. *Καὶ πρῶτον μὲν εἰς ἐκκλησίαν ἐφ' αὑτῶν συνδραμόντες, εἵλοντο τὸν*
Ἡρακλείδην ναύαρχον. ἐπεὶ δὲ Δίων παρελθὼν ᾐτιᾶτο τὴν ἐκείνῳ διδο- 2
15 *μένην ἀρχὴν ἀφαίρεσιν εἶναι τῆς πρότερον αὐτῷ δεδομένης, οὐκέτι γὰρ*
αὐτοκράτωρ μένειν, ἂν ἄλλος ἡγῆται τῶν κατὰ θάλασσαν, ἄκοντες οἱ
Συρακόσιοι πάλιν ἀπεψηφίσαντο τὸν Ἡρακλείδην. γενομένων δὲ τούτων, 3
171 Z[1] *μεταπεμψάμενος αὐτὸν ὁ Δίων οἴκαδε καὶ μικρὰ μεμψάμενος, ὡς οὐ καλῶς*
οὐδὲ συμφερόντως ὑπὲρ δόξης στασιάζοντα πρὸς αὐτὸν ἐν καιρῷ ῥοπῆς f
20 *ὀλίγης δεομένῳ πρὸς ἀπώλειαν, αὖθις ἐκκλησίαν αὐτὸς συναγαγών,*
ναύαρχον ἀπέδειξε τὸν Ἡρακλείδην καὶ τοῦ σώματος ἔπεισε φυλακὴν δοῦ-
ναι τοὺς πολίτας, ὥσπερ αὐτὸς εἶχεν. ὁ δὲ τῷ μὲν λόγῳ καὶ τῷ σχήματι 4
30 S *τὸν Δίωνα θεραπεύων καὶ χάριν ὁμολογῶν ἔχειν παρηκολούθει ταπεινός,* **973**
ὑπηρετῶν τὸ κελευόμενον, κρύφα δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ νεωτεριστὰς δια-
25 *φθείρων καὶ ὑποκινῶν θορύβοις τὸν Δίωνα περιέβαλλεν, εἰς ἅπασαν ἀπο-*
ρίαν καθιστάμενον. εἴτε γὰρ ἀφιέναι κελεύοι Διονύσιον ὑπόσπονδον ἐκ 5
τῆς ἄκρας, διαβολὴν εἶχε φείδεσθαι καὶ περισῴζειν ἐκεῖνον, εἴτε λύειν μὴ
βουλόμενος ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἡσυχάζοι, διατηρεῖν ἐδόκει τὸν πόλεμον,
ὡς μᾶλλον ἄρχοι καὶ καταπλήττοιτο τοὺς πολίτας.

1 Plat. ep. 3, 318c. 7, 348b Diod. 16, 6, 4. 5. 16, 2 Nep. Dion 5, 1

[**ΛPQZ**] **4** *ἀρχὴν*] *ἀρετὴν* Herw. *χάριν* Latte ‖ **7** *περιτετειχισμένον εὗρε* **Q** ‖ **10** *οἳ*] *ὅτι* Ri. cl. Cat. 2, 5 *ᾗ* Zie. *οἵ γε* Porter | *βραχὺ* vel *τραχὺ* **Z** ‖ **13** *ἐφ'* Ri.: *ἀφ'* | *ἑαυτῶν* **Q** ‖ **14** *ᾐτιᾶτο* ⟨*φήσας*⟩ vel sim. Zie. | *διδομένην* **AD**: *δεδομένην* ‖ **15** *διδομένης* **ZH** ‖ **22** *οὕσπερ* **Q** ‖ **24** *φθείρων* **P**[1] ‖ **27** *λύειν* Ha.: *λυπεῖν* ‖ **28** *διατρίβειν* Madvig

a.357/6 **34.** Ἦν δέ τις Σῶσις, ἄνθρωπος ἐκ πονηρίας καὶ θρασύτητος εὐδοκι-
b μῶν παρὰ τοῖς Συρακοσίοις, περιουσίαν ἡγουμένοις ἐλευθερίας τὸ μέχρι
2 τοιούτων ἀνεῖσθαι τὴν παρρησίαν. οὗτος ἐπιβουλεύων Δίωνι, πρῶτον μὲν
ἐκκλησίας οὔσης ἀναστὰς πολλὰ τοὺς Συρακοσίους ἐλοιδόρησεν, εἰ μὴ
συνιᾶσιν ὡς ἐμπλήκτου καὶ μεθυούσης ἀπηλλαγμένοι τυραννίδος ἐγρηγο- 5
3 ρότα καὶ νήφοντα δεσπότην εἰλήφασιν· ἔπειτα, φανερὸν τοῦ Δίωνος ἐχθρὸν
ἀναδείξας ἑαυτόν, τότε μὲν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπῆλθε, τῇ δ' ὑστεραίᾳ γυμνὸς
ὤφθη διὰ τῆς πόλεως θέων, ἀνάπλεως αἵματος τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ
4 πρόσωπον, ὡς δή τινας φεύγων διώκοντας. ἐμβαλὼν δὲ τοιοῦτος εἰς τὴν 10
ἀγορὰν ἔλεγεν ὑπὸ τῶν ξένων τοῦ Δίωνος ἐπιβεβουλεῦσθαι, καὶ τὴν 172Z'
c κεφαλὴν ἐπεδείκνυε τετρωμένην, καὶ πολλοὺς εἶχε τοὺς συναγανακτοῦντας
καὶ συνισταμένους κατὰ τοῦ Δίωνος, ὡς δεινὰ καὶ τυραννικὰ πράττοντος,
5 εἰ φόνοις καὶ κινδύνοις τῶν πολιτῶν ἀφαιρεῖται τὴν παρρησίαν. οὐ μὴν
ἀλλὰ καίπερ ἀκρίτου καὶ ταραχώδους ἐκκλησίας γενομένης, παρελθὼν
ὁ Δίων ἀπελογεῖτο, καὶ τὸν Σῶσιν ἀπέφαινε τῶν Διονυσίου δορυφόρων 15
ἑνὸς ἀδελφὸν ὄντα καὶ δι' ἐκείνου πεπεισμένον στασιάσαι καὶ συνταράξαι
τὴν πόλιν, οὐδεμιᾶς Διονυσίῳ σωτηρίας οὔσης πλὴν τῆς ἐκείνων ἀπιστίας 31S
d 6 καὶ διαφορᾶς πρὸς αὐτούς. ἅμα δ' οἱ μὲν ἰατροὶ τοῦ Σώσιδος τὸ τραῦμα
καταμανθάνοντες εὕρισκον ἐξ ἐπιπολῆς μᾶλλον ἢ καταφορᾶς γεγενημένον.
7 αἱ μὲν γὰρ ὑπὸ [τοῦ] ξίφους πληγαὶ μάλιστα τὸ μέσον ὑπὸ βάρους πιέ- 20
ζουσι, τὸ δὲ τοῦ Σώσιδος λεπτὸν ἦν διόλου καὶ πολλὰς εἶχεν ἀρχάς, ὡς
8 εἰκὸς ὑπ' ἀλγηδόνος ἀνιέντος, εἶτ' αὖθις ἐπάγοντος. ἧκον δέ τινες τῶν
γνωρίμων, ξυρὸν κομίζοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ διηγούμενοι βαδίζου-
σιν αὐτοῖς καθ' ὁδὸν ἀπαντῆσαι τὸν Σῶσιν ἡμαγμένον καὶ λέγοντα φεύ-
e 9 γειν τοὺς Δίωνος ξένους, ὡς ἀρτίως ὑπ' ἐκείνων τετρωμένον· εὐθὺς οὖν 25
διώκοντες ἄνθρωπον μὲν οὐδένα λαβεῖν, ὑπὸ πέτραν δὲ κοίλην κείμενον
ἰδεῖν ξυρὸν ὅθεν ἐκεῖνος ὤφθη προσερχόμενος.

35. Ἦν μὲν οὖν ἤδη μοχθηρὰ τὰ περὶ τὸν Σῶσιν· προσγενομένων δὲ
τούτοις τοῖς ἐλέγχοις οἰκετῶν καταμαρτυρούντων, ὡς ἔτι νυκτὸς ἐξέλθοι
μόνος ἔχων τὸ ξυρόν, οἵ τε κατηγοροῦντες τοῦ Δίωνος ὑπεχώρησαν, ὅ τε 30
δῆμος καταψηφισάμενος θάνατον τοῦ Σώσιδος διηλλάσσετο τῷ Δίωνι. 173Z'

[ΛPQZ] 1 σῶσσις L^1P hic et postea || 2 ἡγούμενος: corr. Sint. || 4 τοῖς συρακουσίοις P || 6. 7 δίωνος ἐπιδείξας αὐτὸν, sed ἐχθρὸν supra αὐτὸν add. m. 2. L || 9 τοιοῦτον Q || 10 τοῦ $ΛP^2$: τῶν P^1QZ || 14 ἐπελθὼν Q || 19 καταμαθόντες Q | ἐπιτομῆς Herw. || 20 αἱ μὲν γὰρ] desinit H | τοῦ del. C | βάρους Cor.: βάθους codd. (βάθος Q) || 21 Σώσιδος ⟨τραῦμα⟩ Zie. || 25 τετρωμένος: corr. Sch. || 27 προερχόμενος Sol. || 28 ἤδη om. Q || 29 καὶ οἰκετῶν Q

Τοὺς δὲ μισθοφόρους οὐδὲν ἧττον ἐν ὑποψίαις εἶχον, καὶ μάλιστα τῶν a.356 2
πλείστων ἀγώνων πρὸς τὸν τύραννον ἤδη γινομένων κατὰ θάλατταν,
ἐπειδὴ Φίλιστος ἧκεν ἐξ Ἰαπυγίας ἔχων πολλὰς τριήρεις Διονυσίῳ βοη- f
θήσων, καὶ τῶν ξένων ὄντων ὁπλιτῶν οὐδεμίαν ἔτι χρῆσιν ἐνόμιζον εἶναι
5 πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ κἀκείνους ἐφ' ἑαυτοῖς ἔσεσθαι, ναυβάταις οὖσι
καὶ τὸ κράτος ἐκ τῶν νεῶν κτωμένοις. ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπῆρεν εὐτυ- 3
χία τις γενομένη κατὰ θάλασσαν, ἐν ᾗ νικήσαντες τὸν Φίλιστον, ὠμῶς καὶ
βαρβαρικῶς αὐτῷ προσηνέχθησαν. Ἔφορος μὲν οὖν φησιν (FGrH 70 4
F 219), ὡς ἁλισκομένης τῆς νεὼς ἑαυτὸν ἀνέλοι, Τιμωνίδης δέ, πραττο- 974
32 S μέναις ἐξ ἀρχῆς ταῖς πράξεσι ταύταις μετὰ Δίωνος παραγενόμενος καὶ
11 γράφων πρὸς Σπεύσιππον τὸν φιλόσοφον, ἱστορεῖ (FGrH 561 F 2) ζῶντα
ληφθῆναι τῆς τριήρους εἰς τὴν γῆν ἐκπεσούσης τὸν Φίλιστον· καὶ πρῶτον 5
μὲν ἀποδύσαντας αὐτοῦ τὸν θώρακα τοὺς Συρακοσίους καὶ γυμνὸν ἐπιδει-
ξαμένους τὸ σῶμα προπηλακίζειν ὄντος ἤδη γέροντος· ἔπειτα τὴν κεφα-
15 λὴν ἀποτεμεῖν καὶ τοῖς παισὶ παραδοῦναι τὸ σῶμα, κελεύσαντας ἕλκειν
διὰ τῆς Ἀχραδινῆς καὶ καταβαλεῖν εἰς τὰς Λατομίας. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐφ- 6
υβρίζων ὁ Τίμαιος (FGrH 566 F 115) ἐκ τοῦ σκέλους φησὶ τοῦ χωλοῦ
τὰ παιδάρια τὸν νεκρὸν ἐφαψάμενα τοῦ Φιλίστου σύρειν διὰ τῆς πόλεως, b
174 Z[1] χλευαζόμενον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων πάντων, ὁρώντων τοῦ σκέλους ἑλκό-
20 μενον τὸν εἰπόντα μὴ δεῖν ἐκ τυραννίδος φεύγειν Διονύσιον ἵππῳ ταχεῖ
χρώμενον, ἀλλὰ τοῦ σκέλους ἑλκόμενον. καίτοι τοῦτο Φίλιστος ὡς ὑφ' 7
ἑτέρου λεχθέν, οὐχ ὑφ' αὑτοῦ, πρὸς Διονύσιον ἐξήγγελκεν (FGrH 556
F 59).

36. Ἀλλὰ Τίμαιος, οὐκ ἄδικον λαβὼν πρόφασιν τὴν ὑπὲρ τῆς τυραν-
25 νίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν καὶ πίστιν, ἐμπίπλαται τῶν κατ' αὐτοῦ
βλασφημιῶν (FGrH 566 F 154), ᾧ τοὺς μὲν ἀδικηθέντας τότε συγγνω-
στόν ἐστιν ἴσως ἄχρι τῆς εἰς ἀναίσθητον ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι, τοὺς 2 c
δ' ὕστερον συγγράφοντας τὰ πεπραγμένα, καὶ τῷ μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας
αὐτοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμένους, ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μεθ' ὕβρεως μηδὲ

3 Diod. 16, 16, 3. 4 || 19 cf. Diod. 14, 8, 5. 20, 78, 3

[ΛPQZ] **1** ὑποψίας L[1] | εἶχεν LP || **3** ἦλθεν Q || **5** κακείνοις Q | ἐφ'] ὑφ' Cor. || **7** γενομένη om. L[1] | θάλατταν ZC || **9** τιμονίδης P[1] || **12** τῆς ἐχούσης τριήρους Q || **13** τοῖς συρακουσίοις . . . ἐπιδειξαμένοις P[1] || **19** πάντων add. ZC || **22** καὶ οὐχ Q | ὑφ' αὑτοῦ Anon.: ὑπ' αὐτοῦ || **24** c. 36 excerpsit Phot. bibl. p. 393 || **29** χρωμένους αὐτοῦ Z | μὴ om. P[1]

a.356 μετὰ βωμολοχίας ὀνειδίζειν τὰς συμφοράς, ὧν οὐδὲν ἀπέχει καὶ τὸν ἄρι-
3 στον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μετασχεῖν. οὐ μὴν οὐδ' Ἔφορος (FGrH 70 F 220)
ὑγιαίνει τὸν Φίλιστον ἐγκωμιάζων, ὅς καίπερ ὢν δεινότατος ἀδίκοις
πράγμασι καὶ πονηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβαλεῖν καὶ λόγους
ἔχοντας κόσμον ἐξευρεῖν, αὐτὸς αὐτὸν οὐ δύναται πάντα μηχανώμενος 5
ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννότατος ἀνθρώπων γένοιτο καὶ
d μάλιστα πάντων ἀεὶ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφὴν καὶ δύναμιν καὶ πλού- 33 S
4 τους καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς
πράξεις ἐπαινῶν μήτε τὰς τύχας ὀνειδίζων ἐμμελέστατος. 9

37. Μετὰ δὲ τὴν Φιλίστου τελευτὴν Διονύσιος ἔπεμπε πρὸς Δίωνα, τὴν 175 Z¹
μὲν ἀκρόπολιν ἐκείνῳ παραδιδοὺς καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς μισθοφόρους καὶ
2 πέντε μηνῶν ἐντελῆ τούτοις μισθόν, αὐτὸς δ' ἀξιῶν ὑπόσπονδος εἰς Ἰτα-
λίαν ἀπελθεῖν, κἀκεῖ κατοικῶν καρποῦσθαι τῆς Συρακοσίας τὸν καλού-
μενον Γύατα, πολλὴν καὶ ἀγαθὴν χώραν ἀνήκουσαν ἀπὸ θαλάττης εἰς τὴν
e 3 μεσόγειον. οὐ προσδεξαμένου δὲ τοῦ Δίωνος, ἀλλὰ δεῖσθαι τῶν Συρακο- 15
σίων κελεύσαντος, οἱ μὲν Συρακόσιοι ζῶντα λήψεσθαι τὸν Διονύσιον
4 ἐλπίσαντες ἀπήλασαν τοὺς πρέσβεις, ἐκεῖνος δὲ τὴν μὲν ἄκραν Ἀπολλο-
κράτει τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ πνεῦμα τηρήσας
ἐπίφορον, καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρημάτων ἐνθέμενος
5 εἰς τὰς ναῦς, λαθὼν τὸν ναύαρχον Ἡρακλείδην ἐξέπλευσεν. ὁ δὲ κακῶς 20
ἀκούων καὶ θορυβούμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, Ἵππωνά τινα τῶν δημαγω-
f γῶν καθίησι προκαλεῖσθαι τὸν δῆμον ἐπὶ γῆς ἀναδασμόν, ὡς ἐλευθερίας
6 ἀρχὴν οὖσαν τὴν ἰσότητα, δουλείας δὲ τὴν πενίαν τοῖς ἀκτήμοσι. συνηγο-
ρῶν δὲ τούτῳ καὶ τὸν Δίωνα καταστασιάζων ἐναντιούμενον, ἔπεισε τοὺς
Συρακοσίους ταῦτά ⟨τε⟩ ψηφίσασθαι καὶ τῶν ξένων τὸν μισθὸν ἀποστε- 25
ρεῖν καὶ στρατηγοὺς ἑτέρους ἑλέσθαι, τῆς ἐκείνου βαρύτητος ἀπαλλαγέν-
7 τας. οἱ δ' ὥσπερ ἐκ μακρᾶς ἀρρωστίας τῆς τυραννίδος εὐθὺς ἐπιχειροῦντες
ἐξανίστασθαι καὶ πράττειν τὰ τῶν αὐτονομουμένων παρὰ καιρόν, ἐσφάλ-
975 λοντο μὲν αὐτοὶ ταῖς πράξεσιν, ἐμίσουν δὲ τὸν Δίωνα, βουλόμενον ὥσπερ
ἰατρὸν ἐν ἀκριβεῖ καὶ σωφρονούσῃ διαίτῃ κατέχειν τὴν πόλιν. 30

10 c. 37—39 Diod. 16, 16, 4—17, 5

[**ΛPQZ**] **1** ἐπέχει Phot. | καὶ] κἂν Kron. || **3** ὅς] nimirum Φίλιστος || **4** περι-βάλλειν Phot. || **7** πλοῦτον Phot. || **8** aut τοὺς aut τῶν om. **Q** | γὰρ om. **ZC** || **10** πρὸς τὸν **Z** || **11** παραδοὺς **Q** || **12** μηνῶν] μισθὸν **Z** || **13** τὸν] τὸ Sch. || **14** γύατα **L**: γύαρτα cet. Γυάρητα Latte Γυάροτον Porter | τὴν] τὸ **Z** || **25** τε add. Zie. || **30** κατ-έχειν Cor.: κατασχεῖν

34 S 176 Z¹ **38.** Ἐκκλησιάζουσι δ' αὐτοῖς ἐπὶ νέαις ἀρχαῖς θέρους μεσοῦντος ἐξαίσιοι βρονταὶ καὶ διοσημίαι πονηραὶ συνέβαινον ἐφ' ἡμέρας δεκαπέντε συνεχῶς, ἀνιστᾶσαι τὸν δῆμον, ὑπὸ δεισιδαιμονίας κωλυόμενον ἑτέρους ἀποδεῖξαι στρατηγούς. ἐπεὶ δὲ φυλάξαντες εὐδίαν σταθερὰν οἱ δημαγωγοὶ συνετέλουν τὰς ἀρχαιρεσίας, βοῦς ἁμαξεὺς οὐκ ἀήθης οὐδ' ἄπειρος ὄχλων, ἄλλως δέ πως τότε πρὸς τὸν ἐλαύνοντα θυμωθεὶς καὶ φυγὼν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ, δρόμῳ πρὸς τὸ θέατρον ὥρμησε, καὶ τὸν μὲν δῆμον εὐθὺς ἀνέστησε καὶ διεσκέδασεν, οὐδενὶ κόσμῳ φεύγοντα, τῆς δ' ἄλλης πόλεως ἐπέδραμε σκιρτῶν καὶ ταράττων ὅσον ὕστερον οἱ πολέμιοι κατέσχον. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα χαίρειν ἐάσαντες οἱ Συρακόσιοι πέντε καὶ εἴκοσι στρατηγοὺς ἐχειροτόνησαν, ὧν εἷς ἦν Ἡρακλείδης, καὶ τοὺς ξένους ὑποπέμποντες κρύφα τοῦ Δίωνος ἀφίστασαν καὶ μετεκάλουν πρὸς αὐτούς, ἐπαγγελλόμενοι καὶ τῆς πολιτείας ἰσομοιρίαν. οἱ δὲ ταῦτα μὲν οὐ προσεδέξαντο, τὸν δὲ Δίωνα πιστῶς καὶ προθύμως μετὰ τῶν ὅπλων ἀναλαβόντες καὶ συμφράξαντες ὑπῆγον ἐκ τῆς πόλεως, ἀδικοῦντες μὲν οὐδένα, πολλὰ δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας εἰς ἀχαριστίαν καὶ μοχθηρίαν ὀνειδίζοντες. οἱ δὲ καὶ τῆς ὀλιγότητος αὐτῶν καὶ τοῦ μὴ προεπιχειρεῖν καταφρονήσαντες, καὶ γενόμενοι πολὺ πλείους ἐκείνων, ἐφώρμησαν ὡς ῥᾳδίως ἐπικρατήσοντες ἐν τῇ πόλει καὶ πάντας αὐτοὺς κατακτενοῦντες.

39. Ἐν τούτῳ δὲ γεγονὼς ἀνάγκης καὶ τύχης ὁ Δίων, ἢ μάχεσθαι τοῖς πολίταις ἢ μετὰ τῶν ξένων ἀποθανεῖν, πολλὰ μὲν ἱκέτευεν ὀρέγων τὰς χεῖρας τοῖς Συρακοσίοις καὶ τὴν ἀκρόπολιν περίπλεων πολεμίων οὖσαν ὑπερφαινομένων τὰ τείχη καὶ τὰ γινόμενα καθορώντων ἐπιδεικνύμενος· ὡς δ' ἦν ἀπαραίτητος ἡ τῶν πολλῶν φορά, καὶ κατεῖχεν ὥσπερ ἐν πελάγει τὸ τῶν δημαγωγῶν πνεῦμα τὴν πόλιν, ἐμβολῆς μὲν ἀποσχέσθαι τοῖς ξένοις προσέταξεν, ὅσον δ' ἐπιδραμόντων μετὰ βοῆς καὶ τοῖς ὅπλοις τιναξαμένων, οὐδεὶς ἔμεινε τῶν Συρακοσίων, ἀλλ' ᾤχοντο φεύγοντες ἀνὰ τὰς ἀγυιάς, οὐδενὸς ἐπιδιώκοντος· εὐθὺς γὰρ ἀπέστρεψεν ὁ Δίων τοὺς ξένους καὶ προῆγεν εἰς Λεοντίνους. οἱ δ' ἄρχοντες τῶν Συρακοσίων καταγέλαστοι γεγονότες ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ τὴν αἰσχύνην ἀναλαβεῖν ζητοῦντες, αὖθις ὁπλίσαντες τοὺς πολίτας ἐδίωκον τὸν Δίωνα, καὶ κατέλαβον μὲν

[ΛPQZ] 1 ἀρχαῖς] ἀρχαιρεσίαις Zie. || 2 διοσημεῖαι corr. Sch. et V^b | ἡμέραις Z || 3 ὑπὸ Cor. et mg. B: ἀπὸ || 8 σὺν οὐδενὶ Q || 14 λαβόντες Q || 16 καί² om. LP || 17 αὐτῶν om. Q | ἐπιχειρεῖν QZ || 18 ἐπικρατήσαντες L·P·ZM || 21 ἱκέτευσεν LPZ || 22 οὖσαν πολεμίων Z || 25 τὸ om. L¹ || 28 ἐπέστρεψεν. corr. Rei.

e.366 *ἐπὶ διαβάσει τινὸς ποταμοῦ, καὶ προσίππευσαν ἀψιμαχοῦντες· ὡς δ᾽ ἑώρων οὐκέτι πρᾴως οὐδὲ πατρικῶς ὑπομένοντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἀλλὰ θυμῷ τοὺς ξένους ἐπιστρέφοντα καὶ παρατάττόμενον, αἰσχίονα φυγὴν τῆς προτέρας φυγόντες ὑπεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν, οὐ πολλῶν ἀποθανόντων.* 5

40. *Δίωνα δὲ Λεοντῖνοι λαμπραῖς ἐδέχοντο τιμαῖς, καὶ τοὺς ξένους ἀνελάμβανον μισθοῖς καὶ πολιτείαις, πρὸς δὲ τοὺς Συρακοσίους ἐπρέ-* 2 *σβευον, ἀξιοῦντες τὰ δίκαια τοῖς ξένοις ποιεῖν. οἱ δὲ πρέσβεις ἔπεμψαν* f *κατηγορήσοντας Δίωνος· τῶν δὲ συμμάχων ἁπάντων εἰς Λεοντίνους ἀθροισθέντων καὶ γενομένων λόγων ἐν αὐτοῖς, ἔδοξαν ἀδικεῖν οἱ Συρακόσιοι·* 10 3 *τοῖς δὲ κριθεῖσιν ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐνέμειναν, τρυφῶντες ἤδη καὶ μεγαλοφρονοῦντες ἐπὶ τῷ μηδενὸς ἀκούειν, ἀλλὰ χρῆσθαι δουλεύουσι καὶ* 178Z¹ *φοβουμένοις τὸν δῆμον στρατηγοῖς.*

976 **41.** *Ἐκ τούτου καταπλέουσιν εἰς τὴν πόλιν παρὰ Διονυσίου τριήρεις, Νύψιον ἄγουσαι τὸν Νεαπολίτην, σῖτον καὶ χρήματα κομίζοντα τοῖς* 15 2 *πολιορκουμένοις. γενομένης δὲ ναυμαχίας ἐνίκων μὲν οἱ Συρακόσιοι καὶ τέσσαρας τῶν τυραννικῶν νεῶν ἔλαβον, ὑβρίσαντες δὲ τῇ νίκῃ καὶ δι᾽ ἀναρχίαν τὸ χαῖρον εἰς πότους καὶ συνουσίας νεανικὰς τρέψαντες, οὕτω τῶν χρησίμων ἠμέλησαν, ὥστε τὴν ἀκρόπολιν ἔχειν δοκοῦντες ἤδη, καὶ τὴν* 3 *πόλιν προσαπέβαλον. ὁ γὰρ Νύψιος ὁρῶν οὐδὲν ὑγιαῖνον ἐν τῇ πόλει μέρος,* 368 *ἀλλὰ τὸν μὲν ὄχλον αὐλήμασι καὶ μέθαις εἰς νύκτα βαθεῖαν ἀφ᾽ ἡμέρας* 21 *κατεχόμενον, τοὺς δὲ στρατηγοὺς ἐπιτερπομένους τε τούτῳ τῷ πανηγυ-* 4 b *ρισμῷ καὶ προσάγειν ἀνάγκην μεθύουσιν ἀνθρώποις ὀκνοῦντας, ἄριστα τῷ καιρῷ χρησάμενος ἐπεχείρησε τῷ τειχίσματι, καὶ κρατήσας καὶ διαθρύψας ἀφῆκε τοὺς βαρβάρους, κελεύσας χρῆσθαι τοῖς προστυγχάνουσιν* 25 5 *ὡς βούλονται καὶ δύνανται. ταχέως μὲν οὖν οἱ Συρακόσιοι τὸ κακὸν* 6 *ᾔσθοντο, βραδέως δὲ καὶ χαλεπῶς συνεβοήθουν ἐκπεπληγμένοι. πόρθησις γὰρ ἦν τὰ γινόμενα τῆς πόλεως, τῶν μὲν ἀνδρῶν φονευομένων, τῶν δὲ τειχῶν κατασκαπτομένων, γυναικῶν δὲ καὶ παίδων ἀγομένων εἰς τὴν*

14 c. 41 Diod. 16, 18—19

[**ΛPQZ**] **2** *οὐδε*] *ἤ* **Q** ‖ **6** *τοῖς ξένοις* **Q** ‖ **7** *ἀπελάμβανον*: corr. Steph. | *πολιτείᾳ* Sint. ‖ **8** *ποιεῖν* om. **Q** | *ἔπεμπον* **Z** ‖ **9** *κατηγορήσοντος* vel *-τες* **Q** ‖ **11** *ἐνέμειναν* **A²** Anon.: *ἐνέμενον* **LP·QZ** *ἐνέμεινον* **A¹DP²** ‖ **15** *Νύψιον* vocat et Diod., *Νύμψιον* IG XIV 894 ‖ **16** *τῆς ναυμαχίας* **Z** ‖ **17** *τέσσαρας τῶν*] *τεσσάρων* **L¹** | *τὴν νίκην* **Q** ‖ **18** *χαίρειν* **QF⁴** | *νεανικὰς* Zie. cl. Alex. 50, 8: *μανικὰς* ‖ **19** ⟨*κατὰ μικρὸν*⟩ *καὶ τὴν* vel sim. Zie. ‖ **20** *προσαπέβαλλον* **Z** ‖ **25** *ἐφῆκε* Br. | *ἐντυγχάνουσιν* **Z** ‖ **28** *γὰρ*] *δὲ* **Z** | *φονευομένων* **L²P²**: *φοβουμένων* **L¹P¹QZ** ‖ **29** *παιδίων* **Q**

ἀκρόπολιν μετ' οἰμωγῆς, ἀπεγνωκότων δὲ τὰ πράγματα τῶν στρατηγῶν a. 356
179 Z¹ καὶ χρῆσθαι μὴ δυναμένων τοῖς πολίταις πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀναπεφυρ- c
μένους καὶ συμμεμειγμένους αὐτοῖς πανταχόθεν.

42. Οὕτω δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐχόντων καὶ τοῦ κινδύνου πρὸς τὴν
5 Ἀχραδινὴν πλησιάζοντος, εἰς ὃν μόνον ἦν καὶ λοιπὸν ἀπερείσασθαι τὴν
ἐλπίδα, πάντες μὲν ἐφρόνουν, ἔλεγε δ' οὐδείς, αἰσχυνόμενοι τὴν ἀχαρι-
στίαν καὶ τὴν ἀβουλίαν τὴν πρὸς Δίωνα. πλήν γε δὴ τῆς ἀνάγκης ἐκβιαζο- 2
μένης, παρὰ τῶν συμμάχων καὶ τῶν ἱππέων γίνεται φωνὴ καλεῖν Δίωνα
καὶ μεταπέμπεσθαι τοὺς Πελοποννησίους ἐκ Λεοντίνων. ὡς δὲ πρῶτον 3
10 ἠκούσθη καὶ ἀπετολμήθη τοῦτο, κραυγὴ καὶ χαρὰ καὶ δάκρυα τοὺς Συ- d
ρακοσίους κατεῖχεν, εὐχομένους ἐπιφανῆναι τὸν ἄνδρα καὶ ποθοῦντας τὴν
ὄψιν αὐτοῦ καὶ μεμνημένους τῆς παρὰ τὰ δεινὰ ῥώμης καὶ προθυμίας, ὡς
οὐ μόνον αὐτὸς ἦν ἀνέκπληκτος, ἀλλὰ κἀκείνους παρεῖχε θαρροῦντας καὶ
ἀδεῶς τοῖς πολεμίοις συμφερομένους. εὐθὺς οὖν ἐκπέμπουσι πρὸς αὐτὸν 4
378 ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων Ἀρχωνίδην καὶ Τελεσίδην, ἀπὸ δὲ τῶν ἱππέων
16 πέντε τοὺς περὶ Ἑλλάνικον. οὗτοι διελάσαντες τὴν ὁδὸν ἵπποις ἀπὸ ῥυτῆ- 5
ρος, ἧκον εἰς Λεοντίνους τῆς ἡμέρας ἤδη καταφερομένης. ἀποπηδήσαντες 6
δὲ τῶν ἵππων καὶ τῷ Δίωνι πρώτῳ προσπεσόντες δεδακρυμένοι, τὰς e
συμφορὰς τῶν Συρακοσίων ἔφραζον. ἤδη δὲ καὶ τῶν Λεοντίνων τινὲς 7
20 ἀπήντων, καὶ τῶν Πελοποννησίων ἠθροίζοντο πρὸς τὸν Δίωνα πολλοί, τῇ
σπουδῇ καὶ τῇ δεήσει τῶν ἀνδρῶν ὑπονοοῦντες εἶναί τι καινότερον. εὐθὺς 8
180 Z¹ οὖν ἡγεῖτο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῖς, καὶ συνδραμόντων προθύμως, οἱ
περὶ τὸν Ἀρχωνίδην καὶ τὸν Ἑλλάνικον εἰσελθόντες ἐξήγγειλάν τε βραχέως
τὸ μέγεθος τῶν κακῶν καὶ παρεκάλουν τοὺς ξένους ἐπαμῦναι τοῖς Συρακο-
25 σίοις, τὸ μνησικακεῖν ἀφέντας, ὡς μείζονα δίκην δεδωκότων αὐτῶν, ἢ λα-
βεῖν ἂν οἱ κακῶς πεπονθότες ἠξίωσαν.

43. Παυσαμένων δὲ τούτων, σιγὴ μὲν εἶχε πολλὴ τὸ θέατρον· ἀναστάν- f
τος δὲ τοῦ Δίωνος καὶ λέγειν ἀρξαμένου πολλὰ τῶν δακρύων ἐκπίπτοντα
τὴν φωνὴν ἐπέσχεν· οἱ δὲ ξένοι παρεκάλουν θαρρεῖν καὶ συνήχθοντο. μικρὸν 2

4 c. 42—43 Diod. 16, 20, 1—2

[ΛPQZ] 5 ὃν om. L^1P^1 | ἐρείσασθαι Q || 6 ⟨συν⟩εφρόνουν Zie. || 9 ἐκ τῶν Q || 10 χαρὰ καὶ κραυγὴ Q || 13 ἦν αὐτὸς P || 14 συμφερομένοις Q || 15 συνάρχων Q | ἀρχονίδην P et v. 23 || 16 τοὺς] τοῖς PQ | οὗτοι δὲ διελάσαντες Z || 18 πρῶτον PZC || 20 πολλῇ Q || 23 τὸν^1 om. Z || 24 τοὺς συρακουσίους Q || 25 αὐτῷ Q || 26 ἂν om. Q | οἱ om. B ἐκεῖνοι Zie. l. c. 74 || 27 πολλὴ εἶχε Q (π. κατεῖχε C) || 28 ἐμπί-πτοντα: corr. Sch.

a.356 οὖν ἀναλαβὼν ἐκ τοῦ πάθους ἑαυτὸν ὁ Δίων, ,,ἄνδρες'' ἔφη ,,Πελοπον-
νήσιοι καὶ σύμμαχοι, βουλευσομένους ὑμᾶς ἐνταῦθα περὶ ὑμῶν αὐτῶν
3 συνήγαγον. ἐμοὶ δὲ περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι καλῶς οὐκ ἔχει Συρακου-
977 σῶν ἀπολλυμένων, ἀλλ' εἰ σῶσαι μὴ δυναίμην, ἄπειμι τῷ πυρὶ καὶ τῷ
4 πτώματι τῆς πατρίδος ἐνταφησόμενος. ὑμεῖς δὲ βουλόμενοι μὲν ἔτι καὶ 5
νῦν βοηθεῖν τοῖς ἀβουλοτάτοις ἡμῖν καὶ δυστυχεστάτοις, ὑμέτερον ἔργον
5 οὖσαν ὀρθοῦτε τὴν Συρακοσίων πόλιν· εἰ δὲ μεμφόμενοι Συρακοσίοις
ὑπερόψεσθε, τῆς γε πρότερον ἀρετῆς καὶ προθυμίας περὶ ἐμὲ χάριν ἀξίαν
κομίζοισθε παρὰ τῶν θεῶν, μεμνημένοι Δίωνος ὡς οὔθ' ὑμᾶς ἀδικου- 38S
μένους πρότερον οὔθ' ὕστερον τοὺς πολίτας δυστυχοῦντας ἐγκαταλιπόν- 10
6 τος.'' ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος οἱ μὲν ξένοι μετὰ κραυγῆς ἀνεπήδησαν, ἄγειν
b καὶ βοηθεῖν κατὰ τάχος κελεύοντες, οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Συρακοσίων
περιβαλόντες ἠσπάσαντο, πολλὰ μὲν ἐκείνῳ, πολλὰ δὲ τοῖς ξένοις ἀγαθὰ 181Z'
7 παρὰ τῶν θεῶν εὐχόμενοι. καταστάντος δὲ τοῦ θορύβου παρήγγειλεν ὁ
Δίων εὐθὺς ἀπιόντας παρασκευάζεσθαι καὶ δειπνήσαντας ἥκειν μετὰ τῶν 15
ὅπλων εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐγνωκὼς διὰ νυκτὸς βοηθεῖν.

44. Ἐν δὲ ταῖς Συρακούσαις τῶν Διονυσίου στρατηρῶν, ἄχρι μὲν ἦν
ἡμέρα, πολλὰ κακὰ τὴν πόλιν ἐργασαμένων, γενομένης δὲ νυκτὸς ἀναχω-
ρησάντων εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καί τινας ἐξ ἑαυτῶν ὀλίγους ἀποβαλόντων,
c 2 ἀναθαρρήσαντες οἱ δημαγωγοὶ τῶν Συρακοσίων καὶ τοὺς πολεμίους ἐλπί- 20
σαντες ἀτρεμήσειν ἐπὶ τοῖς διαπεπραγμένοις, παρεκάλουν τοὺς πολίτας
αὖθις ἐᾶν Δίωνα, κἂν προσίῃ μετὰ τῶν ξένων, μὴ δέχεσθαι μηδὲ παραχω-
ρεῖν τῆς ἀρετῆς ἐκείνοις ὡς κρείττοσιν, ἀλλὰ σῴζειν τὴν πόλιν καὶ τὴν
3 ἐλευθερίαν αὐτοὺς δι' ἑαυτῶν. πάλιν οὖν ἐπέμποντο πρὸς τὸν Δίωνα,
παρὰ μὲν τῶν στρατηγῶν ἀποτρέποντες, παρὰ δὲ τῶν ἱππέων καὶ τῶν 25
4 γνωρίμων πολιτῶν ἐπισπεύδοντες τὴν πορείαν. καὶ διὰ τοῦτο βραδέως
5 ἅμα καὶ κατὰ σχολὴν πορευόμενος προσῄει. τῆς δὲ νυκτὸς προελθούσης
οἱ μὲν μισοῦντες τὸν Δίωνα κατεῖχον τὰς πύλας ὡς ἀποκλείσοντες αὐτόν,
d ὁ δὲ Νύψιος ἐκ τῆς ἄκρας αὖθις πολλῷ προθυμοτέρους γεγονότας καὶ
πλείονας ἐφιεὶς τοὺς μισθοφόρους, τὸ μὲν προτείχισμα πᾶν εὐθὺς κατ- 30
6 έσκαπτε, τὴν δὲ πόλιν κατέτρεχε καὶ διήρπαζεν. ἦν δὲ φόνος μὲν οὐκέτι
μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, ἁρπαγαὶ δ' ὀλίγαι, φθόρος

[ΛPQZ] 3 βουλεύσασθαι Z || 6 ὑμῖν L[1]P[2] || 7 ἀνορθοῦτε Sch. || 8 ὑπερόψεσθαι L[1]P[1] || 13 περιβαλόντες ⟨αὐτὸν⟩ Zie. || 16 αὐτὸν om. Q || 22 μηδὲ] καὶ C om. MV[b] || 23 ἀρετῆς] ἀρχῆς Naber || 25 ἀποτρεπόντων L[1] | τῶν[3] om. Q || 27 σχολὴν] σπουδὴν Sint. cl. p. 125, 11 | προσελθούσης P[1] || 30 ἀφιεὶς Z | περιτείχισμα Z || 32 φθόρος] φόνος P[1]

39 S δὲ πάντων πολύς. ἀπεγνωκότος γὰρ ἤδη τὰ πράγματα τοῦ ⟨υἱοῦ τοῦ⟩ a.356 7
182 Z¹ Διονυσίου καὶ τοὺς Συρακοσίους δεινῶς μεμισηκότος, ὥσπερ ἐνταφιάσαι τὴν τυραννίδα τῇ πόλει πίπτουσαν ἐβούλετο. καὶ τοῦ Δίωνος προκατα- 8 λαμβάνοντες τὴν βοήθειαν, ἐπὶ τὸν ὀξύτατον διὰ πυρὸς πάντων ὄλεθρον
5 καὶ ἀφανισμὸν ἐχώρησαν, τὰ μὲν ἐγγὺς ἀπὸ χειρῶν δᾳσὶ καὶ λαμπάσιν e ὑποπιμπράντες, εἰς δὲ τὰ πρόσω διασπείροντες ἀπὸ τόξων πυροβόλους. φευγόντων δὲ τῶν Συρακοσίων οἱ μὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐφονεύοντο καταλαμβα- 9 νόμενοι, τὸ δ' εἰς τὰς οἰκίας καταδυόμενον αὖθις ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξέπιπτε, πολλῶν ἤδη φλεγομένων καὶ καταφερομένων ἐπὶ τοὺς διαθέοντας.

10 **45.** Τοῦτο τὸ πάθος μάλιστα τὴν πόλιν ἀνέῳξε Δίωνι, πάντων συμφωνησάντων. ἔτυχε μὲν γὰρ οὐκέτι σπουδῇ πορευόμενος, ὡς ἤκουσεν εἰς τὴν 2 ἀκρόπολιν κατακεκλεῖσθαι τοὺς πολεμίους. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας πρῶτον ἱππεῖς ἀπήντησαν αὐτῷ, τὴν δευτέραν κατάληψιν ἀπαγγέλλοντες· ἔπειτα καὶ τῶν ὑπεναντιουμένων ἔνιοι παρῆσαν, ἐπείγεσθαι δεόμενοι· f
15 συντείνοντος δὲ τοῦ κακοῦ μᾶλλον, Ἡρακλείδης τὸν ἀδελφὸν ἐξέπεμψεν, 3 εἶτα Θεοδότην τὸν θεῖον, ἱκετεύων ἀρήγειν, ὡς μηδενὸς ἀντέχοντος τοῖς πολεμίοις, αὐτοῦ δὲ τετρωμένου, τῆς δὲ πόλεως μικρὸν ἀπεχούσης ἀνατετράφθαι καὶ καταπεπρῆσθαι. τοιούτων ἀγγελμάτων τῷ Δίωνι προσ- 4 πεσόντων ἔτι μὲν ἑξήκοντα σταδίους τῶν πυλῶν ἀπεῖχε· φράσας δὲ τὸν
20 κίνδυνον τοῖς ξένοις καὶ παρακελευσάμενος, οὐκέτι βάδην ἦγεν ἀλλὰ 978 δρόμῳ τὸ στράτευμα πρὸς τὴν πόλιν, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἀντιαζόντων καὶ
183 Z¹ δεομένων ἐπείγεσθαι. χρησάμενος δὲ θαυμαστῷ τάχει καὶ προθυμίᾳ τῶν 5 ξένων, εἰσέβαλε διὰ τῶν πυλῶν εἰς τὴν Ἑκατόμπεδον λεγομένην· καὶ τοὺς 6 μὲν ἐλαφροὺς εὐθὺς εἰσελθὼν ἀφῆκε πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς ἰδοῦσι
40 S θαρσῆσαι τοῖς Συρακοσίοις ἐγγένοιτο, τοὺς δ' ὁπλίτας αὐτὸς συνέταττε
26 καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ἐπιρρέοντας καὶ συνισταμένους, ὀρθίους λόχους ποιῶν καὶ διαιρῶν τὰς ἡγεμονίας, ὅπως [ὁμοῦ] πολλαχόθεν ἅμα προσφέροιτο φοβερώτερον.

10 c. 45—46 Diod. 16, 20, 2—5

[ΛPQZ] **1** ⟨υἱοῦ τοῦ⟩ Sol., cf. c. 50, 2 ‖ **6** διασπείραντες P¹ ‖ **14** ἐναντιουμένων P¹M^b ‖ **17** δὲ - δὲ] τε – τε Sol. ‖ **20** διακελευσάμενος Q ‖ **23** πυλῶν] Ἑξαπύλων Zie. cl. Diod. 16, 20, 2 ‖ **24** εἰσελθὼν ἀφῆκε Zie. l. c. 74: ἀφῆκεν εἰσελθεῖν Q (sed ἐφῆκεν M et Sch.) ἀφῆκεν ἐλθεῖν ΛP ἀφῆκεν Z ἀφῆκεν εἰσελθὼν Sint., qui tamen cft. Galb. 25, 5 | πρὸς] εἰς Q | ὡς – **25** ἐγγένοιτο om. Q ‖ **27** ὁμοῦ del. Sint. | προσφέροιντο C ‖ **28** φοβερώτερος Ri.

46. *Ἐπεὶ δὲ ταῦτα παρασκευασάμενος καὶ τοῖς θεοῖς προσευξάμενος ὤφθη διὰ τῆς πόλεως ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους, κραυγὴ καὶ χαρὰ καὶ πολὺς ἀλαλαγμὸς εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ παρακλήσεσι μεμειγμένος ἐγίνετο παρὰ τῶν Συρακοσίων, τὸν μὲν Δίωνα ⟨πατέρα καὶ⟩ σωτῆρα καὶ θεὸν ἀποκαλούντων, τοὺς δὲ ξένους ἀδελφοὺς καὶ πολίτας. οὐδεὶς δὲ φίλαυτος ⟨οὕτως⟩ ἦν καὶ φιλόψυχος παρὰ τὸν τότε καιρόν, ὃς οὐ μᾶλλον ὑπὲρ μόνου Δίωνος ἢ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀγωνιῶν ἐφαίνετο, πρώτου πρὸς τὸν κίνδυνον πορευομένου δι' αἵματος καὶ πυρὸς καὶ νεκρῶν πολλῶν κειμένων ἐν ταῖς πλατείαις. ἦν μὲν οὖν καὶ τὰ παρὰ τῶν πολεμίων φοβερά, παντάπασιν ἀπηγριωμένων καὶ παρατεταγμένων παρὰ τὸ τείχισμα, χαλεπὴν ἔχον καὶ δυσεκβίαστον τὴν πρόσοδον· ὁ δ' ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνος ἐτάραττε μᾶλλον τοὺς ξένους καὶ δύσεργον ἐποίει τὴν πορείαν. κύκλῳ γὰρ ὑπὸ τῆς φλογὸς περιελάμποντο, τὰς οἰκίας περινεμομένης, καὶ διαπύροις ἐπιβαίνοντες ἐρειπίοις καὶ καταφερομένοις ἀπορρήγμασι μεγάλοις ὑποτρέχοντες ἐπισφαλῶς, καὶ πολὺν ὁμοῦ καπνῷ διαπορευόμενοι κονιορτόν, ἐπειρῶντο συνέχειν καὶ μὴ διασπᾶν τὴν τάξιν. ὡς δὲ προσέμειξαν τοῖς πολεμίοις, ἐν χερσὶ μὲν ὀλίγων πρὸς ὀλίγους ἐγίνετο μάχη διὰ τὴν στενότητα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ τόπου, κραυγῇ δὲ καὶ προθυμίᾳ τῶν Συρακοσίων ἐπιρρωσάντων, ἐβιάσθησαν οἱ περὶ τὸν Νύψιον, καὶ τὸ μὲν πλεῖστον αὐτῶν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐγγὺς οὖσαν ἀναφεῦγον ἐσῴζετο, τοὺς δ' ἐναπολειφθέντας ἔξω καὶ διασπαρέντας ἀνῄρουν οἱ ξένοι διώκοντες. ἀπόλαυσιν δὲ τῆς νίκης ἐν τῷ παραυτίκα καὶ χαρὰν καὶ περιβολὰς ἔργῳ τηλικούτῳ πρεπούσας οὐ παρέσχεν ὁ καιρός, ἐπὶ τὰς οἰκίας τραπομένων τῶν Συρακοσίων καὶ τὸ πῦρ μόλις ἐν τῇ νυκτὶ κατασβεσάντων.*

47. *Ἡμέρα δ' ὡς ἦν, τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ὑπέμεινε δημαγωγῶν, ἀλλὰ καταγνόντες ἑαυτῶν ἔφυγον, Ἡρακλείδης δὲ καὶ Θεοδότης αὐτοὶ κομίσαντες ἑαυτοὺς τῷ Δίωνι παρέδωκαν, ἀδικεῖν ὁμολογοῦντες καὶ δεόμενοι βελτίονος ἐκείνου τυχεῖν, ἢ γεγόνασιν αὐτοὶ περὶ ἐκεῖνον· πρέπειν δὲ Δίωνι, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν ἀσύγκριτον ἔχοντι, καὶ πρὸς ὀργὴν κρείττονι φανῆναι τῶν ἠγνωμονηκότων, οἳ περὶ οὗ πρότερον ἐστασίασαν*

[**ΛPQZ**] **4** *πατέρα καὶ σωτῆρα* Zie. l. c. 74: *σωτῆρα* **ΛPQZ** *πατέρα* **C** cf. Erbse l. c. 278 || **5** *οὕτως* add. Cor. (post Rei. qui *οὕτ. φίλ.*) || **10** *παρὰ*] *πρὸς* **Q** || **12** *ὑπὸ* Sch.: *ἀπὸ* || **13** *διὰ πυρὸς* **ZC** || **14** *ὑποτρέχοντες* Rei. et **C**: *ἐπιτρέχοντες* || **19** *ἐξεβιάσθησαν* Rei. || **20** *ἀναφεύγων* **L¹P¹** | *δ'* om. **P¹** | [*ἐν*]*απολειφθ.* Sint. || **21** *ἤρουν* **L** *ἤιρουν* **P** || **23** *τρεπομένων*: corr. Sch. || **24** *κατασβέσαντες* vel *-τα* **Z** || **26** *αὐτὸν* **L¹** *αὐτῶν* **L²**

πρὸς αὐτόν, νῦν ἥκουσιν ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς ὁμολογοῦντες. ταῦτα τῶν 3 a.356
περὶ τὸν Ἡρακλείδην δεομένων, οἱ μὲν φίλοι παρεκελεύοντο τῷ Δίωνι μὴ
φείδεσθαι κακῶν καὶ βασκάνων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τοῖς στρατιώταις
4 χαρίσασθαι τὸν Ἡρακλείδην, καὶ τοῦ πολιτεύματος ἐξελεῖν δημοκοπίαν, f
185 Z[1] ἐπιμανὲς νόσημα τυραννίδος οὐκ ἔλαττον. ὁ δὲ Δίων παραμυθούμενος 4
αὐτοὺς ἔλεγεν, ὡς τοῖς μὲν ἄλλοις στρατηγοῖς πρὸς ὅπλα καὶ πόλεμον
ἡ πλείστη τῆς ἀσκήσεώς ἐστιν, αὐτῷ δὲ πολὺν χρόνον ἐν Ἀκαδημείᾳ με-
μελέτηται θυμοῦ περιεῖναι καὶ φθόνου καὶ φιλονικίας ἁπάσης· ὧν ἐπίδει- 5
ξίς ἐστιν οὐχ ἡ πρὸς φίλους καὶ χρηστοὺς μετριότης, ἀλλ' εἴ τις ἀδικού-
10 μενος εὐπαραίτητος εἴη καὶ πρᾶος τοῖς ἁμαρτάνουσι· βούλεσθαι δ' 6 979
Ἡρακλείδου μὴ τοσοῦτον δυνάμει καὶ φρονήσει κρατῶν ὅσον χρηστότητι
καὶ δικαιοσύνῃ φανῆναι. τὸ γὰρ ἀληθῶς βέλτιον ἐν τούτοις· αἱ δὲ τοῦ 7
πολέμου κατορθώσεις, εἰ καὶ ἀνθρώπων μηδένα, τήν γε τύχην διαμφισβη-
τοῦσαν ἔχουσιν. εἰ δ' Ἡρακλείδης ἄπιστος καὶ κακὸς διὰ φθόνον, οὔ τοι 8
15 καὶ Δίωνα δεῖ θυμῷ διαφθεῖραι τὴν ἀρετήν· τὸ γὰρ ἀντιτιμωρεῖσθαι τοῦ
προαδικεῖν νόμῳ δικαιότερον ὡρίσθαι, φύσει γινόμενον ἀπὸ μιᾶς ἀσθε-
42 S νείας. ἀνθρώπου δὲ κακίαν, εἰ καὶ χαλεπόν ἐστιν, οὐχ οὕτως ἄγριον εἶναι 9
παντάπασι καὶ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταβάλλειν χάριτι νικηθεῖσαν ὑπὸ
τῶν πολλάκις εὖ ποιούντων.

20 **48.** Τοιούτοις χρησάμενος λογισμοῖς ὁ Δίων ἀφῆκε τοὺς περὶ τὸν b
Ἡρακλείδην.

Τραπόμενος δὲ πρὸς τὸ διατείχισμα, τῶν μὲν Συρακοσίων ἕκαστον 2
ἐκέλευσεν ἕνα κόψαντα σταυρὸν ἐγγὺς καταβάλλειν, τοὺς δὲ ξένους ἐπι-
24 στήσας διὰ νυκτός, ἀναπαυομένων τῶν Συρακοσίων, ἔλαθεν ἀποσταυρώ-
186 Z[1] σας τὴν ἀκρόπολιν, ὥστε μεθ' ἡμέραν τὸ τάχος καὶ τὴν ἐργασίαν θεασα-
μένους ὁμοίως θαυμάζειν τοὺς πολίτας καὶ τοὺς πολεμίους. θάψας δὲ 3
τοὺς τεθνηκότας τῶν Συρακοσίων καὶ λυσάμενος τοὺς ἑαλωκότας, δισ-
χιλίων οὐκ ἐλάττονας ὄντας, ἐκκλησίαν συνήγαγε. καὶ παρελθὼν Ἡρα- 4
κλείδης εἰσηγήσατο γνώμην, αὐτοκράτορα στρατηγὸν ἑλέσθαι Δίωνα c

20 c. 48 Diod. 16, 20, 5. 6 Nep. Dion 6, 3

[ΛPQZ] **2** τῷ om. P[1] || **4** χρήσασθαι L[1] || **7** ἐν om. Q | ἀκαδημία: corr. Sint. || **8** πάσης Λ || **11** κρατεῖν Q || **12** ἀληθὲς Q || **14** οὔ τοι Cor.: οὔτι || **15** δεῖν Sint. tacito per errorem ut vid. || **16** γενόμενον CF[ac] || **20** τοὺς] τοῖς ΛP || **23** κόψαντας τάφρον: corr. Xyl. || **25** καὶ τὴν ἐργ.] τῆς ἐργασίας C || **27** τῶν συρακουσίων τοὺς τεθνηκότας Q

a.356/5
5 κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ἀποδεξαμένων δὲ τῶν ἀρίστων καὶ χειροτονεῖν κελευόντων, ἐθορύβησεν ὁ ναυτικὸς ὄχλος καὶ βάναυσος, ἀχθόμενος ἐκπίπτοντι τῆς ναυαρχίας τῷ Ἡρακλείδῃ καὶ νομίζων αὐτόν, εἰ καὶ τἆλλα μηδενὸς ἄξιός ἐστι, δημοτικώτερόν γε πάντως εἶναι τοῦ Δίωνος καὶ μᾶλ-
6 λον ὑπὸ χεῖρα τοῖς πολλοῖς. ὁ δὲ Δίων τοῦτο μὲν ἐφῆκεν αὐτοῖς καὶ τὴν 5
κατὰ θάλατταν ἀρχὴν ἀπέδωκε τῷ Ἡρακλείδῃ, πρὸς δὲ τῆς γῆς καὶ τῶν οἰκιῶν τὸν ἀναδασμὸν ὡρμημένοις ἐναντιωθείς, καὶ τὰ πρότερον ψηφι-
d 7 σθέντα περὶ τούτων ἀκυρώσας, ἐλύπησεν. ὅθεν εὐθὺς ἑτέραν ἀρχὴν λαβὼν ὁ Ἡρακλείδης, τοὺς συνεκπλεύσαντας μετ' αὐτοῦ στρατιώτας καὶ ναύτας ἐν Μεσσήνῃ καθήμενος ἐδημαγώγει καὶ παρώξυνε κατὰ τοῦ Δίωνος, ὡς 10
τυραννεῖν μέλλοντος· αὐτὸς δὲ πρὸς Διονύσιον ἐποιεῖτο συνθήκας κρύφα
8 διὰ Φάρακος τοῦ Σπαρτιάτου. καὶ τοῦτο τῶν γνωριμωτάτων Συρακοσίων ὑπονοησάντων, στάσις ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ δι' αὐτὴν ἀπορία
9 καὶ σπάνις ἐν ταῖς Συρακούσαις· ὥστε παντάπασιν ἀμηχανεῖν τὸν Δίωνα 43 S
καὶ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν φίλων, οὕτω δυσμεταχείριστον ἄνθρωπον καὶ 15
e διεφθαρμένον ὑπὸ φθόνου καὶ πονηρίας αὐξήσαντα καθ' αὐτοῦ τὸν Ἡρακλείδην.

49. Φάρακος δὲ πρὸς Νέᾳ πόλει τῆς Ἀκραγαντίνης στρατοπεδεύοντος, ἐξαγαγὼν τοὺς Συρακοσίους ἐβούλετο μὲν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διαγωνίσα- 187 Z'
σθαι πρὸς αὐτόν, Ἡρακλείδου δὲ καὶ τῶν ναυτῶν καταβοώντων, ὡς οὐ 20
βούλεται μάχῃ κρῖναι τὸν πόλεμον Δίων, ἀλλ' ἀεὶ μένοντος ἄρχειν, ἀναγ-
2 κασθεὶς συνέβαλε καὶ ἡττήθη. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς οὐ βαρείας, ἀλλὰ μᾶλλον ὑφ' ἑαυτῶν καὶ τοῦ στασιάζειν ταραχθέντων, αὖθις ὁ Δίων παρ-
f 3 εσκευάζετο μάχεσθαι καὶ συνέταττε πείθων καὶ παραθαρρύνων. τῆς δὲ νυκτὸς ἀρχομένης ἀγγέλλεται πρὸς αὐτὸν Ἡρακλείδην ἄραντα τὸν στόλον 25
πλεῖν ἐπὶ Συρακουσῶν, ἐγνωκότα τὴν πόλιν καταλαβεῖν κἀκεῖνον ἀπο-
4 κλεῖσαι μετὰ τοῦ στρατεύματος. εὐθὺς οὖν ἀναλαβὼν τοὺς δυνατωτάτους καὶ προθυμοτάτους ἱππάσατο διὰ τῆς νυκτός, καὶ περὶ τρίτην ὥραν τῆς
5 ἡμέρας πρὸς ταῖς πύλαις ἦν, σταδίους κατηνυκὼς ἑπτακοσίους. Ἡρακλεί-
980 δης δὲ ταῖς ναυσὶν ὡς ἁμιλλώμενος ὑστέρησεν, ἀποπλεύσας καὶ πλανώ- 30
μενος ἐν ταῖς πράξεσιν ἀσκόπως, ἐπιτυγχάνει Γαισύλῳ τῷ Σπαρτιάτῃ, φάσκοντι πλεῖν ἐφ' ἡγεμονίᾳ Σικελιωτῶν ἐκ Λακεδαίμονος, ὡς πρότερόν

[ΛPQZ] 1 κατὰ^2 CD: om. cet. || 3 τῷ om. Z | εἰ κατ' ἄλλα LQP^2 || 6 κατὰ om. P^1 || 10 μεσήνηι QZL^2P^2 μεσίνηι L^1P^1 || 18 Νέᾳ πόλει Sch.: scribebant Νεαπόλει, cf. Brut. 21, 5 Lucull. 39, 3 Cic. 8, 3 || 24 τοῦ μάχεσθαι Q || 31 ἐν del. Zie. l. c. 75 ἐν κεναῖς πράξεσιν Latte | γεσύλῳ Q et postea || 32 φάσκων L^1P^1QZ | ἡγεμόνα: corr. Aldina

ποτε Γύλιππος. ἄσμενος οὖν ἀναλαβὼν τοῦτον τὸν ἄνδρα, καὶ περιαψά- a.355/4 6
μενος ὥσπερ ἀλεξιφάρμακον τοῦ Δίωνος, ἐπεδείκνυτο τοῖς συμμάχοις,
καὶ κήρυκα πέμπων εἰς τὰς Συρακούσας ἐκέλευε δέχεσθαι τὸν Σπαρτιά-
την ἄρχοντα τοὺς πολίτας. ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Δίωνος ὡς εἰσὶν ἄρχον- 7
5 τες ἱκανοὶ τοῖς Συρακοσίοις, εἰ δὲ πάντως δέοι καὶ Σπαρτιάτου τοῖς πράγ-
44S μασιν, αὐτὸς οὗτος εἶναι, κατὰ ποίησιν γεγονὼς Σπαρτιάτης, τὴν μὲν b
ἀρχὴν ὁ Γαισύλος ἀπέγνω, πλεύσας δὲ πρὸς τὸν Δίωνα διήλλαξε τὸν
188Z' Ἡρακλείδην, ὅρκους δόντα καὶ πίστεις τὰς μεγίστας, αἷς αὐτὸς ὁ Γαισύλος
ὤμοσε τιμωρὸς ἔσεσθαι Δίωνι καὶ κολαστὴς Ἡρακλείδου κακοπραγμο-
10 νοῦντος.

50. Ἐκ τούτου κατέλυσαν μὲν οἱ Συρακόσιοι τὸ ναυτικόν· οὐδὲν γὰρ
ἦν ἔργον αὐτοῦ, μεγάλαι δὲ δαπάναι τοῖς πλέουσι καὶ στάσεως ἀφορμαὶ
τοῖς ἄρχουσι· τὴν δ' ἄκραν ἐπολιόρκουν, ἐξοικοδομήσαντες τὸ περιτεί-
χισμα. μηδενὸς δὲ τοῖς πολιορκουμένοις βοηθοῦντος, ἐπιλείποντος δὲ σί- 2
15 του, τῶν δὲ μισθοφόρων γινομένων πονηρῶν, ἀπογνοὺς ὁ υἱὸς τοῦ c
Διονυσίου τὰ πράγματα καὶ σπεισάμενος πρὸς τὸν Δίωνα, τὴν μὲν ἄκραν
ἐκείνῳ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ
τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀναλαβὼν καὶ πέντε πληρωσάμενος τριήρεις,
ἐξέπλει πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ Δίωνος ἀσφαλῶς μὲν ἐκπέμποντος, οὐδενὸς 3
20 δὲ τῶν ἐν Συρακούσαις ἀπολείποντος ἐκείνην τὴν ὄψιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ
περιόντας ἐπιβοωμένων, ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ τὸν ἥλιον ἐλευθέραις
ἀνίσχοντα ταῖς Συρακούσαις οὐκ ἐφορῶσιν. ὅπου γὰρ ἔτι νῦν τῶν λεγο- 4
μένων κατὰ τῆς τύχης παραδειγμάτων ἐμφανέστατόν ἐστι καὶ μέγιστον
ἡ Διονυσίου φυγή, τίνα χρὴ δοκεῖν αὐτῶν ἐκείνων τὴν τότε χαρὰν γενέ- d
25 σθαι, καὶ πηλίκον φρονῆσαι τοὺς τὴν μεγίστην τῶν πώποτε τυραννίδων
καθελόντας ἐλαχίσταις ἀφορμαῖς;

51. Ἐκπλεύσαντος δὲ τοῦ Ἀπολλοκράτους καὶ τοῦ Δίωνος εἰς τὴν
ἀκρόπολιν βαδίζοντος, οὐκ ἐκαρτέρησαν αἱ γυναῖκες οὐδ' ἀνέμειναν εἰσελ-
189Z' θεῖν αὐτόν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς θύρας ἐξέδραμον, ἡ μὲν Ἀριστομάχη τὸν υἱὸν
30 ἄγουσα τοῦ Δίωνος, ἡ δ' Ἀρετὴ κατόπιν εἵπετο δακρύουσα καὶ διαπο-
ροῦσα, πῶς ἀσπάσηται καὶ προσείπῃ τὸν ἄνδρα, κοινωνίας αὐτῇ πρὸς

27 c. 51 Ael. v. h. 12, 47 Nep. Dion 6, 2

[**ΛPQZ**] **7** et **8** Γαισύλος Zie.: Γαίσυλος codd. et editt. || **8** ⟨ἐφ'⟩αἷς Porter || **9** ἐπώμοσε **C** | δίωνος **C** | ἡρακλείδῃ **L**¹**P**¹ || **14** ἐπιλιπόντος: corr. Cor. | τοῦ σίτου **C** || **15** γενομένων **QM**ᵇ || **20** ἀπολιπόντος: corr. Laar || **21** περιόντας Zie.: παρόντας (μηκετ' ὄντας Ha.) || **26** ἐν ἐλαχίσταις **Z**

a.355/4 2 ἕτερον γεγενημένης. ἀσπασαμένου δ' αὐτοῦ πρῶτον τὴν ἀδελφήν, εἶτα τὸ 45S
e παιδίον, ἡ Ἀριστομάχη προσαγαγοῦσα τὴν Ἀρετήν, „ἠτυχοῦμεν" ἔφη
3 „ὦ Δίων σοῦ φεύγοντος· ἥκων δὲ καὶ νικῶν ἀφῄρηκας ἡμῶν ἁπάντων τὰς
κατηφείας, πλὴν μόνης ταύτης, ἣν ἐπεῖδον ἡ δυστηχὴς ἐγὼ σοῦ ζῶντος
4 ἑτέρῳ συνελθεῖν βιασθεῖσαν. ὅτ' οὖν σε κύριον ἡμῶν ἡ τύχη πεποίηκε, 5
πῶς αὐτῇ διαιτᾷς ἐκείνην τὴν ἀνάγκην; πότερον ὡς θεῖον ἢ καὶ ὡς ἄνδρα
5 σ' ἀσπάσεται;" τοιαῦτα τῆς Ἀριστομάχης λεγούσης, ὁ Δίων ἐκδακρύσας
προσηγάγετο φιλοστόργως τὴν γυναῖκα, καὶ παραδοὺς αὐτῇ τὸν υἱὸν
f ἐκέλευσεν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν αὐτοῦ βαδίζειν, ὅπου καὶ αὐτὸς διῃτᾶτο,
τὴν ἄκραν ἐπὶ τοῖς Συρακοσίοις ποιησάμενος. 10

52. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῷ προκεχωρηκότων, οὐδὲν ἀπολαῦ-
σαι πρότερον ἠξίωσε τῆς παρούσης εὐτυχίας, ἢ τὸ καὶ φίλοις χάριτας καὶ
συμμάχοις δωρεάς, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν ἄστει συνήθεσι καὶ ξένοις ἀπονεῖμαί
τινα φιλανθρωπίας καὶ τιμῆς μερίδα, τῇ μεγαλοψυχίᾳ τὴν δύναμιν ὑπερ-
2 βαλλόμενος. ἑαυτὸν δὲ λιτῶς καὶ σωφρόνως ἐκ τῶν τυχόντων διῴκει, 15
981 θαυμαζόμενος ὅτι μὴ μόνον Σικελίας τε καὶ Καρχηδόνος, ἀλλὰ καὶ τῆς
Ἑλλάδος ὅλης ἀποβλεπούσης πρὸς αὐτὸν εὐημεροῦντα, καὶ μηδὲν οὕτω 190Z¹
μέγα τῶν τότε νομιζόντων, μηδ' ἐπιφανεστέρας περὶ ἄλλον ἡγεμόνα τόλμης
3 καὶ τύχης γεγονέναι δοκούσης, οὕτω παρεῖχεν ἑαυτὸν ἐσθῆτι καὶ θερα-
πείᾳ καὶ τραπέζῃ μέτριον, ὥσπερ ἐν Ἀκαδημείᾳ συσσιτῶν μετὰ Πλάτωνος, 20
οὐκ ἐν ξεναγοῖς καὶ μισθοφόροις διαιτώμενος, οἷς αἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
πλησμοναὶ καὶ ἀπολαύσεις παραμυθία τῶν πόνων καὶ τῶν κινδύνων εἰσίν.
4 ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν Πλάτων ἔγραφεν (ep. 4, 320 d), ὡς πρὸς ἕνα νῦν τῆς οἰκου-
b μένης τοῦτον ἅπαντες ἀποβλέπουσιν· αὐτὸς δ' ἐκεῖνος ὡς ἔοικεν ἀφεώρα 46S
πρὸς ἓν χωρίον μιᾶς πόλεως τὴν Ἀκαδήμειαν, καὶ τοὺς αὐτόθι καὶ θεατὰς 25
καὶ δικαστὰς ἐγίνωσκεν οὔτε πρᾶξιν οὔτε τόλμαν οὔτε νίκην τινὰ θαυμάζον-
τας, ἀλλὰ μόνον εἰ κοσμίως καὶ σωφρόνως τῇ τύχῃ χρῆται καὶ παρέχει
5 μέτριον ἑαυτὸν ἐν πράγμασι μεγάλοις ἀποσκοποῦντας. τοῦ μέντοι περὶ

23 cf. mor. 69 f. 70 a

[ΛPQZ] 1 τὸν ἕτερον L¹Q | πρώτην ΛP² || 2.3 ὦ Δίων ἔφη Sint. cum P²A || 5 συνελθεῖν βιασθεῖσαν] συνελθοῦσαν Q | σὲ Sch. Sint. || 6 αὐτὴν L¹ | καὶ om. ZC || 7 ἀσπάσηται Sch. || 11 προσκεχωρηκότων: corr. Sol. || 12 πρότερον Rei.: πρῶτον | τὸ καὶ P¹Q: καὶ τὸ ΛP·Z || 14 τινας Q | ὑπερβαλόμενος Q || 16 μὴ μόνον ὅτι Q || 17.18 μηδέν' οὕτω μέγαν Latte || 19 ⟨ἐν⟩ ἐσθῆτι Rei. || 20 ἀκαδημίαι: corr. Sint., item v. 25 || 23 ὡς om. L¹ || 24 τοῦτον] τόπον ac deinde ⟨καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα πρὸς ἐκεῖνον⟩ ἅπαντες Zie. l. c. 75 cl. Plat. (αὐτὸν pro τοῦτον Sch.) | ἐπιβλέπουσιν Q || 26 καὶ om. Q

τὰς ὁμιλίας ὄγκου καὶ τοῦ πρὸς τὸν δῆμον ἀτενοῦς ἐφιλονίκει μηδὲν ὑφ- a.355/4
ελεῖν μηδὲ χαλάσαι, καίτοι τῶν πραγμάτων αὐτῷ χάριτος ἐνδεῶν ὄντων
καὶ Πλάτωνος ἐπιτιμῶντος, ὡς εἰρήκαμεν (c. 8, 4), καὶ γράφοντος (ep.
4, 321 c), ὅτι ἡ αὐθάδεια ἐρημίᾳ σύνοικός ἐστιν. ἀλλὰ φύσει τε φαίνεται 6
5 πρὸς τὸ πιθανὸν δυσκεράστῳ κεχρημένος, ἀντισπᾶν τε τοὺς Συρακοσίους c
ἄγαν ἀνειμένους καὶ διατεθρυμμένους προθυμούμενος.

53. Ὁ γὰρ Ἡρακλείδης αὖθις ἐπέκειτο· καὶ πρῶτον μὲν εἰς συνέδριον
παρακαλούμενος, οὐκ ἐβούλετο βαδίζειν· ἰδιώτης γὰρ ὤν, μετὰ τῶν ἄλλων
191 Z¹ ἐκκλησιάζειν πολιτῶν. ἔπειτα κατηγόρει τοῦ Δίωνος, ὅτι τὴν ἄκραν οὐ 2
10 κατέσκαψε καὶ τῷ δήμῳ τὸν Διονυσίου τάφον ὡρμημένῳ λῦσαι καὶ τὸν
νεκρὸν ἐκβαλεῖν οὐκ ἐπέτρεψε, μεταπέμπεται δ' ἐκ Κορίνθου συμβούλους
καὶ συνάρχοντας, ἀπαξιῶν τοὺς πολίτας. τῷ δ' ὄντι μετεπέμπετο τοὺς 3
Κορινθίους ὁ Δίων, ἣν ἐπενόει πολιτείαν ῥᾷον ἐλπίζων καταστήσειν ἐκεί- d
νων παραγενομένων. ἐπενόει δὲ τὴν μὲν ἄκρατον δημοκρατίαν, ὡς οὐ πολι- 4
15 τείαν ἀλλὰ παντοπώλιον οὖσαν πολιτειῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα (rep. 8, 557 d),
καταλύειν, Λακωνικὸν δέ τι καὶ Κρητικὸν σχῆμα μειξάμενος ἐκ δήμου καὶ
βασιλείας, ἀριστοκρατίαν ἔχον τὴν ἐπιστατοῦσαν καὶ βραβεύουσαν τὰ
μέγιστα, καθιστάναι καὶ κοσμεῖν, ὁρῶν καὶ τοὺς Κορινθίους ὀλιγαρχι-
κώτερόν τε πολιτευομένους καὶ μὴ πολλὰ τῶν κοινῶν ἐν τῷ δήμῳ πράτ-
47 S τοντας. ὡς οὖν μάλιστα πρὸς ταῦτα τὸν Ἡρακλείδην ἐναντιώσεσθαι προσ- 5
21 εδόκα, καὶ τἆλλα ταραχώδης καὶ εὐμετάβολος καὶ στασιαστικὸς ἦν, e
οὓς πάλαι βουλομένους αὐτὸν ἀνελεῖν ἐκώλυεν, τούτοις ἐπέτρεψε τότε·
καὶ παρελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἀποκτιννύουσιν αὐτόν. ἐλύπησε δὲ σφόδρα 6
τοὺς Συρακοσίους ἀποθανών· ὅμως δὲ τοῦ Δίωνος ταφάς τε λαμπρὰς
25 παρασκευάσαντος καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος ἑπομένου προπέμψαντος
τὸν νεκρόν, εἶτα διαλεχθέντος αὐτοῖς, συνέγνωσαν ὡς οὐ δυνατὸν ἦν ταρασ-
σομένην παύσασθαι τὴν πόλιν Ἡρακλείδου καὶ Δίωνος ἅμα πολιτευο-
μένων.

14 cf. Plat. ep. 8, 355b—357a Nep. Dion 6, 4 || **20** Nep. Dion 6, 5

[ΛPQZ] **5** τοῖς συρακουσίοις ZL² || **9** ἐκκλησιάσειν Cor. || **14** γενομένων Q || **15** πανταπώλιον P² παντοπώλειον Q || **16** καταλύειν Zie.: κωλύειν codd. κολούειν Br. ἀναλύειν C. F. Hermann || **17** ἔχων corr. Anon. | ἐπικρατοῦσαν Z || **21** καὶ ⟨γὰρ⟩ Zie. | εὐμετάθετος ΛP² et editt. || **22** αὐτὸν ἀνελεῖν ἐκώλυεν Z: ἐκ. αὐτ. ἀν. C αὐτ. ἐκ. ἀν. ΛPQ et editt. αὐτὸς Sol. | τούτους PD || **26** τὸν om. L¹ | ἦν del. Zie., nisi praestat ὂν cl. p. 180, 10

54. Ἦν δέ τις ἑταῖρος τοῦ Δίωνος ἐξ Ἀθηνῶν, Κάλλιππος, ὅν φησιν ὁ 192 Z¹
f Πλάτων (ep. 7, 333 e) οὐκ ἀπὸ παιδείας, ἀλλ' ἐκ μυσταγωγιῶν καὶ τῆς περι-
τρεχούσης ἑταιρείας γνώριμον αὐτῷ γενέσθαι καὶ συνήθη, μετασχὼν δὲ τῆς
στρατείας καὶ τιμώμενος, ὥστε καὶ συνεισελθεῖν εἰς τὰς Συρακούσας πρῶ-
τος τῶν ἑταίρων ἁπάντων ἐστεφανωμένος· ἦν ⟨δὲ⟩ καὶ λαμπρὸς ἐν τοῖς 5
2 ἀγῶσι καὶ διάσημος. ἐπεὶ δὲ τῶν πρώτων καὶ βελτίστων φίλων τοῦ Δίωνος
ἀνηλωμένων ὑπὸ τοῦ πολέμου, καὶ τεθνηκότος Ἡρακλείδου, τόν τε δῆμον
982 ἑώρα τῶν Συρακοσίων ἔρημον ἡγεμόνος ὄντα, καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς
3 μετὰ Δίωνος προσέχοντας αὐτῷ μάλιστα, μιαρώτατος ἀνθρώπων γενό-
μενος καὶ παντάπασιν ἐλπίσας Σικελίαν ἆθλον ἕξειν τῆς ξενοκτονίας, ὡς 10
δέ φασιν ἔνιοι, καὶ τάλαντα προσλαβὼν εἴκοσι τοῦ φόνου μισθὸν παρὰ τῶν
πολεμίων, διέφθειρε καὶ παρεσκεύαζέ τινας τῶν ξένων ἐπὶ τὸν Δίωνα,
4 κακοηθεστάτην ἀρχὴν καὶ πανουργοτάτην ποιησάμενος. ἀεὶ γάρ τινας
φωνὰς τῶν στρατιωτῶν πρὸς ἐκεῖνον ἢ λελεγμένας ἀληθῶς ἀναφέρων ἢ
πεπλασμένας ὑπ' αὐτοῦ, τοιαύτην ἐξουσίαν ἔλαβε διὰ τὴν πίστιν, ὥστ' 15
b ἐντυγχάνειν κρύφα καὶ διαλέγεσθαι μετὰ παρρησίας οἷς βούλοιτο κατὰ
τοῦ Δίωνος, αὐτοῦ κελεύοντος, ἵνα μηδεὶς λανθάνῃ τῶν ὑπούλως καὶ δυσ- 48 S
5 μενῶς ἐχόντων. ἐκ δὲ τούτων συνέβαινε τοὺς μὲν πονηροὺς καὶ νοσοῦντας
εὑρίσκειν ταχὺ καὶ συνιστάναι τὸν Κάλλιππον, εἰ δέ τις ἀπωσάμενος τοὺς 19
λόγους αὐτοῦ καὶ τὴν πεῖραν ἐξείποι πρὸς τὸν Δίωνα, μὴ ταράττεσθαι 193 Z¹
μηδὲ χαλεπαίνειν ἐκεῖνον, ὡς ἃ προσέταττε τοῦ Καλλίππου περαίνοντος.

55. Συνισταμένης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, φάσμα γίνεται τῷ Δίωνι μέγα
καὶ τερατῶδες. ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὀψὲ τῆς ἡμέρας καθεζόμενος ἐν παστάδι
2 τῆς οἰκίας, μόνος ὢν πρὸς ἑαυτῷ τὴν διάνοιαν. ἐξαίφνης δὲ ψόφου γενο-
c μένου πρὸς θατέρῳ πέρατι τῆς στοᾶς, ἀποβλέψας ἔτι φωτὸς ὄντος εἶδε 25
γυναῖκα μεγάλην, στολῇ μὲν καὶ προσώπῳ μηδὲν Ἐρινύος τραγικῆς παραλ-
3 λάττουσαν, σαίρουσαν δὲ καλλύντρῳ τινὶ τὴν οἰκίαν. ἐκπλαγεὶς δὲ δεινῶς
καὶ περίφοβος γενόμενος, μετεπέμψατο τοὺς φίλους καὶ διηγεῖτο τὴν

1 c. 54 Plat. ep. 7, 334 a Nep. Dion 8, 1—3 || 22 cf. c. 2

[ΛPQZ] 1 ἐξ Ἀθηνῶν om. Z || 2 παρατυχούσης Anon. παρατρεχούσης Sint.[1] per errorem ut vid. || 3 αὐτὸν L || 4 εἰς om. Λ || 5 ἦν om. Λ et editt., post λαμπρὸς pon. C | δὲ add. Cor. || 7 ὑπὸ τῆς πόλεως Q || 8 ἡγεμόνος om. Q || 9 ἔχοντας Q || 10 Σικελίαν om. Z || 15 ὑφ' αὐτοῦ Anon. | ἀνέλαβε PQ || 18 μισοῦντας QZ || 22 βουλῆς P || 23 καὶ om. Q || 24 ὢν] ἔχων Cor. | ἑαυτὸν ΛP² || 26 στολὴν L·Q | πρόσωπον Q | ἐριννύος L²P²QZ || 27 καλύντρωι: corr. Anon.

ὄψιν αὐτοῖς, καὶ παραμένειν ἐδεῖτο καὶ συννυκτερεύειν, παντάπασιν ἐκστατικῶς ἔχων καὶ δεδοικὼς μὴ πάλιν εἰς ὄψιν αὐτῷ μονωθέντι τὸ τέρας ἀφίκηται. τοῦτο μὲν οὖν αὖθις οὐ συνέπεσε. μεθ' ἡμέρας δ' ὀλίγας ὁ υἱὸς 4 αὐτοῦ, σχεδὸν ἀντίπαις ὤν, ἔκ τινος λύπης καὶ ὀργῆς μικρὰν καὶ παιδικὴν 5 ἀρχὴν λαβούσης ἔρριψεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ d διεφθάρη.

56. Ἐν τοιούτοις δὲ τοῦ Δίωνος ὄντος, ὁ Κάλλιππος ἔτι μᾶλλον εἴχετο τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ λόγον εἰς τοὺς Συρακοσίους ἐξέδωκεν, ὡς ὁ Δίων 9 ἄπαις γεγονὼς ἔγνωκε τὸν ⟨υἱὸν⟩ τοῦ Διονυσίου καλεῖν Ἀπολλοκράτην 194 Z¹ καὶ ποιεῖσθαι διάδοχον, ἀδελφιδοῦν μὲν ὄντα τῆς ἑαυτοῦ γυναικός, θυγατριδοῦν δὲ τῆς ἀδελφῆς. ἤδη δὲ καὶ τὸν Δίωνα καὶ τὰς γυναῖκας ὑπόνοια 2 τῶν πραττομένων εἶχε, καὶ μηνύσεις ἐγίγνοντο πανταχόθεν. ἀλλ' ὁ μὲν 3 Δίων ὡς ἔοικεν ἐπὶ τοῖς κατὰ τὸν Ἡρακλείδην ἀχθόμενος, καὶ τὸν φόνον 498 S ἐκεῖνον ὥς τινα τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων αὐτῷ κηλῖδα περικειμένην e 15 δυσχεραίνων ἀεὶ καὶ βαρυνόμενος, εἶπεν ὅτι πολλάκις ἤδη θνῄσκειν ἕτοιμός ἐστι καὶ παρέχειν τῷ βουλομένῳ σφάττειν αὐτόν, εἰ ζῆν δεήσει μὴ μόνον τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φυλαττόμενον. τὰς δὲ γυ- 4 ναῖκας ὁρῶν ὁ Κάλλιππος ἐξεταζούσας ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα καὶ φοβηθείς, ἦλθε πρὸς αὐτὰς ἀρνούμενος καὶ δακρύων, καὶ πίστιν ἣν βούλονται διδόναι 20 βουλόμενος. αἱ δ' ἠξίουν αὐτὸν ὀμόσαι τὸν μέγαν ὅρκον. ἦν δὲ τοιοῦτος· 5 καταβὰς εἰς τὸ τῶν Θεσμοφόρων τέμενος ὁ διδοὺς τὴν πίστιν, ἱερῶν τινων γενομένων, περιβάλλεται τὴν πορφυρίδα τῆς θεοῦ καὶ λαβὼν δᾷδα καιομένην ἀπόμνυσι. ταῦτα ποιήσας ὁ Κάλλιππος πάντα καὶ τὸν ὅρκον 6 f ἀπομόσας, οὕτω κατεγέλασε τῶν θεῶν, ὥστε περιμείνας τὴν ἑορτὴν ἧς 25 ὤμοσε θεοῦ δρᾷ τὸν φόνον ἐν τοῖς Κορείοις, οὐδὲν ἴσως τὸ περὶ τὴν ἡμέραν τῆς θεοῦ ποιησάμενος, ὡς ἀσεβουμένης πάντως, εἰ καὶ κατ' ἄλλον χρόνον ἔσφαττε τὸν μύστην αὐτῆς ὁ μυσταγωγός.

3 mor. 118d. 119a. b Nep. Dion 4, 3. 6, 2 Ael. v. h. 3, 4 || 7 c. 56 mor. 176f. 530c Nep. Dion 8, 4. 5 Val. Max. 3, 8 ext. 5 || 8 cf. ad p. 131, 14

[ΛPQZ] 3 δ' om. L || 4 παιδικὴν Anon.: παιδιὰν || 5 ἀπαρχὴν ΛP² | αὐτὸν Z | τοῦ om. Z | στέγους ΛP mor. 119b | τὴν om. Z || 7 ἐπείχετο Z || 9 τὸν υἱὸν τοῦ Zie.: τὸν PQZL² τοῦ L¹ | ἀπολλοκράτη Λ || 12 ἐγίνοντο P¹C || 15 εἰπεῖν L¹ || 18 ὁ om. P || 19 βούλωνται L¹P¹ || 20 βουλόμενος om. Q || 21 μισθοφόρων Z || 22 τοῦ θεοῦ L¹ || 23 ἐπόμνυσι Cor. || 25 δρᾶσαι Q δρᾶν Br. | κουρείοις QZL²P² | ⟨παρ'⟩ οὐδὲν Rei. οὐδὲ μύσος Sol. || 27 ὁ μυσταγωγός del. Rei.

a.354 **57.** Ὄντων δὲ πλειόνων ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς πράξεως, καθεζομένου
983 Δίωνος ἐν οἰκήματι κλίνας τινὰς ἔχοντι μετὰ τῶν φίλων, οἱ μὲν ἔξω τὴν 195Z¹
οἰκίαν περιέστησαν, οἱ δὲ πρὸς ταῖς θύραις τοῦ οἴκου καὶ ταῖς θυρίσιν
2 ἦσαν. αὐτοὶ δ' οἱ προσφέρειν τὰς χεῖρας μέλλοντες Ζακύνθιοι παρῆλθον
ἄνευ ξιφῶν ἐν τοῖς χιτῶσιν· ἅμα δ' οἱ μὲν ἔξω τὰς θύρας ἐπισπασάμενοι 5
κατεῖχον, οἱ δὲ τῷ Δίωνι προσπεσόντες κατάγχειν ἐπειρῶντο καὶ συν-
3 τρίβειν αὐτόν. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ᾔτουν ξίφος· οὐδεὶς δ' ἐτόλμα τὰς
θύρας ἀνοῖξαι, συχνοὶ γὰρ ἦσαν ἔνδον οἱ μετὰ τοῦ Δίωνος, ὧν ἕκαστος
4 οἰόμενος, ἂν ἐκεῖνον προῆται, διασώσειν ἑαυτόν, οὐκ ἐτόλμα βοηθεῖν. δια-
τριβῆς δὲ γενομένης, Λύκων ὁ Συρακόσιος ὀρέγει τινὶ τῶν Ζακυνθίων 10
b διὰ τῆς θυρίδος ἐγχειρίδιον, ᾧ καθάπερ ἱερεῖον τὸν Δίωνα κρατούμενον 508
5 πάλαι καὶ δεδιττόμενον ἀπέσφαξαν. εὐθὺς δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν μετὰ τῆς
γυναικὸς ἐγκύμονος οὔσης εἰς τὴν εἱρκτὴν ἐνέβαλον, καὶ συνέβη τῇ γυ-
ναικὶ τλημονέστατα λοχευθείσῃ τεκεῖν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ παιδάριον
ἄρρεν, ὅπερ θρέψαι καὶ μᾶλλον παρεβάλοντο πείσασαι τοὺς φύλακας, 15
ἤδη τοῦ Καλλίππου θορυβουμένου τοῖς πράγμασιν.

58. Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ἀποκτείνας τὸν Δίωνα λαμπρὸς ἦν καὶ κατεῖχε
τὰς Συρακούσας, καὶ πρὸς τὴν Ἀθηναίων ἔγραφε πόλιν, ἣν μάλιστα μετὰ
c τοὺς θεοὺς ὤφειλεν αἰδεῖσθαι καὶ δεδιέναι, τηλικούτου μύσους ἁψάμενος.
2 ἀλλ' ἔοικεν ἀληθῶς λέγεσθαι τὸ τὴν πόλιν ἐκείνην φέρειν ἄνδρας ἀρετῇ 20
τε τοὺς ἀγαθοὺς ἀρίστους καὶ κακίᾳ τοὺς φαύλους πονηροτάτους, καθά-
περ αὐτῶν καὶ ἡ χώρα κάλλιστον μέλι καὶ κώνειον ὠκυμορώτατον ἀναδί-
3 δωσιν. οὐ μὴν πολὺν χρόνον ὁ Κάλλιππος ἔγκλημα τῆς τύχης καὶ τῶν 196Z¹
θεῶν περιῆν, ὡς περιορώντων ἐξ ἀσεβήματος ἄνθρωπον τηλικούτου
4 κτώμενον ἡγεμονίας καὶ πράγματα, ταχὺ δ' ἀξίαν δίκην ἔδωκεν. ὁρμήσας 25
a.353/2 μὲν γὰρ Κατάνην λαβεῖν, εὐθὺς ἀπέβαλε τὰς Συρακούσας· ὅτε καί φασιν
d 5 αὐτὸν εἰπεῖν ὅτι πόλιν ἀπολωλεκὼς τυρόκνηστιν εἴληφεν. ἐπιθέμενος δὲ
Μεσσηνίοις, καὶ τοὺς πλείστους στρατιώτας ἀπολέσας, ἐν οἷς ἦσαν οἱ
Δίωνα κατακτείναντες, οὐδεμιᾶς δὲ πόλεως αὐτὸν ἐν Σικελίᾳ προσδεχο-
μένης, ἀλλὰ μισούντων ἁπάντων καὶ προβαλλομένων, Ῥήγιον κατέσχεν. 30

1 c. 57 Diod. 16, 31, 7 Nep. Dion 9 || **25** Diod. 16, 36, 5. 45, 9 Polyaen. 5, 4

[**ΛPQZ**] **1** *καὶ καθεζομένου* **ΛP** || **6** *κατάγχειν* (Amyot) Cor.: *κατέχειν* **ΛPZ** *κατεῖχον* **Q** || **9** edebant *πρόηται* || **10** *ὁ* om. **ΛP¹** || **12** *δεδιττόμενον*] *πεπνιγμένον* Rei. *δεδεμένον* Cor. *ἑλιττόμενον* Sch. || **15** *θρέψαι καὶ μᾶλλον* Zie.: *κ. θρ. μ.* **ΛQZP²** *μᾶλλον* om. **P¹** | *παρεβάλλοντο* **P¹QZ** || **17** *λαμπρῶς* **L¹P¹** || **19** *μίσους* **QZ** || **20** *ὡς ἀληθῶς* **Z** || **28** *μεσηνίοις* **PQZ**

ἐκεῖ δὲ λυπρῶς πράττων καὶ κακῶς διατρέφων τοὺς μισθοφόρους, ὑπὸ 6 a.361
Λεπτίνου καὶ Πολυπέρχοντος ἀνῃρέθη, χρησαμένων ξιφιδίῳ ⟨τῷ αὐτῷ⟩
κατὰ τύχην ᾧ καὶ Δίωνα πληγῆναί φασιν. ἐγνώσθη δὲ τῷ μεγέθει (βραχὺ 7
γὰρ ἦν ὥσπερ τὰ Λακωνικά) καὶ τῇ κατασκευῇ τῆς τέχνης, εἰργασμένον
518 *γλαφυρῶς καὶ περιττῶς. τοιαύτην μὲν οὖν τίσιν Κάλλιππος ἔδωκε.*
6 *Τὴν δ' Ἀριστομάχην καὶ τὴν Ἀρετήν, ὡς ἀφείθησαν ἐκ τῆς εἱρκτῆς,* 8 e
ἀναλαβὼν Ἱκέτης ὁ Συρακόσιος, εἷς τῶν Δίωνος φίλων γεγονώς, ἐδόκει
πιστῶς καὶ καλῶς περιέπειν. εἶτα συμπεισθεὶς ὑπὸ τῶν Δίωνος ἐχθρῶν 9
καὶ παρασκευάσας πλοῖον αὐταῖς, ὡς εἰς Πελοπόννησον ἀποσταλησομέ-
10 *ναις, ἐκέλευσε κατὰ πλοῦν ἀποσφάξαντας ἐκβαλεῖν εἰς τὴν θάλασσαν·*
οἱ δὲ ζώσας ἔτι καταποντισθῆναι λέγουσι, καὶ τὸ παιδίον μετ' αὐτῶν.
περιῆλθε δὲ καὶ τοῦτον ἀξία ποινὴ τῶν τετολμημένων· αὐτός τε γὰρ 10
197 Z¹ *ὑπὸ Τιμολέοντος ἁλοὺς ἀπέθανε, καὶ θυγατέρας δύο προσαπέκτειναν*
αὐτοῦ Δίωνι τιμωροῦντες οἱ Συρακόσιοι· περὶ ὧν ἐν τῷ Τιμολέοντος
15 *βίῳ ⟨τὰ⟩ καθ' ἕκαστα γέγραπται* (c. 33).

ΒΡΟΥΤΟΣ

984

1. *Μάρκου δὲ Βρούτου πρόγονος ἦν Ἰούνιος Βροῦτος, ὃν ἀνέστησαν*
ἐν Καπιτωλίῳ χαλκοῦν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι μέσον τῶν βασιλέων ἐσπασμέ-
νον ξίφος, ὡς βεβαιότατα καταλύσαντα Ταρκυνίους. ἀλλ' ἐκεῖνος μέν, 2 b
20 *ὥσπερ τὰ ψυχρήλατα τῶν ξιφῶν, σκληρὸν ἐκ φύσεως καὶ οὐ μαλακὸν*
ἔχων ὑπὸ λόγου τὸ ἦθος, ἄχρι παιδοφονίας ἐξώκειλε τῷ θυμῷ τῷ κατὰ
τῶν τυράννων· οὑτοσὶ δ' ὑπὲρ οὗ γράφεται ταῦτα, παιδείᾳ καὶ λόγῳ διὰ 3
φιλοσοφίας καταμείξας τὸ ἦθος, καὶ τὴν φύσιν ἐμβριθῆ καὶ πρᾳεῖαν
οὖσαν ἐπεγείρας ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς, ἐμμελέστατα δοκεῖ κραθῆναι
25 *πρὸς τὸ καλόν, ὥστε καὶ τοὺς ἀπεχθανομένους αὐτῷ διὰ τὴν ἐπὶ* 4
Καίσαρα συνωμοσίαν, εἰ μέν τι γενναῖον ἡ πρᾶξις ἤνεγκε, Βρούτῳ προσ-

1 mor. 553d Athen. 11, 508e

16 Cf. Vita di Bruto, ed. R. Del Re, Firenze 1948, ⁴1963 || **17** cf. Schur, RE. Suppl. V 359, 56sq. || **18** Suet. Caes. 80, 3 Plin. n. h. 33, 9 paneg. 55, 6 Cass. Dio 43, 45, 4 || **21** Plut. Popl. 6 et ibi l. l.

[**ΛPQZ**] **2** *πολυσπέρχοντος* **CF**ᵃ | *τῷ αὐτῷ* add. Zie. ⟨*τῷ*⟩ *ξιφιδίῳ* Li. || **5** *ὁ κάλλιππος* **Q** || **7** *ὁ ἱκέτης* **PQ** *οἰκέτης* **L**¹ || **11** *καὶ καταποντισθῆναι* **L** || **12** *ποινὴ*] *τιμὴ* **Q** || **14** *αὐτοῦ* **A**: *αὐτῶι* || **15** *τὰ* add. Pflugk || **17** *πρόγονος* **P**¹**L**²: *ἀπόγονος* **L**¹**QZP**² | *ἔστησαν* **Z** || **21** *λόγους* **P**

c ἅπτειν, τὰ δυσχερέστερα δὲ τῶν γεγονότων τρέπειν εἰς Κάσσιον, οἰκεῖον 528
μὲν ὄντα Βρούτου καὶ φίλον, ἁπλοῦν δὲ τῷ τρόπῳ καὶ καθαρὸν οὐχ
5 ὁμοίως. Σερβιλία δ' ἡ μήτηρ ἀνέφερε τὸ γένος εἰς Ἄλαν Σερβίλιον, ὃς
Μαιλίου Σπορίου τυραννίδα κατασκευαζομένου καὶ ταράττοντος τὸν δῆ- 198Z¹
μον, ἐγχειρίδιον λαβὼν ὑπὸ μάλης προῆλθεν εἰς ἀγοράν, καὶ παραστὰς 5
τῷ ἀνδρὶ πλησίον, ὡς ἐντυγχάνειν τι μέλλων καὶ διαλέγεσθαι, προσνεύ-
6 σαντα πατάξας ἀπέκτεινε. τοῦτο μὲν οὖν ὁμολογούμενόν ἐστι· τὸ δὲ πα-
τρῷον γένος οἱ διὰ τὸν Καίσαρος φόνον ἔχθραν τινὰ καὶ δυσμένειαν ἀπο-
d δεικνύμενοι πρὸς Βροῦτον οὔ φασιν εἰς τὸν ἐκβαλόντα Ταρκυνίους ἀνήκειν·
οὐδὲν γὰρ ἐκείνῳ λειφθῆναι γένος, ἀνελόντι τοὺς υἱούς· ἀλλὰ δημότην 10
τοῦτον οἶκον ὁμώνυμον ὄντα Βρούτοις ἄρτι καὶ πρῴην εἰς ἄρχοντας προ-
7 ελθεῖν. Ποσειδώνιος δ' ὁ φιλόσοφος (FGrH 87 F 40) τοὺς μὲν ἐνηλίκους
φησὶν ἀπολέσθαι τοῦ Βρούτου παῖδας, ὡς ἱστόρηται (Popl. 6, 4), τρίτον
8 δὲ λειφθῆναι νήπιον, ἀφ' οὗ τὸ γένος ὡρμῆσθαι· καὶ τῶν γε καθ' αὑτὸν
ἐκ τῆς οἰκίας γεγονότων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀναφέρειν ἐνίους πρὸς τὸν ἀν- 15
δριάντα τοῦ Βρούτου τὴν ὁμοιότητα τῆς ἰδέας. περὶ μὲν οὖν τούτων
τοσαῦτα.

2. Σερβιλίας δὲ τῆς Βρούτου μητρὸς ἀδελφὸς ἦν Κάτων ὁ φιλόσοφος,
e ὃν μάλιστα Ῥωμαίων ἐζήλωσεν οὗτος, θεῖον ὄντα καὶ πενθερὸν ὕστερον
2 γενόμενον. τῶν δ' Ἑλληνικῶν φιλοσόφων οὐδενὸς μὲν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν 20
ἀνήκοος ἦν οὐδ' ἀλλότριος, διαφερόντως δ' ἐσπουδάκει πρὸς τοὺς ἀπὸ
3 Πλάτωνος· καὶ τὴν νέαν καὶ μέσην λεγομένην Ἀκαδήμειαν οὐ πάνυ προσ-
ιέμενος, ἐξήρτητο τῆς παλαιᾶς, καὶ διετέλει θαυμάζων μὲν Ἀντίοχον
τὸν Ἀσκαλωνίτην, φίλον δὲ καὶ συμβιωτὴν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πεποιη- 199Z¹
μένος Ἄριστον, ἄνδρα τῇ μὲν ἐν λόγοις ἕξει πολλῶν φιλοσόφων λειπόμενον, 25
4 εὐταξίᾳ δὲ καὶ πρᾳότητι τοῖς πρώτοις ἐνάμιλλον. ὁ δ' Ἔμπυλος, οὗ καὶ 538
f αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ οἱ φίλοι μέμνηνται πολλάκις ὡς συμβιοῦντος
αὐτῷ, ῥήτωρ [μὲν] ἦν, καὶ καταλέλοιπε μικρὸν μέν, οὐ φαῦλον δὲ σύγ-

4 Dion. Hal. 12, 4, 2—5 Cic. Phil. 2, 26. 10, 14 Att. 13, 40, 1 Babelon, Monnaies de la rép. rom., Iunii 30—32. 43 Münzer RE II A 1768 || 7 Dion. Hal. 5, 18 Cass. Dio 44, 12, 1 || 18 cf. supra p. 32, 5

[ΛPQZ] 1 δυσχερέστατα: corr. Rei. || 3 σάλαν L¹PQZ || 4 Μαιλίου Xyl.: μαλλίου codd. Μελίου Anon. || 5 περιστὰς L¹ || 9 ἐκβάλλοντα P¹ || 11 οἶκον ὁμώνυμον Madvig: οἰκονόμου υἱὸν | Βρούτου: corr. Wurms | ἄρχοντας Steph.: ἄρχοντα | μετελθεῖν Q Madvig || 12 ἐνηλίκους ΛPZC: ἡλίκους Q ἐνηλικίους L² || 16 οὖν om. Q || 21 δ' om. Λ || 22 ἀκαδημίαν: corr. Sint. || 28 μὲν del. Cor.

γραμμα περὶ τῆς Καίσαρος ἀναιρέσεως, ὃ Βροῦτος ἐπιγέγραπται (FGrH 191 T 1). Ῥωμαϊστὶ μὲν οὖν ἤσκητο πρὸς τὰς ⟨δι⟩εξόδους καὶ τοὺς 5 ἀγῶνας ἱκανῶς ὁ Βροῦτος, Ἑλληνιστὶ δὲ τὴν ἀποφθεγματικὴν καὶ Λακω- 985 νικὴν ἐπιτηδεύων βραχυλογίαν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνιαχοῦ παράσημός
5 ἐστιν. οἷον ἤδη καθεστηκὼς εἰς τὸν πόλεμον γράφει Περγαμηνοῖς· 6 „ἀκούω ὑμᾶς Δολοβέλλᾳ δεδωκέναι χρήματα· ἃ εἰ μὲν ἑκόντες ἔδοτε, ὁμολογεῖτε ἀδικεῖν· εἰ δ' ἄκοντες, ἀποδείξατε τῷ ἐμοὶ ἑκόντες δοῦναι.'' πάλιν Σαμίοις· „αἱ βουλαὶ ὑμῶν ὀλίγωροι, αἱ ὑπουργίαι βραδεῖαι. τί 7 τούτων τέλος ἐννοεῖσθε;'' καὶ [περὶ Παταρέων] ἑτέραν· „Ξάνθιοι τὴν 8
10 ἐμὴν εὐεργεσίαν ὑπεριδόντες τάφον ἀπονοίας ἐσχήκασι τὴν πατρίδα· Παταρεῖς δὲ πιστεύσαντες ἑαυτοὺς ἐμοὶ οὐδὲν ἐλλείπουσι διοικοῦντες τὰ b καθ' ἕκαστα τῆς ἐλευθερίας. ἐξὸν οὖν καὶ ὑμῖν ἢ τὴν Παταρέων κρίσιν ἢ τὴν Ξανθίων τύχην ἑλέσθαι.'' τὸ μὲν οὖν τῶν παρασήμων γένος ἐπιστολίων τοιοῦτόν ἐστιν.

15 **3.** Ἔτι δὲ μειράκιον ὢν Κάτωνι τῷ θείῳ συναπεδήμησεν, εἰς a.58–56 Κύπρον ἐπὶ Πτολεμαῖον ἀποσταλέντι. Πτολεμαίου δὲ διαφθείραντος 2
200 Z[1] ἑαυτόν, ὁ Κάτων αὐτὸς ἐν Ῥόδῳ διατριβὴν ἔχων ἀναγκαίαν, ἔτυχε μὲν ἤδη τινὰ τῶν φίλων Κανίδιον ἐπὶ τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀπεσταλκώς, δείσας δ' ἐκεῖνον ὡς οὐκ ἀφεξόμενον κλοπῆς, ἔγραψε τῷ Βρούτῳ
20 πλεῖν τὴν ταχίστην εἰς Κύπρον ἐκ Παμφυλίας· ἐκεῖ γὰρ ἑαυτὸν ἀναλαμ- c βάνων ἔκ τινος ἀσθενείας διῆγεν. ὁ δὲ καὶ μάλ' ἄκων ἔπλευσε, τόν τε 3 Κανίδιον αἰδούμενος ὡς ἀτίμως ἀπερριμμένον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος, καὶ
54 S ὅλως τὴν τοιαύτην ἐπιμέλειαν καὶ διοίκησιν, ἅτε δὴ νέος καὶ σχολαστής, οὐκ ἐλευθέριον οὐδ' ἑαυτοῦ ποιούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ ταῦτα 4
25 συντείνας ἑαυτὸν ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπῃνέθη, καὶ τῆς οὐσίας ἐξαργυρισθείσης, ἀναλαβὼν τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων εἰς Ῥώμην ἔπλευσεν.

4. Ἐπεὶ δὲ τὰ πράγματα διέστη, Πομπηΐου καὶ Καίσαρος ἐξενεγκαμένων τὰ ὅπλα καὶ τῆς ἡγεμονίας ταραχθείσης, ἐπίδοξος μὲν ἦν αἱρήσεσθαι τὰ Καίσαρος· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ διὰ τὸν Πομπήϊον ἐτεθνήκει πρότερον· d

5 Epistologr. Gr. 178 nr. 1 || 8 ibid. 191 nr. 69 || 9 ibid. 182 nr. 25 || 15 c. 3, 1–3 Plut. Cat. min. 36, 1. 2 || 25 cf. Plut. Cat. min. 38. 39 || 27 c. 4, 1–4 Plut. Pomp. 16, 4–8. 64, 5 de vir. ill. 82, 5

[ΛPQZ] 2 διεξόδους Vulc.: ἐξόδους || 5 οἷαν Cor. || 6 δολαβέλλα L[1] | χρήμ. δεδωκ. Epist. || 9 περὶ Παταρέων del. Voegelin Βροῦτος Λυκίοις Epist. || 10 τῆς ἀνοίας Epist. || 13 ἐλέσθε Aldina || 15 ὃν Q || 18 et 22 κανίδιον Z et fort. L[2]: κανίνιον | τῇ ... φυλακῇ L[1]Q || 27 καὶ om. Q | ἐξενεγκαμένου Q

2 ἀξιῶν δὲ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι, καὶ τὴν Πομ-
πηΐου νομίζων ὑπόθεσιν βελτίονα πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι τῆς Καίσαρος,
3 ἐκείνῳ προσέθετο. καίτοι πρότερον ἀπαντήσας οὐδὲ προσεῖπε τὸν Πομ-
πήϊον, ἄγος ἡγούμενος μέγα πατρὸς φονεῖ διαλέγεσθαι· τότε δ' ὡς ἄρχοντι
a. 49 τῆς πατρίδος ὑποτάξας ἑαυτόν, εἰς Κιλικίαν ἔπλευσε πρεσβευτὴς μετὰ 5
4 Σηστίου τοῦ λαχόντος τὴν ἐπαρχίαν. ὡς δ' ἐκεῖ πράττειν οὐδὲν ἦν μέγα,
καὶ συνήεσαν εἰς ταὐτὸ ἤδη Πομπήϊος καὶ Καῖσαρ, ἀγωνιζόμενοι περὶ
a. 48 5 τῶν ὅλων, ἧκεν εἰς Μακεδονίαν, ἐθελοντὴς τοῦ κινδύνου μεθέξων· ὅτε 201 Z[1]
e καί φασι Πομπήϊον ἡσθέντα καὶ θαυμάσαντα προσιόντος αὐτοῦ καθεζόμε-
6 νον ἐξαναστῆναι καὶ περιβαλεῖν ὡς κρείττονα πάντων ὁρώντων. ἐν δὲ τῇ 10
στρατείᾳ, τῆς ἡμέρας ὅσα μὴ Πομπηΐῳ συνῆν, περὶ λόγους καὶ βιβλία
διέτριβεν, οὐ μόνον τὸν ἄλλον χρόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς [ἄλλης] μεγάλης
7 μάχης. ἦν μὲν ἀκμὴ θέρους καὶ καῦμα πολύ, πρὸς ἑλώδεσι χωρίοις στρα-
τοπεδευόντων, τῷ δ' [Βρούτῳ] οὐ ταχέως ἧκον οἱ τὴν σκηνὴν κομίζοντες.
8 ἐκπονηθεὶς δὲ περὶ ταῦτα μεσημβρίας μόλις ἀλειψάμενος καὶ φαγὼν ὀλίγα, 15
f τῶν ἄλλων ἢ καθευδόντων ἢ πρὸς ἐπινοίᾳ καὶ φροντίδι τοῦ μέλλοντος
ὄντων, αὐτὸς ἄχρι τῆς ἑσπέρας ἔγραφε συντάττων ἐπιτομὴν Πολυβίου.

5. Λέγεται δὲ καὶ Καίσαρ' οὐκ ἀμελεῖν τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ προειπεῖν 55 S
τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ἡγεμόσιν, ἐν τῇ μάχῃ μὴ κτείνειν Βροῦτον ἀλλὰ φείδεσθαι,
καὶ παρασχόντα μὲν ἑκουσίως ἄγειν, εἰ δ' ἀπομάχοιτο πρὸς τὴν σύλληψιν, 20
986 ἐᾶν καὶ μὴ βιάζεσθαι· καὶ ταῦτα ποιεῖν τῇ μητρὶ τοῦ Βρούτου Σερβιλίᾳ
2 χαριζόμενον. ἐγνώκει γὰρ ὡς ἔοικε νεανίας ὢν ἔτι τὴν Σερβιλίαν ἐπιμανεῖ-
σαν αὐτῷ, καὶ καθ' οὓς μάλιστα χρόνους ὁ ἔρως ἐπέφλεγε γενόμενον τὸν
3 Βροῦτον ἐπέπειστό πως ἐξ ἑαυτοῦ γεγονέναι. λέγεται δὲ τῶν περὶ Κατι- 24
a. 63 λίναν πραγμάτων μεγάλων ἐμπεπτωκότων εἰς τὴν σύγκλητον, ἃ μικρὸν 202 Z[1]
ἐδέησεν ἀνατρέψαι τὴν πόλιν, ἑστάναι μὲν ὁμοῦ Κάτωνα καὶ Καίσαρα

17 Suda s. v. *Βροῦτος* || **18** c. 5 Plut. Caes. 46, 4 Cat. min. 24, 1–3 App. b. c. 2, 112, 467 sq. Suet. Caes. 50, 2

[**ΛPQZ**] **1** *ποιῆσαι* P[1] || **2** *τῆς* Zie.: *τοῦ* codd. (*τῆς τοῦ* Rei.) || **3** *καίτοι*] *ἔτι* Q || **5** *Κιλικίαν* Voegelin: *σικελίαν* || **7** *ταὐτὸν* Sint. | *ἀγωνιούμενοι* Zie. || **9** *φασὶ καὶ* Q || **10** *πάντων τῶν παρόντων* Holzapfel || **11** *ὅσα τῆς ἡμέρας* C, sed invertit Plut. propter hiatum || **12** *ἄλλης* del. Br., *ἄλλης* pro *μεγάλης* P[1] *τῆς ⟨ἐν Θεσσαλίᾳ⟩ μεγ.* Madvig *τῆς ⟨ἐν Φαρσάλῳ⟩ μεγ.* Bernardakis || **13** *⟨καὶ⟩ ἦν* Sch. *μὲν ⟨οὖν⟩* Zie. | *ἐστρατοπεδευκότων* Z || **14** *Βρούτῳ* del. Sint. || **17** *αὐτὸς δὲ* **ΛPQ** || **18** *Καίσαρ'* Zie.: edebant *Καῖσαρ* (codd. ut semper *καίσαρ*) cf. l. c. 77 | *προσειπεῖν* **PQZ** || **21** *μὴ* om. L[1] || **22** *χαριζόμενος* Sch. Sint. || **23** *καὶ* om. P[1] || **24** *γεγενῆσθαι* Z

διαφερομένους περὶ γνώμης, ἐν τούτῳ δὲ γραμματιδίου μικροῦ προσδοθέντος ἔξωθεν Καίσαρι, τὸν μὲν ἀναγινώσκειν σιωπῇ, Κάτωνα δὲ βοᾶν ὡς δεινὰ ποιεῖ Καῖσαρ, ἐντεύξεις καὶ γράμματα παρὰ τῶν πολεμίων προσδεχόμενος. b *θορυβησάντων δὲ πολλῶν, καὶ τοῦ Καίσαρος τὸ δελτάριον ὡς εἶχε τῷ* 4
5 *Κάτωνι προσδόντος, ἀναγνόντα Σερβιλίας τῆς ἀδελφῆς ἀκόλαστον ἐπιστόλιον, ἐκεῖνο μὲν ῥῖψαι πρὸς τὸν Καίσαρα καὶ εἰπεῖν „κράτει μέθυσε'', πρὸς δὲ τὴν γνώμην καὶ τὸν λόγον αὖθις ἐξ ἀρχῆς τραπέσθαι. οὕτω μὲν ἦν ὁ πρὸς Καίσαρα Σερβιλίας ἔρως περιβόητος.*

6. *Γενομένης δὲ τῆς κατὰ Φάρσαλον ἥττης, καὶ Πομπηΐου μὲν ἐπὶ* a.48
10 *θάλασσαν διεκπεσόντος, πολιορκουμένου δὲ τοῦ χάρακος, ἔλαθεν ὁ Βροῦτος κατὰ πύλας [ἔρχεσθαι] πρὸς τόπον ἑλώδη καὶ μεστὸν ὑδάτων καὶ καλάμου φερούσας ἐξελθών, καὶ διὰ νυκτὸς ἀποσωθεὶς εἰς Λάρισσαν.* c *ἐκεῖθεν δὲ γράψαντος αὐτοῦ, Καῖσαρ ἥσθη τε σῳζομένῳ καὶ κελεύσας* 2 *πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν οὐ μόνον ἀφῆκε τῆς αἰτίας, ἀλλὰ καὶ τιμώμενον ἐν τοῖς*
56 S *μάλιστα περὶ αὐτὸν εἶχεν. οὐδενὸς δ' ὅπῃ φεύγοι Πομπήϊος εἰπεῖν ἔχοντος,* 3
16 *ἀλλ' ἀπορίας οὔσης, ὁδόν τινα σὺν τῷ Βρούτῳ βαδίζων μόνος ἀπεπειρᾶτο τῆς γνώμης, καὶ δόξαντος ἔκ τινων διαλογισμῶν ἄριστα περὶ τῆς Πομ-* 4 *πηΐου τεκμαίρεσθαι φυγῆς, ἀφεὶς τἆλλα τὴν ἐπ' Αἴγυπτον συνέτεινεν.*
203 Z[1] *ἀλλὰ Πομπήϊον μὲν ὥσπερ εἴκασε Βροῦτος Αἰγύπτῳ προσβαλόντα τὸ πε-* 5
20 *πρωμένον ἐδέξατο· Καίσαρα δὲ καὶ πρὸς Κάσσιον ἐπράϋνε Βροῦτος, καὶ* 6 d a.47 *Δηιοτάρῳ τῷ τῶν Γαλατῶν βασιλεῖ προηγορῶν ἡττᾶτο μὲν τοῦ μεγέθους τῶν κατηγοριῶν, δεόμενος δὲ καὶ παραιτούμενος [περὶ τούτου] πολλὴν αὐτῷ διέσωσε τῆς ἀρχῆς. λέγεται δὲ Καῖσαρ, ὅτε πρῶτον ἤκουσεν αὐτοῦ* 7 *λέγοντος, εἰπεῖν πρὸς τοὺς φίλους· „οὗτος ὁ νεανίας οὐκ οἶδα μὲν ὃ βού-*
25 *λεται, πᾶν δ' ὃ βούλεται σφόδρα βούλεται.'' τὸ γὰρ ἐμβριθὲς αὐτοῦ καὶ* 8 *μὴ ῥᾳδίως μηδὲ παντὸς ὑπήκοον τοῦ δεομένου πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐκ λογισμοῦ καὶ προαιρέσεως τῶν καλῶν πρακτικόν, ὅποι τρέψειεν, ἰσχυραῖς*

13 Plut. Caes. 46, 4. 62, 3 App. b. c. 2, 111, 464 Cass. Dio. 41, 63, 6 Vell. 2, 52, 4 de vir. ill. 82, 5 Zon. 10, 9 || **20** Plut. Caes. 62, 3 Cic. Att. 14, 1, 2 Brut. 21 b. Alex. 67. 68 Tac. dial. 21 Cass. Dio 42, 13, 5. 44, 14, 2

[**ΛPQZ**] **6** *ἐκεῖνον* **P** || **10** *ἔλαθεν*] *ἔφθασεν* Sol. || **11** *ἔρχεσθαι* del. Cor. (et **C**) | *πρὸς* **M**[b] Aldina: *καὶ* || **12** *κάλαμον* **ΛPF**[ac] | *ἐξελθὼν δὲ* **Z** || **13** *δὲ*] *τε* **ZD** || **18** *αἰγύπτωι* **P**[1] *αἴγυπτον* **C** || **21** *Δηιοτάρῳ* Sol.: *δὴ καὶ* | *Γαλατῶν* Cor.: *λιβύων* | *ἡττᾶτο μὲν* **C**: *μὲν ἡττᾶτο* || **22** *περὶ τούτου* del. Sol., post *αὐτοῦ* v. 23 trp. Voegelin cl. Cic. Att. || **23** *διέσωζε* **Q** | *ὅτι* **Q** || **24** *ὅ τι* Zie. cl. Cic. Att. || **25** *αὐτοῦ* plerique editt. nescio quo pacto || **25.26** *καὶ μηδὲ ῥ.* **Q** || **27** *ὅπου*: corr. Sch.

9 *ἐχρῆτο ταῖς ὁρμαῖς καὶ τελεσιουργοῖς. πρὸς δὲ τὰς ἀδίκους δεήσεις ἀκο-
λάκευτος ἦν, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἀναισχύντως λιπαρούντων ἧτταν (ἣν ἔνιοι
δυσωπεῖσθαι καλοῦσιν) αἰσχίστην ἀνδρὶ μεγάλῳ ποιούμενος, εἰώθει
λέγειν ὡς οἱ μηδὲν ἀρνεῖσθαι δυνάμενοι δοκοῦσιν αὐτῷ μὴ καλῶς τὴν
ὥραν διατεθεῖσθαι.* 5

10 *Μέλλων δὲ διαβαίνειν εἰς Λιβύην Καῖσαρ ἐπὶ Κάτωνα καὶ Σκιπίωνα,*
a. 47–45 *Βρούτῳ τὴν ἐντὸς Ἄλπεων Γαλατίαν ἐπέτρεψεν εὐτυχίᾳ τινὶ τῆς ἐπαρχίας·*
11 *τὰς γὰρ ἄλλας ὕβρει καὶ πλεονεξίᾳ τῶν πεπιστευμένων ὥσπερ αἰχμαλώ-
τους διαφορούντων, ἐκείνῃ καὶ τῶν πρόσθεν ἀτυχημάτων παῦλα καὶ παρα-* 204 Z[1]
f 12 *μυθία Βροῦτος ἦν, καὶ τὴν χάριν εἰς Καίσαρα πάντων ἀνῆπτεν, ὡς αὐτῷ* 10
*μετὰ τὴν ἐπάνοδον περιϊόντι τὴν Ἰταλίαν ἥδιστον θέαμα τὰς ὑπὸ Βρούτῳ
πόλεις γενέσθαι καὶ Βροῦτον αὐτόν, αὔξοντα τὴν ἐκείνου τιμὴν καὶ συν-
όντα κεχαρισμένως.*

a. 45 **7.** *Ἐπεὶ δὲ πλειόνων στρατηγιῶν οὐσῶν τὴν μέγιστον ἔχουσαν ἀξίωμα,* 57 S
987 *καλουμένην δὲ πολιτικήν, ἐπίδοξος ἦν ἢ Βροῦτος ἕξειν ἢ Κάσσιος, οἱ μὲν* 15
*αὐτοὺς λέγουσιν, ἐξ αἰτιῶν προτέρων ἡσυχῇ διαφερομένους, ἔτι μᾶλλον
ὑπὲρ τούτου διαστασιάσαι, καίπερ οἰκείους ὄντας (Ἰουνίᾳ γὰρ ἀδελφῇ*
2 *Βρούτου συνῴκει Κάσσιος)· οἱ δὲ Καίσαρος ἔργον γενέσθαι τὴν φιλο-
νικίαν ταύτην, ἑκατέρῳ κρύφα δι' ἐλπίδων ἐνδιδόντος ἑαυτόν, ἄχρι οὗ*
3 *προαχθέντες οὕτω καὶ παροξυνθέντες εἰς ἀγῶνα κατέστησαν. ἠγωνίζετο* 20
δὲ Βροῦτος εὐκλείᾳ καὶ ἀρετῇ πρὸς πολλὰ τοῦ Κασσίου καὶ λαμπρὰ τὰ
4 *Παρθικὰ νεανιεύματα. Καῖσαρ δ' ἀκούσας καὶ βουλευόμενος ἐν τοῖς φίλοις*
b *εἶπε· „δικαιότερα μὲν λέγει Κάσσιος, Βρούτῳ δὲ τὴν πρώτην δοτέον."*
5 *ἀπεδείχθη δὲ Κάσσιος ἐφ' ἑτέρᾳ στρατηγός, οὐ τοσοῦτον εὐνοίας ἔχων
δι' ἣν ἔλαβεν, ὅσον ὀργῆς ὧν ἀπέτυχε.* 25

6 *Βροῦτος δὲ καὶ τἆλλα μετεῖχε τῆς Καίσαρος δυνάμεως ὅσον ἐβούλετο·
βουλομένῳ γὰρ ὑπῆρχεν εἶναι τῶν φίλων πρώτῳ καὶ δύνασθαι πλεῖστον.*
7 *ἀλλ' εἷλκεν αὐτὸν ἡ περὶ Κάσσιον ἑταιρεία καὶ ἀπέστρεφεν, αὐτῷ μὲν
οὔπω Κασσίῳ διηλλαγμένον ἐξ ἐκείνης τῆς φιλοτιμίας, ἀκούοντα δὲ τῶν*

2 mor. 529f 530a cf. Xen. mem. 1, 6, 13 || **7** Cic. Brut. 171 fam. 6, 6, 10. 13, 10—14 App. b. c. 2, 111, 465 de vir. ill. 82, 5 || **14** c. 7 Plut. Caes. 57, 5. 62, 4. 5 App. b. c. 2, 112, 466 sq. || **17** Tac. ann. 3, 76, 1 Cass. Dio 44, 14, 2

[**ΛPQZ**] **2** *ὑπὸ* Sch.: *ἀπὸ* || **3** *δυσωπίαν* **P**[2] || **6** *σκηπίωνα* **QZL**[2]**P**[2] || **9** *ἐκείνοις*: em. Li. || **11** *τάς* ⟨*ϑ'*⟩ Zie. || **15** *ἦν ἢ* Rei.: *ἦν ὁ* | *κάσσιον* **L**[1]**Q** || **19** *ἄχρις* **QZP**[2] || **20** *προσαχθέντες* **QZ** || **24** *δὲ*] *δὴ* Sint. | *ἐφ'* om. **Q** | *ἑτέραις* **L**[1]**P**[2] || **25** aut *δι' ἃ – ὧν* (cum Sol.) aut *δι' ἣν – ἧς* Cor. || **28** ⟨*ἀνθ'*⟩ *εἷλκεν* Cob. | *ἑταιρία* **L**[1]**P**[1]**CF**[a] | *μὲν οὖν* **Z** || **29** *οὔπω*] *οὕτω* **L**[1] | *φιλονικίας* Zie. cl. v. 18

205 Z¹ φίλων διακελευομένων μὴ περιορᾶν αὐτὸν ὑπὸ Καίσαρος μαλασσόμενον
καὶ κηλούμενον, ἀλλὰ φεύγειν τὰς τυραννικὰς φιλοφροσύνας καὶ χάριτας, c
αἷς οὐ τιμῶντα τὴν ἀρετήν, ἀλλ' ἐκτέμνοντα τὴν ἀλκὴν καὶ τὸν θυμὸν
ὑπερείποντα, χρῆσθαι πρὸς αὐτόν.

5 **8.** Οὐ μὴν οὐδὲ Καῖσαρ ἀνύποπτος ἦν πάμπαν οὐδ' ἀδιάβλητος πρὸς
αὐτόν, ἀλλὰ τὸ μὲν φρόνημα καὶ τὸ ἀξίωμα καὶ τοὺς φίλους ἐδεδίει τοῦ
ἀνδρός, ἐπίστευε δὲ τῷ ἤθει. καὶ πρῶτον μὲν Ἀντωνίου καὶ Δολοβέλλα 2
λεγομένων νεωτερίζειν, οὐκ ἔφη τοὺς παχεῖς καὶ κομήτας ἐνοχλεῖν
58 S ⟨αὐτόν⟩, ἀλλὰ τοὺς ὠχροὺς καὶ ἰσχνοὺς ἐκείνους, Βροῦτον λέγων καὶ
10 Κάσσιον· ἔπειτα τὸν Βροῦτον τινῶν διαβαλλόντων καὶ φυλάττεσθαι παρα- 3
κελευομένων, τῇ χειρὶ τοῦ σώματος ἁπτόμενος εἶπε· „τί δέ; οὐκ ἂν ὑμῖν
δοκεῖ Βροῦτος ἀναμεῖναι τουτὶ τὸ σαρκίον;". ὡς οὐδενὶ προσῆκον ἄλλῳ d
μεθ' ἑαυτὸν ἢ Βρούτῳ δύνασθαι τοσοῦτον. καὶ μέντοι δοκεῖ πρῶτος ἂν ἐν 4
τῇ πόλει γενέσθαι βεβαίως, ὀλίγον χρόνον ἀνασχόμενος Καίσαρι δευτε-
15 ρεῦσαι, καὶ παρακμάσαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ μαρανθῆναι τὴν ἐπὶ τοῖς
κατορθώμασιν ἐάσας δόξαν. ἀλλὰ Κάσσιος, ἀνὴρ θυμοειδὴς καὶ μᾶλλον 5
ἰδίᾳ μισοκαῖσαρ ἢ κοινῇ μισοτύραννος, ἐξέκαυσε καὶ κατήπειξε. λέγεται 6
δὲ Βροῦτος μὲν τὴν ἀρχὴν βαρύνεσθαι, Κάσσιος δὲ τὸν ἄρχοντα μισεῖν,
19 ἄλλα τε κατ' αὐτοῦ ποιούμενος ἐγκλήματα καὶ λεόντων ἀφαίρεσιν, οὓς
206 Z¹ Κάσσιος μὲν ἀγορανομεῖν μέλλων παρεσκευάσατο, Καῖσαρ δὲ καταληφ- e a.48
θέντας ἐν Μεγάροις, ὅθ' ἡ πόλις ἥλω διὰ Καλήνου, κατέσχε. ταῦτα τὰ 7
θηρία συμφορὰν λέγεται μεγάλην γενέσθαι Μεγαρεῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἤδη
τῆς πόλεως καταλαμβανομένης διέσπασαν τὰ κλεῖθρα καὶ τοὺς δεσμοὺς
ἀνῆκαν, ὡς ἐμποδὼν εἴη τὰ θηρία τοῖς ἐπιφερομένοις, τὰ δ' ὥρουσεν εἰς
25 αὐτοὺς ἐκείνους καὶ διαθέοντας ἀνόπλους ἥρπασεν, ὥστε καὶ τοῖς πολε-
μίοις τὴν ὄψιν οἰκτρὰν γενέσθαι.

9. Τῷ δ' οὖν Κασσίῳ ταύτην μάλιστά φασιν αἰτίαν ὑπάρξαι τῆς ἐπι-
βουλῆς, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ⟨ἐν⟩ῆν τῇ φύσει τοῦ Κασσίου

5 c. 8, 1. 2 Plut. Caes. 62, 10 Ant. 11, 6 mor. 206f || **10** Plut. Caes. 62, 6 || **16** cf. Plut. Caes. 62, 8 || **20** Plut. Caes. 43, 1 Cass. Dio 42, 14, 3

[ΛPQZ] **3** ἐκτέμνοντα Anon.: ἐκτείνοντα || **5** οὐ μὴν om. Z || **7** ἀντώνιον καὶ δολοβέλλαν Q | δολαβέλλα L¹ || **8** γενομένων L¹ || **9** αὐτόν add. Zie. | ἰσχνοὺς καὶ ὠχροὺς C cum mor. || **12** δοκοῖ L² δοκῇ QF^a || **18** μὲν om. QZ || **19** καὶ ⟨τὴν τῶν⟩ Zie. || **20** μὲν om. Q | καταλειφθέντας PQ || **21** καλίνου vel καλλίνου QZ Καληνοῦ Rei. || **22** λέγουσιν Q συμφορὰ λέγεται μεγάλη C || **24** ὥρμησεν Q || **25** ἥρπαζεν: em. Hesse || **28** ⟨ἐν⟩ῆν Zie. ἦν ⟨ἐν⟩ Sch.

1 *δυσμένειά τις καὶ χαλεπότης πρὸς τὸ γένος τῶν τυράννων, ὡς ἐδήλωσεν ἔτι παῖς ὢν βαδίζων εἰς ταὐτὸ τῷ τοῦ Σύλλα παιδὶ Φαύστῳ διδασκαλεῖον.*
2 *ὁ μὲν γὰρ ἐν τοῖς παισὶ μεγαληγορῶν τὴν τοῦ πατρὸς ἐπῄνει μοναρχίαν,*
3 *ὁ δὲ Κάσσιος ἐπαναστὰς κονδύλους ἐνέτριβεν αὐτῷ. βουλομένων δὲ τῶν*
988 *ἐπιτρόπων τοῦ Φαύστου καὶ οἰκείων ἐπεξιέναι καὶ δικάζεσθαι, Πομπήϊος* 59S
ἐκώλυσε καὶ συναγαγὼν εἰς ταὐτὸ τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους ἀνέκρινε περὶ 6
4 *τοῦ πράγματος. ἔνθα δὴ λέγεται τὸν Κάσσιον εἰπεῖν· „ἄγε δὴ ὦ Φαῦστε, τόλμησον ἐναντίον τούτου φθέγξασθαι τὸν λόγον ἐκεῖνον ἐφ' ᾧ παρωξύνθην, ἵνα σου πάλιν ἐγὼ συντρίψω τὸ στόμα."*

a.44 5 *Τοιοῦτος μὲν ὁ Κάσσιος· Βροῦτον δὲ πολλοὶ μὲν λόγοι παρὰ τῶν* 10
συνήθων, πολλαῖς δὲ φήμαις καὶ γράμμασιν ἐξεκαλοῦντο καὶ παρώρμων
6 *ἐπὶ τὴν πρᾶξιν οἱ πολῖται. τῷ μὲν γὰρ ἀνδριάντι τοῦ προπάτορος Βρούτου,* 207Z[1]
b *⟨τοῦ⟩ καταλύσαντος τὴν τῶν βασιλέων ἀρχήν, ἐπέγραφον· „εἴθε νῦν*
7 *ἦς [Βροῦτος]", καὶ „ὤφελε ζῆν Βροῦτος." τὸ δ' αὐτοῦ Βρούτου βῆμα στρατηγοῦντος εὑρίσκετο μεθ' ἡμέραν ἀνάπλεων γραμμάτων τοιούτων·* 15
8 *„Βροῦτε καθεύδεις", καὶ „οὐκ εἶ Βροῦτος ἀληθῶς." αἴτιοι δὲ τούτων οἱ Καίσαρος κόλακες, ἄλλας τε τιμὰς ἐπιφθόνους ἀνευρίσκοντες αὐτῷ, καὶ διαδήματα τοῖς ἀνδριᾶσι νύκτωρ ἐπιτιθέντες, ὡς τοὺς πολλοὺς ὑπαξό-*
9 *μενοι βασιλέα προσειπεῖν ἀντὶ δικτάτορος. τοὐναντίον δ' ἀπήντησεν, ὡς ἐν τοῖς περὶ Καίσαρος ἀκριβῶς γέγραπται* (c. 60. 61). 20

10. *Κασσίῳ δὲ πειρῶντι τοὺς φίλους ἐπὶ Καίσαρα πάντες ὡμολόγουν,*
c *εἰ Βροῦτος ἡγοῖτο· δεῖσθαι γὰρ οὐ χειρῶν οὐδὲ τόλμης τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ δόξης ἀνδρὸς οἷος οὗτός ἐστιν, ὥσπερ καταρχομένου καὶ βεβαιοῦντος*
2 *αὐτῷ τῷ παρεῖναι τὸ δίκαιον· εἰ δὲ μή, καὶ δρῶντας ἀθυμοτέρους ἔσεσθαι, καὶ δράσαντας ὑποπτοτέρους, ὡς οὐκ ἂν ἐκείνου τὸ ἔργον, εἰ καλὴν αἰτίαν* 25
3 *εἶχεν, ἀπειπαμένου. ταῦτα συμφρονήσας ἐνέτυχε Βρούτῳ πρότερος ἐκ τῆς διαφορᾶς ἐκείνης, καὶ μετὰ τὰς διαλύσεις καὶ φιλοφροσύνας ἠρώτησεν, εἰ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔγνωκεν εἰς σύγκλητον παρεῖναι· πυνθάνεσθαι γὰρ ὡς λόγον ὑπὲρ βασιλείας Καίσαρος οἱ φίλοι τότε καθήσοιεν.*

10 Plut. Caes. 62, 1. 7 Cass. Dio 44, 12 App. b. c. 2, 117, 469 Suet. Caes. 80, 3 Zon. 10, 11 || **26** c. 10, 3—7 App. b. c. 2, 113, 470—473

[**ΛPQZ**] **2** *εἰς αὐτὸ* **L**[1] | *τοῦ* om. **Q** || **4** *ἔτριβεν* **QZ** || **10** *μὲν*[2] om. **L**[1] || **13** *τοῦ* add. Sol. | *καὶ καταλ.* **ΛPZ** (*τοῦ καὶ* Sch.) || **14** *ἦν* **Z** | *Βροῦτος* del. Sint. (cl. App. Cass. D. Suet.), qui et *Βροῦτε* | *νῦν ζῆν* **Z** || **16** *καθεύδεις;* Rei. al. || **18** *διάδημα* codd. praeter **P** | *ὑποταξόμενοι* **P** || **19** ⟨*αὐτὸν*⟩ *ἀντὶ* Zie. | *δικάτορος* **L**[1] *διδάκτορος* **P** || **22** *ἡγεῖτο* **P** || **28** *παριέναι* Cor. || **29** *καθίσοιεν*: corr. Rei.

60 S φήσαντος δὲ τοῦ Βρούτου μὴ παρεῖναι, „τί οὖν" εἶπεν ὁ Κάσσιος, „ἂν a. 44 4 d
208 Z¹ καλῶσιν ἡμᾶς;" „ἐμὸν ἔργον" ἔφη ὁ Βροῦτος „ἤδη τὸ μὴ σιωπᾶν, ἀλλ' ἀμύνειν καὶ προαποθνήσκειν τῆς ἐλευθερίας." καὶ ὁ Κάσσιος ἐπαρθείς, 5 „τίς δ'" εἶπε „Ῥωμαίων ἀνέξεται σοῦ προαποθνήσκοντος; ἆρ' ἀγνοεῖς 6
5 ὦ Βροῦτε σεαυτόν; ἢ τὸ βῆμά σου δοκεῖς καταγράφειν τοὺς ὑφάντας καὶ τοὺς καπήλους, οὐχὶ τοὺς πρώτους καὶ κρατίστους ταῦτα ποιεῖν, παρὰ μὲν τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐπιδόσεις καὶ θέατρα καὶ μονομάχους, παρὰ σοῦ δ' ὡς ὄφλημα πατρικὸν τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος ἀπαιτοῦντας, αὐτοὺς δ' ὑπὲρ σοῦ πάντα πάσχειν προθύμους ὄντας, οἷον ἀξιοῦσι καὶ
10 προσδέχονται φανέντος;" ἐκ τούτου περιβαλὼν τὸν Βροῦτον ἠσπάζετο, e 7 καὶ διαλυθέντες οὕτως ἐτρέποντο πρὸς τοὺς φίλους.

11. Ἦν δέ τις Γάϊος Λιγάριος τῶν Πομπηΐου φίλων, ὃν ἐπὶ τούτῳ κατηγορηθέντα Καῖσαρ ἀπέλυσεν. οὗτος οὐχ ἧς ἀφείθη δίκης χάριν 2 ἔχων, ἀλλὰ δι' ἣν ἐκινδύνευσεν ἀρχὴν βαρυνόμενος, ἐχθρὸς ἦν Καίσαρι,
15 τῶν δὲ περὶ Βροῦτον ἐν τοῖς μάλιστα συνήθης. πρὸς τοῦτον ἀσθενοῦντα 3 Βροῦτος εἰσελθών, „ὦ Λιγάριε" εἶπεν, „ἐν οἵῳ καιρῷ νοσεῖς." κἀκεῖνος εὐθὺς εἰς ἀγκῶνα διαναστὰς καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, „ἀλλ' εἴ τι" φησὶν „ὦ Βροῦτε σεαυτοῦ φρονεῖς ἄξιον, ὑγιαίνω."

12. Ἐκ τούτου διαπειρώμενοι κρύφα τῶν γνωρίμων οἷς ἐπίστευον ἀν- f
20 εκοινοῦντο καὶ προσελάμβανον, οὐ μόνον τῶν συνήθων ποιούμενοι τὴν αἵρεσιν, ἀλλ' ὅσους ἠπίσταντο τολμητὰς ὄντας ἀγαθοὺς καὶ θανάτου
209 Z¹ καταφρονητάς. διὸ καὶ Κικέρωνα, τοῦτο μὲν πίστεως τοῦτο δ' εὐνοίας 2 ἕνεκα πρῶτον ὄντα παρ' αὐτοῖς, ἀπεκρύψαντο, μὴ τῷ φύσει τόλμης ἐνδεὴς εἶναι προσειληφὼς ὑπὸ χρόνου γεροντικὴν εὐλάβειαν, εἶτα πάντα καθ'
61 S ἕκαστον ἀνάγων τοῖς λογισμοῖς εἰς ἄκραν ἀσφάλειαν, ἀμβλύνῃ τὴν ἀκμὴν 989
26 αὐτῶν τῆς προθυμίας, τάχους δεομένην. ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων ὁ 3 Βροῦτος Στα⟨τύ⟩λλιόν τε παρέλιπε τὸν Ἐπικούρειον καὶ Φαώνιον ἐραστὴν

12 c. 11 App. b. c. 2, 113, 474 || 22 Plut. Cic. 42, 1. 2 Cic. Phil. 2, 25 sqq. fam. 12, 2, 1. 3, 1 || 27 cf. App. b. c. 2, 119, 500

[ΛPQZ] 1 μὴ om. QZ | παρεῖναι Sch.: παριέναι, cf. p. 142, 28 et App. 470 παρέσεσθαι || 2 [ἔφη] Zie. [ὁ] vel [ὁ Βρ.] vel ὁ Βρ. ἔφη vel φησὶν ὁ Βρ. vel εἶπεν ὁ Βρ. Sint.¹ || 4 ἕξεται Q | ἀποθνήσκοντος QZ || 7 θεάματα Br. θέας Sch. cl. App. 472 || 8 ὡς om. PZ | πατρικὸν] προγονικὸν App. || 12 Γάϊος] immo Κόϊντος, ut hab. in vita Cic. 39, 6; cf. App. | τούτου Q || 25 ἀμβλύνει LF ἀμβλυνεῖ P || 27 Στατύλλιον Zie. cl. Cat. min. 65. 66. 73 et infra 51, 5. 6: στάλλιον codd., edebant Στατίλιον cum Xyl.; item p. 144, 3 | παρέλειπε P¹

a.44 Κάτωνος, ὅτι πόρρωθεν αὐτοῖς τοιαύτην τινὰ κύκλῳ προσβαλόντος
ἐν τῷ διαλέγεσθαι καὶ συμφιλοσοφεῖν πεῖραν, ὁ μὲν Φαώνιος ἀπεκρίνατο
χεῖρον εἶναι μοναρχίας παρανόμου πόλεμον ἐμφύλιον, ὁ δὲ Στα⟨τύ⟩λλιος
ἔφη τῷ σοφῷ καὶ νοῦν ἔχοντι διὰ φαύλους καὶ ἀνοήτους κινδυνεύειν καὶ
4 ταράττεσθαι μὴ καθήκειν· παρὼν δὲ Λαβεὼν ἀντεῖπεν ἀμφοτέροις. καὶ 5
ὁ Βροῦτος τότε μέν, ὡς ἔχοντός τι τοῦ λόγου χαλεπὸν καὶ δύσκριτον,
b 5 ἀπεσιώπησεν, ὕστερον δὲ Λαβεῶνι κοινοῦται τὸ βούλευμα. δεξαμένου δὲ
προθύμως, τὸν ἕτερον Βροῦτον ἐπίκλησιν Ἀλβῖνον, ἄλλως μὲν οὐκ ὄντα
ῥέκτην οὐδὲ θαρραλέον, ἐρρωμένον δὲ πλήθει μονομάχων οὓς ἐπὶ θέᾳ
Ῥωμαίων ἔτρεφε, καὶ παρὰ Καίσαρι πιστευόμενον, ἐδόκει προσάγεσθαι. 10
6 Κασσίου δὲ καὶ Λαβεῶνος αὐτῷ διαλεγομένων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο, Βρούτῳ
δ' αὐτὸς ἐντυχὼν ἰδίᾳ, καὶ μαθὼν ὅτι τῆς πράξεως ἡγεμών ἐστιν, ὡμολό-
7 γησε συμπράξειν προθύμως. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς πλείστους καὶ τοὺς 210Z[1]
c 8 ἀρίστους ἡ δόξα τοῦ Βρούτου προσήγετο, καὶ μήθ' ὅρκον συνομόσαντες,
μήτε πίστιν καθ' ἱερῶν λαβόντες ἢ δόντες, οὕτως ἅπαντες ἔσχον ἐν ἑαυ- 15
τοῖς καὶ κατεσιώπησαν καὶ συνδιήνεγκαν, ὥστε μαντείαις καὶ φάσμασι
καὶ ἱεροῖς ὑπὸ τῶν θεῶν προδεικνυμένην ἄπιστον γενέσθαι τὴν πρᾶξιν.

13. Ὁ δὲ Βροῦτος, ἅτε δὴ τὰ πρῶτα τῆς Ῥώμης φρονήματα καὶ γένη
καὶ ἀρετὰς ἐξηρτημένος ἑαυτοῦ καὶ περινοῶν πάντα τὸν κίνδυνον, ἔξω
2 μὲν ἐπειρᾶτο κατέχειν παρ' ἑαυτῷ καὶ κατακοσμεῖν τὴν διάνοιαν, οἴκοι 20
δὲ καὶ νύκτωρ οὐκ ἦν ὁ αὐτός, ἀλλὰ τὰ μὲν ἄκοντα τῶν ὕπνων αὐτὸν ἡ 62S
φροντὶς ἐξέφερε, τὰ δὲ μᾶλλον ἐνδυόμενος τῷ λογισμῷ καὶ ⟨ἐν⟩διατρίβων
d [ἐν] ταῖς ἀπορίαις, οὐκ ἐλάνθανε τὴν γυναῖκα συναναπαυομένην, ὅτι μεστός
ἐστι ταραχῆς ἀήθους καὶ κυκλεῖ τι παρ' ἑαυτῷ δύσφορον βούλευμα καὶ
3 δυσεξέλικτον. ἡ δὲ Πορκία θυγάτηρ μὲν ὥσπερ εἴρηται (c. 2, 1) Κάτωνος 25
ἦν, εἶχε δ' αὐτὴν ὁ Βροῦτος ἀνεψιὸς ὢν οὐκ ἐκ παρθενίας, ἀλλὰ τοῦ προτέρου
τελευτήσαντος ἀνδρὸς ἔλαβε, κόρην οὖσαν ἔτι καὶ παιδίον ἔχουσαν ἐξ ἐκείνου
μικρόν, ᾧ Βύβλος ἦν ὄνομα, καί τι βιβλίδιον μικρὸν ἀπομνημονευμάτων

9 Nic. Dam. 26a, 98 App. b. c. 2, 122, 513 Vell. 2, 58, 2 || **14** App. b. c. 2, 114, 475 || **18** c. 13 Cass. Dio 44, 13—14, 1 Val. Max. 3, 2, 15 Polyaen. 8, 32; totum fere excerpsit Zon. 10, 20 || **25** Plut. Caes. 62, 1 Cat. min. 73, 6

[**ΛPQZ**] **1** *περιβαλόντος*: corr. Zie. (*προβαλ.* Wytt. ind. s. v. *πεῖρα*) cf. Mus. Rhen. 84, 377 || **8** *τόν θ'* **ΛZ** | *Ἀλβῖνον* Xyl.: *λαβίηνον* vel *λαβιῆνον* || **13** *τους*[2] om. **Q** || **14** *προσηγάγετο* Zie. || **15** *μήτε*] *μηδὲ* **Q** || **16** *ὥστε* ⟨*καὶ*⟩ Zie. || **21** *αὐτὸν* Voegelin: *αὐτὴ* || **22** ⟨*ἐν*⟩*διατρίβων* [*ἐν*] Zie. || **24** *κυκλοῖ* **QZ** || **25** *ὡς προείρηται* **Z** || **27** *καὶ κόρην* **L**[1] || **28** *τι* om. **L**[1]**P** | *ἀπομνημόνευμα τῶν*: corr. **L**[2] et Sol.; cf. **HRR II** p. LXVII

Βρούτου γεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ διασῴζεται. φιλόστοργος δ' ἡ Πορκία 4 a.44
καὶ φίλανδρος οὖσα καὶ μεστὴ φρονήματος νοῦν ἔχοντος, οὐ πρότερον e
211 Z¹ ἐπεχείρησεν ἀνερέσθαι τὸν ἄνδρα περὶ τῶν ἀπορρήτων, ἢ λαβεῖν ἑαυτῆς
τοιαύτην διάπειραν. λαβοῦσα μαχαίριον, ᾧ τοὺς ὄνυχας οἱ κουρεῖς ἀφαι- 5
5 ροῦσι, καὶ πάσας ἐξελάσασα τοῦ θαλάμου τὰς ὀπαδούς, τομὴν ἐνέβαλε τῷ
μηρῷ βαθεῖαν, ὥστε ῥύσιν αἵματος πολλὴν γενέσθαι καὶ μετὰ μικρὸν
ὀδύνας τε νεανικὰς καὶ φρικώδεις πυρετοὺς ἐπιλαβεῖν ἐκ τοῦ τραύματος.
ἀγωνιῶντος δὲ τοῦ Βρούτου καὶ δυσφοροῦντος, ἐν ἀκμῇ τῆς ἀλγηδόνος 6
οὖσα διελέχθη πρὸς αὐτὸν οὕτως· „ἐγὼ Βροῦτε Κάτωνος οὖσα θυγάτηρ 7
10 εἰς τὸν σὸν ἐδόθην οἶκον οὐχ ὥσπερ αἱ παλλακευόμεναι, κοίτης μεθέξουσα f
καὶ τραπέζης μόνον, ἀλλὰ κοινωνὸς μὲν ἀγαθῶν εἶναι, κοινωνὸς δ' ἀνια-
ρῶν. τὰ μὲν οὖν σὰ πάντα περὶ τὸν γάμον ἄμεμπτα· τῶν δὲ παρ' ἐμοῦ τίς 8
ἀπόδειξις ἢ χάρις, εἰ μήτε σοι πάθος ἀπόρρητον συνδιοίσω μήτε φρον-
τίδα πίστεως δεομένην; οἶδ' ὅτι γυναικεία φύσις ἀσθενὴς δοκεῖ λόγον 9
15 ἐνεγκεῖν ἀπόρρητον· ἀλλ' ἔστι τις ὦ Βροῦτε καὶ τροφῆς ἀγαθῆς καὶ ὁμι-
λίας χρηστῆς εἰς ἦθος ἰσχύς· ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ Κάτωνος εἶναι θυγατέρα καὶ 10
63 S τὸ Βρούτου γυναῖκα πρόσεστιν· οἷς πρότερον μὲν ἧττον ἐπεποίθειν, νῦν 990
δ' ἐμαυτὴν ἔγνωκα καὶ πρὸς πόνον ἀήττητον εἶναι.'' ταῦτ' εἰποῦσα δεί- 11
κνυσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα καὶ διηγεῖται τὴν πεῖραν. ὁ δ' ἐκπλαγεὶς καὶ
20 ἀνατείνας τὰς χεῖρας ἐπεύξατο δοῦναι τοὺς θεοὺς αὐτῷ κατορθοῦντι
τὴν πρᾶξιν ἀνδρὶ Πορκίας ἀξίῳ φανῆναι. καὶ τότε μὲν ἀνελάμβανε τὴν
γυναῖκα.

212 Z¹ **14.** Προγραφείσης δὲ βουλῆς, εἰς ἣν ἐπίδοξος ἦν ἀφίξεσθαι Καῖσαρ, Id.Mart. 44
ἔγνωσαν ἐπιχειρεῖν· καὶ γὰρ ἀθρόοι μετ' ἀλλήλων ἀνυπόπτως ἔσεσθαι
25 τότε, καὶ πάντας ἕξειν ὁμοῦ τοὺς ἀρίστους καὶ πρώτους ἄνδρας, ἔργον
μεγάλου πραχθέντος εὐθὺς ἀντιλαμβανομένους τῆς ἐλευθερίας. ἐδόκει δὲ 2 b
καὶ τὸ τοῦ τόπου θεῖον εἶναι καὶ πρὸς αὐτῶν· στοὰ γὰρ ἦν μία τῶν περὶ

23 c. 14, 1—3 Plut. Caes. 63, 6. 66, 1 App. b. c. 2, 114, 476. 149, 619 Cass. Dio 44, 16, 2. 49, 2. 52, 1 Nic. Dam. 23, 81. 82 Cic. de div. 2, 23 Liv. per. 116 Vell. 2, 56, 3 Suet. Caes. 80, 4 Aug. 31, 5 Obsequ. 67

[ΛPQZ] **1** *φιλόστοργος* Sint.: *φιλόσοφος* || **4** *τοιαύτην* om. **P** Zon. | *λαβοῦσα γὰρ* Zon. || **7** *ἐπιβαλεῖν* **C**, sed Ant. 82, 3 cft. Sint. || **10** *ἐξεδόθην* **C** || **11** *κοινωνὸς δ'*] *καὶ* **P** (*κοιν. εἶναι καὶ ἀγ. καὶ ἀν.* Zon.) || **12** *πάντα* **Q** Zon.: *πάντῃ* **ΛPZ** || **13** *σοι* post *συνδιοίσω* Zon. || **14** ⟨*εἶναι*⟩ *δοκεῖ* Zie. || **16** *καὶ τὸ* **ΛQZP²**: *καὶ* om. **C** Zon. *τὸ* om. **P¹** *τῷ* Cor. || **17** *τὸ* om. **L¹P** | *ἐπεποίθην* **P** || **18** *εἶναι*] *οὖσαν* Zie. || **20** *κατορθοῦντι* Bredovius: *κατορθοῦντα* codd. et Zon. || **21** *ἄνδρα Π. ἄξιον* Zon., qui et om. *αὐτῷ* || **26** *εὐθὺς* ⟨*ἂν*⟩ Madvig || **27** *μίαν*: corr. Rei.

Id.Mart. 44 τὸ θέατρον ἐξέδραν ἔχουσα, ἐν ᾗ Πομπηΐου τις εἰκὼν εἱστήκει, τῆς πόλεως στησαμένης, ὅτε ταῖς στοαῖς καὶ τῷ θεάτρῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον
3 ἐκόσμησεν. εἰς ταύτην οὖν ἡ σύγκλητος ἐκαλεῖτο τοῦ Μαρτίου μηνὸς μάλιστα μεσοῦντος (εἰδοὺς Μαρτίας τὴν ἡμέραν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν), ὥστε καὶ δαίμων τις ἐδόκει τὸν ἄνδρα τῇ Πομπηΐου δίκῃ προσάξειν. 5
4 ἐλθούσης δὲ τῆς ἡμέρας, Βροῦτος μὲν ὑποζωσάμενος ἐγχειρίδιον μόνης
c συνειδυίας τῆς γυναικὸς προῆλθεν, οἱ δ' ἄλλοι πρὸς Κάσσιον ἀθροισθέντες τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸ καλούμενον ἀνδρεῖον ἱμάτιον ἀναλαμβάνοντα κατῆγον
5 εἰς ἀγοράν. ἐκεῖθεν δὲ πάντες εἰς τὴν Πομπηΐου στοὰν ἐμβαλόντες διέτρι-
6 βον, ὡς αὐτίκα Καίσαρος ἀφιξομένου πρὸς τὴν σύγκλητον. ἔνθα δὴ 10 μάλιστα τῶν ἀνδρῶν τὸ ἀπαθὲς καὶ παρὰ τὰ δεινὰ καθεστηκὸς ἐθαύμασεν ἄν τις εἰδὼς τὸ μέλλον, ὅτι πολλοῖς διὰ τὸ στρατηγεῖν ἀναγκαζόμενοι χρηματίζειν, οὐ μόνον πρᾴως ἠκροῶντο τῶν ἐντυγχανόντων καὶ διαφερομένων ὥσπερ σχολάζοντες, ἀλλὰ καὶ τὰς κρίσεις ἑκάστοις ἀκριβεῖς καὶ 213 Z¹
d 7 μετὰ γνώμης ἐδίδοσαν, ἐπιμελῶς προσέχοντες. ἐπεὶ δέ τις μὴ βουλόμενος 64 S δίκην ὑποσχεῖν ἐπεκαλεῖτο Καίσαρα καὶ πολὺς ἦν βοῶν καὶ μαρτυρόμενος, ἀποβλέψας ὁ Βροῦτος εἰς τοὺς παρόντας, „ἐμὲ Καῖσαρ" εἶπεν „οὔτε κωλύει ποιεῖν τὰ κατὰ τοὺς νόμους οὔτε κωλύσει." 16

15. Καίτοι πολλὰ θορυβώδη κατὰ τύχην αὐτοῖς προσέπεσε· πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα τὸ βραδύνειν τὸν Καίσαρα, τῆς ἡμέρας προηκούσης, καὶ 20 δυσιεροῦντα κατέχεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς γυναικὸς οἴκοι, κωλύεσθαι δὲ προ-
2 ελθεῖν ὑπὸ τῶν μάντεων. δεύτερον δὲ Κάσκᾳ τῶν συνειδότων ἑνὶ προσελθών τις καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς, „σὺ μὲν" εἶπεν „ἀπεκρύψω τὸ ἀπόρ-
e 3 ρητον ὦ Κάσκα πρὸς ἡμᾶς, Βροῦτος δέ μοι πάντα μεμήνυκεν." ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ Κάσκα, γελάσας ἐκεῖνος „πόθεν" ἔφη „ταχέως οὕτως ὦ 25 μακάριε πεπλούτηκας, ὥστ' εἰς ἀγορανομίαν ἀποδύεσθαι;" παρὰ τοσοῦτον μὲν ὁ Κάσκας ἦλθε σφαλεὶς ἀμφιβολίᾳ προέσθαι τὸ ἀπόρρητον·
4 αὐτὸν δὲ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἀνὴρ βουλευτικὸς Ποπίλιος Λαίνας ἀσπασάμενος προθυμότερον καὶ ψιθυρίσας ἠρέμα, „συνεύχομαι" φησὶν „ὑμῖν ἐκτελεῖν ἃ κατὰ νοῦν ἔχετε, καὶ παρακελεύομαι μὴ βραδύνειν· οὐ γὰρ 30

10 App. b. c. 2, 115, 482 || **18** c. 15, 1 Plut. Caes. 63 et ibi l. l. || **21** c. 15, 2—4 App. b. c. 2, 115, 483, 484

[ΛPQZ] **1** ἔχουσαν QM^b || **2** ψηφισαμένης ZCP² | ὅτε] ὥστε P¹ || **11** παρὰ Cor.: περὶ | καὶ καθεστ. L¹ || **12** πολλοῖς QZP²: om. P¹ πολλοὶ Λ | ἀναγκαζόντων P¹ || **14** ἕκαστος: corr. Voegelin || **16** μαρτυρούμενος PL² || **17** ὁ om. Λ || **18** τοὺς om. ZC || **25** πόθεν γε ΛPF² || **28** ποπίλιον λαίναν L¹P¹

σιωπᾶται τὸ πρᾶγμα.'' καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἀπέστη, πολλὴν ὑποψίαν ἐμβαλὼν Id. Mart. 44
τοῦ πεπύσθαι τὴν πρᾶξιν. ἐν τούτῳ δέ τις οἴκοθεν ἔθει πρὸς τὸν Βροῦτον, 5 f
ἀγγέλλων αὐτῷ τὴν γυναῖκα θνήσκειν. ἡ γὰρ Πορκία πρὸς τὸ μέλλον 6
214 Z¹ ἐκπαθὴς οὖσα καὶ τὸ μέγεθος μὴ φέρουσα τῆς φροντίδος, ἑαυτήν τε μόλις
5 οἴκοι κατεῖχε καὶ πρὸς πάντα θόρυβον καὶ βοήν, ὥσπερ αἱ κατάσχετοι
τοῖς βακχικοῖς πάθεσιν, ἐξᾴττουσα, τῶν μὲν εἰσιόντων ἀπ' ἀγορᾶς ἕκα-
στον ἀνέκρινεν ὅ τι πράττοι Βροῦτος, ἑτέρους δὲ συνεχῶς ἐξέπεμπε. τέλος 7 991
δὲ τοῦ χρόνου μῆκος λαμβάνοντος, οὐκέτ' ἀντεῖχεν ἡ τοῦ σώματος δύναμις,
65 S ἀλλ' ἐξελύθη καὶ κατεμαραίνετο, τῆς ψυχῆς ἀλυούσης διὰ τὴν ἀπορίαν·
10 καὶ παρελθεῖν μὲν εἰς τὸ δωμάτιον οὐκ ἔφθη, περιΐστατο δ' αὐτὴν ὥσπερ
ἐτύγχανεν ἐν μέσῳ καθεζομένην λιποθυμία καὶ θάμβος ἀμήχανον, ἥ τε
χρόα μεταβολὴν ἐλάμβανε, καὶ τὴν φωνὴν ἐπέσχητο παντάπασιν. αἱ δὲ 8
θεράπαιναι πρὸς τὴν ὄψιν ἀνωλόλυξαν, καὶ τῶν γειτόνων συνδραμόντων
ἐπὶ θύρας, ταχὺ προῆλθε φήμη καὶ διεδόθη λόγος ὡς τεθνηκυίας αὐτῆς.
15 οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνην μὲν ἀναλάμψασαν ἐν βραχεῖ καὶ παρ' ἑαυτῇ γενομέ- 9
νην αἱ γυναῖκες ἐθεράπευον· ὁ δὲ Βροῦτος ὑπὸ τοῦ λόγου προσπεσόντος b
αὐτῷ συνεταράχθη μὲν ὡς εἰκός, οὐ μὴν [δὲ] κατέλιπε τὸ κοινὸν οὐδ'
ἐρρύη πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπὸ τοῦ πάθους.

16. Ἤδη δὲ Καῖσαρ ἀπηγγέλλετο προσιών, ἐν φορείῳ κομιζόμενος·
20 ἐγνώκει γὰρ ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἀθυμῶν μηδὲν ἐπικυροῦν τότε τῶν μειζόνων,
ἀλλ' ὑπερβάλλεσθαι σκηψάμενος ἀσθένειαν. ἐκβάντι δ' αὐτῷ τοῦ φορείου 2
προσρυεὶς Ποπίλιος Λαίνας ἐκεῖνος ὁ μικρῷ πρόσθεν εὐξάμενος τοῖς περὶ
Βροῦτον ἐπιτυγχάνειν καὶ κατορθοῦν, διελέγετο πλείω χρόνον ἐφιστα-
215 Z¹ μένῳ καὶ προσέχοντι τὸν νοῦν. οἱ δὲ συνωμόται (λεγέσθω γὰρ οὕτως), τῆς 3 c
25 μὲν φωνῆς οὐκ ἐπαΐοντες αὐτοῦ, τεκμαιρόμενοι δ' ἀφ' ὧν ὑπενόουν μήνυ-
σιν εἶναι τῆς ἐπιβουλῆς τὴν κοινολογίαν, ἀνέπεσόν τε ταῖς γνώμαις καὶ
πρὸς ἀλλήλους ἔβλεψαν, ἀνθομολογούμενοι διὰ τῶν προσώπων, ὡς χρὴ
μὴ περιμένειν σύλληψιν, ἀλλ' εὐθὺς ἀποθνήσκειν δι' αὑτῶν. Κασσίου 4
δ' ἤδη καί τινων ἄλλων τὰς χεῖρας ἐπιβεβληκότων ταῖς λαβαῖς ὑπὸ τὰ
30 ἱμάτια καὶ σπωμένων τὰ ἐγχειρίδια, Βροῦτος ἐγκατιδὼν τῷ τοῦ Λαίνα
σχήματι δεομένου σπουδὴν καὶ οὐχὶ κατηγοροῦντος, ἐφθέγξατο μὲν οὐδὲν

21 c. 16, 2—5 App. b. c. 2, 116, 487

[ΛPQZ] **4** ἐμπαθὴς QFᵃ || **9** ἀλλοιούσης L¹ || **10** ἔφη P¹C || **11** λειποθυμία QZL²P² || **13** ἀνωλόλυξαν Sint.: ἀνηλάλαξαν || **15** μὲν om. QZ | ἑαυτὴν Q || **17** δὲ del. Zie. (γε Sch.) || **21** ὑπερβαλέσθαι ΛPZ || **22** πρόσθεν προσευξάμενος QZ || **31** σπουδὴν MVᵇ: σπουδῇ

Id.Mart. 44 d διὰ τὸ πολλοὺς ἀλλοτρίους ἀναμεμεῖχθαι, φαιδρῷ δὲ τῷ προσώπῳ τοὺς
5 περὶ Κάσσιον ἐθάρρυνε. καὶ μετὰ μικρὸν ὁ Λαίνας τὴν δεξιὰν τοῦ Καίσαρος 66S
καταφιλήσας ἀπέστη, φανερὸς γενόμενος ὡς ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν αὐτῷ
τινος διαφερόντων ἐποιεῖτο τὴν ἔντευξιν.

17. Τῆς δὲ βουλῆς εἰς τὴν ἐξέδραν προεισελθούσης, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν 5
δίφρον τοῦ Καίσαρος περιέστησαν, ὡς ἐντυγχάνειν τι μέλλοντες αὐτῷ,
2 καὶ Κάσσιον μὲν λέγεται τρέποντα τὸ πρόσωπον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Πομ-
πηΐου παρακαλεῖν ὥσπερ αἰσθανόμενον, Τρεβώνιος δὲ περὶ τὰς θύρας
e 3 Ἀντώνιον ἐπισπασάμενος καὶ προσομιλῶν ἔξω κατέσχε. Καίσαρι δ'
εἰσιόντι μὲν ἡ σύγκλητος ὑπεξανέστη, καθεζόμενον δ' εὐθὺς ἐκεῖνοι 10
περιέσχον ἀθρόοι, Τίλλιον Κίμβρον ἐξ ἑαυτῶν προβάλλοντες, ὑπὲρ ἀδελ-
φοῦ φυγάδος δεόμενον, καὶ συνεδέοντο πάντες, ἁπτόμενοί τε χειρῶν καὶ
4 στέρνα καὶ κεφαλὴν καταφιλοῦν⟨τες⟩. ἀποτριβομένου δὲ τὰς δεήσεις τὸ 216Z[1]
πρῶτον, εἶθ' ὡς οὐκ ἀνίεσαν ἐξανισταμένου βίᾳ, Τίλλιος μὲν ἀμφοτέ-
ραις ταῖς χερσὶν ἐκ τῶν ὤμων κατέσπασε τὸ ἱμάτιον, Κάσκας δὲ πρῶτος 15
(εἱστήκει γὰρ ὄπισθεν) ἀνασπάσας τὸ ξίφος διελαύνει παρὰ τὸν ὦμον,
5 οὐκ εἰς βάθος. ἀντιλαμβανομένου δὲ τῆς λαβῆς τοῦ Καίσαρος καὶ μέγα
f Ῥωμαϊστὶ ἀνακραγόντος „ἀνόσιε Κάσκα, τί ποιεῖς;" ἐκεῖνος Ἑλληνιστὶ
6 τὸν ἀδελφὸν προσαγορεύσας ἐκέλευσε βοηθεῖν. ἤδη δὲ παιόμενος ὑπὸ
πολλῶν καὶ κύκλῳ περιβλέπων καὶ διώσασθαι βουλόμενος, ὡς εἶδε 20
Βροῦτον ἑλκόμενον ξίφος ἐπ' αὐτόν, τὴν χεῖρα τοῦ Κάσκα κρατῶν ἀφῆκε,
καὶ τῷ ἱματίῳ τὴν κεφαλὴν ἐγκαλυψάμενος, παρέδωκε τὸ σῶμα ταῖς
7 πληγαῖς. οἱ δ' ἀφειδῶς ἀναπεπλεγμένοι πολλοῖς περὶ τὸ σῶμα χρώμενοι
τοῖς ξίφεσιν, ἀλλήλους ἐτίτρωσκον, ὥστε καὶ Βροῦτον εἰς τὴν χεῖρα πλη-
992 γὴν λαβεῖν, τοῦ φόνου συνεφαπτόμενον, πίμπλασθαι δὲ τοῦ αἵματος 25
ἅπαντας.

18. Οὕτω δ' ἀποθανόντος αὐτοῦ, Βροῦτος μὲν εἰς μέσον προελθὼν 67S
ἐβούλετο λέγειν καὶ κατεῖχε θαρρύνων τὴν σύγκλητον· ἡ δ' ὑπὸ δέους

5 c. 17 Plut. Caes. 66 Ant. 13, 4 App. b. c. 2, 117, 490—493. 122, 512. 3, 15, 52. 26, 101 Cass. Dio 44, 19 Nic. Dam. 24, 88—90 Zon. 10, 11 Suet. Caes. 82, 1. 2 Cic. Phil. 2, 34 || 27 Plut. Caes. 67, 1 App. b. c. 2, 119, 499 Cass. Dio 44, 20, 1

[ΛPQZ] 4 ποιεῖτο P ἐπεποίητο Sint. || 11 προβαλόντες C || 13 καταφιλοῦντες Sint.: κατεφίλουν | δὲ om. Q || 16.17 οὐκ εἰς βάθος παρὰ τὸν ὦμον: trp. Benseler || 17.18 Ῥωμαϊστὶ μέγα Benseler || 21 ⟨τὸ⟩ ξίφος Sch., cf. v. 16 || 22 καλυψάμενος Q || 23 περὶ τὸ] ἐπὶ τὸ ἓν vel ἑνὸς Rei., malim περὶ ἓν vocula τὸ transposita in v. 21 || 27 παρελθὼν Sint.

ἔφευγεν ἀτάκτως, καὶ περὶ τὰς θύρας ὠθισμὸς ἦν καὶ τάραχος, οὐδενὸς Id.Mart. 44
διώκοντος οὐδὲ κατεπείγοντος. ἰσχυρῶς γὰρ ἐδέδοκτο μηδένα κτείνειν 2
ἕτερον, ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀνακαλεῖσθαι. καὶ τοῖς μὲν 3
ἄλλοις πᾶσιν, ὁπηνίκα διεσκοποῦντο τὴν πρᾶξιν, ἤρεσκεν Ἀντώνιον ἐπι-
5 σφάττειν Καίσαρι, μοναρχικὸν ἄνδρα καὶ ὑβριστὴν ἰσχύν τε πεποιημένον
217 Z¹ ὁμιλίᾳ καὶ συνηθείᾳ πρὸς τὸ στρατιωτικόν, καὶ μάλισθ' ὅτι τῷ φύσει b
σοβαρῷ καὶ μεγαλοπράγμονι προσειλήφει τὸ τῆς ὑπατείας ἀξίωμα, τότε
Καίσαρι συνάρχων. ἀλλὰ Βροῦτος ἐνέστη πρὸς τὸ βούλευμα, πρῶτον μὲν 4
ἰσχυριζόμενος τῷ δικαίῳ, δεύτερον δ' ὑπο⟨τι⟩θεὶς ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς.
10 οὐ γὰρ ἀπεγίνωσκεν εὐφυᾶ καὶ φιλότιμον ἄνδρα καὶ δόξης ἐραστὴν τὸν 5
Ἀντώνιον ἐκποδὼν Καίσαρος γενομένου συνεφάψεσθαι τῇ πατρίδι τῆς
ἐλευθερίας, ἐπισπασθέντα τῷ ζήλῳ πρὸς τὸ καλὸν ὑπ' αὐτῶν. οὕτω μὲν 6
Ἀντώνιον Βροῦτος περιεποίησεν· ἐν δὲ τῷ τότε φόβῳ μεταβαλὼν ἐσθῆτα
δημοτικὴν ἔφυγεν. οἱ δὲ περὶ Βροῦτον εἰς τὸ Καπετώλιον ἐχώρουν, ᾑμα- 7
15 γμένοι ⟨τε⟩ τὰς χεῖρας καὶ τὰ ξίφη γυμνὰ δεικνύντες ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν c
παρεκάλουν τοὺς πολίτας. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἦσαν ἀλαλαγμοί, καὶ δια- 8
δρομαὶ τῷ πάθει κατὰ τύχην ἐπιγινόμεναι πλείονα τὸν θόρυβον ἐποίησαν·
ὡς δ' οὔτε φόνος ἄλλος οὔθ' ἁρπαγή τινος ἐγίνετο τῶν κειμένων, θαρροῦν- 9
τες ἀνέβαινον οἵ τε βουλευταὶ καὶ τῶν δημοτῶν πολλοὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας
20 εἰς τὸ Καπετώλιον. ἀθροισθέντος δὲ τοῦ πλήθους, διελέχθη Βροῦτος 10
ἐπαγωγὰ τοῦ δήμου καὶ πρέποντα τοῖς πεπραγμένοις. ἐπαινούντων δὲ 11
καὶ κατιέναι βοώντων, θαρροῦντες κατέβαινον εἰς ἀγοράν, οἱ μὲν ἄλλοι
68 S συνεπόμενοι μετ' ἀλλήλων, Βροῦτον δὲ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν περιέποντες d
24 ἐν μέσῳ πάνυ λαμπρῶς κατῆγον ἀπὸ τῆς ἄκρας καὶ κατέστησαν ἐπὶ
218 Z¹ τῶν ἐμβόλων. πρὸς δὲ τὴν ὄψιν οἱ πολλοί, καίπερ μιγάδες ὄντες καὶ 12
παρεσκευασμένοι θορυβεῖν, διέτρεσαν καὶ τὸ μέλλον ἐδέχοντο κόσμῳ
καὶ σιωπῇ· προελθόντος δ' αὐτοῦ πάντες ἡσυχίαν τῷ λόγῳ παρέσχον. ὅτι 13
δ' οὐ πᾶσι πρὸς ἡδονὴν ἐγεγόνει τὸ ἔργον, ἐδήλωσαν ἀρξαμένου λέγειν

2 Plut. Ant. 13, 3. 14, 1 App. b. c. 2, 114, 478 Cass. Dio 44, 19, 2 Nic. Dam. 25, 93 Cic. ad Brut. 9, 5 (2, 5), 1. 9, 11 (1, 4), 2 Att. 15, 20, 2 Vell. 2, 58, 2 || **14** Plut. Caes. 67, 3. 4 App. b. c. 2, 119, 499. 120, 503. 121, 508—515 Cass. Dio 44, 20, 3—21, 3. 46, 22, 4 Zon. 10, 12 Nic. Dam. 25, 94. 26a, 99. 100 Cic. Phil. 2, 28. 30. 89 Att. 14, 10, 1. 14, 2 Liv. per. 116 Vell. 2, 58, 2 Flor. 2, 17, 2 Oros. 6, 17, 2

[**ΛΡQΖ**] **9** *ὑποθεὶς*: corr. Cor. || **11** *συνεφάψασθαι*: corr. Steph. cum V^{b} || **13** *μεταλαβὼν Λ* (et Ant. 14, 1) || **15** *τε* add. Zie. || **19** *ἀνέβαινον* post *Καπετώλιον* trp. Zie. | *οἵ τε* — **22** *κατέβαινον* om. L¹ || **21** *ἐπαγωγὰ* ⟨*πολλὰ*⟩ Zie. l. c. 77 || **22** *εἰς τὴν* **Z** || **23** *περιέχοντες* Madvig || **26** ⟨*ἂν*⟩ *ἐδέχοντο* Sch.

a. 44 Κίννα καὶ κατηγορεῖν Καίσαρος, ἀναρρηγνύμενοι πρὸς ὀργὴν καὶ κακῶς
τὸν Κίνναν λέγοντες, ὥστε πάλιν τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ Καπετώλιον ἀπελθεῖν.
e 14 ἔνθα δὴ δεδιὼς πολιορκίαν ὁ Βροῦτος ἀπέπεμπε τοὺς ἀρίστους τῶν συν-
αναβάντων, οὐκ ἀξιῶν τῆς αἰτίας μὴ μετέχοντας αὐτοὺς συνυποδύεσθαι
τὸν κίνδυνον. 5

16. Mart. **19.** Οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς βουλῆς συνελθούσης εἰς τὸ τῆς Γῆς
ἱερόν, Ἀντωνίου δὲ καὶ Πλάγκου καὶ Κικέρωνος εἰπόντων περὶ ἀμνη-
στίας καὶ ὁμονοίας, ἔδοξε μὴ μόνον ἄδειαν εἶναι τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ
γνώμην ὑπὲρ τιμῶν προθεῖναι τοὺς ὑπάτους· καὶ ταῦτ' ἐπιψηφισάμενοι
2 διελύθησαν. Ἀντωνίου δὲ τὸν υἱὸν εἰς τὸ Καπετώλιον ὁμηρεύσοντα πέμ- 10
ψαντος, κατῆλθον οἱ περὶ Βροῦτον, ἀσπασμοί τε καὶ δεξιώσεις ἐγένοντο
f 3 πάντων ἀναμειχθέντων, καὶ Κάσσιον μὲν Ἀντώνιος εἱστία παραλαβών,
Βροῦτον δὲ Λέπιδος, τοὺς δ' ἄλλους ὥς τις εἶχε πρὸς ἕκαστον ἢ συνηθείας
4 ἢ φιλοφροσύνης. ἅμα δ' ἡμέρᾳ πάλιν συνελθόντες οἱ βουλευταί, πρῶτον
μὲν Ἀντωνίῳ τιμὰς ἔδοσαν, ὡς καταπαύσαντι πολέμων ἐμφυλίων ἀρχήν, 15
993 ἔπειτα τῶν περὶ Βροῦτον ἦσαν ἔπαινοι τῶν παρόντων, καὶ τέλος ἐπαρχιῶν
5 διανομαί. Βρούτῳ μὲν γὰρ ἐψηφίσαντο Κρήτην, Κασσίῳ δὲ Λιβύην, 219 Z¹
Τρεβωνίῳ δ' Ἀσίαν, καὶ Κίμβρῳ Βιθυνίαν, τῷ δ' ἑτέρῳ Βρούτῳ τὴν περὶ
τὸν Ἠριδανὸν Γαλατίαν. 19

20. Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τῶν Καίσαρος διαθηκῶν καὶ ταφῆς αὐτοῦ 698
λόγων ἐμπεσόντων, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον ἀξιούντων τάς τε διαθή-
κας ἀναγνωσθῆναι καὶ τοῦ σώματος ἐκφορὰν γενέσθαι μὴ κεκρυμμένην
μηδ' ἄτιμον, ὡς μὴ καὶ τοῦτο παροξύνῃ τὸν δῆμον, Κάσσιος μὲν ἰσχυρῶς
ἀντέλεγεν, εἶξε δὲ Βροῦτος καὶ συνεχώρησε, δεύτερον ἁμαρτεῖν τοῦτο δό-
2 ξας. καὶ γὰρ Ἀντωνίου φεισάμενος αἰτίαν ἔσχεν ἐπιτειχίσαι τῇ συνωμοσίᾳ 25
b βαρὺν καὶ δύσμαχον πολέμιον, καὶ τὰ περὶ τὴν ταφὴν ὃν ὁ Ἀντώνιος ἠξίου
3 τρόπον ἐάσας γενέσθαι τοῦ παντὸς σφαλῆναι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς

6 c. 19 Plut. Caes. 67, 7—9 Cic. 42, 3. 4 Ant. 14, 2—4 App. b. c. 2, 142, 593. 594. 3, 15, 55 Cass. Dio 44, 22, 3—34, 7 Zon. 10, 12 Nic. Dam. 17, 49 Cic. Phil. 1, 2. 31. 32. 2, 90 Liv. per. 116 Vell. 2, 58, 3 || **20** c. 20 Plut. Caes. 68 Cic. 42, 4. 5 Ant. 14, 6—8 App. b. c. 2, 145—147 (596—614) Cass. Dio 44, 35—50 Zon. 10, 12 Nic. Dam. 17, 48—50 Cic. Phil. 2, 90. 91 Att. 14, 10, 1 Suet. Caes. 83—85 Val. Max. 9, 9, 1

[**ΛPQZ**] **4** *συναποδύεσθαι* **P** || **9** *προσθεῖναι* **ZC** || **10** *ὁμηρεύσαντα* **L¹PQ** || **11** *τε*] *δὲ* **Q** || **12** *κάσσιος μὲν ἀντώνιον* **L¹** || **13** *ὅστις*: corr. Steph. et fort. **L²** || **14** *ἅμ' ἡμέρα* **L¹** || **15** *καταπαύσαντα* **L¹P** || **16** *τῶν*] *τὸν* **PF**ᵘ || **17** *δὲ* om. **ΛQ** || **20** *τῶν περὶ καίσαρος* **ADMᵇ** || **25** *ἐπιτειχίσαι* **Z** Steph.: *ἐπιτειχίσας* **ΛP** *τειχίσαι* vel *τειχίσας* **Q** || **26** *ὃν* om. **L¹** *ἣν* **P** | *ὁ* del. **L²**

διαθήκαις δεδομένων κατ' ἄνδρα Ῥωμαίοις πᾶσι δραχμῶν ἑβδομήκοντα a. 44
πέντε, καὶ τῷ δήμῳ τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ κήπων ἀπολελειμμένων, οὗ
νῦν ἐστι Τύχης ἱερόν, εὔνοια θαυμαστὴ καὶ πόθος αὐτοῦ τοὺς πολίτας
εἷλεν· ἔπειτα, τοῦ σώματος εἰς τὴν ἀγορὰν κομισθέντος, Ἀντώνιος ἔπαινον 20. Mart. 4
5 *ὥσπερ ἔθος ἐστὶ διεξελθών, καὶ τὰ πλήθη κινούμενα πρὸς τὸν λόγον ὁρῶν,*
εἰς οἶκτον μετέβαλε, καὶ τὴν ἐσθῆτα λαβὼν τοῦ Καίσαρος ᾑμαγμένην
ἀνέπτυξεν, ἐπιδεικνύμενος τὰς διακοπὰς καὶ τῶν τραυμάτων τὸ πλῆθος. c
ἦν οὖν ἰδεῖν οὐδὲν ἔτι κόσμῳ γινόμενον, ἀλλ' οἱ μὲν ἐβόων τοὺς ἀνδροφό- 5
220 Z¹ *νους ἀναιρεῖν, οἱ δ', ὥσπερ ἐπὶ Κλωδίου τοῦ δημαγωγοῦ πρότερον, ἀπὸ*
10 *τῶν ἐργαστηρίων τὰ βάθρα καὶ τὰς τραπέζας ἀνασπῶντες καὶ συγκομί-*
ζοντες εἰς ταὐτό, παμμεγέθη πυρὰν ἔνησαν, καὶ τὸν νεκρὸν ἐπιθέντες ἐν 6
μέσῳ πολλῶν μὲν ἱερῶν πολλῶν δ' ἀσύλων καὶ ἀβεβήλων τόπων καθήγι-
ζον. ὡς δὲ τὸ πῦρ ἐξέλαμψεν, ἀλλαχόθεν ἄλλος προσφερόμενοι καὶ δαλοὺς 7
ἀνασπῶντες ἡμιφλέκτους, διέθεον ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἀνῃρηκότων αὐτὸν
15 *ὡς ἐμπρήσοντες· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν εὖ πεφραγμένοι πρότερον, ἀπεκρού-* d
σαντο τὸν κίνδυνον· ἦν δέ τις Κίννας, ποιητικὸς ἀνὴρ οὐδὲν τῆς αἰτίας 8
70 S *μετέχων, ἀλλὰ καὶ φίλος Καίσαρος γεγονώς. οὗτος ὄναρ ᾤετο καλούμενος* 9
ὑπὸ Καίσαρος ἐπὶ δεῖπνον ἀρνεῖσθαι, τὸν δὲ λιπαρεῖν καὶ βιάζεσθαι, τέλος
δ' ἄγειν λαβόμενον τῆς χειρὸς εἰς ἀχανῆ τόπον καὶ σκοτεινόν, αὐτὸν
20 *δ' ἄκοντα καὶ τεθαμβημένον ἕπεσθαι. ταύτην ἰδόντι τὴν ὄψιν αὐτῷ* 10
συνέβη πυρέττειν διὰ νυκτός· ὅμως δ' ἕωθεν ἐκκομιζομένου τοῦ σώματος,
αἰδούμενος μὴ παρεῖναι, προῆλθεν εἰς τὸν ὄχλον ἤδη διαγριαινόμενον.
ὀφθεὶς δὲ καὶ δόξας οὐχ ὅσπερ ἦν Κίννας εἶναι, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ Καίσαρα 11 e
πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔναγχος λοιδορήσας, διεσπάσθη.

25 **21.** *Τοῦτο τὸ πάθος μάλιστα μετά γε τὴν Ἀντωνίου μεταβολὴν δείσαν-*
τες οἱ περὶ Βροῦτον ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ διέτριβον ἐν Ἀντίῳ
τὸ πρῶτον, ὡς ὅταν παρακμάσῃ καὶ μαρανθῇ τὸ τῆς ὀργῆς, αὖθις εἰς
Ῥώμην κατιόντες. ὃ ῥᾳδίως ἔσεσθαι προσεδόκων ἐν πλήθεσι φορὰς 2
221 Z¹ *ἀσταθμήτους καὶ ταχείας φερομένοις, καὶ τὴν σύγκλητον εὔνουν ἔχοντες,*
30 *ἣ τοὺς Κίνναν διασπασαμένους χαίρειν ἐάσασα, τοὺς ἐπὶ τὰς οἰκίας τὰς*

[**ΛPQZ**] **3** *καὶ εὔνοια* **Q** || **4** *τὴν* om. **P** || **6** post *εἰς οἶκτον* distinx. Bkk. Sint. | *τοῦ* **P**: *τὴν* || **10** *συγκομίζοντες*] *κραυγάζοντες* **Q**, unde conicias *σὺν κραυγῇ κομίζοντες* || **11** *παμμεγέθη πυρὰν* om. **L¹** || **12** *βεβήλων* **L¹Q** | *καθηγίαζον*: corr. Cor. cl. Ant. 14, 8 || **15** *ἐμπρήσαντες* **P** || **16** *ποιητικὸς* del. Zie. 81 *π. ἀνὴρ* del. Deutsch Class. Journ. 20, 1925, 326 sq. *πολιτικὸς* Xyl. Sch. || **23** *ὥσπερ* **LQ** *ὅπερ* **Z** | *εἶναι* **PQ**: *ὀφθῆναι* **Λ** om. **Z** || **26** *ἀπεχώρησαν* Caes. 68, 6 || **27** *ἀκμάσῃ* **Q** | *τὰ τῆς* **P** || **28.29** *φορᾶς ἀσταθμήτου*: corr. Br.

a.44 f 3 ἐκείνων ἐπελθόντας ἀνεζήτει καὶ συνελάμβανεν. ἤδη δὲ καὶ ὁ δῆμος ἀχθόμενος, Ἀντωνίου σχεδὸν εἰς μοναρχίαν καθισταμένου, Βροῦτον ἐπόθει, καὶ προσεδοκᾶτο τὰς θέας ἄξειν παρὼν αὐτός, ἃς ὤφειλε στρατηγῶν
4 παρασχεῖν. αἰσθόμενος δὲ πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρι στρατευσαμένων καὶ γῆν καὶ πόλεις παρ' ἐκείνου λαβόντων ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ καὶ 5 κατ' ὀλίγους παρεισρέοντας εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἐθάρρησεν ἐλθεῖν, ἀλλ' ὁ
994 δῆμος ἐθεᾶτο μὴ παρόντος ἐκείνου τὰς θέας, ἀφειδῶς πάνυ χορηγουμένας
5 καὶ περιττῶς. θηρία τε γὰρ πάμπολλα συνεωνημένος, ἐκέλευσε μηδὲν ἀποδόσθαι μηδ' ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι καταχρήσασθαι, καὶ τῶν περὶ τὸν
6 Διόνυσον τεχνιτῶν αὐτὸς εἰς Νέαν πόλιν καταβὰς ἐνέτυχε πλείστοις· περὶ 10 δὲ Κανουτίου τινὸς εὐημεροῦντος ἐν τοῖς θεάτροις ἔγραφε πρὸς τοὺς φί- 71 S λους, ὅπως πείσαντες αὐτὸν εἰσαγάγωσιν· Ἑλλήνων γὰρ οὐδένα βιασθῆναι προσήκειν. ἔγραφε δὲ καὶ Κικέρωνι πάντως παρατυχεῖν ταῖς θέαις δεόμενος (cf. Cic. ad Att. 15, 26, 1).

22. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, ἑτέρα γίνεται 15
b μεταβολή, τοῦ νέου Καίσαρος ἐπελθόντος. οὗτος ἦν μὲν ἐξ ἀδελφιδῆς Καίσαρος, γράμματι δὲ παῖς ὑπ' αὐτοῦ καὶ κληρονόμος ἀπολελειμμένος.
2 ἐν δ' Ἀπολλωνίᾳ διέτριβεν ὅτε Καῖσαρ ἀνῃρέθη, σχολάζων περὶ λόγους
3 κἀκεῖνον ἐπὶ Πάρθους ἐλαύνειν εὐθὺς ἐγνωκότα προσμένων. ἅμα δὲ τῷ 222 Z[1] πυθέσθαι τὸ πάθος ἦλθεν εἰς Ῥώμην, καὶ δημαγωγίας ἀρχὴν τοὔνομα 20 Καίσαρος θέμενος ἑαυτῷ, καὶ διανέμων τὸ καταλειφθὲν ἀργύριον τοῖς πολίταις, Ἀντώνιόν τε κατεστασίαζε, καὶ χρήματα διαδιδοὺς συνίστη καὶ
4 συνῆγε πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρι στρατευσαμένων. ἐπεὶ δὲ Κικέρων τῷ
c πρὸς Ἀντώνιον μίσει τὰ Καίσαρος ἔπραττε, τούτῳ μὲν ὁ Βροῦτος ἐπέπληττεν ἰσχυρῶς, γράφων ὡς οὐ δεσπότην βαρύνοιτο Κικέρων, ἀλλὰ μισοῦντα 25

3 cf. Cic. Att. 15, 10—12. 18, 2. 26, 1. 28, 16, 5, 1. 3 || **25** — p. 153, 8 spectant ad epistulas Bruti ad Ciceronem (Cic. ad Brut. 9, 24 = 1, 16) et ad Atticum (9, 25 = 1, 17) inque iis maxime hos locos: v. **25 sq.** 9, 24, 7 p. 136, 2 Sjögren *deinde quod pulcherrime fecisti ac facis in Antonio, vide ne convertatur a laude maximi animi ad opinionem formidinis. nam si Octavius tibi placet, . . . non dominum fugisse sed amiciorem dominum quaesisse videberis;* 9, 25, 2 p. 138, 28 *ut iam ista quae facit*

[**ΛPQZ**] 4 *Καίσαρι* Sint.: *καίσαρα* **L**[1]**PZ** *καίσαρος* **QL**[2] | *ἐστρατευμένων*: corr. Sint. || **6** *καταλόγους* **P**[1] *κατὰ λόχους* **P**[2] *κατ' ὀλίγον* **QM**[b] || **9** *ἀπολιπεῖν* **Q** || **10** *αὐτοῖς* **Q** || **11** *ἐν*] *πρὸς* **P** || **12** *Ἑλλήνων*] *Ῥωμαίων* Latte || **13** *προσήκειν* Dacier: *προσήκει* **P** *προσῆκεν* cet. || **18** *περὶ*] aut om. aut *ὑπὸ* **Q** || **19** *τῷ*] *τὸ* **LP** || **20** *δημαγωγήσας* **L**[1]**P** || **22** *κατεστασίασε*: corr. Sch. | *διαδιδοὺς* **Q**: *διαδοὺς* **ΛP** *διδοὺς* **ZC** || **23** *Καίσαρι* Sint.: *καίσαρος* | *στρατευσαμένων* Sint.: *στρατευομένων* codd. *ἐστρατευμένων* Rei., cf. p. 152, 4

δεσπότην φοβοῖτο, καὶ πολιτεύοιτο δουλείας αἵρεσιν φιλανθρώπου, γρά- a. 44
φων καὶ λέγων (fam. 10, 28, 3) *ὡς χρηστός ἐστι Καῖσαρ· ,,οἱ δὲ πρόγονοι''*
φησὶν ,,ἡμῶν οὐδὲ πατέρας δεσπότας ὑπέμενον'', αὐτῷ δ' εἰς τοῦτο και- 5
ροῦ μήτε πολεμεῖν βεβαίως δεδόχθαι μήθ' ἡσυχάζειν, ἀλλ' ἓν μόνον εἶναι
5 *βεβουλευμένον, τὸ μὴ δουλεύειν. θαυμάζειν δὲ Κικέρωνος, εἰ πόλεμον μὲν* 6
223 Z¹ *ἐμφύλιον καὶ κινδυνώδη δέδοικεν, αἰσχρὰν δὲ καὶ ἄδοξον εἰρήνην οὐ φοβεῖ-*
ται, τοῦ δ' Ἀντώνιον ἐκβαλεῖν τῆς τυραννίδος μισθὸν αἰτεῖ τὸ Καίσαρα d
καταστῆσαι τύραννον.

23. *Ἐν μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς τοιοῦτος ὁ Βροῦτος· ἤδη δὲ*
10 *τῶν μὲν ὡς Καίσαρα, τῶν δ' ὡς Ἀντώνιον διισταμένων, ὠνίων δὲ τῶν*
72 S *στρατοπέδων ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι προστιθεμένων τῷ πλέον διδόντι, παντά-*
πασιν ἀπογνοὺς τῶν πραγμάτων ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν, καὶ πεζῇ διὰ
Λευκανίας εἰς Ἐλέαν ἐπὶ θάλασσαν ἧκεν. ὅθεν ἡ Πορκία μέλλουσα πάλιν 2
εἰς Ῥώμην ἀποτραπέσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο περιπαθῶς ἔχουσα,
15 *γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἆλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν Ἑλ-* 3
ληνικῶν διάθεσις, προπεμπόμενος Ἕκτωρ ὑπ' Ἀνδρομάχης, κομιζομένης e
παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον, ἐκείνῳ δὲ προσβλεπούσης. ταῦτα θεωμένην τὴν 4
Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα, καὶ πολλάκις φοιτῶσα
τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν. Ἀκιλίου δέ τινος τῶν Βρούτου φίλων τὰ πρὸς Ἕκτορα 5
20 *τῆς Ἀνδρομάχης ἔπη διελθόντος* (Il. 6, 429 sq.)·

Ἕκτορ, ἀτὰρ σύ μοί ἐσσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
ἠδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης,

μειδιάσας ὁ Βροῦτος ,,ἀλλ' οὐκ ἐμοί γ''' εἶπε ,,πρὸς Πορκίαν ἔπεισι φάναι 6
τὰ τοῦ Ἕκτορος (Il. 6, 490 sq:)·

dominationem an dominum an Antonium timentis sint; 9, 25, 4 p. 139, 22 (*Cic.*) *servitutem, honorificam modo, non aspernatur;* p. **153, 2** 9, 24, 5 p. 135, 10 *concesserim . . . ne patri quidem meo, si reviviscat, ut patiente me plus legibus ac senatu possit;* 9, 25, 6 p. 140, 13 *sed dominum ne parentem quidem maiores nostri voluerunt esse;* — v. **6. 7** 9, 25, 2 p. 138, 25 *quid hoc mihi prodest, si merces Antoni oppressi poscitur in Antoni locum successio,* adde 9, 25, 5 p. 140, 3. cf. Plut. Cic. 45, 2 || **12** Cic. Phil. 1, 9 Att. 16, 7. 5 ad Brut. 9, 18 (1, 10), 4. 9, 23 (1, 15), 5 || **13** — p. 154, 5 cf. Cic. ad Brut. 9, 17 (1, 9), 2

[**ΛPQZ**] **2** *Καῖσαρ* om. **L¹** || **3** *ὑμῶν* **Q** | *πατέρας* Cor. cl. Brut.: *πράους* || **4** *δεδόχθαι βεβαίως* **Q** | *εἶναι* om. **L¹** || **5** *κικέρωνα* **Λ** || **6** *κίνδυνον* Cor. || **7** *τοῦ* **Z**: *τὸν* || **9–19** excerpsit Phot. bibl. p. 393 || **10. 11** *ἐνίων δὲ τῶ στρατοπέδω* **Q** || **11** *προτιθεμένων* Kron. || **12** *ἀπογνοὺς* **C** et Phot.: *καταγνοὺς* cet., cf. et Cass. Dio 47, 20, 4 || **13** *ἔλεναν* **P** *ἐλαίαν* **Q** et Phot. || **14** *ἀποτραπέσθαι* **C**: *ἀποτρέπεσθαι* **ΛPZ** Phot. *ἐπιτρέπεσθαι* **Q** || **16** *ὑπόθεσις* Anon. | *Ἕκτ. ὑ. Ἀ. προπεμπ.* Phot. || **19** *ἀκιλλίου* **ADQ** || **22** *ἠδὲ κασίγνητος* om. **P**

a. 44 ⟨ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε,⟩
ἱστόν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε·

f 7 σώματος γὰρ ἀπολείπεται φύσει τῶν ἴσων ἀνδραγαθημάτων, γνώμῃ 224 Z[1] δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὥσπερ ἡμεῖς ἀριστεύσει.'' ταῦτα μὲν ὁ τῆς Πορκίας υἱὸς ἱστόρηκε Βύβλος (HRR II 51). 5

24. Ἀναχθεὶς δ' ὁ Βροῦτος ἐκεῖθεν ἐπ' Ἀθηνῶν ἔπλει. δεξαμένου δὲ τοῦ δήμου προθύμως αὐτὸν εὐφημίαις καὶ ψηφίσμασι, διῃτᾶτο μὲν παρὰ ξένῳ τινί, Θεομνήστου δ' ἀκροώμενος τοῦ Ἀκαδημιακοῦ καὶ Κρατίππου τοῦ Περιπατητικοῦ καὶ συμφιλοσοφῶν, ἐδόκει παντάπασιν ἀργεῖν καὶ 995 2 σχολάζειν. ἔπραττε δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἀνυπόπτως. καὶ γὰρ εἰς 10 Μακεδονίαν ἔπεμψεν Ἡρόστρατον, οἰκειούμενος τοὺς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ στρατοπέδων, καὶ τοὺς σχολάζοντας ἀπὸ Ῥώμης ἐν ἄστει νέους ἀνελάμβανε καὶ 3 συνεῖχεν. ὧν ἦν καὶ Κικέρωνος υἱός, ὃν ἐπαινεῖ διαφερόντως καί φησιν, 73 S (cf. Cic. ad Brut. 9, 3 [2, 3] 6), εἴτ' ἐγρήγορεν εἴτ' ἐνυπνιάζεται, θαυμά- 4 ζειν οὕτω γενναῖον ὄντα καὶ μισοτύραννον. ἀρξάμενος δὲ τῶν πραγμάτων 15 ἀναφανδὸν ἅπτεσθαι, καὶ πυθόμενος πλοῖα Ῥωμαϊκὰ μεστὰ χρημάτων ἐξ Ἀσίας προσφέρεσθαι καὶ στρατηγὸν ἐπιπλεῖν ⟨Ἀπουλήιον⟩, ἄνδρα χα- 5 ρίεντα καὶ γνώριμον, ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ Κάρυστον. ἐντυχὼν δὲ καὶ b πείσας καὶ παραλαβὼν τὰ πλοῖα, λαμπροτέραν ὑποδοχὴν ἐποιεῖτο· καὶ γὰρ 225 Z[1] 6 ἦν ἡμέρα καθ' ἣν ἐγεγόνει πρῶτον ὁ Βροῦτος. ὡς οὖν ἐλθόντες εἰς τὸ 20 πίνειν ἐπιχύσεις ἐποιοῦντο νίκης τε Βρούτου καὶ Ῥωμαίων ἐλευθερίας, ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς ῥῶσαι βουλόμενος, ᾔτησε ποτήριον μεῖζον, καὶ λαβὼν ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀνεφώνησε τὸν στίχον τοῦτον (Il. 16, 849)·

ἀλλά με μοῖρ' ὀλοὴ καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός.

7 ἔτι δὲ καὶ πρὸς τούτοις ἱστοροῦσιν, ὅτε τὴν τελευταίαν ἐν Φιλίπποις 25 μαχούμενος ἐξῄει μάχην, σύνθημα παρ' αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις Ἀπόλ-

6 Cass. Dio 47, 20, 4 || 12 Plut. Cic. 45, 3; cf. Hor. sat. 1, 6, 48 epist. 2, 2, 46 Suet. v. Hor. || 16 App. b. c. 3, 63, 259. 4, 75, 316 Cass. Dio 47, 21, 3 Cic. Phil. 10, 24. 13, 32 ad Brut. 9, 15 (1, 7), 2 || 19 Val. Max. 1, 5, 7 App. b. c. 4, 134, 564

[ΛPQZ] 1 v. 490 intercidisse vidit Cob. || 4 ἀριστεύει P[1] et editt. | ὁ om. L[1]P || 7 μὲν om. Z || 8 ἀκαδημαϊκοῦ: corr. Sint. || 9 περιπατικοῦ L[1] || 11 ἐπέμενεν L[1] | ἡρόστατον P || 14 εἴτ' ἐγρήγορεν εἴτ' ἐνυπνιάζεται ad Ciceronem referenda esse monet Cor. || 17 προφέρεσθαι L[1] | ἐπίπλεῖον L[1], unde ἐπιπλεῖν ⟨Ἀπουλήιον⟩ Zie. (γνώριμον ⟨τὸν Ἀντίστιον⟩ falso Stegmann) || 18 κάριστον P || 25 καὶ om. ΛP || 26 παρ' αὐτοῦ] immo ab Antonio testante Val. Max., unde παρ' Ἀντωνίου Sch.

λωνα δοθῆναι. διὸ καὶ τῆς συμφορᾶς τίθενται σημεῖον ἐκείνην τὴν ἀνα- c a. 44
φώνησιν.

25. Ἐκ τούτου πεντήκοντα μὲν αὐτῷ μυριάδας Ἀντίστιος ἀφ' ὧν ἦγε
καὶ αὐτὸς εἰς Ἰταλίαν χρημάτων δίδωσιν, ὅσοι δὲ περὶ Θεσσαλίαν ἔτι τῆς
5 Πομπηΐου στρατιᾶς ἐπλανῶντο, συνέρρεον ἀσμένως πρὸς αὐτόν· ἱππεῖς
δὲ πεντακοσίους ἀφείλετο Κίννα πρὸς Δολοβέλλαν ἄγοντος εἰς Ἀσίαν,
ἐπιπλεύσας τε τῇ Δημητριάδι πολλῶν ὅπλων ἐξαγομένων πρὸς Ἀντώνιον, 2
ἃ Καίσαρος τοῦ προτέρου κελεύσαντος ἐπὶ τὸν Παρθικὸν ἐποιήθη πόλεμον,
ἐκράτησεν.
10 Ὁρτησίου δὲ τοῦ στρατηγοῦ παραδόντος αὐτῷ Μακεδονίαν καὶ τῶν ἐν 3
κύκλῳ βασιλέων καὶ δυναστῶν συνισταμένων καὶ προστιθεμένων, ἀγ- d
γέλλεται Γάϊος ὁ Ἀντωνίου ἀδελφὸς ἐξ Ἰταλίας διαβεβηκὼς [καὶ] βαδίζειν
748 226 Z¹ εὐθὺς ἐπὶ τὰς δυνάμεις, ἃς ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Ἀπολλωνίᾳ Βατίνιος συνεῖχε.
βουλόμενος οὖν φθάσαι καὶ προλαβεῖν ὁ Βροῦτος, ἐξαίφνης ἀναστήσας 4
15 τοὺς σὺν αὐτῷ, διὰ χωρίων χαλεπῶν νιφόμενος ἐπορεύετο, καὶ πολὺ
προῆλθε τοὺς κομίζοντας τὸ ἄριστον. ἐγγὺς οὖν Ἐπιδάμνου γενόμενος διὰ
κόπον καὶ ψῦχος ἐβουλιμίασε. συμπίπτει δὲ μάλιστα τὸ πάθος χιόνος 5
οὔσης πονοῦσι καὶ κτήνεσι καὶ ἀνθρώποις, εἴτε τοῦ θερμοῦ διὰ περίψυξιν
καὶ πύκνωσιν, ὅταν ἐντὸς ἅπαν καθειρχθῇ, τὴν τροφὴν ἀθρόως ἀναλί-
20 σκοντος, εἴτε δριμεῖα καὶ λεπτὴ τῆς χιόνος διαλυομένης ἰοῦσα πνοὴ τέμνει e
τὸ σῶμα καὶ διαφθείρει τὸ θερμὸν ἐξ αὐτοῦ θύραζε διασπειρόμενον. τὰς 6
γὰρ ἐφιδρώσεις παρέχειν δοκεῖ τὸ θερμὸν ἀπαντῶντι τῷ ψυχρῷ, περὶ τὴν
ἐπιφάνειαν σβεννύμενον. ὑπὲρ ὧν ἐν ἑτέροις μᾶλλον ἠπόρηται (quaest.
conviv. 6, 8 = mor. 693f sqq.)
25 **26.** Λιποθυμοῦντος δὲ τοῦ Βρούτου, καὶ μηδενὸς ἔχοντος ἐν τῷ στρα-
τοπέδῳ μηδὲν ἐδώδιμον, ἠναγκάσθησαν οἱ περὶ αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους
καταφυγεῖν, καὶ ταῖς πύλαις προσελθόντες ἄρτον ᾔτουν τοὺς φύλακας. οἱ 2

3 Cic. ad. Brut. 9, 3 (2, 3), 5. 9, 19 (1, 11) || **4** Cass. Dio 47, 21, 3 Cic. Phil. 11, 27 || **5** Cic. Phil. 10, 13 || **7** App. b. c. 3, 63, 259 || **10** c. 25, 3—26, 5 mor. 694c App. b. c. 3, 79, 321—323. 4, 75, 317 Cass. Dio 47, 21, 4—7 Cic. Phil. 10, 13. 11, 26 Vell. 2, 69, 3. 4

[**ΛPQZ**] **6** δὲ **PM**: τε cet. || **8** πόλεμον ἐποιήθη **Q** || **10** ὀρτησίου plur. codd. || **12** βεβηκὼς **Q** | καὶ del. Sch. cum **B** καὶ βαδίζων Cor. cum **C** || **13** Βατίνιος Voegelin: γαβίνιος || **14** ὁ om. **P** || **15** νηφόμενος **L¹** νειφόμενος **A DQ** || **16** τὸ ἄριστον] τὰ σιτία mor. || **18** πονοῦσι] βουσὶ **L¹** || **20** εἴτε] ἦτε **L** | διαδυομένης **L²C** || **21** θερμὸν] ὑγρὸν **Q** || **25** λειποθυμοῦντος **QZL²P²**

a.44/3 f δὲ διακούσαντες τὸ σύμπτωμα τοῦ Βρούτου, παρῆσαν αὐτοί, καὶ σιτία καὶ ποτὰ κομίζοντες. ἀνθ' ὧν ὁ Βροῦτος, ὡς τὴν πόλιν παρέλαβεν, οὐ μόνον τούτοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι διὰ τούτους φιλανθρώπως ἐχρήσατο.
3 Γάϊος δ' Ἀντώνιος Ἀπολλωνίᾳ προσβαλών, ἐκεῖ τοὺς ἐγγὺς ὄντας ἐκάλει στρατιώτας. ἐπεὶ δ' οὗτοί τε πρὸς Βροῦτον ᾤχοντο, καὶ τοὺς 5
996 Ἀπολλωνιάτας ᾔσθετο τὰ Βρούτου φρονοῦντας, ἐκλιπὼν τὴν πόλιν εἰς
4 Βουθρωτὸν ἐβάδιζε. καὶ πρῶτον μὲν ἀπόλλυσι τρεῖς σπείρας, καθ' ὁδὸν ὑπὸ Βρούτου κατακοπείσας· ἔπειτα τοὺς περὶ τὴν Βυλλίδα τόπους προ- 227 Z¹ καταληφθέντας ἐπιχειρῶν ἐκβιάζεσθαι καὶ μάχην συνάψας Κικέρωνι, νικᾶται· τούτῳ γὰρ ὁ Βροῦτος ἐχρῆτο στρατηγῷ, καὶ πολλὰ δι' αὐτοῦ 10
5 κατώρθωσε. λαβὼν δὲ τὸν Γάϊον ἐν χωρίοις ἑλώδεσι μακρὰν διεσπασμένον, οὐκ εἴασεν ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ περιίππευσε φείδεσθαι κελεύων, ὡς μετὰ 75 S μικρὸν ἰδίων ἐσομένων. ὃ καὶ συνέβη· παρέδοσαν γὰρ ἑαυτοὺς καὶ τὸν
b 6 στρατηγόν, ὥστε μεγάλην ἤδη περὶ τὸν Βροῦτον δύναμιν εἶναι. χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἐν τιμῇ τὸν Γάϊον ἦγε, καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς οὐκ 15 ἀφῄρει, καίπερ ὥς φασιν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Κικέρωνος ἀπὸ Ῥώμης γραφόντων καὶ κελευόντων ἀναιρεῖν (ad Brut. 9, 5 [2, 5], 5. 9, 7 [1, 2],
7 3. 9,10 [1, 3 a])· ἀρξάμενον δὲ κρύφα τοῖς ἡγεμόσι διαλέγεσθαι καὶ
8 ποιήσαντα νεωτερισμὸν ἐνθέμενος εἰς ναῦν ἐφύλαττε. τῶν δὲ διαφθαρέντων στρατιωτῶν εἰς Ἀπολλωνίαν ἀποστάντων καὶ καλούντων ἐκεῖ τὸν 20 Βροῦτον, οὐκ ἔφη τοῦτο πάτριον εἶναι Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐκείνους πρὸς τὸν ἄρχοντα χρῆναι βαδίζοντας αὐτοὺς παραιτεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημέ-
c νοις ὀργήν. ἐλθοῦσι δὲ καὶ δεομένοις συγγνώμην ἔδωκε.

a. 43 **27.** Μέλλοντι δ' αὐτῷ διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν ἧκεν ἀγγελία περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ μεταβολῆς. ὁ γὰρ νέος Καῖσαρ ηὐξήθη μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπ' 25 Ἀντώνιον, ἐκβαλὼν δὲ τῆς Ἰταλίας ἐκεῖνον, αὐτὸς ἤδη φοβερὸς ἦν, ὑπατείαν τε μνώμενος παρὰ νόμον καὶ στρατεύματα τρέφων μεγάλα, τῆς
2 πόλεως οὐδὲν δεομένης. ὁρῶν δὲ καὶ ταῦτα τὴν βουλὴν βαρυνομένην, καὶ 228 Z¹ πρὸς τὸν Βροῦτον ἀφορῶσαν ἔξω, καὶ ψηφιζομένην ἐκείνῳ καὶ βεβαιοῦσαν

15 c. 26, 6. 7 Cass. Dio 47, 23, 1—24, 2 Cic. ad Brut. 9, 7 (1, 2), 3. 9, 11 (1, 4), 2 || **24** c. 27, 1—3 Plut. Ant. 19 et ibi l. l. || **29** App. b. c. 3, 63, 258. 4, 58, 248. 75, 317 Cass. Dio 46, 40, 3. 47, 22, 2 Cic. Phil. 10. 13, 20 ad Brut. 9, 4 (2, 4), 4 Vell. 2, 62, 2

[**ΛPQZ**] **1** αὐτοί, καὶ] αὐτίκα Cor. || **5** οὗτος . . . ᾤχετο **L¹P** || **7** βρουθωτὸν **Q** || **8** τύπους **P** | προκαταλειφθέντας **PC** || **11** μακρὰν καὶ **L¹** || **13** τὸν om. **Q** || **14** εἶναι] εἶχε **Q** || **15** ἦγε] εἶχε **Q** || **16** φησὶν **P** || **20** ἀποσταλέντων **Q** || **22** χρῆναι om. **Z** || **27** παράνομον **PZC**

τὰς ἐπαρχίας, ἔδεισε, καὶ τὸν μὲν Ἀντώνιον πέμπων εἰς φιλίαν προὐκαλεῖτο, 3 a.43
τὰς δὲ δυνάμεις τῇ πόλει περιστήσας, ὑπατείαν ἔλαβεν οὔπω πάνυ μειρά-
κιον ὤν, ἀλλ' εἰκοστὸν ἄγων ἔτος, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκεν d
(HRR II 57). εὐθὺς δὲ δίκας φόνου κατὰ τῶν περὶ τὸν Βροῦτον εἰσῆγεν, 4
5 ὡς ἄνδρα πρῶτον ἐν ἀρχαῖς ταῖς μεγίσταις ἀνῃρηκότων ἄκριτον, καὶ
κατήγορον ἐπέστησε Βρούτου μὲν Λεύκιον Κορνιφίκιον, Κασσίου δὲ
Μᾶρκον Ἀγρίππαν· ὠφλίσκανον οὖν τὰς δίκας ἐρήμας, ἀναγκαζομένων
76S φέρειν ψῆφον τῶν δικαστῶν. λέγεται δὲ τοῦ κήρυκος ὥσπερ εἰώθει ἀπὸ 5
τοῦ βήματος τὸν Βροῦτον ἐπὶ τὴν δίκην καλοῦντος, τὸ μὲν πλῆθος ἐπιδή-
10 λως στενάξαι, τοὺς δ' ἀρίστους κύψαντας εἰς γῆν ἡσυχίαν ἄγειν, Πόπλιον
δὲ Σιλίκιον ὀφθῆναι δακρύσαντα, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὀλίγον ὕστε- e
ρον ἕνα τῶν προγραφέντων ἐπὶ θανάτῳ γενέσθαι. μετὰ ταῦτα διαλλαγέν- 6
τες οἱ τρεῖς, Καῖσαρ Ἀντώνιος Λέπιδος, διενείμαντο τὰς ἐπαρχίας σφαγάς
τε καὶ προγραφὰς ἀνδρῶν διακοσίων ἐποίησαν, ἐν οἷς καὶ Κικέρων ἀπ-
15 έθανε.

28. Τούτων οὖν εἰς Μακεδονίαν ἀπαγγελέντων, ἐκβιασθεὶς ὁ Βροῦτος
229Z¹ ἔγραψεν Ὁρτησίῳ κτεῖναι Γάϊον Ἀντώνιον, ὡς δὴ Βρούτῳ τε καὶ Κικέ-
ρωνι τιμωρῶν, τῷ μὲν ὄντι φίλῳ, τῷ δὲ καὶ κατὰ γένος προσήκοντι. διὰ
ταῦθ' ὕστερον Ἀντώνιος Ὁρτήσιον ἐν Φιλίπποις λαβὼν τῷ μνήματι τοῦ
20 ἀδελφοῦ προσέσφαξε. Βροῦτος δὲ τῆς Κικέρωνος τελευτῆς τῇ αἰτίᾳ φησὶν 2 f
αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ τῷ πάθει συναλγεῖν, ἐγκαλεῖν δὲ τοῖς ἐπὶ Ῥώμης
φίλοις· δουλεύειν γὰρ αὐτῶν αἰτίᾳ μᾶλλον ἢ τῶν τυραννούντων, καὶ καρτε-
ρεῖν ὁρῶντας καὶ παρόντας ἃ μηδ' ἀκούειν αὐτοῖς ἀνεκτὸν ἦν.

Περαιώσας δὲ τὸν στρατὸν εἰς Ἀσίαν ἤδη λαμπρὸν ὄντα, ναυτικὸν μὲν 3
25 ἐξηρτύετο στόλον ἐν Βιθυνίᾳ καὶ περὶ Κύζικον, πεζῇ δ' αὐτὸς ἐπιὼν
καθίστατο τὰς πόλεις, καὶ τοῖς δυνάσταις ἐχρημάτιζε, καὶ πρὸς Κάσσιον
ἔπεμπεν εἰς Συρίαν, ἀπ' Αἰγύπτου μετακαλῶν· οὐ γὰρ ἀρχὴν κτωμένους 4 997
αὐτοῖς, ἀλλ' ἐλευθεροῦντας τὴν πατρίδα τὴν δύναμιν ᾗ καταλύσουσι τοὺς

4 App. 3, 95, 392. 393. 4, 27, 118. 119 Cass. Dio 46, 49, 3–5 Ps.-Cic. ad Oct. 8 Mon. Anc. 2 Liv. per. 120 Vell. 2, 69, 5 Suet. Aug. 10, 1 || **12** Plut. Ant. 19, 2 et ibi l. l. || **16** Plut. Ant. 22, 6 App. b. c. 3, 79, 323 Cass. Dio 47, 24, 4 Liv. per. 121. 124 Vell. 2, 71, 2 Sen. dial. 11, 16, 1. 2 || **25** Brut. ep. 59–68. 33. 41. 47. 49 (Epistologr. Gr. 183 sqq.) || **26** App. b. c. 4, 63, 270. 65, 276 Cass. Dio 47, 32, 1 Liv. per. 122

[ΛΡQZ] **2** *ἀνέλαβεν* **P** || **7** *οὖν*] *δὲ* **P** || **14** *τριακόσιοι* Plut. Ant. 20, 2 *ὑπὲρ διακοσ.* Cic. 46, 2 || **16** *οὖν* om. **Z** | *ἀπαγγελθέντων* **PZCL²** || **17** *ὀρτησίωι* codd., item v. 19 || **18** *καὶ* om. **F^a V^b** || **22** *αὐτῶν* codd. (*αὐτὸν* **P**) || **28** *αὐτοῖς* Zie.: *αὐτούς* (cf. p. 158, 28)

5 τυράννους συνάγοντας πλανᾶσθαι· δεῖν οὖν μεμνημένους καὶ φυλάττοντας τὴν ὑπόθεσιν μὴ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἐκεῖσε σπεύδειν 6 καὶ βοηθεῖν τοῖς πολίταις, ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Κασσίου καὶ καταβαίνον- a.43/2 τος, ἀπήντα, καὶ περὶ Σμύρναν ἀλλήλοις ἐνετύγχανον, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐν 77 S 7 Πειραιεῖ χωρισθέντες ὥρμησαν, ὁ μὲν εἰς Συρίαν, ὁ δ' εἰς Μακεδονίαν. ἦν 5 οὖν ἡδονή τε μεγάλη καὶ θάρσος αὐτοῖς ἐκ τῆς παρούσης ἑκατέρῳ δυνά- b μεως. ὁρμήσαντες γὰρ ἐκ τῆς Ἰταλίας ὅμοια φυγάδων τοῖς ἀτιμοτάτοις ἀχρήματοι καὶ ἄνοπλοι, μὴ ναῦν ἐνήρη, μὴ στρατιώτην ἕνα, μὴ πόλιν ἔχοντες, οὐ πολλοῦ πάνυ χρόνου διαγενομένου συνῆλθον εἰς ταὐτό, καὶ 9 ναυσὶ καὶ πεζῷ καὶ ἵπποις καὶ χρήμασιν ἀξιόμαχοι διαγωνίσασθαι περὶ 230 Z[1] τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ὄντες.

29. Ἐβούλετο μὲν οὖν ἴσον ἔχειν τιμῆς καὶ παρέχειν ὁ Κάσσιος, ἔφθανε δ' ὁ Βροῦτος ὡς τὰ πολλὰ φοιτῶν πρὸς αὐτόν, ἡλικίᾳ τε προὔχοντα καὶ 2 σώματι πονεῖν ὁμοίως μὴ δυναμένῳ χρώμενον. ἦν δὲ δόξα Κάσσιον μὲν εἶναι δεινὸν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ὀργῇ δὲ τραχὺν καὶ φόβῳ μᾶλλον ἄρχοντα, 15 c 3 πρὸς δὲ τοὺς συνήθεις ὑγρότερον τῷ γελοίῳ καὶ φιλοσκώπτην· Βροῦτον δὲ λέγουσι δι' ἀρετὴν φιλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐρᾶσθαι δ' ὑπὸ τῶν φίλων, θαυμάζεσθαι δ' ὑπὸ τῶν ἀρίστων, μισεῖσθαι δὲ μηδ' ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὅτι πρᾶος ⟨ἦν⟩ ὁ ἀνὴρ διαφερόντως καὶ μεγαλόφρων καὶ πρὸς πᾶσαν ὀργὴν καὶ ἡδονὴν καὶ πλεονεξίαν ἀπαθής, ὄρθιον δὲ τὴν γνώμην 20 4 καὶ ἄκαμπτον ἑστῶσαν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου διαφυλάττων. καὶ μέγιστον ὑπῆρχεν αὐτῷ πρὸς εὔνοιαν καὶ δόξαν ἡ τῆς προαιρέσεως πίστις. οὔτε γὰρ ἐκεῖνος ὁ μέγας Πομπήϊος, εἰ Καίσαρα καθεῖλεν, ἠλπίζετο βε- βαίως προήσεσθαι τοῖς νόμοις τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ πράγματα καθ- d ἕξειν, ὑπατείας ὀνόματι καὶ δικτατορίας ἢ τινος ἄλλης μαλακωτέρας ἀρχῆς 25 5 παραμυθούμενος τὸν δῆμον· Κάσσιόν τε τοῦτον, σφοδρὸν ἄνδρα καὶ θυ- μοειδῆ καὶ πολλαχοῦ πρὸς τὸ κερδαλέον ἐκφερόμενον τοῦ δικαίου, παντὸς μᾶλλον ᾤοντο πολεμεῖν καὶ πλανᾶσθαι καὶ κινδυνεύειν αὐτῷ τινα δυνα- 78 S 6 στείαν κατασκευαζόμενον, οὐκ ἐλευθερίαν τοῖς πολίταις. τὰ μὲν γὰρ ἔτι 231 Z[1] τούτων πρεσβύτερα, Κίνναι καὶ Μάριοι καὶ Κάρβωνες, ἆθλον ἐν μέσῳ 30

12 c. 29 cf. Drumann-Groebe IV 45sq.

[ΛPQZ] 8 ἐνήρη aliquot codd. | οὐ πόλιν Q || 12 οὖν om. L[1]F[a] || 14 μὴ om. L[1] || 15 δὲ] οὖν vel μὲν Q || 18 θαυμάζεσθ' ὑπὸ L[1] || 19 ἦν add. Zie. | ὁ Z: om. PC καὶ ΛQ || 21 ἄκναπτον L[1]Q, unde cogites de ἄγναμπτον cl. Cat. min. 11, 4 || 22 ἔν- νοιαν L || 25 καὶ] ἢ Zie. | δικτατωρείας QZ || 26 τε Cor.: δὲ codd. (τ' αὐτὸν Madvig)

καὶ λείαν προθέμενοι τὴν πατρίδα, μονονουχὶ ῥητῶς ὑπὲρ τυραννίδος a.43/42
ἐπολέμησαν. Βρούτῳ δὲ λέγουσι μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς προβαλεῖν τοιαύτην 7
διαβολήν, ἀλλ' Ἀντωνίου γε καὶ πολλοὺς ἀκοῦσαι λέγοντος, ὡς μόνον e
οἴοιτο Βροῦτον ἐπιθέσθαι Καίσαρι προαχθέντα τῇ λαμπρότητι καὶ τῷ
5 φαινομένῳ καλῷ τῆς πράξεως, τοὺς δ' ἄλλους ἐπὶ τὸν ἄνδρα συστῆναι
μισοῦντας καὶ φθονοῦντας. ὅθεν Βροῦτος οὐ τῇ δυνάμει τοσοῦτον ὅσον τῇ 8
ἀρετῇ δῆλός ἐστιν ἐξ ὧν γράφει πεποιθώς. γράφει δὲ πρὸς Ἀττικόν, ἤδη 9
τῷ κινδύνῳ πλησιάζων, ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς τύχης εἶναι τὰ καθ' αὑτόν·
ἢ γὰρ νικήσας ἐλευθερώσειν τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἢ δουλείας ἀποθανὼν
10 ἀπαλλαγήσεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀσφαλῶς αὐτοῖς καὶ βεβαίως ἐχόντων, f
ἓν ἄδηλον εἶναι, πότερον βιώσονται μετ' ἐλευθερίας ἢ τεθνήξονται.
Μᾶρκον δ' Ἀντώνιον ἀξίαν φησὶ τῆς ἀνοίας διδόναι δίκην, ὃς ἐν Βρούτοις 10
καὶ Κασσίοις καὶ Κάτωσι συναριθμεῖσθαι δυνάμενος, προσθήκην ἑαυτὸν
Ὀκταβίῳ δέδωκε· κἂν μὴ νῦν ἡττηθῇ μετ' ἐκείνου, μικρὸν ὕστερον ἐκείνῳ 11
15 μαχεῖται. ταῦτα μὲν οὖν ἀποθεσπίσαι καλῶς πρὸς τὸ μέλλον ἔοικεν.

30. Ἐν δὲ τῇ Σμύρνῃ τότε τῶν χρημάτων, ἃ πολλὰ συνειλόχει Κάσσιος, 998
ἠξίου μεταλαβεῖν· τὰ γὰρ ὄντα κατανηλωκέναι, ναυπηγούμενος στόλον
τοσοῦτον ᾧ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτοῖς ἕξουσι τὴν ἐντὸς θάλασσαν. οὐκ εἴων μὲν 2
232 Z[1] οὖν τὸν Κάσσιον οἱ φίλοι διδόναι, λέγοντες ὡς οὐ δίκαιον, ἃ σὺ φειδόμενος
20 διαφυλάττεις καὶ ⟨σὺν⟩ φθόνῳ συνάγεις, ἐκεῖνον λαβόντα δημαγωγεῖν καὶ
χαρίζεσθαι τοῖς στρατιώταις· οὐ μὴν ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ τρίτον μέρος
798 ἁπάντων.

Καὶ πάλιν διαστάντες ἐπὶ τὰς προσηκούσας ἑκατέρῳ πράξεις, Κάσσιος 3
μὲν ἑλὼν Ῥόδον οὐκ ἐπιεικῶς ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ ταῦτα περὶ τὴν b
25 εἴσοδον τοῖς προσαγορεύουσιν αὐτὸν βασιλέα καὶ κύριον ἀποκρινάμενος·
„οὔτε βασιλεὺς οὔτε κύριος, τοῦ δὲ κυρίου καὶ βασιλέως φονεὺς καὶ κο-
λαστής“· Βροῦτος δὲ Λυκίους ᾔτει χρήματα καὶ στρατόν. ἐπεὶ δὲ Ναυ- 4
κράτης ὁ δημαγωγὸς ἀνέπεισε τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, καὶ λόφους τινὰς

3 cf. c. 8, 5. 6 || 7 cf. Val. Max. 6, 4, 5 || 23 c. 30, 3 App. b. c. 4, 65, 277–73, 312 Cass. Dio 47, 33 Vell. 2, 69, 6 Oros. 6, 18, 13 Val. Max. 1, 5, 8 || 27 c. 30, 4 – 31, 7 App. b. c. 4, 76, 321–80, 338 Cass. Dio 47, 34, 1–3 Brut. ep. 11. 25. 27. 43

[ΛPQZ] 2 βρούτῳ Z: βρούτου | προβάλλειν P προσβάλλειν cet.: em. Zie. || 3 διαβολὴν ZC: μεταβολὴν || 8 ψυχῆς P || 11 ἓν Br.: ἔτ' | πότερον εἰ Q || 15 μάχεται L[1]P || 16 συνειλέχει Q || 17 μεταβαλεῖν Q | κατηναλωκέναι Q || 19 οὖν om. P || 20 σὺν add. Madvig || 21 τοὺς στρατιώτας Z | ⟨τὸ⟩ τρίτον Sch. || 22 πάντων Q || 23 ἑκατέρω προσηκούσας Z || 26 οὔτε κτλ.] videtur intercidisse copula || 27 χρήματα] ὅπλα Q

a.42 ὡς εἴρξοντες παρόδου τὸν Βροῦτον κατελάβοντο, πρῶτον μὲν ἀριστο-
ποιουμένοις αὐτοῖς ἐπέπεμψεν ἱππεῖς, ὑφ' ὧν ἑξακόσιοι διεφθάρησαν·
5 ἔπειτα [τὰ] χωρία καὶ πολίχνας λαμβάνων, ἀπέλυεν ἄνευ λύτρων ἅπαντας,
6 ὡς προσαξόμενος εὐνοίᾳ τὸ ἔθνος. οἱ δ' ἦσαν αὐθάδεις, ἃ μὲν ἐβλάπτοντο
c πρὸς ὀργὴν τιθέμενοι, τῆς δ' ἐπιεικείας καὶ φιλανθρωπίας καταφρονοῦν- 5
τες, ἄχρι οὗ συνελάσας εἰς Ξάνθον αὐτῶν τοὺς μαχιμωτάτους ἐπολιόρκει.
7 τοῦ δὲ ποταμοῦ παρὰ τὴν πόλιν παραρρέοντος ὑπονηχόμενοι διεδίδρα-
σκον· ἡλίσκοντο δὲ δικτύων διὰ πόρου καθιεμένων εἰς βυθόν, ὧν τὰ ἄκρα 233 Z[r]
8 κώδωσι προσηρτημένοις διεσήμαινεν εὐθὺς τὸν ἐνσχεθέντα. μηχαναῖς δέ
τισι τῶν Ξανθίων νύκτωρ ἐπιδραμόντων καὶ πῦρ ἐμβαλόντων, ὡς ἀπ- 10
εκλείσθησαν αἰσθομένων τῶν Ῥωμαίων *** πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ πνεῦμα
λαμπρὸν ἀνερρίπιζεν ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις τὴν φλόγα, τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν ἀντι-
d λαμβανομένην, δείσας ὁ Βροῦτος ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐκέλευσε κατασβεν-
νύναι καὶ βοηθεῖν.

31. Τοὺς δὲ Λυκίους δεινή τις ἐξαίφνης πρὸς ἀπόνοιαν ὁρμὴ καὶ λόγου 15
2 κρείσσων κατέσχεν, ἣν ἄν τις ἔρωτι θανάτου μάλιστα προσεικάσειεν· οἵ
γε μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν, ἐλεύθεροί τε καὶ δοῦλοι καὶ πᾶσ' ἡλικία,
τοὺς μὲν πολεμίους πρὸς τὴν φλόγα βοηθοῦντας ἀπὸ τῶν τειχῶν ἔβαλλον,
αὐτοὶ δὲ κάλαμον καὶ ξύλα καὶ πᾶν ὑπέκκαυμα προσφέροντες, ἦγον ἐπὶ 80 S
τὴν πόλιν τὸ πῦρ, ὀρέγοντες αὐτῷ πᾶσαν ὕλην καὶ πάντα τρόπον ἐξερεθί- 20
3 ζοντες καὶ συνεκτρέφοντες. ὡς δ' ἡ φλὸξ ῥυεῖσα καὶ διαζώσασα πανταχό-
e θεν τὴν πόλιν διέλαμψε πολλή, περιπαθῶν ἐπὶ τοῖς γινομένοις ὁ Βροῦτος
ἔξωθεν παρίππευε, προθυμούμενος βοηθεῖν, καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγων τοῖς
Ξανθίοις ἐδεῖτο φείδεσθαι καὶ σῴζειν τὴν πόλιν, οὐδενὸς αὐτῷ προσέχον-
τος, ἀλλὰ πάντα τρόπον ἑαυτοὺς ἀπολλύντων, οὐ μόνον ἀνδρῶν τε καὶ γυ- 25
ναικῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία τὰ μικρὰ μετὰ κραυγῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ, τὰ
μὲν εἰς πῦρ ἥλλετο, τὰ δ' ἄνωθεν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐξετραχήλιζεν αὑτά, τὰ
δὲ τοῖς ξίφεσι τῶν πατέρων ὑπέβαλλε τὰς σφαγὰς γυμνοῦντα καὶ κελεύοντα
f 5 παίειν. ὤφθη δὲ τῆς πόλεως διαφθαρείσης γυνή, κρεμαμένη μὲν ἐξ ἀγχό- 29
νης, παιδίον δὲ νεκρὸν ἐξηρτημένη τοῦ τραχήλου, λαμπάδι δὲ καιομένῃ 234 Z[r]
6 τὴν οἰκίαν ὑφάπτουσα. καὶ τοῦ θεάματος τραγικοῦ φανέντος, ἰδεῖν μὲν

[**ΛPQZ**] **2** *ἐπέπεμψεν* **PM**[b]: *ἔπεμψεν* || **3** *τὰ* del. Emp. || **5** *ὀργῆς* Ri. || **6** *ἄχρις* **QZ** | *ξάνθιον* **L**[1]**P**[1] || **7** *τοῦ δὲ ποταμοῦ*] *ποταμοῦ δὲ τοῦ* Zie. || **8** *καθειμένων* Sch. || **9** *προσηρτυμένοις* **P** || **11** *αἰσθομένων*] *ὠθουμένων* Sint.[1] *προσκειμένων* Erbse | lac. stat. Zie., cf. App. 77, 326 || **16** *κρεῖσσον* **LP**[1] | *καὶ μάλιστα* **Z** || **22** *ὁ Βροῦτος* om. **L**[1] || **23** *καὶ*] *ἀλλὰ* **P** || **27** *ἐξετραχηλίαζεν* **Λ** || **30** *νεκρὸν*] *μικρὸν* **P**

οὐχ ὑπέμεινεν ὁ Βροῦτος, ἐδάκρυσε δ' ἀκούσας, καὶ γέρας ἐκήρυξε τῶν a. 42
στρατιωτῶν ὅστις ἂν δυνηθῇ Λύκιον ἄνδρα περισῶσαι· φασὶ δὲ μόνους
ἑκατὸν πεντήκοντα γενέσθαι τοὺς μὴ διαφυγόντας τὸ σωθῆναι. Ξάνθιοι 7 999
μὲν οὖν διὰ πολλῶν χρόνων ὥσπερ εἱμαρμένην περίοδον διαφθορᾶς ἀποδι-
5 δόντες, τὴν τῶν προγόνων ἀνενεώσαντο τῇ τόλμῃ τύχην· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι
τὴν πόλιν ὁμοίως ἐπὶ τῶν Περσικῶν κατακαύσαντες ἑαυτοὺς διέφθειραν.

32. Βροῦτος δὲ τὴν Παταρέων πόλιν ὁρῶν ἀπισχυριζομένην πρὸς αὐτόν,
ὤκνει μὲν ἐπιχειρεῖν καὶ διηπορεῖτο, τὴν αὐτὴν δεδιὼς ἀπόνοιαν, ἔχων δὲ
γυναῖκας αὐτῶν αἰχμαλώτους ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων. αἱ δ' ἀνδρῶν τε καὶ 2
10 πατέρων ἐπιφανῶν οὖσαι, διηγούμεναι τὸν Βροῦτον ὡς ἀνὴρ εἴη σωφρο-
νέστατος καὶ δικαιότατος, ἔπεισαν εἶξαι καὶ παραδοῦναι τὴν πόλιν. ἐκ δὲ 3 b
81 S τούτου καὶ πάντες οἱ λοιποὶ προσεχώρησαν, ἐπιτρέψαντες ἑαυτοὺς ἐκείνῳ,
τυχόντες δὲ χρηστοῦ καὶ παρ' ἐλπίδας εὐγνώμονος, ὅς γε, Κασσίου 4
Ῥοδίους ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀναγκάσαντος ἰδίᾳ μὲν ὃν ἐκέκτηντο χρυ-
15 σὸν καὶ ἄργυρον εἰσενεγκεῖν ἅπαντας (ἐξ οὗ συνήχθη περὶ ὀκτακισχίλια
τάλαντα), δημοσίᾳ δὲ τὴν πόλιν ἄλλοις πεντακοσίοις ζημιώσαντος, αὐτὸς
ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τάλαντα Λυκίους πραξάμενος, ἄλλο δ' οὐδὲν ἀδι-
κήσας, ἀνέζευξεν ἐπ' Ἰωνίας.

235 Z[1] **33.** Πολλὰ μὲν οὖν ἄξια μνήμης ἔργα καὶ τιμαῖς ἀπεδείξατο καὶ κολά-
20 σεσι τῶν ἀξίων· ᾧ δ' αὐτός θ' ἥσθη μάλιστα καὶ Ῥωμαίων οἱ κράτιστοι,
τοῦτο διηγήσομαι. Πομπηΐου Μάγνου προσβαλόντος Αἰγύπτῳ κατὰ 2 c
Πηλούσιον, ὁπηνίκα τὴν μεγάλην μάχην ἀποβαλὼν ὑπὸ Καίσαρος ἔφυγεν,
οἱ τοῦ βασιλέως ἔτι παιδὸς ὄντος ἐπιτροπεύοντες ἐν βουλῇ μετὰ τῶν φίλων
ἦσαν, οὐ κατὰ ταὐτὰ ταῖς γνώμαις φερόμενοι· τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει δέχε-
25 σθαι, τοῖς δ' ἀπωθεῖν Αἰγύπτου τὸν ἄνδρα. Θεόδοτος δέ τις Χῖος, ἐπὶ 3
μισθῷ ῥητορικῶν λόγων διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ συνών, ἠξιωμένος δὲ
τότε τοῦ συνεδρίου δι' ἐρημίαν ἀνδρῶν βελτιόνων, ἀμφοτέρους διαμαρτά-
νοντας ἀπέφηνε, καὶ τοὺς ἀναλαβεῖν καὶ τοὺς ἀφεῖναι κελεύοντας τὸν
Πομπήϊον· ἓν γὰρ εἶναι συμφέρον ἐκ τῶν παρόντων, δεξαμένους ἀποκτεῖναι· 4 d

5 Herodot. 1, 176 || 7 c. 32 App. b. c. 4, 81, 339–343. 82, 345 Cass. Dio 47, 34, 4–6 Brut. ep. 11. 25. 27. cf. c. 2, 8 || 19 c. 33 Plut. Pomp. 77 et ibi l. l.

[ΛPQZ] 10 τὸν om. P || 14 ῥοδίοις Q || 15 συνηνέχθη Λ || 17 λυκίοις Q || 19 ἐπ-εδείξατο QZ || 20 θ' om. Λ || 21 κατὰ Sint.: καὶ || 22 πηλούσιον L[1]P: πηλουσίω QZL[2] | μάχην Wytt.: ἀρχὴν | ὑπὸ Cor.: ἀπὸ || 24 κατὰ ταὐτὰ ZD: κατ' αὐτὰ || 25 τοὺς δ' P | ἀπ' αἰγύπτου Z || 26 διδάσκοντος P || 27 διαμαρτάνειν Zie. || 28 ἀπ-έφαινε: corr. Sint.

a.42 5 καὶ προσεπεῖπε τοῦ λόγου παυόμενος, ὅτι νεκρὸς οὐ δάκνει. προσθε-
μένου δὲ τῇ γνώμῃ τοῦ συνεδρίου, παράδειγμα τῶν ἀπίστων καὶ ἀπροσ-
δοκήτων ἔκειτο Πομπήϊος Μᾶγνος, τῆς Θεοδότου ῥητορείας καὶ δεινότη-
6 τος ἔργον, ὡς αὐτὸς ὁ σοφιστὴς ἔλεγε μεγαλαυχούμενος. ὀλίγῳ δ' ὕστερον
ἐπελθόντος Καίσαρος, οἱ μὲν δίκας τιννύοντες ἀπώλλυντο κακοὶ κακῶς, 5
Θεόδοτος δὲ παρὰ τῆς τύχης χρόνον εἰς ἄδοξον καὶ ἄπορον καὶ πλάνητα
βίον ἐπιδανεισάμενος, τότε Βροῦτον ἐπιόντα τὴν Ἀσίαν οὐκ ἔλαθεν, ἀλλ' 828
e ἀναχθεὶς καὶ κολασθεὶς ὄνομα τοῦ θανάτου πλέον ἔσχεν ἢ τοῦ βίου.

34. Κάσσιον δὲ Βροῦτος εἰς Σάρδεις ἐκάλει, καὶ προσιόντι μετὰ τῶν 236 Z[1]
φίλων ἀπήντησε, καὶ πᾶς ὁ στρατὸς ὡπλισμένος αὐτοκράτορας ἀμφοτέ- 10
2 ρους προσηγόρευσεν. οἷα δ' ἐν πράγμασι μεγάλοις καὶ φίλοις πολλοῖς καὶ
ἡγεμόσιν αἰτιῶν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐγγενομένων καὶ διαβολῶν, πρὶν
ἕτερόν τι ποιεῖν, εὐθὺς ἐκ πορείας καθ' αὐτοὺς ἐν οἰκήματι γενόμενοι,
κεκλεισμένων τῶν θυρῶν καὶ μηδενὸς παρόντος, ἐχρῶντο μέμψεσι πρῶ-
3 τον, εἶτ' ἐλέγχοις καὶ κατηγορίαις. ἐκ δὲ τούτου πρὸς δάκρυα καὶ παρ- 15
f ρησίαν μετὰ πάθους ἐκφερομένων, θαυμάζοντες οἱ φίλοι τὴν τραχύτητα
τῆς ὀργῆς καὶ τὸν τόνον, ἔδεισαν μή τι ἐκ τούτου γένηται· προσελθεῖν
4 δ' ἀπείρητο. Μᾶρκος δὲ Φαώνιος, ἐραστὴς γεγονὼς Κάτωνος, οὐ λόγῳ
μᾶλλον ἢ φορᾷ τινι καὶ πάθει μανικῷ φιλοσοφῶν, ἐβάδιζεν εἴσω πρὸς
5 αὐτούς, κωλυόμενος ὑπὸ τῶν οἰκετῶν. ἀλλ' ἔργον ἦν ἐπιλαβέσθαι Φαω- 20
1000 νίου πρὸς ὁτιοῦν ὀρούσαντος· σφοδρὸς γὰρ ἦν ἐν πᾶσι καὶ πρόχειρος.
ἐπεὶ τό γε βουλευτὴν εἶναι Ῥωμαίων ἑαυτὸν οὐδενὸς ἄξιον ἡγεῖτο, τῷ
δὲ κυνικῷ τῆς παρρησίας πολλάκις ἀφῄρει τὴν χαλεπότητα, καὶ τὸ ἄκαι-
6 ρον αὐτοῦ μετὰ παιδιᾶς δεχομένων. βίᾳ δὴ τότε τῶν παρόντων διωσά-
μενος τὰς θύρας εἰσῆλθε, μετὰ πλάσματος φωνῆς ἔπη περαίνων οἷς τὸν 25
Νέστορα χρώμενον Ὅμηρος πεποίηκεν (Il. 1, 259)·

ἀλλὰ πίθεσθ'· ἄμφω δὲ νεωτέρω ἐστὸν ἐμεῖο,

7 καὶ τὰ ἑξῆς. ἐφ' οἷς ὁ μὲν Κάσσιος ἐγέλασεν, ὁ δὲ Βροῦτος ἐξέβαλεν αὐτόν,
b ἁπλόκυνα καὶ ψευδόκυνα προσαγορεύων. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε τοῦτο τῆς πρὸς

9 c. 34 Cass. Dio 47, 35, 1 || 18 cf. c. 12, 3

[ΛPQZ] 12 γενομένων L[1] || 14 κεκλειμένων L[1] || 16 δ' οἱ QZ || 17 τι ⟨δεινὸν⟩ Br. || 18 ἀπείρηντο ex corr. L[1]P[1] ἀπήρητο Z || 19 ἐβάδιζεν om. Z | εἴσω] οἴκοι Z || 23 δὲ om. Z | ὑφήρει M | καὶ del. Cor. (cum B) || 25 θύρας] χεῖρας C Vulc. || 26 χρώμενος L[1]P | ἐπεποιήκει: corr. Sch. || 27 πείθεσθε: corr. Steph. | δὲ om. L

237 Z[1] ἀλλήλους διαφορᾶς ποιησάμενοι πέρας, εὐθὺς διελύθησαν. καὶ Κασσίου 8 a.42
83 S δεῖπνον παρέχοντος ἐκάλει τοὺς φίλους Βροῦτος. ἤδη δὲ κατακειμένων, Φαώνιος ἧκε λελουμένος· μαρτυρομένου δὲ Βρούτου μὴ κεκλημένον αὐτὸν ἥκειν καὶ κελεύοντος ἀπάγειν ἐπὶ τὴν ἀνωτάτω κλίνην, βίᾳ παρ-
5 ελθὼν εἰς τὴν μέσην κατεκλίθη, καὶ παιδιὰν ὁ πότος ἔσχεν οὐκ ἄχαριν οὐδ' ἀφιλόσοφον.

35. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Βροῦτος ἄνδρα Ῥωμαῖον ἐστρατηγηκότα καὶ πεπιστευμένον ὑπ' αὐτοῦ, Λεύκιον Ὀκέλλαν, Σαρδιανῶν κατηγορούντων ἐπὶ κλοπαῖς, δημοσίᾳ καταγνοὺς ἠτίμωσε. καὶ τὸ πρᾶγμα Κάσσιον οὐ 2 c
10 μετρίως ἐλύπησεν· αὐτὸς γὰρ ὀλίγαις ἡμέραις ἔμπροσθεν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐλεγχθέντας ἀδικήμασι δύο φίλους ἰδίᾳ νουθετήσας, φανερῶς ἀφῆκε, καὶ διετέλει χρώμενος. ὅθεν ᾐτιᾶτο τὸν Βροῦτον ὡς ἄγαν ὄντα νόμιμον καὶ 3 δίκαιον ἐν καιρῷ πολιτείας δεομένῳ καὶ φιλανθρωπίας. ὁ δὲ τῶν εἰδῶν 4 τῶν Μαρτίων ἐκέλευεν αὐτὸν μνημονεύειν ἐκείνων, ἐν αἷς Καίσαρα ἔκτει-
15 ναν, οὐκ αὐτὸν ἄγοντα καὶ φέροντα πάντας ἀνθρώπους, ἀλλ' ἑτέρων † δύναμιν ὄντα ταῦτα πρασσόντων· ὡς εἴ τις ἔστι πρόφασις καλὴ μεθ' ἧς 5 ἀμελεῖται τὸ δίκαιον, ἄμεινον ἦν τοὺς Καίσαρος φίλους ὑπομένειν ἢ τοὺς ἑαυτῶν περιορᾶν ἀδικοῦντας. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἀνανδρίας ***, ἀδικίας δὲ 6 d δόξα μετὰ κινδύνων ἡμῖν καὶ πόνων πρόσεστι. τοιαύτη μὲν οὖν ἡ τοῦ
20 Βρούτου προαίρεσις ἦν.

238 Z[1] **36.** Ἐπεὶ δὲ διαβαίνειν ἐξ Ἀσίας ἔμελλον, λέγεται τῷ Βρούτῳ μέγα σημεῖον γενέσθαι. φύσει μὲν γὰρ ἦν ἐπεγρήγορος ὁ ἀνήρ, καὶ τὸν ὕπνον 2 εἰς ὀλίγου χρόνου μόριον ἀσκήσει καὶ σωφροσύνῃ συνῆγεν, ἡμέρας μὲν οὐδέποτε κοιμώμενος, νύκτωρ δὲ τοσοῦτον ὅσον οὔτε τι πράττειν οὔτε
25 τῳ διαλέγεσθαι, πάντων ἀναπαυομένων, παρεῖχε. τότε δὲ τοῦ πολέμου 3 συνεστῶτος, ἐν χερσὶν ἔχων τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων πράξεις καὶ τεταμένος τῇ
84 S φροντίδι πρὸς τὸ μέλλον, ὁπηνίκα πρῶτον ἀφ' ἑσπέρας ἐπινυστάξειε τοῖς e

21 c. 36 Plut. Caes. 69, 6—11 App. b. c. 4, 134, 565 Flor. 2, 17, 8; infra c. 48, 1

[**ΛPQZ**] **1** εὐθὺς] αὖθις Herw. || **3** δὲ om. L[1] || **7** ῥωμαίων: corr. Rei. || **8** Ὀκέλλαν Cichorius Röm. Stud. 254: πέλλαν || **9** ἠτίμασε ΛP || **12** τὸν om. ZC || **14** ⟨κατ⟩-έκτειναν Zie. || **16** πρύτανιν ὄντα Herw. ὑπομένοντα vel ἀμελοῦντα Zie. δύν. δόντα vel διδόντα Li. συναινοῦντα Kron. || **18** ἐκείνως. νῦν δὲ ἀδικίας μὲν (sic) Anon. ἐκείνως μὲν γὰρ ἀνανδρ., νῦν δὲ ἀδικίας δόξα Dacier ἐκεῖ γὰρ μόνον ἀνανδρ., νῦν δὲ καὶ ἀδικίας δόξα Sol. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἀν. μόνον ὄνειδος ἐπῆν, τούτοις δὲ καὶ ἀδ. δ. Rei. ἐν ἐκείνοις μ. γ. ἀν., νῦν δ' ἀδ. δ. Cor.; lac. stat. velut μετ' ἀσφαλείας excidisse ratus Zie. | ἀνανδρείας Λ ἀνδρίας PC || **19** οὖν om. ΛPQ || **22** ἐπεγρηγορὼς ZCL[2] || **23** ὀλίγον L[1]PF[a]Q | σωφρονήσει Q || **27** ἐπινυστάσειε L[1]

a.42 σιτίοις, ἤδη τὸ λοιπὸν ἐχρῆτο τῇ νυκτὶ πρὸς τὰ κατεπείγοντα τῶν πραγ-
4 μάτων. εἰ δὲ συνέλοι καὶ κατοικονομήσειε τὴν περὶ ταῦτα χρείαν, ἀν-
εγίνωσκε βιβλίον μέχρι τρίτης φυλακῆς, καθ' ἣν εἰώθεσαν ἑκατόνταρχοι
5 καὶ χιλίαρχοι φοιτᾶν πρὸς αὐτόν. ὡς οὖν ἔμελλεν ἐξ Ἀσίας διαβιβάζειν τὸ
στράτευμα, νὺξ μὲν ἦν βαθυτάτη, φῶς δ' εἶχεν οὐ πάνυ λαμπρὸν ἡ σκηνή, 5
6 πᾶν δὲ τὸ στρατόπεδον σιωπὴ κατεῖχεν. ὁ δὲ συλλογιζόμενός τι καὶ
f σκοπῶν πρὸς ἑαυτόν, ἔδοξεν αἰσθέσθαι τινὸς εἰσιόντος· ἀποβλέψας δὲ
πρὸς τὴν εἴσοδον, ὁρᾷ δεινὴν καὶ ἀλλόκοτον ὄψιν ἐκφύλου σώματος καὶ
7 φοβεροῦ, σιωπῇ παρεστῶτος αὐτῷ. τολμήσας δ' ἐρέσθαι, „τίς ποτ' ὢν"
εἶπεν „ἀνθρώπων ἢ θεῶν, ἢ τί βουλόμενος ἥκεις ὡς ἡμᾶς;" ὑποφθέγγε- 10
ται δ' αὐτῷ τὸ φάσμα „ὁ σὸς ὦ Βροῦτε δαίμων κακός· ὄψει δέ με περὶ
Φιλίππους." καὶ ὁ Βροῦτος οὐ διαταραχθεὶς „ὄψομαι" εἶπεν.

37. Ἀφανισθέντος δ' αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐκάλει, καὶ μήτ' ἀκοῦσαί 239 Z'
1001 τινα φωνὴν μήτ' ἰδεῖν ὄψιν φασκόντων, τότε μὲν ἐπηγρύπνησεν· ἅμα δ'
2 ἡμέρᾳ τραπόμενος πρὸς Κάσσιον ἔφραζε τὴν ὄψιν. ὁ δὲ τοῖς Ἐπικούρου 15
λόγοις χρώμενος, καὶ περὶ τούτων ἔθος ἔχων διαφέρεσθαι πρὸς τὸν
Βροῦτον, „ἡμέτερος οὗτος" εἶπεν „ὦ Βροῦτε λόγος, ὡς οὐ πάντα
πάσχομεν ἀληθῶς οὐδ' ὁρῶμεν, ἀλλ' ὑγρὸν μέν τι χρῆμα καὶ ἀπατη-
λὸν ἡ αἴσθησις, ἔτι δ' ὀξυτέρα ἡ διάνοια κινεῖν αὐτὴν καὶ μεταβάλλειν
3 ἀπ' οὐδενὸς ὑπάρχοντος ἐπὶ πᾶσαν ἰδέαν. κηρῷ μὲν γὰρ ἔξωθεν ἡ τύπωσις, 20
ψυχῇ δ' ἀνθρώπου, τὸ πλαττόμενον καὶ τὸ πλάττον ἐχούσῃ τὸ αὐτό,
b 4 ῥᾷστα ποικίλλειν αὐτὴν καὶ σχηματίζειν δι' ἑαυτῆς ὑπάρχει. δηλοῦσι δ' αἱ
κατὰ τοὺς ὕπνους τροπαὶ τῶν ὀνείρων, ἃς τρέπεται τὸ φανταστικόν, ἐξ
5 ἀρχῆς βραχείας ⟨πρὸς⟩ παντοδαπὰ καὶ πάθη καὶ εἴδωλα κινούμενον· κινεῖ- 85 S
σθαι δ' ἀεὶ πέφυκε· κίνησις δ' αὐτῷ φαντασία τις ἢ νόησις. σοὶ δὲ καὶ τὸ 25
6 σῶμα ταλαιπωρούμενον φύσει τὴν διάνοιαν αἰωρεῖ καὶ παρατρέπει. δαί-
μονας δ' οὔτ' εἶναι πιθανόν, οὔτ' ὄντας ἀνθρώπων ἔχειν εἶδος ἢ φωνὴν
ἢ δύναμιν εἰς ἡμᾶς διήκουσαν· ὡς ἔγωγ' ἂν ἐβουλόμην, ἵνα μὴ μόνον

[**ΛPQZ**] **1** *τῇ – 2 εἰ* om. **P** || **2** *κατοικονομήσοιεν* **L**[1]**P** || **3** *εἰώθασιν* **Q** | *ἑκατοντ-άρχαι* **ΛPQ** || **5** *βαθυτάτη* **PCM**[b]: *ἡ βαθυτάτη* || **10** *ἢ*[2] del. Sint. *καὶ* Ri. || **10.11** *ὡς – ὁ σὸς* om. **L**[1] || **11** *δ'* Benseler: *δὴ* | *αὐτὸ* **Q** et e corr. **P** || **13** *καὶ* **Z**: om. cet. *μήτε* ⟨*δ'*⟩ Cor. (*φάσκοντας· τότε μὲν* ⟨*οὖν*⟩ Sint.) || **17** *ὑμέτερος*: corr. Xyl. ⟨*ὁ*⟩ *ἡμέτ.* vel ⟨*ὁ*⟩ *λόγος* Ri. || **18** *μέντοι* **Q** || **19** *ἡ*[1] om. **Λ** | *ἡ*[2] del. Sint. | *αὐτὴν* Zie.: *αὐτὴν* **C** *αὐτὸ* cet. || **20** *ἔξωθεν* Anon.: *ἔοικεν* || **22** *αὑτὴν* **P** Rei. al.: *αὐτὴν* cet. codd. Sint. Bkk. || **24** *πρὸς* add. Zie. (*ἐπὶ* Rei. *εἰς* Kron.) | *εἴδωλα καὶ πάθη* **Q** | *κινού-μενον* Rei.: *γινόμενον* **Z** *γινομένων* cet. *γεννώμενον* Sol. || **25** *ἢ* **PQZ**: *ἡ* **L**[1] *καὶ* **L**[2]

ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ναυσὶ τοσαύταις, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἀρωγαῖς ἐπεθαρ- a. 42
ροῦμεν, ὁσιωτάτων ἔργων καὶ καλλίστων ἡγεμόνες ὄντες.'' τοιούτοις μὲν c
ὁ Κάσσιος ἐπράϋνε λόγοις τὸν Βροῦτον· ἐμβαινόντων δὲ τῶν στρατιωτῶν, 7
240 Z[1] ἐπὶ τὰς πρώτας σημαίας ἀετοὶ δύο [συγ]κατασκήψαντες ὁμοῦ συνδιεκο-
5 μίζοντο, καὶ παρηκολούθουν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τρεφόμενοι μέχρι Φι-
λίππων. ἐκεῖ δ' ἡμέρᾳ μιᾷ πρὸ τῆς μάχης ᾤχοντ' ἀποπτάμενοι.

38. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἐν ποσὶν ἐθνῶν ἐτύγχανεν ὁ Βροῦτος
ὑπήκοα πεποιημένος. εἰ δέ τις ἢ πόλις ἢ δυνάστης παρεῖτο, τότε πάντας
προσαγόμενοι μέχρι τῆς κατὰ Θάσον θαλάσσης προῆλθον. ἐκεῖ δὲ τῶν 2
10 περὶ Νωρβανὸν ἐν τοῖς Στενοῖς λεγομένοις καὶ περὶ τὸ Σύμβολον στρατο-
πεδευόντων, περιελθόντες αὐτοὺς ἠνάγκασαν ἀποστῆναι καὶ προέσθαι τὰ d
χωρία. μικροῦ δὲ καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν λαβεῖν ἐδέησαν, ὑπολειπομένου 3
διὰ νόσον Καίσαρος, εἰ μὴ προσεβοήθησεν Ἀντώνιος ὀξύτητι θαυμαστῇ
χρησάμενος, ὥστ' ἀπιστεῖν τοὺς περὶ Βροῦτον. ἦλθε δὲ Καῖσαρ ὕστερον 4
15 ἡμέραις δέκα, καὶ κατεστρατοπέδευσεν ἐναντίον Βρούτου, Κασσίου δ'
Ἀντώνιος· τὰ δ' ἐν μέσῳ τῶν στρατοπέδων πεδία Ῥωμαῖοι κάμπους
Φιλίππους καλοῦσι. καὶ μέγισται τότε Ῥωμαίων δυνάμεις ἀλλήλαις συν- 5
εφέροντο. πλήθει μὲν οὖν οὐ παρ' ὀλίγον ἐλείποντο τῶν περὶ Καίσαρα,
κόσμῳ δ' ὅπλων καὶ λαμπρότητι θαυμαστὸν ἐξεφάνη τὸ Βρούτου στρά- e
86 S τευμα. χρυσὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πλεῖστα τῶν ὅπλων καὶ ἄργυρος ἀφειδῶς 6
21 καταχορηγηθείς, καίπερ εἰς τἆλλα τοῦ Βρούτου σώφρονι διαίτῃ καὶ
241 Z[1] κεκολασμένῃ χρῆσθαι τοὺς ἡγεμόνας ἐθίζοντος· τὸν δ' ἐν χερσὶ καὶ περὶ 7
τὸ σῶμα πλοῦτον ᾤετό τι καὶ φρονήματος παρέχειν τοῖς φιλοτιμοτέροις,
τοὺς δὲ φιλοκερδεῖς καὶ μαχιμωτέρους ποιεῖν, ὥσπερ κτημάτων τῶν
25 ὅπλων περιεχομένους.

39. Οἱ μὲν οὖν περὶ Καίσαρα καθαρμὸν ἐν τῷ χάρακι ποιησάμενοι
μικρόν τι σίτου καὶ δραχμὰς κατ' ἄνδρα πέντε διένειμαν εἰς θυσίαν· οἱ δὲ 2 f

3 App. b. c. 4, 101, 425 || **9** App. b. c. 4, 87, 368—371. 102, 426—104, 438 Cass. Dio 47, 35, 2—36, 1 || **12** App. b. c. 4, 106, 444. 108, 453 Cass. Dio 47, 37, 2. 3 || **18** App. b. c. 4, 108, 454. 455 || **19** Plin. n. h. 33, 39 || **26** Cass. Dio 47, 38, 4. cf. App. 4, 89, 374. 100, 422—101, 424

|[**ΛPQZ**] **2** τούτοις **Q** || **3** ἐμβαινόντων Rei.: ἐκβαιν. **ΛPZ** ἐπεμβ. **Q** || **4** [συγ] Zie. ἐγκατασκήψαντες **P** | διεκομίζοντο **Q** || **9** θάσσον **QZ** || **11** αὐτοὺς om. **Q** || **12** ὑπολιπομένου **Λ** || **15** ἡμέραις **Z**: ἡμέρας | ἐναντίον Rei.: ἀντώνιον **ΛPQ** ἀντωνίου **ZC** | Βρούτου Rei.: βροῦτος | κασσίου **L**[1]**PZ**: κάσσιον **QL**[2] || **17** aut Φιλιππείους cl. Vell. 2, 86, 2 Manil. 1, 909 aut Φιλιππικοὺς cl. Plin. n. h. 33, 39 Flor. 2, 13, 43 Zie. || **20** αὐτὸς **Q** || **21** καταχωρηθεὶς **Q** || **23** φιλοτίμοις Zie. || **24** κτημάτων **Z**: κτήματα || **27** δραγμὰς **P**, item p. 166, 3

a.42 *περὶ Βροῦτον καταγνόντες αὐτῶν τῆς ἀπορίας ἢ μικρολογίας, πρῶτον μὲν*
ἐν ὑπαίθρῳ τὸν στρατὸν ὥσπερ ἔθος ἐστὶν ἐκάθηραν, ἔπειθ' ἱερείων
πλήθη κατὰ λόχους καὶ δραχμὰς ἑκάστῳ πεντήκοντα διαδόντες, εὐνοίᾳ
3 *καὶ προθυμίᾳ τῆς δυνάμεως πλέον εἶχον. οὐ μὴν ἀλλὰ σημεῖον ἐν τῷ*
1002 *καθαρμῷ μοχθηρὸν ἔδοξε Κασσίῳ γενέσθαι· τὸν γὰρ στέφανον αὐτῷ* 5
4 *κατεστραμμένον ὁ ῥαβδοῦχος προσήνεγκε. λέγεται δὲ καὶ πρότερον ἐν*
θέᾳ τινὶ καὶ πομπῇ χρυσῆν Κασσίου Νίκην διαφερομένην πεσεῖν, ὀλι-
5 *σθόντος τοῦ φέροντος. ἔτι δ' ὄρνεά τε σαρκοφάγα πολλὰ καθ' ἡμέραν*
ἐπεφαίνετο τῷ στρατοπέδῳ, καὶ μελισσῶν ὤφθησαν ἑσμοὶ συνιστάμενοι
6 *περὶ τόπον τινὰ τοῦ χάρακος ἐντός· ὃν ἐξέκλεισαν οἱ μάντεις, ἀφοσιού-* 10
μενοι τὴν δεισιδαιμονίαν, ἀτρέμα καὶ τὸν Κάσσιον αὐτὸν ὑπεκφέρουσαν
τῶν Ἐπικούρου λόγων, τοὺς δὲ στρατιώτας παντάπασι δεδουλωμένην.
7 *ὅθεν οὐδ' ἦν πρόθυμος διὰ μάχης ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι τὴν κρίσιν,* 242 Z
b *ἀλλὰ τρίβειν ἠξίου χρόνῳ τὸν πόλεμον, ἐρρωμένους χρήμασιν, ὅπλων δὲ*
8 *καὶ σωμάτων πλήθει λειπομένους. Βροῦτος δὲ καὶ πρότερον ἔσπευδε τῷ* 15
ταχίστῳ τῶν κινδύνων διακριθεὶς ἢ τῇ πατρίδι τὴν ἐλευθερίαν ἀναλαβεῖν,
ἢ πάντας ἀνθρώπους ἐνοχλουμένους δαπάναις καὶ στρατείαις καὶ προστάγ-
μασιν ἀπαλλάξαι κακῶν, καὶ τότε τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ὁρῶν ἐν τοῖς 87 S
προάγωσι καὶ ταῖς ἀψιμαχίαις εὐημεροῦντας καὶ κρατοῦντας, ἐξῆρτο τὸ
9 *φρόνημα, καί τινες αὐτομολίαι γενόμεναι πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ διαβο-* 20
c *λαὶ καθ' ἑτέρων καὶ ὑπόνοιαι πολλοὺς τῶν Κασσίου φίλων μετέστησαν*
10 *ἐν τῷ συνεδρίῳ πρὸς Βροῦτον. εἷς δὲ τῶν Βρούτου φίλων Ἀτέλλιος ἠναν-*
τιοῦτο, τόν γε χειμῶνα περιμεῖναι κελεύων. ἐρομένου δὲ τοῦ Βρούτου, τί
δὴ βελτίων ἔσεσθαι νομίζει μετ' ἐνιαυτόν, „εἰ μηδὲν" εἶπεν „ἄλλο,
11 *πλείω βιώσομαι χρόνον." πρὸς τοῦτο Κάσσιος ἐδυσχέρανε, καὶ τοῖς* 25

4 App. b. c. 4, 134, 563 Cass. Dio 47, 40, 7. 8 Flor. 2, 17, 7 Iul. Obs. 70; cf. Latte ap. Roscher ML VI 298 || **13** Cass. Dio 47, 37, 5—38, 5

[**ΛPQZ**] **1** *καταφρονοῦντες* Zie. cl. Cass. D. (aut del. *τῆς*) || **3** *πλήθει* **LQF**[1] || **5–8** adhibuit Zon. 10, 19, p. 394, 13—15 Dind. || **6** *κατεστραμμένον*] *ἀνεστραμμένον* App. *τραπέμπαλιν* Cass. D., cf. Boissevainii nota; 'perversis fascibus lauream' Iul. Obs. || **7** *ὀλισθήσαντος* **P** *ὀλισθέντος* **Q** *ὀλισθαίνοντος* **M**[b] (*παῖς . . . ὀλισθήσας ἔπεσε* Zon.) || **10.11** 'locus aruspicum iussu interclusus interius ducto vallo' Iul. Obs. || **11.12** *ὑπεκφέρουσαν τῶν* Zie.: *ὑποφέρουσαν ἐκ τῶν* || **14** *πόλεμον,* ⟨*ὄντας αὐτοὺς μὲν*⟩ vel sim. Zie. || **17** *προστάγμασιν* **ΛPZC**: *πράγμασιν* **Q** || **19** *προάγουσι* **Z** || **21** *ἐπέστησαν* **P** || **22** *ἀτίλλιος* **AC** Cor. *Γέλλιος* Zie. cl. Cass. D. 47, 24, 3—6; sed cf. Cichorius Röm. Stud. 245 || **23** *γε* Rei.: *τε* || **23.24** *τί δὴ* Zie.: *τίνι* || **25** *πλείω* **ADC** Anon.: *πλεῖον* | *ὁ κάσσιος* **Q** *Κασσιός* ⟨*τ'*⟩ Zie.

ἄλλοις προσέκρουσεν οὐ μετρίως ὁ Ἀτέλλιος. ἐδέδοκτο δὴ μάχεσθαι τῇ a. 42
ὑστεραίᾳ.

40. Καὶ Βροῦτος μὲν ἐν ἐλπίσι καλαῖς καὶ λογισμοῖς φιλοσόφοις γενόμενος παρὰ τὸ δεῖπνον, ἀνεπαύετο· Κάσσιον δὲ Μεσσάλας (HRR II 65)
5 φησὶ δειπνεῖν τε καθ' ἑαυτόν, ὀλίγους τῶν συνήθων παραλαβόντα, καὶ σύννουν ὁρᾶσθαι καὶ σιωπηλόν, οὐ φύσει τοιοῦτον ὄντα· παυσαμένου δὲ 2 d
τοῦ δείπνου, λαβόμενον τῆς χειρὸς αὐτοῦ σφόδρα τοσοῦτον εἰπεῖν, ὥσπερ εἰώθει φιλοφρονούμενος, Ἑλληνικῇ φωνῇ· „μαρτύρομαί σε Μεσσάλα 3
243 Z' ταὐτὰ Πομπηΐῳ Μάγνῳ πάσχων, ἀναγκαζόμενος διὰ μιᾶς μάχης ἀναρ-
10 ρῖψαι τὸν περὶ τῆς πατρίδος κύβον. ἀγαθὴν μέντοι ψυχὴν ἔχωμεν, εἰς τὴν Τύχην ἀφορῶντες, ᾗ, κἂν βουλευσώμεθα κακῶς, ἀπιστεῖν οὐ δίκαιον."
ταῦτ' εἰπόντα φησὶν ὁ Μεσσάλας τελευταῖα πρὸς αὐτὸν ἀσπάσασθαι τὸν 4
Κάσσιον· εἶναι δὲ κεκλημένος εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐπὶ δεῖπνον ὑπ' αὐτοῦ, γενέθλιον οὖσαν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ προὔκειτο μὲν ⟨ἐν⟩ τῷ Βρούτου χάρακι 5
15 καὶ τῷ Κασσίου σύμβολον ἀγῶνος φοινικοῦς χιτών, αὐτοὶ δὲ συνῆλθον e
εἰς τὸ μέσον τῶν στρατοπέδων, καὶ λέγει Κάσσιος· „εἴη μὲν ὦ Βροῦτε 6
νικᾶν καὶ συνεῖναι τὸν πάντα χρόνον ἀλλήλοις εὖ πράξαντας. ἐπεὶ δὲ τὰ
88 S μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων ἀδηλότατα, καὶ τῆς μάχης παρὰ γνώμην κριθείσης οὐ ῥᾴδιον αὖθις ἀλλήλους ἰδεῖν, τί γινώσκεις περὶ φυγῆς καὶ τελευ-
20 τῆς;" καὶ ὁ Βροῦτος ἀπεκρίνατο· „νέος ὢν ἐγὼ Κάσσιε καὶ πραγμάτων 7
ἄπειρος, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν φιλοσοφίᾳ λόγον ἀφῆκα μέγαν· ᾐτιασάμην Κάτωνα διαχρησάμενον ἑαυτόν, ὡς οὐχ ὅσιον οὐδ' ἀνδρὸς ἔργον ὑποχωρεῖν τῷ δαίμονι καὶ μὴ δέχεσθαι τὸ συμπῖπτον ἀδεῶς, ἀλλ' ἀποδιδράσκειν. f
νυνὶ δ' ἀλλοῖος ἐν ταῖς τύχαις γίνομαι, καὶ θεοῦ καλῶς τὰ παρόντα μὴ 8
25 βραβεύσαντος, οὐ δέομαι πάλιν ἄλλας ἐλπίδας ἐξελέγχειν καὶ παρασκευάς, ἀλλ' ἀπαλλάξομαι, τὴν τύχην ἐπαινῶν, ὅτι Μαρτίαις εἰδοῖς δοὺς τῇ
244 Z' πατρίδι τὸν ἐμαυτοῦ βίον, ἄλλον ἔζησα δι' ἐκείνην ἐλεύθερον καὶ ἔνδοξον." 9
ἐπὶ τούτοις Κάσσιος ἐμειδίασε, καὶ τὸν Βροῦτον ἀσπασάμενος, „ταῦτ'" 1003

13 App. b. c. 4, 113, 475

[ΛPQZ] 1 ἄλλοις ⟨δὲ⟩ Rei. | cf. p. 166, 22 | δὴ] μὴ L[1] || 7 λαβόμενος PM[b] || 9 ταὐτὰ Anon.: ταῦτα | πάσχων Zie.: πάσχειν Anon. παρασχεῖν codd. || 10 ἔχομεν: corr. Cor. || 11 κἂν] καὶ P | βουλευσόμεθα L βουλευσάμεθα P || 12 εἰπόντα Z: εἰπὸν L[1] εἰπὼν PL[2]Q | ὁ μεσσάλας φησὶν Q || 13 κεκλημένον: corr. Sch. || 14 ἐν add. Sch. | βρούτωι ... 15 κασσίωι P || 18 ἀνθρώπων Q ἀνθρωπίνων πραγμάτων Z || 21 φιλοψογίᾳ Sint. | ᾐτιασάμην ⟨γὰρ⟩ Rei. || 22 ὂν post ὅσιον add. Rei., post ἔργον Cor. || 24 ἀλλοίως P || 25 ἐξελέγξειν Z || 26 ἐπαινῶν, ὅτι Rei.: ἐπαινῶν τὸ PZ ἐπαινῶντο Q ἐπαινῶν Λ || 27 ἄλλον P: ἀλλ' ὃν QZL[2] ἀλλ' L[1] | ἐκείνην Z: ἐκεῖνον

a. 42 *ἔφη „φρονοῦντες ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἢ γὰρ νικήσομεν, ἢ νικῶντας οὐ φοβηθησόμεθα.“*

10 *Μετὰ ταῦτα περὶ τάξεως αὐτοῖς λόγος ἐγένετο, τῶν φίλων παρόντων. καὶ Βροῦτος ᾐτεῖτο Κάσσιον αὐτὸς ἡγεῖσθαι τοῦ δεξιοῦ κέρατος, ὃ δι'* 11 *ἐμπειρίαν καὶ ἡλικίαν μᾶλλον ᾤοντο Κασσίῳ προσήκειν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ* 5 *τοῦτο Κάσσιος ἔδωκε, καὶ τῶν ταγμάτων τὸ μαχιμώτατον ἔχοντα Μεσσά-* 12 *λαν ἐκέλευσεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καταστῆναι. καὶ Βροῦτος εὐθὺς ἐξῆγε τοὺς ἱππεῖς, κεκοσμημένους διαπρεπῶς, καὶ τὸ πεζὸν οὐ σχολαίτερον παρενέβαλλεν.*

b **41.** *Ἔτυχον δ' οἱ περὶ Ἀντώνιον ἀπὸ τῶν ἑλῶν, οἷς παρεστρατοπέδευον,* 10 *ἐμβάλλοντες τάφρους εἰς τὸ πεδίον καὶ τὰς ἐπὶ θάλασσαν ὁδοὺς τοῦ Κασ-* 2 *σίου περικόπτοντες. ἐφήδρευε δὲ Καῖσαρ, οὐ παρὼν αὐτὸς δι' ἀσθένειαν, ἀλλ' ἡ δύναμις, οὐ πάνυ μαχεῖσθαι προσδοκῶσα τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ μόνον ἐκδρομαῖς χρήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα καὶ βέλεσιν ἐλαφροῖς καὶ θορύβοις* 3 *τοὺς ὀρύσσοντας ἐπιταράξειν· καὶ τοῖς ἀντιτεταγμένοις οὐ προσέχοντες,* 15 *ἐθαύμαζον τὴν περὶ τὰς τάφρους κραυγήν, ἄσημον οὖσαν καὶ πολλὴν* 898 4 *προσφερομένην. ἐν τούτῳ γραμματείων τε παρὰ Βρούτου τοῖς ἡγεμόσι* c *φοιτώντων, ἐν οἷς ἦν τὸ σύνθημα γεγραμμένον, αὐτοῦ τε παρεξιόντος ἵππῳ τὰ τάγματα καὶ παραθαρρύνοντος, ὀλίγοι μὲν ἔφθασαν ἀκοῦσαι τὸ* 245Z[1] *σύνθημα παρεγγυώμενον, οἱ δὲ πλεῖστοι μὴ προσμείναντες ὁρμῇ μιᾷ καὶ* 20 5 *ἀλαλαγμῷ προσεφέροντο τοῖς πολεμίοις. γενομένης δὲ δι' ἀταξίαν ταύτην ἀνωμαλίας καὶ διασπασμοῦ τῶν ταγμάτων, τὸ Μεσσάλα πρῶτον, εἶτα τὰ* 6 *συνεζευγμένα, παρήλλαττε τὸ Καίσαρος ἀριστερόν· καὶ βραχέα τῶν ἐσχάτων θιγόντες καὶ καταβαλόντες οὐ πολλούς, ἀλλ' ὑπερκεράσαντες,* 7 *ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ Καῖσαρ μέν, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνή-* 25 d *μασιν ἱστορεῖ* (HRR II 58), *τῶν φίλων τινὸς Ἀρτωρίου Μάρκου καθ' ὕπνον ἰδόντος ὄψιν, κελεύουσαν ἐκστῆναι Καίσαρα καὶ μετελθεῖν ἐκ τοῦ*

10 c. 41—43 App. b. c. 4, 109, 457—113, 475 Cass. Dio 47, 42—46 Liv. per. 124 Vell. 2, 70, 1—3 Flor. 2, 17, 10—13 Oros. 6, 18, 14—16 || **25** Plut. Ant. 22, 2 App. b. c. 4, 110, 463 Cass. Dio 47, 41, 3 Vell. 2, 70, 1 Val. Max. 1, 7, 1 Suet. Aug. 13, 1. 91, 1 Flor. 2, 17, 9 Lact. div. inst. 2, 7, 22 Oros. 6, 18, 15

[**ΛPQZ**] **1** *νικήσωμεν* **PQZ** || **2** *φοβησόμεθα* **CM** || **4** *ᾔτει τὸν* Cor. || **6** *πραγμάτων* **P**[1]**M**[b1] || **7** *ἐκέλευσεν* om. **P** || **8** *παρενέβαλεν* **CM**[b] || **10** *περιεστρατοπέδευον*: corr. Cor. || **11** *ἐμβαλόντες*: corr. Rei. | *ἐπὶ*] *περὶ* **Q** || **14** *χρήσασθαι* (ε *supra* α) **P** *χρῆσθαι* Bekker Sint. || **15** *ἐπιταράσσειν*: corr. Rei. || **21** *δι' ἀταξίαν ταύτην γενομένης* **Q** | *διὰ τὴν* **Z** || **22** *πραγμάτων τῶ μεσσ.* **P** | *τὰ* om. **L**[1] || **23** *συνειλεγμένα* **Q** || **24** *θίγοντες καὶ καταβάλλοντες*: corr. Sch. | *ὑπερκρούσαντες* **Z** || **26** *σαρτωρίου* **Z** *σερτωρίου* **ADC** || **27** *κελεύσασαν* **P**

χάρακος, ἔφθασε μικρὸν ὑπεκκομισθεὶς ἔδοξέ τε τεθνάναι. τὸ γὰρ φο- 8 a.42
ρεῖον κενὸν ἀκοντίοις καὶ ὑσσοῖς βαλόντες διήλασαν. ἦν δὲ φόνος ἐν τῷ
στρατοπέδῳ τῶν ἁλισκομένων, καὶ δισχίλιοι Λακεδαιμονίων ἥκοντες
ἐπίκουροι νεωστὶ συγκατεκόπησαν.

5 **42.** Οἱ δὲ μὴ κυκλωσάμενοι τοὺς Καίσαρος, ἀλλὰ συμπεσόντες, ῥᾳδίως
μὲν [ἀπ]ἐτρέψαντο τεταραγμένους καὶ διέφθειραν ἐν χερσὶ τρία τάγματα,
καὶ συνεισέπεσον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῖς φεύγουσιν, ὑπὸ ῥύμης τοῦ
κρατεῖν συνενεχθέντες, μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντες τὸν Βροῦτον. ὃ δ' οὐ συνεῖ- 2 c
246 Z¹ δον οἱ νικῶντες, ἐδείκνυε τοῖς ἡττημένοις ὁ καιρός. εἰς γὰρ τὰ γυμνὰ καὶ
10 παραρρηγνύμενα τῆς ἐναντίας φάλαγγος, ᾗ τὸ δεξιὸν ἀπεσπάσθη πρὸς
τὴν δίωξιν, ὠσάμενοι τὸ μὲν μέσον οὐκ ἐξέωσαν, ἀλλ' ἀγῶνι μεγάλῳ
συνείχοντο, τὸ δ' εὐώνυμον ἀταξίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τῶν γενομένων ἐτρέψαντο,
90 S καὶ καταδιώξαντες εἰς τὸν χάρακα διεπόρθουν, οὐδετέρου τῶν αὐτοκρα-
τόρων παρόντος. Ἀντώνιός τε γὰρ ὥς φασιν ἐκκλίνας ἐν ἀρχῇ τὴν ἔφοδον 3
15 εἰς τὸ ἕλος ἀνεχώρησε, καὶ Καῖσαρ οὐδαμοῦ φανερὸς ἦν, ἐκπεσὼν τοῦ
χάρακος, ἀλλὰ Βρούτῳ τινὲς ὡς ἀνῃρηκότες αὐτὸν ἐπεδείκνυον ᾑμαγμένα f
τὰ ξίφη, φράζοντες ἰδέαν ἣν εἶχε καὶ ἡλικίαν. ἤδη δὲ τὸ μέσον ἐξεώκει 4
φόνῳ πολλῷ τοὺς ἀντιτεταγμένους, καὶ παντελῶς ἐδόκει κρατεῖν ὁ
Βροῦτος, ὥσπερ ὁ Κάσσιος κρατεῖσθαι. καὶ τοῦτο μόνον αὐτῶν διέφθειρε 5
20 τὰ πράγματα, τοῦ μὲν ὡς νικῶντι Κασσίῳ μὴ βοηθήσαντος, τοῦ δὲ Βροῦ-
τον ὡς ἀπολωλότα μὴ περιμείναντος· ἐπεὶ τῆς γε νίκης ὅρον ὁ Μεσσάλας 1004
(HRR II 66) τίθεται τὸ τρεῖς ἀετοὺς καὶ πολλὰ σημεῖα λαβεῖν τῶν πολε-
μίων, ἐκείνους δὲ μηδέν. ἀναχωρῶν δ' ὁ Βροῦτος ἤδη, διαπεπορθημένων 6
τῶν Καίσαρος, ἐθαύμασε τὸ Κασσίου στρατήγιον οὐχ ὁρῶν ὑψηλὸν
25 ὥσπερ εἰώθει περιφαινόμενον, οὐδὲ τἆλλα κατὰ χώραν· ⟨ἐρ⟩ήριπτο γὰρ
εὐθὺς τὰ πλεῖστα καὶ κατέσπαστο τῶν πολεμίων ἐμπεσόντων. ἀλλ' οἱ 7
δοκοῦντες ὀξύτερον βλέπειν τῶν ἑταίρων ἔφραζον αὐτῷ πολλὰ μὲν ὁρᾶν
κράνη λάμποντα, πολλοὺς δ' ἀργυροῦς θυρεοὺς ἐν τῷ χάρακι τοῦ Κασσίου
247 Z¹ διαφερομένους· οὔκουν δοκεῖν αὐτοῖς οὔτ' ἀριθμὸν οὔθ' ὁπλισμὸν εἶναι 8

[ΛPQZ] **1** τε om. **P** || **2** βάλλοντες: corr. Sch. || **5** συμπεσόντες **M**^b: συνεμπεσόν-τες || **6** [ἀπ]ἐτρέψαντο Cob. | χερσὶ Sint.: χεροῖν || **8** συνεισενεχθέντες Zie. | ὃ δ' οὐ] ὡς δ' οὖν **L**¹; haec et quae sequuntur (§§ 2–4) satis neglegenter Plut. conscripsit, nisi forte postea turbata sunt || **9** καιρὸς Xy.: καῖσαρ || **11** μέσον] scil. Cassii | μεγάλῳ] πολλῶι **P** || **12** γενομένων] ἡγεμόνων **Z** || **17** μέσον] utrius videtur incertum || **20** νικῶντος **QZ** | βρούτου **P** || **23** μηθὲν **Z** | διαπεπορθημένων ἤδη **C** || **25** φαινόμενον **P** | ἐρήριπτο Emp.: ἠρίπωτο **P** ἠρείπετο **L**¹**QZ** ἠρίπετο **L**² ἤρειπτο Cor. || **26** ἀλλὰ δ' οἱ **L**¹**Q** || **27** ἑτέρων **PQZ**

a. 42 τῶν ἀπολελειμμένων φυλάκων· οὐ μὴν οὐδὲ πλῆθος ἐπέκεινα φαίνεσθαι
b νεκρῶν, ὅσον εἰκὸς ἦν νενικημένων κατὰ κράτος ταγμάτων τοσούτων.
9 ταῦτα πρῶτον ἔννοιαν παρέστησε τῷ Βρούτῳ τοῦ συμπτώματος, καὶ
καταλιπὼν φρουρὰν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ἀνεκαλεῖτο τοὺς
διώκοντας καὶ συνῆγεν, ὡς Κασσίῳ βοηθήσων. 5

43. Ἐπέπρακτο δ' οὕτω τὰ κατ' αὐτόν. οὔτε τὴν πρώτην ἐκδρομὴν
τῶν περὶ Βροῦτον ἡδέως εἶδεν, ἄνευ συνθήματος καὶ προστάγματος γενο-
μένην, οὔθ' ὅτε κρατοῦντες εὐθὺς ὥρμησαν ἐφ' ἁρπαγὴν καὶ ὠφέλειαν,
τοῦ περιϊέναι καὶ κυκλοῦσθαι τοὺς πολεμίους ἀμελήσαντες, ἤρεσκεν 91 S
c 2 αὐτῷ τὰ πραττόμενα. μελλήσει δέ τινι καὶ διατριβῇ μᾶλλον ἢ προθυμίᾳ 10
καὶ λογισμῷ στρατηγῶν, ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ τῶν πολεμίων περιελαμβάνετο,
καὶ τῶν ἱππέων εὐθὺς ἀπορραγέντων φυγῇ πρὸς τὴν θάλασσαν, ὁρῶν καὶ
3 τοὺς πεζοὺς ἐνδιδόντας, ἐπειρᾶτο κατέχειν καὶ παρακαλεῖν. ἑνὸς δὲ ση-
μειοφόρου φεύγοντος ἀφαρπάσας τὸ σημεῖον ἔπηξε πρὸ τῶν ποδῶν, μηδὲ
4 τῶν περὶ τὸ σῶμα τεταγμένων αὐτοῦ προθύμως ἔτι συμμενόντων. οὕτω 15
δὴ βιασθεὶς ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγων ἐπὶ λόφον, ἔχοντα πρὸς τὸ πεδίον
σκοπάς. ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν κατεῖδεν ἢ μόλις τὸν χάρακα πορθούμενον
d (ἦν γὰρ ἀσθενὴς τὴν ὄψιν), οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ἑώρων πολλοὺς προσ-
5 ελαύνοντας· οὓς ὁ Βροῦτος ἔπεμψεν, εἴκασε δ' ὁ Κάσσιος πολεμίους 248 Z[1]
εἶναι καὶ διώκειν ἐπ' αὐτόν· ὅμως δὲ τῶν παρόντων ἕνα Τιτίνιον ἀπ- 20
6 έστειλε κατοψόμενον. οὗτος οὐκ ἔλαθε τοὺς ἱππέας προσιών, ἀλλ' ὡς εἶδον
ἄνδρα φίλον καὶ Κασσίῳ πιστόν, ἀλαλάξαντες ὑφ' ἡδονῆς οἱ μὲν συνήθεις
ἠσπάζοντό τε καὶ ἐδεξιοῦντο καταπηδῶντες ἀπὸ τῶν ἵππων, οἱ δ' ἄλλοι
περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ περιελαύνοντες ἅμα παιᾶνι καὶ πατάγῳ, διὰ χαρᾶς

20 cf. et Plut. Ant. 22, 4 Val. Max. 6, 8, 4 Flor. 2, 17, 12. 13 de vir. ill. 83, 6

[**ΛPQZ**] **1** *φέρεσθαι* **Q** || **3** *κατέστησε* per errorem Sint. (*ἔστησεν ἔννοιαν* **Q**) | *τοῦ* om. **Q** || **6** *τὰ* om. **P**^{1} || **7** *ἄνευ*] *ἂν* **P**^{1} || **8** *ὅτε* Emp.: *ὅτι* || **9** *περιεῖναι*: corr. Rei. || **12** *καὶ*^{1} del. Zie. l. c. 78 | *ὁρῶν δὲ* **Z** Zie. || **13** *σημειαφόρου* **L**^{1}**B** || **14–16** *μηδὲ* ⟨*δὲ*⟩ . . ., *οὕτω δὴ* Sint., malim ⟨*οὐ μὴν ἀλλὰ*⟩ *μηδέ*, nisi plura exciderunt || **15** *τὸν περὶ* **P** || **16** *δὴ*] *δὲ* **L**^{1} | cf. Zon. 10, 19, p. 395, 10 Dind. | *τὸν λόφον* **Q** (*τὸν Φιλίππων λόφον* App. 472) || **18** *τὰ κατὰ τὴν ὄψιν* **P** | *ἑώρων* **C** Vulc. Anon.: *ἑωρῶντο* | *πολλοὺς* **CF**^{a}**M**^{b2} Vulc. Anon.: *πολλοὶ* **ΛPQM**^{b1} (*τοῖς δὲ . . . ἑωρῶντο κτλ.* Latte) | *προσελαύνοντας* **CM**^{b2} Vulc. Anon.: *προσελαύνοντες* **ΛPQZ** || **19** *οὓς . . . ἔπεμψεν* coniungebant cum praecedentibus; num *ἔπεμψεν ὁ Βροῦτος*? (*ἔδοξεν ὁ Κ. πολεμίους εἶναι τοὺς προσιόντας* Zon. 395, 17) || **20** *τιτίννιον* **ΛZ** *τίνιον* **Q** et postea || **21** *κατασκεψόμενον* Cass. D. 47, 46, 4 || **22** *καὶ* om. **P** || **23** *ἠσπάζοντό τε καὶ* om. **L**^{1}; cf. Zon. p. 395, 17 || **24** *περιλαμβάνοντες* **ZC**

ἀμετρίαν τὸ μέγιστον ἀπειργάσαντο κακόν. ἔδοξε γὰρ ὁ Κάσσιος ἀληθῶς 7 a.42
ὑπὸ τῶν πολεμίων ἔχεσθαι τὸν Τιτίνιον, καὶ τοῦτο δὴ φήσας „φιλοψυ- e
χοῦντες ἀνεμείναμεν ἄνδρα φίλον ἁρπαζόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων ἰδεῖν,"
ὑπεχώρησεν εἴς τινα σκηνὴν ἔρημον, ἕνα τῶν ἀπελευθέρων ἐφελκυσάμε-
5 νος Πίνδαρον, ὃν ἐκ τῶν κατὰ Κράσσον ἀτυχημάτων ἐπὶ ταύτην εἶχε τὴν
ἀνάγκην ὑφ' αὑτοῦ παρεσκευασμένον. ἀλλὰ Πάρθους μὲν διέφυγε, τότε δὲ 8
τὰς χλαμύδας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναγαγὼν καὶ γυμνώσας τὸν τράχηλον,
92S ἀποκόψαι παρέσχεν· εὑρέθη γὰρ ἡ κεφαλὴ δίχα τοῦ σώματος· τὸν δὲ
Πίνδαρον οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων μετὰ τὸν φόνον, ἐξ οὗ καὶ παρέσχεν
10 ἐνίοις δόξαν ἀνελεῖν τὸν ἄνδρα μὴ κελευσθείς. ὀλίγῳ δ' ὕστερον οἵ θ' ἱπ- 9
249Z[1] πεῖς ἐγένοντο φανεροί, καὶ Τιτίνιος ἐστεφανωμένος ὑπ' αὐτῶν ἀνῄει f
πρὸς Κάσσιον. ὡς δὲ κλαυθμῷ καὶ βοῇ τῶν φίλων ὀδυρομένων καὶ δυσ-
φορούντων ἔγνω τὸ πάθος τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὴν ἄγνοιαν, ἐσπάσατο τὸ
ξίφος καὶ πολλὰ κακίσας τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἀπέσφαξε.

15 **44.** Βροῦτος δὲ τὴν μὲν ἧτταν ἐγνωκὼς τοῦ Κασσίου προσήλαυνε, τὸν 1005
δὲ θάνατον ἐγγὺς ἤδη τοῦ χάρακος ἤκουσε. καὶ τὸ μὲν σῶμα περικλαύσας 2
καὶ προσαγορεύσας ἔσχατον ἄνδρα Ῥωμαίων τὸν Κάσσιον, ὡς οὐκέτι τῇ
πόλει τηλικούτου φρονήματος ἐγγενέσθαι δυναμένου, περιέστειλε καὶ
ἀπέπεμψεν εἰς Θάσον, ὡς μὴ σύγχυσιν αὐτόθι παράσχοι κηδευόμενον.
20 αὐτὸς δὲ τοὺς στρατιώτας συναγαγὼν παρεμυθήσατο, καὶ πάντων ὁρῶν 3
ἀπεστερημένους τῶν ἀναγκαίων, ὑπέσχετο κατ' ἄνδρα δισχιλίας δραχμὰς
ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων. οἱ δὲ πρός τε τοὺς λόγους ἀνεθάρρησαν αὐτοῦ, καὶ 4
τῆς δωρεᾶς ἐθαύμασαν τὸ μέγεθος, καὶ μετὰ βοῆς προὔπεμψαν ἀπιόντα,
μεγαλύνοντες ὡς μόνον ἀήττητον ἐν τῇ μάχῃ τῶν τεσσάρων αὐτοκρατόρων b
25 γεγενημένον. ἐμαρτύρει δὲ τὸ ἔργον, ὅτι τῇ μάχῃ περιέσεσθαι καλῶς 5

16 App. b. c. 4, 114, 476sq. Cass. Dio 47, 47, 1 Tac. ann. 4, 34, 1 || **20** App. b. c. 4, 117, 489—118, 498 Cass. Dio 47, 47, 2

[**ΛPQZ**] **1** cf. ad p. 170, 19 | ⟨ὡς⟩ ἀληθῶς Zie. || **2** ἐνσχεθῆναι Zon. | τὸν om. **PC** || **2.3** ἀνεμ. φιλοψ. **Z** || **4** ἀπεχώρησεν: corr. Zie. 78 cl. App. 474 || **6** ὑπ' αὐτοῦ: corr. Sol. || **7** ἐπὶ τὴν κεφαλὴν om. **P** || **10** οἵ θ' **PZC**: οἱ Λ οὐθ' **Q** || **11** ἀνίει **L**[1]**P** || **12** πρὸς τὸν **Z** || **13–14** γνοὺς τὸ δρᾶμα κακίσας τε διὰ τὴν βραδυτῆτα ἑαυτὸν ἐπαπέκτεινεν Zon. p. 395, 22 μαθὼν ὅτι διὰ τὴν βραδυτῆτα αὐτοῦ διώλετο, ἐπαπέθανεν Cass. D. 47, 46, 4, unde aut ἐπέσφαξε aut ἐπαπέσφαξε Zie. cl. et Gracch. 38 (17), 3 || **16** ἐγγὺς om. **L**[1], ἤδη om. **C** || **19** θάσσον **QZ** || **20** τοὺς δὲ περισωθέντας τῶν ἐκείνου στρατιωτῶν συναγαγὼν καὶ λόγοις καὶ δόσει χρημάτων παρεμυθήσατο Zon. p. 395, 25, cf. Cass. D. | πάντων corr. in πάντας **P**[1] || **21** χιλίας App. 497 || **24** μεγαλύναντες **Q** | τῇ μάχῃ – **25** ὅτι om. **L**[1] || **25** δὲ καὶ τὸ **Z**

a.42 6 ἐπίστευεν· ὀλίγοις γὰρ τάγμασιν ἅπαντας ἐτρέψατο τοὺς ἀντιστάντας. εἰ δὲ πᾶσιν ἐχρήσατο πρὸς τὴν μάχην, καὶ μὴ παρελθόντες οἱ πλεῖστοι τοὺς 250 Z¹ πολεμίους ἐπὶ τὰ τῶν πολεμίων ὥρμησαν, οὐδὲν ἂν ἐδόκει μέρος αὐτῶν ἀπολιπεῖν ἀήττητον.

45. Ἔπεσον δὲ τούτων μὲν ὀκτακισχίλιοι σὺν τοῖς στρατευομένοις 5 οἰκέταις, οὓς Βρίγας ὁ Βροῦτος ὠνόμαζε· τῶν δ' ἐναντίων Μεσσάλας 2 φησὶν (HRR II 66) οἴεσθαι πλείους ἢ διπλασίους. διὸ καὶ μᾶλλον ἠθύμουν ἐκεῖνοι, πρὶν ἢ Κασσίου θεράπων ὄνομα Δημήτριος ἀφίκετο πρὸς Ἀντώ- 93 S c νιον ἑσπέρας εὐθὺς ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, τὰς χλαμύδας λαβὼν καὶ τὸ ξίφος. ὧν κομισθέντων οὕτως ἐθάρρησαν, ὥσθ' ἅμ' ἡμέρᾳ προάγειν ὡπλισμέ- 10 3 νην ἐπὶ μάχῃ τὴν δύναμιν. Βρούτῳ δὲ τῶν στρατοπέδων ἑκατέρου σαλεύοντος ἐπισφαλῶς (τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ καταπεπλησμένον αἰχμαλώτων ἐδεῖτο φυλακῆς ἀκριβοῦς, τὸ δὲ Κασσίου τὴν μεταβολὴν τοῦ ἄρχοντος οὐ ῥᾳδίως ἔφερεν, ἀλλὰ καὶ φθόνου τι καὶ μίσους ἡττημένοις ἐνῆν αὐτοῖς πρὸς τὸ νενικηκός), ὁπλίσαι μὲν ἔδοξε τὸ στράτευμα, μάχης δ' ἀπέσχετο. 15 4 τῶν δ' αἰχμαλώτων τὸ μὲν δουλικὸν πλῆθος ἐνειλούμενον ὑπόπτως τοῖς d ὅπλοις ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῶν δ' ἐλευθέρων τοὺς μὲν ἀπέλυε, φάσκων ὑπὸ τῶν πολεμίων μᾶλλον αὐτοὺς ἡλωκέναι, καὶ παρ' ἐκείνοις αἰχμαλώτους εἶναι καὶ δούλους, παρ' αὐτῷ δ' ἐλευθέρους καὶ πολίτας· 5 οἷς δὲ τοὺς φίλους ἑώρα καὶ τοὺς ἡγεμόνας ἀδιαλλάκτως ἔχοντας, ἀπο- 20 κρύπτων καὶ συνεκπέμπων ἔσῳζεν.

6 Ἦν δέ τις Βολούμνιος μῖμος καὶ Σακκουλίων γελωτοποιὸς ἡλωκότες, 251 Z¹ οὓς ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένου τοῦ Βρούτου προσ⟨αγ⟩αγόντες οἱ φίλοι κατηγόρουν, ὡς οὐδὲ νῦν τοῦ λέγειν καὶ σκώπτειν πρὸς ὕβριν αὐτῶν ἀπ- 7 εχομένους. ἐπεὶ δὲ Βροῦτος μὲν ἐσίγα, πρὸς ἑτέραις ὢν φροντίσι, Μεσσάλας 25 e δὲ Κορβῖνος ἐδικαίου πληγαῖς κολασθέντας ἐπὶ σκηνῆς γυμνοὺς ἀποδοθῆναι τοῖς στρατηγοῖς τῶν πολεμίων, ὅπως εἰδῶσιν οἵων δέονται στρα-

5 App. b. c. 4, 112, 471 || **10** App. b. c. 4, 114, 478. 119, 499 || **16** Cass. Dio 47, 48, 3

[ΛPQZ] **1** ἐτρέψατο CM^b: ἐνετρέψατο **P** ἐτρέψαντο **ΛQF**^a | ἀντιστάτας L¹Q || **3** οὐδὲν ἀπεδόκει **L¹P** || **5—11** adhibuit Zon. p. 395, 27 || **6** ὀνομάζει Sch. || **7** μᾶλλον om. Zon. || **8** Δημήτριός τις Κασσίου θεράπων Zon. || **9** τὰς χλ. καὶ τὸ ξ. ἐκείνου φέρων Zon. | καὶ om. **Q** || **10** ἀνεθάρσησαν Zon. | προσάγειν **PD** Vulc. || **13** ἐδέετο **PQZ** || **15** μὲν οὖν **QZ** || **18** ἡλωκέναι αὐτούς: trp. Zie. (αὐτοὺς del. Sint.) | μᾶλλον post ἐκείνοις repet. **Q** || **19** εἶναι om. **Z** | αὐτῶι: corr. Sch. || **20** οἷς Madvig: ὡς || **22** βουλούμιος **P** βουλούμνιος **Q** | σακουλίων (σαβουλίων **P**): corr. Latte || **23** ἐν om. **Z** | λόγου **Λ** | προσάγοντες: corr. Cor. || **24** αὐτῶν om. et ἀπεχομένων **B** || **26** γυμνοὺς om. **Q**

τευόμενοι συμποτῶν καὶ συνήθων, ἔνιοι μὲν τῶν παρόντων ἐγέλασαν· a.42
Πόπλιος δὲ Κάσκας, ὁ πρῶτος Καίσαρα πατάξας, „οὐ καλῶς" ἔφη 8
„τεθνηκότι Κασσίῳ παίζοντες καὶ γελωτοποιοῦντες ἐναγίζομεν· σὺ δ'"
εἶπεν „ὦ Βροῦτε δείξεις, ὅπως ἔχεις μνήμης πρὸς τὸν στρατηγόν, ἢ κολά-
5 σας ἢ φυλάξας τοὺς χλευασομένους καὶ κακῶς ἐροῦντας αὐτόν." πρὸς 9
94 S τοῦτο Βροῦτος εὖ μάλα δυσχεράνας, „τί οὖν" εἶπεν „ἐμοῦ πυνθάνεσθε
Κάσκα, καὶ οὐ πράττετε τὸ δόξαν ὑμῖν;" ταύτην ἐκεῖνοι τὴν ἀπόκρισιν f
συγκατάθεσιν ποιησάμενοι κατὰ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων, διέφθειραν
αὐτοὺς ἀπαγαγόντες.

10 **46.** Ἐκ τούτου τὴν δωρεὰν ἀπέδωκε τοῖς στρατιώταις, καὶ μικρὰ
μεμψάμενος ἐπὶ τῷ τὸ σύνθημα μὴ λαβόντας ἄνευ παραγγέλματος ἀτα-
κτότερον ἐναλέσθαι τοῖς πολεμίοις, ὑπέσχετο καλῶς ἀγωνισαμένοις δύο
πόλεις εἰς ἁρπαγὴν καὶ ὠφέλειαν ἀνήσειν, Θεσσαλονίκην καὶ Λακεδαίμονα. **1006**
Z[1] τοῦτο τῷ Βρούτου βίῳ μόνον ἔνεστι τῶν ἐγκλημάτων ἀναπολόγητον, εἰ 2
15 καὶ πολὺ τούτων δεινότερα νικητήρια τοῖς στρατευομένοις Ἀντώνιος καὶ
Καῖσαρ ἐξέτεισαν, ὀλίγου δεῖν πάσης Ἰταλίας τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας
ἐξελάσαντες, ἵνα χώραν ἐκεῖνοι καὶ πόλεις τὰς μὴ προσηκούσας λάβωσιν.
ἀλλὰ τούτοις μὲν ἄρχειν καὶ κρατεῖν ὑπέκειτο [τὸ] τοῦ πολέμου τέλος, 3
Βρούτῳ δὲ διὰ δόξαν ἀρετῆς οὔτε νικᾶν οὔτε σῴζεσθαι συνεχωρεῖτο παρὰ
20 τῶν πολλῶν ἢ μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου, καὶ ταῦτα δὴ Κασσίου τεθνη-
κότος, ὃς αἰτίαν εἶχε καὶ Βροῦτον ἐνάγειν εἰς ἔνια τῶν βιαιοτέρων. ἀλλ' 4 b
ὥσπερ ἐν πλῷ πηδαλίου συντριβέντος ἕτερα ξύλα προσηλοῦν καὶ προσαρ-
μόττειν ἐπιχειροῦσιν, οὐκ εὖ μέν, ἀναγκαίως δὲ μαχόμενοι πρὸς τὴν
χρείαν, οὕτω Βροῦτος ἐν δυνάμει τοσαύτῃ μετεώροις πράγμασιν οὐκ
25 ἔχων ἰσορροποῦντα στρατηγόν, ἠναγκάζετο χρῆσθαι τοῖς παροῦσι καὶ
πολλὰ πράσσειν καὶ λέγειν τῶν ἐκείνοις δοκούντων. ἐδόκει δ' ὅσα τοὺς 5
Κασσίου στρατιώτας ᾤοντο βελτίους παρέξειν· δυσμεταχείριστοι γὰρ
ἦσαν, ἐν μὲν τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀναρχίαν θρασυνόμενοι, πρὸς δὲ τοὺς
πολεμίους διὰ τὴν ἧτταν ἀποδειλιῶντες.

12 App. b. c. 4, 118, 498

[ΛPQZ] **4** ἔχῃς L || **5** ἢ χλευάσας τοὺς φυλαξομένους Q || **6** πυνθάνεσθαι L[1] ||
7 ἐκείνου: corr. Sint. || **8** διέφθειρεν L[1] || **10** μικρὸν Λ || **11** πεμψάμενος P || **12** ἐν-
άλλεσθαι: corr. Cor. || **13** Λακεδαίμονα] urbem Macedonicam desiderat Herw., sed
cf. App. et supra p. 169, 3 || **15** καὶ[1] om. P || **17** πόλεις] χώρας Z || **18** τὸ del. Cor.
(cum D) || **20** δὴ om. ΛP || **22** πλοίῳ ZC | συναρμόττειν Q || **23** ἀναγκαίως Zie.:
ἀναγκαῖον P ἀναγκαῖα cet. | μηχανώμενοι Sol. || **25** συστράτηγον Zie. || **26.27** τοὺς
Κασσίου om. Q || **27** ᾤοντο Sch.: ᾤετο

a. 42 **47.** Οὐδὲν δὲ βέλτιον εἶχε τὰ πράγματα τοῖς περὶ Καίσαρα καὶ Ἀντώ-
c νιον, ἀγορᾷ τε χρωμένοις ἀναγκαίᾳ, καὶ διὰ κοιλότητα τοῦ στρατοπέδου 95 S
2 χειμῶνα μοχθηρὸν προσδοκῶσιν. εἱλούμενοι γὰρ πρὸς ἕλεσι, καὶ μετὰ
τὴν μάχην ὄμβρων φθινοπωρινῶν ἐπιγενομένων, πηλοῦ κατεπίμπλαντο 4
3 τὰς σκηνὰς καὶ ὕδατος παραχρῆμα πηγνυμένου διὰ ψῦχος. ἐν τούτῳ 253 Z¹
δ' οὖσιν αὐτοῖς ἧκεν ἀγγελία περὶ τῆς κατὰ θάλατταν γενομένης ἀτυχίας
περὶ τὴν στρατιάν. ἐξ Ἰταλίας γὰρ πολλὴν κομιζομένην παρὰ Καίσαρος
αἱ Βρούτου νῆες ἐπιπεσοῦσαι διέφθειραν, ὧν ὀλίγοι παντάπασι τοὺς πολε-
d μίους διαφυγόντες, ὑπὸ λιμοῦ τῶν ἱστίων καὶ τῶν σχοινίων ἐσθίοντες
4 διεγένοντο. ταῦτ' ἀκούσαντες ἔσπευδον διὰ μάχης κριθῆναι, πρὶν αἰσθέ- 10
5 σθαι τὸν Βροῦτον ὅσον αὐτῷ γέγονεν εὐτυχίας. καὶ γὰρ ἡμέρᾳ μιᾷ συνέβη
τόν τε κατὰ γῆν ἅμα καὶ τὸν κατὰ θάλατταν ἀγῶνα κριθῆναι. τύχῃ δέ
τινι μᾶλλον ἢ κακίᾳ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἡγεμόνων ἠγνόησε τὸ κατόρθωμα
6 Βροῦτος, ἡμερῶν εἴκοσι διαγενομένων. οὐ γὰρ ἂν εἰς δευτέραν μάχην
προῆλθε, τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῇ στρατιᾷ παρεσκευασμένος εἰς πολὺν χρόνον, 15
ἐν καλῷ δὲ τῆς χώρας ἱδρυμένος, ὥστε καὶ χειμῶνος ἀπαθὲς καὶ πρὸς
e τοὺς πολεμίους δυσεκβίαστον ἔχειν τὸ στρατόπεδον, τῷ δὲ κρατεῖν βε-
βαίως τῆς θαλάττης καὶ νενικηκέναι πεζῇ τὸ καθ' αὑτὸν ἐπ' ἐλπίδων
7 μεγάλων καὶ φρονήματος γεγονώς. ἀλλὰ τῶν πραγμάτων ὡς ἔοικεν
οὐκέτι πολλοῖς ὄντων καθεκτῶν, ἀλλὰ μοναρχίας δεομένων, ὁ θεὸς ἐξ- 20
⟨αγ⟩αγεῖν καὶ μεταστῆσαι τὸν μόνον ἐμποδὼν ὄντα τῷ κρατεῖν δυναμένῳ
βουλόμενος, ἀπέκοψε τὴν τύχην ἐκείνην, καίπερ ἐγγυτάτω τοῦ μὴ λαθεῖν
8 τὸν Βροῦτον ἀφικομένην. μέλλοντος γὰρ αὐτοῦ μάχεσθαι, πρὸ μιᾶς ἡμέρας 254 Z¹
ὀψὲ Κλώδιός τις ἐκ τῶν πολεμίων αὐτόμολος ἧκεν ἀγγέλλων, ὅτι διεφθαρ-
μένον ᾐσθημένοι τὸν στόλον οἱ περὶ Καίσαρα σπεύδουσι διαγωνίσασθαι. 25
f 9 ταῦτα λέγων ὁ ἄνθρωπος οὐκ εἶχε πίστιν οὐδ' εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ Βρούτῳ, 96 S
καταφρονηθεὶς παντάπασιν ὡς μηδὲν ἀκηκοὼς ὑγιές, ἢ τὰ ψευδῆ πρὸς
χάριν ἀπαγγέλλων.

1 c. 47, 1. 2 App. b. c. 4, 121, 508—122, 513 Cass. Dio 47, 47, 3. 4 || **5** App. b. c. 4, 115, 479—116, 488 Cass. Dio 47, 47, 4 || **10** App. b. c. 4, 122, 513. 515 Cass. Dio 47, 47, 4. 5 || **19** cf. infra c. 55, 2

[**ΛPQZ**] **1** *καὶ τοῖς* Rei. || **4** *κατεμπίμπλαντο* **P** *κατεπίπλατο* **Q** || **6** *ἧκον ἀγγελίαι* **ΛP** || **7** *παρὰ Καίσαρος* del. Zie. ut nata ex nota marginali *περὶ καίσαρος* ad v. 21 adscripta; 'iussu Caesaris' interpretatur Vogel *πρὸς Καίσαρα* Sch. *ἐπικουρίαν* Latte || **9** *καὶ τῶν ἱστίων* **QZ** || **11** *ἡμέρα μιᾶ* **C**: *μιᾶ ἡμέρα* || **15** *εἰς* – **16** *ἱδρυμένος* om. **P** || **17** *τῶ δὲ* **F**a (sed. s. s. *ὁ*): *τὸ δὲ* || **20** *μοναρχίας* Anon.: *μοναρχιῶν* || **21** *ἐξάγειν*: corr. Zie. | *ὄντα*] *εἶναι* **ZC** | *δυνάμενον* **PQZ** || **22** *ἀπέκρυψε* Cor. || **23** *ἀφικομένου* vel *-νω* **Q** || **24** *ἀγγέλλων* om. **Q** || **27** *τὰ* del. Zie.

48. Ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ νυκτὶ πάλιν φασὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὸ φάσμα τῷ a.42
Βρούτῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιδειξάμενον ὄψιν, οὐδὲν εἰπεῖν ἀλλ' οἴχεσθαι.
Πόπλιος δὲ Βολούμνιος (HRR II 52), ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ συνεστρατευ- 2
μένος ἀπ' ἀρχῆς Βρούτῳ, τοῦτο μὲν οὐ λέγει τὸ σημεῖον, μελισσῶν δέ 1007
5 φησι τὸν πρῶτον ἀετὸν ἀνάπλεων γενέσθαι, καὶ τῶν ταξιάρχων τινὸς ἀπ' 3
αὐτομάτου τὸν βραχίονα μύρον ῥόδινον ἐξανθεῖν, καὶ πολλάκις ἐξαλεί-
φοντας καὶ ἀπομάττοντας μηδὲν περαίνειν, καὶ πρὸ τῆς μάχης αὐτῆς 4
ἀετοὺς δύο συμπεσόντας ἀλλήλοις ἐν μεταιχμίῳ τῶν στρατοπέδων μάχε-
σθαι, καὶ σιγὴν ἄπιστον ἔχειν τὸ πεδίον, θεωμένων ἁπάντων, εἶξαι δὲ
10 καὶ φυγεῖν τὸν κατὰ Βροῦτον. ὁ δ' Αἰθίοψ περιβόητος γέγονεν, ὁ τῆς 5
πύλης ἀνοιχθείσης ἀπαντήσας τῷ φέροντι τὸν ἀετὸν καὶ κατακοπεὶς ταῖς
μαχαίραις ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν οἰωνισαμένων.

255 Z[1] **49.** Προαγαγὼν δὲ τὴν φάλαγγα καὶ καταστήσας ἐναντίαν τοῖς πολε- b
μίοις, ἐπεῖχε πολὺν χρόνον· ὑποψίαι γὰρ αὐτῷ καὶ μηνύσεις κατά τινων
15 προσέπιπτον ἐπισκοποῦντι τὸ στράτευμα, καὶ τοὺς ἱππέας ἑώρα μάχης 2
ἄρχειν οὐ πάνυ προθύμους ὄντας, ἀλλ' ἀεὶ προσμένοντας τὸ τῶν πεζῶν
ἔργον. εἶτ' ἐξαίφνης ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ τετιμημένος ἐπ' ἀνδρείᾳ δια- 3
πρεπῶς παρὰ τὸν Βροῦτον αὐτὸν ἐξιππασάμενος μεταβάλλεται πρὸς τοὺς
πολεμίους· Καμουλᾶτος δ' ἐκαλεῖτο. τοῦτον ἰδὼν ὁ Βροῦτος ἤλγησεν 4
20 ἰσχυρῶς, καὶ τὰ μὲν ὑπ' ὀργῆς, τὰ δὲ φόβῳ μείζονος μεταβολῆς καὶ προ-
δοσίας, εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἦγεν εἰς ὥραν ἐνάτην, τοῦ ἡλίου κατα- c
φερομένου. καὶ τῷ μὲν καθ' αὑτὸν ἐκράτησε μέρει καὶ προῆλθεν, ὑποχω- 5
ροῦντι τῷ ἀριστερῷ τῶν πολεμίων ἐγκείμενος, καὶ συνεπέρρωσαν οἱ
97 S ἱππεῖς, ἅμα τοῖς πεζοῖς ἐμβαλόντες τεταραγμένοις· τὸ δ' ἕτερον κέρας, ὡς 6
25 μὴ κυκλωθείη τῶν ἡγεμόνων ἀντιπαρεξαγόντων, πλήθει δὲ λειπόμενον,
διεσπᾶτο μέσον, καὶ γιγνόμενον ἀσθενὲς οὐκ ἀντεῖχε τοῖς ἐναντίοις, ἀλλ'
ἔφευγε πρῶτον. οἱ δὲ τοῦτο διακόψαντες εὐθὺς ἐκυκλοῦντο τὸν Βροῦτον, 7

1 cf. c. 36 et ibi l. l. || **7** App. b. c. 4, 128, 532 Cass. Dio 47, 48, 4 || **10** App. b. c. 4, 134, 566 Flor. 2, 17, 7 Iul. Obs. 70 || **13** c. 49 App. b. c. 4, 128, 532—129, 541 Cass. Dio 47, 48, 4. 5

[ΛPQZ] **1** φησὶν Q || **3** βουλούμνιος PV[b] βουλόμενος M[b] || **5** φασι Z || **6.7** ἐξαλείφοντα καὶ ἀπομάττοντα Cor. || **7–10** excerpsit Zon. 10, 20 || **9** ἔχειν ἄπιστον C || **10** Αἰθίοψ nimirum servus, αἰθίοψ editores Appiani avem eam esse, ni fallor, opinati; αἰθίωψι L[1] || **13** προσαγαγών: corr. Br. || **14** ἐπῆγε Q | αὐτὸν Q || **15** καὶ σκοποῦντι P || **17** ἀνδρία QZ || **19** καμουλάτος Q || **20** ὑπ' Cor.: ἀπ' | φόβῳ om. Q || **25** δὲ del. Cor. | λειπόμενον F[a] Cor.: λειπομένων || **26** διεσπάσατο P (unde elicias διέσπαστο); διεσπάσθη C | τὸ μέσον ΛQZ || **27** ἔφυγε Q | ἐκύκλουν Q

a. 42 αὐτὸν μὲν ὅσα καὶ στρατηγικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀρετῆς ἔργα καὶ χειρὶ
καὶ γνώμῃ παρὰ τὰ δεινὰ πρὸς τὸ νικᾶν ἀποδεικνύμενον, ᾧ δὲ πλέον ἔσχε
d 8 τῇ προτέρᾳ μάχῃ, τούτῳ βλαπτόμενον. τῶν μὲν γὰρ πολεμίων τὸ νικηθὲν
εὐθὺς ἀπωλώλει τότε· τῶν δὲ Κασσίου τραπέντων ὀλίγοι διεφθάρησαν, οἱ
δὲ σῳζόμενοι τῷ προηττῆσθαι περιδεεῖς ὄντες, ἀνέπλησαν ἀθυμίας καὶ 5
9 ταραχῆς τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος. ἐνταῦθα καὶ Μᾶρκος ὁ Κάτωνος 256 Z¹
υἱός, ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ γενναιοτάτοις τῶν νέων ταττόμενος, οὐκ εἶξε
καταπονούμενος οὐδ' ἔφυγεν, ἀλλὰ χρώμενός τε τῇ χειρὶ καὶ φράζων
ὅστις εἴη καὶ πατρόθεν ⟨ἑαυτὸν⟩ ὀνομάζων, ἔπεσεν ἐπὶ πολλοῖς τῶν
10 πολεμίων νεκροῖς. ἔπιπτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ κράτιστοι, τοῦ Βρούτου 10
προκινδυνεύοντες.

e **50.** Ἦν δέ τις Λουκίλλιος ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τοῖς ἑταίροις. οὗτος ὁρῶν
βαρβάρους τινὰς ἱππέας ἐν τῇ διώξει τῶν μὲν ἄλλων οὐδένα ποιουμένους
λόγον, ἐλαύνοντας δὲ ῥύδην ἐπὶ τὸν Βροῦτον, ἔγνω παρακινδυνεύσας ἐμ-
2 ποδὼν αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ μικρὸν ὑπολειφθεὶς αὐτὸς ἔφη Βροῦτος εἶναι, 15
καὶ πιθανὸς ἦν πρὸς Ἀντώνιον δεόμενος ἄγειν ἑαυτόν, ὡς Καίσαρα δεδοι-
3 κώς, ἐκείνῳ δὲ θαρρῶν. οἱ δ' ἀσπασάμενοι τὸ εὕρημα καὶ τύχῃ τινὶ θαυ-
μαστῇ κεχρῆσθαι νομίζοντες, ἦγον τὸν ἄνδρα σκότους ἤδη, προπέμψαντες
4 ἐξ αὑτῶν τινας ἀγγέλους παρὰ τὸν Ἀντώνιον. αὐτός τ' οὖν ἡσθεὶς ἀπήντα
f τοῖς ἄγουσι, καὶ τῶν ἄλλων οἱ πυνθανόμενοι ζῶντα Βροῦτον κομίζεσθαι 20
συνετρόχαζον, οἱ μὲν ἐλεεινὸν ἡγούμενοι τῆς τύχης, οἱ δὲ τῆς δόξης ἀν- 98 S
5 άξιον, ἄγραν βαρβάρων ὑπὸ φιλοψυχίας γενόμενον. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν,
ὁ μὲν Ἀντώνιος ὑπέστη διαπορῶν ὅπως χρὴ δέξασθαι τὸν Βροῦτον, ὁ δὲ
1008 Λουκίλλιος προσαχθεὶς μάλα τεθαρρηκότως „Μᾶρκον μὲν" εἶπε „Βροῦ- 257 Z¹
τον Ἀντώνιε οὐδεὶς ᾕρηκεν οὐδ' ἂν ἕλοι πολέμιος· μὴ τοσοῦτον ἡ τύχη 25
6 κρατήσειε τῆς ἀρετῆς. ἀλλ' ἐκεῖνος εὑρεθήσεται ζῶν ἤ που καὶ νεκρὸς

6 c. 49, 9 exscripsit Zon. 10, 20; cf. Plut. Cat. min. 73, 5 App. b. c. 4, 135, 571 Vell. 2, 71, 2 || **12** c. 50 excerpsit Zon. 10, 20; cf. Plut. Ant. 69, 2 App. b. c. 4, 129, 542—545

[ΛPQZ] **1** ⟨μυρί'⟩ vel ⟨θαυμασθ'⟩ ὅσα Zie. | καὶ στρατηγικῆς om. L¹, στρατηγικῆς add. L² || **3** τοῦτο P || **4** ἀπολώλει L¹QZ || **7** ταττόμενος – **8** ἔφυγεν Zon.: μαχόμενος καὶ καταπον. οὐκ ἔφ. οὐδ' εἶξεν codd. || **8** τε om. Zon. || **9** ἑαυτὸν add. Zie. 78 ex Zon. cl. Cat. min. || **9.10** τῶν πολ. νεκρ. Zon.: νεκρ. τ. πολ. codd. || **11** περικινδυνεύοντες L¹ || **14** ῥύβδην P || **15** γενέσθαι om. Q || **16** ὡς τάχα τὸν Κ. Zon. || **17** εὕρεμα Q || **18** σκότους ⟨ὄντος⟩ Li. cl. p. 177, 12 || **23** ἐπέστη Cor., sed Phoc. 9, 2 al. cft. Sint. ἀπήντα σὺν ἐπιστάσει . . . ὅπως Βροῦτον ὑποδέξαιτο App. 543 || **24** τεθαρρηκώς: em. Naber | εἰπεῖν ΛPQ || **24.25** Βροῦτον Ἀντώνιε Zon.: Ἀντ. βρ. codd. || **25.26** κρατήσειεν ἡ τύχη Zon. || **26** εὑρ. δὲ ζῶν ἐκ. Zon.

ἀξίως κείμενος ἑαυτοῦ. ἐγὼ δὲ τοὺς σοὺς στρατιώτας παρακρουσά- a.42
μενος ἥκω, παθεῖν οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ τῶν ἀνηκέστων παραιτούμενος.''
ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Λουκιλλίου καὶ πάντων ἐκπλαγέντων, Ἀντώνιος πρὸς 7
τοὺς κομίσαντας αὐτὸν ἀποβλέψας, ,,ἦπου χαλεπῶς'' εἶπεν ,,ὦ συστρα-
5 τιῶται φέρετε τῇ ἁμαρτίᾳ, περιυβρίσθαι δοκοῦντες. ἀλλ' εὖ ἴστε κρείτ- 8
τονα τῆς ζητουμένης ἄγραν ᾑρηκότες. πολέμιον γὰρ ζητοῦντες, ἥκετε b
φίλον ἡμῖν κομίζοντες· ὡς ἐγὼ Βρούτῳ μὲν οὐκ οἶδα μὰ τοὺς θεοὺς ὅ τι
ἂν ἐχρησάμην ζῶντι, τοιούτων δ' ἀνδρῶν φίλων τυγχάνοιμι μᾶλλον ἢ
πολεμίων.'' ταῦτ' εἰπὼν καὶ τὸν Λουκίλλιον ἀσπασάμενος, τότε μὲν ἑνὶ 9
10 τῶν φίλων συνέστησεν, ὕστερον δὲ χρώμενος εἰς πάντα πιστῷ καὶ βεβαίῳ
διετέλεσε.

51. Βροῦτος δὲ διαβάς τι ῥεῖθρον ὑλῶδες καὶ παράκρημνον ἤδη σκό-
τους ὄντος οὐ πολὺ προῆλθεν, ἀλλ' ἐν τόπῳ κοίλῳ καὶ πέτραν ἔχοντι
μεγάλην προκειμένην καθίσας, ὀλίγων περὶ αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ φίλων
15 ὄντων, πρῶτα μὲν ἀποβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρων ὄντα μεστόν,
ἀνεφθέγξατο δύο στίχους, ὧν τὸν ἕτερον Βολούμνιος ἀνέγραψε (Eur. c
Med. 332).

Ζεῦ, μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν,

258 Z¹ τοῦ δ' ἑτέρου φησὶν ἐπιλαθέσθαι (HRR II 53). μετὰ δὲ μικρὸν τῶν ἐν 2
20 τῇ μάχῃ πρὸ αὐτοῦ πεσόντων ἑταίρων ἕκαστον ὀνομάζων, μάλιστα τῇ
99 S Φλαβίου μνήμῃ καὶ τῇ Λαβεῶνος ἐπεστέναξεν· ἦν δ' αὐτοῦ πρεσβευτὴς ὁ
Λαβεών, ὁ δὲ Φλάβιος ἔπαρχος τῶν τεχνιτῶν. ἐν τούτῳ δέ τις, αὐτός τε 3
διψήσας καὶ τὸν Βροῦτον ὁρῶν ὁμοίως ἔχοντα, λαβὼν κράνος ἐπὶ τὸν
ποταμὸν κατέδραμε. ψόφου δὲ κατὰ θάτερα προσπεσόντος, Βολούμνιος
25 προῆλθε κατοψόμενος καὶ σὺν αὐτῷ Δάρδανος ὁ ὑπασπιστής. ἐπανελθόν- 4 d
τες δὲ μετὰ μικρὸν ἠρώτησαν περὶ τοῦ πόματος. ἠθικῶς δὲ σφόδρα μει-
διάσας ὁ Βροῦτος πρὸς τὸν Βολούμνιον ,,ἐκπέποται'' εἶπεν, ,,ἀλλ' ἕτερον

12 c. 51—52 App. b. c. 4, 130, 546. 547. 131, 551. 552 Cass. Dio 47, 49, 1. 2 Liv. per. 124 Vell. 2, 70, 4. 5 Flor. 2, 17, 14 Oros. 6, 18, 16 de vir. ill. 82, 6; pauca excerpsit Zon. 10, 20

[**ΛPQZ**] **5** τὴν ἁμαρτίαν Cor. (τὴν ἀπάτην Zon.) | δοκοῦντες; **P** || **6** ἄγρας codd. et Zon.: corr. Zie., cf. et App. 545 | εἰρηκότες **P**¹ εὑρηκότες **L**²**P**² || **9** ἑνὶ] τινι App. || **12** ὑλῶδες] Pyrrh. 21, 7 cft. Sint. ἰλυῶδες Cor. δινῶδες F. W. Schmidt χωρίον ὑλῶδες Zon. || **15** πρῶτον **F**ᵃ**C** || **16** τὸ ἕτερον **P** | βουλούμνιος **PC** et postea || **18** λάθῃ **C** Zon. cum libris Eur. || **20** τῇ²] τοῦ **CM** || **21** φαβίου **P** et postea | καὶ τοῦ **C** || **26** πώματος **P**

a.42 ὑμῖν κομισθήσεται.'' πεμφθεὶς δ' ὁ αὐτὸς ἐκινδύνευσεν ὑπὸ τῶν πολε-
5 μίων ἁλῶναι, καὶ μόλις ἐσώθη τετρωμένος. εἰκάζοντι δ' αὐτῷ μὴ πολλοὺς
ἐν τῇ μάχῃ τεθνάναι, Στατύλλιος ὑπέστη διὰ τῶν πολεμίων ἐκπαισάμενος
(ἄλλως γὰρ οὐκ ἦν) κατόψεσθαι τὸ στρατόπεδον καὶ πυρσὸν ἄρας, ἄνπερ
6 εὕρῃ τἀκεῖ σῳζόμενα, πάλιν ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτόν. ὁ μὲν οὖν πυρσὸς 5
ἤρθη τοῦ Στατυλλίου παρελθόντος εἰς τὸ στρατόπεδον, ὡς δ' οὐκ ἐπανῄει
e χρόνῳ πολλῷ, Βροῦτος εἶπεν· ,,ἂν ζῇ Στατύλλιος, ἀφίξεται.'' συνέβη
δ' αὐτὸν ἐπανερχόμενον ἐμπεσεῖν εἰς τοὺς πολεμίους καὶ διαφθαρῆναι.

52. *Προϊούσης δὲ τῆς νυκτός, ἀποκλίνας ὡς ἔτυχε καθεζόμενος πρὸς* 259Z[1]
οἰκέτην ἑαυτοῦ Κλεῖτον ἐλάλει. σιωπῶντος δὲ τοῦ Κλείτου καὶ δακρύον- 10
τος, αὖθις ἐπισπασάμενος τὸν ὑπασπιστὴν Δάρδανον, ἰδίᾳ τινὰς αὐτῷ
2 προσέφερε λόγους. τέλος δὲ τὸν Βολούμνιον αὐτὸν Ἑλληνιστὶ τῶν λόγων
καὶ τῆς ἀσκήσεως ὑπεμίμνησκε, καὶ παρεκάλει τῇ χειρὶ συνεφάψασθαι
3 τοῦ ξίφους αὐτῷ καὶ συνεπερεῖσαι τὴν πληγήν. τοῦ δὲ Βολουμνίου διωσα-
f μένου καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἐχόντων, εἰπόντος δέ τινος ὡς δεῖ μὴ μένειν 15
ἀλλὰ φεύγειν, ἐξαναστὰς ,,πάνυ μὲν οὖν'' ἔφη ,,φευκτέον, ἀλλὰ διὰ τῶν
4 χειρῶν, οὐ διὰ τῶν ποδῶν''. ἐμβαλὼν δὲ τὴν δεξιὰν ἑκάστῳ μάλα φαι-
δρός, ἥδεσθαι μὲν ἔφη μεγάλην ἡδονήν, ὅτι τῶν φίλων αὐτὸν οὐδεὶς ἐψεύ- 1008
5 σατο· τῇ τύχῃ δ' ἐγκαλεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἑαυτὸν δὲ τῶν νενικηκότων
1009 μακαριώτερον νομίζειν, οὐκ ἐχθὲς οὐδὲ πρώην μόνον ἀλλὰ καὶ νῦν, ἀπο- 20
λείποντα δόξαν ἀρετῆς, ἣν οὔθ' ὅπλοις οὔτε χρήμασιν ἀπολείψουσιν οἱ
κεκρατηκότες, ὡς μὴ δοκεῖν, ὅτι δικαίους ἄνδρας ἄδικοι καὶ κακοὶ χρη-
6 στοὺς ἀπολέσαντες οὐ προσηκόντως ἄρχουσι. δεηθεὶς δὲ καὶ παρακαλέσας
σῴζειν ἑαυτούς, ἀνεχώρησεν ἀπωτέρω μετὰ δυεῖν ἢ τριῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ
7 Στράτων ὁ ἀπὸ λόγων ῥητορικῶν γεγονὼς αὐτῷ συνήθης. καὶ τοῦτον 25
ἔγγιστα παραστησάμενος ἑαυτῷ, καὶ τὸ ξίφος γυμνὸν ἐπὶ τῆς λαβῆς ταῖς
8 χερσὶν ἀμφοτέραις ἐρείσας καὶ περιπεσών, ἐτελεύτησεν. οἱ δέ φασιν οὐκ
b αὐτὸν ἀλλὰ τὸν Στράτωνα, πολλὰ πάνυ τοῦ Βρούτου δεηθέντος, ἀποστρέ-
ψαντα τὴν ὄψιν ὑποστῆσαι τὸ ξίφος, ἐκεῖνον δὲ ῥύμῃ προσβαλόντα τὸ στέρ-
νον καὶ διώσαντα συντόμως ἀποθανεῖν. 30

53. *Τοῦτον δὲ τὸν Στράτωνα Μεσσάλας, ἑταῖρος ὢν Βρούτῳ, Καίσαρι* 260Z[1]

[**ΛPQZ**] **1** *ἡμῖν* **Q** || **3** *διεκπαισάμενος* Cor. cl. Sert. 21, 6 || **6** *τοῦ* om. **Q** | *οὐκέτ' ἐπανῄει* **PQZ** || **10** *δακρύων* **Q** || **14** *αὐτοῦ* **Q** || **16** *ἐξαναστάντας* **P** | *ἀλλὰ* – **17** *ποδῶν* Zon.: *ἀλλ' οὐ διὰ τῶν ποδῶν, ἀλλὰ δ. τ. χειρῶν* codd., nisi quod *ἀλλ'* om. **P** cf. Zie. 79 || **17** *φαιδρῶς* **QZ** *φαιδρὼς* **P** || **18** *αὐτὸν* om. **Z** || **19** *τύχῃ διεγκαλεῖν* **LP** || **21** *ἀπαλείψουσιν* **L**[2] Cor. || **24** *δύο* **L**, inter *δυοῖν* et *δυεῖν* fluctuant cet. | *ἐν οἷς*] *ὧν* **Λ**

διαλλαγεὶς ἐπὶ σχολῆς ποτε προσήγαγε, καὶ δακρύσας εἶπεν· „οὗτός ἐστιν ὦ Καῖσαρ ὁ ἀνήρ, ὁ τῷ ἐμῷ Βρούτῳ τὴν τελευταίαν ὑπουργήσας χάριν.“ ἀποδεξάμενος οὖν ὁ Καῖσαρ ἔσχεν αὐτὸν ἔν τε τοῖς πόνοις καὶ ἐν 2 τοῖς περὶ Ἄκτιον ἀγῶσιν ἕνα τῶν περὶ αὐτὸν ἀγαθῶν γενομένων Ἑλλήνων.
5 αὐτὸν δὲ τὸν Μεσσάλαν λέγουσιν ὕστερον ἐπαινούμενον ὑπὸ Καίσαρος, 3 ὅτι καίπερ ἐν Φιλίπποις πολεμιώτατος αὐτοῖς γενόμενος διὰ Βροῦτον, ἐν Ἀκτίῳ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχεν, „ἐγώ τοι“ φάναι „ὦ Καῖσαρ c ἀεὶ τῆς βελτίονος καὶ δικαιοτέρας [τιμῆς καὶ] μερίδος ἐγενόμην.“

Τὸν δὲ Βροῦτον ὁ Ἀντώνιος ἀνευρὼν τεθνηκότα, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυ- 4
10 τελεστάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν· ὕστερον δὲ τὴν
101S φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος, ἀπέκτεινε τὸν ὑφελόμενον. τὰ δὲ λείψανα πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Βρούτου Σερβιλίαν ἀπέπεμψε.

Πορκίαν δὲ τὴν Βρούτου γυναῖκα Νικόλαος ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ (FGrH 5 90 F 99) καὶ Οὐαλέριος Μάξιμος (4, 6, 5) βουλομένην ἀποθανεῖν, ὡς οὐ-
15 δεὶς ἐπέτρεπε τῶν φίλων, ἀλλὰ προσέκειντο καὶ παρεφύλαττον, ἐκ τοῦ d πυρὸς ἀναρπάσασαν ἄνθρακας καταπιεῖν, καὶ τὸ στόμα [συγκλείσασαν καὶ]
261Z' μύσασαν, οὕτω διαφθαρῆναι. καίτοι φέρεταί τις ἐπιστολὴ Βρούτου πρὸς 6 τοὺς φίλους, ἐγκαλοῦντος αὐτοῖς καὶ ὀλοφυρομένου περὶ τῆς Πορκίας ὡς ἀμεληθείσης ὑπ' αὐτῶν καὶ προελομένης διὰ νόσον καταλιπεῖν τὸν βίον.
20 ἔοικεν οὖν ὁ Νικόλαος ἠγνοηκέναι τὸν χρόνον, ἐπεὶ τό γε πάθος καὶ τὸν 7 ἔρωτα τῆς γυναικὸς καὶ τὸν τρόπον τῆς τελευτῆς ὑπονοῆσαι δίδωσι καὶ τὸ ἐπιστόλιον, εἴπερ ἄρα τῶν γνησίων ἐστίν.

54 (1). Πολλῶν τοίνυν τοῖς ἀνδράσιν ὑπαρξάντων καλῶν, ἐν τοῖς πρώ- e (Σύγκρισις) τοις δὲ τοῦ μεγίστους ἐλαχίσταις ἀφορμαῖς γενέσθαι, τοῦτο τῷ Δίωνι
25 κάλλιστόν ἐστιν. οὐ γὰρ εἶχε τὸν ἀμφισβητοῦντα, καθάπερ ὁ Βροῦτος 2 Κάσσιον, ἄνδρα πρὸς μὲν ἀρετὴν καὶ δόξαν οὐχ ὁμοίως ἀξιόπιστον, εἰς

9 Plut. Ant. 22, 6—8 App. b. c. 4, 135, 568 Cass. Dio 47, 49, 2 Val. Max. 5, 1, 11 (Suet. Aug. 13, 1) || 13 Plut. Cat. min. 73, 6 App. b. c. 4, 136, 574 Cass. Dio 47, 49, 3 Polyaen. 8, 32 Martial. 1, 42; sed cf. Cic. ad Brut. 9, 17 (1, 9). 9, 25 (1, 17), 7

[ΛPQZ] 1 ⟨δὲ⟩ διαλλαγεὶς Zie. || 3 αὐτὸν post οὖν pon. C | ante πόνοις aliquid velut καθ' ἡμέραν excidisse putat Zie. ⟨ἄλλοις⟩ Li. || 5 μεσσάλα L[1] || 6 αὐτῷ Zie. || 7 τοι Sch.: σοι || 8 τιμῆς καὶ del. Am. et Rei., qui et τομῆς || 9 δὲ om. L[1] | εὑρὼν Q (ἀνευρὼν et App. Zon.) || 13 τὴν] τοῦ PDM τὴν τοῦ C || 15 ἐπέτρεψε L[1] || 16 ἀναρπάσασαν Woelfflin: ἀνασπάσασαν ΛPZC ἀνασπῶσαν Q ἁρπάσασα App. Zon. Pol. | ἄνθρακα Herw. (et Cass. D.), sed ἄνθρακας et Zon. τῶν ἀνθράκων App. Pol. *carbones* Val. Max. *favillas* Mart. | συγκλείσασαν καὶ ut glossam del. Zie. || 24 τοῦ Anon.: τοὺς ΛPB τὸ QZ | ἐν ἐλαχίσταις Z | τούτωι τῶι PAV[b]F[a] || 25 κάλλιον Herw.

δὲ τὸν πόλεμον οὐκ ἐλάττονας τόλμῃ καὶ δεινότητι καὶ πράξει συμβολὰς
3 *παρασχόμενον, ᾧ γε καὶ τοῦ παντὸς ἔργου προσποιοῦσιν ἔνιοι τὴν ἀρχήν,*
ἡγεμόνα τῆς ἐπὶ Καίσαρα γνώμης τοῦτον ἀτρεμοῦντι Βρούτῳ γενέσθαι
4 *λέγοντες. Δίων δ' ὥσπερ ὅπλα καὶ πλοῖα καὶ στρατιωτικὴν δύναμιν,*
οὕτω καὶ φίλους καὶ συνεργοὺς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν αὐτὸς ἑαυτῷ φαίνεται 102 S
f 5 *κτησάμενος. οὐ μὴν οὐδ' ὡς Βροῦτος ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τοῦ* 6
πολέμου πλοῦτον ἔσχε καὶ δύναμιν, οὕτω καὶ Δίων, ἀλλὰ τῷ πολέμῳ
προεισήνεγκεν αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον, ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθε-
6 *ρίας τοῖς τῆς φυγῆς ἐφοδίοις προκαταχρησάμενος. ἔτι δὲ Βροῦτος μὲν* 9
1010 *καὶ Κάσσιος, οὐκ ὂν ἀσφαλὲς ἡσυχίαν ἄγειν ἐκπεσοῦσι τῆς πατρίδος* 262 Z^1
[Ῥώμης], ἀλλ' ὠφληκόσι δίκην θανάτου καὶ διωκομένοις, ἀναγκαίως εἰς
τὸν πόλεμον κατέφυγον, καὶ τὰ σώματα τοῖς ὅπλοις παρακαταθέμενοι,
7 *διεκινδύνευσαν ὑπὲρ αὑτῶν τὸ πλέον ἢ τῶν πολιτῶν· Δίων δ' ἀδεέστερον*
⟨ἐν⟩ τῇ φυγῇ τοῦ φυγαδεύσαντος τυράννου καὶ ἥδιον διάγων, ἀνέρριψεν
ἑκὼν κίνδυνον τοσοῦτον ἐπὶ τῷ σῶσαι Σικελίαν. 15

55 (2). *Καὶ μὴν οὐχ ὅμοιον Διονυσίου Συρακοσίοις καὶ Καίσαρος*
ἀπαλλαγῆναι Ῥωμαίοις. ὁ μὲν γὰρ οὐδ' ἠρνεῖτο τύραννος εἶναι, κακῶν τε
b 2 *μυρίων ἐμπεπλήκει Σικελίαν· ἡ δὲ Καίσαρος ἀρχὴ συνισταμένη μὲν οὐκ*
ὀλίγα τοῖς ἐναντιουμένοις πράγματα παρέσχε, δεξαμένοις δὲ καὶ κρατη-
θεῖσιν ὄνομα καὶ δόκησις ἐφάνη μόνον, ἔργον δ' ἀπ' αὐτῆς οὐδὲν ὠμὸν 20
οὐδὲ τυραννικὸν ὑπῆρξεν, ἀλλὰ καὶ δεομένοις ἔδοξε τοῖς πράγμασι μον-
3 *αρχίας ὥσπερ πρᾳότατος ἰατρὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαίμονος δεδόσθαι. διὸ*
Καίσαρα μὲν εὐθὺς ἐπόθησεν ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ὥστε χαλεπὸς γενέσθαι
καὶ ἀπαραίτητος τοῖς ἀπεκτονόσι, Δίωνα δ' ἡ Διονυσίου πάρεσις ἐκ

21 cf. supra c. 47, 7

[**ΛPQZ**] **1** *ἐλάττονα* **Q** | *συμβουλὰς* **PC** || **2** *ἔργον* **PBF**^{a} || **3** *ἀτρεμοῦντι* Anon.: *ἀτρεμοῦντα* | *βροῦτον* **Q** || **5** *καὶ*^{1} om. **Q** | *ἑαυτῷ* **C** Sol.: *ἑαυτοῦ* cet. *δι' ἑ.* Rei. *ἀφ' ἑ.* Baehr || **7** *οὕτω καὶ Δίων* del. Zie. || **8** *προσήνεγκεν* **PZ** | *ἑαυτοῦ*] rursus incipit **H** || **9.10** *βρούτω . . . κασσίω* **Q** et s. s. **H** || **10** *ὂν*] *ἦν* **L**^{1}**B** et ante ras. **H** *ἂν* **M**^{b} | *τῆς πατρίδος* Zie.: *τῆς πατρίδος ῥώμης* **QZ** *τῆι τῆς πατρίδος ῥώμης* **P** *τῆς ῥώμης* **Λ** editt. || **11** *ἀλλ'*] *καὶ* Steph. || **12** *τὸ σῶμα* **L**^{1}**H**^{1} || **14** *ἐν* add. Br. | *ἡδίων* **ZC** | *διάγων* om. **L**^{1}**H**^{1} || **15** *τὸ σῶσαι* **PH** *τὸ σῶμα* **Q** || **16** *Συρακοσίοις*] cf. ad p. 94, 17 | *καὶ* Ri.: *ἢ* || **17** *ῥωμαίους* **F**^{a}, unde et de *Συρακοσίους* cogitavit Sint. | *οὔτ'* Zie. || **18** *ἀλκὴ* **P** || **21** *καὶ* om. **P** | *ἔδοξε* **Z**: *ἔδειξε* || **22** *ὥσπερ πρᾳότατος* Zie.: *ὡς πρα-ότατος ὥσπερ* **QL**^{2}**AD** *ὁ πραότατος ὥσπερ* **L**^{1}**HZ** *οὐ πραότητος ὥσπερ* **P** *πραότα-τος ὥσπερ* inde a Iuntina editt.

Συρακουσῶν καὶ τὸ μὴ κατασκάψαι τοῦ προτέρου τυράννου τὸν τάφον ἐπαίτιον μάλιστα πρὸς τοὺς πολίτας ἐποίησεν.

263 Z¹ **56** (3). Ἐν αὐταῖς τοίνυν ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν, ὁ μὲν Δίων ἄμεμ- c πτος γέγονε στρατηγός, ὧν μὲν αὐτὸς ἐβουλεύετο, τοῖς πράγμασιν ἄριστα 5 χρώμενος, ἃ δ' ἐπταίσθη δι' ἑτέρους, ἀναλαβὼν καὶ μεταστήσας ἐπὶ τὸ 103 S βέλτιον· ὁ δὲ Βροῦτος τὸν ἔσχατον ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὅλων οὐθ' ὑποστῆναι 2 δοκεῖ φρονίμως, οὔτε σφαλεὶς ἐπανόρθωσιν εὑρεῖν, ἀλλ' ἀπεῖπε καὶ προεῖτο τὰς ἐλπίδας, οὐδ' ὅσον Πομπήϊος ἐπιτολμήσας τῇ τύχῃ· καὶ 3 ταῦτα πολλῆς μὲν αὐτόθι λειπομένης ἐλπίδος ἐν τοῖς ὅπλοις, ταῖς δὲ 10 ναυσὶ κρατῶν πάσης βεβαίως τῆς θαλάσσης.

Ὃ δὲ μέγιστόν ἐστιν ὧν ἐγκαλοῦσι Βρούτῳ, τὸ σωθέντα τῇ Καίσαρος 4 χάριτι καὶ σώσαντα τῶν συνεαλωκότων ὅσους ἐβούλετο καὶ φίλον νομι- d ζόμενον καὶ προτιμηθέντα πολλῶν, αὐτόχειρα τοῦ σώσαντος γενέσθαι, τοῦτ' οὐκ ἄν τις εἴποι κατὰ Δίωνος. ἀλλὰ τοὐναντίον οἰκεῖος μὲν ὢν 5 15 Διονυσίῳ καὶ φίλος, ὤρθου τὰ πράγματα καὶ συνδιεφύλαττεν, ἐκπεσὼν δὲ τῆς πατρίδος καὶ ἀδικηθεὶς περὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν οὐσίαν ἀπολέσας, ἐκ προφανοῦς εἰς πόλεμον κατέστη νόμιμον καὶ δίκαιον. ἢ τοῦτ' ἀντιστρέ- 6 φει πρῶτον; ὃ γὰρ εἰς ἔπαινον ὑπάρχει τοῖς ἀνδράσι μέγιστον, ἡ πρὸς τοὺς τυράννους ἀπέχθεια καὶ μισοπονηρία, τοῦτ' εἰλικρινές ἐστι τῷ 20 Βρούτῳ καὶ καθαρόν· ἰδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἐγκαλῶν Καίσαρι, τῆς κοινῆς προ- e εκινδύνευεν ἐλευθερίας. ὁ δ' εἰ μὴ κακῶς ἔπαθεν αὐτός, οὐκ ἂν ἐπολέμησε. 7 καὶ τοῦτο δηλοῦται ταῖς Πλάτωνος ἐπιστολαῖς (3. 4. 7. 8. 13), ἐξ ὧν δῆλός ἐστιν ὡς ἀποβληθεὶς τῆς τυραννίδος, οὐκ ἀποστάς, κατέλυσε 264 Z¹ Διονύσιον. ἔτι Βροῦτον μὲν καὶ Πομπηΐῳ φίλον ἐποίησεν ἐχθρὸν ὄντα 8 25 καὶ πολέμιον Καίσαρι τὸ κοινῇ συμφέρον, ὡς ἔχθρας ὅρῳ καὶ φιλίας ἑνὶ χρώμενον τῷ δικαίῳ· Δίων δὲ πρὸς χάριν ὤρθου πολλὰ Διονύσιον ὅτ' 9 ἦν βέβαιος αὐτῷ, καὶ πρὸς ὀργὴν ἀπιστηθεὶς ἐπολέμησε. διὸ τούτῳ μὲν 10 f οὐδ' οἱ φίλοι πάντες ἐπίστευσαν, ὡς μεταστήσας Διονύσιον οὐκ ἂν βε- βαιώσαιτο τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, πρᾳοτέρῳ τυραννίδος ὀνόματι παραγαγὼν

24 cf. c. 4, 1–4 et ibi l. l.

[**ΛPQZ**] **1** τοῦ om. **Q** τὸν τοῦ **C** || **2** ὑπαίτιον Cor. || **4** ἐβουλεύετο Anon.: ἐβού- λετο (ἐλάβετο Naber) || **5** χρησάμενος **Q** | ἔπταισεν Zie. cl. Crass. 38, 1 || **7** εὗρεν Sol. || **13** σώσαντος Xyl.: σώματος || **14** εἴπῃ **Z** | ὢν **ZAB**: om. **LPQ** et **H**, in quo add. post φίλος m. 2 || **15** διονυσίου **P¹** || **17** προφανοῦς αἰτίας **C** | ἀντιστρέφεις Zie. || **24** βρούτῳ **Q** || **24.25** ἐποίησεν, ἐχθρὸν ὄντα καὶ πολέμιον Καίσαρι, τὸ κ. σ. per- peram dist. Sint. || **26** ὅτι **ΛP** || **27** τοῦτο **P**

11 *τοὺς πολίτας· περὶ δὲ τοῦ Βρούτου ⟨καὶ⟩ τῶν ἐχθρῶν ἦν ἀκούειν, ὅτι*
μόνος τῶν ἐπὶ Καίσαρα συναραμένων ἕνα προὔθετο σκοπὸν ἀπ' ἀρχῆς 104 S
ἄχρι τέλους, τὴν πάτριον ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις πολιτείαν.

1011 **57** (4). *Ἄνευ γε μὴν τούτων ὁ πρὸς Διονύσιον ἀγὼν οὐχ ὅμοιος ἦν*
2 *δήπου τῷ πρὸς Καίσαρα. Διονυσίου μὲν γὰρ οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν κατεφρό-* 5
νησε τῶν συνήθων, ἐν μέθαις καὶ κύβοις καὶ γυναιξὶ τὰς πλείστας ποιου-
3 *μένου διατριβάς· τὸ δὲ τὴν Καίσαρος κατάλυσιν εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι καὶ*
μὴ φοβηθῆναι τὴν δεινότητα καὶ δύναμιν καὶ τύχην, οὗ καὶ τοὔνομα τοὺς
Παρθυαίων καὶ Ἰνδῶν βασιλεῖς οὐκ εἴα καθεύδειν, ὑπερφυοῦς ἦν ψυχῆς
4 *καὶ πρὸς μηθὲν ὑφίεσθαι φόβῳ τοῦ φρονήματος δυναμένης. διὸ τῷ μὲν* 10
ὀφθέντι μόνον ἐν Σικελίᾳ μυριάδες οὐκ ὀλίγαι συνέστησαν ἐπὶ Διονύσιον·
b *ἡ δὲ Καίσαρος δόξα καὶ πεσόντος ὤρθου τοὺς φίλους, καὶ τοὔνομα τὸν*
χρησάμενον ἦρεν ἐκ παιδὸς ἀμηχάνου πρῶτον εὐθὺς εἶναι Ῥωμαίων, ὡς
ἀλεξιφάρμακον τοῦτο πρὸς τὴν Ἀντωνίου περιαψάμενον ἔχθραν καὶ δύνα- 14
5 *μιν. εἰ δὲ φήσει τις ὅτι μεγάλοις μὲν ἀγῶσιν ὁ Δίων ἐξέβαλε τὸν τύραννον,* 265 Z[1]
Καίσαρα δὲ Βροῦτος ἔκτεινε γυμνὸν καὶ ἀφύλακτον, αὐτὸ τοῦτο δεινότη-
τος ἄκρας καὶ στρατηγίας ἦν ἔργον, ἄνδρα τοσαύτην περιβεβλημένον
6 *δύναμιν ἀφύλακτον λαβεῖν καὶ γυμνόν. οὐ γὰρ ἐξαίφνης οὐδὲ μόνος ἢ σὺν*
ὀλίγοις ἐπιπεσὼν ἀνεῖλεν, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ συνθεὶς τὸ βούλευμα καὶ μετὰ
c *πολλῶν ἐπιθέμενος, ὧν οὐδεὶς ἐψεύσατ' αὐτόν· ἢ γὰρ εὐθὺς ἔκρινε τοὺς* 20
7 *ἀρίστους, ἢ τῷ προκρῖναι τοὺς πιστευθέντας ἀγαθοὺς ἐποίησε. Δίων*
δ' εἴτε κρίνας κακῶς ἐπίστευσεν ἑαυτὸν πονηροῖς, εἴτε χρώμενος ἐποίησεν
8 *ἐκ χρηστῶν πονηρούς, οὐδέτερον παθεῖν ἀνδρὶ φρονίμῳ προσῆκον. ἐπι-*
τιμᾷ δὲ καὶ Πλάτων αὐτῷ, τοιούτους ἑλομένῳ φίλους ὑφ' ὧν ἀπώλετο.

58 (5). *Καὶ Δίωνος μὲν τιμωρὸς οὐδεὶς ἐφάνη πεσόντος· ἀλλὰ Βροῦτον* 25
καὶ τῶν πολεμίων Ἀντώνιος μὲν ἔθαψεν ἐνδόξως, Καῖσαρ δὲ καὶ τὰς τιμὰς 105 S

1 cf. c. 8, 6. 29

[*Λ*PQZ] **1** *καὶ* add. Cor. || **3** ⟨*τὸ*⟩ *τὴν* Zie. || **5** *ἂν* del. Zie. || **10** *δυναμένης* PQZ L^2H^2: *γενομένης* L^1H^1 | *δι' ὃ τῶν μὲν* P || **14** *περιαψάμενον* L^1ZH^2: *περιαψαμένων* PQL^2H^1 || **15** *ἐξέβαλλε* P || **17** *ἦν ἔργον ἄκρ. κ. στρ.* Q *ἦν ἄ. κ. σ. ἔργ.* Z || **18.19** *ἢ συνελεῖν ὀλίγοις* L^1H^1 || **19** *ἀνεῖλεν* om. L^1H^1 || **20** *ἐψεύσατ' ἂν αὐτόν* Z || **21** *τῷ*] *τὸ* P | *πιστευθέντας* Cor.: *πιστεύσαντας* || **22** *χρώμενος* ⟨*κακῶς*⟩ si non addendum, certe subaudiendum Zie. | **23** *ἐκ πονηρούς*, sed *πονηροὺς* erasit et in eo spatio *χρηστῶν* scr., ut nunc *πονηροὺς* desit, P | *προσῆκεν* QZ || **24** *Πλάτων*] intercidisse hunc locum in epistulis traditis censet Sol.; immo Plut. dormitaverit loci de Callippo ep. 7 non satis memor

ἐτήρησεν. ἕστηκε γὰρ χαλκοῦς ἀνδριὰς ἐν Μεδιολάνῳ τῆς ἐντὸς Ἄλπεων 2
Γαλατίας. τοῦτον ὕστερον ἰδὼν ὁ Καῖσαρ, εἰκονικὸν ὄντα καὶ χαριέντως
εἰργασμένον, παρῆλθεν· εἶτ' ἐπιστὰς μετὰ μικρὸν ἀκροωμένων πολλῶν d
τοὺς ἄρχοντας ἐκάλει, φάσκων ἔκσπονδον αὐτῶν τὴν πόλιν εἰληφέναι, πο-
5 λέμιον ἔχουσαν παρ' αὐτῇ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὡς εἰκὸς ἠρνοῦντο, καὶ τίνα 3
266 Z¹ λέγοι διαποροῦντες εἰς ἀλλήλους ἀπέβλεψαν. ὡς δ' ἐπιστρέψας ὁ Καῖσαρ
πρὸς τὸν ἀνδριάντα καὶ συναγαγὼν τὸ πρόσωπον, „ἀλλ' οὐχ οὗτος" ἔφη
„πολέμιος ὢν ἡμέτερος ἐνταῦθ' ἕστηκεν;" ἔτι μᾶλλον καταπλαγέντες
ἐσιώπησαν. ὁ δὲ μειδιάσας ἐπῄνεσέ τε τοὺς Γαλάτας, ὡς τοῖς φίλοις καὶ 4
10 παρὰ τὰς τύχας βεβαίους ὄντας, καὶ τὸν ἀνδριάντα κατὰ χώραν μένειν
ἐκέλευσεν.

[ΛPQZ] **1** γὰρ Zie.: δὲ | ⟨αὐτοῦ⟩ χαλκοῦς Zie. [ἀνδριὰς] Kron. cl. c. 1, 1 mor. 170e || **2** χαρίεντα **P** || **7** οὐχ om. **Q** | οὕτως **P** || **8** ὢν ἡμέτερος] ὡς ἡμέρας **P**

1. Ἐμοὶ [μὲν] τῆς τῶν βίων ἅψασθαι μὲν γραφῆς συνέβη δι' ἑτέρους, ἐπιμένειν δὲ καὶ φιλοχωρεῖν ἤδη καὶ δι' ἐμαυτόν, ὥσπερ ἐν ἐσόπτρῳ τῇ ἱστο-
d ρίᾳ πειρώμενον ἁμῶς γέ πως κοσμεῖν καὶ ἀφομοιοῦν πρὸς τὰς ἐκείνων
2 ἀρετὰς τὸν βίον. οὐδὲν γὰρ ἀλλ' ἢ συνδιαιτήσει καὶ συμβιώσει τὸ γινό- 5
μενον ἔοικεν, ὅταν ὥσπερ ἐπιξενούμενον ἕκαστον αὐτῶν ἐν μέρει διὰ τῆς ἱστορίας ὑποδεχόμενοι καὶ παραλαμβάνοντες ἀναθεωρῶμεν

'ὅσσος ἔην οἷός τε' (Hom. Il. 24, 630),

τὰ κυριώτατα καὶ κάλλιστα πρὸς γνῶσιν ἀπὸ τῶν πράξεων λαμβάνοντες.

3 φεῦ φεῦ, τί τούτου χάρμα μεῖζον ἂν λάβοις (Soph. fr. 579) 10

4 ⟨καὶ⟩ πρὸς ἐπανόρθωσιν ἠθῶν ἐνεργότερον; Δημόκριτος μὲν γὰρ (Diels-Kranz, Vorsokr. 68 B 166) εὔχεσθαί φησι δεῖν, ὅπως εὐλόγχων εἰδώλων τυγχάνωμεν, καὶ τὰ σύμφυλα καὶ τὰ χρηστὰ μᾶλλον ἡμῖν ἐκ τοῦ περιέχοντος
e ἢ τὰ φαῦλα καὶ τὰ σκαιὰ συμφέρηται, λόγον οὔτ' ἀληθῆ καὶ πρὸς ἀπεράν- 14
5 τους ἐκφέροντα δεισιδαιμονίας εἰς φιλοσοφίαν καταβάλλων· ἡμεῖς δὲ τῇ 268Z[1]
περὶ τὴν ἱστορίαν διατριβῇ καὶ τῆς γραφῆς τῇ συνηθείᾳ παρασκευάζομεν ἑαυτούς, τὰς τῶν ἀρίστων καὶ δοκιμωτάτων μνήμας ὑποδεχομένους ἀεὶ ταῖς ψυχαῖς, εἴ τι φαῦλον ἢ κακόηθες ἢ ἀγεννὲς αἱ τῶν συνόντων ἐξ ἀνάγκης ὁμιλίαι προσβάλλουσιν, ἐκκρούειν καὶ διωθεῖσθαι, πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν
6 παραδειγμάτων ἵλεω καὶ πρᾳεῖαν ἀποστρέφοντες τὴν διάνοιαν. ὧν ἐν τῷ 20
παρόντι προκεχειρίσμεθά σοι τὸν Τιμολέοντος τοῦ Κορινθίου καὶ Αἰμιλίου

Codices: Λ (= L cum apographis AD Iunt.); K; P; Q (= CBM aut omnes aut plures); Z (= $F^a M^b$); cf. Mus. Rhen. 82, 1933, 35sq. et editiones a Ch. Liedmeier Nijmegen 1937 et ab A. Witlox Zwolle 1937 curatae

Inscribunt *αἰμίλιος* vel *αἰμίλιος παῦλος*. Aemilii vita in omnibus codicibus antecedit vitam Timoleontis, quem ordinem temere invertit Aldina quaeque secutae sunt editiones, cf. Ziegler, Überlieferungsgesch. 29sqq. || **2** *μὲν* del. K Steph. | *μὲν*² om. QF^a || **5** *οὐδενὶ* Br. || **6** *ἕκαστος* $L^1 PQF^a$ || **8** *ὅσος* KQZ || **10** *χάρμα* om. Q || **11** *καὶ* add. Sch. *ἢ* Bekk. || **13** *τὰ*² om. P || **14** *τὰ*² om. Λ || **20** *ἀποστρέφοντας* K *ἐπιστρέφοντες* Zie. || **21** *παρόντι* ⟨*βιβλίῳ*⟩ Zie. | inter *αἰμιλίου* et *αἰμιλλίου* et *αἰμυλίου* vacillant codd. et deinceps

Παύλου βίον, ἀνδρῶν οὐ μόνον ταῖς αἱρέσεσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς τύχαις ἀγα- f
8 θαῖς ὁμοίως κεχρημένων ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ διαμφισβήτησιν παρεξόν-
των, πότερον εὐποτμίᾳ μᾶλλον ἢ φρονήσει τὰ μέγιστα τῶν πεπραγμένων
κατώρθωσαν.

39, 27 S **2.** Τὸν Αἰμιλίων οἶκον ἐν Ῥώμῃ τῶν εὐπατριδῶν γεγονέναι καὶ παλαιῶν
6 οἱ πλεῖστοι συγγραφεῖς ὁμολογοῦσιν. ὅτι δ' ὁ πρῶτος αὐτῶν καὶ τῷ γένει 2 256
τὴν ἐπωνυμίαν ἀπολιπὼν Μά⟨με⟩ρκος ἦν, Πυθαγόρου παῖς τοῦ σοφοῦ,
δι' αἱμυλίαν λόγου καὶ χάριν Αἰμίλιος προσαγορευθείς, εἰρήκασιν ἔνιοι
40 S τῶν Πυθαγόρᾳ τὴν Νομᾶ τοῦ βασιλέως παίδευσιν ἀναθέντων. οἱ μὲν 3
10 οὖν πλεῖστοι τῶν εἰς δόξαν ἀπὸ τῆς οἰκίας ταύτης προελθόντων δι' ἀρετὴν
ἣν ἐζήλωσαν εὐτύχησαν, Λευκίου δὲ Παύλου τὸ περὶ Κάννας ἀτύχημα τήν a. 216
τε φρόνησιν ἅμα καὶ τὴν ἀνδρείαν ἔδειξεν. ὡς γὰρ οὐκ ἔπεισε τὸν συνάρ- 4
χοντα κωλύων μάχεσθαι, τοῦ μὲν ἀγῶνος ἄκων μετέσχεν αὐτῷ, τῆς δὲ
269 Z[1] φυγῆς οὐκ ἐκοινώνησεν, ἀλλὰ τοῦ συνάψαντος τὸν κίνδυνον ἐγκαταλιπόν- b
15 τος, αὐτὸς ἑστὼς καὶ μαχόμενος τοῖς πολεμίοις ἐτελεύτησε.

Τούτου θυγάτηρ μὲν Αἰμιλία Σκιπίωνι τῷ μεγάλῳ συνῴκησεν, υἱὸς 5
δὲ Παῦλος Αἰμίλιος, περὶ οὗ τάδε γράφεται, γεγονὼς ἐν ἡλικίᾳ κατὰ και-
ρὸν ἀνθοῦντα δόξαις καὶ ἀρεταῖς ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν καὶ μεγίστων,
διέλαμψεν οὐ ταὐτὰ τοῖς εὐδοκιμοῦσι τότε νέοις ἐπιτηδεύματα ζηλώσας,
20 οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπ' ἀρχῆς πορευθείς. οὔτε γὰρ λόγον ἤσκει περὶ δίκας, 6
ἀσπασμούς τε καὶ δεξιώσεις καὶ φιλοφροσύνας, αἷς ὑποτρέχοντες οἱ πολλοὶ
τὸν δῆμον ἐκτῶντο, θεραπευτικοὶ καὶ σπουδαῖοι γενόμενοι, παντάπασιν
ἐξέλιπε, πρὸς οὐδέτερον ἀφυῶς ἔχων, ὡς δ' ἑκατέρου κρείττονα τὴν ἀπ' c
ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης καὶ πίστεως δόξαν αὑτῷ περιποιούμενος, οἷς
25 εὐθὺς διέφερε τῶν καθ' ἡλικίαν.

3. Πρώτην γοῦν τῶν ἐπιφανῶν ἀρχῶν ἀγορανομίαν μετελθών, προεκρί- a. 193
θη δεκαδυεῖν ἀνδρῶν συναπογραψαμένων, οὓς ὕστερον ἅπαντας ὑπατεῦ-
σαι λέγουσι. γενόμενος δ' ἱερεὺς τῶν αὐγούρων προσαγορευομένων, οὓς 2

6 cf. Plut. Numa 1, 3. 8, 18. 19, 21, 2. 3 et ibi l. l. || **11** Plut. Fab. Max. 16 et ibi l. l. || **16** Polyb. 31, 26, 1. 3 Liv. 38, 57, 6 Val. Max. 6, 7, 1 || **26** CIL I² p. 194 Liv. 35, 10, 11. 39, 56, 4 || **28** CIL I² p. 198

[**ΛKPQZ**] **1** τύχαις **K**: ψυχαῖς || **2** χρησαμένων **K** || **7** ὁμωνυμίαν **ZC** | Μάμερκος Xv.: μάρκος || **8** αἰμιλίαν **P** || **10. 11** προελθ. ἀρετὴν ἐζήλωσαν εὐτυχήσαντες vel προελθ. δι' ἀρ. ἐζ. τυχήσαντες **Q** δι' ἣν ἐζήλωσαν ἀρετὴν Zie. cl. 197, 7 || **12** ἀνδρίαν **QZ**, item v. 24 || **16** σκηπίωνι **K¹QZL²** | συνωκίσθη **QZ** || **22** σπουδαστικοὶ vel σπουδασταὶ Zie. | λεγόμενοι Cor. || **23** ἐξέλειπε **L¹P** | ὡς οὐδ' ἑκατέρου **L¹** | τὴν om. **K** || **27** δυοῖν **PQ** | ὕστερον – **28** οὓς om. **K**

τῆς ἀπ' ὀρνίθων καὶ διοσημειῶν ἀποδεικνύουσι Ῥωμαῖοι μαντικῆς ἐπισκόπους καὶ φύλακας, οὕτω προσέσχε τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ κατενόησε τὴν τῶν παλαιῶν περὶ τὸ θεῖον εὐλάβειαν, ὥστε τιμήν τινα δοκοῦσαν εἶναι καὶ ζηλουμένην ἄλλως ἕνεκα δόξης τὴν ἱερωσύνην τῶν ἀκροτάτων μίαν ἀποφῆναι τεχνῶν, καὶ μαρτυρῆσαι τοῖς φιλοσόφοις ὅσοι τὴν εὐσέβειαν ὡρίσαντο θεραπείας θεῶν ἐπιστήμην εἶναι. πάντα γὰρ ἐδρᾶτο μετ' ἐμπειρίας ὑπ' αὐτοῦ καὶ σπουδῆς, σχολὴν τῶν ἄλλων ἄγοντος ὅτε γίγνοιτο πρὸς τούτῳ, καὶ παραλείποντος οὐδὲν οὐδὲ καινοτομοῦντος, ἀλλὰ καὶ τοῖς συνιερεῦσιν ἀεὶ καὶ περὶ τῶν μικρῶν διαφερομένου, καὶ διδάσκοντος, ὡς εἰ τὸ θεῖον εὔκολόν τις ἡγεῖται καὶ ἀμεμφὲς εἶναι τῶν ἀμελειῶν, ἀλλὰ τῇ γε πόλει χαλεπὸν ἡ περὶ ταῦτα συγγνώμη καὶ παρόρασις· οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μεγάλῳ παρανομήματι κινεῖ πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν μειζόνων φρουρὰν καταλύουσιν οἱ προϊέμενοι τὴν ἐν τοῖς μικροῖς ἀκρίβειαν. ὅμοιον δὲ καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἐθῶν τε καὶ πατρίων ἐξεταστὴν καὶ φύλακα παρεῖχεν ἑαυτόν, οὐ δημαγωγῶν ἐν τῷ στρατηγεῖν, οὐδ' ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τότε δευτέρας ἀρχὰς ταῖς πρώταις μνώμενος διὰ τοῦ χαρίζεσθαι καὶ πρᾶος εἶναι τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' ὥσπερ ἱερεὺς † ἄλλων ὀργίων δεινῶν τῶν περὶ τὰς † θυσίας ἐθῶν ἐξηγούμενος ἕκαστα, καὶ φοβερὸς ὢν τοῖς ἀπειθοῦσι καὶ παραβαίνουσιν, ὤρθου τὴν πατρίδα, μικροῦ δεῖν πάρεργον ἡγούμενος τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους τοῦ παιδεύειν τοὺς πολίτας.

4. *Συστάντος δὲ τοῦ πρὸς Ἀντίοχον τὸν μέγαν πολέμου τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ τῶν ἡγεμονικωτάτων ἀνδρῶν τετραμμένων πρὸς ἐκεῖνον, ἄλλος ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐνέστη πόλεμος, ἐν Ἰβηρίᾳ κινημάτων μεγάλων γενομένων. ἐπὶ τοῦτον ὁ Αἰμίλιος ἐξεπέμφθη στρατηγός, οὐχ ἓξ ἔχων πελέκεις, ὅσους ἔχουσιν οἱ στρατηγοῦντες, ἀλλὰ προσλαβὼν ἑτέρους τοσούτους, ὥστε τῆς ἀρχῆς ὑπατικὸν γενέσθαι τὸ ἀξίωμα. μάχῃ μὲν οὖν δὶς ἐκ παρατάξεως*

5 cf. [Plat.] def. 413a || **14** cf. c. 13, 6 et ibi l. l. || **25** CIL I² p. 194. 501 (=II 5041) Liv. 35, 24, 6. 37, 2, 11. 46, 7. 8. 57, 5. 6. 58, 5

[ΛKPQZ] **2** *πατρίοις* K: *πατρῴοις* || **5** *τεχνῶν*] om. P *ἀρχὴν* Q || **6** *ἐμπορίας* P || **8** *γίνοιτο* P | *τοῦτο* QZ || **9** *καὶ*¹ om. L¹KPQZ | *ἱερεῦσιν* Z | *μικρῶν ἀεὶ* Z || **10** *τὸ* om. L¹ | *ἡγεῖται* om. L¹ || **11** *ἀλλὰ* QZ et fort. L¹: *εἰς τ' ἄλλα* KPL² | *γε* om. L¹KP | *ἡ*] *ἦν* P || **14** *ἐθῶν* post *πατρίων* trp. et *τε* del. Zie. || **16.17** *διὰ τὸ* P || **17** *ἄλλων* del. Zie. *ἀτεχνῶς* Latte *ἁγνῶν* Erbse || **18** *θυσίας*: *στρατείας* Aldina | *ἑκάστῳ* QFᵃ || **20** *τοὺς*¹ om. K | *τοῦ*] *τὸ* K || **24** *ἐνέστη* Zie.: *ἀνέστη* | *γενομένων* KC Cor.: *γινομένων* || **25** *οἵους* P

*ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους, περὶ τρισμυρίους ἀνελών – καὶ δοκεῖ τὸ κατόρ-
θωμα τῆς στρατηγίας περιφανῶς γενέσθαι, χωρίων εὐφυΐᾳ καὶ ποταμοῦ
τινος διαβάσει ῥᾳστώνην παρασχόντος αὐτοῦ πρὸς τὸ νίκημα τοῖς στρατιώ-*
42S *ταις –, πόλεις δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίας ἐχειρώσατο, δεξαμένας αὐτὸν*
5 *ἑκουσίως. εἰρήνῃ δὲ καὶ πίστει συνηρμοσμένην ἀπολιπὼν τὴν ἐπαρχίαν,* 4
*εἰς Ῥώμην ἐπανῆλθεν, οὐδὲ δραχμῇ μιᾷ γεγονὼς εὐπορώτερος ἀπὸ τῆς
στρατείας. ἦν δὲ καὶ περὶ τἆλλα χρηματιστὴς ἀργότερος, εὐδάπανος δὲ* 5
καὶ ἀφειδὴς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων· οὐ πολλὰ δ' ἦν, ἀλλὰ καὶ φερνῆς ὀφειλο- b
μένης τῇ γυναικὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ γλίσχρως ἐξήρκεσεν.
10 **5.** *Ἔγημε δὲ Παπιρίαν, ἀνδρὸς ὑπατικοῦ Μάσωνος θυγατέρα, καὶ
χρόνον συνοικήσας πολύν, ἀφῆκε τὸν γάμον, καίπερ ἐξ αὐτῆς καλλι-
τεκνότατος γενόμενος· αὕτη γὰρ ἦν ἡ τὸν κλεινότατον αὐτῷ Σκι-
πίωνα τεκοῦσα καὶ Μάξιμον Φάβιον. αἰτία δὲ γεγραμμένη τῆς διαστά-* 2
σεως οὐκ ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' ἔοικεν ἀληθής τις εἶναι λόγος περὶ γάμου
15 *λύσεως λεγόμενος, ὡς ἀνὴρ Ῥωμαῖος ἀπεπέμπετο γυναῖκα, τῶν δὲ φίλων*
272Z[1] *νουθετούντων αὐτόν, „οὐχὶ σώφρων; οὐκ εὔμορφος; οὐχὶ παιδοποιός;"
προτείνας τὸ ὑπόδημα (κάλτιον αὐτὸ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν), εἶπεν· „οὐκ* 3 c
*εὐπρεπὴς οὗτος; οὐ νεουργής; ἀλλ' οὐκ ἂν εἰδείη τις ὑμῶν, καθ' ὅ τι θλί-
βεται μέρος οὑμὸς πούς." τῷ γὰρ ὄντι μεγάλαι μὲν ἁμαρτίαι ⟨καὶ⟩ ἀνα-* 4
20 *πεπταμέναι γυναῖκας ἀνδρῶν †ἄλλας ἀπήλλαξαν, τὰ δ' ἔκ τινος ἀηδίας
καὶ δυσαρμοστίας ἠθῶν μικρὰ καὶ πυκνὰ προσκρούσματα, λανθάνοντα
τοὺς ἄλλους, ἀπεργάζεται τὰς ἀνηκέστους ἐν ταῖς συμβιώσεσιν ἀλλοτριό-
τητας. ὁ δ' οὖν Αἰμίλιος ἀπαλλαγεὶς τῆς Παπιρίας ἑτέραν ἠγάγετο, καὶ* 5
δύο παῖδας ἄρρενας τεκούσης, τούτους μὲν ἐπὶ τῆς οἰκίας εἶχε, τοὺς δὲ
25 *προτέρους εἰσεποίησεν οἴκοις τοῖς μεγίστοις καὶ γένεσι τοῖς ἐπιφανεστά-
τοις, τὸν μὲν πρεσβύτερον τῷ Μαξίμου Φαβίου τοῦ πεντάκις ὑπατεύσαν-* d
τος, τὸν δὲ νεώτερον Ἀφρικανοῦ Σκιπίωνος υἱὸς ἀνεψιὸν ὄντα θέμενος
43S *Σκιπίωνα προσηγόρευσε. τῶν δὲ θυγατέρων τῶν Αἰμιλίου τὴν μὲν ὁ* 6

14 mor. 141a

[**ΛKPQZ**] **1** *τοὺς μυρίους* **ZC** | *ἐδόκει* Zie. || **2** *περιφανὲς μὲν* **K** || **4** *δεξαμέναις* **L**[1]**PZ** || **5** *ἐν εἰρήνῃ* **PQZ** || **6** *ἀπὸ* **C**: *ὑπὸ* cet. || **10** *παπυρίαν* **Z** | *μάσωνος* **L**[1]**K**: *μάσσωνος* **P** *μνάσωνος* **QZL**[?] || **11** *καλλιτεκνώτατος* **L**[1]**P** || **12** *σκηπίωνα* **PQZK**[2], item v. 27. 28 || **15** *γενόμενος*: em. Zie. || **16** *νομοθετούντων* **K** || **19** *καὶ* add. Sint. || **20** *ἄλλας*] del. Cast. *πολλὰς* Sauppe *ὀλίγας* Madvig *οὐ πολλὰς* Zie. *σπανίως* Latte *εὐθύς* Erbse | ⟨*οὐκ*⟩ *ἀπήλλαξαν* Cor. | *τὰ* **L**[2] Br.: *τὰς* || **21** *προσκρούματα* **QZ** || **23** *οὕτω δ' οὖν* **PQZL**[2] | *ἠγάγετο* ⟨*γυναῖκα*⟩ Zie. || **26** *τῷ* Rei.: *ἀπὸ* || **27** *υἱός* – **28** *προσ(ηγόρευσε)* om. **P** || **28** *τῶν*[2] om. **PK**

Κάτωνος υἱὸς ἔγημε, τὴν δ' Αἴλιος Τουβέρων, ἀνὴρ ἄριστος καὶ μεγα-
7 λοπρεπέστατα Ῥωμαίων πενίᾳ χρησάμενος. ἦσαν γὰρ ἑκκαίδεκα συγ-
γενεῖς, Αἴλιοι πάντες, οἰκίδιον δὲ πάνυ μικρὸν ἦν αὐτοῖς καὶ χωρίδιον ἓν
8 ἤρκει πᾶσι, μίαν ἑστίαν νέμουσι μετὰ παίδων πολλῶν καὶ γυναικῶν. ἐν
e αἷς καὶ ἡ Αἰμιλίου τοῦδε θυγάτηρ ἦν, δὶς ὑπατεύσαντος καὶ δὶς θριαμβεύ- 5
σαντος, οὐκ αἰσχυνομένη τὴν πενίαν τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ θαυμάζουσα τὴν 273 Z¹
9 ἀρετὴν δι' ἣν πένης ἦν. οἱ δὲ νῦν ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς, ἂν μὴ κλίμασι
καὶ ποταμοῖς καὶ διατειχίσμασιν ὁρίσωσι τὰ κοινά, καὶ πολλὴν εὐρυχω-
10 ρίαν ἐν μέσῳ λάβωσιν ἀπ' ἀλλήλων, οὐ παύονται διαφερόμενοι. ταῦτα μὲν
οὖν ἡ ἱστορία λογίζεσθαι καὶ παρεπισκοπεῖν δίδωσι τοῖς σῴζεσθαι βουλο- 10
μένοις.

a. 182/1 **6.** Ὁ δ' Αἰμίλιος ὕπατος ἀποδειχθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς παραλπίους
Λίγυας, οὓς ἔνιοι καὶ Λιγυστίνους ὀνομάζουσι, μάχιμον καὶ θυμοειδὲς
ἔθνος, ἐμπείρως δὲ πολεμεῖν διδασκόμενον ὑπὸ Ῥωμαίων διὰ τὴν γειτνία-
2 σιν. τὰ γὰρ ἔσχατα τῆς Ἰταλίας καὶ καταλήγοντα πρὸς τὰς Ἄλπεις αὐ- 15
τῶν τε τῶν Ἄλπεων τὰ κλυζόμενα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει καὶ πρὸς τὴν
Λιβύην ἀνταίροντα νέμονται, μεμειγμένοι Γαλάταις καὶ τοῖς παραλίοις
3 Ἰβήρων. τότε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης ἁψάμενοι, σκάφεσι πειρατικοῖς ἀφ-
ῃροῦντο καὶ περιέκοπτον τὰς ἐμπορίας, ἄχρι στηλῶν Ἡρακλείων ἀναπλέον-
4 τες. ἐπιόντος οὖν τοῦ Αἰμιλίου, τετρακισμύριοι γενόμενοι τὸ πλῆθος 20
ὑπέστησαν· ὁ δὲ τοὺς σύμπαντας ὀκτακισχιλίους ἔχων πενταπλασίοις
οὖσιν αὐτοῖς συνέβαλε, καὶ τρεψάμενος καὶ κατακλείσας εἰς τὰ τείχη,
258 5 διέδωκε λόγον φιλάνθρωπον καὶ συμβατικόν· οὐ γὰρ ἦν βουλομένοις τοῖς
Ῥωμαίοις παντάπασιν ἐκκόψαι τὸ Λιγύων ἔθνος, ὥσπερ ἕρκος ἢ πρόβολον, 24
ἐμποδὼν κείμενον τοῖς Γαλατικοῖς κινήμασιν, ἐπαιωρουμένοις ἀεὶ περὶ 44 S
6 τὴν Ἰταλίαν. πιστεύσαντες οὖν τῷ Αἰμιλίῳ τάς τε ναῦς καὶ τὰς πόλεις 274 Z¹
ἐνεχείρισαν. ὁ δὲ τὰς μὲν πόλεις οὐδὲν ἀδικήσας, ἢ μόνον τὰ τείχη περι-
ελών, ἀπέδωκε, τὰς δὲ ναῦς ἁπάσας ἀφείλετο, καὶ πλοῖον οὐδὲν αὐτοῖς
7 τρισκάλμου μεῖζον ἀπέλιπε· τοὺς δ' ἡλωκότας ὑπ' αὐτῶν κατὰ γῆν, ἢ

1 Plut. Cat. mai. 20, 12. 24, 2 Cic. p. Mur. 76 rep. 1, 14. 31 Brut. 117 de or. 2, 341. cf. Plin. n. h. 33, 142 Val. Max. 4, 3, 7; infra c. 28, 12 || **12** CIL I² p. 198. 194 fast. Cap. a. 572 Liv. 40, 1, 1. 16, 4. 25—28 de vir. ill. 56, 1

[ΛKPQZ] **1** τουβέρτων: em. Steph. | μεγαλοπρεπέστατος QZ || **3** αἴολοι Q | μικρὸν πάνυ K | σμικρὸν ZC | ἦν αὐτοῖς del. Li. | χωρίον Λ || **7** δι' ἧς L¹P || **9** παύσονται Z || **10** οὖν om. K | παρασκοπεῖν PQZ | σῴζεσθαι] ὠφελεῖσθαι Naber || **14** διδασκόμενοι L¹ || **16** τυρηννικῷ K τυραννικῷ L¹ || **25** περὶ om. L¹Q || **28** πλοῖα οὐθὲν L¹ || **29** τρισκάλμου] τριμου L¹ | ὑπ' αὐτῶν Anon.: ὑπὸ τῶν

κατὰ θάλατταν ἀνεσώσατο πολλοὺς καὶ ξένους καὶ Ῥωμαίους εὑρεθέντας. ἐκείνη μὲν οὖν ἡ ὑπατεία τὰς εἰρημένας πράξεις ἐπιφανεῖς ἔσχεν.

Ὕστερον δὲ πολλάκις ποιήσας φανερὸν αὑτὸν αὖθις ὑπατεῦσαι βουλό- 8 b
μενον, καί ποτε καί παραγγείλας, ὡς ἀπέτυχε καὶ παρώφθη, τὸ λοιπὸν
5 ἡσυχίαν εἶχε, τῶν ἱερῶν ἐπιμελούμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀσκῶν τὴν μὲν
ἐπιχώριον παιδείαν καὶ πάτριον ὥσπερ αὐτὸς ἤσκητο, τὴν δ' Ἑλληνικὴν
φιλοτιμότερον. οὐ γὰρ μόνον γραμματικοὶ καὶ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, ἀλλὰ 9
καὶ πλάσται καὶ ζωγράφοι καὶ πώλων καὶ σκυλάκων ἐπιστάται καὶ διδά-
σκαλοι θήρας Ἕλληνες ἦσαν περὶ τοὺς νεανίσκους. ὁ δὲ πατήρ, εἰ μή τι 10
10 δημόσιον ἐμποδὼν εἴη, παρῆν ἀεὶ μελετῶσι καὶ γυμναζομένοις, φιλο-
τεκνότατος Ῥωμαίων γενόμενος.

7. Τῶν δὲ δημοσίων πράξεων καιρὸς ἦν ἐκεῖνος τότε καθ' ὃν Περσεῖ c
τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ πολεμοῦντες, ἐν αἰτίᾳ τοὺς στρατηγοὺς εἶχον ὡς
δι' ἀπειρίαν καὶ ἀτολμίαν αἰσχρῶς καὶ καταγελάστως τοῖς πράγμασι
15 χρωμένους, καὶ πάσχοντας κακῶς μᾶλλον ἢ ποιοῦντας. ἄρτι μὲν γὰρ 2
Ἀντίοχον τὸν ἐπικληθέντα μέγαν εἴξαντα τῆς ἄλλης Ἀσίας ὑπὲρ τὸν
Ταῦρον ἐκβαλόντες καὶ κατακλείσαντες εἰς Συρίαν, ἐπὶ μυρίοις καὶ πεντα-
κισχιλίοις ταλάντοις ἀγαπήσαντα τὰς διαλύσεις, ὀλίγῳ δὲ πρόσθεν ἐν 3
275 Z[1] Θεσσαλίᾳ συντρίψαντες Φίλιππον, καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ Μακεδόνων
20 ἐλευθερώσαντες, ᾧ τε βασιλεὺς οὐδεὶς παραβλητὸς ⟨ἦν⟩ εἰς τόλμαν ἢ d
δύναμιν, Ἀννίβαν καταπολεμήσαντες, οὐκ ἀνεκτὸν ἡγοῦντο Περσεῖ καθά- 4
45 S περ ἀντιπάλῳ τῆς Ῥώμης ἴσον φερόμενοι συμπεπλέχθαι πολὺν ἤδη χρόνον,
ἀπὸ τῶν λειψάνων τῆς πατρῴας ἥττης πολεμοῦντι πρὸς αὐτούς, ἀγνοοῦν- 5
τες ὅτι πολλῷ τὴν Μακεδόνων δύναμιν ἡττηθεὶς Φίλιππος ἐρρωμενεστέ-
25 ραν καὶ μαχιμωτέραν ἐποίησε. περὶ ὧν δίειμι βραχέως ἄνωθεν ἀρξάμενος.

8. Ἀντίγονος μέγιστον δυνηθεὶς τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων καὶ στρατη-
γῶν, κτησάμενος ἑαυτῷ καὶ γένει τὴν τοῦ βασιλέως προσηγορίαν, υἱὸν
ἔσχε Δημήτριον, οὗ παῖς Ἀντίγονος ἦν ὁ Γονατᾶς ἐπονομασθείς· τούτου 2
δὲ Δημήτριος, ὃς αὐτός τε βασιλεύσας χρόνον οὐ πολύν, υἱόν τε παῖδα τὴν e
30 ἡλικίαν ἀπολιπὼν Φίλιππον, ἐτελεύτησε. δείσαντες δὲ τὴν ἀναρχίαν οἱ 3 a.229

23 Polyb. 22, 18, 10. 23, 9, 6. 25, 3, 10 Diod. 29, 16 Iustin. 32, 3, 4. 33, 1, 3

[**ΛKPQZ**] **1** κατὰ om. **K** | καὶ[1] om. **Z** || **5** ἡσυχίαν om. **K** | εἶχε] ἦγε **C** | ἐπιμελόμενος **P** || **7** καὶ[2] **K**: om. cet. || **9** ἕλληνες ἦσαν **K**: ἐλεῖν ἔσησαν vel ἔστησαν || **13** αἰτίαι **K**: αἰτίαις **ΛPQZ** || **15** πάσχοντας . . . ποιοῦντας **KC**: πάσχοντες . . . ποιοῦντες || **16** Ἀσίας] αἰτίας **L[1]P** || **20** ὥστε **P** | ἦν add. Zie. (δύναμιν ⟨ἦν⟩ Rei.) || **24** δύναμιν om. **Q** || **26** ἀντίοχος **Q** | ⟨ὁ⟩ μέγιστον . . . ⟨καὶ⟩ κτησάμενος Herw. || **28** ἐπικληθεὶς **K** || **30** Φίλιππον om. **Z**

a. 229 πρῶτοι Μακεδόνων Ἀντίγονον ἐπάγονται, τοῦ τεθνηκότος ἀνεψιὸν ὄντα,
καὶ συνοικίσαντες αὐτῷ τὴν μητέρα τοῦ Φιλίππου, πρῶτον μὲν ἐπίτροπον
καὶ στρατηγόν, εἶτα πειρώμενοι μετρίου καὶ κοινωφελοῦς βασιλέα προσ-
ηγόρευσαν· ἐπεκλήθη δὲ Δώσων ὡς ἐπαγγελτικὸς ⟨μέν⟩, οὐ τελεσιουργὸς
a. 221/0 4 δὲ τῶν ὑποσχέσεων. μετὰ τοῦτον βασιλεύσας ὁ Φίλιππος ἤνθησεν ἐν τοῖς 5
μάλιστα τῶν βασιλέων ἔτι μειράκιον ὤν, καὶ δόξαν ἔσχεν ὡς ἀναστήσων
Μακεδονίαν εἰς τὸ παλαιὸν ἀξίωμα, καὶ μόνος ἐπὶ πάντας ἤδη τὴν 276 Z
a. 197 5 Ῥωμαίων δύναμιν αἰρομένην καθέξων. ἡττηθεὶς δὲ μεγάλῃ μάχῃ περὶ
Σκοτοῦσσαν ὑπὸ Τίτου Φλαμινίνου, τότε μὲν ἔπτηξε καὶ πάντα τὰ καθ'
ἑαυτὸν ἐπέτρεψε Ῥωμαίοις, καὶ τυχὼν ἐπιτιμήσεως μετρίας ἠγάπησεν. 10
6 ὕστερον δὲ βαρέως φέρων, καὶ τὸ βασιλεύειν χάριτι Ῥωμαίων ἡγούμενος
259 αἰχμαλώτου τρυφὴν ἀγαπῶντος εἶναι μᾶλλον ἢ φρόνημα καὶ θυμὸν ἔχον-
τος ἀνδρός, ἐπεῖχε τῷ πολέμῳ τὴν γνώμην καὶ συνετάττετο λάθρα καὶ
7 πανούργως. τῶν γὰρ πόλεων τὰς ἐνοδίους καὶ παραθαλαττίους ἀσθενεῖς
γενομένας περιορῶν καὶ ὑπερήμους ὡς καταφρονεῖσθαι, πολλὴν ἄνω 15
συνῆγε δύναμιν, καὶ τὰ μεσόγεια χωρία καὶ φρούρια καὶ πόλεις ὅπλων καὶ 46 S
χρημάτων πολλῶν καὶ σωμάτων ἀκμαζόντων ἐμπεπληκώς, ἐσωμάσκει
8 τὸν πόλεμον καὶ συνεῖχεν ὥσπερ ἐγκεκρυμμένον ἀδήλως. ὅπλων μὲν γὰρ
ἀργούντων ἀπέκειντο τρεῖς μυριάδες, ὀκτακόσιαι δὲ σίτου μεδίμνων ἦσαν
b ἐγκατῳκοδομημένου τοῖς τείχεσι, χρημάτων δὲ πλῆθος ὅσον ἤρκει μισθο- 20
9 φόρους ἔτη δέκα μυρίους τρέφειν προπολεμοῦντας τῆς χώρας. ἀλλ' ἐκεῖνος
μὲν οὐκ ἔφθη ταῦτα κινῆσαι καὶ προαγαγεῖν εἰς ἔργον, ὑπὸ λύπης καὶ
a. 179 δυσθυμίας προέμενος τὸν βίον· ἔγνω γὰρ ἀδίκως τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν
Δημήτριον ἐκ διαβολῆς τοῦ χείρονος ἀνῃρηκώς.

10 Ὁ δ' ὑπολειπόμενος υἱὸς αὐτοῦ Περσεὺς ἅμα τῇ βασιλείᾳ διεδέξατο 25
τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἔχθραν, οὐκ ὢν ἐχέγγυος ⟨δι⟩ενεγκεῖν διὰ μικρότητα 277 Z
καὶ μοχθηρίαν ἤθους, ἐν ᾧ παθῶν τε παντοδαπῶν καὶ νοσημάτων
11 ἐνόντων ἐπρώτευεν ἡ φιλαργυρία. λέγεται δὲ μηδὲ γνήσιος φῦναι, λαβεῖν

13 cf. ad p. 189, 23 et Polyb. 22, 11, 4. 13, 1. 23, 10, 4—7 Liv. 39, 23, 24. 40, 3 App. Mac. 9, 6 || **21** Liv. 40, 20—24. 54 Polyb. 23, 7 Iustin. 32, 2, 7—3, 4 Trog. prol. 32 Oros. 4, 20, 28 Zon. 9, 22, 1. 2

[**ΛKPQZ**] **1** *τῶν μακεδόνων* **Z** || **2** *συνοικήσαντες* **Λ** | *τοῦ* om. **K** || **4** *μὲν* add. **Z** || **5** *δὲ* del. Li. | *ὁ* om. **Z** || **6** *ἀναστήσει*: em. Rei. || **8** *αἰρωμένην* **P** *αἰωρουμένην* Br. || **9** *σκοτοῦσαν*: em. Cor. | *φλαμινίνου* **B**: *φλαμινίου* || **17** *ἀκμαζόντων* om. **Z** || **19** *ὑπέκειντο* **QZ** | *σίτου μυριάδες μεδίμνων* **P** || **21** *πολεμοῦντας* **P** *τοὺς πολεμοῦντας* **QZ** || **22** *προσαγαγεῖν* **K** || **25** *ἀπολειπόμενος*: em. Cor. || **26** *τὴν* om. **ΛPQ** *τὸ . . . ἔχθος* **K** | *ἐνεγκεῖν*: suppl. Rei. | *σμικρότητα* **ZC** || **27** *πονηρίαν* **K** || **28** *μηδὲ*] *μὴ* **B** *οὐ* **C**

δ' αὐτὸν ἡ συνοικοῦσα τῷ Φιλίππῳ νεογνὸν ἀκεστρίας τινὸς Ἀργολικῆς c
Γναθαινίου τοὔνομα τεκούσης, καὶ λαθεῖν ὑποβαλομένη. δι' ὃ καὶ μάλιστα 12
δοκεῖ τὸν Δημήτριον φοβηθεὶς ἀποκτεῖναι, μὴ γνήσιον ἔχων ὁ οἶκος διά-
δοχον ἀποκαλύψῃ τὴν ἐκείνου νοθείαν.
5 **9.** *Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ ὢν ἀγεννὴς καὶ ταπεινός, ὑπὸ ῥύμης τῶν πραγμά-* a. 172
των ἀναφερόμενος πρὸς τὸν πόλεμον, ⟨ὑπ⟩έστη καὶ διηρείσατο πολὺν χρό-
νον, ἡγεμόνας τε Ῥωμαίων ὑπατικοὺς καὶ στρατεύματα καὶ στόλους μεγά-
λους ἀποτριψάμενος, ἐνίων δὲ καὶ κρατήσας. Πόπλιόν τε γὰρ Λικίνιον 2
ἐμβαλόντα πρῶτον εἰς Μακεδονίαν τρεψάμενος ἱππομαχίᾳ, δισχιλίους a. 171
10 *πεντακοσίους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀπέκτεινε, καὶ ζῶντας ἄλλους ἑξακοσίους* d
ἔλαβε, τοῦ τε ναυστάθμου περὶ Ὠρεὸν ὁρμοῦντος, ἀπροσδόκητον ἐπίπλουν 3
47 S *θέμενος εἴκοσι μὲν αὐτοφόρτους ὁλκάδας ἐχειρώσατο, τὰς δ' ἄλλας σίτου* a. 170/69
*γεμούσας **** ⟨πεν⟩τηρικὰ τέσσαρα καὶ **** σεν. τὸν δὲ δεύτερον τῶν* 4
278 Z[1] *ὑπατικῶν Ὁστίλιον ἀπεκρούσατο [καὶ] βιαζόμενον κατὰ τὰς Ἐλιμίας·*
15 *λάθρα δὲ διὰ Θεσσαλίας ἐμβαλόντα προκαλούμενος εἰς μάχην ἐφόβησε.*
πάρεργον δὲ τοῦ πολέμου στρατείαν ἐπὶ Δαρδανεῖς θέμενος, ὡς δὴ τοὺς 5
Ῥωμαίους ὑπερορῶν καὶ σχολάζων, μυρίους τῶν βαρβάρων κατέκοψε καὶ
λείαν ἠλάσατο πολλήν. ὑπεκίνει δὲ καὶ Γαλάτας τοὺς περὶ τὸν Ἴστρον 6
ᾠκημένους, Βαστέρναι καλοῦνται, στρατὸν ἱππότην καὶ μάχιμον, Ἰλλυ- e
20 *ριούς τε διὰ Γενθίου τοῦ βασιλέως παρεκάλει συνεφάψασθαι τοῦ πολέ-*
μου. καὶ λόγος κατέσχεν ὡς τῶν βαρβάρων μισθῷ πεπεισμένων ὑπ' αὐτοῦ 7
διὰ τῆς κάτω Γαλατίας παρὰ τὸν Ἀδρίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἰταλίαν.

8 mor. 197e Liv. 42, 57—61 Iustin. 33, 1, 4 Eutrop. 4, 6, 3 Oros. 4, 20, 37 Zon. 9, 22, 5 Polyb. 27, 8, 1. 9, 1 || **14** cf. Liv. 43, 4—6. 44, 2, 6 Polyb. 27, 16 || **16** Liv. 43, 18, 2. 45, 4, 3 Polyb. 28, 8, 2 || **18** Polyb. 25, 6, 2—5; cf. ad p. 193, 21 et 195, 1

[**ΛKPQZ**] **1** *δ'* om. **L**^{1} || **2** *γναθαινίου* **L**^{1}: *γναθαινίας* cet. || **4** *ἀποκαλύψαι* **L**^{1} *-ψῃ* **L**^{2} *-ψει* **L**^{3} || **5** *ῥύμης* Anon.: *ῥώμης* || **6** *τὸν* om. **K** | *ὑπέστη* Zie.: *ἔστη* codd. *ἀνέστη* Herw. || **8** *ἀποτρεψάμενος* **KP** | *λικίννιον* **Λ** || **13** *γεμούσας* (lac.) *τηρικα τέσσαρα καὶ* (lac.) *σεν. τὸν δὲ δεύτερον* **L**^{1} *γεμούσας τηρικα τεσσαρα. σέντον δὲ δ.* **P** *γεμούσας τηρικὰ τέσσαρα κ σε τὸν δὲ δ.* **Q** *γεμούσας* (lac.) *τὸν δὲ δ.* **KAD** *γεμούσας σέντον δὲ δ.* **C** *γεμούσας κατέδυσεν· ἐκράτησε δὲ καὶ πεντηρικὰ τέσσαρα καὶ μάχην ἐπόλεμησεν τὸ δεύτερον ἐν ᾗ* **ZL**^{2} et editt. *μάχην ἐτόλμησεν ἀναρριπτεῖν, ἐν ᾗ τὸν δεύτερον* Rei. *γεμούσας ⟨καὶ σκάφη πεν⟩τηρικὰ τέσσαρα ⟨κατέδυ⟩σεν, τὸν δὲ δ.* Madvig; cf. Mus. Rhen. 82, 35 || **13.14** *τὸν ὑπατικὸν* Anon. || **14** lac. 5–6 lit. ante *καὶ* **K** | *καὶ* del. Rei. *καταβιαζόμενον* Br. | *τὰς*] *τῆς* Sint. cum **C** || **15** *προσκαλούμενος* **L**^{1}**PZC** || **16** *στρατιὰν* **LPQZ** || **18** *ὑπ' ἐκείνη* **Λ**^{1} *ὑπεκλίνει* **P** || **19** *ᾠκισμένους* **P** | *οἱ βαστέρναι* **PL**^{2} || **20** *τε*] *δὲ* **P** || **22** *γαλατίας* om. **L**^{1}

a. 169 **10.** *Ταῦτα τοῖς Ῥωμαίοις πυνθανομένοις ἐδόκει τὰς τῶν στρατηγιών-*
⟨των⟩ χάριτας καὶ παραγγελίας ἐάσαντας [αὐτοὺς] καλεῖν ἐπὶ τὴν ἡγεμο-
νίαν ἄνδρα νοῦν ἔχοντα καὶ πράγμασι χρῆσθαι μεγάλοις ἐπιστάμενον.
f 2 *οὗτος ἦν Παῦλος Αἰμίλιος, ἡλικίας μὲν ἤδη πρόσω καὶ περὶ ἑξήκοντα*
γεγονὼς ἔτη, ῥώμῃ δὲ σώματος ἀκμάζων, πεφραγμένος δὲ κηδεσταῖς καὶ 5
παισὶ νεανίαις καὶ φίλων πλήθει καὶ συγγενῶν μέγα δυναμένων, οἳ πάντες
3 *αὐτὸν ὑπακοῦσαι καλοῦντι τῷ δήμῳ πρὸς τὴν ὑπατείαν ἔπειθον. ὁ δὲ κατ'*
ἀρχὰς μὲν ἐθρύπτετο πρὸς τοὺς πολλούς, καὶ διέκλινε τὴν φιλοτιμίαν
260 *αὐτῶν καὶ τὴν σπουδήν, ὡς μὴ δεόμενος τοῦ ἄρχειν· φοιτώντων δὲ καθ'* 279 Z'
ἡμέραν ἐπὶ θύρας καὶ προκαλουμένων αὐτὸν εἰς ἀγορὰν καὶ καταβοών- 10
4 *των, ἐπείσθη· καὶ φανεὶς εὐθὺς ἐν τοῖς μετιοῦσι τὴν ὑπατείαν, ἔδοξεν*
οὐκ ἀρχὴν ληψόμενος, ἀλλὰ νίκην καὶ κράτος πολέμου κομίζων καὶ διδοὺς
5 *τοῖς πολίταις καταβαίνειν εἰς τὸ πεδίον· μετὰ τοσαύτης ἐλπίδος καὶ προ-*
θυμίας ἐδέξαντο πάντες αὐτὸν καὶ κατέστησαν ὕπατον τὸ δεύτερον, οὐκ 48 S
ἐάσαντες κλῆρον γενέσθαι καθάπερ εἰώθει περὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλ' εὐθὺς 15
6 *ἐκείνῳ ψηφισάμενοι τοῦ Μακεδονικοῦ πολέμου τὴν ἡγεμονίαν. λέγεται*
δ' αὐτόν, ὡς ἀνηγορεύθη κατὰ τοῦ Περσέως στρατηγός, ὑπὸ τοῦ δήμου
b *παντὸς οἴκαδε προπεμφθέντα λαμπρῶς, εὑρεῖν τὸ θυγάτριον τὴν Τερτίαν*
7 *δεδακρυμένην, ἔτι παιδίον οὖσαν· ἀσπαζόμενον οὖν αὐτὴν ἐρωτᾶν ἐφ'*
ὅτῳ λελύπηται· τὴν δὲ περιβαλοῦσαν καὶ καταφιλοῦσαν, „οὐ γὰρ οἶσθ'“ 20
εἰπεῖν „ὦ πάτερ ὅτι ἡμῖν ὁ Περσεὺς τέθνηκε;“ λέγουσαν κυνίδιον σύν-
8 *τροφον οὕτω προσαγορευόμενον· καὶ τὸν Αἰμίλιον „ἀγαθῇ τύχῃ“ φάναι*
„ὦ θύγατερ, καὶ δέχομαι τὸν οἰωνόν.“ ταῦτα μὲν οὖν Κικέρων ὁ ῥήτωρ
ἐν τοῖς περὶ μαντικῆς ἱστόρηκεν (de div. 1, 103).

a. 168 **11.** *Εἰωθότων δὲ τῶν ὑπατείαν λαβόντων οἷον ἀνθομολογεῖσθαί τινα* 25
c *χάριν καὶ προσαγορεύειν φιλοφρόνως τὸν δῆμον ἀπὸ τοῦ βήματος, Αἰμίλιος*
εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν τοὺς πολίτας, τὴν μὲν προτέραν ὑπατείαν ἔφη
μετελθεῖν αὐτὸς ἀρχῆς δεόμενος, τὴν δὲ δευτέραν ἐκείνων στρατηγοῦ

1 c. 10, 1—5 CIL I[2] p. 194 fast. Cap. a. 586 Liv. 44, 17, 1—4. 41, 1 Cic. Att. 4, 13, 2 Diod. 30, 20 || **16** mor. 197f Cic. de div. 1, 103. 2, 83 Val. Max. 1, 5, 3 || **25** c. 11 mor. 197f Liv. 44, 22 Polyb. 29, 1

[**ΛKPQZ**] **1** *τοῖς* om. **Z** | *στρατηγιῶν*: em. Sch. || **2** *αὐτοὺς* del. Cor. *εὐθὺς* Br. || **5** *δὲ*[2]] *τε* Zie. || **9** *τὴν* excidit ap. Sint. | *ὡς δὴ μὴ* **K** mg. || **13** *μετὰ πάσης δὲ προθυμίας καὶ ἐλπίδος* **Q** || **19** *ἔτι παιδίον οὖσαν* om. **P** || **20** *περιλαβοῦσαν* **KZB** || **21** *Περσεὺς* et mor. *Persa* Cic. et Val. Max. | *λέγουσα κυνήδιον* **P** || **23** *καὶ ὦ θύγατερ* **P** *καὶ* del. Zie. | *οὖν* om. **P** || **24** *ἱστόρησεν* **K** || **27** *συναγαγὼν* Br.: *ἐναγαγὼν* **ΛKPQ** *εἰσαγαγὼν* **ZC** || **27.28** *μετελθεῖν ἔφη*: trp. Sint. || **28** *δευτέραν ὑπατείαν* **Z**

280 Z^{1} *δεομένων· δι' ὃ μηδεμίαν αὐτοῖς χάριν ἔχειν, ἀλλ' εἰ νομίζουσι δι' ἑτέρου* 2 a.168
βέλτιον ἕξειν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, ἐξίστασθαι τῆς ἡγεμονίας, εἰ δὲ
πιστεύουσιν αὐτῷ, μὴ παραστρατηγεῖν μηδὲ λογοποιεῖν, ἀλλ' ὑπουργεῖν
σιωπῇ τὰ δέοντα πρὸς τὸν πόλεμον, ὡς ἐὰν ἄρχοντος ἄρχειν ζητῶσιν, ἔτι
5 *μᾶλλον ἢ νῦν καταγελάστους ἐν ταῖς στρατείαις ἐσομένους. ἀπὸ τούτων* 3
τῶν λόγων πολλὴν μὲν αἰδῶ πρὸς αὐτὸν ἐνεποίησε τοῖς πολίταις, μεγάλην
δὲ προσδοκίαν τοῦ μέλλοντος, ἡδομένων ἁπάντων, ὅτι τοὺς κολακεύοντας d
παρελθόντες εἵλοντο παρρησίαν ἔχοντα καὶ φρόνημα στρατηγόν. οὕτως 4
ἐπὶ τῷ κρατεῖν καὶ μέγιστος εἶναι τῶν ἄλλων ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ
10 *δοῦλος ἦν ὁ Ῥωμαίων δῆμος.*

49 S **12.** *Αἰμίλιον δὲ Παῦλον, ὡς ἐξώρμησεν ἐπὶ στρατείαν, πλοῦ μὲν*
εὐτυχίᾳ καὶ ῥᾳστώνῃ χρήσασθαι πορείας κατὰ δαίμονα τίθημι, σὺν τάχει
καὶ μετ' ἀσφαλείας ἐπὶ τὸ στρατόπεδον κομισθέντα· τοῦ δὲ πολέμου καὶ 2
τῆς στρατηγίας αὐτοῦ τὸ μὲν τόλμης ὀξύτητι, τὸ δὲ βουλεύμασι χρηστοῖς,
15 *τὸ δὲ φίλων ἐκθύμοις ὑπηρεσίαις, τὸ δὲ τῷ παρὰ τὰ δεινὰ θαρρεῖν καὶ*
χρῆσθαι λογισμοῖς ἀραρόσιν ὁρῶν διαπεπραγμένον, οὐκ ἔχω τῇ λεγομένῃ e
τοῦ ἀνδρὸς εὐτυχίᾳ λαμπρὸν ἀποδοῦναι καὶ διάσημον ἔργον, οἷον ἑτέρων
στρατηγῶν, εἰ μή τις ἄρα τὴν Περσέως φιλαργυρίαν Αἰμιλίῳ τύχην 3
ἀγαθὴν περὶ τὰ πράγματα γενέσθαι φησίν, ἣ λαμπρὰ καὶ μεγάλα πρὸς τὸν
20 *πόλεμον ἀρθέντα ταῖς ἐλπίσι τὰ Μακεδόνων ἀνέτρεψε καὶ κατέβαλε,*
281 Z^{1} *πρὸς ἀργύριον ἀποδειλιάσας. ἧκον μὲν γὰρ αὐτῷ δεηθέντι Βαστέρναι,* 4
μύριοι μὲν ἱππεῖς, μύριοι δὲ παραβάται, μισθοφόροι πάντες, ἄνδρες οὐ
γεωργεῖν εἰδότες, οὐ πλεῖν, οὐκ ἀπὸ ποιμνίων ζῆν νέμοντες, ἀλλ' ἓν ἔργον
καὶ μίαν τέχνην μελετῶντες ἀεὶ μάχεσθαι καὶ κρατεῖν τῶν ἀντιταττομέ- f
25 *νων. ὡς δὲ περὶ τὴν Μαιδικὴν καταστρατοπεδεύσαντες ἐπεμείγνυντο τοῖς* 5
παρὰ τοῦ βασιλέως, ἄνδρες ὑψηλοὶ μὲν τὰ σώματα, θαυμαστοὶ δὲ τὰς
μελέτας, μεγάλαυχοι δὲ καὶ λαμπροὶ ταῖς κατὰ τῶν πολεμίων ἀπειλαῖς,
θάρσος παρέστησαν τοῖς Μακεδόσι καὶ δόξαν, ὡς τῶν Ῥωμαίων οὐχ

21 Liv. 44, 26. 27 Diod. 30, 19. 21, 3 App. Mac. 18

[**ΛKPQZ**] **1** *ἔχειν* om. **Q** | *εἰ ⟨μὲν⟩* Rei. | *ἑτέρους* **P** || **3** *ὑπουργοῦν* **P** || **5** *στρατιαῖς* **Q** || **9** *τῷ* om. **L^{1}P** *τὸ* **K** || **11** *ἐπὶ τὴν* **PC** | *στρατιὰν* **QZ** || **13** *ἐπὶ* **KPQZ**: *εἰς* **Λ** || **15** *εὐθύμοις* Herw. | *τῷ* om. **KP** *τὸ* **Λ** || **15.16** *καὶ χρῆσθαι* **QZL^{2}**: *κεχρῆσθαι* **L^{1}P** *καὶ κεχρῆσθαι* **K** || **16** *διαπεπραγμένων* **Q** || **18** *ἄρα*] *παρὰ* **P** || **19** *φήσει* **P** *φαίη* **B** | *ἢ* **L^{2}** et editt. || **21** *ἀποδειλιάσας* **L^{1}KPZM**: *ἀποδειλιάσαντος* **CB** Vulc. Cor. Sint. *ἀποδειλιάσασα* **L^{2}** et plur. editt. || **23** *νέμοντες* del. Cob. || **24** *ἀντιτεταγμένων* **ZC** || **25** *μηδικὴν*: corr. Cor.

a. 168 261 ὑπομενούντων, ἀλλ' ἐκπλαγησομένων τὴν ὄψιν αὐτὴν καὶ τὴν κίνησιν,
6 ἔκφυλον οὖσαν καὶ δυσπρόσοπτον. οὕτω διαθεὶς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Περσεύς, καὶ τοιούτων ἐμπλήσας ἐλπίδων, αἰτούμενος καθ' ἕκαστον ἡγεμόνα χιλίους, πρὸς τὸ γιγνόμενον τοῦ χρυσίου πλῆθος ἰλιγγιάσας καὶ παραφρονήσας ὑπὸ μικρολογίας, ἀπείπατο καὶ προήκατο τὴν συμμαχίαν, ὥσπερ 5 οἰκονομῶν, οὐ πολεμῶν Ῥωμαίοις, καὶ λογισμὸν ἀποδώσων ἀκριβῆ τῆς
7 εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης οἷς ἐπολέμει· καί⟨τοι⟩ διδασκάλους εἶχεν *** 50 S ἐκείνους, οἵ⟨ς ἄνευ τῆς⟩ ἄλλης παρασκευῆς *** τῶν δέκα μυριάδων ἦσαν 282 Z[1]
b 8 ἠθροισμέναι καὶ παρεστῶσαι ταῖς χρείαις. ὁ δὲ πρὸς δύναμιν ἀνταίρων τηλικαύτην καὶ πόλεμον, οὗ τοσοῦτον ἦν τὸ παρατρεφόμενον, διεμέτρει 10
9 καὶ παρεσημαίνετο τὸ χρυσίον, ἅψασθαι δεδιὼς ὥσπερ ἀλλοτρίων. καὶ ταῦτ' ἔπραττεν οὐ Λυδῶν τινος οὐδὲ Φοινίκων γεγονώς, ἀλλὰ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου κατὰ συγγένειαν ἀρετῆς μεταποιούμενος, οἳ τῷ τὰ πράγματα τῶν χρημάτων ὠνητά, μὴ τὰ χρήματα τῶν πραγμάτων ἡγεῖ-
10 σθαι, πάντων ἐκράτησαν. ἐρρέθη γοῦν ὅτι τὰς πόλεις αἱρεῖ τῶν Ἑλλήνων 15
11 οὐ Φίλιππος, ἀλλὰ τὸ Φιλίππου χρυσίον. Ἀλέξανδρος δὲ τῆς ἐπ' Ἰνδοὺς
c στρατείας ἁπτόμενος, καὶ βαρὺν ὁρῶν καὶ δύσογκον ἤδη τὸν Περσικὸν ἐφελκομένους πλοῦτον τοὺς Μακεδόνας, πρώτας ὑπέπρησε τὰς βασιλικὰς ἁμάξας, εἶτα τοὺς ἄλλους ἔπεισε ταὐτὸ ποιήσαντας ἐλαφροὺς ἀναζεῦξαι
12 πρὸς τὸν πόλεμον ὥσπερ λελυμένους. Περσεὺς δὲ τὸν χρυσὸν αὐτὸς 20 αὑτοῦ καὶ τέκνων καὶ βασιλείας καταχεάμενος, οὐκ ἠθέλησε δι' ὀλίγων σωθῆναι χρημάτων, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν κομισθεὶς ὁ πλούσιος αἰχμάλωτος ἐπιδείξασθαι Ῥωμαίοις ὅσα φεισάμενος ἐτήρησεν αὐτοῖς.

9 cf. ad p. 195, 1 || 15 mor. 178 a Diod. 16, 54, 3 Cic. Att. 1, 16, 12 Hor. carm. 3, 16, 13 Val. Max. 7, 2 ext. 10 || 16 Plut. Alex. 57, 1—3 et ibi l. l.

[ΛΚPQZ] 2 δυσπρόσωπον L[1]KC || 3 αἰτούμενον P || 4 γινόμενον PC || 7 καίτοι Anon. (Am.): καὶ | διδασκάλους] σκάλους L[1] | lac. post εἶχεν hab. L, cf. Am. || 8 οἳ ἄλλης παρασκευῆς τῶν δέκα μυριάδων codd., nisi quod lacunas post οἳ et παρασκευῆς hab. L, τῶν δ. μυρ. om. P, καὶ διδ. (7) – παρασκ. om. K; οἷς ἄνευ τῆς ἄ. παρ. δέκα μυριάδες Anon. 'combien qu'eulx mesmes luy enseignassent ce qu'il devoit faire, attendu qu'oultre tout le reste de leur equipage et appareil de guerre, ilz n'avoient pas moins de cent mille personnes toutes assemblées et prestes à faire ce qui seroit de besoing' Am., quo nisus respectisque codicis L lacunis ita fere textum refingam: καί⟨τοι⟩ διδασκάλους εἶχεν ⟨ὧν ἔδει ποιεῖν αὐτοὺς⟩ ἐκείνους, οἵ⟨ς ἄνευ τῆς⟩ ἄλλης παρασκευῆς ⟨ἀνδρῶν οὐ μείους⟩ τῶν δέκα μυριάδων; ⟨στρατιω⟩τῶν δ. μυριάδες Rei. Sint. || 9 ἠθροισμένοι καὶ παρεστῶτες Q | post ἠθροισμέναι lac. 6 litt. L || 11 ἀλλοτρίου Cor. || 12 τινος Zie.: τις || 15 ἐρρήθη C | αἴρει plurimi codd. | τῶν ἑλλήνων αἱρεῖ Q || 16 τὸ τοῦ φιλ. K || 17 στρατιᾶς L[1]PBZ || 18 ⟨συν⟩εφελκ. Zie. || 21 καταχεόμενος ΛPQ

13. Οὐ γὰρ μόνον ἀπέπεμψε τοὺς Γαλάτας ψευσάμενος, ἀλλὰ καὶ Γένθιον ἐπάρας τὸν Ἰλλυριὸν ἐπὶ τριακοσίοις ταλάντοις συνεφάψασθαι τοῦ πολέμου, τὰ μὲν χρήματα τοῖς παρ' αὐτοῦ πεμφθεῖσι προὔθηκεν ἠριθμημένα, καὶ κατασημήνασθαι παρέσχεν· ὡς δὲ πεισθεὶς ἔχειν ἃ ἤτησεν ὁ Γένθιος ἔργον ἀσεβὲς καὶ δεινὸν ἔδρασε – πρέσβεις γὰρ ἐλθόντας Ῥωμαίων πρὸς αὐτὸν συνέλαβε καὶ κατέδησεν –, ἡγούμενος ὁ Περσεὺς οὐδὲν ἔτι δεῖσθαι τῶν χρημάτων τὴν ἐκπολέμωσιν, ἄλυτα τοῦ Γενθίου προδεδωκότος ἔχθρας ἐνέχυρα καὶ διὰ τηλικαύτης ἀδικίας ἐμβεβληκότος ἑαυτὸν εἰς τὸν πόλεμον, ἀπεστέρησε τὸν κακοδαίμονα τῶν τριακοσίων ταλάντων, καὶ περιεῖδεν ὀλίγῳ χρόνῳ μετὰ τέκνων καὶ γυναικὸς ὡς ἀπὸ νεοττιᾶς ἀρθέντα τῆς βασιλείας ὑπὸ Λευκίου Ἀνικίου στρατηγοῦ, πεμφθέντος ἐπ' αὐτὸν μετὰ δυνάμεως.

Ἐπὶ τοιοῦτον ἀντίπαλον ἐλθὼν ὁ Αἰμίλιος, αὐτοῦ μὲν κατεφρόνει, τὴν δ' ὑπ' αὐτῷ παρασκευὴν καὶ δύναμιν ἐθαύμαζεν· ἦσαν γὰρ ἱππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δ' εἰς φάλαγγα τετρακισμυρίων οὐ πολλοῖς ἀποδέοντες. ἱδρυμένος δὲ πρὸ τῆς θαλάττης παρὰ τὴν Ὀλυμπικὴν ὑπώρειαν ἐπὶ χωρίων οὐδαμόθεν προσαγωγὴν ἐχόντων καὶ πάντοθεν ὑπ' αὐτοῦ διαπεφραγμένων ἐρύμασι καὶ προτειχίσμασι ξυλίνοις, πολλὴν ἄδειαν ἦγεν, ἀποτρύσειν χρόνῳ καὶ χρημάτων δαπάνῃ τὸν Αἰμίλιον ἡγούμενος. ὁ δὲ τῇ γνώμῃ μὲν ἦν ἐνεργός, ἐπὶ πᾶν βούλευμα καὶ πᾶσαν τρεπόμενος πεῖραν, ὑπ' ἀδείας δὲ τῆς πρόσθεν τὸν στρατὸν ὁρῶν δυσανασχετοῦντα καὶ λόγῳ πολλὰ διαστρατηγοῦντα τῶν ἀπράκτων, ἐπετίμησεν αὐτοῖς καὶ παρήγγειλε μηδὲν πολυπραγμονεῖν μηδὲ φροντίζειν ἀλλ' ἢ τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ καὶ τὴν πανοπλίαν ἕκαστον, ὅπως ἐνεργὸν παρέξει καὶ χρήσεται Ῥωμαϊκῶς τῇ μαχαίρᾳ, τὸν καιρὸν παραδόντος τοῦ στρατηγοῦ. τὰς δὲ νυκτερινὰς ἐκέλευσε φυλακὰς ἄνευ λόγχης φυλάττειν, ὡς μᾶλλον προσέξοντας καὶ διαμαχουμένους πρὸς τὸν ὕπνον, ἂν ἀμύνασθαι τοὺς πολεμίους μὴ δύνωνται προσιόντας.

1 c. 13, 1–3 cf. p. 191, 19 Polyb. 28, 8. 9. 29, 3. 4 Liv. 43, 20. 44, 23. 27. 30–32 Diod. 30, 9 Flor. 1, 29 App. Ill. 9 Eutr. 4, 6 Zon. 9, 24, 1 || 16 c. 13, 5 Liv. 44, 32, 5–11 Flor. 2, 28, 4. 7 Zon. 9, 23, 2 || 20 c. 13, 6. 7 Liv. 44, 33, 4–34, 9. 45, 37 Plut. Galba 1, 2 mor. 198a

[ΛKPQZ] 4 ἔχειν Q: εἶχεν ΛPKZ || 7 τῶν om. C || 11 ἀρθέντας PQZ || 14 ὑπ' αὐτοῦ KM || 16 ὀλυμπιακὴν PZC || 19 ἀποτρύνειν P || 20 ἐνεργῶς P || 21 δὲ om. L¹ZCK | ὁρῶν om. L¹KQ ὁρῶν τὸν στρατὸν C || 23 ἀλλ' ἢ Cor. || 24 καὶ² om. P || 26 ἄνευ λόγχης καὶ ξίφους mor.; cf. Liv. 44, 33, 8 || 27 διαμαχομένους Z | ἀναμύνασθαι PK ἂν ἀμύνεσθαι Q || 28 μὴ om. ΛP | δύνανται L¹P

a.168 **14.** Ἐνοχλουμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων μάλιστα περὶ τὴν τοῦ ποτοῦ
χρείαν – καὶ γὰρ ὀλίγον καὶ πονηρὸν ἐπίδυε καὶ συνελείβετο παρ᾽ αὐτὴν
τὴν θάλατταν –, ὁρῶν ὁ Αἰμίλιος μέγα καὶ κατηρεφὲς δένδρεσιν ὄρος τὸν
Ὄλυμπον ἐπικείμενον, καὶ τεκμαιρόμενος τῇ χλωρότητι τῆς ὕλης ναμάτων
ἔχειν ἀρχὰς διὰ βάθους ὑποφερομένων, ἀναπνοὰς αὐτοῖς [καὶ] φρέατα 5
2 πολλὰ παρὰ τὴν ὑπώρειαν ὤρυττε. τὰ δ᾽ εὐθὺς ἐπίμπλατο ῥευμάτων 52 S
b καθαρῶν, ἐπισυνδιδόντος ὁλκῇ καὶ φορᾷ τοῦ θλιβομένου πρὸς τὸ κενούμενον.

3 Καίτοι τινὲς οὔ φασιν ὑδάτων ἑτοίμων κεκρυμμένων πηγὰς ἐναποκεῖσθαι τοῖς τόποις ἐξ ὧν ῥέουσιν, οὐδ᾽ ἀποκάλυψιν οὐδὲ ῥῆξιν εἶναι τὴν ἐκβο- 10
λὴν αὐτῶν, ἀλλὰ γένεσιν καὶ σύστασιν, ἐνταῦθα τῆς ὕλης ἐξυγραινομένης·
4 ἐξυγραίνεσθαι δὲ πυκνότητι καὶ ψυχρότητι τὴν νοτερὰν ἀναθυμίασιν,
5 ὅταν ἐν βάθει καταθλιβεῖσα ῥευστικὴ γένηται. καθάπερ γὰρ οἱ μαστοὶ
τῶν γυναικῶν οὐχ ὥσπερ ἀγγεῖα πλήρεις εἰσὶν ἐπιρρέοντος ἑτοίμου γάλα- 285 Z[1]
c κτος, ἀλλὰ μεταβάλλοντες τὴν τροφὴν ἐν αὐτοῖς ἐργάζονται γάλα καὶ 15
6 διηθοῦσιν, οὕτως οἱ περίψυκτοι καὶ πιδακώδεις τόποι τῆς γῆς ὕδωρ μὲν
οὐκ ἔχουσι καλυπτόμενον οὐδὲ κόλπους ῥεύματα καὶ βάθη ποταμῶν τοσούτων ἐξ ἑτοίμης καὶ ὑποκειμένης ἀφιέντας ἀρχῆς, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ τὸν
7 ἀέρα τῷ πιέζειν καὶ καταπυκνοῦν ἀποθλίβοντες εἰς ὕδωρ τρέπουσι. τὰ
γοῦν ὀρυττόμενα τῶν χωρίων μᾶλλον ἀναπιδύει καὶ διανάει πρὸς τὴν 20
τοιαύτην ψηλάφησιν, ὥσπερ οἱ μαστοὶ τῶν γυναικῶν πρὸς τὸν θηλασμόν,
8 ἀνυγραίνοντα καὶ μαλάττοντα τὴν ἀναθυμίασιν· ὅσα δ᾽ ἀργὰ τῆς γῆς
συμπέφρακται, τυφλὰ πρὸς γένεσιν ὑδάτων ἐστίν, οὐκ ἔχοντα τὴν ἐργα-
d 9 ζομένην τὸ ὑγρὸν κίνησιν. οἱ δὲ ταῦτα λέγοντες ἐπιχειρεῖν δεδώκασι τοῖς
ἀπορητικοῖς, ὡς οὐδὲ τὸ αἷμα τοῖς ζῴοις ἔνεστιν, ἀλλὰ γεννᾶται πρὸς τὰ 25
τραύματα πνεύματός τινος ἢ σαρκῶν μεταβολῇ, ῥύσιν ἀπεργασαμένῃ καὶ
10 σύντηξιν. ἐλέγχονται δὲ τοῖς πρὸς τοὺς ὑπονόμους καὶ τὰς μεταλλείας
ἀπαντῶσιν εἰς βάθη ποταμοῖς, οὐ κατ᾽ ὀλίγον συλλεγομένοις, ὥσπερ εἰκός
ἐστιν εἰ γένεσιν ἐκ τοῦ παραχρῆμα κινουμένης τῆς γῆς λαμβάνουσιν,

1 c. 14, 1. **2** Liv. 44, 33, 1—3 Zon. 9, 23, 2

[ΛKPQZ] **2** γὰρ om. Λ | ἐπήδυεν L[1]KP ἐπέδυε Z || **3** καὶ om. L[1] || **5** ἀρχὰς καὶ K | καὶ del. Sint. || **6** ἐμπίπλαντο K ἐπίμπλαντο Z | ναμάτων CM[b] || **7** ἐπισυνδιδόντων: corr. Sint. || **9** οὐ om. K | ἑτοίμων om. QZ || **12** καὶ ψυχρότητι om. L[1] || **13** ῥευστικὴ — **14** γυναικῶν om. P || **13** γὰρ om. Q || **16** πηδακώδης L[1]KP || **19** πυκνοῦν Q || **20** ἀναπιδύει F[a]: ἀναπηδύει M[b] ἀναδύει cet. || **21** τῶν γυναικῶν om. L[1] || **24** τοῦ ὑγροῦ P || **26** σαρκὸς Q | ἀπειργασμένη Q

ἀλλ' ἀθρόοις ἀναχεομένοις. †ὁρῶν δὲ καὶ πέτρας πληγῇ ῥαγείσης ἐξεπή- a.168 11
53S δησε ῥεῦμα λάβρον ὕδατος, εἶτ' ἐπέλιπε. ταῦτα μὲν περὶ τούτων. e

15. Ὁ δ' Αἰμίλιος ἡμέρας μέν τινας ἠρέμει, καί φασι μήποτε τηλικού-
286Z¹ των στρατοπέδων ἐγγὺς οὕτω συνελθόντων ἡσυχίαν γενέσθαι τοσαύτην.
5 ἐπεὶ δὲ κινῶν ἅπαντα καὶ πειρώμενος ἐπυνθάνετο μίαν εἰσβολὴν ἔτι 2
μόνον ἄφρουρον ἀπολείπεσθαι τὴν διὰ Περραιβίας παρὰ τὸ Πύθιον καὶ
τὴν Πέτραν, τῷ μὴ φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐλπίσας μᾶλλον ἢ δι' ἣν οὐκ
ἐφυλάττετο δυσχωρίαν καὶ τραχύτητα δείσας, ἐβουλεύετο. πρῶτος δὲ τῶν 3
παρόντων ὁ Νασικᾶς ἐπικαλούμενος Σκιπίων, γαμβρὸς Ἀφρικανοῦ Σκι-
10 πίωνος, ὕστερον δὲ μέγιστον ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνηθείς, ὑπεδέξατο τῆς
κυκλώσεως ἡγεμὼν γενέσθαι. δεύτερος δὲ Φάβιος Μάξιμος, ὁ πρεσβύτα- 4 f
τος τῶν Αἰμιλίου παίδων, ἔτι μειράκιον ὤν, ἀνέστη προθυμούμενος.
ἡσθεὶς οὖν ὁ Αἰμίλιος δίδωσιν αὐτοῖς, οὐχ ὅσους Πολύβιος εἴρηκεν (29, 14), 5
ἀλλ' ὅσους αὐτὸς ὁ Νασικᾶς λαβεῖν φησι, γεγραφὼς περὶ τῶν πράξεων
15 τούτων ἐπιστόλιον πρός τινα τῶν βασιλέων (HRR I 47). οἱ μὲν ἐκτὸς 6
τάξεως Ἰταλικοὶ τρισχίλιοι τὸ πλῆθος ἦσαν, τὸ δ' εὐώνυμον κέρας εἰς
πεντακισχιλίους. τούτοις προσλαβὼν ὁ Νασικᾶς ἱππεῖς ἑκατὸν εἴκοσι καὶ 7 **263**
τῶν παρ' Ἁρπάλῳ Θρᾳκῶν καὶ Κρητῶν ἀναμεμειγμένων διακοσίους,
ἐξώρμησε τῇ πρὸς θάλασσαν ὁδῷ καὶ κατεστρατοπέδευσε παρὰ τὸ
20 Ἡράκλειον, ὡς δὴ ταῖς ναυσὶ μέλλων ἐκπεριπλεῖν καὶ κυκλοῦσθαι τὸ
στρατόπεδον τῶν πολεμίων.

Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν οἱ στρατιῶται καὶ σκότος ἐγένετο, τοῖς ἡγεμόσι 8
φράσας τὸ ἀληθὲς ἦγε διὰ νυκτὸς τὴν ἐναντίαν ἀπὸ θαλάσσης, καὶ κατα-
24 λύσας ἀνέπαυε τὴν στρατιὰν ὑπὸ τὸ Πύθιον. ἐνταῦθα τοῦ Ὀλύμπου τὸ 9
287Z¹ ὕψος ἀνατείνει πλέον ἢ δέκα σταδίους· σημαίνεται δ' ἐπιγράμματι τοῦ
μετρήσαντος οὕτως (98 Preger).

3 c. 15. 16 Liv. 44, 35, 6—15 Flor. 1, 28, 7 Zon. 9, 23, 3. 4 || 15 cf. et FGrH 233 F 1

[ΛKPQL] 1 ὁρῶν om. L¹ ὁρῶμεν δὲ καὶ ὅτι πέτρας Rei. sed maior videtur subesse corruptela | ἐξεπίδυσε Br. || 2 ἐπέλειπεν L¹ | μὲν om. L¹KPQ || 3 φησὶ P | μηδέποτε K || 6 πορραβίας L¹P περαιβίας vel -μίας vel -κίας Q | παρὰ] διὰ Q | πυθεῖον Z, item v. 24 || 7 τὸ μὴ L¹KPC || 9 σκηπίων bis libri praeter L¹K || 10 ἐν τῇ συγ et ⟨δυνη⟩θεὶς om. L¹ || 11 δὲ om. L¹ | πρεσβύτερος Q || 13 αὐτῶι K || 15 μὲν ⟨οὖν⟩ vel ⟨γὰρ⟩ Zie. || 16 ἦσαν om. P || 18 Ἁρπάλου Klaffenbach | κρητῶν καὶ θρακῶν Q || 19 παρὰ] πρὸς Q || 22 ἐγίνετο ΛQ || 23 τῆς νυκτὸς Q | θαλάττης Q

a. 168 b 10 *Οὐλύμπου κορυφῆς ἐπὶ Πυθίου Ἀπόλλωνος* 54 S
ἱεροῦ ὕψος ἔχει (πρὸς τὴν κάθετον δ' ἐμετρήθη)
πλήρη μὲν δεκάδα σταδίων μίαν, αὐτὰρ ἐπ' αὐτῇ
πλέθρον τετραπέδῳ λειπόμενον μεγέθει.
Εὐμήλου δέ μιν υἱὸς ἐθήκατο μέτρα κελεύθου 5
Ξειναγόρης· σὺ δ' ἄναξ χαῖρε καὶ ἐσθλὰ δίδου.

11 *καίτοι λέγουσιν οἱ γεωμετρικοὶ μήτ' ὄρους ὕψος μήτε βάθος θαλάσσης ὑπερβάλλειν δέκα σταδίους. ὁ μέντοι Ξεναγόρας οὐ παρέργως, ἀλλὰ μεθόδῳ καὶ δι' ὀργάνων εἰληφέναι δοκεῖ τὴν μέτρησιν.*

c **16.** *Ὁ μὲν οὖν Νασικᾶς ἐνταῦθα διενυκτέρευσε· τῷ δὲ Περσεῖ, τὸν* 10 *Αἰμίλιον ἀτρεμοῦντα κατὰ χώραν ὁρῶντι καὶ μὴ λογιζομένῳ τὸ γινόμενον, ἀποδρὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ Κρὴς αὐτόμολος ἧκε μηνύων τὴν περίοδον τῶν* 2 *Ῥωμαίων. ὁ δὲ συνταραχθείς, τὸ μὲν στρατόπεδον οὐκ ἐκίνησε, μυρίους δὲ μισθοφόρους ξένους καὶ δισχιλίους Μακεδόνας Μίλωνι παραδοὺς ἐξαπέστειλε, παρακελευσάμενος ταχῦναι καὶ καταλαβεῖν τὰς ὑπερβολάς.* 15 3 *τούτοις ὁ μὲν Πολύβιός φησιν* (29, 15) *ἔτι κοιμωμένοις ἐπιπεσεῖν τοὺς Ῥωμαίους, ὁ δὲ Νασικᾶς ὀξὺν ἀγῶνα περὶ τοῖς ἄκροις γενέσθαι καὶ κίνδυνον, αὐτὸς δὲ Θρᾷκα μισθοφόρον εἰς χεῖρας συνδραμόντα τῷ ξυστῷ διὰ* d *τοῦ στήθους πατάξας καταβαλεῖν, ἐκβιασθέντων δὲ τῶν πολεμίων, καὶ τοῦ* 19 *Μίλωνος αἴσχιστα φεύγοντος ἄνευ τῶν ὅπλων μονοχίτωνος, ἀσφαλῶς* 288 Z[1] 4 *ἀκολουθεῖν ἅμα καταβιβάζων εἰς τὴν χώραν τὸ στράτευμα. τούτων δὲ τῷ Περσεῖ προσπεσόντων, κατὰ τάχος ἀναζεύξας ἦγεν ὀπίσω, περίφοβος* 5 *γεγονὼς καὶ συγκεχυμένος ταῖς ἐλπίσιν. αὐτοῦ δ' ὅμως πρὸ τῆς Πύδνης ὑπομένοντα πειρᾶσθαι μάχης ἀναγκαῖον ἦν, ἢ τῷ στρατῷ σκεδασθέντι περὶ τὰς πόλεις δέχεσθαι τὸν πόλεμον, ἐπείπερ ἅπαξ ἐμβεβήκει τῇ* 25 6 *χώρᾳ, δίχα πολλοῦ φόνου καὶ νεκρῶν ἐκπεσεῖν μὴ δυνάμενον. πλήθει μὲν*

[**ΛKPQZ**] **1** *ὀλύμπου* **L¹KPQ** | *ἔπι* Br. *ἀπὸ* Latte || **2** *ἱερὸν*: em. Zie. cf. Wil. Herm. 54, 69 | *πρὸς κάθετον δ' ἐμέτρει* Cor. *πρὸς κ. τὸ μέτρον* vel *δὲ μέτρον* Sint. || **3** *δεκάδα* **Z**: *δέκα* | *μίαν* om. **PQ** | *αὐτῇ* **KZ**: *αὐτὴν* || **4** *πλέθρων* **L² M**ᵇ || **5** *εὐμίλου* **L¹P** | *δέ μιν*] *τὰ μὲν* Cor. *δὲ τάδ'* Preger | *μέτρα*] *μετὰ* **Z** || **7** *τῆς θαλάσσης* **QZ** || **11** *γιγνόμενον* **Z** || **14** *ξένους* del. Hartmann || **15** *παρακελευσάμενος* **Z**: *παρασκευασάμενος* | *ὑπερβολάς* **K** Steph.: *ὕλας* codd. *πύλας* Xy. || **18** *αὐτὸς* **KADM**: *αὐτὸν* **LPZ** *αὐτῶν* **B** *αὐτῷ* **C** || **19** *πατάξαι καὶ* **Z** | *κατέβαλεν* **L¹** || **24** *ἀναγκαῖον ἦν* ante *ὑπομένοντα* trp. Zie. | *ἢ τῷ* om. **L¹** || **24. 25** *περὶ τ. πόλ. σκεδ.* **K** || **25** *πολέμιον* Br. | *ἐμβέβηκε*: corr. Zie. (post *ἐνεβεβήκει* Sint.) || **26** ad *πλήθει* – p. 199, 1 *περιεῖναι* suppl *λέγοντες* deleta dist. post *προκινδυνεύοντος* Ri. verba (p. 199, 3) *ἐκ τούτων* – *Περσέα* ante *πλήθει* trp. Sch. *αὐτόθεν* ⟨*ἔδοξε*⟩ Zie.

558 οὖν ἀνδρῶν αὐτόθεν περιεῖναι, προθυμίαν δὲ πολλὴν ὑπάρχειν ἀμυνομέ- e a.168
νοις περὶ τέκνων καὶ γυναικῶν, ἐφορῶντος ἕκαστα τοῦ βασιλέως καὶ προ-
κινδυνεύοντος. ἐκ τούτων ἐθάρσυνον οἱ φίλοι τὸν Περσέα, καὶ βαλόμενος 7
στρατόπεδον συνετάττετο πρὸς μάχην, καὶ τὰ χωρία κατεσκοπεῖτο, καὶ
5 διῄρει τὰς ἡγεμονίας, ὡς εὐθὺς ἐξ ἐφόδου τοῖς Ῥωμαίοις ἀπαντήσων. ὁ 8
δὲ τόπος *** καὶ πεδίον ἦν τῇ φάλαγγι, βάσεως ἐπιπέδου καὶ χωρίων
ὁμαλῶν δεομένῃ, καὶ λόφοι συνεχεῖς ἄλλος ἐξ ἄλλου, τοῖς γυμνητεύουσι
καὶ ψιλοῖς ἀναφυγὰς καὶ περιδρομὰς ἔχοντες. διὰ μέσου δὲ ποταμοὶ ῥέοντες 9
Αἴσων καὶ Λεῦκος, οὐ μάλα βαθεῖς τότε (θέρους γὰρ ἦν ὥρα φθίνοντος), f
10 ἐδόκουν τινὰ δυσεργίαν ὅμως τοῖς Ῥωμαίοις παρέξειν.

289 Z¹ **17.** Ὁ δ' Αἰμίλιος ὡς εἰς ταὐτὸν συνέμειξε τῷ Νασικᾷ, κατέβαινε
συντεταγμένος ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὡς δ' εἶδε τὴν παράταξιν αὐτῶν καὶ 2
τὸ πλῆθος, θαυμάσας ἐπέστησε τὴν πορείαν, αὐτός τι πρὸς ἑαυτὸν συλ-
λογιζόμενος. οἱ δ' ἡγεμονικοὶ νεανίσκοι προθυμούμενοι μάχεσθαι, παρε- 3
15 λαύνοντες ἐδέοντο μὴ μέλλειν, καὶ μάλιστα πάντων ὁ Νασικᾶς, τῇ περὶ
τὸν Ὄλυμπον εὐτυχίᾳ τεθαρρηκώς. ὁ δ' Αἰμίλιος μειδιάσας· „εἴ γε τὴν 4 264
σὴν" εἶπεν „ἡλικίαν εἶχον· αἱ δὲ πολλαί με νῖκαι διδάσκουσαι τὰ τῶν
ἡττωμένων ἁμαρτήματα κωλύουσιν ἐξ ὁδοῦ μάχην τίθεσθαι πρὸς φά-
λαγγα συντεταγμένην ἤδη καὶ συνεστῶσαν." ἐκ τούτου τὰ μὲν πρῶτα καὶ 5
20 καταφανῆ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκέλευσεν εἰς σπείρας καθιστάμενα ποιεῖν
σχῆμα παρατάξεως, τοὺς δ' ἀπ' οὐρᾶς στραφέντας ἐν χώρᾳ χάρακα βαλέ-
σθαι καὶ στρατοπεδεύειν. οὕτω δὲ τῶν συνεχῶν τοῖς τελευταίοις καθ' 6
ὑπαγωγὴν ἐξελιττομένων, ἔλαθε τὴν παράταξιν ἀναλύσας καὶ καταστήσας
ἀθορύβως εἰς τὸν χάρακα πάντας.
25 Ἐπεὶ δὲ νὺξ γεγόνει καὶ μετὰ δεῖπνον ἐτράποντο πρὸς ὕπνον καὶ ἀνά- 7 b
568 παυσιν, αἰφνίδιον ἡ σελήνη πλήρης οὖσα καὶ μετέωρος ἐμελαίνετο, καὶ 21. Iun. 168
τοῦ φωτὸς ἀπολείποντος αὐτὴν χρόας ἀμείψασα παντοδαπὰς ἠφανίσθη.

11 c. 17, 1–6 mor. 198a Liv. 44, 36, 1–37, 3 || 25 c. 17, 7–13 Polyb. 29, 16 Cic. rep. 1, 23 Liv. 44, 37, 5–13 Val. Max. 8, 11, 1 Plin. n. h. 2, 53 Frontin. strat. 1, 12, 8 Iustin. 33, 1, 7 Zon. 9, 23, 5

[ΛKPQZ] 1 ὑπάρξειν Cor. || 3 βαλλόμενος PM[b] βουλόμενος K λαβόμενος Q || 6 τόπος ⟨ἐδόκει πάνυ χρήσιμος, ὅτι⟩ Latte | πεδίον ἦν ⟨ἐπιτήδειον⟩ Rei. || 7 γυμνιτεύουσι QF[a] || 9 Αἴθων Latte | λεύκιος P || 10 ὅμως ante ἐδόκουν trp. Zie. || 11 ὡς om. K | καὶ κατέβαινε PQ || 17 ἡλικ. εἶχ. εἶπ. K | εἶχον, ⟨καὶ τὴν αὐτὴν ἂν σοι γνώμην εἶχον⟩ vel sim. Zie. cl. Liv. 44, 36, 12 | διδάσκουσι L¹P || 18 καὶ ante κωλύουσιν add. m. 1 P || 19 ἤδη συντεταγμένην Q || 20 πείρας L¹K || 21 τοῖς δὲ CL² | συστραφέντας Rei. | βάλλεσθαι Zie. || 25 ἐγεγόνει K Anon. || 27 ἀπολιπόντος: corr. Zie. l. c. 40

21. Iun. 168 8 *τῶν δὲ Ῥωμαίων, ὥσπερ ἐστὶ νενομισμένον, χαλκοῦ τε πατάγοις ἀνακα-
λουμένων τὸ φῶς αὐτῆς καὶ πυρὰ πολλὰ δαλοῖς καὶ δᾳσὶν ἀνεχόντων
πρὸς τὸν οὐρανόν, οὐδὲν ὅμοιον ἔπραττον οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ φρίκη καὶ* 290 Z¹
θάμβος τὸ στρατόπεδον κατεῖχε, καὶ λόγος ἡσυχῇ διὰ ⟨τῶν⟩ πολλῶν
9 *ἐχώρει, βασιλέως τὸ φάσμα σημαίνειν ἔκλειψιν. ὁ δ' Αἰμίλιος οὐκ ἦν* 5
μὲν ἀνήκοος οὐδ' ἄπειρος παντάπασι τῶν ἐκλειπτικῶν ἀνωμαλιῶν, αἳ
c *τὴν σελήνην περιφερομένην εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμβάλλουσι τεταγμέ-
ναις περιόδοις καὶ ἀποκρύπτουσιν, ἄχρι οὗ παρελθοῦσα τὴν ἐπισκοτου-*
10 *μένην χώραν πάλιν ἀναλάμψῃ πρὸς τὸν ἥλιον· οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ θείῳ πολὺ
νέμων, καὶ φιλοθύτης ὢν καὶ μαντικός, ὡς εἶδε πρῶτον τὴν σελήνην ἀπο-* 10
11 *καθαιρομένην, ἕνδεκα μόσχους αὐτῇ κατέθυσεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τῷ Ἡρακλεῖ*
22. Iun. 168 *βουθυτῶν οὐκ ἐκαλλιέρει μέχρις εἴκοσι· τῷ δὲ πρώτῳ καὶ εἰκοστῷ παρῆν*
12 *τὰ σημεῖα, καὶ νίκην ἀμυνομένοις ἔφραζεν. εὐξάμενος οὖν κατὰ βοῶν
ἑκατὸν καὶ ἀγῶνος ἱεροῦ τῷ θεῷ, προσέταξε διακοσμεῖν τοῖς ἡγεμόσι*
d 13 *τὸν στρατὸν εἰς μάχην· αὐτὸς δὲ τὴν ἀπόκλισιν καὶ περιφορὰν ἀναμένων* 15
*τοῦ φωτός, ὅπως μὴ κατὰ προσώπου μαχομένοις αὐτοῖς ἕωθεν ὁ ἥλιος
ἀντιλάμποι, παρῆγε τὸν χρόνον ἐν τῇ σκηνῇ καθεζόμενος, ἀναπεπτα-
μένῃ πρὸς τὸ πεδίον καὶ τὴν στρατοπεδείαν τῶν πολεμίων.*

18. *Περὶ δὲ δείλην οἱ μὲν αὐτοῦ φασι τοῦ Αἰμιλίου τεχνάζοντος ἐκ τῶν
πολεμίων γενέσθαι τὴν ἐπιχείρησιν, ἀχάλινον ἵππον ἐξελάσαντας ἐμβα-* 20
λεῖν αὐτοῖς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τοῦτον ἀρχὴν μάχης διωκόμενον παρα-
2 *σχεῖν· οἱ δὲ Ῥωμαϊκῶν ὑποζυγίων χορτάσματα παρακομιζόντων ἅπτε-
σθαι Θρᾷκας ὧν Ἀλέξανδρος ἡγεῖτο, πρὸς δὲ τούτους ἐκδρομὴν ὀξεῖαν* 291 Z¹ 57 S
e *ἑπτακοσίων Λιγύων γενέσθαι· παραβοηθούντων δὲ πλειόνων ἑκατέροις,*
3 *οὕτω συνάπτεσθαι τὴν μάχην ⟨παρ'⟩ ἀμφοτέρων. ὁ μὲν οὖν Αἰμίλιος,* 25
*ὥσπερ κυβερνήτης τῷ παρόντι σάλῳ καὶ κινήματι τῶν στρατοπέδων
τεκμαιρόμενος τὸ μέγεθος τοῦ μέλλοντος ἀγῶνος, ἐκ τῆς σκηνῆς προῆλθε*

19 c. 18—20 Liv. 44, 40—42 Vell. 1, 9, 4 Frontin. strat. 2, 3, 20 Flor. 1, 28, 7—9 Eutr. 4, 7 Oros. 4, 20, 39 Zon. 9, 23, 6. 7

[**ΛKPQZ**] **1** *νενομισμένων* **L¹**, deinde *χαλκοῦ – ἀνακαλουμένων* om. || **4** *τῶν* add. Zie. cl. Polyb. || **8** *ἄχρις* **Z** | *τὴν ἐπισκοτουμένην* Rei. (qui et *ἐπίσκοτον*): *τὴν ἐπὶ σκότου τὴν* **Q** *ἐπὶ σκότου τὴν* **L¹PZ** (sed lac. ante *τὴν* **L¹**) *τὴν ἐπὶ σκότου* **L²** *τὴν* cum lac. post *χώραν* **K** || **9** *ἀναλάμψηι* **K**: *ἐπιλάμψῃ* | *πολὺν* **P** || **19** *τεχνάζοντες* **L¹P¹** || **20** *ἀχάλινον ⟨γὰρ⟩* Ha. fort. recte, cf. Zie. l. c. | *ἐξελάσαντας* **ADBP²**: *ἐξελάσαντες* **P¹** *ἐξελάσαντος* cet. || **23** *πρὸς*] *εἰς* **K** || **25** *⟨παρ'⟩ ἀμφοτέρων* Zie. *ἀμφοτέρωθεν* Rei. *ἑκατέρων* **ZC**

22. Iun. 168

καὶ τὰ τάγματα τῶν ὁπλιτῶν ἐπιὼν παρεθάρρυνεν· ὁ δὲ Νασικᾶς ἐξιπ- 4
πασάμενος πρὸς τοὺς ἀκροβολιζομένους, ὁρᾷ πάντας ὅσον οὔπω τοὺς
πολεμίους ἐν χερσὶν ὄντας. πρῶτοι δ' οἱ Θρᾷκες ἐχώρουν, ὧν μάλιστά 5
φησιν (HRR I 48) *ἐκπλαγῆναι τὴν ὄψιν, ἄνδρες ὑψηλοὶ τὰ σώματα, λευκῷ*
5 *καὶ περιλάμποντι θυρεῶν καὶ περικνημίδων ὁπλισμῷ μέλανας ὑπενδεδυ-* f
μένοι χιτῶνας, ὀρθὰς δὲ ῥομφαίας βαρυσιδήρους ἀπὸ τῶν δεξιῶν ὤμων
ἐπισείοντες. παρὰ δὲ τοὺς Θρᾷκας οἱ μισθοφόροι παρενέβαλλον, ὧν σκευαί 6
*τε παντοδαπαὶ καὶ *** μεμειγμένοι Παίονες ἦσαν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἄγημα* 7
τρίτον οἱ λογάδες, αὐτῶν Μακεδόνων ἀρετῇ καὶ ἡλικίᾳ τὸ καθαρώ-
10 *τατον, ἀστράπτοντες ἐπιχρύσοις ὅπλοις καὶ νεουργοῖς φοινικίσιν. οἷς* 8 265
καθισταμένοις εἰς τάξιν αἱ τῶν χαλκασπίδων ἐπανατέλλουσαι φάλαγγες
ἐκ τοῦ χάρακος ἐνέπλησαν αὐγῆς σιδήρου καὶ λαμπηδόνος χαλκοῦ τὸ
292 Z¹ *πεδίον, κραυγῆς δὲ καὶ θορύβου παρακελευομένων τὴν ὀρεινήν. οὕτω δὲ* 9
θρασέως καὶ μετὰ τάχους ἐπῄεσαν, ὥστε τοὺς πρώτους νεκροὺς ἀπὸ
15 *δυεῖν σταδίων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ χάρακος καταπεσεῖν.*

19. *Γιγνομένης δὲ τῆς ἐφόδου, παρῆν ὁ Αἰμίλιος καὶ κατελάμβανεν*
ἤδη τοὺς ἐν τοῖς ἀγήμασι Μακεδόνας ἄκρας τὰς σαρίσας προσερηρεικότας
τοῖς θυρεοῖς τῶν Ῥωμαίων καὶ μὴ προσιεμένους εἰς ἐφικτὸν αὐτῶν τὰς
μαχαίρας. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων Μακεδόνων τάς τε πέλτας ἐξ ὤμου περι- 2 b
20 *σπασάντων καὶ ταῖς σαρίσαις ἀφ' ἑνὸς συνθήματος κλιθείσαις ὑποστάν-*
58 S *των τοὺς θυρεοφόρους εἶδε τήν τε ῥώμην τοῦ συνασπισμοῦ καὶ τὴν τρα-*
χύτητα τῆς προβολῆς, ἔκπληξις αὐτὸν ἔσχε καὶ δέος, ὡς οὐδὲν ἰδόντα
πώποτε θέαμα φοβερώτερον, καὶ πολλάκις ὕστερον ἐμέμνητο τοῦ πάθους
ἐκείνου καὶ τῆς ὄψεως. τότε δὲ πρὸς τοὺς μαχομένους ἐπιδεικνύμενος 3
25 *ἵλεω καὶ φαιδρὸν ἑαυτόν, ἄνευ κράνους καὶ θώρακος ἵππῳ παρήλαυνεν.*
ὁ δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ὥς φησι Πολύβιος (29, 18), *τῆς μάχης* 4

[**ΛKPQZ**] **1** *ἐθάρρυνεν* **Q** || **2** *ἀκροβολισμοὺς* **Q** || **5** *θυρεῶι*: corr. Br. | *ἐπενδεδυμένοι* Herw. cl. Pelop. 11, 1 || **7** *παρενέβαλον* **KP** || **8** lac. stat. Zie.: '*τε* prodit aliquid deesse' Rei. *τε* del. Cor., qui et *Παίονες· ᾔεσαν ἐπὶ τούτοις*; verba *ὧν σκευαὶ* [*τε*] – *ἦσαν* post *ἐχώρουν* (v. 3) trp. Sch.; ex Amyoti versione textum ita refingit Cor.: *ὧν σκ. τε καὶ ὁπλίσεις παντοδαπαί· καὶ τούτοις μεμιγμένοι Π. ἦ.*; malim *ὧν σκ. τε παντ. καὶ* ⟨*ὁπλίσεις· οἷς*⟩ *μεμειγμένοι κτλ.* || **11** *αἱ* **KZ**: *ἐκ* **ΛPQ** || **12** *ἀνέπλησαν* **L¹** || **13** *παρακελευομένην* **P** | *δὲ* om. **Z** || **14** *ἐπῄεσαν* **KPL²**: *ἐπῆσαν* **L¹** *ἔπνευσαν* **QZ** || **17** inter *σαρίσσας* et *σαρίσας* fluctuant codd. et postea | *προσερηρεικότας* **L² A D**: *προσεεικότας* **L¹** *προσεοικότας* **KPQZ** *προσνενευκότας* **C** || **18** *προσιεμένους* **KCL²**: *προσιεμένοις* || **20** *ἀφ'*] *ἐφ'* **Q** || **21** *θυρεαφόρους* codd. plurimi | *ταχύτητα* **ΛPQ** || **22** *προσβολῆς* **QZ** || **23** *θέαμα φοβ. πώπ.* **Q** | *φοβερώτατον* **L¹** || **24** *δὲ*] *δὴ* **K** || **25** *ἵλεων* **QZ**

22. Iun. 168

c ἀρχὴν λαμβανούσης ἀποδειλιάσας εἰς πόλιν ἀφιππάσατο, σκηψάμενος
Ἡρακλεῖ θύσειν, δειλὰ παρὰ δειλῶν ἱερὰ μὴ δεχομένῳ μηδ' εὐχὰς ἀθεμί-
5 τους ἐπιτελοῦντι. θεμιτὸν γὰρ οὐκ ἔστιν οὔτε τὸν μὴ βάλλοντα κατευστο-
χεῖν, οὔτε τὸν μὴ μένοντα κρατεῖν, οὐδ' ὅλως τὸν ἄπρακτον εὐπραγεῖν,
6 οὔτε τὸν κακὸν εὐδαιμονεῖν. ἀλλὰ ταῖς Αἰμιλίου παρῆν εὐχαῖς ὁ θεός· 5
εὔχετο γὰρ κράτος πολέμου καὶ νίκην δόρυ κρατῶν, καὶ μαχόμενος παρε- 2. 3 Z¹
7 κάλει σύμμαχον τὸν θεόν. οὐ μὴν ἀλλὰ Ποσειδώνιός τις, ἐν ἐκείνοις τοῖς
χρόνοις καὶ ταῖς πράξεσι γεγονέναι λέγων, ἱστορίαν δὲ γεγραφὼς περὶ
d Περσέως ἐν πλείοσι βιβλίοις (FGrH 169 F 1), φησὶν αὐτὸν οὐχ ὑπὸ δειλίας
οὐδὲ τὴν θυσίαν ποιησάμενον αἰτίαν ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τῇ προτεραίᾳ τῆς 10
8 μάχης τυχεῖν λελακτισμένον ὑφ' ἵππου τὸ σκέλος, ἐν δὲ τῇ μάχῃ, καίπερ
ἔχοντα δυσχρήστως καὶ κωλυόμενον ὑπὸ τῶν φίλων, ἵππον αὐτῷ κελεῦσαι
τῶν φορέων προσαγαγεῖν καὶ περιβάντα συμμεῖξαι τοῖς ἐπὶ τῆς φάλαγγος
9 ἀθωράκιστον· φερομένων δὲ παντοδαπῶν ἑκατέρωθεν βελῶν, παλτὸν
ἐμπεσεῖν ὁλοσίδηρον αὐτῷ, καὶ τῇ μὲν ἀκμῇ μὴ θιγεῖν, ἀλλὰ πλάγιον παρὰ 15
τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν παραδραμεῖν, ῥύμῃ δὲ τῆς παρόδου τόν τε χιτῶνα
e διακόψαι καὶ τὴν σάρκα φοινίξαι τυφλῷ μώλωπι, πολὺν χρόνον διαφυλάξαντι
10 τὸν τύπον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ποσειδώνιος ὑπὲρ τοῦ Περσέως ἀπολογεῖται.

20. Τῶν δὲ Ῥωμαίων, ὡς ἀντέστησαν τῇ φάλαγγι, μὴ δυναμένων 59 S
βιάζεσθαι, Σάλουιος ὁ τῶν Πελιγνῶν ἡγούμενος ἁρπάσας τὸ σημεῖον τῶν 20
2 ὑφ' αὐτὸν εἰς τοὺς πολεμίους ἔρριψε. τῶν δὲ Πελιγνῶν (οὐ γάρ ἐστιν
Ἰταλοῖς θεμιτὸν οὐδ' ὅσιον ἐγκαταλιπεῖν σημεῖον) ἐπιδραμόντων πρὸς
ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἔργα δεινὰ καὶ πάθη παρ' ἀμφοτέρων ἀπήντα συμπεσόν-
3 των. οἱ μὲν γὰρ ἐκκρούειν τε τοῖς ξίφεσι τὰς σαρίσας ἐπειρῶντο καὶ πιέζειν 24
f 4 τοῖς θυρεοῖς καὶ ταῖς χερσὶν αὐταῖς ἀντιλαμβανόμενοι παραφέρειν· οἱ δὲ 294 Z¹
τὴν προβολὴν κρατυνάμενοι δι' ἀμφοτέρων, καὶ τοὺς προσπίπτοντας
αὐτοῖς ὅπλοις διελαύνοντες, οὔτε θυρεοῦ στέγοντος οὔτε θώρακος τὴν
βίαν τῆς σαρίσης, ἀνερρίπτουν ὑπὲρ κεφαλῆς τὰ σώματα τῶν Πελιγνῶν

[**ΛKPQZ**] **1** πόλιν] Πέλλαν Br. τὴν πόλιν Rei. Πύδναν Sint. Πύδναν πόλιν videtur legisse Am. qui 'dedans la ville de Pydne' || **2** θύειν: corr. Li. || **3** βαλόντα **L¹K** || **6** ηὔχετο **Z** εὔχεται **PQ** || **7.8** τοῖς χρ. ἐκείνοις **K** || **8** συγγεγραφὼς Rei. || **9** βυβλίοις **L** || **10** προτέρᾳ: em. Jacoby || **11** ὑφ'] ἐφ' **Λ** || **15** τὴν μὲν ἀκμὴν **PB** τῇ μὲν αἰχμῇ Anon. (ἀλκῆι **K**) | θίγειν: corr. Cor. || **16** ῥύμῃ – **17** διακόψαι om. **Q** || **18** ὑπὲρ τοῦ Περσέως om. **L¹** || **19** ὡς om. **Q** || **20** Σάλουιος Sint.: σάλιος codd. (om. **KP**, λι in spat. vac. m. 2 **L**) | Πελιγνῶν Xy. ex Liv. 44, 41, 9: παλινῶν **ΛKP** παληνῶν **QZ**; sic et infra || **24** τε] τότε **CF** || **26** προσβολὴν **PZ** || **27** αὐτοῖς ⟨τοῖς⟩ Zie. | ὅπλοις om. **Z** || **28** κεφαλῆς **K**: κεφαλὴν || **28** – p. 203, 1 τῶν Π. καὶ Μ. del. Sch., aut nihil aut αὐτῶν inserens

καὶ Μαρρουκινῶν, κατ᾽ οὐδένα λογισμὸν ἀλλὰ θυμῷ θηριώδει πρὸς ἐναν- *22. Iun. 168*
τίας πληγὰς καὶ προὖπτον ὠθουμένων θάνατον. οὕτω δὲ τῶν προμάχων 5
διαφθαρέντων, ἀνεκόπησαν οἱ κατόπιν αὐτῶν ἐπιτεταγμένοι, καὶ φυγὴ
μὲν οὐκ ἦν, ἀναχώρησις δὲ πρὸς ὄρος τὸ καλούμενον Ὀλόκρον, ὥστε καὶ 6
5 *τὸν Αἰμίλιον ἰδόντα, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος* (FGrH 169 F 2), *καταρρήξα-* 266
σθαι τὸν χιτῶνα, τούτων μὲν ἐνδιδόντων, τῶν δ᾽ ἄλλων Ῥωμαίων διατρε-
πομένων τὴν φάλαγγα, προσβολὴν οὐκ ἔχουσαν, ἀλλ᾽ ὥσπερ χαρακώματι
τῷ πυκνώματι τῶν σαρισῶν ὑπαντιάζουσαν πάντοθεν ἀπρόσμαχον. ἐπεὶ 7
δὲ τῶν τε χωρίων ἀνωμάλων ὄντων, καὶ διὰ τὸ μῆκος τῆς παρατάξεως οὐ
10 *φυλαττούσης ἀραρότα τὸν συνασπισμόν, κατεῖδε τὴν φάλαγγα τῶν*
Μακεδόνων κλάσεις τε πολλὰς καὶ διασπάσματα λαμβάνουσαν, ὡς εἰκὸς ἐν
μεγάλοις στρατοῖς καὶ ποικίλαις ὁρμαῖς τῶν μαχομένων, τοῖς μὲν ἐκθλι-
βομένην μέρεσι, τοῖς δὲ προπίπτουσαν, ἐπιὼν ὀξέως καὶ διαιρῶν τὰς 8
14 *σπείρας, ἐκέλευεν εἰς τὰ διαλείμματα καὶ κενώματα τῆς τῶν πολεμίων* b
60 S *τάξεως παρεμπίπτοντας καὶ συμπλεκομένους, μὴ μίαν πρὸς ἅπαντας,*
ἀλλὰ πολλὰς καὶ μεμειγμένας κατὰ μέρος τὰς μάχας τίθεσθαι. ταῦτα 9
295 Z[1] *τοῦ μὲν Αἰμιλίου τοὺς ἡγεμόνας, τῶν δ᾽ ἡγεμόνων τοὺς στρατιώτας διδα-*
σκόντων, ὡς πρῶτον ὑπέδυσαν καὶ διέσχον εἴσω τῶν ὅπλων, τοῖς μὲν
ἐκ πλαγίου κατὰ γυμνὰ προσφερόμενοι, τοὺς δὲ ταῖς περιδρομαῖς ἀπο-
20 *λαμβάνοντες, ἡ μὲν ἰσχὺς καὶ τὸ κοινὸν ἔργον εὐθὺς ἀπωλώλει τῆς φά-* 10
λαγγος ἀναρρηγνυμένης, ἐν δὲ ταῖς καθ᾽ ἕνα καὶ κατ᾽ ὀλίγους συστάσεσιν
οἱ Μακεδόνες, μικροῖς μὲν ἐγχειριδίοις στερεοὺς καὶ ποδήρεις θυρεοὺς
νύσσοντες, ἐλαφροῖς δὲ πελταρίοις πρὸς τὰς ἐκείνων μαχαίρας, ὑπὸ βά- c
ρους καὶ καταφορᾶς διὰ παντὸς ὅπλου χωρούσας ἐπὶ τὰ σώματα, κακῶς
25 *ἀντέχοντες, ἐτράποντο.*

21. *Κατὰ τούτους δὲ μέγας ἦν ἀγών. ἔνθα δὴ καὶ Μᾶρκος ὁ Κάτωνος*
υἱός, Αἰμιλίου δὲ γαμβρός, πᾶσαν ἀλκὴν ἐπιδεικνύμενος ἀπέβαλε τὸ ξίφος.
οἷα δὲ νεανίας ἐντεθραμμένος καλλίστοις παιδεύμασι, καὶ μεγάλῳ πατρὶ 2
μεγάλης ἀρετῆς ἀποδείξεις ὀφείλων, οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος εἶναι προεμέ-
30 *νῳ σκῦλον αὐτοῦ ζῶντος τοῖς πολεμίοις, ἐπέδραμε τὴν μάχην, εἴ τινά που*

26 c. 21, 1–5 Plut. Cat. Mai. 20, 10 sq. Iustin. 33, 2, 1–4

[**ΛKPQZ**] **1** *Μαρρουκινῶν* Xy. ex Liv. 44, 40, 5: *ῥακινῶν* vel *ῥακηνῶν* libri ‖ **4** *ὄρους* **P** ‖ **9** *ἀνομάλων* **L[1]P[1]** ‖ **13** *προπίπτουσαν* **QM[b]**: *προσπίπτουσαν* ‖ **17** *τοῦ*] *τὰ* **P** ‖ **19** *τὰ γυμνὰ* Cor. ‖ **20** *ἀπολώλει* **L[1]KPQZ** ‖ **26** *μετὰ τούτους δ᾽ οὐ μέγας* Rei. *δὴ* vel *μὲν* pro *δὲ* Sch. *κατὰ δὲ τοὺς λογάδας* Zie. cl. p. 204, 8 et 201, 9 | *δὴ*] *δὲ* Sch. ‖ **28** *καλλίστοις* Zie.: *πλείστοις* codd. *ἀρίστοις* F. W. Schmidt *χρηστοῖς* Madvig *σκληροῖς* Erbse ‖ **29** *προεμένων* **P**

22. Iun. 168 d φίλον καὶ συνήθη κατίδοι, φράζων τὸ συμπεσὸν αὐτῷ καὶ δεόμενος
3 βοηθεῖν. οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ διασχόντες ὁρμῇ μιᾷ τοὺς
4 ἄλλους περὶ αὐτὸν ὑφηγούμενον, ἐμβάλλουσι τοῖς ἐναντίοις. μεγάλῳ
δ' ἀγῶνι καὶ φόνῳ πολλῷ καὶ τραύμασιν ὤσαντες ἐκ χώρας, καὶ τὸν
τόπον ἔρημον καὶ γυμνὸν κατασχόντες, ἐπὶ ζήτησιν ἐτράποντο τοῦ ξί- 5
5 φους. ὡς δὲ μόλις ἐν πολλοῖς ὅπλοις καὶ πτώμασι νεκρῶν κεκρυμμένον
ἀνευρέθη, περιχαρεῖς γενόμενοι καὶ παιανίσαντες ἔτι λαμπρότερον ἐνέ- 296 Z[1]
6 κειντο τοῖς συνεστῶσιν ἔτι τῶν πολεμίων. καὶ τέλος οἱ τρισχίλιοι λογάδες
ἐν τάξει μένοντες καὶ μαχόμενοι κατεκόπησαν ἅπαντες· τῶν δ' ἄλλων 9
φευγόντων πολὺς ἦν φόνος, ὥστε τὸ μὲν πεδίον καὶ τὴν ὑπώρειαν κατα- 61 S
e πεπλῆσθαι νεκρῶν, τοῦ δὲ Λεύκου ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα τοὺς Ῥωμαίους τῇ
7 μετὰ τὴν μάχην ἡμέρᾳ διελθεῖν ἔτι μεμειγμένον αἵματι. λέγονται γὰρ
ὑπὲρ δισμυρίους πεντακισχιλίους ἀποθανεῖν. τῶν δὲ Ῥωμαίων ἔπεσον, ὡς
μὲν Ποσειδώνιός φησιν (FGrH 169 F 3), ἑκατόν, ὡς δὲ Νασικᾶς (HRR
I 48 = FGrH 233 F 3), ὀγδοήκοντα. 15

22. Καὶ κρίσιν μὲν ὀξυτάτην μέγιστος ⟨ὁ⟩ ἀγὼν οὗτος ἔσχεν· ἐνάτης
γὰρ ὥρας ἀρξάμενοι μάχεσθαι, πρὸ δεκάτης ἐνίκησαν· τῷ δὲ λειπομένῳ
τῆς ἡμέρας χρησάμενοι πρὸς τὴν δίωξιν, καὶ μέχρι σταδίων ἑκατὸν καὶ
f 2 εἴκοσι διώξαντες, ἑσπέρας ἤδη βαθείας ἀπετράποντο. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους
οἱ θεράποντες ὑπὸ λαμπάδων ἀπαντῶντες μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἀπῆγον 20
ἐπὶ τὰς σκηνάς, φωτὶ λαμπομένας καὶ κεκοσμημένας κιττοῦ καὶ δάφνης
3 στεφάνοις. αὐτὸν δὲ τὸν στρατηγὸν μέγα πένθος εἶχε· δυεῖν γὰρ υἱῶν
αὐτοῦ στρατευομένων ὁ νεώτερος οὐδαμοῦ φανερὸς ἦν, ὃν ἐφίλει τε μά-
267 4 λιστα καὶ πλεῖστον εἰς ἀρετὴν φύσει προὔχοντα τῶν ἀδελφῶν ἑώρα. θυ-
μοειδῆ δὲ καὶ φιλότιμον ὄντα τὴν ψυχήν, ἔτι δ' ἀντίπαιδα τὴν ἡλικίαν, 25
παντάπασιν ἀπολωλέναι κατεδόξαζεν, ὑπ' ἀπειρίας ἀναμειχθέντα τοῖς 297 Z[1]
5 πολεμίοις μαχομένοις. ἀπορουμένου δ' αὐτοῦ καὶ περιπαθοῦντος ᾔσθετο

12 Liv. 44, 42, 7. 8 Eutr. 4, 7 Oros. 4, 20, 39 || 22 Liv. 44, 44, 1—3 Diod. 30, 22 de vir. ill. 58, 1 cf. Cic. rep. 1, 23 Polyb. 31, 29, 5—7

[ΛKPQZ] 1 κατίδοι P: κατεῖδεν cet. (κατίδεν L[1]) || 2 γενόμενοι K: δεόμενοι | 3 περι⟨σχόντες⟩ αὐτὸν Rei. || 4 τὸν add. K cf. Cat. Mai. 20, 11 || 6 ὅπλοις om. in sp. v. L[1] || 7 λαμπρότατον K || 9 δ' om. P || 10 ὁ φόνος codd. praeter K | καὶ om. L[1] || 11 λευκοῦ: em. Cor. || 14 Ποσειδώνιος] immo Πολύβιος, cf. Jacoby l. l. | ἑκατόν] ρκ' K et sic et Am. || 16 ὁ add. Zie. (ὁ μέγιστος Rei., qui et de ἀγώνων cogitat) || 17 πρὸς δεκάτην P || 19 τοῖς μὲν ἄλλοις C || 20 ὑπὸ] μετὰ Q || 23 αὐτῷ Steph., unde συστρατευομένων Br., παρ' vel ὑπ' αὐτῷ Rei. || 24 φύσει om. K | φιλοειδῆ P || 25 δὲ om. C τε K || 27 μαχόμενον Ha.

πᾶν τὸ στράτευμα, καὶ μεταξὺ δειπνοῦντες ἀνεπήδων καὶ διέθεον μετὰ 22. Iun. 68
λαμπάδων, πολλοὶ μὲν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Αἰμιλίου, πολλοὶ δὲ πρὸ τοῦ
χάρακος ἐν τοῖς πρώτοις νεκροῖς ζητοῦντες. κατήφεια δὲ τὸ στρατόπεδον 6
καὶ κραυγὴ τὸ πεδίον κατεῖχεν ἀνακαλουμένων τὸν Σκιπίωνα· πᾶσι γὰρ
5 ἀγαστὸς ἦν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἡγεμονίαν καὶ πολιτείαν ὡς ἄλλος b
οὐδεὶς τῶν συγγενῶν κεκραμένος τὸ ἦθος. ὀψὲ δ᾽ οὖν ἤδη σχεδὸν ἀπεγνω- 7
σμένος ἐκ τῆς διώξεως προσῄει μετὰ δύο ἢ τριῶν ἑταίρων, αἵματος καὶ
⟨φό⟩νου πολεμίων ἀνάπλεως, ὥσπερ σκύλαξ γενναῖος ὑφ᾽ ἡδονῆς ἀκρα-
62 S τῶς τῇ νίκῃ συνεξενεχθείς. οὗτός ἐστι Σκιπίων ὁ τοῖς ἱκνουμένοις ⟨χρό- 8
10 νοις⟩ Καρχηδόνα καὶ Νομαντίαν κατασκάψας, καὶ πολὺ πρῶτος ἀρετῇ
τῶν τότε Ῥωμαίων γενόμενος καὶ δυνηθεὶς μέγιστον. Αἰμιλίῳ μὲν οὖν 9
τὴν τοῦ κατορθώματος νέμεσιν εἰς ἕτερον ἡ τύχη καιρὸν ὑπερβαλλομένη,
τότε παντελῆ τὴν ἡδονὴν ἀπεδίδου τῆς νίκης.

23. Περσεὺς δὲ φυγῇ μὲν ἐκ Πύδνης εἰς Πέλλαν ἀπεχώρει, τῶν ἱπ- c
15 πέων ἐπιεικῶς πάντων ἀπὸ τῆς μάχης διασεσῳσμένων. ἐπεὶ δὲ κατα- 2
λαμβάνοντες οἱ πεζοὶ τοὺς ἱππεῖς ὡς ἀνάνδρους καὶ προδεδωκότας λοιδο-
298 Z¹ ροῦντες ἀπὸ τῶν ἵππων ὤθουν καὶ πληγὰς ἐδίδοσαν, δείσας τὸν θόρυ-
βον ἐκ τῆς ὁδοῦ παρέκλινε τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν ὡς μὴ διάσημος
εἴη περισπάσας ἔθετο πρόσθεν αὑτοῦ, καὶ τὸ διάδημα διὰ χειρῶν εἶχεν.
20 ὡς δὲ καὶ προσδιαλέγοιτο τοῖς ἑταίροις ἅμα βαδίζων, καταβὰς ἐφείλκετο 3
τὸν ἵππον. τῶν δ᾽ ὁ μέν τις ὑπόδημα προσποιούμενος λελυμένον συνάπ- 4
τειν, ὁ δ᾽ ἵππον ἄρδειν, ὁ δὲ ποτοῦ χρῄζειν, ὑπολειπόμενοι κατὰ μικρὸν
ἀπεδίδρασκον, οὐχ οὕτω τοὺς πολεμίους ὡς τὴν ἐκείνου χαλεπότητα δε- d
δοικότες. κεχαραγμένος γὰρ ὑπὸ τῶν κακῶν, εἰς πάντας ἐζήτει τρέπειν 5
25 ἀφ᾽ αὑτοῦ τὴν αἰτίαν τῆς ἥττης. ἐπεὶ δὲ νυκτὸς εἰς Πέλλαν εἰσελθὼν 6
Εὔκτον καὶ Εὔλαιον τοὺς ἐπὶ τοῦ νομίσματος ἀπαντήσαντας αὐτῷ, καὶ

14 c. 23 Liv. 44, 43. 45. 45. 45, 2, 5 Vell. 1, 9, 4 Iustin. 33, 2, 5 Flor. 1, 28, 9 Oros. 4, 20, 39 Zon. 9, 23, 8 || 25 mor. 70a

[ΛΚPQZ] 4 σκηπίωνα PQZL² || 5 ἀγαστὸς Anon.: ἀγαθὸς || 6 συγγενῶν ⟨εἶναι δοκῶν εὖ⟩ Rei. συνήθων γεγονὼς εὐφυὴς καὶ εὖ vel sim. Zie. | κεκραμμένος P¹Z || 7.8 καὶ φόνου Claviger| καινοῦ codd. καὶ λύθρου Sch. cl. mor. 496b || 8 ὥσπερ σκύλ. γενν.] καθάπερ εὐγενοῦς σκύλακος Polyb. || 9 ὁ σκιπ. K | σκηπίων P²QZ | χρόνοις add. Rei., qui et καιροῖς, sed Caes. 69, 12 cft. Cor.: lac. ante ἱκν. hab. L τοῖς ἱκν. in lac. om. K || 12 ὑπερβαλομένη KQ || 20 ἑτέροις PB || 22 ποτοῦ ὑπόζειν Q || 23 δεινότητα Q || 24 τεταραγμένος PL² | ἅπαντας Z || 25 ἀπ᾽ αὐτοῦ: em. Sch. | εἰς om. ΛP | ἐλθὼν Q || 26 εὔδαιον: em. Cor. cl. mor.

a.168 τὰ μὲν ἐγκαλοῦντας περὶ τῶν γεγονότων, τὰ δὲ παρρησιαζομένους ἀκαί-
ρως καὶ συμβουλεύοντας, ὀργισθεὶς ἀπέκτεινεν αὐτὸς τῷ ξιφιδίῳ παίων
ἀμφοτέρους, οὐδεὶς παρέμεινεν αὐτῷ πάρεξ Εὐάνδρου τε τοῦ Κρητὸς καὶ
e 7 Ἀρχεδάμου τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ τοῦ Βοιωτοῦ Νέωνος. τῶν δὲ στρατιωτῶν
ἐπηκολούθησαν οἱ Κρῆτες, οὐ δι' εὔνοιαν, ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν ὥσπερ 5
8 κηρίοις μέλιτται προσλιπαροῦντες. πάμπολλα γὰρ ἐπήγετο, καὶ προὔθηκεν
ἐξ αὐτῶν διαρπάσαι τοῖς Κρησὶν ἐκπώματα καὶ κρατῆρας καὶ τὴν ἄλλην
9 ἐν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ κατασκευὴν εἰς πεντήκοντα ταλάντων λόγον. γενό- 63S
μενος δ' ἐν Ἀμφιπόλει πρῶτον, εἶτ' ἐκεῖθεν ἐν Γαληψῷ, καὶ τοῦ φόβου 9
μικρὸν ὑπανέντος, εἰς τὸ συγγενὲς καὶ πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν νοσημά- 299Z¹
των τὴν μικρολογίαν αὖθις ὑπενεχθείς, ὠδύρετο πρὸς τοὺς φίλους ὡς τῶν
Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου χρυσωμάτων ἔνια τοῖς Κρησὶ διερριφὼς ὑπ'
f ἀγνοίας, καὶ παρεκάλει τοὺς ἔχοντας ἀντιβολῶν καὶ δακρύων ἀμείψασθαι
10 πρὸς νόμισμα. τοὺς μὲν οὖν ἐπισταμένους ἀκριβῶς αὐτὸν οὐκ ἔλαθε κρη-
11 τίζων πρὸς Κρῆτας, οἱ δὲ πεισθέντες καὶ ἀποδόντες ἀπεστερήθησαν. οὐ 15
γὰρ ἀπέδωκε τἀργύριον, ἀλλὰ τριάκοντα τάλαντα κερδάνας ἀπὸ τῶν
φίλων, ἃ μικρὸν ὕστερον ἔμελλον οἱ πολέμιοι λήψεσθαι, μετ' αὐτῶν δι-
έπλευσεν εἰς Σαμοθρᾴκην, καὶ διαφεύγων ἐπὶ τοὺς ⟨Καβείρους⟩ ἱκέτευεν.

268 **24.** Ἀεὶ μὲν οὖν λέγονται ⟨γεγονέναι⟩ φιλοβασιλεῖς οἱ Μακεδόνες,
τότε δ' ὡς ἐρείσματι κεκλασμένῳ πάντων ἅμα συμπεσόντων, ἐγχειρί- 20
ζοντες αὐτοὺς τῷ Αἰμιλίῳ δύο ἡμέραις ὅλης κύριον αὐτὸν κατέστησαν
2 Μακεδονίας. καὶ δοκεῖ τοῦτο μαρτυρεῖν τοῖς εὐτυχίᾳ τινὶ τὰς πράξεις
3 ἐκείνας γεγονέναι φάσκουσιν. ἔτι δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν θυσίαν σύμπτωμα
δαιμόνιον ἦν· ἐν Ἀμφιπόλει ⟨γὰρ⟩ θύοντος τοῦ Αἰμιλίου καὶ τῶν ἱερῶν
ἐνηργμένων, κεραυνὸς ἐνσκήψας εἰς τὸν βωμὸν ἐπέφλεξε καὶ συγκαθήγισε 25

20 Liv. 44, 45, 2–7. 45, 1, 9 Zon. 9, 23, 8

[**ΛΚΡQZ**] **2** *ξίφει διιππεύων* **Q** || **3** *οὐδεὶς δὲ* **Z** || **4** *Archidamum* vocat Liv. 44, 43, 6, sed cf. Wilcken RE II 439, 7 || **6** *ἐπείγετο* vel *ὑπήγετο* **Q** || **9** *(Ἀμφι)πόλει – τοῦ* om. **L**¹ | *Γαληψῷ* Xy.: *ἰαληψῶ* **Z** *ἀληψῶ* cet. || **10** *ὑπανέντος* **L**²: *ἐπανέντος* || **11** *ἀπενεχθεὶς* **Q** || **12** *κρησὶν ἐρριφὼς* **Q** || **14** *αὐτὸν ἀκριβῶς* **Z** || **15** *ἐστερήθησαν* **Q** || **16** *τὸ ἀργύριον* **KZC** | *τάλαντα*] *ἀργύρια* **Q** || **17** *μετ' – **18** ἱκέτευεν* om. **P**¹ || **17** *αὐτὸν* ex *αὐτῶν* **P**² | *διέπλευσαν* **MP**² || **18** *Καβείρους* add. Sint., cf. Marc. 30, 6 et Zie. l. c. 47: *ἐπὶ τοὺς* sequente lac. **L**¹**P**²**Q** *ἐπ' αὐτοὺς* **CL**²**AD** om. **K** *ἐπὶ τοὺς διοσκούρους* **Z** et editt. omnes inde ab Aldina; *ἐπὶ τοὺς Ἀνακοὺς* Sch. *ἐπὶ τοὺς Μεγάλους Θεοὺς* Latte | *ἱκέτευσεν* **P**² om. **K** in lac. || **19** *οὖν* om. **L**¹ | *λέγονται* om. **P**¹ *λέγοντες* **L**¹ | *γεγονέναι* add. Zie. | *φιλοβασιλεῖς οἱ* Zie.: *φιλοβασίλειοι* codd. (*φίλοι βασίλειοι* **P** *φιλοβασιλεῖς* Herw.) || **21** *ἡμέρας* **PQ** | *κατέστησαν αὐτὸν* **Q** || **24** *γὰρ* add. **B** || **25** *ἐπέβλεψε* **L**¹ | *συγκαθήγνισε* **Z**

300 Z¹ τὴν ἱερουργίαν. ὑπερβάλλει δὲ θειότητι πάντα καὶ τύχῃ τὰ τῆς φήμης. 4
ἦν μὲν γὰρ ἡμέρα τετάρτη νενικημένῳ Περσεῖ περὶ Πύδναν, ἐν δὲ τῇ 25. Iun. 168
Ῥώμῃ τοῦ δήμου θεωροῦντος ἱππικοὺς ἀγῶνας, ἐξαίφνης ἐνέπεσε λόγος b
εἰς τὸ πρῶτον τοῦ θεάτρου μέρος, ὡς Αἰμίλιος μεγάλῃ μάχῃ νενικηκὼς
5 Περσέα καταστρέφοιτο σύμπασαν Μακεδονίαν. ἐκ δὲ τούτου ταχὺ τῆς 5
φήμης ἀναχεομένης εἰς τὸ πλῆθος, ἐξέλαμψε χαρὰ μετὰ κρότου καὶ βοῆς,
τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατασχοῦσα τὴν πόλιν. εἶθ' ὡς ὁ λόγος οὐκ εἶχεν εἰς 6
64 S ἀρχὴν ἀνελθεῖν βέβαιον, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ὁμοίως ἐφαίνετο πλανώμενος, τότε
μὲν ἐσκεδάσθη καὶ διερρύη τὰ τῆς φήμης· ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις c
10 πυθόμενοι σαφῶς, ἐθαύμαζον τὴν προδραμοῦσαν ἀγγελίαν, ὡς ἐν τῷ
ψεύδει τὸ ἀληθὲς εἶχε.

25. Λέγεται δὲ καὶ τῆς ἐπὶ Σάγρᾳ ποταμῷ μάχης Ἰταλιωτῶν αὐθημε-
ρὸν ἐν Πελοποννήσῳ λόγον γενέσθαι, καὶ Πλαταιᾶσι τῆς ἐν Μυκάλῃ πρὸς a. 479
Μήδους. ἣν δὲ Ῥωμαῖοι Ταρκυνίους μετὰ Λατίνων ἐπιστρατεύσαντας ἐνί- 2
15 κησαν, αὐτάγγελοι φράζοντες ὤφθησαν ἀπὸ στρατοῦ μικρὸν ὕστερον
ἄνδρες δύο καλοὶ καὶ μεγάλοι· τούτους εἴκασαν εἶναι Διοσκούρους. ὁ δ' 3
ἐντυχὼν πρῶτος αὐτοῖς κατ' ἀγορὰν πρὸ τῆς κρήνης, ἀναψύχουσι τοὺς
ἵππους ἱδρῶτι πολλῷ περιρρεομένους, ἐθαύμαζε τὸν περὶ τῆς νίκης λόγον.
301 Z¹ εἶθ' οἱ μὲν ἐπιψαῦσαι λέγονται τῆς ὑπήνης αὐτοῦ τοῖν χεροῖν ἀτρέμα μει- 4
20 διῶντες· ἡ δ' εὐθὺς ἐκ μελαίνης τριχὸς εἰς πυρρὰν μεταβαλοῦσα, τῷ d
μὲν λόγῳ πίστιν, τῷ δ' ἀνδρὶ παρασχεῖν ἐπίκλησιν τὸν Ἀηνόβαρβον, ὅπερ
ἐστὶ χαλκοπώγωνα. πᾶσι δὲ τούτοις τὸ καθ' ἡμᾶς γενόμενον πίστιν παρ- 5
έσχεν. ὅτε γὰρ Ἀντώνιος ἀπέστη Δομετιανοῦ καὶ πολὺς πόλεμος ἀπὸ a. 88/9 p. C.
Γερμανίας προσεδοκᾶτο, τῆς Ῥώμης ταραττομένης ἄφνω καὶ αὐτομάτως
25 ὁ δῆμος ἐξ αὐτοῦ φήμην ἀνέδωκε νίκης, καὶ τὴν Ῥώμην ἐπέδραμε λόγος

1 Liv. 45, 1, 1–5 Flor. 1, 28, 14. 15 Cic. nat. deor. 2, 6 Val. Max. 1, 8, 1 Zon. 9, 24, 2 || **12** Cic. nat. deor. 2, 6. 3, 11. 13 Strab. 6, 261 Iustin. 20, 3, 9 Suda s. ἀληθέστερα Eustath. ad Il. 2, 533 Schol. Clem. Al. I 307 St. Paroem. Gr. I 36 II 142. 267 || **13** Herodot. 9, 100 Diod. 11, 35, 1–3 Polyaen. 1, 33 | Plut. Coriol. 3, 5 Dion. Hal. 6, 13 Cic. nat. deor. 2, 6. 3, 11. 13 Val. Max. 1, 8, 1 || **16** Suet. Nero 1, 1 || **23** Mart. 4, 11 Suet. Dom. 6, 2 Cass. Dio 67, 11, 1 epit. de Caes. 11, 9–10

[ΛKPQZ] **1** πάντως L²C editt. || **7.8** εἰς ἀρχὴν οὐκ εἶχεν Z || **11** ψευδεῖ Zie., sed mor. 17b. 448a. 521c. d cft. Kron. || **13** ἐν Μυκάλῃ τῆς Πλαταιᾶσι dicere debuisse Plutarchum notavit Casaubonus ad Polyaen. l. l. || **14** δήμους Q | μετὰ λατ. ταρκ. K | ἐπιστρατεύσαντες PK || **15** τοῦ στρατοῦ KZ || **16** διοσκούρους KZC: διοσκόρους ΛPQ || **19** τοῖν L¹PB: ταῖν || **20** μεταβάλλουσα P¹ || **21** ἀκνόβαρβον M ἀκνοβάρβαρον M^b ἀκρόβαρβον F^a ἀννόβαρβον K¹ || **22** χαλκοπώγωνα K: χαλκοπώγων

a. 88/9 p.C. αὐτόν τε τὸν Ἀντώνιον ἀνῃρῆσθαι, καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ στρατεύματος ἡττη-
μένου μηδὲν μέρος λελεῖφθαι· τοσαύτην δὲ λαμπρότητα καὶ ῥύμην ἡ
e 6 πίστις ἔσχεν, ὥστε καὶ θῦσαι τῶν ἐν τέλει πολλούς. ζητουμένου δὲ τοῦ
πρώτου φράσαντος ὡς οὐδεὶς ἦν, ἀλλ' ὁ λόγος ⟨εἰς⟩ ἄλλον ἐξ ἄλλου διω-
κόμενος ἀνέφευγε καὶ τέλος καταδὺς ὥσπερ εἰς πέλαγος ἀχανὲς τὸν ἄπει- 5
ρον ὄχλον ἐφάνη μηδεμίαν ἀρχὴν ἔχων βέβαιον, αὕτη μὲν ἡ φήμη ταχὺ τῆς
πόλεως ἐξερρύη, πορευομένῳ δὲ τῷ Δομετιανῷ μετὰ δυνάμεως ἐπὶ τὸν
πόλεμον ἤδη καθ' ὁδὸν ἀγγελία καὶ γράμματα φράζοντα τὴν νίκην ἀπήν- 65 S
7 τησεν. ἡ δ' αὐτὴ τοῦ ⟨τε⟩ κατορθώματος ἡμέρα καὶ τῆς φήμης ἐγίγνετο,
ἐπὶ πλέον ἢ δισμυρίους σταδίους τῶν τόπων διεστώτων. ταῦτα μὲν οὐδεὶς 10
ἀγνοεῖ τῶν καθ' ἡμᾶς.

a. 168 a.C. f **26.** Γναῖος δ' Ὀκτάβιος ὁ ναυαρχῶν Αἰμιλίῳ προσορμισάμενος τῇ 302 Z¹
Σαμοθρᾴκῃ τὴν μὲν ἀσυλίαν παρεῖχε τῷ Περσεῖ διὰ τοὺς θεούς, ἔκπλου
2 δὲ καὶ φυγῆς εἶργεν. οὐ μὴν ἀλλὰ λανθάνει πως ὁ Περσεὺς Ὀροάνδην τινὰ
3 Κρῆτα λέμβον ἔχοντα συμπείσας μετὰ χρημάτων ἀναλαβεῖν αὐτόν. ὁ δὲ 15
κρητισμῷ χρησάμενος, τὰ μὲν χρήματα νύκτωρ ἀνέλαβεν, ἐκεῖνον δὲ τῆς
269 ἑτέρας νυκτὸς ἥκειν κελεύσας ἐπὶ τὸν πρὸς τῷ Δημητρείῳ λιμένα μετὰ
τῶν τέκνων καὶ θεραπείας ἀναγκαίας, εὐθὺς ἀφ' ἑσπέρας ἀπέπλευσεν.
4 ὁ δὲ Περσεὺς οἰκτρὰ μὲν ἔπασχε, διὰ στενῆς θυρίδος παρὰ τὸ τεῖχος ἐκ-
μηρυόμενος αὐτὸν καὶ παιδία καὶ γυναῖκα, πόνων καὶ πλάνης ἀπείρους, 20
οἰκτρότερον δὲ στεναγμὸν ἀφῆκεν, ὥς τις αὐτῷ πλανωμένῳ παρὰ τὸν
5 αἰγιαλὸν ἤδη πελάγιον τὸν Ὀροάνδην θέοντα κατιδὼν ἔφρασεν. ὑπέλαμπε
γὰρ ἡμέρα, καὶ πάσης ἐλπίδος ἔρημος ὑπεχώρει φυγῇ πρὸς τὸ τεῖχος, οὐ
6 λαθὼν μέν, ὑποφθάσας δὲ τοὺς Ῥωμαίους μετὰ τῆς γυναικός. τὰ δὲ παιδία
συλλαβὼν αὐτοῖς Ἴων ἐνεχείρισεν, ὃς πάλαι μὲν ἐρώμενος ἦν τοῦ Περσέως, 25
b τότε δὲ προδότης γενόμενος αἰτίαν παρέσχε τὴν μάλιστα συναναγκάσασαν
τὸν ἄνθρωπον ὡς θηρίον ἁλισκομένων τῶν τέκνων εἰς χεῖρας ἐλθεῖν καὶ

12 c. 26 CIL I² p. 194 Liv. 45, 6—8, 5 Vell. 1, 9, 4 Iustin. 33, 2, 5 Flor. 1, 28, 10. 11 Eutr. 4, 7 de vir. ill. 56, 3 Diod. 30, 23 Cass. Dio fg. 66, 3. 4 Zon. 9, 23, 11. 12

[ΛKPQZ] **1** τοῦ] τοὺς L¹ || **4** εἰς add. C Rei. || **5** ἀνέφυγε P || **6** ἔχων om. in sp. v. L¹ || **9** αὐτὴ Br.: αὐτοῦ | τε add. Rei. | ἐγίνετο P ἐγένετο Sint. || **10** δισμυρίους] rectius τετρακισχιλίους dixisset || **12** ναυαρχῶν K Xy.: συνναυάρχων Λ συνάρχων cet. | αἰμιλίου P | προσορμησάμενος L¹KP || **15** συμπεῖσαι ΛPM || **17** ἑτέρας Z: ρας antecedente lac. L¹ om. cet. ἐχομένης Cor. ex Am. | Δημητρείῳ Anon.: δημητρίωι || **18** τῶν om. K || **20** ἀπείρων: corr. Rei. ἄπειρα Anon. || **21** οἰκτρότατον: em. Zie. cl. Tim. 1, 4 | ὅστις PQ || **22** ὀροόνδην P || **25** αὐτοῖς L¹KZ: αὐτὸς PQL² | ἴων L¹KZB: ἴωνι PQL² | ἐνεχείρησεν L¹ ἐπεχείρισεν vel -ρησεν Q || **27** θηρίων Q et ex corr. P | τῶν τέκνων om. K

παραδοῦναι τὸ σῶμα τοῖς ἐκείνων κρατοῦσιν. ἐπίστευε μὲν οὖν μάλιστα 7 a. 168
303 Z¹ *τῷ Νασικᾷ, κἀκεῖνον ἐκάλει· μὴ παρόντος δὲ κατακλαύσας τὴν τύχην καὶ*
τὴν ἀνάγκην περισκεψάμενος, ἔδωκεν αὐτὸν ὑποχείριον τῷ Γναίῳ, τότε
4 *μάλιστα ποιήσας φανερόν, ὅτι τῆς φιλαργυρίας ἦν ἐν αὐτῷ τι κακὸν ἀγεν-*
66 S *νέστερον ἡ φιλοψυχία, δι' ἥν, ὃ μόνον ἡ τύχη τῶν ἐπταικότων οὐκ ἀφαι-*
ρεῖται, τὸν ἔλεον ἀπεστέρησεν ἑαυτοῦ. δεηθεὶς γὰρ ἀχθῆναι πρὸς τὸν 8 c
Αἰμίλιον, ὁ μὲν ὡς ἀνδρὶ μεγάλῳ πεπτωκότι πτῶμα νεμεσητὸν καὶ δυ-
στυχὲς ἐξαναστὰς ⟨προ⟩ϋπήντα μετὰ τῶν φίλων δεδακρυμένος, ὁ δ', 9
αἴσχιστον θέαμα, προβαλὼν αὑτὸν ἐπὶ στόμα, καὶ γονάτων δραξάμενος,
10 *ἀνεβάλλετο φωνὰς ἀγεννεῖς καὶ δεήσεις, ἃς οὐχ ὑπέμεινεν οὐδ' ἤκουσεν ὁ*
Αἰμίλιος, ἀλλὰ προσβλέψας αὐτὸν ἀλγοῦντι καὶ λελυπημένῳ τῷ προσώπῳ·
„τί τῆς τύχης" εἶπεν „ὦ ταλαίπωρε τὸ μέγιστον ἀφαιρεῖς τῶν ἐγκλημά- 10
των, ταῦτα πράττων ἀφ' ὧν δόξεις οὐ παρ' ἀξίαν ἀτυχεῖν, οὐδὲ τοῦ νῦν,
ἀλλὰ τοῦ πάλαι δαίμονος ἀνάξιος γεγονέναι; τί δέ μου καταβάλλεις τὴν 11
15 *νίκην καὶ τὸ κατόρθωμα ποιεῖς μικρόν, ἐπιδεικνύμενος ἑαυτὸν οὐ γενναῖον* d
οὐδὲ πρέποντα Ῥωμαίοις ἀνταγωνιστήν; ἀρετή τοι δυστυχοῦσι μεγάλην 12
ἔχει μοῖραν αἰδοῦς καὶ παρὰ πολεμίοις, δειλία δὲ Ῥωμαίοις κἂν εὐποτμῇ
πάντων ἀτιμότατον."

27. *Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἀναστήσας καὶ δεξιωσάμενος Τουβέρωνι*
20 *παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς γαμβροὺς καὶ τῶν ἄλλων ἡγε-*
304 Z¹ *μονικῶν μάλιστα τοὺς νεωτέρους ἔσω τῆς σκηνῆς ἐπισπασάμενος, πολὺν*
χρόνον ἦν πρὸς αὑτῷ σιωπῇ καθήμενος, ὥστε θαυμάζειν ἅπαντας· ὁρμή- 2
σας δὲ περὶ τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων διαλέγεσθαι πραγμάτων,
„ἆρά γ'" εἶπεν „ἄξιον εὐπραγίας παρούσης ἄνθρωπον ὄντα θρασύνε- e
25 *σθαι, καὶ μέγα φρονεῖν ἔθνος ἢ πόλιν ἢ βασιλείαν καταστρεψάμενον, ἢ*
τὴν μεταβολὴν ταύτην ἡ τύχη παράδειγμα τῷ πολεμοῦντι ⟨τῆς⟩ κοινῆς

19 c. 27 Liv. 45, 8, 6. **7** Flor. 1, 28, 11 Diod. 30, 23

[**ΛKPQZ**] **1** *μὲν* om. **QZ** || **3** *αὐτῶι* **K** || **4** *ἀγενέστερον* **P** || **6** *αὐτοῦ* **Q** || **6–18** excerpsit Zon. 9, 23 p. 318, 28—319, 10 || **8** *προϋπήντα* Zie. (ex *προσυπαντῆσαι* Zon.): *ὑπήντα* || **9** *καταβαλεῖν* Zon. | *δραξάμενος* Zon. (-*ον*): *ὀρεξάμενος* || **10** *ἀνεβάλετο* **Q** || **11** *προσιδόντα* Zon. || **12** *ψύχῆς* (τ s. s.) **P** || **13** *εὐτυχεῖν* **L^1 P** || **15** *σεαυτὸν* **QZ P^2** || **16** *Ῥωμαίοις* Zon.: *ῥωμαίων* | *ἀνταγωνιστὴς* **L^1** | *τοι*] *τοῖς* Rei. *τοι τοῖς* Sint. | *δυστυχίαν* **L^1** || **17** *ἔχειν* **K** | *αἰδοῦς* om. Zon. | *παρὰ* om. **Q** || **18** *πάντων* Zie.: *πάντῃ* || **19** *τουβέρτωνι* **Z** || **21** *ἐπιπλασάμενος* **L^1** || **23** *τύχης*] *μάχης* **KQP^2** mg et **F^a**, in quo s. s. *τύ* || **24** *εὐπραγίαις παρούσαις* **L^1KP** || **25.26** *ἢ τὴν* om. **L^1** *ἢ τὴν – παράδειγμα* om. **K** || **26** *ταύτην* om. **L^1** | *ἡ τύχη* Sint.: *τῆς τύχης ἢ* codd. (sed *τῆς τύχης* om. in sp. v. **L^1**) | *τῆς* add. Zie.

a.168 ἀσθενείας προθεῖσα παιδεύει μηδὲν ὡς μόνιμον καὶ βέβαιον διανοεῖσθαι;
3 ποῖος γὰρ ἀνθρώποις τοῦ θαρρεῖν καιρός, ὅταν ὁ τοῦ κρατεῖν ἑτέρων μάλιστα δεδοικέναι τὴν τύχην ἀναγκάζῃ, καὶ τῷ χαίροντι δυσθυμίαν ἐπάγῃ τοσαύτην ὁ τῆς περιφερομένης καὶ προσισταμένης ἄλλοτ' ἄλλοις 678
f 4 εἱμαρμένης λογισμός; ἢ τὴν Ἀλεξάνδρου διαδοχήν, ὃς ἐπὶ πλεῖστον ἤρθη 5 δυνάμεως καὶ μέγιστον ἔσχε κράτος, ὥρας μιᾶς μορίῳ πεσοῦσαν ὑπὸ πόδας θέμενοι, καὶ τοὺς ἄρτι μυριάσι πεζῶν καὶ χιλιάσιν ἱππέων τοσαύταις ὁπλοφορουμένους βασιλεῖς ὁρῶντες ἐκ χειρῶν τῶν πολεμίων ἐφήμερα σιτία καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, οἴεσθε τὰ καθ' ἡμᾶς ἔχειν τινὰ βεβαιότητα τύχης
5 διαρκῆ πρὸς τὸν χρόνον; οὐ καταβαλόντες ὑμεῖς οἱ νέοι τὸ κενὸν φρύαγμα 10
270 τοῦτο καὶ γαυρίαμα τῆς νίκης, ταπεινοὶ καταπτήξετε πρὸς τὸ μέλλον, ἀεὶ καραδοκοῦντες εἰς ὅ τι κατασκήψει τέλος ἑκάστῳ τὴν τῆς παρούσης
6 εὐπραγίας ὁ δαίμων νέμεσιν;" τοιαῦτά φασι πολλὰ διαλεχθέντα τὸν Αἰμίλιον ἀποπέμψαι τοὺς νέους, εὖ μάλα τὸ καύχημα καὶ τὴν ὕβριν ὥσπερ 305Z[1] χαλινῷ τῷ λόγῳ κόπτοντι κεκολασμένους. 15

a.168/7 **28.** Ἐκ τούτου τὴν μὲν στρατιὰν πρὸς ἀνάπαυσιν, αὐτὸν δὲ πρὸς θέαν
2 τῆς Ἑλλάδος ἔτρεψε καὶ διαγωγὴν ἔνδοξον ἅμα καὶ φιλάνθρωπον. ἐπιὼν γὰρ ἀνελάμβανε τοὺς δήμους καὶ τὰ πολιτεύματα καθίστατο, καὶ δωρεὰς
3 ἐδίδου τοῖς μὲν σῖτον ἐκ τοῦ βασιλικοῦ, τοῖς δ' ἔλαιον. τοσοῦτον γὰρ
b εὑρεθῆναί φασιν ἀποκείμενον, ὥστε τοὺς λαμβάνοντας καὶ δεομένους 20
4 ἐπιλιπεῖν πρότερον ἢ καταναλωθῆναι τὸ πλῆθος τῶν εὑρεθέντων. ἐν δὲ Δελφοῖς ἰδὼν κίονα μέγαν τετράγωνον ἐκ λίθων λευκῶν συνηρμοσμένον, ἐφ' οὗ Περσέως ἔμελλε χρυσοῦς ἀνδριὰς τίθεσθαι, προσέταξε τὸν αὑτοῦ τεθῆναι· τοὺς γὰρ ἡττημένους τοῖς νικῶσιν ἐξίστασθαι χώρας προσή-
5 κειν. ἐν δ' Ὀλυμπίᾳ τοῦτο δὴ τὸ πολυθρύλητον ἐκεῖνον ἀναφθέγξασθαί 25
a.167 6 φασιν, ὡς τὸν Ὁμήρου Δία (Il. 1, 528 sq.) Φειδίας ἀποπλάσαιτο. τῶν δὲ δέκα πρέσβεων ἐκ Ῥώμης ἀφικομένων, Μακεδόσι μὲν ἀπέδωκε τὴν
c χώραν καὶ τὰς πόλεις ἐλευθέρας οἰκεῖν καὶ αὐτονόμους, ἑκατὸν τάλαντα

16 c. 28, 1—5 CIL I² p. 503 Polyb. 30, 10 Liv. 45, 27, 5—28, 5 cf. RE Suppl. V 104 || **26** Liv. 45, 17, 1—3. 18, 29. 30 Diod. 31, 8, 1—6

[ΛKPQZ] **1** παιδεύει δὲ L¹ || **2** ὁ τοῦ L¹K: τῷ ZC τοῦ PQ τὸ L² editt. ⟨αὐτῷ⟩ τῷ Zie. || **4** προϊσταμένης: em. Steph. | ἄλλης C || **8** ἐκ τῶν πολ. χειρῶν: trp. (Rei.) Zie.: an praestat ἐκ [τῶν] πολ. χ.? || **9** τῆς τύχης K || **13** φασί om. K φησὶ Mᵇ || **15** κόπτοντι] σωφρονίζοντι Latte, cf. Zie. l. c. 41 sq. || **16** ἑαυτὸν Q || **19** τοῖς bis Zie.· ταῖς codd. (sed τὰ δὲ Z) πολιτεύματα ⟨τῶν πόλεων⟩ (18) Li. | βασιλικοῦ] δημοσίου P¹Z || **23** ἤμελλε ΛP | τεθῆναι ἀνδριὰς (om. τίθεσθαι) PZ || **24** προσήκει C ἐξήκει Q || **25** πολυθρύλλητον P¹QZ | ἐκεῖνο L²QZ || **27** δὲ om. Q || **28** ἑκατὸν ⟨δὲ⟩ Aldina et cett. editt.

68 S Ῥωμαίοις ὑποτελοῦσιν, οὐ πλέον ἢ διπλάσιον τοῖς βασιλεῦσιν εἰσέφερον. a.167
θέας δὲ παντοδαπῶν ἀγώνων καὶ θυσίας ἐπιτελῶν τοῖς θεοῖς, ἑστιάσεις 7
καὶ δεῖπνα προὔθετο, χορηγίᾳ μὲν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀφθόνῳ χρώμενος,
τάξιν δὲ καὶ κόσμον καὶ κατακλίσεις καὶ δεξιώσεις καὶ τὴν πρὸς ἕκαστον
5 αὐτοῦ τῆς κατ' ἀξίαν τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης αἴσθησιν οὕτως ἀκριβῆ
306 Z¹ καὶ πεφροντισμένην ἐνδεικνύμενος, ὥστε θαυμάζειν τοὺς Ἕλληνας, εἰ 8
μηδὲ τὴν παιδιὰν ἄμοιρον ἀπολείπει σπουδῆς, ἀλλὰ τηλικαῦτα πράττων
ἀνὴρ πράγματα καὶ τοῖς μικροῖς τὸ πρέπον ἀποδίδωσιν. ὁ δὲ καὶ τούτοις 9 d
ἔχαιρε, ⟨καὶ⟩ ὅτι πολλῶν παρεσκευασμένων καὶ λαμπρῶν τὸ ἥδιστον αὐτὸς
10 ἦν ἀπόλαυσμα καὶ θέαμα τοῖς παροῦσι, καὶ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας τὴν
ἐπιμέλειαν ἔλεγε, τῆς αὐτῆς εἶναι ψυχῆς παρατάξεώς τε προστῆναι καλῶς
καὶ συμποσίου, τῆς μὲν ὅπως φοβερωτάτη τοῖς πολεμίοις, τοῦ δ' ὡς
εὐχαριστότατον ᾖ τοῖς συνοῦσιν. οὐδενὸς δ' ἧττον αὐτοῦ τὴν ἐλευθεριότητα 10
καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ἐπῄνουν οἱ ἄνθρωποι, πολὺ μὲν ἀργύριον πολὺ δὲ
15 χρυσίον ἐκ τῶν βασιλικῶν ἠθροισμένον οὐδ' ἰδεῖν ἐθελήσαντος, ἀλλὰ
τοῖς ταμίαις εἰς τὸ δημόσιον παραδόντος. μόνα τὰ βιβλία τοῦ βασιλέως 11 e
φιλογραμματοῦσι τοῖς υἱέσιν ἐπέτρεψεν ἐξελέσθαι, καὶ διανέμων ἀριστεῖα
τῆς μάχης Αἰλίῳ Τουβέρωνι τῷ γαμβρῷ φιάλην ἔδωκε πέντε λιτρῶν
ὁλκήν. οὗτός ἐστι Τουβέρων, ὃν ἔφαμεν (c. 5, 7) μετὰ συγγενῶν οἰκεῖν 12
20 ἑκκαιδέκατον, ἀπὸ γηδίου μικροῦ διατρεφομένων ἁπάντων. καὶ πρῶτον 13
ἄργυρον ἐκεῖνόν φασιν εἰς τὸν Αἰλίων οἶκον εἰσελθεῖν, ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ
τιμῆς εἰσαγόμενον, τὸν δ' ἄλλον χρόνον οὔτ' αὐτοὺς οὔτε γυναῖκας ἀργύ-
ρου χρῄζειν ἢ χρυσοῦ.

307 Z¹ **29.** Διῳκημένων δὲ πάντων αὐτῷ καλῶς, ἀσπασάμενος τοὺς Ἕλληνας,
25 καὶ παρακαλέσας τοὺς Μακεδόνας μεμνῆσθαι τῆς δεδομένης ὑπὸ Ῥω-
69 S μαίων ἐλευθερίας, σῴζοντας αὐτὴν δι' εὐνομίας καὶ ὁμονοίας, ἀνέζευξεν f

2 Liv. 45, 32, 8–33, 7 || **10** Liv. 45, 32, 11 Polyb. 30, 14 Plut. mor. 198b 615f Diod. 31, 8, 13 || **14** Polyb. 18, 35, 5 || **17** mor. 198b || **24** c. 29 Polyb. 30, 15 Liv. 45, 33, 8–34, 6 App. Ill. 9 Cass. Dio fg. 67, 2 Plin. n. h. 4, 39

[**ΛKPQZ**] **1** ὑποτελοῦσιν Zie.: ὑποτελεῖν, cf. l. c. 42 | οὐ] οὐ **L¹PZM** || **2** ἀποτελῶν **Z** || **5** τῆς om. **K** || **9** καὶ add. Zie. | αὐτοῖς **Q** || **11** ἔλεγε om. **P¹Z**, post αὐτῆς add. **P²** || **12** τῆς **Q**: τὴν **ΛKPZ** | φοβερωτάτη **KQ**: φοβερωτάτην **ΛZCP²** -τάτης **P¹** | τοῦ **Q**: τῶι **L¹PZ** τὸ **KL²** || **13** εὐχαριτώτατον **PQZ** | δ' om. **PZ** | αὐτοῦ ἢ τὴν **Z** || **14** τὴν om. **KC** | ἐπήνεσαν **K** || **16** ταμίοις **Z** | παραδιδόντος **Q** | μόνα ⟨δὲ⟩ Cor. || **17** ἄριστα **L¹** || **21** αἴλιον **PZ** | ὑπὲρ **PZ**: ὑπ' **ΛKQ** || **22** αὐτὸς vel αὐτῆς **Z** | οὔτε ⟨τὰς⟩ Rei. | ἀργύρου **K**: ἀργυρίου cet. et editt. || **25** δεδομένης αὐτοῖς **C** || **26** ἐνέζευξεν **P¹Z**

a. 167 ἐπὶ τὴν Ἤπειρον, ἔχων δόγμα συγκλήτου τοὺς συμμεμαχημένους αὐτῷ
τὴν πρὸς Περσέα μάχην στρατιώτας ἀπὸ τῶν ἐκεῖ πόλεων ὠφελῆσαι.
2 βουλόμενος δὲ πᾶσιν ἅμα καὶ μηδενὸς προσδοκῶντος ἀλλ' ἐξαίφνης ἐπι-
271 πεσεῖν, μετεπέμψατο τοὺς πρώτους ἐξ ἑκάστης πόλεως ἄνδρας δέκα, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς, ὅσος ἄργυρός ἐστι καὶ χρυσὸς ἐν οἰκίαις καὶ ἱεροῖς, 5
3 ἡμέρᾳ ῥητῇ καταφέρειν. ἑκάστοις δὲ συνέπεμψεν ὡς ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο
φρουρὰν στρατιωτῶν καὶ ταξίαρχον, προσποιούμενον ζητεῖν καὶ παραλαμ-
4 βάνειν τὸ χρυσίον. ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἅμα
καιρὸν ὁρμήσαντες ἐτράποντο πρὸς καταδρομὴν καὶ διαρπαγὴν τῶν πό-
λεων, ὥσθ' ὥρᾳ μιᾷ πεντεκαίδεκα μὲν ἀνθρώπων ἐξανδραποδισθῆναι 10
5 μυριάδας, ἑβδομήκοντα δὲ πόλεις πορθηθῆναι, γενέσθαι δ' ἀπὸ τοσαύτης
φθορᾶς καὶ πανωλεθρίας ἑκάστῳ στρατιώτῃ τὴν δόσιν οὐ μείζον' ἕνδεκα
b δραχμῶν, φρῖξαι δὲ πάντας ἀνθρώπους τὸ τοῦ πολέμου τέλος, εἰς μικρὸν
οὕτω τὸ καθ' ἕκαστον λῆμμα καὶ κέρδος ἔθνους ὅλου κατακερματισθέντος.

30. Αἰμίλιος μὲν οὖν τοῦτο πράξας μάλιστα παρὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν, 15
2 ἐπιεικῆ καὶ χρηστὴν οὖσαν, εἰς Ὠρικὸν κατέβη, κἀκεῖθεν εἰς Ἰταλίαν 308 Z[1]
μετὰ τῶν δυνάμεων περαιωθείς, ἀνέπλει τὸν Θύβριν ποταμὸν ἐπὶ τῆς
βασιλικῆς ἑκκαιδεκήρους, κατεσκευασμένης εἰς κόσμον ὅπλοις αἰχμαλώ-
3 τοις καὶ φοινικίσι καὶ πορφύραις *** ως καὶ πανηγυρ *** ἔξωθεν, ὥστε
⟨τρόπ⟩ον τινὰ θριαμβι⟨κῆς⟩ πομπῆς προαπολαύειν τοὺς Ῥωμαίους, τῷ 20
c ῥοθίῳ σχέδην ὑπάγοντι τὴν ναῦν ἀντιπαρεξάγοντας.

15 c. 30—32, 1 Liv. 45, 34, 7—39 Vell. 1, 9, 6

[**ΛΚPQZ**] **1** ὑπὸ τὴν **Z** | ἔχον **Z** || **5** ἄργυρος om. **K** || **6** κατ. ἡμ. ῥ. **K** (ἐν ἡμέρᾳ **Q**) || **7** φρουρὰν καὶ ταξιαρχῶν καὶ στρατιωτῶν **Q** | προσποιουμένην **C** ποιούμενον vel -νος **Q** || **8** ἐκστάσης **Q** | ὑφ' Rei.: ἐφ' || **9** πόλεων Anon.: πολεμίων || **10** μὲν add. **K** || **11** πορθῆναι **Z** | ἀπὸ] ἐκ **Λ** || **12** πανολεθρίας **L**[1]**P** | μείζον' Cor.: μεῖζον || **14** καὶ om. **K** || **16** ὤρικον **L**[1]**P** ὥρικον **Z** ὀρικὸν **K** || **17** περ. μ. τ. δυν. **K** | ἐπεραιώθη καὶ περαιωθεὶς **M**[b] | πρὸς τὸν θρύμβον **Z** | θύμβρον **P** || **18** κατασκευασμένης **L**[1]**P** || **19** φοινικίσι – **20** πομπῆς om. in lac. **P**, sed φοιν. καὶ πορφ. suppl. **P**[2]; ως καὶ – θριαμβικῆς om. in lac. **K**; πορφύραις *** ὡς καὶ πανηγυρ *** ἔξωθεν ὥστε *** ὅντινα θριαμβι *** πομπῆς **L**[1] (θριαμβικῆς **L**[2]); idem, sed πανηγύρεων **AD**; idem sed πανηγύρεων hab. et πομπῆς om. **Z**; paulum differunt **Q**; πορφύραις ὡς καὶ πανηγυρίζειν ἔξωθεν καθάπερ εἴς τινα θριαμβικὴν θέαν πομπῆς καὶ **C**, quem sequitur (nisi quod θριαμβικῆς dat) Sint.; πορφ., ὡς καὶ πανηγυρίζοντας ἔξωθεν καθάπερ εἴς τινα θριαμβικὴν θέαν πομπῆς Anon. et editt. inde a Steph.; πορφύραις ⟨σοβαρῶς οὕτ⟩ως καὶ πανηγυρ⟨ικῶς⟩ (cl. Ant. 61, 1) †ἔξωθεν, ὥστε ⟨τρόπ⟩ον τινὰ θριαμβι⟨κῆς⟩ πομπῆς Zie. ⟨λαμπρ⟩ῶς καὶ πανηγυρ⟨ίζων εὐθὺς⟩ Latte; cf. l. c. 37 sq. || **20** προαπολαύειν **ADQ**: προαπολύειν **LKPZ**

Οἱ δὲ στρατιῶται τοῖς βασιλικοῖς χρήμασιν ἐποφθαλμίσαντες, ὡς οὐχ ὅσων ἠξίουν ἔτυχον, ὠργίζοντο μὲν ἀδήλως διὰ τοῦτο καὶ χαλεπῶς εἶχον πρὸς τὸν Αἰμίλιον, αἰτιώμενοι δὲ φανερῶς ὅτι βαρὺς γένοιτο καὶ δεσποτικὸς αὐτοῖς ἄρχων, οὐ πάνυ προθύμως ἐπὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ θριάμβου σπουδὴν ἀπήντησαν. αἰσθόμενος δὲ τοῦτο Σέρβιος Γάλβας, ἐχθρὸς Αἰμιλίου, γεγονὼς δὲ τῶν ὑπ' αὐτὸν χιλιάρχων, ἐθάρρησεν ἀναφανδὸν εἰπεῖν ὡς οὐ δοτέον εἴη τὸν θρίαμβον. ἐνεὶς δὲ πολλὰς τῷ στρατιωτικῷ πλήθει διαβολὰς κατὰ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὴν οὖσαν ὀργὴν ἔτι μᾶλλον ἐξερεθίσας, ᾐτεῖτο παρὰ τῶν δημάρχων ἄλλην ἡμέραν· ἐκείνην γὰρ οὐκ ἐξαρκεῖν τῇ κατηγορίᾳ, τέσσαρας ἔτι λοιπὰς ὥρας ἔχουσαν. τῶν δὲ δημάρχων λέγειν αὐτὸν εἴ τι βούλεται κελευόντων, ἀρξάμενος μακρῷ καὶ βλασφημίας ἔχοντι παντοδαπὰς χρῆσθαι λόγῳ, τὸν χρόνον ἀνήλωσε τῆς ἡμέρας· καὶ γενομένου σκότους, οἱ μὲν δήμαρχοι τὴν ἐκκλησίαν ἀφῆκαν, πρὸς δὲ τὸν Γάλβαν οἱ στρατιῶται συνέδραμον θρασύτεροι γεγονότες, καὶ συγκροτήσαντες αὐτοὺς περὶ τὸν ὄρθρον αὖθις καταλαμβάνονται τὸ Καπετώλιον· ἐκεῖ γὰρ οἱ δήμαρχοι τὴν ἐκκλησίαν ἔμελλον ἄξειν.

31. *Ἅμα δ' ἡμέρᾳ τῆς ψήφου δοθείσης, ἥ τε πρώτη φυλὴ τὸν θρίαμβον ἀπεψηφίζετο, καὶ τοῦ πράγματος αἴσθησις εἰς τὸν ἄλλον δῆμον καὶ τὴν σύγκλητον κατῄει. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὑπεραλγοῦν τῷ προπηλακίζεσθαι τὸν Αἰμίλιον ἐν φωναῖς ἦν ἀπράκτοις, οἱ δὲ γνωριμώτατοι τῶν ἀπὸ βουλῆς, δεινὸν εἶναι τὸ γινόμενον βοῶντες, ἀλλήλους παρεκάλουν ἐπιλαβέσθαι τῆς τῶν στρατιωτῶν ἀσελγείας καὶ θρασύτητος, ἐπὶ πᾶν ἀφιξομένης ἄνομον ἔργον καὶ βίαιον, εἰ μηδὲν ἐμποδὼν αὐτοῖς γένοιτο *** Παῦλον Αἰμίλιον ἀφελέσθαι τῶν ἐπινικίων τιμῶν. ὠσάμενοι δὲ τὸν ὄχλον καὶ ἀναβάντες ἀθρόοι, τοῖς δημάρχοις ἔλεγον ἐπισχεῖν τὴν ψηφοφορίαν, ἄχρι ἂν διαλεχθῶσιν ἃ βούλονται πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπισχόντων δ' αὐτῶν καὶ γενομένης σιωπῆς, ἀνελθὼν ἀνὴρ ὑπατικὸς καὶ πολεμίους εἴκοσι καὶ τρεῖς ἐκ προκλήσεως ἀνῃρηκώς, Μᾶρκος Σερβίλιος, Αἰμίλιον μὲν ἔφη Παῦλον ἡλίκος αὐτοκράτωρ γένοιτο νῦν μάλιστα γινώσκειν, ὁρῶν ὅσης ἀπειθείας γέμοντι καὶ κακίας στρατεύματι χρησάμενος οὕτω καλὰς*

[**ΛKPQZ**] **1** *ἐποφθαλμήσαντες* **Λ** || **2** *ὅσον* **PZ** || **4** *αὐτοῖς* om. **Z** || **7** *δὲ καὶ* **Q** || **12** *ἀνάλωσε* **K** || **14** *θρασύτερον* **L¹PZ** || **18** *καὶ ἡ τοῦ* Rei. | *δῆμον*] *τόπον* **Z** || **19** *μὲν* om. **Z** || **23** lac. stat. Zie., excidit velut *βουλομένοις* vel *τολμῶσι*; ⟨*τοῦ*⟩ Li. ⟨*τὸ μὴ*⟩ Latte || **25** *ἄχρις* **ΛK** *μέχρις* **PZ** || **26** *διαλεχθῶσιν* **KPZ**: *διέλθωσιν* **Λ** *ἔλθωσιν* **Q** | *αὐτῶν* Zie.: *πάντων* codd. *τούτων* Cor. [*πάντων*] vel *καὶ πάντων* Cast. || **29** *νῦν* **K**: *τὸ νῦν* | *ὅσον* **L¹** *ὅσα τῆς* **K** || **30** *ἀπειθίας* **Z** | *στρατεύματα* **Z** | *χρησάμενος* **KPZ**: *χρώμενος* **ΛQ** | *καλῶς* **L**

272 5 κατώρθωσε καὶ μεγάλας πράξεις· θαυμάζειν δὲ τὸν δῆμον, εἰ τοῖς ἀπ' 310 Z¹
a. 167 'Ιλλυριῶν καὶ Λιγύων ἀγαλλόμενος θριάμβοις αὐτῷ φθονεῖ τὸν Μακε-
δόνων βασιλέα ζῶντα καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου δόξαν ἐπιδεῖν
6 ὑπὸ τοῖς 'Ρωμαίων ὅπλοις ἀγομένην αἰχμάλωτον. „πῶς γὰρ οὐ δεινὸν"
εἶπεν, „εἰ φήμης μὲν περὶ νίκης ἀβεβαίου πρότερον εἰς τὴν πόλιν ἐμπεσού- 5
σης ἐθύσατε τοῖς θεοῖς, εὐχόμενοι τοῦ λόγου τούτου ταχέως ἀπολαβεῖν
τὴν ὄψιν, ἥκοντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ μετὰ τῆς ἀληθινῆς νίκης ἀφαιρεῖσθε
τῶν μὲν θεῶν τὴν τιμήν, αὐτῶν δὲ τὴν χαράν, ὡς φοβούμενοι θεάσασθαι
τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων, ἢ φειδόμενοι τοῦ πολεμίου βασιλέως·
b καίτοι κρεῖττον ἦν τῷ πρὸς ἐκεῖνον ἐλέῳ, μὴ τῷ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα 10
7 φθόνῳ λυθῆναι τὸν θρίαμβον. ἀλλ' εἰς τοσαύτην" ἔφη „τὸ κακόηθες
ἐξουσίαν προάγεται δι' ὑμῶν, ὥστε περὶ στρατηγίας καὶ θριάμβου τολμᾷ
λέγειν ἄνθρωπος ἄτρωτος καὶ τῷ σώματι στίλβων ὑπὸ λειότητος καὶ
σκιατραφίας πρὸς ἡμᾶς τοὺς τοσούτοις τραύμασι πεπαιδευμένους ἀρετὰς
8 καὶ κακίας κρίνειν στρατηγῶν." ἅμα δὲ τῆς ἐσθῆτος διασχών, ἐξέφηνε 15
κατὰ τῶν στέρνων ὠτειλὰς ἀπίστους τὸ πλῆθος. εἶτα μεταστραφεὶς ἔνια
τῶν οὐκ εὐπρεπῶς ἐν ὄχλῳ γυμνοῦσθαι δοκούντων τοῦ σώματος ἀνεκά-
9 λυψε, καὶ πρὸς τὸν Γάλβαν ἐπιστρέψας· „σὺ μὲν" ἔφη, „γελᾷς ἐπὶ
c τούτοις, ἐγὼ δὲ σεμνύνομαι πρὸς τοὺς πολίτας· ὑπὲρ τούτων γὰρ ἡμέραν 311 Z¹
10 καὶ νύκτα συνεχῶς ἱππασάμενος ταῦτ' ἔσχον. ἀλλ' ἄγε λαβὼν αὐτοὺς 20
ἐπὶ τὴν ψῆφον· ἐγὼ δὲ καταβὰς παρακολουθήσω πᾶσι, καὶ γνώσομαι
τοὺς κακοὺς καὶ ἀχαρίστους καὶ δημαγωγεῖσθαι μᾶλλον ἐν τοῖς πολέμοις
ἢ στρατηγεῖσθαι βουλομένους."

32. Οὕτω φασὶν ὑπὸ τῶν λόγων τούτων ἀνακοπῆναι καὶ μεταβαλεῖν 72 S
τὸ στρατιωτικόν, ὥστε πάσαις ταῖς φυλαῖς ἐπικυρωθῆναι τῷ Αἰμιλίῳ 25
τὸν θρίαμβον.

2 Πεμφθῆναι δ' αὐτὸν οὕτω λέγουσιν. ὁ μὲν δῆμος ἔν τε τοῖς ἱππικοῖς

24 c. 32—34 CIL I² p. 175 act. tr. a. 587 Liv. 45, 40, 1—6 Vell. 1, 9, 5 Flor. 1, 28, 12. 13 Diod. 31, 8, 9—12. 9, 1. Eutr. 4, 8 cf. Cic. Cat. 4, 21 Mur. 31 in Pis. 58. 61 Tusc. 5, 118 fin. 5, 70 Zon. 9, 24, 3 Dexipp. ap. Syncell. p. 268

[ΛKPQZ] 1 ἀπ'] ἐπ' Z ‖ 2 λιβύων: corr. Xy. | ⟨αὐτὸς⟩ αὐτῷ Rei. | τὸν KL² ADC: τῶν L¹QZP ‖ 5 εἶπεν C Rei.: εἰπεῖν | εἰ – 6 ἐθύσατε om. K | εἰ – νίκης Zie.: εἰ φ. περὶ ν. ZL² εἰ φ. μὲν ν. C om. L¹PQ | ἀβεβαίου ZL²C: μὲν ἀβέβαιον L¹Q om. P | πρότερον ZL²C: φότερον L¹ ἀμφότερον P φοβερώτερον Q | πόλιν om. L¹ | ἐκπεσούσης Z ‖ 6 ἐθύσατε σατε L¹ | εὐμενοι L | τούτου; τοῦ L¹ ‖ 7 ἀφαιρεῖσθαι LPKQZ ‖ 9 πολεμίου βασιλέως K: πολεμίου CL² πολέμου AD βασιλέως L PQZ ‖ 10 τῷ¹ om. K | τὸν KAC: om. cet. ‖ 12 τολμῶ L¹ τολμᾶν K ‖ 14 σκιαγραφίας ZM | ἡμᾶς Anon.: ὑμᾶς | τοὺς om. K ‖ 17 σώματος ⟨μερῶν⟩ Zie. ‖ 22 πολεμίοις PZ ‖ 24 ⟨εἶθ'⟩ οὕτω vel οὕτω ⟨δὲ⟩ Rei. οὕτω φασὶν post τούτων trp. Zie.

θεάτροις, ἃ κίρκους καλοῦσι, περί τε τὴν ἀγορὰν ἰκρία πηξάμενοι, καὶ a. 167
τἆλλα τῆς πόλεως μέρη καταλαβόντες, ὡς ἕκαστα παρεῖχε τῆς πομπῆς d
ἔποψιν, ἐθεῶντο, καθαραῖς ἐσθῆσι κεκοσμημένοι. πᾶς δὲ ναὸς ἀνέῳκτο 3
καὶ στεφάνων καὶ θυμιαμάτων ἦν πλήρης, ὑπηρέται τε πολλοὶ καὶ ῥαβ-
5 *δονόμοι τοὺς ἀτάκτως συρρέοντας εἰς τὸ μέσον καὶ διαθέοντας ἐξείργον-*
τες, ἀναπεπταμένας τὰς ὁδοὺς καὶ καθαρὰς παρεῖχον. τῆς δὲ πομπῆς εἰς 4
ἡμέρας τρεῖς νενεμημένης, ἡ μὲν πρώτη μόλις ἐξαρκέσασα τοῖς αἰχμα-
λώτοις ἀνδριάσι καὶ γραφαῖς καὶ κολοσσοῖς, ἐπὶ ζευγῶν πεντήκοντα καὶ
διακοσίων κομιζομένοις, τούτων ἔσχε θέαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ κάλλιστα 5
312 Z[1] *καὶ πολυτελέστατα τῶν Μακεδονικῶν ὅπλων ἐπέμπετο πολλαῖς ἁμάξαις,*
11 *αὐτά τε μαρμαίροντα χαλκῷ νεοσμήκτῳ καὶ σιδήρῳ, τήν τε θέσιν ἐκ* e
τέχνης καὶ συναρμογῆς, ὡς ἂν μάλιστα συμπεφορημένοις χύδην καὶ αὐτο-
μάτως ἐοίκοι, πεποιημένα, κράνη πρὸς ἀσπίσι, καὶ θώρακες ἐπὶ κνημῖσι, 6
καὶ Κρητικαὶ πέλται καὶ Θρᾴκια γέρρα καὶ φαρέτραι μεθ' ἱππικῶν ἀνα-
15 *μεμειγμέναι χαλινῶν, καὶ ξίφη γυμνὰ διὰ τούτων παρανίσχοντα καὶ σάρι-*
σαι παραπεπηγυῖαι, σύμμετρον ἐχόντων χάλασμα τῶν ὅπλων, ὥστε τὴν 7
πρὸς ἄλληλα κροῦσιν ἐν τῷ διαφέρεσθαι τραχὺ καὶ φοβερὸν ὑπηχεῖν, καὶ f
μηδὲ νενικημένων ἄφοβον εἶναι τὴν ὄψιν. μετὰ δὲ τὰς ὁπλοφόρους ἁμάξας 8
ἄνδρες [ἐπ]επορεύοντο τρισχίλιοι, νόμισμα φέροντες ἀργυροῦν ἐν ἀγγείοις
20 *ἑπτακοσίοις πεντήκοντα τριταλάντοις, ὧν ἕκαστον ἀνὰ τέσσαρες ἐκόμι-*
ζον· ἄλλοι δὲ κρατῆρας ἀργυροῦς καὶ κέρατα καὶ φιάλας καὶ κύλικας, εὖ 9
διακεκοσμημένα πρὸς θέαν ἕκαστα καὶ περιττὰ τῷ μεγέθει καὶ τῇ παχύ-
τητι τῆς τορείας.
738 **33.** *Τῆς δὲ τρίτης ἡμέρας ἕωθεν μὲν εὐθὺς ἐπορεύοντο σαλπιγκταί,*
25 *μέλος οὐ προσόδιον καὶ πομπικόν, ἀλλ' οἵῳ μαχομένους ἐποτρύνουσιν* 273
αὐτοὺς Ῥωμαῖοι, προσεγκελευόμενοι. μετὰ δὲ τούτους ἤγοντο χρυσόκερῳ 2

[**ΛKPQZ**] **1** *κίρκους* **C**: *κρίκους* vel *κρικοὺς* cet. | *τε*] *τοῦ* **L**[1] | *ἴκρια* **P** || **3** *καθαρῶς* **K** *καθαροῖς* **PZ** | *ἀνέωκε* **PZ** || **4** *θεαμάτων* **Z** | *τε* om. **PZ** || **6** *ἀναπεπταμένους* **Z** || **7** *τρεῖς* om. in sp. v. **L**[1] | *ἡ μὲν* om. in sp. vac. **L**[1], *μὲν* om. **PZK** || **8** *ἀνδράσι* **Z** | *καὶ*[2] om. in sp. v. **L**[1] | *κολοσοῖς* **Z** | *ζευγῶν* **CL**[2]: *ζεύγη* cet. | *πεντ. κ. διακ.* om. in lac. **K** || **9** *τούτων* Vulc.: *τοῦτο* codd. *τοιοῦτον* Rei.; expectes velut *θαυμαστὴν*, nisi plura exciderunt | *θέαμα* **C** Vulc. al. || **12** *συμπεφρονημένοις* **Q** || **13** *ἐοίκοι* **Λ**[1]: *ἐώκει* **KPQZL**[2] | *πεποιημένα*] *πεπυκασμένα* (ad *κράνη*) Rei. *κείμενα* vel *κεκοσμημένα* Zie. || **16** *πεπηγυῖαι* **PZ** | *ὥστε*] *ὡς* **Z** || **17** *ἄλληλα* **L**[2]: *τὰ ἄδηλα* | *κράσιν* **Z** | *ταχὺ τὴν φοβερὰν* **Z** (*ταχὺ* et **P**) | *ὑπισχεῖν* **PZ** || **18** *μὴ νενικημένον* **Z** || **19** *ἐπεπορεύοντο*: em. Cor. | *ἀγγίοις* **P** || **20** *πεντακοσίοις* **Z** *τριακισί· ις* **Q** || **21** *ἀργυρὰς* **Z** || **22** *διακεκοσμημένας* codd. praeter **C** | *παχύτητι* **L**[2]: *ταχύτητι* **L**[1]**PZ** *τραχύτητι* **KQ** || **23** *τορείας* **L**[2]: *πορείας* **L**[1]**PQZ** *ἱστορίας* **K** || **24** *μὲν* om. **Z** || **26** *αὐτοῖς* **L**[1]

a.167 τροφίαι βοῦς ἑκατὸν εἴκοσι, μίτραις ἠσκημένοι καὶ στέμμασιν· οἱ δ' ἄγοντες αὐτοὺς νεανίσκοι περιζώμασιν εὐπαρύφοις ἐσταλμένοι πρὸς ἱερουργίαν ἐχώρουν, καὶ παῖδες ἀργυρᾶ λοιβεῖα καὶ χρυσᾶ κομίζοντες. εἶτα 313Z¹ μετὰ τούτους οἱ τὸ χρυσοῦν νόμισμα φέροντες, εἰς ἀγγεῖα τριταλαντιαῖα μεμερισμένον ὁμοίως τῷ ἀργυρῷ· τὸ δὲ πλῆθος ἦν τῶν ἀγγείων ὀγδοήκοντα τριῶν δέοντα. τούτοις ἐπέβαλλον οἵ τε τὴν ἱερὰν φιάλην ἀνέχοντες, b ἣν ὁ Αἰμίλιος ἐκ χρυσοῦ δέκα ταλάντων διάλιθον κατεσκεύασεν, οἵ τε τὰς Ἀντιγονίδας καὶ Σελευκίδας καὶ Θηρικλείους καὶ ὅσα περὶ δεῖπνον 5 χρυσώματα τοῦ Περσέως ἐπιδεικνύμενοι. τούτοις ἐπέβαλλε τὸ ἅρμα τοῦ 6 Περσέως καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὸ διάδημα τοῖς ὅπλοις ἐπικείμενον. εἶτα μικροῦ διαλείμματος ὄντος ἤδη τὰ τέκνα τοῦ βασιλέως ἤγετο δοῦλα, καὶ σὺν αὐτοῖς τροφέων καὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεδακρυμένων ὄχλος, αὐτῶν τε τὰς χεῖρας ὀρεγόντων εἰς τοὺς θεατάς, καὶ τὰ παιδία δεῖσθαι καὶ 7 λιτανεύειν διδασκόντων. ἦν δ' ἄρρενα μὲν δύο, θῆλυ δ' ἕν, οὐ πάνυ συμ- c 8 φρονοῦντα τῶν κακῶν τὸ μέγεθος διὰ τὴν ἡλικίαν· ᾗ καὶ μᾶλλον ἐλεεινὰ πρὸς τὴν μεταβολὴν τῆς ἀναισθησίας ἦν, ὥστε μικροῦ τὸν Περσέα βαδίζειν παρορώμενον· οὕτως ὑπ' οἴκτου τοῖς νηπίοις προσεῖχον τὰς ὄψεις οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ δάκρυα πολλοῖς ἐκβάλλειν συνέβη, πᾶσι δὲ μεμειγμένην ἀλγηδόνι καὶ χάριτι τὴν θέαν εἶναι, μέχρι οὗ τὰ παιδία παρῆλθεν.

34. Αὐτὸς δὲ τῶν τέκνων ὁ Περσεὺς καὶ τῆς περὶ αὐτὰ θεραπείας κατόπιν ἐπορεύετο, φαιὸν μὲν ἱμάτιον ἀμπεχόμενος καὶ κρηπῖδας ἔχων ἐπιχωρίους, ὑπὸ δὲ μεγέθους τῶν κακῶν πάντα θαμβοῦντι καὶ παραπε- 748 d 2 πληγμένῳ μάλιστα τὸν λογισμὸν ἐοικώς. καὶ τούτῳ δ' εἵπετο χορὸς φίλων 314Z¹ καὶ συνήθων, βεβαρημένων τὰ πρόσωπα πένθει, καὶ τῷ πρὸς Περσέα βλέπειν ἀεὶ καὶ δακρύειν ἔννοιαν παριστάντων τοῖς θεωμένοις, ὅτι τὴν ἐκείνου τύχην ὀλοφύρονται, τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἐλάχιστα φροντίζοντες.

3 Καίτοι προσέπεμψε τῷ Αἰμιλίῳ, δεόμενος μὴ πομπευθῆναι καὶ παραιτούμενος τὸν θρίαμβον. ὁ δὲ τῆς ἀνανδρίας αὐτοῦ καὶ φιλοψυχίας ὡς ἔοικε

27 mor. 198b Cic. Tusc. 5, 118

[ΛKPQZ] 1 μήτραις PZ || 3 λοιβία: corr. L²C || 4 μετ' αὐτοὺς PQZ | οἱ τὸ χρυσοῦν om. Z | ἀγγία P || 5 ἀργυρῷ Cor.: ἀργύρω Z ἀργυρίῳ cet. || 6 ἐπέβαλον Z || 7 δεκατάλαντον Anon. | διάλιθον PZ: διὰ λίθων cet. || 9 ἐπέβαλε Z || 11 ἤγοντο Λ || 16 τῆς πρ. τ. μ. ἀναισθ. vel παρὰ τὴν τῆς μεταβολῆς ἀναισθησίαν vel πρὸς τῇ μεταβολῇ τῆς ἀ. Rei. πρὸς τῆς μεταβολῆς τὴν ἀναισθησίαν Bernardakis; tradita def. cl. Brut. 50, 4 Kron. || 17 προσεῖχον KC: προσεῖχοντο || 19 μέχρις QZ || 23 καὶ del. Rei. | τοῦτο L¹ || 24 καὶ τὸ πρὸς Z et ex corr. P || 25 ἀεὶ βλέπειν Q || 28 ἀνανδρείας L¹

καταγελῶν, „ἀλλὰ τοῦτό γ'" εἶπε „καὶ πρότερον ἦν ἐπ' αὐτῷ, καὶ νῦν a.167
ἐστιν ἂν βούληται," δηλῶν τὸν πρὸ αἰσχύνης θάνατον, ὃν οὐχ ὑπομείνας 4
ὁ δείλαιος, ἀλλ' ὑπ' ἐλπίδων τινῶν ἀπομαλακισθείς, ἐγεγόνει μέρος τῶν e
αὐτοῦ λαφύρων.

5 Ἐφεξῆς δὲ τούτοις ἐκομίζοντο χρυσοῖ στέφανοι τετρακόσιοι τὸ πλῆθος, 5
οὓς αἱ πόλεις ἀριστεῖα τῆς νίκης τῷ Αἰμιλίῳ μετὰ πρεσβειῶν ἔπεμψαν·
εἶτ' αὐτὸς ἐπέβαλλεν, ἅρματι κεκοσμημένῳ διαπρεπῶς ἐπιβεβηκώς, ἀνὴρ 6
καὶ δίχα τοσαύτης ἐξουσίας ἀξιοθέατος, ἁλουργίδα χρυσόπαστον ἀμπ-
εχόμενος καὶ δάφνης κλῶνα τῇ δεξιᾷ προτείνων. ἐδαφνηφόρει δὲ καὶ σύμ- 7
10 πας ὁ στρατός, τῷ μὲν ἅρματι τοῦ στρατηγοῦ κατὰ λόχους καὶ τάξεις
ἑπόμενος, ᾄδων δὲ τὰ μὲν ᾠδάς τινας πατρίους ἀναμεμειγμένας γέλωτι,
τὰ δὲ παιᾶνας ἐπινικίους καὶ τῶν διαπεπραγμένων ἐπαίνους εἰς τὸν Αἰμί-
λιον, περίβλεπτον ὄντα καὶ ζηλωτὸν ὑπὸ πάντων, οὐδενὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν f
ἐπίφθονον, πλὴν εἴ τι δαιμόνιον ἄρα τῶν μεγάλων καὶ ὑπερόγκων εἴληχεν 8
315 Z[1] εὐτυχιῶν ἀπαρύτειν καὶ μειγνύναι τὸν ἀνθρώπινον βίον, ὅπως μηδενὶ
16 κακῶν ἄκρατος εἴη καὶ καθαρός, ἀλλὰ καθ' Ὅμηρον (Il. 24, 525–533)
ἄριστα δοκῶσι πράττειν, οἷς αἱ τύχαι ῥοπὴν ἐπ' ἀμφότερα τῶν πρα-
γμάτων ἔχουσιν.

35. Ἦσαν γὰρ αὐτῷ τέσσαρες υἱοί, δύο μὲν εἰς ἑτέρας ἀπῳκισμένοι
75 S συγγενείας, ὡς ἤδη λέλεκται (c. 5, 5), Σκιπίων καὶ Φάβιος, δύο δὲ παῖδες 274
21 ἔτι τὴν ἡλικίαν, οὓς ἐπὶ τῆς οἰκίας εἶχε τῆς ἑαυτοῦ, γεγονότας ἐξ ἑτέρας
γυναικός. ὧν ὁ μὲν ἡμέραις πέντε πρὸ τοῦ θριαμβεῦσαι τὸν Αἰμίλιον ἐτε- 2
λεύτησε τεσσαρεσκαιδεκέτης, ὁ δὲ δωδεκέτης μετὰ τρεῖς ἡμέρας θριαμ-
βεύσαντος ἐπαπέθανεν, ὥστε μηδένα γενέσθαι Ῥωμαίων τοῦ πάθους 3
25 ἀνάλγητον, ἀλλὰ φρῖξαι τὴν ὠμότητα τῆς τύχης ἅπαντας, ὡς οὐκ ᾐδέσατο
πένθος τοσοῦτον εἰς οἰκίαν ζήλου καὶ χαρᾶς καὶ θυσιῶν γέμουσαν εἰσά-
γουσα, καὶ καταμειγνύουσα θρήνους καὶ δάκρυα παιᾶσιν ἐπινικίοις καὶ
θριάμβοις.

19 c. 35. 36 mor. 198c Liv. 45, 40, 6—41 Vell. 1, 10, 3—5 Val. Max. 5, 10, 2 de vir. ill. 56, 4 Diod. 31, 11, 1 App. Mac. 19 Cic. fam. 4, 6, 1

[ΛKPQZ] **1** καὶ πρότερον om. L[1] || **2** πρὸς αἰσχύνην Q || **3** μαλακισθεὶς Q || **7** ἐπέβαλεν: corr. B Sch. || **11** τινας om. Z | ἀναμεμιγμένους Z || **12** καὶ διὰ τῶν πεπραγμ. K || **14.15** εὐτυχιῶν εἴληχεν C || **15** εὐτυχιῶν om. F[a] | ἀπαρύττειν KCL[2] || **17** ῥοπὴν K: τροπὴν || **20** σκηπίων PQZL[2] || **22** ἡμερῶν K ἡμέρας Q | θριαμβεῦσαι K: θριαμβεύειν cet. || **23** τεσσαρεσκαιδεκάτης Z | θριαμβεύσαντας PZ || **24** ἀπέθανεν K | τοῦ πάθους ῥωμαίων Z || **25** ἀσυνάλγητον Rei. (συναλγοῦντος mor. Diod.) || **26** εἰς τὴν ΛKPZ

s.167 b **36.** *Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Αἰμίλιος, ὀρθῶς λογιζόμενος ἀνδρείας καὶ θαρρα-
λεότητος ἀνθρώποις οὐ πρὸς ὅπλα καὶ σαρίσας χρῆσιν εἶναι μόνον, ἀλλὰ
πρὸς πᾶσαν ὁμαλῶς τύχης ἀντίστασιν, οὕτως ἡρμόσατο καὶ κατεκόσμησε
τὴν τῶν παρόντων σύγκρασιν, ὥστε τοῖς ἀγαθοῖς τὰ φαῦλα καὶ τὰ οἰκεῖα
τοῖς δημοσίοις ἐναφανισθέντα μὴ ταπεινῶσαι τὸ μέγεθος μηδὲ καθυβρί-* 5
2 *σαι τὸ ἀξίωμα τῆς νίκης. τὸν μὲν γὰρ πρότερον τῶν παίδων ἀποθανόντα
θάψας εὐθὺς ἐθριάμβευσεν, ὡς λέλεκται· τοῦ δὲ δευτέρου μετὰ τὸν* 316 Z¹
θρίαμβον τελευτήσαντος, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν Ῥωμαίων δῆμον,
c *ἐχρήσατο λόγοις ἀνδρὸς οὐ δεομένου παραμυθίας, ἀλλὰ παραμυθουμένου*
3 *τοὺς πολίτας, δυσπαθοῦντας ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἐδυστύχησεν. ἔφη γάρ, ὅτι* 10
*τῶν ἀνθρωπίνων οὐδὲν οὐδέποτε δείσας, τῶν δὲ θείων ὡς ἀπιστότατον
καὶ ποικιλώτατον πρᾶγμα τὴν Τύχην ἀεὶ φοβηθείς, μάλιστα περὶ τοῦτον
αὐτῆς τὸν πόλεμον ὥσπερ πνεύματος λαμπροῦ ταῖς πράξεσι παρούσης,*
4 *διατελοίη μεταβολήν τινα καὶ παλίρροιαν προσδεχόμενος. „μιᾷ μὲν γὰρ“
εἶπεν „ἡμέρᾳ τὸν Ἰόνιον ἀπὸ Βρεντεσίου περάσας, εἰς Κέρκυραν κατή-* 15
χθην· πεμπταῖος δ' ἐκεῖθεν ἐν Δελφοῖς τῷ θεῷ θύσας, ἑτέραις αὖθις αὖ
d *πέντε τὴν δύναμιν ἐν Μακεδονίᾳ παρέλαβον, καὶ τὸν εἰωθότα συντελέσας
καθαρμὸν αὐτῆς καὶ τῶν πράξεων εὐθὺς ἐναρξάμενος, ἐν ἡμέραις ἄλλαις* 76 S
5 *πεντεκαίδεκα τὸ κάλλιστον ἐπέθηκα τῷ πολέμῳ τέλος. ἀπιστῶν δὲ τῇ
Τύχῃ διὰ τὴν εὔροιαν τῶν πραγμάτων, ὡς ἄδεια πολλὴ καὶ κίνδυνος οὐδεὶς* 20
*ἦν ἀπὸ τῶν πολεμίων, μάλιστα κατὰ πλοῦν ἐδεδίειν τὴν μεταβολὴν τοῦ
δαίμονος ἐπ' εὐτυχίᾳ ⟨τοσαύτῃ⟩, τοσοῦτον στρατὸν νενικηκότα καὶ λάφυρα*
6 *καὶ βασιλεῖς αἰχμαλώτους κομίζων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σωθεὶς πρὸς ὑμᾶς,
καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν εὐφροσύνης καὶ ζήλου καὶ θυσιῶν γέμουσαν, ἔτι τὴν* 317 Z¹
e *Τύχην δι' ὑποψίας εἶχον, εἰδὼς οὐδὲν εἰλικρινὲς οὐδ' ἀνεμέσητον ἀνθρώ-* 25
7 *ποις τῶν μεγάλων χαριζομένην. καὶ τοῦτον οὐ πρότερον ἡ ψυχὴ τὸν φόβον
ὠδίνουσα καὶ περισκοπουμένη τὸ μέλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀφῆκεν, ἢ
τηλικαύτῃ με προσπταῖσαι δυστυχίᾳ περὶ τὸν οἶκον, υἱῶν ἀρίστων, οὓς*

14 CIL I² p. 289 Liv. 45, 41, 3–5

[**ΛKPQZ**] **1** *ἀνδρίας* **L²** (*-ρίας* om. **L¹**) **KQ** || **4** *σύγκρισιν* **Z** | *φαῦλα* **Z**: *φλαῦρα* **ΛKPQ** || **6** *γὰρ* Zie.: *γε* || **8** *τὸν*] *τῶν* **L¹P¹** || **9** *ἀλλ'* ⟨*αὐτοῦ*⟩ Rei. || **10** *ὅτι* om. **K** || **12** *ποικιλότατον* **ZM** | *ἀεὶ τὴν τύχην* **Q** | *περὶ*] *παρὰ* Rei. || **13** *αὐτῆς*] *αὐτὸν* **Z** | *παρούσης* **KAD** et fort. **L²**: *παρούσαις* **L¹PQZ** || **14** *δεχόμενος* **K** || **15** *βρεντησίου* **AD** *βροντησίου* vel *-τεσίου* **Z** | *κατήχθη* **L¹ZB** || **16** *αὖθις* om. **PZ** *αὖ* om. **K** || **17** *πέντε*] *πάλιν* **L¹** | *μακεδονίων* **Q** || **18** *εὐθὺς*] *αὐτῆς* **Q** | *ἄλλαις* om. **AD** || **19** *ἐπ-έθηκε* **K** || **20** *εὔρροιαν* **Q** *εὔνοιαν* **PZ** || **21** *ἐδεδίει* **Q** || **22** *ἐπ' εὐτυχίᾳ* del. Sint. | *τοσαύτῃ* add. Rei. || **25.26** *τῶν μεγ. ἀνθρ.* **Q** || **26** *ἡ ψυχὴ τὴν φόβον οὐ πρότερον* **Q** || **28** *με*] *μὲν* **K** | *προσπταίσασα* vel *προσέπταισε* **Q** | *υἱῶν*] *ὑμῶν* **Z**

ἐμαυτῷ μόνους ἐλιπόμην διαδόχους, ταφὰς ἐπαλλήλους ἐν ἡμέραις ἱεραῖς a. 167
μεταχειρισάμενον. νῦν οὖν ἀκίνδυνός εἰμι τὰ μέγιστα καὶ θαρρῶ, καὶ νομί- 8
ζω τὴν Τύχην ὑμῖν παραμενεῖν ἀβλαβῆ καὶ βέβαιον. ἱκανῶς γὰρ ἐμοὶ καὶ 9
τοῖς ἐμοῖς κακοῖς εἰς τὴν τῶν κατωρθωμένων ἀποκέχρηται νέμεσιν, οὐκ f
5 *ἀφανέστερον ἔχουσα παράδειγμα τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας τοῦ θριαμ-*
βευομένου τὸν θριαμβεύοντα· πλὴν ὅτι Περσεὺς μὲν ἔχει καὶ νενικημένος
τοὺς παῖδας, Αἰμίλιος δὲ τοὺς αὐτοῦ νικήσας ἀπέβαλεν."

37. *Οὕτω μὲν εὐγενεῖς καὶ μεγάλους λόγους τὸν Αἰμίλιον ἐξ ἀπλάστου*
καὶ ἀληθινοῦ φρονήματος ἐν τῷ δήμῳ διαλεχθῆναι λέγουσι. τῷ δὲ Περσεῖ, 2
10 *καίπερ οἰκτίρας τὴν μεταβολὴν καὶ μάλα βοηθῆσαι προθυμηθείς, οὐδὲν*
εὕρετο πλὴν μεταστάσεως ἐκ τοῦ καλουμένου κάρκερε παρ' αὐτοῖς εἰς τό-
πον καθαρὸν καὶ φιλανθρωποτέραν δίαιταν, ὅπου φρουρούμενος, ὡς μὲν 275
οἱ πλεῖστοι γεγράφασιν, ἀπεκαρτέρησεν, ἔνιοι δὲ τῆς τελευτῆς ἴδιόν τινα a. 165
77 S 318 Z[1] *καὶ παρηλλαγμένον τρόπον ἱστοροῦσι. μεμψαμένους γάρ τι καὶ θυμω-* 3
15 *θέντας αὐτῷ τοὺς περὶ τὸ σῶμα στρατιώτας, ὡς ἕτερον οὐδὲν ἠδύναντο*
λυπεῖν καὶ κακοῦν αὐτόν, ἐξείργειν τῶν ὕπνων, καὶ προσέχοντας ἀκριβῶς
ἐνίστασθαι ταῖς καταφοραῖς καὶ συνέχειν ἐγρηγορότα πάσῃ μηχανῇ,
μέχρι οὗ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκπονηθεὶς ἐτελεύτησεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ 4
τῶν παιδίων τὰ δύο· τὸν δὲ τρίτον, Ἀλέξανδρον, εὐφυᾶ μὲν ἐν τῷ τορεύειν
20 *καὶ λεπτουργεῖν γενέσθαι φασίν, ἐκμαθόντα δὲ τὰ Ῥωμαϊκὰ γράμματα*
καὶ τὴν διάλεκτον, ὑπογραμματεύειν τοῖς ἄρχουσιν, ἐπιδέξιον καὶ χαρίεντα b
περὶ ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν ἐξεταζόμενον.

38. *Ταῖς δὲ Μακεδονικαῖς πράξεσι τοῦ Αἰμιλίου δημοτικωτάτην προσ-*
γράφουσι χάριν ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ὡς τοσούτων εἰς τὸ δημόσιον τότε
25 *χρημάτων ὑπ' αὐτοῦ τεθέντων, ὥστε μηκέτι δεῆσαι τὸν δῆμον εἰσενεγ-*
κεῖν ἄχρι τῶν Ἱρτίου καὶ Πάνσα χρόνων, οἳ περὶ τὸν πρῶτον Ἀντωνίου a. 43

9 c. 37, 2. 3 Diod. 31, 9 Liv. 45, 42, 4 || **23** Polyb. 18, 35, 4 Cic. off. 2, 76 Liv. 45, 40, 1–3 Vell. 1, 9, 6 Val. Max. 4, 3, 8 Plin. n. h. 33, 56

[**ΛKPQZ**] **2** *νομίζω*] *οἰωνίζω* Br. || **3** *ὑμῖν* **PQ**: *ἡμῖν* **ΛK** om. **Z** | *παραμένειν* **KPMZ** || **4** *κακοῖς* om. **Z** | *κατορθωμένων* **L[1]P F** *κατωρθωμάτων* **Q** || **5** *τῆς ἀνθρ. ἀσθ.* om. **C** | *τοῦ θριαμβ.* om. **Z** || **8.9** *ἐξ ἀληθινοῦ καὶ γενναίου φρον.* **K** || **10** *οἰκτεῖραι* **KPQZ** | *βοηθῆσαι* om. **PZ** || **11** *πλὴν* **L[?]**: om. **L[1]KPQZ** | *κάρκερε* **L[?]C**: *κάρκα* **L[1]** *κάρκαρε* **KPQZ** || **13** *τῆς* om. **L[1]** || **14** *τόπον* **KZ** || **15** *τοὺς πρὸς τὸ* **Z** || **16** *λυποῦν* **Z** | *προσεχόντως* **L[1]PZ** *προσεχόντων* **Q** || **18** *μέχρις* **QZ** | *ἐτελεύτησε δὲ καὶ* et *τὰ δύο* om. **L[1]** *δὲ* om. **PZ** *τέθνηκε δὲ* **K** || **20** *λεπτουργὸν* **M[b]** | *τὰ* om. **L[1]KPZ** || **22** *ταύτην* om. **Z** || **24** *πολλῶν*] *πολιτῶν* Br. | *ὡς* del. Rei. | *τοσοῦτον* **LM** || **25** *ὥστε*] *ὡς* **K** || **26** *ἄχρι*] *ἄρτι* **Z** | *ἰντίου* vel *ἐρτίου* **Z** | *Πάνσα*] *πάντα* **Z** | *χρόνον* **L[1]P**

2 καὶ Καίσαρος πόλεμον ὑπάτευσαν. κἀκεῖνο δ' ἴδιον καὶ περιττὸν τοῦ
Αἰμιλίου, τὸ σπουδαζόμενον ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τιμώμενον διαφερόντως
c ἐπὶ τῆς ἀριστοκρατικῆς μεῖναι προαιρέσεως καὶ μηδὲν εἰπεῖν μηδὲ πρᾶξαι
χάριτι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τοῖς πρώτοις καὶ κρατίστοις ἀεὶ συνεξετάζεσθαι
3 περὶ τὴν πολιτείαν. ὃ καὶ χρόνοις ὕστερον Ἄππιος ὠνείδισεν Ἀφρικανῷ 5
a.143 Σκιπίωνι. μέγιστοι γὰρ ὄντες ἐν τῇ πόλει τότε τὴν τιμητικὴν ἀρχὴν 319 Z[1]
μετῄεσαν, ὁ μὲν τὴν βουλὴν ἔχων καὶ τοὺς ἀρίστους περὶ αὐτόν (αὕτη γὰρ
Ἀππίοις ἡ πολιτεία πάτριος), ὁ δὲ μέγας μὲν ὢν ἐφ' ἑαυτοῦ, μεγάλῃ
4 δ' ἀεὶ τῇ παρὰ τοῦ δήμου χάριτι καὶ σπουδῇ κεχρημένος. ὡς οὖν ἐμβάλ-
λοντος εἰς ἀγορὰν τοῦ Σκιπίωνος κατεῖδε παρὰ πλευρὰν ὁ Ἄππιος ἀνθρώ- 10
d πους ἀγεννεῖς καὶ δεδουλευκότας, ἀγοραίους δὲ καὶ δυναμένους ὄχλον
συναγαγεῖν καὶ σπουδαρχίᾳ καὶ κραυγῇ πάντα πράγματα βιάσασθαι, 78 S
5 μέγα βοήσας „ὦ Παῦλε" εἶπεν „Αἰμίλιε, στέναξον ὑπὸ γῆς, αἰσθόμενος
ὅτι σου τὸν υἱὸν Αἰμίλιος ὁ κῆρυξ καὶ Λικίννιος Φιλόνικος ἐπὶ τιμητείαν
6 κατάγουσιν." ἀλλὰ Σκιπίων μὲν αὔξων τὰ πλεῖστα τὸν δῆμον εὔνουν 15
εἶχεν, Αἰμίλιος δὲ καίπερ ὢν ἀριστοκρατικὸς οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τῶν πολ-
λῶν ἠγαπᾶτο τοῦ μάλιστα δημαγωγεῖν καὶ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν τοῖς πολλοῖς
7 δοκοῦντος. ἐδήλωσαν δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν καὶ τιμητείας αὐτὸν
a.164 ἀξιώσαντες, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ πασῶν ἱερωτάτη καὶ δυναμένη μέγα πρός τε
e 8 τἆλλα καὶ πρὸς ἐξέτασιν βίων. ἐκβαλεῖν τε γὰρ ἔξεστι συγκλήτου τὸν 20
ἀπρεπῶς ζῶντα τοῖς τιμηταῖς καὶ προγράψαι τὸν ἄριστον, ἵππον τ' ἀφαι-
ρέσει τῶν νέων ἀτιμάσαι τὸν ἀκολασταίνοντα, καὶ τῶν οὐσιῶν οὗτοι τὰ
9 τιμήματα καὶ τὰς ἀπογραφὰς ἐπισκοποῦσιν. ἀπεγράψαντο μὲν οὖν κατ'
αὐτὸν μυριάδες ἀνθρώπων τριάκοντα τρεῖς, ἔτι δ' ἑπτακισχίλιοι τετρα- 320 Z[1]
κόσιοι πεντήκοντα δύο, τῆς δὲ βουλῆς προέγραψε μὲν Μᾶρκον Αἰμίλιον 25
Λέπιδον, ἤδη τετράκις καρπούμενον ταύτην τὴν προεδρίαν, ἐξέβαλε δὲ
τρεῖς συγκλητικοὺς οὐ τῶν ἐπιφανῶν, καὶ περὶ τὴν τῶν ἱππέων ἐξέτασιν
f ὁμοίως ἐμετρίασεν αὐτός τε καὶ Μάρκιος Φίλιππος ὁ συνάρχων αὐτοῦ.

5 c. 38, 3—5 mor. 810 b (cf. et 200 c) || **18** CIL I[2] p. 198 Diod. 31, 25, 1 Plin. 7, 214. 26, 5 Val. Max. 7, 5, 3 Fest. 285 M.

[**ΛKPQZ**] **6** σκηπίωνι **PQZL[2]** et infra || **8** ὑφ' ἑαυτοῦ **Q** || **9** ἐμβαλόντος **Λ** || **12** καὶ σπουδ. – βιάσασθαι om. **Z** || **13** μεγάλα **Q** || **14** λικίνιος **PKZ** | φιλόνεικος: em. Zie. (Φιλ. ὁ τελώνης mor.) | τιμητίαν plerique codd., item infra || **18** καλῶν] ἀρχῶν **C** κακῶν **Z** || **20** τἆλλα] ἄλλα **ΛPZ** || **21** τιμηταῖς **C** Anon.: τιμητίαις | προγράψαι **B**: προσγάψαι || **23** ἀπογραφὰς **ADC**: ἐπιγραφὰς || **26** λέπιδος **Z** | ἐξέβαλε – **27** ἐπιφανῶν om. **Z** || **27** τὴν om. **L[1]PZ** || **28** ἐμετρίασεν **KPZ**: ἐμέτρισεν **L[1]** ἐμέτρησεν **L[2]Q** | μάρκος **KPZ** | αὐτῷ Cor.

39. Διῳκημένων δὲ τῶν πλείστων καὶ μεγίστων, ἐνόσησε νόσον ἐν ἀρχῇ μὲν ἐπισφαλῆ, χρόνῳ δ' ἀκίνδυνον, ἐργώδη δὲ καὶ δυσαπάλλακτον γενομένην. ἐπεὶ δὲ πεισθεὶς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἔπλευσεν εἰς Ἐλέαν τῆς Ἰτα- 2 λίας καὶ διέτριβεν αὐτόθι πλείω χρόνον ἐν παραλίοις ἀγροῖς καὶ πολλὴν 5 ἡσυχίαν ἔχουσιν, ἐπόθησαν αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ φωνὰς πολλάκις ἐν θεάτροις οἷον εὐχόμενοι καὶ σπεύδοντες ἰδεῖν ἀφῆκαν. οὔσης δέ τινος 3 276 a. 160 ἱερουργίας ἀναγκαίας, ἤδη δὲ καὶ δοκοῦντος ἱκανῶς ἔχειν αὐτῷ τοῦ σώ- 79 S ματος, ἐπανῆλθεν εἰς Ῥώμην. κἀκείνην μὲν ἔθυσε μετὰ τῶν ἄλλων τὴν 4 θυσίαν ἱερέων, ἐπιφανῶς τοῦ δήμου περικεχυμένου καὶ χαίροντος· τῇ 10 δ' ὑστεραίᾳ πάλιν ἔθυσεν αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ σωτήρια τοῖς θεοῖς. καὶ συμ- 5 περανθείσης ὡς προῄρητο τῆς θυσίας, ὑποστρέψας οἴκαδε καὶ κατακλιθείς, πρὶν αἰσθέσθαι καὶ νοῆσαι τὴν μεταβολήν, ἐν ἐκστάσει καὶ παραφορᾷ τῆς διανοίας γενόμενος, τριταῖος ἐτελεύτησεν, οὐδενὸς ἐνδεὴς οὐδ' ἀτελὴς 321 Z[1] τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν νενομισμένων γενόμενος. καὶ γὰρ ἡ περὶ τὴν ἐκφο- 6 15 ρὰν πομπὴ θαυμασμὸν ἔσχε καὶ ζῆλον, ἐπικοσμοῦντα τὴν ἀρετὴν τοῦ b ἀνδρὸς τοῖς ἀρίστοις καὶ μακαριωτάτοις ἐνταφίοις. ταῦτα δ' ἦν οὐ χρυσὸς 7 οὐδ' ἐλέφας οὐδ' ἡ λοιπὴ πολυτέλεια καὶ φιλοτιμία τῆς παρασκευῆς, ἀλλ' εὔνοια καὶ τιμὴ καὶ χάρις οὐ μόνον παρὰ τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πολεμίων. ὅσοι γοῦν κατὰ τύχην παρῆσαν Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Μα- 8 20 κεδόνων, οἱ μὲν ἰσχυροὶ τὰ σώματα καὶ νέοι διαλαβόντες τὸ λέχος ὑπέδυ- σαν καὶ παρεκόμιζον, οἱ δὲ πρεσβύτεροι συνηκολούθουν, ἀνακαλούμενοι τὸν Αἰμίλιον εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῶν πατρίδων. οὐ γὰρ μόνον ἐν οἷς 9 ἐκράτησε καιροῖς ἠπίως πᾶσι καὶ φιλανθρώπως ἀπηλλάγη χρησάμενος, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάντα τὸν λοιπὸν βίον ἀεί τι πράττων ἀγαθὸν αὐτοῖς καὶ c 25 κηδόμενος ὥσπερ οἰκείων καὶ συγγενῶν διετέλεσε.

Τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ μόλις ἑπτὰ καὶ τριάκοντα μυριάδων γενέσθαι 10 λέγουσιν· ἧς αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρους τοὺς υἱοὺς ἀπέλιπε κληρονόμους, ὁ δὲ

13 Liv. per. 46 Val. Max. 2, 10, 3 Diod. 31, 25, 1. 2 || 26 Liv. per. 46 Polyb. 18, 35, 6. 31, 22, 1–4. 28, 1–3 Diod. 31, 26, 1. 2. 27, 5, 6 Cass. Dio fg. 67, 1 Zon. 9, 24, 4 Cic. parad. 6, 48 de vir. ill 56, 6

[ΛKPQZ] 1 διακειμένων L[1] || 3 γινομένην Z | ἐλαίαν L[1]KPQZ || 6 εὐχόμενοι Xy.: εὐωχούμενοι codd. (εὐοχούμενοι L[1]) | σπένδοντες PB || 10 σωτηρίαν PZ || 11 προῄρητο Rei.: προείρηται codd. ὡς προείρηται del. Cor. ὥσπερ εἴρηται Sint. || 12 πρίν ⟨τιν'⟩ Am. τινα pro τὴν (μεταβ.) Cor. | μετανοῆσαι Q || 16 ταῦτα] τὰ Z || 19 κατὰ τὴν τύχην PZ || 27 καὶ κληρονόμους L

νεώτερος Σκιπίων τῷ ἀδελφῷ πᾶσαν ἔχειν συνεχώρησεν, αὐτὸς εἰς οἶκον
11 *εὐπορώτερον τὸν Ἀφρικανοῦ δεδομένος. ⟨τοι⟩οῦτος μὲν ὁ Παύλου Αἰμι-*
λίου τρόπος καὶ βίος λέγεται γενέσθαι.

ΤΙΜΟΛΕΩΝ

28
322 Z¹

236 **1.** *Τὰ δὲ Συρακοσίων πράγματα πρὸ τῆς Τιμολέοντος εἰς Σικελίαν* 5
b 2 *ἀποστολῆς οὕτως εἶχεν. ἐπεὶ Δίων μὲν ἐξελάσας Διονύσιον τὸν τύραννον*
εὐθὺς ἀνῃρέθη δόλῳ, καὶ διέστησαν οἱ σὺν Δίωνι Συρακοσίους ἐλευθερώ-
σαντες, ἡ δὲ πόλις ἄλλον ἐξ ἄλλου μεταβάλλουσα συνεχῶς τύραννον ὑπὸ
3 *πλήθους κακῶν μικρὸν ἀπέλειπεν ἔρημος εἶναι, τῆς δ' ἄλλης Σικελίας ἡ*
μὲν ἀνάστατος καὶ ἄπολις παντάπασιν ἤδη διὰ τοὺς πολέμους ὑπῆρχεν, αἱ 10
δὲ πλεῖσται πόλεις ὑπὸ βαρβάρων μιγάδων καὶ στρατιωτῶν ἀμίσθων
a. 346 c 4 *κατείχοντο, ῥᾳδίως προσιεμένων τὰς μεταβολὰς τῶν δυναστειῶν, Διονύ-*
σιος ἔτει δεκάτῳ ξένους συναγαγὼν καὶ τὸν τότε κρατοῦντα τῶν Συρακο-
σίων Νυσαῖον ἐξελάσας ἀνέλαβε τὰ πράγματα πάλιν καὶ καθειστήκει
τύραννος ἐξ ἀρχῆς, παραλόγως μὲν ὑπὸ μικρᾶς δυνάμεως τὴν μεγίστην 15
τῶν πώποτε τυραννίδων ἀπολέσας, παραλογώτερον δ' αὖθις ἐκ φυγάδος
5 *καὶ ταπεινοῦ τῶν ἐκβαλόντων κύριος γενόμενος. οἱ μὲν οὖν ὑπομείναντες*
ἐν τῇ πόλει τῶν Συρακοσίων ἐδούλευον οὔτ' ἄλλως ἐπιεικεῖ τυράννῳ καὶ
6 *τότε παντάπασιν ὑπὸ συμφορῶν ἀπηγριωμένῳ τὴν ψυχήν, οἱ δὲ βέλτιστοι*
d *καὶ γνωριμώτατοι πρὸς Ἱκέτην τραπέντες τὸν δυναστεύοντα τῶν Λεοντί-* 20
νων, ἐπέτρεψαν αὐτοὺς ἐκείνῳ καὶ στρατηγὸν εἵλοντο τοῦ πολέμου, βελτίω 323 Z¹
μὲν οὐδενὸς ὄντα τῶν ὁμολογουμένως τυράννων, ἑτέραν δ' οὐκ ἔχοντες
ἀποστροφὴν καὶ πιστεύσαντες Συρακοσίῳ τὸ γένος ὄντι καὶ κεκτημένῳ
δύναμιν ἀξιόμαχον πρὸς τὸν τύραννον.
a. 346/5 **2.** *Ἐν τούτῳ δὲ Καρχηδονίων στόλῳ μεγάλῳ παραγενομένων εἰς Σικε-* 25
λίαν καὶ τοῖς πράγμασιν ἐπαιωρουμένων, φοβηθέντες οἱ Σικελιῶται

12 Nep. Tim. 2, 1 cf. Ael. v. h. 2, 41 || **25** c. 2 Diod. 16, 65, 1 Nep. Tim. 2, 1

[**ΛKPQZ**] **1** *Σκιπίων*] v. ad p. 220, 6 | *συνεχώρησεν ἔχειν* **K** || **2** *δεόμενος* **Z** | *τοιοῦτος* Cor. recepi cl. Cim. 19 fin.: *οὗτος* || **5** *δὲ* Zie.: *μὲν* | *συρακοσίων* **L¹P** *συρακουσίων* **KQZL²**, similiter postea, sed **K** plerumque *-κοσ-* || **7** *συνέστησαν* **Λ¹** | *συρακουσίοις* **Z** || **9** *ἀπέλιπεν*: em. Bekker || **10** *πολέμους* Aldina et fort. **K** *πολεμίους* || **11** *ἐμμίσθων* Xy. || **12** *διονύσιος δ'* **ADQ** || **14** *καθεστήκει* **Z** || **15** *μὲν* om. **Z** || **17** *ἐκβαλλόντων* **Z** || **21** *τὸν στρατ.* **K** || **22** *ὁμολογουμένων* G. Fr. Hartmann | *τυραννούντων* Latte | *δ' ἂν οὐκ ἔχοντος* **PZ**

3 S πρεσβείαν ἐβουλεύοντο πέμπειν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ παρὰ Κορινθίων βοή- a. 346/5
θειαν αἰτεῖν, οὐ μόνον διὰ τὴν συγγένειαν οὐδ' ἀφ' ὧν ἤδη πολλάκις 2
εὐεργέτηντο πιστεύοντες ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ καθόλου τὴν πόλιν ὁρῶντες e
φιλελεύθερον καὶ μισοτύραννον οὖσαν ἀεί, καὶ τῶν πολέμων τοὺς πλείστους
5 καὶ μεγίστους πεπολεμηκυῖαν οὐχ ὑπὲρ ἡγεμονίας καὶ πλεονεξίας, ἀλλ'
ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. ὁ δ' Ἱκέτης, ἅτε δὴ τῆς στρατηγίας 3
ὑπόθεσιν τὴν τυραννίδα πεποιημένος, οὐ τὴν Συρακοσίων ἐλευθερίαν,
κρύφα μὲν ἤδη πρὸς τοὺς Καρχηδονίους διείλεκτο, φανερῶς δὲ τοὺς Συ-
ρακοσίους ἐπήνει καὶ τοὺς πρέσβεις εἰς Πελοπόννησον συνεξέπεμψεν, οὐ 4
10 βουλόμενος ἐλθεῖν συμμαχίαν ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἐάν, ὅπερ εἰκὸς ἦν, οἱ Κορίν-
θιοι διὰ τὰς Ἑλληνικὰς ταραχὰς καὶ ἀσχολίας ἀπείπωσι τὴν βοήθειαν, f
ἐλπίζων ῥᾷον ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους τὰ πράγματα μετάξειν καὶ χρήσε-
σθαι συμμάχοις καὶ συναγωνισταῖς ἐκείνοις ἐπὶ τοὺς Συρακοσίους ἢ κατὰ
τοῦ τυράννου. ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγον ὕστερον ἐξηλέγχθη.

324 Z[1] **3.** Τῶν δὲ πρέσβεων παραγενομένων οἱ Κορίνθιοι, κήδεσθαι μὲν ἀεὶ
16 τῶν ἀποικίδων πόλεων καὶ μάλιστα τῆς Συρακοσίων εἰωθότες, οὐδενὸς 237
δ' αὐτοὺς τότε τῶν Ἑλληνικῶν κατὰ τύχην παρενοχλοῦντος, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ
καὶ σχολῇ διάγοντες, ἐψηφίσαντο προθύμως βοηθεῖν. ζητουμένου δὲ στρα- 2
τηγοῦ, καὶ τῶν ἀρχόντων γραφόντων καὶ προβαλλομένων τοὺς εὐδοκι-
20 μεῖν ἐν τῇ πόλει σπουδάζοντας, εἷς ἐκ τῶν πολλῶν ἀναστὰς ὠνόμασε Τιμο-
λέοντα τὸν Τιμοδήμου, μήτε προσιόντα τοῖς κοινοῖς ἔτι μήτ' ἐλπίδος
τοιαύτης γενόμενον ἢ προαιρέσεως, ἀλλὰ θεοῦ τινος ὡς ἔοικεν εἰς νοῦν
ἐμβαλόντος τῷ ἀνθρώπῳ· τοσαύτη καὶ περὶ τὴν αἵρεσιν εὐθὺς ⟨ἀν⟩έλαμψε 3
τύχης εὐμένεια, καὶ ταῖς ἄλλαις πράξεσιν ἐπηκολούθησε χάρις, ἐπικο- b
25 σμοῦσα τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός.

4 S Ἦν μὲν οὖν γονέων ἐπιφανῶν ἐν τῇ πόλει Τιμοδήμου καὶ Δημαρέτης, 4
φιλόπατρις δὲ καὶ πρᾶος διαφερόντως, ὅσα μὴ σφόδρα μισοτύραννος εἶναι
καὶ μισοπόνηρος. ἐν δὲ τοῖς πολέμοις οὕτω καλῶς καὶ ὁμαλῶς ἐκέκρατο 5

15 c. 3, 1—3 Diod. 16, 65, 2. 8 Nep. Tim. 2, 1

[**ΛKPQZ**] **1** *ἐβούλοντο*: em. Fabricius | *Ἑλλάδα*] *σικελίαν* vel *πελοπόννησον* **Q** || **3** *εὐηργέτηντο* **KC** | *καὶ* om. **PZ** || **4** *πολεμίων* **PZ** || **9** *συνεξέπεμπεν* **C** || **12** *χρήσασθαι* **ΛPQZ** et fort. **K** || **14** *ἐξειλέχθη* **P** *ἐξηλέχθη* **KZ** || **15** *ἀεὶ* om. **Q** || **17** *αὐτοῖς* **PZ** | *παρὰ τύχην ἐνοχλοῦντος* **Q** || **19** *καί*[2] om. **Z** || **20** *ἐν τῇ πόλει* om. **Q** || **21** *Τιμοδήμου*] *Τιμαινέτου* Diod. | ⟨*ἐπ'*⟩ *ἐλπίδος* Rei., cf. ad Phoc. 23, 6 || **23** *ἐμβάλλοντος* **Z** | *προαίρεσιν* **K** | ⟨*ἀν*⟩*έλαμψε* Zie. cl. mor. 419f ⟨*ἐξ*⟩*έλ.* Cast. || **26** *Τιμ. καὶ Δημ.* om. **L**[1] | *δημαρέτης* **K** (Am.): *δημαρίστης* cet.

τὴν φύσιν, ὥστε πολλὴν μὲν ἐν νέῳ σύνεσιν, οὐκ ἐλάττω δὲ γηρῶντος
6 ἀνδρείαν ἐπιφαίνεσθαι ταῖς πράξεσιν. ἀδελφὸν δ' εἶχε Τιμοφάνην πρεσβύτερον, οὐδὲν αὐτῷ προσόμοιον, ἀλλ' ἔμπληκτον καὶ διεφθαρμένον ἔρωτι μοναρχίας ὑπὸ φίλων φαύλων καὶ ξένων στρατιωτικῶν ἀεὶ περὶ αὐτὸν
c 7 ὄντων, ἔχειν τι δοκοῦντα ῥαγδαῖον ἐν ταῖς στρατείαις καὶ φιλοκίνδυνον. ᾧ 325 Z¹ καὶ τοὺς πολίτας προσαγόμενος ὡς ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ δραστήριος, ἐφ' 6 ἡγεμονιῶν ἐτάττετο, καὶ πρὸς ταῦτα Τιμολέων αὐτῷ συνήργει, τὰ μὲν ἁμαρτήματα παντάπασιν ἀποκρύπτων ἢ μικρὰ φαίνεσθαι ποιῶν, ἃ δ' ἡ φύσις ἐξέφερεν ἀστεῖα, ⟨συγ⟩κατακοσμῶν καὶ συναύξων.

4. Ἐν δὲ τῇ πρὸς Ἀργείους καὶ Κλεωναίους μάχῃ τῶν Κορινθίων ὁ μὲν 10 Τιμολέων ἔτυχεν ἐν τοῖς ὁπλίταις τεταγμένος, τὸν δὲ Τιμοφάνην τῶν ἱπ-
2 πέων ἡγούμενον καταλαμβάνει κίνδυνος ὀξύς. ὁ γὰρ ἵππος αὐτὸν ἀπεσεί-
d σατο πληγῇ περιπεσὼν εἰς τοὺς πολεμίους, καὶ τῶν ἑταίρων οἱ μὲν εὐθὺς ἐσκορπίσθησαν φοβηθέντες, οἱ δὲ παραμείναντες ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς
3 μαχόμενοι χαλεπῶς ἀντεῖχον. ὡς οὖν ὁ Τιμολέων κατεῖδε τὸ συμβεβηκός, 15 δρόμῳ προσβοηθήσας καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ Τιμοφάνους κειμένου προθέμενος, καὶ πολλὰ μὲν ἀκοντίσματα, πολλὰς δὲ πληγὰς ἐκ χειρὸς ἀναδεξάμενος εἰς τὸ σῶμα καὶ τὰ ὅπλα, μόλις ἐώσατο τοὺς πολεμίους καὶ διέσωσε τὸν ἀδελφόν.
4 ἐπεὶ δ' οἱ Κορίνθιοι δεδιότες, μὴ πάθοιεν οἷα καὶ πρότερον ὑπὸ τῶν συμμάχων ἀποβαλόντες τὴν πόλιν, ἐψηφίσαντο τρέφειν ξένους τετρακοσίους 20
e καὶ τούτων ἄρχοντα Τιμοφάνην κατέστησαν, ὁ δὲ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ὑπεριδὼν εὐθὺς ἐπέραινεν ἐξ ὧν ποιήσεται τὴν πόλιν ὑφ' αὐτῷ, καὶ συ- 5 S χνοὺς ἀνελὼν ἀκρίτους τῶν πρώτων πολιτῶν ἀνέδειξεν αὐτὸς ἑαυτὸν τύ-
5 ραννον, βαρέως φέρων ὁ Τιμολέων καὶ συμφορὰν ποιούμενος ἑαυτοῦ τὴν 326 Z¹ ἐκείνου κακίαν, ἐπεχείρησε μὲν αὐτῷ διαλέγεσθαι καὶ παρακαλεῖν ἀφέντα 25 τὴν μανίαν καὶ δυστυχίαν τῆς ἐπιθυμίας ἐκείνης ζητεῖν τινα τῶν ἡμαρτη-
6 μένων ἐπανόρθωσιν πρὸς τοὺς πολίτας· ἀπωσαμένου δ' ἐκείνου καὶ καταφρονήσαντος, οὕτω παραλαβὼν τῶν μὲν οἰκείων Αἰσχύλον, ἀδελφὸν ὄντα

10 c. 4. 5 mor. 808a Diod. 16, 65, 3—6 Nep. Tim. 1, 3—6

[ΛKPQZ] 1 τὴν φύσιν om. Z || 2 ἀνδρίαν δὲ Q | τιμοφάνη C || 4 στρατιωτῶν D Rei. || 5 ἔχειν ⟨δέ⟩ Madvig | στρατιαῖς L¹PZ || 9 ἐξέθορεν Z | ⟨συγ⟩κατακοσμῶν Rei. || 10 κλεωνέους L¹K || 11 τιμοφάνη L¹C || 13 ἑτέρων Λ¹ et P, in quo s. s. αι m. 1 | εὐθὺς om. PZ || 14 ἐφοβήθησαν σκορπισθέντες PZ || 16 προσθέμενος Λ PQ || 18 καὶ — καὶ om. K || 21 καὶ¹ del. Rei. || 22 εὐθέως Λ || 24 βαρέως δὲ PQLZ² || 25 ἐπεχείρισε PZ || 26 καὶ δυστυχίαν om. C

τῆς Τιμοφάνους γυναικός, τῶν δὲ φίλων τὸν μάντιν ὃν Σάτυρον μὲν Θεόπομπος (FGrH 115 F 334), Ἔφορος (FGrH 70 F 221 a) δὲ καὶ Τίμαιος (FGrH 566 F 116) Ὀρθαγόραν ὀνομάζουσι, καὶ διαλιπὼν ἡμέρας ὀλίγας, αὖθις ἀνέβη πρὸς τὸν ἀδελφόν· καὶ περιστάντες αὐτὸν οἱ τρεῖς καθικέτευον ἀλλὰ νῦν γε χρησάμενον λογισμῷ μεταβαλέσθαι. τοῦ δὲ Τιμοφάνους πρῶτον μὲν αὐτῶν καταγελῶντος, ἔπειτα δὲ πρὸς ὀργὴν ἐκφερομένου καὶ χαλεπαίνοντος, ὁ μὲν Τιμολέων ἀποχωρήσας μικρὸν αὐτοῦ καὶ συγκαλυψάμενος εἱστήκει δακρύων, ἐκεῖνοι δὲ τὰ ξίφη σπασάμενοι, ταχὺ διαφθείρουσιν αὐτόν.

5. Τῆς δὲ πράξεως διαβοηθείσης, οἱ μὲν κράτιστοι τῶν Κορινθίων ἐπῄνουν τὴν μισοπονηρίαν καὶ μεγαλοψυχίαν τοῦ Τιμολέοντος, ὅτι χρηστὸς ὢν καὶ φιλοίκειος ὅμως τὴν πατρίδα τῆς οἰκίας καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον προετίμησε τοῦ συμφέροντος, ἀριστεύοντα μὲν ὑπὲρ τῆς πατρίδος διασώσας τὸν ἀδελφόν, ἐπιβουλεύσαντα δ' αὐτῇ καὶ καταδουλωσάμενον ἀποκτείνας. οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι ζῆν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ καὶ πρὸς τοὺς δυνάστας ἀποβλέπειν εἰωθότες τῷ μὲν θανάτῳ τοῦ τυράννου προσεποιοῦντο χαίρειν, τὸν δὲ Τιμολέοντα λοιδοροῦντες, ὡς ἀσεβὲς ἐξειργασμένον καὶ μυσῶδες ἔργον, εἰς ἀθυμίαν περιέστησαν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν μητέρα δυσφορεῖν πυθόμενος καὶ φωνάς τε δεινὰς καὶ κατάρας ἐπ' αὐτὸν ἀρᾶσθαι φρικώδεις ἐβάδιζε παραμυθησόμενος, ἡ δὲ προσιδεῖν οὐχ ὑπέμεινε τὴν ὄψιν, ἀλλὰ τὴν οἰκίαν ἀπέκλεισε, τότε δὴ παντάπασι περίλυπος γενόμενος καὶ συνταραχθεὶς τὴν διάνοιαν, ὥρμησε μὲν ὡς διαφθερῶν ἑαυτὸν ἀπέχεσθαι τροφῆς· τῶν δὲ φίλων οὐ περιϊδόντων, ἀλλὰ πᾶσαν δέησιν καὶ πᾶσαν ἀνάγκην προσενεγκαμένων, ἔγνω ζῆν καθ' ἑαυτὸν ἐκ μέσου γενόμενος, καὶ πολιτείαν μὲν ἅπασαν ἀφῆκε, τοὺς δὲ πρώτους χρόνους οὐδὲ κατιὼν εἰς πόλιν, ἀλλ' ἀδημονῶν καὶ πλανώμενος ἐν τοῖς ἐρημοτάτοις τῶν ἀγρῶν διέτριβεν.

6. Οὕτως αἱ κρίσεις, ἂν μὴ βεβαιότητα καὶ ῥώμην ἐκ λόγου καὶ φιλοσοφίας προσλάβωσιν, ἐπὶ τὰς πράξεις σείονται καὶ παραφέρονται,

[ΛKPQZ] 3 ἀρθαγόραν P ἀρθυγόραν Q | ὀλίγας ἡμέρας CM[b] ὀλίγας om. Q || 6 ἔπειτα – 7 χαλεπαίνοντος om. P[1]Z || 7 ἀποχωρησάμενος F[a] ἀποχρησάμενος Q || 8 διασπασάμενοι ταχὺ φθείρουσιν Q || 11 μεγαλοψυχίαν καὶ μισοπονηρίαν Q || 12 οἰκείας L[1] Steph. οἰκειότητος C | τὸ[2] om. PZ || 14 ἐπιβουλεύοντα PZ | αὐτῷ P | καταδουλωσόμενον Br. || 15 ζῆν] τὴν Z | τῇ del. Zie. || 17 τιμωροῦντες Z κατηγοροῦντες C || 18 μισῶδες Z || 19 πειθόμενος K | ἐπ' αὐτὸν om. P[1]Z || 20 ὑπέμενε Z || 22 ὡς διαφθ. ἑαυτ. post τροφῆς trp. Zie. | διαφέρων P[1]Z || 25 καὶ – χρόνους om. Q || 27 ἀγρῶν] ἀνδρῶν Q || 29 ἀναλάβωσιν Z | πράξεις ⟨ἰόντων⟩ Rei. ταῖς πράξεσι Zie. cl. 226, 6; an παρὰ τὰς πρ.?

ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων ἐπαίνων καὶ ψόγων ἐκκρουόμεναι τῶν οἰκείων
2 λογισμῶν. δεῖ γὰρ οὐ μόνον ὡς ἔοικε τὴν πρᾶξιν καλὴν εἶναι καὶ δικαίαν,
ἀλλὰ καὶ τὴν δόξαν ἀφ' ἧς πράττεται μόνιμον καὶ ἀμετάπτωτον, ἵνα
3 πράττωμεν δοκιμάσαντες, μηδ', ὥσπερ οἱ λίχνοι τὰ πλήσμια τῶν ἐδε-
σμάτων ὀξυτάτῃ διώκοντες ἐπιθυμίᾳ τάχιστα δυσχεραίνουσιν ἐμπλη- 5
d σθέντες, οὕτως ἡμεῖς ἐπὶ ταῖς πράξεσι συντελεσθείσαις ἀθυμῶμεν δι' ἀ-
4 σθένειαν, ἀπομαραινομένης τῆς τοῦ καλοῦ φαντασίας. αἰσχρὸν γὰρ ἡ μετά- 328 Z[2]
νοια ποιεῖ καὶ τὸ καλῶς πεπραγμένον, ἡ δ' ἐξ ἐπιστήμης ὡρμημένη καὶ
5 λογισμοῦ προαίρεσις οὐδ' ἂν πταίσωσιν αἱ πράξεις μεταβάλλεται. διὸ
Φωκίων μὲν ὁ Ἀθηναῖος τοῖς ὑπὸ Λεωσθένους πραττομένοις ἐναντιωθείς, 10
ἐπειδὴ κατορθοῦν ἐκεῖνος ἐδόκει καὶ θύοντας ἑώρα καὶ μεγαλαυχουμέ-
νους τῇ νίκῃ τοὺς Ἀθηναίους, εἶπεν ὡς ἐβούλετ' ἂν αὐτῷ ταῦτα μὲν
6 πεπρᾶχθαι, βεβουλεῦσθαι δ' ἐκεῖνα. σφοδρότερον δ' Ἀριστείδης ὁ Λοκρός,
e εἷς ὢν τῶν Πλάτωνος ἑταίρων, αἰτοῦντος μὲν αὐτὸν γυναῖκα Διονυσίου
τοῦ πρεσβυτέρου μίαν τῶν θυγατέρων, ἥδιον ἂν ἔφη νεκρὰν ἰδεῖν τὴν 15
7 κόρην ἢ τυράννῳ συνοικοῦσαν· ἀποκτείναντος δὲ τοὺς παῖδας αὐτοῦ μετ' 7 S
ὀλίγον χρόνον τοῦ Διονυσίου καὶ πυθομένου πρὸς ὕβριν, εἰ τὴν αὐτὴν ἔτι
γνώμην ἔχοι περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν θυγατέρων, ἀπεκρίνατο τοῖς μὲν
γεγενημένοις λυπεῖσθαι, τοῖς δ' εἰρημένοις μὴ μεταμελεῖσθαι. ταῦτα μὲν
οὖν ἴσως μείζονος καὶ τελειοτέρας ἀρετῆς ἐστι. 20

7. Τὸ δὲ Τιμολέοντος ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις πάθος, εἴτ' οἶκτος ἦν τοῦ
f τεθνηκότος, εἴτε τῆς μητρὸς αἰδώς, οὕτω κατέκλασε καὶ συνέτριψεν αὐτοῦ
τὴν διάνοιαν, ὥστ' εἴκοσι σχεδὸν ἐτῶν διαγενομένων μηδεμιᾶς ἐπιφανοῦς
a.345 2 μηδὲ πολιτικῆς ἅψασθαι πράξεως. ἀναγορευθέντος οὖν αὐτοῦ, καὶ τοῦ
δήμου προθύμως δεξαμένου καὶ χειροτονήσαντος, ἀναστὰς Τηλεκλείδης, 25
ὁ τότε καὶ δυνάμει καὶ δόξῃ πρωτεύων ἐν τῇ πόλει, παρεκάλει τὸν Τιμο- 329 Z[1]
λέοντα περὶ τὰς πράξεις ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι καὶ γενναῖον. „ἂν μὲν γὰρ
νῦν" ἔφη „καλῶς ἀγωνίσῃ, τύραννον ἀνῃρηκέναι ⟨σε⟩ δόξομεν, ἂν δὲ

10 Plut. Phoc. 23, 6 mor. 188d Val. Max. 3, 8 ext. 2 || 24 Diod. 16, 65, 8

[ΛKPQZ] 1 τῶν[1] om. Z | καὶ ψόγων om. K ἢ ψόγων Zie. || 1.2 τὸν οἰκεῖον λο-
γισμὸν Z || 2 ὡς ἔοικε om. Λ || 3 καὶ[1] om. Z || 5 ὀξυτάτην δ. ἐπιθυμίαν Q | ἐκπλη-
σθέντες Q || 8 ἡ δὲ μετ' ἐπιστήμης Q || 9 πταίωσιν Z | μεταβάλλονται L[1] || 12 ταῦτα
αὐτῷ (om. μὲν) ABC || 13 πεπρᾶχθαι K et Phoc. mor.: πραχθῆναι cet. | Λοκρός,
⟨ὅς⟩ Rei. || 14 αὐτῶι PZ || 16 τὰς παῖδας et ⌊τοῦ Διονυσίου⌋ Zie. || 18 ἔχει KZ |
ἐκδημήσεως Z || 19 μεταμέλεσθαι K || 27.28 μὲν γὰρ νῦν Zie.: μὲν γὰρ KZ γὰρ μὲν
ΛP γὰρ νῦν Q || 28 σε add. Rei. (Am.), ante ἀνῃρηκ. pon. Sch. | δόξωμεν ΛK δόξεις C

φαύλως, ἀδελφόν.'' παρασκευαζομένου δὲ τοῦ Τιμολέοντος ⟨πρὸς⟩ τὸν 3 239 a. 345
ἔκπλουν καὶ στρατιώτας συνάγοντος, ἐκομίσθη γράμματα πρὸς τοὺς
Κορινθίους παρ' Ἱκέτου, μηνύοντα τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ καὶ προδοσίαν.
ὡς γὰρ τάχιστα τοὺς πρέσβεις ἐξέπεμψε, τοῖς Καρχηδονίοις προσθέμενος 4
5 *ἀναφανδὸν ἔπραττε μετ' ἐκείνων, ὅπως Διονύσιον ἐκβαλὼν Συρακουσῶν*
αὐτὸς ἔσται τύραννος· καὶ δεδοικώς, μὴ πρότερον ἐλθούσης ἐκ Κορίνθου 5
δυνάμεως καὶ στρατηγοῦ διαφύγωσιν αἱ πράξεις αὐτόν, ἔπεμψεν ἐπιστο-
λὴν τοῖς Κορινθίοις φράζουσαν, ὡς οὐδὲν δέοι πράγματα καὶ δαπάνας
ἔχειν αὐτούς, πλέοντας εἰς Σικελίαν καὶ κινδυνεύοντας, ἄλλως τε καὶ Καρ- 6 b
10 *χηδονίων ἀπαγορευόντων καὶ παραφυλαττόντων ναυσὶ πολλαῖς τὸν στόλον,*
οὓς αὐτὸς ἀναγκασθεὶς ἐκείνων βραδυνόντων ποιήσαιτο συμμάχους ἐπὶ
8 S *τὸν τύραννον. τούτων δὲ τῶν γραμμάτων ἀναγνωσθέντων, εἰ καί τις ἠπίως* 7
εἶχε πρότερον τῶν Κορινθίων πρὸς τὴν στρατείαν, τότε πάντας ἡ πρὸς τὸν
Ἱκέτην ὀργὴ παρώξυνεν, ὥστε συγχορηγῆσαι προθύμως τῷ Τιμολέοντι
15 *καὶ συμπαρασκευάσαι τὸν ἔκπλουν.*

8. *Γενομένων δὲ τῶν νεῶν ἑτοίμων καὶ τοῖς στρατιώταις ὧν ἔδει*
330 Z^1 *πορισθέντων, αἱ μὲν ἱέρειαι τῆς Κόρης ὄναρ ἔδοξαν ἰδεῖν τὰς θεὰς πρὸς*
ἀποδημίαν τινὰ στελλομένας καὶ λεγούσας ὡς Τιμολέοντι μέλλουσι συμ- c
πλεῖν εἰς Σικελίαν. διὸ καὶ τριήρη κατασκευάσαντες ἱερὰν οἱ Κορίνθιοι 2
20 *ταῖν θεαῖν ἐπωνόμασαν. αὐτὸς δ' ἐκεῖνος εἰς Δελφοὺς πορευθεὶς ἔθυσε*
τῷ θεῷ, καὶ καταβαίνοντος εἰς τὸ μαντεῖον αὐτοῦ γίνεται σημεῖον. ἐκ 3
γὰρ τῶν κρεμαμένων ἀναθημάτων ταινία τις ἀπορρυεῖσα καὶ φερομένη,
στεφάνους ἔχουσα καὶ Νίκας ἐμπεποικιλμένας, περιέπεσε τῇ κεφαλῇ τοῦ
Τιμολέοντος, ὡς δοκεῖν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ στεφανούμενον ἐπὶ τὰς πρά-
25 *ξεις προπέμπεσθαι. ναῦς δὲ Κορινθίας μὲν ἔχων ἑπτά, Κερκυραίας δὲ δύο,* 4
καὶ τὴν δεκάτην Λευκαδίων προσπαρασχόντων, ἀνήχθη. καὶ νυκτὸς ἐμβα- 5 d
λὼν εἰς τὸ πέλαγος καὶ πνεύματι καλῷ χρώμενος, ἔδοξεν αἰφνιδίως
ῥαγέντα τὸν οὐρανὸν ὑπὲρ τῆς νεὼς ἐκχέαι πολὺ καὶ περιφανὲς πῦρ. ἐκ δὲ 6

1 Diod. 16, 66, 1. 67, 1 sqq. || **16** c. 8 Diod. 16, 66, 2–5

[**ΛKPQZ**] **1** ⟨*πρὸς*⟩ Rei. recepi cl. Diod. || **2** *εὔπλουν* **Q** | *καὶ* om. **L**^{1} || **7** *αὐτῶν* **Q** || **8** *δέον* Sint. per err. || **9** *καὶ*^{2} om. **PZ** || **10** *παραφυλαττομένων*: em. Rei. || **12** *ἠπίως* displicet | **14** *συγχωρηγῆσαι* vel *συγχωρῆσαι* **Z** || **16** *καὶ* del. **L**^{2} om. **AD** || **17** *ἔδοξεν* **P**^{1}**Z** *ἔδειξεν* **L**^{1} | *πρὸς* om. **Q** || **18** *τινὰς τελουμένας* **PZ** | *στελλούσας* **Q** | *μέλλουσι*] om. aut *μέλλοντι* **Q** || **22** *κρεμασθέντων* **K** | ⟨*κατα*⟩*φερομένη* Zie. || **23** *ἐμπεποικιλμένους* **PZ** || **25** *δὲ*^{1}] *μὲν* **L**^{1} | *μὲν* om. **ΛPQZ** || **26** *προπαρασχόντων* **P**^{1}**Z** || **27** *εἰς*] *πρὸς* **Q**

a.345 *τούτου λαμπὰς ἀρθεῖσα ταῖς μυστικαῖς ἐμφερὴς καὶ συμπαραθέουσα τὸν αὐτὸν δρόμον, ᾗ μάλιστα τῆς Ἰταλίας ἐπεῖχον οἱ κυβερνῆται, κατέσκηψεν.*
7 *οἱ δὲ μάντεις τὸ φάσμα τοῖς ὀνείρασι τῶν ἱερειῶν μαρτυρεῖν ἀπεφαίνοντο καὶ τὰς θεὰς συνεφαπτομένας τῆς στρατείας προφαίνειν ἐξ οὐρανοῦ τὸ*
8 *σέλας· εἶναι γὰρ ἱερὰν τῆς Κόρης τὴν Σικελίαν, ἐπεὶ καὶ τὰ περὶ τὴν* 5
e *ἁρπαγὴν αὐτόθι μυθολογοῦσι γενέσθαι, καὶ τὴν νῆσον ἐν τοῖς γάμοις ἀνακαλυπτήριον αὐτῇ δοθῆναι.*

9. *Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν θεῶν οὕτω τὸν στόλον ἐθάρρυνε· καὶ σπεύδοντες* 331 Z¹
2 *ὡς *** τὸ πέλαγος διαπλέοντες, ἐκομίζοντο παρὰ τὴν Ἰταλίαν. τὰ δ' ἀπὸ* 9 S
τῆς Σικελίας ἀγγελλόμενα πολλὴν ἀπορίαν τῷ Τιμολέοντι καὶ δυσθυμίαν 10
3 *τοῖς στρατιώταις παρεῖχεν. ὁ γὰρ Ἱκέτης μάχῃ νενικηκὼς Διονύσιον καὶ τὰ πλεῖστα μέρη τῶν Συρακουσῶν κατειληφώς, ἐκεῖνον μὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν [καὶ] τὴν καλουμένην Νῆσον συνεσταλμένον αὐτὸς συνεπολιόρκει*
4 *καὶ συμπεριετείχιζε, Καρχηδονίους δὲ φροντίζειν ἐκέλευεν, ὅπως οὐκ*
f *ἐπιβήσοιτο Τιμολέων Σικελίας, ἀλλ' ἀπωσθέντων ἐκείνων αὐτοὶ καθ'* 15
5 *ἡσυχίαν διανεμοῦνται πρὸς ἀλλήλους τὴν νῆσον. οἱ δὲ πέμπουσιν εἴκοσι τριήρεις εἰς Ῥήγιον, ἐφ' ὧν ἐπέπλεον πρεσβευταὶ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν*
6 *Τιμολέοντα, κομίζοντες λόγους τοῖς πραττομένοις ὁμοίους. παραγωγαὶ γὰρ εὐπρεπεῖς καὶ ⟨προ⟩φάσεις ἦσαν ἐπὶ μοχθηροῖς βουλεύμασιν, ἀξιούντων αὐτὸν μὲν εἰ βούλοιτο Τιμολέοντα σύμβουλον ἥκειν παρ' Ἱκέτην καὶ* 20
κοινωνὸν εὖ διαπεπραγμένων ἁπάντων, τὰς δὲ ναῦς καὶ τοὺς στρατιώτας ἀποστέλλειν εἰς Κόρινθον, ὡς τοῦ πολέμου μικρὸν ἀπολείποντος συνηρῆ-
240 *σθαι, Καρχηδονίων δὲ κωλύειν τὴν διάβασιν καὶ μάχεσθαι πρὸς βιαζο-*
7 *μένους ἑτοίμων ὄντων. ὡς οὖν καταπλεύσαντες εἰς τὸ Ῥήγιον οἱ Κορίνθιοι τοῖς τε πρεσβεύμασι τούτοις ἐνέτυχον καὶ τοὺς Φοίνικας οὐ πρόσω* 25
ναυλοχοῦντας κατεῖδον, ἤχθοντο μὲν ὑβρισμένοι, καὶ παρίστατο πᾶσιν 332 Z¹
ὀργὴ πρὸς τὸν Ἱκέτην καὶ δέος ὑπὲρ Σικελιωτῶν, οὓς σαφῶς ἑώρων ἆθλα λειπομένους καὶ μισθόν, Ἱκέτῃ μὲν προδοσίας, Καρχηδονίοις δὲ τυραν-

9 c. 9, 2—4 Diod. 16, 68, 1—3 || **16** c. 9, 5—11, 1 Diod. 16, 66, 5—7. 68, 4—8

[**ΛKPQZ**] **2** *κατέσκηψαν* **P¹Z** || **3** *ἐπεφέροντο* **Q** || **4** *στρατείας* **K**: *στρατιᾶς* || **5** *ἱερὸν* **P¹Z** || **6** *ἁρπαγὴν ⟨αὐτῆς⟩* Zie. || **9** lac. stat. Sint. *ὡς πολέμιον πέλ.* Rei. *ὡς* del. Cor. *⟨ἤνυσαν⟩* Zie., cf. M. Rh. 82, 44 || **11** *παρεῖχον* **L²Z** || **13** *καὶ* del. Cob. | *συνεπολιόρκει* **CP²M^b2**: 'scil. una cum civibus, incolis Syracusarum' Rei. *συμπολιόρκει* **P¹Z** *ἐπολιόρκει* **ΛKQ** || **17** *ἔπλεον* **Λ** | *αὐτῶν* **Z** | *τὸν* om. **ΛK** || **18** *παραγωγαὶ* Fabricius: *παραλογαὶ* || **19** *φάσεις·* em. Br.; cf. mor. 26a | *ἐπὶ* om. **Q** || **20** *βούλοιντο* **L¹** || **21** *διαπρεπῶν* **L¹** || **22** *ἀπολιπόντος* **L²Q** *ἀπολίποντος* **P** || **25** *τε* om. **Q** || **26** *παρίσταντο* **PZ**

νίδος· ἐδόκει δ' ἀμήχανον ὑπερβαλέσθαι καὶ τὰς αὐτόθι τῶν βαρβάρων 8 a.345
ναῦς διπλασίας ἐφορμούσας, καὶ τὴν ἐκεῖ μεθ' Ἱκέτου δύναμιν ᾗ ⟨συ⟩-
στρατεύσοντες ἥκοιεν.

10. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Τιμολέων τοῖς πρεσβευταῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν b
5 Καρχηδονίων ἐντυχὼν ἐπιεικῶς, ἔφη πείθεσθαι μὲν οἷς κελεύουσι (τί
10 S γὰρ ἂν καὶ περαίνειν ἀπειθῶν), ἐθέλειν δὲ ταῦτα πόλεως Ἑλληνίδος καὶ
φίλης κοινῆς τῆς Ῥηγίνων ἐναντίον ἀκούσας καὶ εἰπὼν ἀπαλλάττεσθαι·
καὶ γὰρ αὐτῷ τοῦτο πρὸς ἀσφάλειαν διαφέρειν, κἀκείνους ἐμμενεῖν βε- 2
βαιότερον οἷς ἐπαγγέλλονται περὶ Συρακοσίων, δήμῳ μάρτυρι τὰς ὁμολο-
10 γίας παρακαταθεμένους. ταῦτα δ' ὑπέτεινεν αὐτοῖς ἀπάτην ἐπὶ τῇ δια- 3
βάσει τεχνάζων, καὶ συνετέχναζον οἱ τῶν Ῥηγίνων στρατηγοὶ πάντες,
ἐπιθυμοῦντες ἐπὶ Κορινθίοις τὰ πράγματα τῶν Σικελιωτῶν γενέσθαι καὶ c
φοβούμενοι τὴν τῶν βαρβάρων γειτνίασιν. διὸ συνῆγον ἐκκλησίαν καὶ τὰς 4
πύλας ἀπέκλειον, ὡς μὴ πρὸς ἄλλο τι τρέπεσθαι τοὺς πολίτας, καὶ παρελ-
15 θόντες εἰς τὸ πλῆθος ἐχρῶντο μήκει λόγων, ἕτερος ἑτέρῳ παραδιδοὺς τὴν
αὐτὴν ὑπόθεσιν πρὸς οὐδὲν τέλος, ἀλλὰ διάγοντες ἄλλως τὸν χρόνον, ἕως
⟨ἂν⟩ ἀναχθῶσιν αἱ τῶν Κορινθίων τριήρεις, καὶ Καρχηδονίους ἐπὶ τῆς
333 Z[1] ἐκκλησίας κατέχοντες ἀνυπόπτως, ἅτε καὶ τοῦ Τιμολέοντος παρόντος
καὶ παρέχοντος δόκησιν ὅσον οὔπω πρὸς τὸν λόγον ἀνίστασθαι καὶ δημη-
20 γορεῖν. ὡς δ' ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ κρύφα τὰς μὲν ἄλλας τριήρεις ἀνῆχθαι, 5 d
μίαν δὲ τὴν ἐκείνου περιμένειν ὑπολελειμμένην, διεκδὺς τὸν ὄχλον, ἅμα
τῶν περὶ τὸ βῆμα Ῥηγίνων συνεπικρυπτόντων, καὶ καταβὰς ἐπὶ θάλασσαν
ἐξέπλευσε διὰ ταχέων. καὶ κατήχθησαν εἰς Ταυρομένιον τῆς Σικελίας, 6
ὑποδεχομένου καὶ καλοῦντος αὐτοὺς ἔκπαλαι προθύμως Ἀνδρομάχου τοῦ
25 τὴν πόλιν ἔχοντος καὶ δυναστεύοντος. οὗτος ἦν πατὴρ Τιμαίου τοῦ ἱστο- 7
ρικοῦ, καὶ πολὺ κράτιστος τῶν τότε δυναστευόντων ἐν Σικελίᾳ γενόμενος,
τῶν θ' ἑαυτοῦ πολιτῶν ἡγεῖτο νομίμως καὶ δικαίως, καὶ πρὸς τοὺς τυράν-
νους φανερὸς ἦν ἀεὶ διακείμενος ἀπεχθῶς καὶ ἀλλοτρίως. διὸ καὶ 8 e
29 Τιμολέοντι τότε τὴν πόλιν ὁρμητήριον παρέσχε, καὶ τοὺς πολίτας ἔπεισε
11 S συναγωνίζεσθαι τοῖς Κορινθίοις καὶ συνελευθεροῦν τὴν Σικελίαν.

25 Diod. 16, 7, 1

[ΛKPQZ] 1 δ' om. PZ || 2 ἐφορμώσας Q || 2.3 στρατηγήσαντες: em. Madvig ἧς στρατηγήσοντες Rei. ἧς ὑστερήσαντες Kron. || 8 διαφέρει Z | ἐμμενεῖν K: ἐμμένειν || 9 ἐπαγγέλλεται Z || 10 ὑπέτεινεν P[2] A[2]: ὑπέμεινεν ΛKP[1]QZ || 11 ante πάντες dist. Sint. al. || 12 ἐπὶ Rei.: ἐν || 17 ἂν add. Egermann || 18 τοῦ om. Z || 19 ὅσον KQL[2]: ὃς PZM om. L[1] || 21 ἐπιλελειμμένην L[1] || 24 ἔκπαλαι Madvig: ἔτι πάλαι codd. ἐπὶ πόλιν Linde || 27 ἡγεῖτο πολιτῶν K | καὶ[2] om. Λ || 28 ἀπεχῶς Z || 30 ἐλευθεροῦν Z

a.345 **11.** *Οἱ δ' ἐν τῷ Ῥηγίῳ Καρχηδόνιοι, τοῦ Τιμολέοντος ἀνηγμένου καὶ τῆς ἐκκλησίας διαλυθείσης, χαλεπῶς φέροντες ἐπὶ τῷ κατεστρατηγῆσθαι, διατριβὴν τοῖς Ῥηγίνοις παρεῖχον, εἰ Φοίνικες ὄντες οὐκ ἀρέσκοιντο*
2 *τοῖς δι' ἀπάτης πραττομένοις. πέμπουσι δ' οὖν εἰς τὸ Ταυρομένιον πρεσβευτὴν ἐπὶ τριήρους, ὃς πολλὰ διαλεχθεὶς πρὸς τὸν Ἀνδρόμαχον, ἐπ-* 5
f *αχθῶς καὶ βαρβαρικῶς ἀνατεινάμενος, εἰ μὴ τὴν ταχίστην ἐκβάλοι τοὺς Κορινθίους, τέλος ὑπτίαν τὴν χεῖρα δείξας, εἶτ' αὖθις καταστρέψας,* 334 Z^1
3 *ἠπείλησε τοιαύτην οὖσαν αὐτῷ τὴν πόλιν τοιαύτην ποιήσειν. γελάσας δ' ὁ Ἀνδρόμαχος ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀπεκρίνατο, τὴν δὲ χεῖρα νῦν μὲν ὑπτίαν ὡς ἐκεῖνος, νῦν δὲ πρηνῆ προτείνας, ἐκέλευσεν ἀποπλεῖν αὐτόν, εἰ μὴ βούλοιτο* 10
τὴν ναῦν ἀντὶ τοιαύτης γενέσθαι τοιαύτην.

4 *Ὁ δ' Ἱκέτης πυθόμενος τὴν τοῦ Τιμολέοντος διάβασιν καὶ φοβηθείς,*
241 5 *μετεπέμψατο πολλὰς τῶν Καρχηδονίων τριήρεις. ὅτε καὶ παντάπασι συνέβη τοὺς Συρακοσίους ἀπογνῶναι τὴν σωτηρίαν, ὁρῶντας τοῦ μὲν λιμένος αὐτῶν Καρχηδονίους κρατοῦντας, τὴν δὲ πόλιν Ἱκέτην ἔχοντα,* 15
τῆς δ' ἄκρας κυριεύοντα Διονύσιον, Τιμολέοντα δ' ὥσπερ ἐκ κρασπέδου τινὸς λεπτοῦ τῆς Ταυρομενιτῶν πολίχνης τῇ Σικελίᾳ προσηρτημένον ἐπ' ἐλπίδος ἀσθενοῦς καὶ βραχείας δυνάμεως· χιλίων γὰρ αὐτῷ στρατιωτῶν
6 *καὶ τροφῆς τούτοις ἀναγκαίας πλέον οὐδὲν ὑπῆρχεν· οὐδ' ἐπίστευον αἱ πόλεις, διάπλεαι κακῶν οὖσαι καὶ πρὸς ἅπαντας ἀπηγριωμέναι τοὺς ἡγου-* 20
μένους στρατοπέδων, μάλιστα διὰ τὴν Καλλίππου καὶ Φάρακος ἀπιστίαν,
b *ὧν ὁ μὲν Ἀθηναῖος ὤν, ὁ δὲ Λακεδαιμόνιος, ἀμφότεροι δὲ φάσκοντες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἥκειν καὶ ⟨τοῦ⟩ καταλύειν τοὺς μονάρχους, χρυσὸν ⟨ἀπέ⟩δειξαν τῇ Σικελίᾳ τὰς ἐν τῇ τυραννίδι συμφοράς, καὶ μακαριωτέ-* 12 S
ρους δοκεῖν ἐποίησαν τοὺς καταστρέψαντας ἐν τῇ δουλείᾳ τῶν ἐπιδόντων 25
τὴν αὐτονομίαν.

12. *Οὐδὲν οὖν ἐκείνων βελτίονα τὸν Κορίνθιον ἔσεσθαι προσδοκῶντες,* 335 Z^1
ἀλλὰ ταὐτὰ πάλιν ἥκειν ἐπ' αὐτοὺς σοφίσματα καὶ δελεάσματα, μετ' ἐλπίδων χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων ὑποσχέσεων εἰς μεταβολὴν δεσπότου

[**ΛKPQZ**] **1** *τῷ*] *τῇ* Sint. per err. || **2** *ἐπὶ* Rei.: *ἐν* codd., del. Sint. *τὸ κατ.* Cor. *οὕτω* Anon. | *κατεστρατηγεῖσθαι* **L^1PZ** || **3** *τοῖς* om. **Q** || **6** *ἐκβάλοι* Cor.: *ἐκβάλῃ* **K** *ἐκβάλλει* cet. *ἐκβάλλοι* **B** Rei. || **7** *αὖθις* om. **Z** || **13** *πολλ. μετεπ.* **C** | *τριήρων* **KPZ** || **17** *πολίχνης* om. **Z** | *ἐπ'*] *ἀπ'* Rei. || **20** *διάπλεῳ* **Q** || **21** *στρατόπεδον* **L^1K** || **23** *ἥκειν* om. **P^1Z** et in sp. v. **L^1K** | *τοῦ* add. Rei. (qui et *καταλύσειν*) || **24** *ἀπέδειξαν* Zie. cl. Plat. epist. 7, 324d Plut. Sert. 5, 6: *δειξαν* praeeunte sp. v. **L^1** *ἔδειξαν* **L^2ADQ** *δείξας* **PZ** om. **K** | *τὰς*] *τῆς* **L^1K** | *συμφορᾶς* **LK** *διαφορὰς* **Q** || **28** *ταὐτὰ* **C** Br.: *ταῦτα* | *ἐπ'* **LKPZC**: *πρὸς* **ADQ**

καινοῦ τιθασευομένους, ὑπώπτευον καὶ διεκρούοντο τὰς τῶν Κορινθίων a.345
προκλήσεις, πλὴν Ἀδρανιτῶν· οἳ πόλιν μικρὰν μέν, ἱερὰν δ' οὖσαν Ἀδρα- 2 c
νοῦ, θεοῦ τινος τιμωμένου διαφερόντως ἐν ὅλῃ Σικελίᾳ, κατοικοῦντες,
ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν Ἱκέτην προσαγόμενοι καὶ Καρχηδο-
5 *νίους, οἱ δὲ πρὸς Τιμολέοντα διαπεμπόμενοι. καί πως ἀπ' αὐτομάτου* 3
συνέτυχε σπευδόντων ἀμφοτέρων εἰς ἕνα καιρὸν ἀμφοτέροις γενέσθαι τὴν
παρουσίαν. ἀλλ' Ἱκέτης μὲν ἧκε πεντακισχιλίους στρατιώτας ἔχων, 4
Τιμολέοντι δ' οἱ σύμπαντες ἦσαν οὐ πλείους χιλίων διακοσίων· οὓς ἀνα- 5
λαβὼν ἐκ τοῦ Ταυρομενίου, σταδίων πρὸς τὸ Ἀδρανὸν ὄντων τετταράκοντα
10 *καὶ τριακοσίων, τῇ μὲν πρώτῃ τῶν ἡμερῶν οὐ πολὺ μέρος τῆς ὁδοῦ προ-* d
έλαβε καὶ κατηυλίσατο, τῇ δ' ὑστεραίᾳ συντόνως ὁδεύσας καὶ χαλεπὰ
χωρία διελθών, ἤδη τῆς ἡμέρας καταφερομένης ἤκουσεν ἄρτι προσμει-
γνύναι τὸν Ἱκέτην τῷ πολιχνίῳ καὶ καταστρατοπεδεύειν. οἱ μὲν οὖν λοχα- 6
γοὶ καὶ ταξίαρχοι τοὺς πρώτους ἐπέστησαν, ὡς ἐμφαγοῦσι καὶ διαναπαυ-
15 *σαμένοις χρησόμενοι προθυμοτέροις, ὁ δὲ Τιμολέων ἐπιπορευόμενος*
ἐδεῖτο ταῦτα μὴ ποιεῖν, ἀλλ' ἄγειν κατὰ τάχος καὶ συνάπτειν τοῖς πολε-
336 Z[1] *μίοις ἀσυντάκτοις οὖσιν, ὡς εἰκὸς ἄρτι πανομένοις ὁδοιπορίας καὶ περὶ*
σκηνὰς καὶ δεῖπνον ἀσχόλοις οὖσιν. καὶ λέγων ἅμα ταῦτα, τὴν ἀσπίδα 7
λαβὼν ἡγεῖτο πρῶτος ὥσπερ ἐπὶ νίκην πρόδηλον· οἱ δ' εἵποντο τεθαρρη- e
20 *κότες, ἔλαττον ἢ τριάκοντα σταδίους ἔτι τῶν πολεμίων ἀπέχοντες. ὡς δὲ* 8
138 S *καὶ τούτους διῆλθον, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς ταραττομένοις καὶ φεύγουσιν*
ὡς πρῶτον ᾔσθοντο προσιόντας· ὅθεν ἀνῃρέθησαν μὲν οὐ πολλῷ πλείους
τριακοσίων, ἑάλωσαν δὲ δὶς τοσοῦτοι ζῶντες, ἐλήφθη δὲ ⟨καὶ⟩ τὸ στρατό-
πεδον. οἱ δ' Ἀδρανῖται τὰς πύλας ἀνοίξαντες προσέθεντο τῷ Τιμολέοντι, 9
25 *μετὰ φρίκης καὶ θαύματος ἀπαγγέλλοντες, ὡς ἐνισταμένης τῆς μάχης οἱ*
μὲν ἱεροὶ τοῦ νεὼ πυλῶνες αὐτόματοι διανοιχθεῖεν, ὀφθείη δὲ τοῦ θεοῦ
τὸ μὲν δόρυ σειόμενον ἐκ τῆς αἰχμῆς ἄκρας, τὸ δὲ πρόσωπον ἱδρῶτι f
πολλῷ ῥεόμενον.

2 c. 12, 2—9 Diod. 16, 68, 9—11

[**ΛKPQZ**] **1** *τιθασευομένοις* **L[1]K** *-όμενος* **Z** | *ὑπόπτευον* **L[1]P** *ἱκέτευον* **Q** || **2** *μὲν* om. **Z** || **3** *τινὸς θεοῦ* **Z** | *καὶ κατοικοῦντες* **Q** || **8** *οὐ*] *οἱ* **P[1]Z** | *χιλίους διακοσίους* **P[1]Z** *χιλίους διακοσίων* **M** *οὐ πλείους τῶν χιλίων* Diod. || **9** *ἀδριανὸν* **PQZ** || **11** *εὐτό-νως* **Q**, qui tamen **12** *συνελθὼν* || **12.13** *τὸν ἱκ. καταμιγν.* **K** || **14** *διαναπαυσομένοις* **Q** || **17** *ἀτάκτοις* **Q** | *πανομένοις* **QZ**: *πανομένους* **ΛKP** || **18** *δείπνους* **PQZ** | *ἀσχόλοις οὖσι* **C**: *ἀσχόλους ὄντας* || **20** *οὐκ ἔλαττον* Rei. || **22** *ἀνῃρέθησαν* **KC**: *διῃρέθησαν* **L[1]PZ** *δὴ ἀνῃρέθησαν* **QL[2]AD** || **23** *τοσούτων* **PZ** | *καὶ* add. **C** Cor.

a.345 **13.** *Ταῦτα δ' ὡς ἔοικεν οὐ τὴν τότε νίκην ἐσήμαινε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς*
2 *μετὰ ταῦτα πράξεις, αἷς ἐκεῖνος ὁ ἀγὼν ἀρχὴν εὐτυχῆ παρέσχε. καὶ γὰρ*
πόλεις εὐθὺς ἐπιπρεσβευόμεναι προσετίθεντο τῷ Τιμολέοντι, καὶ Μάμερ-
κος ὁ Κατάνης τύραννος, πολεμιστὴς ἀνὴρ καὶ χρήμασιν ἐρρωμένος, ἔδω-
3 *κεν αὑτὸν εἰς συμμαχίαν. τὸ δὲ μέγιστον, αὐτὸς Διονύσιος, ἀπειρηκὼς* 5
242 *ἤδη ταῖς ἐλπίσι καὶ μικρὸν ἀπολείπων ἐκπολιορκεῖσθαι, τοῦ μὲν Ἱκέτου*
κατεφρόνησεν αἰσχρῶς ἡττημένου, τὸν δὲ Τιμολέοντα θαυμάζων, ἔπεμψεν
4 *ἐκείνῳ καὶ Κορινθίοις παραδιδοὺς αὑτὸν καὶ τὴν ἀκρόπολιν. δεξάμενος* 337 Z[1]
δ' ὁ Τιμολέων τὴν ἀνέλπιστον εὐτυχίαν, ἀποστέλλει τοὺς περὶ Εὐκλείδην
καὶ Τηλέμαχον, ἄνδρας Κορινθίους, εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ στρατιώτας 10
τετρακοσίους, οὐχ ὁμοῦ πάντας οὐδὲ φανερῶς (ἀδύνατον γὰρ ἦν ἐφορμούν-
5 *των ⟨τῶν⟩ πολεμίων), ἀλλὰ κρύφα καὶ κατ' ὀλίγους παρεισπεσόντας. οἱ*
μὲν οὖν στρατιῶται παρέλαβον τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ τυραννεῖα μετὰ τῆς
b 6 *παρασκευῆς καὶ τῶν χρησίμων πρὸς τὸν πόλεμον· ἵπποι τε γὰρ ἐνῆσαν*
οὐκ ὀλίγοι καὶ πᾶσα μηχανημάτων ἰδέα καὶ βελῶν πλῆθος· ὅπλων δ' 15
7 *ἀπέκειντο μυριάδες ἑπτὰ τεθησαυρισμένων ἐκ παλαιοῦ. στρατιῶται δὲ*
δισχίλιοι τῷ Διονυσίῳ παρῆσαν, οὓς ἐκεῖνος ὡς τἆλλα τῷ Τιμολέοντι
παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ χρήματα λαβὼν καὶ φίλων οὐ πολλοὺς ἔλαθεν ἐκπλεύ- 14 S
8 *σας τὸν Ἱκέτην. καὶ κομισθεὶς εἰς τὸ τοῦ Τιμολέοντος στρατόπεδον, τότε*
πρῶτον ἰδιώτης καὶ ταπεινὸς ὀφθείς, ἐπὶ μιᾶς νεὼς καὶ χρημάτων ὀλίγων 20
9 *εἰς Κόρινθον ἀπεστάλη, γεννηθεὶς μὲν καὶ τραφεὶς ἐν τυραννίδι τῇ πασῶν*
c *ἐπιφανεστάτῃ καὶ μεγίστῃ, κατασχὼν δὲ ταύτην ἔτη δέκα, δώδεκα δ' ἄλλα*
μετὰ τὴν Δίωνος στρατείαν ἐν ἀγῶσι καὶ πολέμοις διαφορηθείς, ἃ δ' ἔπρα-
10 *ξε τυραννῶν οἷς ἔπαθεν ὑπερβαλόμενος. καὶ γὰρ υἱῶν ἐνηλίκων θανάτους*
καὶ θυγατέρων καταπορνεύσεις παρθένων ἐπεῖδε, καὶ τὴν αὐτὴν ἀδελφὴν 25
καὶ γυναῖκα ζῶσαν μὲν εἰς τὸ σῶμα ταῖς ἀσελγεστάταις ὑπὸ τῶν πολε- 338 Z[1]
μίων ἡδοναῖς παρανομηθεῖσαν, βίᾳ δ' ἀποθανοῦσαν μετὰ τῶν τέκνων,

2 Diod. 16, 69, 3—5 || **5** c. 13, 3—8 Diod. 16, 70, 1—3 Nep. Tim. 2, 1. 2 Iustin. 21, 5, 2 || **14** Ael. v. h. 6, 12 || **20** cf. Polyb. 12, 4a, 2 || **25** mor. 821d Strab. 6, 259. 260 Ath. 12, 541d. e. Ael. v. h. 6, 12. 9, 8

[**ΛKPQZ**] **2** *καὶ*] *αἱ* Kron. || **6** *ἀπολιπὼν*: em. Cor. (qui et *ἀπολιπὼν ἐκπεπολιορκῆσθαι*, et *ἐκπολιορκῆσθαι* hab. **L**[1]) || **7** *ὡς αἰσχρῶς* **C** || **8** *αὐτῶι* **PZ** || **11** *ἐφορμώντων* **Q** || **12** *τῶν* add. Sch. | *κρύφα καὶ* **ΛKZ**: *καὶ κρύφα καὶ* **PQ** *κρύφα* **C** || **13** *τῆς* om. **KC** || **15** *πλῆθος ⟨ἀναρίθμητον⟩* Zie. cl. Luc. 11, 5 Sert. 12, 2 mor. 862b | *δ'*] *τ'* Zie. || **19** *τοῦ* om. **QZ** | *καὶ τότε* **C** || **20** *πρῶτος* **P** *πρώτως* **Z** | *καὶ μετὰ χρημάτων* Rei. || **21** *μὲν*] aut *οὖν* aut om. **Q** | *πασῶν* om. **PZ** || **24** *τυραννῶν* **C**: *καὶ τυραννῶν* | *ὑπερβαλλόμενος* **ΛP**[1]**QZ** | *ἐνηλίκους* **K** || **25** *παρθένους* **Z**

καταποντισθεῖσαν εἰς τὸ πέλαγος. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς περὶ Δίωνος ἀκριβῶς γέγραπται.

14. Τοῦ δὲ Διονυσίου καταπλεύσαντος εἰς Κόρινθον, οὐδεὶς ἦν Ἑλλήνων ὃς οὐχὶ θεάσασθαι καὶ προσειπεῖν ἐπόθησεν αὐτόν, ἀλλ' οἵ τε χαί- 2 d
5 ροντες ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς διὰ μῖσος ἄσμενοι συνῆλθον, οἷον ἐρριμμένον ὑπὸ τῆς τύχης πατήσοντες, οἵ τε πρὸς τὴν μεταβολὴν τρεπόμενοι καὶ συμπαθοῦντες ἐθεῶντο πολλὴν ἐν ἀσθενέσι τοῖς ἀνθρωπίνοις καὶ προδήλοις τὴν τῶν ἀδήλων αἰτιῶν καὶ θείων δύναμιν. οὐδὲν γὰρ οὔτε φύσεως ὁ 3 τότε καιρὸς οὔτε τέχνης ὅσον ἐκεῖνο τύχης ἔργον ἐπεδείξατο, τὸν Σικε-
10 λίας ὀλίγον ἔμπροσθεν τύραννον ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντα περὶ τὸ ὀψοπώλιον, ἢ καθήμενον ἐν μυροπωλίῳ, πίνοντα κεκραμένον ἀπὸ τῶν καπηλείων, καὶ διαπληκτιζόμενον ἐν μέσῳ τοῖς ἀφ' ὥρας ἐργαζομένοις γυναίοις, τὰς e δὲ μουσουργοὺς ἐν **** δαῖς διδάσκοντα, ⟨**** Λο⟩κρικῶν ᾀσμάτων
339 Z¹ **** σπουδάζοντα πρὸς ἐκείνας περὶ μέλους ⟨καὶ⟩ ἁρμονίας. ταῦτα δ' οἱ 4
15 μὲν ἄλλως ἀλύοντα καὶ φύσει ῥᾴθυμον ὄντα καὶ φιλακόλαστον ᾤοντο
15 S ποιεῖν τὸν Διονύσιον, οἱ δ' ὑπὲρ τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ μὴ φοβερὸν εἶναι τοῖς Κορινθίοις μηδ' ὕποπτον, ὡς βαρυνόμενον τὴν μεταβολὴν τοῦ βίου καὶ πραγμάτων ἐφιέμενον, ἐπιτηδεύειν καὶ ὑποκρίνεσθαι παρὰ φύσιν, πολλὴν ἀβελτερίαν ἐπιδεικνύμενον ἐν τῷ σχολάζειν.

20 **15.** Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ λόγοι τινὲς αὐτοῦ μνημονεύονται, δι' ὧν ἐδόκει συμφέρεσθαι τοῖς παροῦσιν οὐκ ἀγεννῶς. τοῦτο μὲν γὰρ εἰς Λευκάδα κατα- 2 f χθείς, πόλιν ἀπῳκισμένην ὑπὸ Κορινθίων ὥσπερ τὴν Συρακοσίων, ταὐτὸν ἔφη πεπονθέναι τοῖς ἐν ἁμαρτήμασι γενομένοις τῶν νεανίσκων· ὡς 3

3 c. 14 Iustin. 21, 5, 3—10 Ath. 12, 541e Ael. v. h. 6, 12. 9, 8 Cic. Tusc. 3, 27 Val. Max. 6, 9 ext. 6 Lucian. gall. 23 Dio Chrys. 37, 19

[ΛKPQZ] **1** καὶ καταποντισθεῖσαν ZL² | nihil de his Dion. c. 58, immo dormitavit Plut. || **4** θεάσας PZ || **6** πατήσαντες PQZ | ἐντρεπόμενοι vel διατρ. Rei. || **7** ἀνθρωπίνοις KA: ἀνθρώποις | [καὶ] προδήλως C καὶ πρόδηλον Rei. || **9** ὅσον ΛK: ὃς PQZ ὡς M^b2 | ἐκείνω Z | τύχης] τέχνης Z || **10** ὀλίγω PZ ὀλίγα Q | τὸ ὀψοπώλιον Zie.: τὴν ὀψόπωλιν (-πολιν PZB) codd. τὴν ὀψωπωλίαν Cor. || **11** ἀπὸ] ἐπὶ Sch. || **12** τοῖς] τῆς Z || **13** δαῖς praeeunte sp. v. L¹ ταῖς ᾠδαῖς QZL² (ἐν – ᾀσμάτων in sp. v. om. K ἐν – διδάσκοντα in sp. v. om. P) ταῖς ὁδοῖς Am. ταῖς σχολαῖς Zie. | κρικῶν sp. v. relictis L¹PQ καὶ περὶ θεατρικῶν ZL² editt. καὶ ἄλλων καὶ Λοκρικῶν Zie. cl. Ath. 14, 639a. 15, 697b. 14, 625c (post Naberum), cf. Mus. Rhen. 82, 50sq. || **14** sp. v. praebent L¹PQ ἐρίζειν suppl. LZ² et post ἐκείνας C τρόπους Zie. | καὶ περὶ L² AD editt. | καὶ add. Zie. || **15** φιλοκόλαστον KZ || **18** ἀφιέμενον Z | περὶ Z || **19** ἀβελτηρίαν codd. | ἐν om. Z || **21** ἀγενῶς P | καταταχθείς K || **22.23** ταὐτὸν aut om. aut post ἔφη trp. Z

γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς μὲν ἀδελφοῖς ἱλαρῶς συνδιατρίβουσι, τοὺς δὲ πατέρας αἰσχυνόμενοι φεύγουσιν, οὕτως αὐτὸς αἰδούμενος τὴν μητρόπολιν ἡδέως
248 4 ἂν αὐτόθι μετ' ἐκείνων κατοικεῖν. τοῦτο δ' ἐν Κορίνθῳ ξένου τινὸς ἀγροικότερον εἰς τὰς μετὰ τῶν φιλοσόφων διατριβὰς αἷς τυραννῶν ἔχαιρε χλευάζοντος αὐτόν, καὶ τέλος ἐρωτῶντος τί δὴ τῆς Πλάτωνος ἀπολαύσειε σοφίας, 5
„οὐδὲν" ἔφη „σοὶ δοκοῦμεν ὑπὸ Πλάτωνος ὠφελῆσθαι, τύχης μεταβολὴν
5 οὕτω φέροντες;" πρὸς δὲ τὸν μουσικὸν Ἀριστόξενον καί τινας ἄλλους πυνθανομένους, ὁπόθεν αὐτῷ καὶ τίς ἡ πρὸς Πλάτωνα γένοιτο μέμψις, πολλῶν ἔφη κακῶν τὴν τυραννίδα μεστὴν οὖσαν οὐδὲν ἔχειν τηλικοῦτον ἡλίκον τὸ μηδένα τῶν λεγομένων φίλων μετὰ παρρησίας διαλέγεσθαι· 10
b 6 καὶ γὰρ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνων ἀποστερηθῆναι τῆς Πλάτωνος εὐνοίας. ἐπεὶ δὲ 340 Z[1]
τῶν βουλομένων τις εὐφυῶν εἶναι σκώπτων τὸν Διονύσιον ἐξέσειε τὸ ἱμάτιον εἰσιὼν πρὸς αὐτὸν ὡς δὴ πρὸς τύραννον, ἀντισκώπτων ἐκεῖνος ἐκέλευε τοῦτο ποιεῖν ὅταν ἐξίῃ παρ' αὐτοῦ, μή τι τῶν ἔνδον ἔχων ἀπέλθῃ.
a. 337? 7 Φιλίππου δὲ τοῦ Μακεδόνος παρὰ πότον τινὰ λόγον μετ' εἰρωνείας ἐμβαλόντος περὶ τῶν μελῶν καὶ τῶν τραγῳδιῶν ἃς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος 15
κατέλιπε, καὶ προσποιουμένου διαπορεῖν ἐν τίνι χρόνῳ ταῦτα ποιεῖν 16 S
ἐκεῖνος ἐσχόλαζεν, οὐ φαύλως ἀπήντησεν ὁ Διονύσιος εἰπών· „ἐν ᾧ σὺ
c κἀγὼ καὶ πάντες οἱ μακάριοι δοκοῦντες εἶναι περὶ κώθωνα διατρίβομεν."
8 Πλάτων μὲν οὖν οὐκ ἐπεῖδεν ἐν Κορίνθῳ Διονύσιον, ἀλλ' ἔτυχεν ἤδη τεθνηκώς, ὁ δὲ Σινωπεὺς Διογένης ἀναντήσας αὐτῷ πρῶτον, „ὡς ἀναξίως" 20
9 ἔφη „Διονύσιε ζῇς." ἐπιστάντος δ' ἐκείνου καὶ εἰπόντος· „εὖ ποιεῖς ὦ Διόγενες συναχθόμενος ἡμῖν ἠτυχηκόσι," „τί γάρ;" εἶπεν ὁ Διογένης „οἴει μέ σοι συναλγεῖν, οὐ διαγανακτεῖν, ὅτι τοιοῦτον ἀνδράποδον ὤν, καὶ τοῖς τυραννείοις ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐπιτήδειος ἐγγηράσας ἀποθανεῖν, ἐνταῦθα 25
10 παίζων καὶ τρυφῶν διάγεις μεθ' ἡμῶν;" ὥστε μοι παραβάλλοντι τούτοις
d τὰς Φιλίστου φωνάς, ἃς ἀφίησι (FGrH 556 F 60) περὶ τῶν Λεπτίνου θυγατέρων ὀλοφυρόμενος, ὡς ἐκ μεγάλων ἀγαθῶν τῶν τῆς τυραννίδος εἰς ταπεινὴν ἀφιγμένων δίαιταν, φαίνεσθαι θρήνους γυναικὸς ἀλαβάστρους 341 Z[1]
11 καὶ πορφύρας καὶ χρυσία ποθούσης. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἀλλότρια τῆς 30

11 cf. Dio 9, 4 || 15 cf. Ael. v. h. 12, 60 || 26 cf. Dio 11, 6|

[ΛKPQZ] 6 ὠφελῆσθαι KCL²: ὠφελεῖσθαι L¹PQZ || 7 οὔτως LQ | φέροντος PFa | τὸν] τῶν vel τὼν PZ | μουσικῶν PFa || 11 ἀποστερηθεὶς Q || 13 πρὸς τὸν τύραννον PZ || 14 ἐξίει P ἐξήει Z || 15 ἐκβαλόντος Q || 18 οὐ σχολάζων Z | φαῦλος P | εἰπών om. L¹ || 19 διατρίβομεν Fa: διατρίβωμεν PKMb διετρίβομεν cet. || 22 ὦ om. Q || 24 οἴῃ L¹ | ὢν CL²: ὂν || 25 τυραννείοις KCL²: τυράννοις || 26 παραβάλλοντα Q | τούτοις om. Z || 27 ἃς] ὃς PFa || 28 τῶν om. K || 29 εἰς τὴν ταπεινὴν KQ | ἀφιγμένην PZ -νας C | γυναικῶν L¹PMZ || 30 ποθοῦσα K

τῶν βίων ἀναγραφῆς οὐδ' ἄχρηστα δόξειν οἰόμεθα μὴ σπεύδουσι μηδ'
ἀσχολουμένοις ἀκροαταῖς.

16. Τῆς δὲ Διονυσίου δυστυχίας παραλόγου φανείσης, οὐχ ἧττον ἡ
Τιμολέοντος εὐτυχία τὸ θαυμαστὸν ἔσχεν. ἐπιβὰς γὰρ Σικελίας, ἐν ἡμέ- 2 a.345
5 ραις πεντήκοντα τήν τ' ἀκρόπολιν τῶν Συρακοσίων παρέλαβε, καὶ Διονύ-
σιον εἰς Πελοπόννησον ἐξέπεμψεν. ὅθεν ἐπιρρωσθέντες οἱ Κορίνθιοι 3 e
πέμπουσιν αὐτῷ δισχιλίους ὁπλίτας καὶ διακοσίους ἱππεῖς, οἳ κομισθέντες
ἄχρι Θουρίων, τὴν ἐκεῖθεν περαίωσιν, ὑπὸ Καρχηδονίων πολλαῖς ναυσὶ
κατεχομένης τῆς θαλάσσης, ἄπορον ὁρῶντες, ὡς ἦν ἀνάγκη καιρὸν περι-
10 μένοντας ἀτρεμεῖν αὐτόθι, πρὸς κάλλιστον ἔργον ἀπεχρήσαντο τῇ σχολῇ.
Θουρίων γὰρ ⟨αὐ⟩τῶν ἐπὶ Βρεττίους στρατευόντων τὴν πόλιν παραλαβόν- 4
17 S τες, ὥσπερ πατρίδα καθαρῶς καὶ πιστῶς διεφύλαξαν.

Ὁ δ' Ἱκέτης τὴν μὲν ἀκρόπολιν τῶν Συρακουσῶν ἐπολιόρκει καὶ σῖτον 5
ἐκώλυεν εἰσπλεῖν τοῖς Κορινθίοις, Τιμολέοντι δὲ δύο ξένους παρασκευάσας
15 δολοφονήσοντας αὐτὸν ὑπέπεμψεν εἰς Ἀδρανόν, οὔτ' ἄλλως περὶ τὸ σῶμα f
συντεταγμένην ἔχοντι φυλακήν, καὶ τότε παντάπασι διὰ τὸν θεὸν ἀνει-
μένως καὶ ἀνυπόπτως σχολάζοντι μετὰ τῶν Ἀδρανιτῶν. οἱ δὲ πεμφθέντες 6
342 Z[1] κατὰ τύχην πυθόμενοι μέλλοντα θύειν αὐτόν, ἧκον εἰς τὸ ἱερόν, ὑπὸ τοῖς
ἱματίοις ἐγχειρίδια κομίζοντες, καὶ τοῖς περιεστῶσι τὸν βωμὸν ἀναμει-
20 χθέντες, ἐγγυτέρω κατὰ μικρὸν ἐπεχώρουν, καὶ ὅσον οὔπω παρακελευο- 7 244
μένων ἀλλήλοις ἐνάρχεσθαι, παίει τις αὐτῶν τὸν ἕτερον κατὰ τῆς κεφαλῆς
ξίφει, καὶ πεσόντος οὔθ' ὁ παίσας ἔμεινεν οὔθ' ὁ μετὰ τοῦ πληγέντος
ἥκων, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὥσπερ εἶχε τὸ ξίφος φεύγων πρός τινα πέτραν
ὑψηλὴν ἀνεπήδησεν, ἅτερος δὲ τοῦ βωμοῦ λαβόμενος ἄδειαν ᾐτεῖτο παρὰ
25 τοῦ Τιμολέοντος ἐπὶ τῷ πάντα μηνῦσαι, καὶ λαβὼν ἐμήνυσε καθ' αὑτοῦ 8
καὶ κατὰ τοῦ τεθνηκότος, ὡς πεμφθεῖεν ἐκεῖνον ἀποκτενοῦντες. ἐν τούτῳ 9
δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς πέτρας κατῆγον ἕτεροι, βοῶντα μηδὲν ἀδικεῖν, ἀλλ'
ἀνῃρηκέναι δικαίως τὸν ἄνθρωπον ὑπὲρ πατρὸς τεθνηκότος, ὃν ἐκεῖνος b
ἀπεκτονήκοι πρότερον ἐν Λεοντίνοις, καὶ μαρτυροῦντας εἶχεν ἐνίους τῶν 10

[**ΛKPQZ**] **1** γραφῆς vel καταγραφῆς **Q** | οὔτε ... μήτε: em. Bekker | φόμεθα Zie. | μὴ om. **K** || **5** Συρακουσῶν Br. || **6** παρέπεμψεν **Q** || **8** τὴν ⟨δ'⟩ Zie. || **9** θαλάττης **CM** | ἦν Cor.: ἐν | περιμένοντας Anon.: περιμένοντες **ΛKPQ** περιμένοντι **Z** || **10** ἀπεχρήσατο τῆς σχολῆς **Z** || **11** αὐτῶν Sint: τῶν codd. τὴν Rei. del. (cum **C**) vel τότ' Cor. τῶν γὰρ Θ. Sch. | βρεττίοις **K** βρεττίας **PF**[a] || **13** συρακουσίων **ADC** || **15** ἐπέπεμψεν vel ὑπεπέπ. vel ὑπεξέπ. Rei. | ἄδρανον **PZ** || **20** ἐγγυτέρω ⟨προσιέναι⟩ vel sim. Rei. | ἐπεχείρουν: em. Madvig || **23** ⟨καταλιπὼν⟩ τὸ ξίφος Rei. || **24** ἀνεπήδησεν **C** Steph.: ἀπεπήδησεν || **25** κατ' αὐτοῦ: em. **KA** Rei. || **28** τοῦ πατρὸς **Z** || **29** ἀπεκτονήκοι **L**[1]**KPC**: ἀπεκτονήκει **QZL**[2]

a. 345 παρόντων, θαυμάζοντας ἅμα τῆς τύχης τὴν εὐμηχανίαν, ὡς δι' ἑτέρων ἕτερα κινοῦσα καὶ συνάγουσα πάντα πόρρωθεν καὶ συγκαταπλέκουσα τοῖς πλεῖστον διαφέρειν δοκοῦσι καὶ μηδὲν ἔχειν πρὸς ἄλληλα κοινόν, ἀεὶ τοῖς
11 ἀλλήλων χρῆται καὶ τέλεσι καὶ ἀρχαῖς. τὸν μὲν οὖν ἄνθρωπον ἐστεφάνωσαν οἱ Κορίνθιοι δέκα μναῖς, ὅτι τῷ φυλάττοντι δαίμονι τὸν Τιμολέοντα 5 πάθος ἔχρησε δίκαιον καὶ τὸν ἐκ πολλοῦ παρόντα θυμὸν αὐτῷ πρότερον
c οὐ κατανάλωσεν, ἀλλὰ μετ' αἰτίας ἰδίας πρὸς τὴν ἐκείνου σωτηρίαν ἀπὸ
12 τύχης διετήρησεν. ἡ δ' εἰς τὸν παρόντα καιρὸν εὐτυχία καὶ πρὸς τὰ μέλ- 343 Z[1] 18 S λοντα ταῖς ἐλπίσιν ἐπῆρεν ὁρῶντας ὡς ἱερὸν ἄνδρα καὶ σὺν θεῷ τιμωρὸν ἥκοντα τῇ Σικελίᾳ τὸν Τιμολέοντα σέβεσθαι καὶ φυλάττειν. 10

a. 345/4 **17.** Ὡς δὲ ταύτης διήμαρτε τῆς πείρας ὁ Ἱκέτης, καὶ πρὸς Τιμολέοντα πολλοὺς ἑώρα συνισταμένους, μεμψάμενος αὐτὸς ἑαυτόν, ὅτι, τηλικαύτης παρούσης τῆς Καρχηδονίων δυνάμεως, ὥσπερ αἰσχυνόμενος αὐτῇ κατὰ
d μικρὰ χρῆται καὶ λάθρα, κλέπτων καὶ παρεισάγων τὴν συμμαχίαν, μετ-
2 επέμπετο Μάγωνα τὸν στρατηγὸν αὐτῶν μετὰ τοῦ στόλου παντός. ὁ δ' 15 εἰσέπλει φοβερός, ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καταλαμβάνων τὸν λιμένα, πεζῶν δὲ μυριάδας ἓξ ἀποβιβάζων καὶ καταστρατοπεδεύων ἐν τῇ πόλει τῶν Συρακοσίων, ὥστε πάντας οἴεσθαι τὴν πάλαι λεγομένην καὶ
3 προσδοκωμένην ἐκβαρβάρωσιν ἥκειν ἐπὶ τὴν Σικελίαν. οὐδέποτε γὰρ Καρχηδονίοις ὑπῆρξε πρότερον, μυρίους πολεμήσασι πολέμους ἐν Σικε- 20 λίᾳ, λαβεῖν τὰς Συρακούσας, ἀλλὰ τότε δεξαμένου τοῦ Ἱκέτου καὶ παρα-
4 δόντος ἦν ὁρᾶν τὴν πόλιν στρατόπεδον βαρβάρων οὖσαν. οἱ δὲ τὴν ἀκρό-
e πολιν τῶν Κορινθίων κατέχοντες ἐπισφαλῶς καὶ χαλεπῶς ἀπήλλαττον, τροφῆς μὲν ἱκανῆς οὐκέτι παρούσης, ἀλλ' ἐνδεόμενοι διὰ τὸ φρουρεῖσθαι τοὺς λιμένας, ἀεὶ ⟨δ'⟩ ἐν ἀγῶσι καὶ μάχαις περὶ τὰ τείχη καὶ πρὸς πᾶν 25 μηχάνημα καὶ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν πολιορκίας μερίζοντες αὐτούς.

18. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Τιμολέων παρεβοήθει, σῖτον ἐκ Κατάνης μικραῖς ἁλιάσι καὶ λεπτοῖς ἀκατίοις ἀποστέλλων, ἃ μάλιστα χειμῶνι παρεισέπιπτε διὰ τῶν βαρβαρικῶν τριήρων ὑποπορευόμενα, πρὸς τὸν κλύδωνα καὶ τὸν 344 Z[1]
2 σάλον ἐκείνων διϊσταμένων. ἃ δὴ συνορῶντες οἱ περὶ τὸν Μάγωνα καὶ τὸν 30

18 λεγομένην] cf. Plat. epist. 8, 353 a

[ΛKPQZ] 1 θαυμαζόντων Zie. || 2 κινοῦσαν ... συνάγουσαν ... συγκαταπλέκουσαν: em. **B** Rei. (καὶ – πόρρωθεν om. **Z** | ἅπαντα **Q**) || 7 οὐκ ἀνάλωσεν **Q** || 8 τὰ] τὸν **K** || 9 ὁρμῶντας vel ὡς ⟨χρὴ⟩ Rei.; lac. post Τιμολέοντα stat. Sint. ὁρῶντας ἐπῆρεν Zie., cf. M. Rh. 82, 55, 1 || 11 ταύτης ⟨τε⟩ Zie. || 14 μετεπέμψατο **K** || 15 τοῦ om. **KZ** || 17 στρατοπεδεύων **Z** || 25 δ' add. **M** Mur.

Ἱκέτην ἐβουλεύοντο τὴν Κατάνην ἑλεῖν, ἐξ ἧς ἔπλει τὰ ἐπιτήδεια τοῖς a.345/4 f
19 S πολιορκουμένοις, καὶ λαβόντες τῆς δυνάμεως τὴν μαχιμωτάτην, ἐξέπλευσαν ἐκ τῶν Συρακουσῶν. ὁ δὲ Κορίνθιος Νέων (οὗτος γὰρ ἦν ἄρχων τῶν 3 πολιορκουμένων) κατιδὼν ἀπὸ τῆς ἄκρας τοὺς ὑπολελειμμένους τῶν
5 πολεμίων ἀργῶς καὶ ἀμελῶς φυλάττοντας, ἐξαίφνης ἐπέπεσε διεσπαρμένοις αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ἀνελών, τοὺς δὲ τρεψάμενος, ἐκράτησε καὶ κατ- 4 έσχε τὴν λεγομένην Ἀχραδινήν, ὃ κράτιστον ἐδόκει καὶ ἀθραυστότατον 245 ὑπάρχειν τῆς Συρακοσίων μέρος πόλεως, τρόπον τινὰ συγκειμένης καὶ συνηρμοσμένης ἐκ πλειόνων πόλεων. εὐπορήσας δὲ καὶ σίτου καὶ χρημά- 5
10 των, οὐκ ἀφῆκε τὸν τόπον οὐδ' ἀνεχώρησε πάλιν ἐπὶ τὴν ἄκραν, ἀλλὰ φραξάμενος τὸν περίβολον τῆς Ἀχραδινῆς καὶ συνάψας τοῖς ἐρύμασι πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, διεφύλαττε. τοὺς δὲ περὶ τὸν Μάγωνα καὶ τὸν Ἱκέτην 6 ἐγγὺς ἤδη τῆς Κατάνης ὄντας ἱππεὺς ἐκ Συρακουσῶν καταλαβὼν ἀπήγγειλε τὴν ἅλωσιν τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ συνταραχθέντες ἀνεχώρησαν διὰ 7
15 ταχέων, οὔτε λαβόντες ἐφ' ἣν ἐξῆλθον, οὔτε φυλάξαντες ἣν εἶχον. b

19. Ταῦτα μὲν οὖν ἔτι τῇ προνοίᾳ καὶ ἀρετῇ δίδωσί τινα πρὸς τὴν τύχην ἀμφισβήτησιν· τὸ δ' ἐπὶ τούτοις γενόμενον παντάπασιν ἔοικε συμβῆναι κατ' εὐτυχίαν. οἱ γὰρ ἐν τοῖς Θουρίοις διατρίβοντες στρατιῶται 2 τῶν Κορινθίων, ἅμα μὲν δεδιότες τὰς Καρχηδονίων τριήρεις, αἳ παρεφύ-
345 Z[1] λαττον αὐτοὺς μετ' Ἄννωνος, ἅμα δ' ἐφ' ἡμέρας πολλὰς ἐξηγριωμένης
21 ὑπὸ πνεύματος τῆς θαλάσσης, πεζῇ διὰ Βρεττίων ὥρμησαν πορεύεσθαι· καὶ τὰ μὲν πείθοντες, τὰ δὲ βιαζόμενοι τοὺς βαρβάρους, εἰς Ῥήγιον κατέβαι- 3 νον, ἔτι πολὺν χειμῶνα τοῦ πελάγους ἔχοντος. ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων 4 ναύαρχος, ὡς οὐ προσεδόκα τοὺς Κορινθίους καὶ μάτην ᾤετο καθῆσθαι, c
25 πείσας αὐτὸς ἑαυτὸν ⟨ἐν⟩νενοηκέναι τι τῶν σοφῶν καὶ πανούργων πρὸς ἀπάτην, στεφανώσασθαι τοὺς ναύτας κελεύσας καὶ κοσμήσας τὰς τριή-
20 S ρεις ἀσπίσιν Ἑλληνικαῖς καὶ φοινικίσιν, ἔπλει πρὸς τὰς Συρακούσας, καὶ παρὰ τὴν ἀκρόπολιν χρώμενος ῥοθίῳ μετὰ κρότου καὶ γέλωτος, 5 ἐβόα τοὺς Κορινθίους ἥκειν νενικηκὼς καὶ κεχειρωμένος, ἐν τῇ θαλάττῃ
30 λαβὼν διαπλέοντας, ὡς δή τινα δυσθυμίαν τοῖς πολιορκουμένοις παρέξων. ἐκείνου δὲ ταῦτα ληροῦντος καὶ φενακίζοντος, ἐκ τῶν Βρεττίων

[ΛΚPQZ] 1 ἐβουλεύοντο G. Fr. Hartmann cl. c. 2, 1: ἐβούλοντο ‖ 3 λέων Z ‖ 4 καὶ κατιδὼν Z ‖ 7 λεγομένην om. L[1] ‖ 9 ἐκπορήσας Q | καὶ[1] om. K ‖ 12 διεφύλαξε Q ‖ 19 μὲν om. Z ‖ 20 ἄνωνος PQZ μάγωνος A[2] ‖ 24 ad προσεδόκα infin. desiderat Madvig ‖ 25 αὐτὸς] αὐτοὺς PZ | νενοηκέναι: em. Zie. συννενοηκ. vel ἐπινενοηκ. Rei. ‖ 26 στεφανώσας omisso κελεύσας C | ναύτας] νόμους Z ‖ 29 καὶ om. Z ‖ 31 πληροῦντος K

a.345/4 d οἱ Κορίνθιοι καταβεβηκότες εἰς τὸ Ῥήγιον, ὡς οὐδεὶς παρεφύλαττε καὶ τὸ πνεῦμα κατεσβεσμένον παραλόγως ἀκύμονα τὸν πόρον ἰδεῖν καὶ λεῖον παρεῖχε, ταχὺ πληρώσαντες τὰ πορθμεῖα καὶ τὰς ἁλιάδας τὰς παρούσας, ἀνήγοντο καὶ διεκομίζοντο πρὸς τὴν Σικελίαν οὕτως ἀσφαλῶς καὶ διὰ τοσαύτης γαλήνης, ὥστε τοὺς ἵππους παρὰ τὰ πλοῖα παρανηχομένους ἐκ 5 ῥυτήρων ἐφέλκεσθαι.

20. Περαιωθέντων δὲ πάντων, ὁ Τιμολέων δεξάμενος αὐτοὺς τήν τε Μεσσήνην εὐθὺς εἶχε, καὶ συνταξάμενος ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας, οἷς εὐτύχει καὶ κατώρθου μᾶλλον ἢ τῇ δυνάμει πεποιθώς· οὐ γὰρ ἦσαν 346 Z[1] e 2 οἱ σὺν αὐτῷ πλείους τετρακισχιλίων. ἀγγελλομένης δὲ τῆς ἐφόδου τῷ 10 Μάγωνι, θορυβούμενος καὶ δεδοικὼς ἔτι μᾶλλον εἰς ὑποψίαν ἦλθεν ἐκ 3 τοιαύτης προφάσεως. ἐν τοῖς περὶ τὴν πόλιν τενάγεσι, πολὺ μὲν ἐκ κρηνῶν πότιμον ὕδωρ, πολὺ δ' ἐξ ἑλῶν καὶ ποταμῶν καταρρεόντων εἰς τὴν θάλατταν δεχομένοις, πλῆθος ἐγχέλεων νέμεται, καὶ δαψίλεια τῆς ἄγρας 4 τοῖς βουλομένοις ἀεὶ πάρεστι. ταύτας οἱ παρ' ἀμφοτέροις μισθοῦ στρα- 15 5 τευόμενοι σχολῆς οὔσης καὶ ἀνοχῶν συνεθήρευον. οἷα δ' Ἕλληνες ὄντες καὶ πρὸς ἀλλήλους οὐκ ἔχοντες ἰδίων ἀπεχθειῶν πρόφασιν, ἐν μὲν ταῖς μάχαις διεκινδύνευον εὐρώστως, ἐν δὲ ταῖς ἀνοχαῖς προσφοιτῶντες ἀλλή- f 6 λοις διελέγοντο, καὶ τότε κοινὸν περὶ τὴν ἁλιείαν ἔχοντες ἔργον ἐν λόγοις ἦσαν, θαυμάζοντες τῆς θαλάσσης τὴν εὐφυΐαν καὶ τῶν χωρίων 20 7 τὴν κατασκευήν. καί τις εἶπε τῶν παρὰ τοῖς Κορινθίοις στρατευομένων· 21 S „τοσαύτην μέντοι τὴν πόλιν τὸ μέγεθος καὶ τοσούτοις ἐξησκημένην καλοῖς ὑμεῖς Ἕλληνες ὄντες ἐκβαρβαρῶσαι προθυμεῖσθε, τοὺς κακίστους καὶ 246 φονικωτάτους Καρχηδονίους ἐγγυτέρω κατοικίζοντες ἡμῶν, πρὸς οὓς 8 ἔδει πολλὰς εὔχεσθαι Σικελίας προκεῖσθαι τῆς Ἑλλάδος. ἢ δοκεῖτε τού- 25 τους στρατὸν ἀγείραντας ἀπὸ στηλῶν Ἡρακλείων καὶ τῆς Ἀτλαντικῆς 9 ἥκειν θαλάττης δεῦρο κινδυνεύσοντας ὑπὲρ τῆς Ἱκέτου δυναστείας; ὃς εἰ λογισμὸν εἶχεν ἡγεμόνος, οὐκ ἂν ἐξέβαλλε τοὺς πατέρας οὐδ' ἐπῆγε τῇ πατρίδι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ δυνάμεως ἐτύγχανεν ὅσης 347 Z[1]

[ΛKPQZ] **1** οἱ Κορ. κατ. εἰς τὸ Ῥ. Zie.: κατ. ε. τ. Ῥ. οἱ Κ. C κατ. οἱ Κ. ε. τ. Ῥ. cet. || **3** παρέσχε **Z** | πορθμία **L¹PZ** || **5** παρὰ] περὶ **Z** | νηχομένους **K** || **6** ῥυτῆρος **Z** || **8** μεσήνην **KPQZ** μεσίνην **L¹** | εἶχε om. **Z** || **11** μάγνω **Z** || **12** ἐν τούτοις **L¹** | κρημνῶν **Q** || **14** θάλασσαν **KPZ** | ἐγχελύων **PZM** || **15** παρέστη **P¹Z** | οἱ παρ'] ὑπὲρ **PZ** | ἀμφοτέρων: em. Rei. cl. v. 21 || **18** διεκινδύνευον – ἀνοχαῖς om. **P¹Z** || **19** ἁλεῖαν codd. praet. **L**, qui ἁλιεῖαν, et **K**, qui ἁλαλίαν || **22** τὴν del. Cor. || **23** προθυμεῖσθαι **L¹P** || **27** κινδυνεύοντας **PZ** || **28** ἐξέβαλε: em. Sch.

πρέπει, Κορινθίους καὶ Τιμολέοντα πείσας.“ τούτους τοὺς λόγους οἱ a.345/4
μισθοφόροι διεθρόησαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ παρέσχον ὑποψίαν τῷ 10
Μάγωνι προδίδοσθαι, χρῄζοντι πάλαι προφάσεως. διὸ καί⟨περ⟩ δεομένου 11
τοῦ Ἱκέτου παραμένειν, καὶ διδάσκοντος ὅσῳ πλείονές εἰσι τῶν πολεμίων, b
5 *μᾶλλον οἰόμενος ἀρετῇ καὶ τύχῃ λείπεσθαι Τιμολέοντος ἢ πλήθει δυνά-*
μεως ὑπερβάλλειν, ἄρας εὐθὺς ἀπέπλευσεν εἰς Λιβύην, αἰσχρῶς κατ'
οὐδένα λογισμὸν ἀνθρώπινον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφεὶς Σικελίαν.

21. *Τῇ δ' ὑστεραίᾳ παρῆν ὁ Τιμολέων ἐπὶ μάχην συντεταγμένος. ὡς δὲ*
τὴν φυγὴν ἐπυνθάνοντο καὶ τὴν ἐρημίαν ἑώρων τῶν νεωρίων, γελᾶν αὐτοῖς
10 *ἐπῄει τὴν ἀνανδρίαν τοῦ Μάγωνος, καὶ περιιόντες ἐκήρυττον ἐν τῇ πόλει*
μήνυτρα τῷ φράσαντι τὸν Καρχηδονίων στόλον ὅπῃ σφᾶς ἀποδέδρακεν.
οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦ Ἱκέτου φιλομαχοῦντος ἔτι καὶ τὴν λαβὴν οὐ προϊεμένου 2 c
τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐμπεφυκότος οἷς κατεῖχε μέρεσι, καρτεροῖς οὖσι καὶ
δυσπροσμάχοις, διελὼν ὁ Τιμολέων τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν ᾗ βιαιότατον
15 *ἦν παρὰ τὸ ῥεῖθρον τοῦ Ἀνάπου προσέβαλλεν· ἄλλους δ' ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς* 3
22 S *ἐκέλευεν ἐπιχειρεῖν, ὧν Ἰσίας ἡγεῖθ' ὁ Κορίνθιος· τοὺς δὲ τρίτους ἐπῆγον*
ἐπὶ τὰς Ἐπιπολὰς Δείναρχος καὶ Δημάρετος οἱ τὴν ὑστέραν ἀγαγόντες ἐκ
348 Z¹ *Κορίνθου βοήθειαν. ἅμα δὲ καὶ πανταχόθεν τῆς ἐφόδου γενομένης, καὶ* 4
τῶν περὶ τὸν Ἱκέτην ἀνατραπέντων καὶ φυγόντων, τὸ μὲν ἁλῶναι τὴν
20 *πόλιν κατ' ἄκρας καὶ γενέσθαι ταχέως ὑποχείριον ἐκπεσόντων τῶν πολε-*
μίων δίκαιον ἀναθεῖναι τῇ τῶν μαχομένων ἀνδραγαθίᾳ καὶ τῇ δεινότητι d
τοῦ στρατηγοῦ· τὸ δὲ μήτ' ἀποθανεῖν τινα μήτε τρωθῆναι τῶν Κοριν- 5
θίων ἴδιον ἔργον αὐτῆς ἡ Τιμολέοντος ἐπεδείξατο τύχη, καθάπερ διαμιλ-
λωμένη πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, ἵνα τῶν ἐπαινουμένων αὐτοῦ τὰ μακα-
25 *ριζόμενα μᾶλλον οἱ πυνθανόμενοι θαυμάζωσιν. οὐ γὰρ μόνον Σικελίαν* 6
πᾶσαν οὐδ' Ἰταλίαν εὐθὺς ἡ φήμη κατέσχεν, ἀλλ' ἡμερῶν ὀλίγων ἡ Ἑλ-
λὰς διήχει τὸ μέγεθος τοῦ κατορθώματος, ὥστε τὴν τῶν Κορινθίων πόλιν

3 Diod. 16, 69, 4 || **8** c. 21, 1—4 Diod. 16, 69, 6 Nep. Tim. 2, 3

[**ΛKPQZ**] **1** *τούτοις τοῖς λόγοις* **L¹** || **2** *παρέσχεν* **L¹Q** || **3** *μάγνωνι* **Z** | *καὶ⟨περ⟩* Zie. || **4** *τοῦ* om. **Q** | *πλείονες* Zie.: *βελτίονες* || **7** *ἀνθρωπείως* **Z** || **8** *ὡς εἰς μάχην* **C** | *συντεταγμένος ἐπὶ μάχην* **Q** || **10** *ἀνδρίαν* **L¹** || **11** *φράσοντι* **C** *φθάσαντι* **Q** || **14** *δυσπρομάχοις* **PQZ** | *δυσβατώτατον* Herw. || **15** *ἀνάπλου* **Q** | *προσέβαλεν* **Z** et ante corr. **P** || **16** *ἐπῆγον* **Z**: *ὑπῆγον* || **17** *ἐπιστολὰς* **PZ** | *δήμαρχος καὶ δημάρετος* **Q** || **19** *φευγόντων*: corr. Sch. || **20** *κατὰ κράτος* Zie. cl. p. 242, 7 || **22** *μήτ'* Rei.: *μὴ* **KADC** Sint. *μηδὲ* cet. | *μηδὲ* **K** Sint. || **23** *αὐτῆς* om. **Z** *αὐτῆς ἔργον* Zie. || **25** *θαυμάζουσιν* **L¹P** || **25.26** *ἰταλίαν πᾶσαν οὐδὲ σικελίαν* **Z** || **26** *εὐθὺς* om. **Z** || **27** *διηχεῖτο τῷ μεγέθει* aut *τὴν Ἑλλάδα* Rei.

a.345|4 *ἀπιστοῦσαν, εἰ διαπέπλευκεν ὁ στόλος, ὁμοῦ καὶ σεσῳσμένους καὶ νενικη-*
7 *κότας ἀκούειν τοὺς ἄνδρας. οὕτως εὐρόησαν αἱ πράξεις, καὶ τοσοῦ⟨το⟩ τῷ*
κάλλει τῶν ἔργων τὸ τάχος ἡ τύχη προσέθηκεν.

22. *Γενόμενος δὲ τῆς ἄκρας κύριος, οὐκ ἔπαθε Δίωνι ταὐτὸ πάθος, οὐδ'*
ἐφείσατο τοῦ τόπου διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν πολυτέλειαν τῆς κατασκευῆς, 5
ἀλλὰ τὴν ἐκεῖνον διαβαλοῦσαν, εἶτ' ἀπολέσασαν ὑποψίαν φυλαξάμενος,
ἐκήρυξε τῶν Συρακοσίων τὸν βουλόμενον παρεῖναι μετὰ σιδήρου καὶ
2 *συνεφάπτεσθαι κατασκαπτομένων τῶν τυραννικῶν ἐρυμάτων. ὡς δὲ*
πάντες ἀνέβησαν, ἀρχὴν ἐλευθερίας ποιησάμενοι βεβαιοτάτην τὸ κήρυγμα
f *καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οὐ μόνον τὴν ἄκραν, ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ* 10
μνήματα τῶν τυράννων ἀνέτρεψαν καὶ κατέσκαψαν. εὐθὺς δὲ τὸν τόπον 349 Z[1]
3 *συνομαλύνας, ἐνῳκοδόμησε τὰ δικαστήρια, χαριζόμενος τοῖς πολίταις καὶ*
τῆς τυραννίδος ὑπερτέραν ποιῶν τὴν δημοκρατίαν.

4 *Ἐπεὶ δὲ τὴν πόλιν ἑλὼν οὐκ εἶχε πολίτας, ἀλλὰ τῶν μὲν ἐν τοῖς πολέ-* 23 S
μοις καὶ ταῖς στάσεσι διαφθαρέντων, τῶν δὲ τὰς τυραννίδας φυγόντων, ἡ 15
247 *μὲν ἐν Συρακούσαις ἀγορὰ δι' ἐρημίαν οὕτω πολλὴν καὶ βαθεῖαν ἐξέφυσεν*
ὕλην, ὥστε τοὺς ἵππους ἐν αὐτῇ κατανέμεσθαι, τῶν ἱπποκόμων ἐν τῇ
5 *χλόῃ κατακειμένων, αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πλὴν παντελῶς ὀλίγων ἐλάφων*
ἐγένοντο μεσταὶ καὶ συῶν ἀγρίων, ἐν δὲ τοῖς προαστίοις καὶ περὶ τὰ τείχη
6 *πολλάκις οἱ σχολὴν ἄγοντες ἐκυνηγέτουν, ὑπήκουε δ' οὐδεὶς τῶν ἐν τοῖς* 20
ἐρύμασι καὶ φρουρίοις κατοικούντων, οὐδὲ κατέβαινον εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ
φρίκη καὶ μῖσος εἶχε πάντας ἀγορᾶς καὶ πολιτείας καὶ βήματος, ἐξ ὧν
7 *ἀνέφυσαν αὐτοῖς οἱ πλεῖστοι τῶν τυράννων, ἔδοξε τῷ Τιμολέοντι καὶ*
b *τοῖς Συρακοσίοις γράψαι πρὸς τοὺς Κορινθίους, ὅπως πέμψωσιν οἰκήτο-*
8 *ρας εἰς τὰς Συρακούσας ἐκ τῆς Ἑλλάδος. ἥ τε γὰρ χώρα σχολάζειν ἔμελλε,* 25
καὶ πολὺν πόλεμον ἐκ Λιβύης προσεδέχοντο, πυνθανόμενοι τοὺς Καρχη-
δονίους τοῦ μὲν Μάγωνος ἑαυτὸν ἀνελόντος ἀνεσταυρωκέναι τὸ σῶμα,
διὰ τὴν στρατηγίαν ὀργισθέντας, αὐτοὺς δὲ συνάγειν μεγάλην δύναμιν,
ὡς ἔτους ὥρᾳ διαβησομένους εἰς Σικελίαν.

4 c. 22, 1—3 Nep. Tim. 3, 3 || **14** c. 22, 4—23, 7 Nep. Tim. 3, 1. 2 Diod. 16, 83, 1

[**ΛKPQZ**] **2** *τοσοῦτο τῷ* Sch.: *τοσούτω* || **6** *διαβάλλουσαν* **PZ** | *⟨πρῶτον⟩, εἶτ'* Zie. || **8** *συνεφάψασθαι* **Q** || **12** *πολεμίοις* **Q** || **15** *διαστάσεσι* **Q** | *διαφθαρέντων* om. **Z** | *φυγόντων* **ΛKQ**: *φευγόντων* **PC** *διαφευγόντων* **Z** || **17** *ἵππους ἐγκατανέμεσθαι* **Z** || **19** *ἐγίνοντο* codd. praet. **Q** | *προαστείοις*: corr. Zie. || **20** *οἱ*] *εἰς* **Z** *οἱ ἐν σχολῇ* **Q** || **21** *κατέβαινεν* Cor. || **22** *εἶχε*] *εἰς* **PZ** || **29** *διαβησομένη* **Z**

350 Z[1] **23.** *Τῶν δὲ γραμμάτων τούτων παρὰ τοῦ Τιμολέοντος κομισθέντων,* *a. 344 sqq.*
καὶ πρέσβεων ἅμα παρόντων Συρακοσίων καὶ δεομένων ἐπιμεληθῆναι
τῆς πόλεως καὶ γενέσθαι πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς οἰκιστάς, οὐχ ἥρπασαν οἱ Κο-
ρίνθιοι τὴν πλεονεξίαν, οὐδὲ προσεποίησαν ἑαυτοῖς τὴν πόλιν, ἀλλὰ πρῶ- 2 c
5 *τον μὲν ἐπιόντες τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ τὰς μεγίστας τῶν*
πανηγύρεων, ἀνηγόρευον ὑπὸ κηρύκων, ὅτι Κορίνθιοι καταλελυκότες τὴν
ἐν Συρακούσαις τυραννίδα, καὶ τὸν τύραννον ἐξεληλακότες, καλοῦσι Συρα-
κοσίους καὶ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν τὸν βουλόμενον οἰκεῖν τὴν πόλιν ἐλευ-
24 S *θέρους καὶ αὐτονόμους, ἐπ' ἴσοις καὶ δικαίοις τὴν χώραν διαλαχόντας·*
10 *ἔπειτα διαπέμποντες ἀγγέλους εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους, ὅπου πλεί-* 3
στους ἐπυνθάνοντο τῶν φυγάδων διεσπαρμένους κατοικεῖν, παρεκά-
λουν ἰέναι πάντας εἰς Κόρινθον, ὡς Κορινθίων ἀσφαλῆ πομπὴν καὶ πλοῖα d
καὶ στρατηγοὺς παρεξόντων ἰδίοις τέλεσιν εἰς Συρακούσας. κηρυσσο- 4
μένων δὲ τούτων, ἡ μὲν πόλις τὸν δικαιότατον καὶ κάλλιστον ἀπελάμβα-
15 *νεν ἔπαινον καὶ ζῆλον, ἐλευθεροῦσα μὲν ἀπὸ τῶν τυράννων, σῴζουσα δ'*
ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἀποδιδοῦσα δὲ τοῖς πολίταις τὴν χώραν. οἱ δὲ συνελ- 5
θόντες εἰς Κόρινθον οὐκ ὄντες ἱκανοὶ τὸ πλῆθος, ἐδεήθησαν ἐκ Κορίνθου
καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος παραλαβεῖν συνοίκους· καὶ γενόμενοι μυρίων οὐκ
ἐλάττους, κατέπλευσαν εἰς Συρακούσας. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἐξ Ἰταλίας καὶ 6
20 *Σικελίας πολλοὶ τῷ Τιμολέοντι συνεληλύθεισαν, καὶ γενομένοις αὐτοῖς*
351 Z[1] *ἑξακισμυρίοις τὸ πλῆθος, ὡς Ἄθανις εἴρηκε* (FGrH 562 F 2), *τὴν μὲν*
χώραν διένειμε, τὰς δ' οἰκίας ἀπέδοτο χιλίων ταλάντων, ἅμα μὲν ὑπολει- 7
πόμενος τοῖς ἀρχαίοις Συρακοσίοις ἐξωνεῖσθαι τὰς αὐτῶν, ἅμα δὲ χρημά-
των εὐπορίαν τῷ δήμῳ μηχανώμενος, οὕτως πενομένῳ καὶ πρὸς τἆλλα
25 *καὶ πρὸς τὸν πόλεμον, ὥστε καὶ τοὺς ⟨τῶν τυράννων⟩ ἀνδριάντας ἀπο-*
δόσθαι, ψήφου διαφερομένης ὑπὲρ ἑκάστου καὶ γινομένης κατηγορίας,
ὥσπερ ἀνθρώπων εὐθύνας διδόντων· ὅτε δή φασι τὸν Γέλωνος ἀνδριάντα 8
τοῦ παλαιοῦ τυράννου διατηρῆσαι τοὺς Συρακοσίους, καταχειροτονου-
μένων τῶν ἄλλων, ἀγαμένους καὶ τιμῶντας τὸν ἄνδρα τῆς νίκης ἣν πρὸς *a. 480*
30 *Ἱμέρᾳ Καρχηδονίους ἐνίκησεν.*

1 c. 23 Diod. 16, 82, 3. 5 || **25** Dio Chrys. 37, 20. 21

[**ΛKPQZ**] **3** *ὑποχῆς* **Z** et fort. **P** || **4** *αὐτοῖς* **ΛPZ** || **5** *ἐν τῆι* **K**: om. cet. || **9** *ἐπὶ ἴσους καὶ δικαίους* **Q** || **9.10** *τὴν χώραν διαγαγόντες ἔπειτα διαλαχόντες* **Q** || **10** *διαπέμποντες*] *διαγάγοντες* **CL**[2] **AD** *διαγγέλλοντες* **L**[1] (*διαπέμποντες* **L**[3] mg.) || **21** *ἄθωνις* **Z** || **23** *ἅμα δὲ καὶ* **PZ** || **25** *τοὺς* om. **Z** | *τῶν τυράννων* add. Zie. cl. Dione Chr. || **26** *γενομένης* **ΛQ** || **27** *δὴ*] *δὲ* **PZ** || **30** *ἱμέρα* **KQL**[2]: *ἡμέρα* **L**[1]**P** *ἡμέραν* **Z**

f **24.** Οὕτω δὲ τῆς πόλεως ἀναζωπυρούσης καὶ πληρουμένης, ἐπιρρεόντων πανταχόθεν εἰς αὐτὴν τῶν πολιτῶν, βουλόμενος ὁ Τιμολέων καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἐλευθερῶσαι καὶ παντάπασιν ἐκκόψαι τῆς Σικελίας τὰς τυραννίδας, ἐπὶ τὰς χώρας αὐτῶν στρατεύων, Ἱκέτην μὲν ἠνάγκασεν
a. 343 ἀποστάντα Καρχηδονίων ὁμολογῆσαι τὰς ἀκροπόλεις κατασκάψειν καὶ 26 S
2 βιοτεύσειν ἰδιώτην ἐν Λεοντίνοις· Λεπτίνου δὲ τοῦ τυραννοῦντος Ἀπολ- 6
248 λωνίας καὶ συχνῶν ἄλλων πολιχνίων, ὡς ἐκινδύνευε κατὰ κράτος ἁλῶναι, παραδόντος αὐτόν, φεισάμενος εἰς Κόρινθον ἀπέστειλε, καλὸν ἡγούμενος ἐν τῇ μητροπόλει τοὺς τῆς Σικελίας τυράννους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀποθεω-
3 ρεῖσθαι φυγαδικῶς καὶ ταπεινῶς ζῶντας. τοὺς δὲ μισθοφόρους βουλό- 10
μενος ἐκ τῆς πολεμίας ὠφελεῖσθαι καὶ μὴ σχολάζειν, αὐτὸς μὲν εἰς τὰς 352 Z[1]
Συρακούσας ἐπανῆλθε, τῇ καταστάσει τῆς πολιτείας προσέξων, καὶ τοῖς ἥκουσιν ἐκ Κορίνθου νομοθέταις Κεφάλῳ καὶ Διονυσίῳ τὰ κυριώτατα
4 καὶ κάλλιστα συνδιαθήσων, τοὺς δὲ περὶ Δείναρχον καὶ Δημάρετον εἰς
b τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐξέπεμψεν ἐπικράτειαν, οἳ πόλεις πολλὰς ἀφιστάν- 15
τες τῶν βαρβάρων οὐ μόνον αὐτοὶ διῆγον ἐν ἀφθόνοις, ἀλλὰ καὶ χρήματα παρεσκεύαζον εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ τῶν ἁλισκομένων.

a. 340 **25.** Ἐν τούτῳ δὲ Καρχηδόνιοι καταπλέουσιν εἰς τὸ Λιλύβαιον, ἄγοντες ἑπτὰ μυριάδας στρατοῦ καὶ τριήρεις διακοσίας καὶ πλοῖα χίλια, κομίζοντα μηχανὰς καὶ τέθριππα καὶ σῖτον ἄφθονον καὶ τὴν ἄλλην παρασκευήν, ὡς 20
οὐκέτι ποιησόμενοι κατὰ μέρος τὸν πόλεμον, ἀλλ' ὁμοῦ πάσης Σικελίας
2 ἐξελάσοντες τοὺς Ἕλληνας· ἦν γὰρ ἡ δύναμις ἐξαρκοῦσα καὶ μὴ νοσοῦντας
3 μηδὲ διεφθαρμένους ὑπ' ἀλλήλων συλλαβέσθαι Σικελιώτας. πυθόμενοι
c δὲ πορθεῖσθαι τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν, εὐθὺς ὀργῇ πρὸς τοὺς Κορινθίους
4 ἐχώρουν, Ἀσδρούβα καὶ Ἀμίλκα στρατηγούντων. τῆς δ' ἀγγελίας ὀξέως 25
εἰς Συρακούσας ἀφικομένης, οὕτω κατεπλάγησαν οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως, ὥστε μόλις τῷ Τιμολέοντι τρισχιλίους ἀπὸ τοσού-
5 των μυριάδων ὅπλα λαβόντας τολμῆσαι συν⟨εξ⟩ελθεῖν. οἱ δὲ μισθοφόροι τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἦσαν· καὶ τούτων αὖθις ὅσον χίλιοι καθ' ὁδὸν 26 S

1 c. 24, 1. 2 Diod. 16, 72, 2—6 (77, 5) Nep. Tim. 2, 3 || **10** c. 24, 3. 4 Diod. 16, 73, 1. 2 || **11** Diod. 16, 82, 6. 7 || **18** c. 25—29 Diod. 16, 77, 4—81, 2 Nep. Tim. 2, 4 || **29** — p. 243, 8 Diod. 16, 78, 3—79, 2 Polyb. 12, 26a

[ΛKPQZ] **4** *ἱκέτης* **Z** || **8** *ἀπέστελλεν καὶ ἡγούμ.* **K** || **9** *θεωρεῖσθαι* **Z** || **10** *βουλομένους* **LPK** || **12** *συρακουσίων* **Z** || **12.13** *τοῖς οἰκοῦσιν* **L**[1]**Q** || **13** *διονύσω* **Q** || **14** *δήμαρχον* **Q** || **18** *λιλύβιον* **LP** *λίβυον* **Z** || **21** *ποιησάμενοι* **Z** || **22** *ἐξελάσαντες* **L**[1]**PZM** | *καὶ ⟨πρὸς⟩ μὴ . . .* **23** *συμβάλλεσθαι* Madvig || **25** *καὶ* **KL**[2]: *δὲ καὶ* **L**[1]**PQZ** *τε καὶ* Sint. (cum **D**) | *ἀμίλικτα* **P** *ἀμείλικτα* **Z** || **28** *λαβόντες* **Z** | *συνελθεῖν*: em. Rei.

353 Z¹ ἀποδειλιάσαντες ἀνεχώρησαν, ὡς οὐχ ὑγιαίνοντος τοῦ Τιμολέοντος, ἀλλὰ
μαινομένου παρ' ἡλικίαν, [καὶ] πρὸς ἑπτὰ μυριάδας πολεμίων μετὰ πεντα-
κισχιλίων πεζῶν καὶ χιλίων ἱππέων βαδίζοντος, καὶ διαρτῶντος ὁδὸν d
ἡμερῶν ὀκτὼ τὴν δύναμιν ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν, ὅθεν οὔτε σωθῆναι τοῖς
5 φεύγουσιν οὔτε ταφῆναι τοῖς πεσοῦσιν αὐτῶν ὑπάρξειν. τούτους μὲν οὖν 6
Τιμολέων κέρδος ἡγεῖτο πρὸ τῆς μάχης φανεροὺς γεγονότας, τοὺς δ' ἄλ-
λους ἐπιρρώσας κατὰ τάχος ἦγε πρὸς τὸν Κριμισὸν ποταμόν, ὅπου καὶ a. 339
τοὺς Καρχηδονίους ἤκουσε συνάπτειν.

26. Ἀναβαίνοντι δ' αὐτῷ πρὸς λόφον, ὃν ὑπερβαλόντες ἔμελλον κατ-
10 όψεσθαι τὸ στράτευμα καὶ τὴν δύναμιν τῶν πολεμίων, ἐμβάλλουσιν ἡμίονοι
σέλινα κομίζοντες, καὶ τοῖς στρατιώταις εἰσῆλθε πονηρὸν εἶναι τὸ ση- 2
μεῖον, ὅτι τὰ μνήματα τῶν νεκρῶν εἰώθαμεν ἐπιεικῶς στεφανοῦν σελί- e
νοις· καὶ παροιμία τις ἐκ τούτου γέγονε, τὸν ἐπισφαλῶς νοσοῦντα δεῖσθαι
[τοῦτον] τοῦ σελίνου. βουλόμενος οὖν αὐτοὺς ἀπαλλάξαι τῆς δεισιδαιμο- 3
15 νίας καὶ τὴν δυσελπιστίαν ἀφελεῖν, ὁ Τιμολέων ἐπιστήσας τὴν πορείαν
ἄλλα τε ⟨πολλὰ⟩ πρέποντα τῷ καιρῷ διελέχθη, καὶ τὸν στέφανον αὐτοῖς
354 Z¹ ἔφη πρὸ τῆς νίκης κομιζόμενον αὐτομάτως εἰς τὰς χεῖρας ἥκειν, ᾧπερ
Κορίνθιοι στεφανοῦσι τοὺς Ἴσθμια νικῶντας, ἱερὸν καὶ πάτριον στέμμα
⟨τὸ⟩ τοῦ σελίνου νομίζοντες. ἔτι γὰρ τότε τῶν Ἰσθμίων, ὥσπερ νῦν τῶν 4
20 Νεμείων, τὸ σέλινον ἦν στέφανος, οὐ πάλαι δ' ἡ πίτυς γέγονεν. ἐντυχὼν 5 f
οὖν ὁ Τιμολέων ὥσπερ εἴρηται τοῖς στρατιώταις, καὶ λαβὼν τῶν σελίνων,
κατεστέψατο πρῶτος αὐτός, εἶθ' οἱ περὶ αὐτὸν ἡγεμόνες καὶ τὸ πλῆθος.
οἱ δὲ μάντεις κατιδόντες ἀετοὺς δύο προσφερομένους, ὧν ὁ μὲν δράκοντα 6
τοῖς ὄνυξιν ἔφερε διαπεπαρμένον, ὁ δ' ἵπτατο κεκλαγὼς μέγα καὶ θαρρα-
27 S λέον, ἐπεδείκνυον τοῖς στρατιώταις, καὶ πρὸς εὐχὰς θεῶν καὶ ἀνακλήσεις 249
26 ἐτράποντο πάντες.

9 c. 26 mor. 676c. d Diod. 16, 79, 3. 4 Polyaen. 5, 12, 1 || **14** Suda s. *σελίνου δεῖται* et *τοῦ σελίνου δεῖται*. Paroem. Gr. I 316. 375. II 689

[ΛKPQZ] **2** *καὶ* del. (Sint.) Zie. || **5** *ὑπάρξει*: em. Zie. *αὐτῶ παρέξειν* **Z** || **6** *γεγονότας* ⟨*ἀπελθεῖν*⟩ vel sim. Rei. || **7** *κρίμισον* L² *κρίνισον* mg. L³ *κρίμησον* cet.; cf. p. 244, 10. 245, 25 RE XI 1859; acc. corr. Latte cl. Arcad. p. 77, 14 B. || **8** *τοὺς* om. **Z** || **9** *ὑπερβαλόντες* **KCAD**: *ὑπερβάλλοντες* **LPQZ** | *ἔμελλε* **Z** || **12** *εἴωθεν* **Q** || **13** ⟨*πρὸς*⟩ *τὸν* Madvig || **14** *τοῦτον* del. Sch. *τοῦτον τοῦ* om. **C** Sint. *τούτων* [*τοῦ σελίνου*] Rei. *δεῖσθαι τοῦ σελ.* et mor. || **15** *πορείαν*] *τιμωρίαν* P¹**Z** || **16** *πολλὰ* add. **C**, cf. Cat. min. 22, 5. 26, 4. 29, 1 | *διειλέχθη* codd. praet. **L**, in quo *διηλέχθη* in *διελέχθη* corr. m. 2 || **17** *τὰς* om. **Z** | *ᾧπερ* Zie.: *οἱ γὰρ* **ΛK** *οἱ* **PQZ** *ᾧ* **C** Sint. || **18** *τοὺς* om. **Z** || **19** *τὸ* add. Cor. *τὸ σέλινον* **C** | *κομίζοντες* **Z** || **20** *νεμίων* **PZ** *νεμαίων* **K** *νεμέων* **B** || **24** *εἵπετο κεκραγὼς* **PZ** et v. l. **K** || **25** *πρὸς εὐχάς* **P**: *προσευχὰς* **Z** *εἰς προσευχὰς* **ΛKQ** || **26** *ἐτράποντο* **KPZ**: *ἐστρέφοντο* **ΛQ** *ἐτρέποντο* Sch.

a. 339 **27.** Τὸ μὲν οὖν ἔτος ἱσταμένου θέρους εἶχεν ὥραν καὶ λήγοντι μηνὶ
2 Θαργηλιῶνι πρὸς τὰς τροπὰς ἤδη συνῆπτε τὸν καιρόν· ὁμίχλην δὲ τοῦ
ποταμοῦ πολλὴν ἀναδιδόντος, πρῶτον μὲν ἀπεκρύπτετο ζόφῳ τὸ πεδίον,
καὶ σύνοπτον οὐδὲν ἦν ἀπὸ τῶν πολεμίων, πλὴν ἠχή τις ἄκριτος καὶ συμ-
μιγὴς ἄνω πρὸς τὸν λόφον ἐχώρει πρόσωθεν, ἀνισταμένης στρατιᾶς το- 5
3 σαύτης. ὡς δ' ἀναβάντες ἐπὶ τὸν λόφον ἔστησαν οἱ Κορίνθιοι καὶ θέμενοι
τὰς ἀσπίδας διανεπαύοντο, τοῦ ἡλίου παραφαινομένου καὶ μετεωρίζοντος
b τὴν ἀναθυμίασιν, ὁ μὲν θολερὸς ἀὴρ ἀθροιζόμενος πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ
4 συνιστάμενος κατενέφωσε τὰς ἀκρωρείας, τῶν δ' ὑπὸ πόδας τόπων ἀνα-
καθαιρομένων ὅ τε Κριμισὸς ἐξεφάνη καὶ διαβαίνοντες αὐτὸν ὤφθησαν 10
οἱ πολέμιοι, πρώτοις μὲν τοῖς τεθρίπποις ἐκπληκτικῶς πρὸς ἀγῶνα κατ- 355 Z[1]
5 εσκευασμένοις, κατόπιν δὲ τούτων μυρίοις ὁπλίταις λευκάσπισι. τούτους
ἐτεκμαίροντο Καρχηδονίους εἶναι τῇ λαμπρότητι τῆς σκευῆς καὶ τῇ βρα-
6 δυτῆτι καὶ τάξει τῆς πορείας. μετὰ δὲ τούτους τῶν λοιπῶν ἐθνῶν ἐπιρ-
ρεόντων καὶ τὴν διάβασιν μετ' ὠθισμοῦ καὶ ταραχῆς ποιουμένων, συν- 15
ιδὼν ὁ Τιμολέων τὸν ποταμὸν αὐτοῖς ταμιεύοντα τοῦ πλήθους τῶν πολε-
c μίων ἀπολαβεῖν ὅσοις ἐθέλοιεν αὐτοὶ μάχεσθαι, καὶ τοὺς στρατιώτας
καθορᾶν κελεύσας τὴν φάλαγγα τῷ ῥείθρῳ διαλελυμένην καὶ τοὺς μὲν
ἤδη διαβεβηκότας, τοὺς δὲ μέλλοντας, προσέταξε Δημαρέτῳ λαβόντι τοὺς
ἱππεῖς ἐμβαλεῖν εἰς τοὺς Καρχηδονίους καὶ συνταράξαι τὸν διάκοσμον 20
7 αὐτῶν τῆς παρατάξεως οὔπω καθεστώσης. αὐτὸς δὲ καταβὰς εἰς τὸ πε-
δίον, τὰ μὲν κέρατα τοῖς ἄλλοις Σικελιώταις ἀπέδωκεν, ἀναμείξας ἑκα-
τέρῳ τῶν ξένων οὐ πολλούς, ἐν μέσῳ δὲ περὶ αὐτὸν λαβὼν τοὺς Συρακο-
σίους καὶ τοὺς μαχιμωτάτους τῶν μισθοφόρων, βραχὺν μὲν χρόνον ἐπέσχε, 28 S
8 τὸ τῶν ἱππέων ἀποθεωρῶν ἔργον· ὡς δ' ἐκείνους εἶδεν ὑπὸ τῶν ἁρμάτων 25
d πρὸ τῆς τάξεως διαθεόντων εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τοῖς Καρχηδονίοις οὐ
δυναμένους, ἀλλ' ὅπως μὴ συνταραχθεῖεν ἀναγκαζομένους ἐξελίττειν
9 συνεχῶς καὶ πυκνὰς ἐξ ἐπιστροφῆς ποιεῖσθαι τὰς ἐπελάσεις, ἀναλαβὼν
τὴν ἀσπίδα καὶ βοήσας ἕπεσθαι καὶ θαρρεῖν τοῖς πεζοῖς, ἔδοξεν ὑπερφυεῖ 29
φωνῇ καὶ μείζονι κεχρῆσθαι τῆς συνήθους, εἴτε τῷ πάθει παρὰ τὸν ἀγῶνα 356 Z[1]

1 Plut. Cam. 19, 7 || **15** cf. Polyaen. 5, 12, 3

[**ΛKPQZ**] **1** τοῦ μὲν οὖν ἔτους **PZ** || **7** παραφαινομένου Cob.: περιφερομένου || **10** κρίμισος **ΛKQ** κρίμησος **PZ** cf. ad p. 243, 7 || **11** ⟨ὡς⟩ πρὸς Rei. | πρὸς ἀγῶνα om. **Z** | κατασκευασμένοις **PB** || **14** καὶ om. **PZ** | μεταρρεόντων **Q** || **17** ἀπολαβεῖν del. Li. || **19** προσλαβόντι **Q** || **20** προσβαλεῖν **Q** || **22** σικελιωτῶν **K** || **23** τῶν **Q**: ἐκ τῶν **ΛKPZ** || **24** τὸ μαχιμώτατον **Λ** || **25** τῶν[2] om. **PZ** || **26** πρὸ] παρὰ **Q** | διαθέοντας καὶ εἰς χ. ἐ. τῶν καρχηδονίων **Q** | οὐ] μὴ **K** || **27** ταραχθεῖεν **Z**

καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν οὕτω διατεινάμενος, εἴτε δαιμονίου τινός, ὡς τοῖς a.339
πολλοῖς τότε παρέστη, συνεπιφθεγξαμένου. ταχὺ δὲ τὴν κραυγὴν ἀντα- 10
ποδόντων καὶ παρεγγυώντων ἄγειν καὶ μὴ μέλλειν, τοῖς μὲν ἱππόταις
ἐσήμανεν ἔξω παρὰ τὴν τάξιν τῶν ἁρμάτων παρελάσαι, καὶ κατὰ κέρας e
5 προσφέρεσθαι τοῖς πολεμίοις, αὐτὸς δὲ τοὺς προμάχους πυκνώσας τῷ
συνασπισμῷ, καὶ τὴν σάλπιγγα κελεύσας ἐπιφθέγξασθαι, προσέβαλε
τοῖς Καρχηδονίοις.

28. Οἱ δὲ τὴν μὲν πρώτην ἐπιδρομὴν ὑπέστησαν ἐρρωμένως, καὶ τῷ
καταπεφράχθαι τὰ σώματα σιδηροῖς θώραξι καὶ χαλκοῖς κράνεσιν ἀσπί-
10 δας τε μεγάλας προβεβλῆσθαι διεκρούοντο τὸν δορατισμόν. ἐπεὶ δ' εἰς 2
ξίφη συνῆλθεν ὁ ἀγών, καὶ τέχνης οὐχ ἧττον ἢ ῥώμης ἐγεγόνει τὸ ἔργον,
ἐξαίφνης ἀπὸ τῶν ὀρῶν βρονταί τε φοβεραὶ κατερρήγνυντο καὶ πυρώδεις f
ἀστραπαὶ συνεξέπιπτον. εἶθ' ὁ περὶ τοὺς λόφους καὶ τὰς ἀκρωρείας ζόφος 3
ἐπὶ τὴν μάχην κατιών, ὄμβρῳ καὶ πνεύματι καὶ χαλάζῃ συμμεμειγμένος,
15 τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἐξόπισθεν καὶ κατὰ νώτου περιεχεῖτο, τῶν δὲ βαρβάρων
ἔτυπτε τὰ πρόσωπα καὶ κατήστραπτε τὰς ὄψεις, ἅμα λαίλαπος ὑγρᾶς καὶ
φλογὸς συνεχοῦς ἐκ τῶν νεφῶν φερομένης. ἐν οἷς πολλὰ μὲν ἦν τὰ λυποῦντα 4
29S καὶ μάλιστα τοὺς ἀπείρους, οὐχ ἥκιστα δὲ βλάψαι δοκοῦσιν αἱ βρονταὶ καὶ
τῶν ὅπλων ὁ πάταγος, κοπτομένων ὕδατι ῥαγδαίῳ καὶ χαλάζῃ, κωλύων 250
20 ἀκούεσθαι τὰ προστάγματα τῶν ἡγεμόνων. τοῖς δὲ Καρχηδονίοις, οὐκ 5
357Z¹ οὖσιν εὐζώνοις τὸν ὁπλισμόν, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται καταπεφραγμένοις, ὅ
τε πηλὸς ἐμπόδιος ἦν, οἵ τε κόλποι πληρούμενοι τῶν χιτώνων ὕδατος
*** αὐτοῖς μὲν εἰς τὸν ἀγῶνα χρῆσθαι βαρεῖς ἦσαν καὶ δύσεργοι, ῥᾴδιοι 6
δὲ τοῖς Ἕλλησι περιτρέπεσθαι, καὶ πεσόντες ἀμήχανοι πάλιν ἐκ πηλοῦ
25 μετὰ τῶν ὅπλων ἀναστῆναι. καὶ γὰρ ὁ Κριμισὸς ὑπὸ τῶν διαβαινόντων 7
ἐκλύσθη, μέγας ἤδη τοῖς ὄμβροις ηὐξημένος, καὶ τὸ πεδίον τὸ περὶ αὐτόν,
ὑπὸ πολλὰς συναγκείας καὶ φάραγγας ὑποκείμενον, ἐπίμπλατο ῥευμάτων b
οὐ κατὰ πόρον φερομένων, οἷς οἱ Καρχηδόνιοι καλινδούμενοι χαλεπῶς
ἀπήλλαττον. τέλος δὲ τοῦ ⟨τε⟩ χειμῶνος ἐπικειμένου, καὶ τῶν Ἑλλήνων 8
30 τὴν πρώτην τάξιν αὐτῶν ἄνδρας τετρακοσίους καταβαλόντων, ἐτράπη

[ΛKPQZ] **3** παρεγγυόντων **Z** ‖ **4** ἐσήμαινεν: em. Cor. ‖ **6** προσέβαλλε **ΛKC** ‖ **8** ἐπέστησαν **Z** ‖ **10** τε **KPZC**: δὲ **ΛQ** | καὶ διεκρούοντο **Z** ‖ **12** βρονταῖς τε φοραὶ **PZ** τε om. **Q** ‖ **16** κατήστραψε **Z** ‖ **17** οἷς] οἵων **Z** ‖ **23** lac. stat. Zie. verbum velut παρηνώχλουν atque etiam plura excidisse ratus; ὥστε add. Rei. | μὲν ⟨οὖν⟩ Sch. ‖ **25** κρίμισος **ΛKQ** κρίμησος **PZC** ‖ **27** εἰς πολλὰς σ. κ. φ. ὑποτεμνόμενον Rei. | ἐμπιπλᾶτο **PZ** ‖ **29** τε add. Zie. ‖ **30** καταλαβόντων **L**¹

a. 339 9 τὸ πλῆθος εἰς φυγήν, καὶ πολλοὶ μὲν ἐν τῷ πεδίῳ καταλαμβανόμενοι διεφθείροντο, πολλοὺς δ' ὁ ποταμὸς τοῖς ἔτι περαιουμένοις συμπίπτοντας ἐμβάλλων καὶ παραφέρων ἀπώλλυε, πλείστους δὲ τῶν λόφων ἐφιεμένους 10 ἐπιθέοντες οἱ ψιλοὶ κατειργάσαντο. λέγονται γοῦν ἐν μυρίοις νεκροῖς τρισ- c 11 χίλιοι Καρχηδονίων γενέσθαι, μέγα τῇ πόλει πένθος. οὔτε γὰρ γένεσιν 5 οὔτε πλούτοις οὔτε δόξαις ἕτεροι βελτίονες ἦσαν ἐκείνων, οὔτ' ἀποθανόντας ποτὲ μιᾷ μάχῃ πρότερον ἐξ αὐτῶν Καρχηδονίων τοσούτους μνημονεύουσιν, ἀλλὰ Λίβυσι τὰ πολλὰ καὶ Ἴβηρσι καὶ Νομάσι χρώμενοι πρὸς τὰς μάχας, ἀλλοτρίαις βλάβαις ἀνεδέχοντο τὰς ἥττας.

29. Ἐγνώσθη δὲ τοῖς Ἕλλησιν ἡ δόξα τῶν πεσόντων ἀπὸ τῶν λαφύρων. 358 Z[1] ἐλάχιστος γὰρ ἦν χαλκῶν καὶ σιδηρῶν τοῖς σκυλεύουσι λόγος· οὕτως 11 ἄφθονος μὲν παρῆν ἄργυρος, ἄφθονος δὲ χρυσός. καὶ γὰρ τὸ στρατόπεδον d 2 μετὰ τῶν ὑποζυγίων διαβάντες ἔλαβον. τῶν δ' αἰχμαλώτων οἱ μὲν πολλοὶ 30 S διεκλάπησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, εἰς δὲ κοινὸν ἀπεδείχθησαν πεντακισ- 3 χίλιοι τὸ πλῆθος· ἥλω δὲ καὶ διακόσια τῶν τεθρίππων. καλλίστην δὲ 15 καὶ μεγαλοπρεπεστάτην ὄψιν ἡ Τιμολέοντος ἐπεδείκνυτο σκηνή, περισωρευθεῖσα παντοδαποῖς λαφύροις, ἐν οἷς χίλιοι μὲν θώρακες ἐργασίᾳ καὶ 4 κάλλει διαφέροντες, μύριαι δ' ἀσπίδες προετέθησαν. ὀλίγοι δὲ πολλοὺς σκυλεύοντες καὶ μεγάλαις ἐντυγχάνοντες ὠφελείαις, τρίτῃ μόλις ἡμέρᾳ 5 μετὰ τὴν μάχην ἔστησαν τρόπαιον. ἅμα δὲ τῇ φήμῃ τῆς νίκης ὁ Τιμολέων 20 e εἰς Κόρινθον ἔπεμψε τὰ κάλλιστα τῶν αἰχμαλώτων ὅπλων, βουλόμενος 6 αὐτοῦ τὴν πατρίδα πᾶσιν ἀνθρώποις ζηλωτὴν εἶναι, θεωμένοις ἐν ἐκείνῃ μόνῃ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τοὺς ἐπιφανεστάτους ναοὺς οὐχ Ἑλληνικοῖς κεκοσμημένους λαφύροις, οὐδ' ἀπὸ συγγενῶν φόνου καὶ ὁμοφύλων [ἀναθημάτων] μνήμας ἀτερπεῖς ἔχοντας. ἀλλὰ βαρβαρικὰ σκῦλα, καλλίσταις 25 ἐπιγραφαῖς δηλοῦντα μετὰ τῆς ἀνδρείας τῶν νενικηκότων τὴν δικαιοσύνην, ὅτι 'Κορίνθιοι καὶ Τιμολέων ὁ στρατηγός, ἐλευθερώσαντες τοὺς Σικελίαν οἰκοῦντας Ἕλληνας ἀπὸ Καρχηδονίων, χαριστήρια θεοῖς ἀνέθηκαν.'

[ΛKPQZ] **1** μὲν om. Q || **2** τοῖς ἔτι περαιουμένοις ΛKC: τοὺς ἔτι περαιουμένους PQZ | ἐμπίπτοντας Q || **3** ἐμβαλὼν L[1] || **6** πλούτῳ Q | οὔτ'] οὐδ' Sch. || **7** μάχῃ] τύχῃ K | καρχηδόνιοι KPQZ | τοσούτοις PZ || **9** ἐδέχοντο Z || **11** τοῖς σκυλ. χ. καὶ σιδ. Q || **12** παρῆν KPQZ: ἦν Λ editt. || **13** μετὰ] διὰ Z || **14** τὸ κοινὸν C || **16** τὴν ὄψιν Q || **17** παντοδαποῖς] λαμπροῖς Z || **18** μυρίαι PZ | προσετέθησαν PZ || **19** καὶ μεγ. ἐντυγχ. om. Q || **20** τῇ φήμῃ τῆς νίκης] τῆι νίκῃ τῆς φήμης P τῇ νίκῃ Z || **24** φόνου PQZ φόνων K φίλων Λ | καὶ ἀπὸ Z | ἀναθημάτων del. Zie. || **26** ἀνδρίας Q || **27** τοὺς] τὴν M, unde τοὺς τὴν Thiersch || **28** ante ἀπὸ Καρχ. dist. Sch., sed obstat χαριστήρια

359 Z¹ **30.** Ἐκ τούτου καταλιπὼν ἐν τῇ πολεμίᾳ τοὺς μισθοφόρους, ἄγοντας f a. 339
καὶ φέροντας τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν, αὐτὸς ἧκεν εἰς Συρακού-
σας, καὶ τοὺς χιλίους μισθοφόρους ἐκείνους, ὑφ' ὧν ἐγκατελείφθη πρὸ 2
τῆς μάχης, ἐξεκήρυξε τῆς Σικελίας καὶ πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον ἠνάγκασεν
5 ἐκ Συρακουσῶν ἀπελθεῖν. οὗτοι μὲν οὖν διαπλεύσαντες εἰς Ἰταλίαν ἀπώ- 3
λοντο παρασπονδηθέντες ὑπὸ Βρεττίων, καὶ δίκην ταύτην τὸ δαιμόνιον
αὐτοῖς τῆς προδοσίας ἐπέθηκε.
Τῶν δὲ περὶ [τὸν] Μάμερκον τὸν Κατάνης τύραννον καὶ Ἱκέτην, εἴτε 4
φθόνῳ τῶν κατορθουμένων ὑπὸ Τιμολέοντος, εἴτε φοβουμένων αὐτὸν ὡς **251**
318 ἄπιστον καὶ ἄσπονδον πρὸς τοὺς τυράννους, συμμαχίαν ποιησαμένων a. 338?
11 πρὸς τοὺς Καρχηδονίους καὶ κελευσάντων πέμπειν δύναμιν καὶ στρατηγόν,
εἰ μὴ παντάπασι βούλονται Σικελίας ἐκπεσεῖν, ⟨ἐπ⟩έπλευσε Γέσκων, ναῦς 5
μὲν ἔχων ἑβδομήκοντα, μισθοφόρους δὲ προσλαβὼν Ἕλληνας, οὔπω πρότε-
ρον Ἕλλησι χρησαμένων Καρχηδονίων, ἀλλὰ τότε θαυμασάντων ὡς ἀνυπο-
15 στάτους καὶ μαχιμωτάτους ἀνθρώπων ἁπάντων. συστάντες δὲ κοινῇ μετ' 6
ἀλλήλων ἅπαντες, ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τετρακοσίους τῶν παρὰ Τιμολέοντος
ξένων ἐπικούρους πεμφθέντας ἀπέκτειναν, ἐν δὲ τῇ Καρχηδονίων ἐπι- b
κρατείᾳ περὶ τὰς καλουμένας Ἱερὰς ἐνεδρεύσαντες τοὺς μετ' Εὐθύμου
τοῦ Λευκαδίου μισθοφόρους διέφθειραν. ἐξ ὧν καὶ μάλιστα τὴν Τιμολέον- 7
20 τος εὐτυχίαν συνέβη γενέσθαι διώνυμον· ἦσαν μὲν γὰρ οὗτοι τῶν μετὰ
360 Z¹ Φιλομήλου τοῦ Φωκέως καὶ Ὀνομάρχου Δελφοὺς καταλαβόντων καὶ
μετασχόντων ἐκείνοις τῆς ἱεροσυλίας. μισούντων δὲ πάντων αὐτοὺς καὶ 8
φυλαττομένων ἐπαράτους γεγονότας, πλανώμενοι περὶ τὴν Πελοπόννησον
ὑπὸ Τιμολέοντος ἐλήφθησαν, ἑτέρων στρατιωτῶν οὐκ εὐποροῦντος. ἀφ- 9 c
25 ικόμενοι δ' εἰς Σικελίαν, ὅσας μὲν ἐκείνῳ συνηγωνίσαντο μάχας, πάσας
ἐνίκων, τῶν δὲ πλείστων καὶ μεγίστων ἀγώνων τέλος ἐχόντων, ἐκπεμπό-
μενοι πρὸς ἑτέρας ὑπ' αὐτοῦ βοηθείας ἀπώλοντο καὶ καταναλώθησαν,
οὐχ ὁμοῦ πάντες, ἀλλὰ κατὰ μέρος τῆς δίκης αὐτοῖς †ἀπολογουμένης τῇ

3 Diod. 16, 82, 1. 2 || **8** Diod. 16, 81, 3. 4 || **17** mor. 552f

[**ΛKPQZ**] **2** τῆς τ. κ. ἐπικρατείας **Q** || **3** ὑφ'] ἐφ' **L¹** || **4** τὸν om. **LPQ** || **7** προσδοκίας **L¹P** προδοκίας **Z** || **8** τῶν] τὸν **Z** | τὸν del. Br. || **10** ἄσπειστον Iacobs ἄπ. καὶ del. Cast. || **12** βούλωνται **P** | ἔπλευσε: em. Rei. || **13** παραλαβὼν **K** || **14** καρχηδόνων **Q** | τότε ⟨πρῶτον⟩ Rei. || **16** μεσηνίαι **PQZ** || **18** Ἱετὰς Dacier Ἰετὰς Sint., cf. Steph. Byz. s. v. RE IX 960 || **21** φιλοδήμου: em. Wesseling | καὶ¹ om. **Q** | ὀνομάχου **Z** || **22** ἐκείνοις **L²**: ἐκείνης || **27** κατηναλώθησαν **ΛKQ** || **28** αὐτῆς Mu. | ἀπολογ. – p. 248, 1 ἐπιτιθεμένης codd.: ὁμολογουμένως τ. Τ. ε. ἐ. Anon. ἀπὸ λόγου (vel οὐκ ἀ. λ.) μετὰ τὴν Τ. εὐτυχίαν ἐπ. Rei. ἀπ. τ. Τ. ε. ⟨τιμωρίας⟩ ἐπ. G. Hermann

a. 338? Τιμολέοντος εὐτυχίᾳ† ἐπιτιθεμένης, ὅπως μηδεμία τοῖς ἀγαθοῖς ἀπὸ τῆς
10 τῶν κακῶν κολάσεως βλάβη γένηται. τὴν μὲν οὖν πρὸς Τιμολέοντα τῶν θεῶν εὐμένειαν οὐχ ἧττον ἐν αἷς προσέκρουσε πράξεσιν ἢ περὶ ἃς κατώρθου θαυμάζεσθαι συνέβαινεν.

31. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν Συρακοσίων ἐχαλέπαινον, ὑπὸ τῶν τυράννων 5
d προπηλακιζόμενοι. καὶ γὰρ ὁ Μάμερκος, ἐπὶ τῷ ποιήματα γράφειν καὶ τραγῳδίας μέγα φρονῶν, ἐκόμπαζε νικήσας τοὺς μισθοφόρους, καὶ τὰς 32 S ἀσπίδας ἀναθεὶς τοῖς θεοῖς ἐλεγεῖον ὑβριστικὸν ἐπέγραψε (115 Preger)·

τάσδ' ὀστρειογραφεῖς καὶ χρυσελεφαντηλέκτρους
ἀσπίδας ἀσπιδίοις εἵλομεν εὐτελέσιν. 10

2 γενομένων δὲ τούτων καὶ τοῦ Τιμολέοντος εἰς Γαλαρίαν στρατεύσαντος, 361 Z¹ ὁ Ἱκέτης ἐμβαλὼν εἰς τὴν Συρακοσίαν λείαν τε συχνὴν ἔλαβε καὶ πολλὰ λυμηνάμενος καὶ καθυβρίσας ἀπηλλάττετο παρ' αὐτὴν τὴν Γαλαρίαν,
e 3 καταφρονῶν τοῦ Τιμολέοντος ὀλίγους στρατιώτας ἔχοντος. ἐκεῖνος δὲ προλαβεῖν ἐάσας ἐδίωκεν, ἱππεῖς ἔχων καὶ ψιλούς· αἰσθόμενος δ' ὁ Ἱκέ- 15 της, τὸν Δαμυρίαν ἤδη διαβεβηκώς, ὑπέστη παρὰ τὸν ποταμὸν ὡς ἀμυνούμενος· καὶ γὰρ αὐτῷ θάρσος ἥ τε τοῦ πόρου χαλεπότης καὶ τὸ κρη-
4 μνῶδες τῆς ἑκατέρωθεν ὄχθης παρεῖχε. τοῖς δὲ μετὰ τοῦ Τιμολέοντος ἰλάρχαις ἔρις ἐμπεσοῦσα θαυμαστὴ καὶ φιλονικία διατριβὴν ἐποίει τῆς
5 μάχης. οὐδεὶς γὰρ ἦν ὁ βουλόμενος ἑτέρου διαβαίνειν ὕστερος ἐπὶ τοὺς 20 πολεμίους, ἀλλ' αὐτὸς ἕκαστος ἠξίου πρωταγωνιστεῖν, καὶ κόσμον οὐκ
6 εἶχεν ἡ διάβασις, ἐξωθούντων καὶ παρατρεχόντων ἀλλήλους. βουλόμενος οὖν ὁ Τιμολέων κληρῶσαι τοὺς ἡγεμόνας, ἔλαβε παρ' ἑκάστου δακτύλιον·
f ἐμβαλὼν δὲ πάντας εἰς τὴν ἑαυτοῦ χλαμύδα καὶ μείξας, ἔδειξε τὸν πρῶτον

τῇ del. Cor. ἐπιτιθεμένης del. Bekker ἀφοσιουμένης τὴν Τ. εὐτυχίαν ἐπ. Sint. ἀπομονουμένοις τῆς Τ. εὐτυχίας Bernardakis ἀπολειπομένοις τῆς Τ. ε -ας Erbse 281 (ἀπηλλαγμένοις Kron.) ὁμολογουμένως τῇ Τ. εὐτ. ante τῆς δίκης trp. Zie., cf. M. Rh. 82, 54

[ΛKPQZ] **1** μηδεμία Q: μηδεμιᾶς || **5** ὑπὸ] πρὸ Q || **6** τῷ] τὸ K τῶ τὰ Q || **9** τάσδ' C Steph.: τάσδε τὰς ΛKQ τάστε PZ | ὀστρειογραφεῖς Q: ὀστριογρ. ΛK ὀστριαγρ. PZ | χρυσελεφαντηλέκτρους CL² Xy.: χρυσελεφαντεπιλέκτρους L¹KPQ -λέκτους Z || **10** ἀσπίδας om. PZ | εὐτελέσι codd. et editt. || **11** Γαλαρίαν Zie.: καλαυρίαν Λ καλαβρίαν KPQZ Καυλωνίαν Palmerius Καλαγρίαν J. F. Boettcher Ταλαρίαν Stiehle; item v. 13 || **16** Λαμυρίαν Latte, sed cf. Δαμούρας fl. Phoeniciae Polyb. V 68, 9 et RE IV A 2152 (Ταμύρας) | διαβεβηκὼς ἤδη: trp. Zie. ἤδη om. Iunt. Sint. | ἐπέστη Cor. || **18** τοῦ om. K || **19** εἰλάρχαις ΛPK | φιλονεικία codd et editt. || **20** ἑτέρα PZ | ὕστερον Z || **21** πρωταγωνιστὴν PZ | οὐκ ⟨ἂν⟩ Rei. || **22** ἀλλήλους KΛ: ἀλλήλοις

κατὰ τύχην γλυφὴν ἔχοντα τῆς σφραγῖδος τρόπαιον. ὡς δὲ τοῦτον εἶδον (a. 338? 7)
οἱ νεανίσκοι, μετὰ χαρᾶς ἀνακραγόντες οὐκέτι τὸν ἄλλον ὑπέμειναν κλῆρον,
ἀλλ' ὡς ἕκαστος τάχους εἶχε τὸν ποταμὸν διεξελάσαντες, ἐν χερσὶν ἦσαν
(362 Z[1]) τοῖς πολεμίοις. οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο τὴν βίαν αὐτῶν, ἀλλὰ φεύγοντες τῶν (8)
5 μὲν ὅπλων ἅπαντες ὁμαλῶς ἐστερήθησαν, χιλίους δ' ἀπέβαλον πεσόντας.

32. Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον εἰς τὴν Λεοντίνων στρατεύσας ὁ Τιμολέων (252)
λαμβάνει τὸν Ἱκέτην ζῶντα καὶ τὸν υἱὸν Εὐπόλεμον καὶ τὸν ἱππάρχην
(338) Εὔθυμον, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν συνδεθέντας καὶ κομισθέντας πρὸς αὐτόν.
ὁ μὲν οὖν Ἱκέτης καὶ τὸ μειράκιον ὡς τύραννοι καὶ προδόται κολασθέντες (2)
10 ἀπέθνῃσκον, ὁ δ' Εὔθυμος, ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ τόλμῃ
διαφέρων, οὐκ ἔτυχεν οἴκτου διὰ βλασφημίαν τινὰ πρὸς τοὺς Κορινθίους
κατηγορηθεῖσαν αὐτοῦ. λέγεται γὰρ ὅτι τῶν Κορινθίων ἐκστρατευσα- (3)
μένων ἐπ' αὐτούς, δημηγορῶν ἐν τοῖς Λεοντίνοις οὐδὲν ἔφη γεγονέναι
φοβερὸν οὐδὲ δεινόν, εἰ (Eurip. Med. 214)

15 Κορίνθιαι γυναῖκες ἐξῆλθον δόμων. (b)

οὕτως ὑπὸ λόγων μᾶλλον ἢ πράξεων πονηρῶν ἀνιᾶσθαι πεφύκασιν οἱ (4)
πολλοί· χαλεπώτερον γὰρ ὕβριν ἢ βλάβην φέρουσι, καὶ τὸ μὲν ἀμύνεσθαι
δι' ἔργων ὡς ἀναγκαῖον δέδοται τοῖς πολεμοῦσιν, αἱ δὲ βλασφημίαι περι-
ουσίᾳ μίσους ἢ κακίας γίνεσθαι δοκοῦσιν.

20 **33.** Ἐπανελθόντος δὲ τοῦ Τιμολέοντος, οἱ Συρακόσιοι τὰς γυναῖκας τῶν
περὶ τὸν Ἱκέτην καὶ τὰς θυγατέρας ἐν ἐκκλησίᾳ καταστήσαντες εἰς κρίσιν
ἀπέκτειναν. καὶ δοκεῖ τοῦτο τῶν Τιμολέοντος ἔργων ἀχαριστότατον γενέ- (2)
(363 Z[1]) σθαι· μὴ γὰρ ἂν ἐκείνου κωλύοντος οὕτως τὰς ἀνθρώπους ἀποθανεῖν.
δοκεῖ δ' αὐτὰς ὑπεριδεῖν καὶ προέσθαι τῷ θυμῷ τῶν πολιτῶν, δίκην λαμ- (3)
25 βανόντων ὑπὲρ Δίωνος τοῦ Διονύσιον ἐκβαλόντος. Ἱκέτης γάρ ἐστιν ὁ (4 c)
τὴν γυναῖκα τοῦ Δίωνος Ἀρετὴν καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἀριστομάχην καὶ τὸν

6 c. 32, 1. 2 Diod. 16, 82, 4 || 20 c. 33 Plut. Dion. 58, 10

[ΛKPQZ] 1 ἐξιόντα post τύχην add. Rei.; malim post πρῶτον | τοῦτο P²Q et editt. inde ab Ald. ad Sint.[1] || 2 οἱ om. Q || 3 τάχος L[1] | ἦσαν] εἶχον Q || 4 ἐξεδέξαντο P || 6 λεοντίνην Z || 8 τῶν om. Z | δεθέντας K | πρὸς om. K παρ' Q || 13 αὐτοὺς KC: αὐτοῖς ΛPQZ || 15 Euripidi γυναῖκες est voc., ἐξῆλθον 1. pers. sing. || 17 ἀμύνασθαι Z || 18 ἀναγκαίων Z || 21 τὸν ἱκέτην καὶ τὰς ἐκκλησίας καταστήσαντες περὶ τὰς θυγατέρας εἰς κρίσιν Q τὰς ante θυγατέρας om. PZ || 22 ἀχαριτώτατον PZ || 23 τὰς] τοὺς KZ || 24 δ'] γὰρ K | αὐτοὺς PZ | ne conicias λαμβάνων, cf. Dio 58, 10 || 26 Ἀρέτην Sint.

a. 338f υἱὸν ἔτι παῖδα καταποντίσας ζῶντας, περὶ ὧν ἐν τῷ Δίωνος γέγραπται βίῳ (c. 58, 8. 9).

34. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσας ἐπὶ Μάμερκον εἰς Κατάνην, καὶ περὶ τὸ ῥεῦμα τὴν Ἄβολον ἐκ παρατάξεως ὑποστάντα νικήσας καὶ τρεψάμενος, ὑπὲρ δισχιλίους ἀνεῖλεν, ὧν μέρος οὐκ ὀλίγον ἦσαν οἱ πεμφθέντες ὑπὸ 5
2 Γέσκωνος ἐπίκουροι Φοίνικες. ἐκ δὲ τούτου Καρχηδόνιοι μὲν εἰρήνην ἐποιήσαντο πρὸς αὐτὸν δεηθέντες, ὥστε τὴν ἐντὸς τοῦ Λύκου χώραν ἔχειν, 348
d [καὶ] τοῖς βουλομένοις ἐξ αὐτῆς μετοικεῖν πρὸς Συρακοσίους χρήματα καὶ
3 γενεὰς ἀποδιδόντες, καὶ τοῖς τυράννοις ἀπειπάμενοι τὴν συμμαχίαν. Μάμερκος δὲ δυσθυμῶν ταῖς ἐλπίσιν, ἔπλει μὲν εἰς Ἰταλίαν, ὡς Λευκανοὺς 10 ἐπάξων Τιμολέοντι καὶ Συρακοσίοις· ἐπεὶ δ' ἀποστρέψαντες οἱ σὺν αὐτῷ τὰς τριήρεις καὶ πλεύσαντες εἰς Σικελίαν τῷ Τιμολέοντι τὴν Κατάνην παρέδωκαν, ἀναγκασθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς Μεσσήνην κατέφυγε πρὸς Ἵππωνα
4 τὸν τυραννοῦντα τῆς πόλεως. ἐπελθόντος δὲ τοῦ Τιμολέοντος αὐτοῖς καὶ πολιορκοῦντος ἔκ τε γῆς καὶ θαλάττης, ὁ μὲν Ἵππων ἀποδιδράσκων ἐπὶ 364 Z[1]
e νεὼς ἥλω, καὶ παραλαβόντες αὐτὸν οἱ Μεσσήνιοι, καὶ τοὺς παῖδας ἐκ 16 τῶν διδασκαλείων ὡς ἐπὶ θέαμα κάλλιστον τὴν τοῦ τυράννου τιμωρίαν
5 ἀγαγόντες εἰς θέατρον, ᾐκίσαντο καὶ διέφθειραν· ὁ δὲ Μάμερκος ἑαυτὸν Τιμολέοντι παρέδωκεν ἐπὶ τῷ δίκην ὑποσχεῖν ἐν Συρακοσίοις μὴ κατηγο-
6 ροῦντος Τιμολέοντος. ἀχθεὶς δ' εἰς τὰς Συρακούσας καὶ παρελθὼν εἰς τὸν 20 δῆμον, ἐπεχείρει μέν τινα συγκείμενον ἐκ παλαιοῦ λόγον ὑπ' αὐτοῦ διεξιέναι, θορύβοις δὲ περιπίπτων καὶ τὴν ἐκκλησίαν ὁρῶν ἀπαραίτητον, ἔθει
f ῥίψας τὸ ἱμάτιον διὰ μέσου τοῦ θεάτρου, καὶ πρός τι τῶν βάθρων δρόμῳ
7 φερόμενος, συνέρρηξε τὴν κεφαλὴν ὡς ἀποθανούμενος. οὐ μὴν ἔτυχέ γε ταύτης τῆς τελευτῆς, ἀλλ' ἔτι ζῶν ἀπαχθεὶς ἥνπερ οἱ λῃσταὶ δίκην ἔδωκε. 25

35. Τὰς μὲν οὖν τυραννίδας ὁ Τιμολέων τοῦτον τὸν τρόπον ἐξέκοψε καὶ τοὺς πολέμους ἔλυσε· τὴν δ' ὅλην νῆσον, ἐξηγριωμένην ὑπὸ κακῶν καὶ διαμεμισημένην ὑπὸ τῶν οἰκητόρων παραλαβών, οὕτως ἐξημέρωσε καὶ

3 c. 34 Diod. 16, 82, 3. 4 Nep. Tim. 2, 4 Polyaen. 5, 12, 2 || 26 c. 35 cf. ad c. 22. 23, inpr. Nep. Tim. 3, 2

[ΛKPQZ] 1 καταποντίζων vel -σων Z | ζῶντα PZ || 4 τὴν] τὸν Sint. | ἄμβολον Z ἄβολλον K Ἄλαβον Cluverius | παρατάξεων Z || 7 ὥστε] ὡς Z | Ἀλύκου Cluverius || 8 καὶ del. Cor. | τοὺς βουλομένους: corr. Rei. || 9 ἀποδόντες Rei. || 12 τὰς τριήρεις om. et post Τιμολέοντι inser. τὰς τριήρεις καὶ C | τῶι μὲν K || 13 καὶ αὐτὸς neglegenter dictum | μεσήνην et 16 μεσήνιοι L[1]KPQZ | κατέφευγε L || 19 τῷ] τὴν Z || 20 τοῦ τιμολ. K | καὶ om. Λ || 21 ὑπὲρ αὐτοῦ Zie. || 24 συνέρραξε Herw. || 27 πολέμους K Anon.: πολεμίους || 28 διαμεμερισμένην L[1]

ποθεινὴν ἐποίησε πᾶσιν, ὥστε πλεῖν οἰκήσοντας ἑτέρους ὅθεν οἱ πολῖται 253
πρότερον ἀπεδίδρασκον. καὶ γὰρ Ἀκράγαντα καὶ Γέλαν, πόλεις μεγάλας 2
35 S μετὰ τὸν Ἀττικὸν πόλεμον ὑπὸ Καρχηδονίων ἀναστάτους γεγενημένας,
τότε κατῴκισαν, τὴν μὲν οἱ περὶ Μέγιλλον καὶ Φέριστον ἐξ Ἐλέας, τὴν
365 Z¹ δ' οἱ περὶ Γόργον ἐκ Κέω [ἐκ] πλεύσαντες καὶ συναγαγόντες τοὺς ἀρχαίους
6 πολίτας· οἷς οὐ μόνον ἀσφάλειαν ἐκ πολέμου τοσούτου καὶ γαλήνην 3
ἱδρυομένοις παρασχών, ἀλλὰ καὶ τἆλλα παρασκευάσας καὶ συμπροθυμηθείς, ὥσπερ οἰκιστὴς ἠγαπᾶτο. καὶ τῶν ἄλλων δὲ διακειμένων ὁμοίως 4
ἁπάντων πρὸς αὐτόν, οὐ πολέμου τις λύσις, οὐ νόμων θέσις, οὐ χώρας κατ- b
10 οικισμός, οὐ πολιτείας διάταξις ἐδόκει καλῶς ἔχειν, ἧς ἐκεῖνος μὴ προσάψαιτο μηδὲ κατακοσμήσειεν, ὥσπερ ἔργῳ συντελουμένῳ δημιουργὸς
ἐπιθείς τινα χάριν θεοφιλῆ καὶ πρέπουσαν.

36. Πολλῶν γοῦν κατ' αὐτὸν Ἑλλήνων μεγάλων γενομένων καὶ μεγάλα
κατεργασαμένων, ὧν καὶ Τιμόθεος ἦν καὶ Ἀγησίλαος καὶ Πελοπίδας καὶ
15 ὁ μάλιστα ζηλωθεὶς ὑπὸ Τιμολέοντος Ἐπαμεινώνδας, αἱ μὲν ἐκείνων πράξεις βίᾳ τινὶ καὶ πόνῳ τὸ λαμπρὸν ἐξενηνόχασι μεμειγμένον, ὥστε καὶ
μέμψιν ἐνίαις ἐπιγίνεσθαι καὶ μετάνοιαν· τῶν δὲ Τιμολέοντος ἔργων, ἔξω 2
λόγου θεμένοις τὴν περὶ τὸν ἀδελφὸν ἀνάγκην, οὐδέν ἐστιν ᾧ μὴ τὰ τοῦ c
Σοφοκλέους, ὥς φησι Τίμαιος (FGrH 566 F 119 b), ἐπιφωνεῖν ἔπρεπεν
20 (fg. 790 N.²)

> ὦ θεοί, τις ἄρα Κύπρις ἢ τίς Ἵμερος
> τοῦδε ξυνήψατο;

καθάπερ γὰρ ἡ μὲν Ἀντιμάχου ποίησις καὶ τὰ Διονυσίου ζωγραφήματα 3
τῶν Κολοφωνίων, ἰσχὺν ἔχοντα καὶ τόνον, ἐκβεβιασμένοις καὶ καταπόνοις
366 Z¹ ἔοικε, ταῖς δὲ Νικομάχου γραφαῖς καὶ τοῖς Ὁμήρου στίχοις μετὰ τῆς ἄλλης
26 δυνάμεως καὶ χάριτος πρόσεστι τὸ δοκεῖν εὐχερῶς καὶ ῥᾳδίως ἀπειργάσθαι, οὕτως παρὰ τὴν Ἐπαμεινώνδου στρατηγίαν καὶ τὴν Ἀγησιλάου, 4
πολυπόνους γενομένας καὶ δυσάγωνας, ἡ Τιμολέοντος ἀντεξεταζομένη

[ΛKPQZ] **3** γεγενημένους P¹Z ‖ **4** τότε ⟨πρῶτον⟩ Rei. | κατῴκησαν: corr. Rei. | Μέγιλλον Zie.: μέγιλον K μέγελλον cet. | ἐλέας L²: ἐλαίας ‖ **5** ἐκπλεύσαντες: corr. C ‖ **7** ἱδρυμένοις vel -μένην Z ‖ **11** ἔργου QZ | συντελουμένου PQZL² | δημιουργὸς om. Z ‖ **12** ἐπιτιθεὶς Cor. | τινα] τὴν Z ‖ **13** γοῦν KPCMZ: οὖν B γὰρ Λ | αὐτῶν L¹ | Ἑλλήνων] ἐκείνων L¹, corr. in ἐκεῖνον L², corr. in ἑλλήνων L³ ‖ **15** ἐπαμινώνδας codd. praet. P, item v. 27 ‖ **17** ἐπιγενέσθαι Cor. ‖ **19** τιμοκλέους Q ‖ **21** θεὰ Q ‖ **22** τῷδ' οὐ Rei. ‖ **23** τὰ τοῦ διονυσίου Q ‖ **24** κατὰ πόνον Q ‖ **26** τὸ] τῶι P ‖ **27** οὕτω ZC | τὴν om. Q

d καὶ μετὰ τοῦ καλοῦ πολὺ τὸ ῥᾴδιον ἔχουσα, φαίνεται τοῖς εὖ καὶ δικαίως 36S
5 λογιζομένοις οὐ τύχης ἔργον, ἀλλ' ἀρετῆς εὐτυχούσης. καίτοι πάντα γ'
ἐκεῖνος εἰς τὴν τύχην ἀνῆπτε τὰ κατορθούμενα· καὶ γὰρ γράφων τοῖς οἴκοι
φίλοις, καὶ δημηγορῶν πρὸς τοὺς Συρακοσίους, πολλάκις ἔφη τῷ θεῷ
χάριν ἔχειν, ὅτι βουλόμενος σῶσαι Σικελίαν ἐπεγράψατο τὴν αὐτοῦ προσ- 5
6 ηγορίαν. ἐπὶ δὲ τῆς οἰκίας ἱερὸν ἱδρυσάμενος Αὐτοματίας ἔθυεν, αὐτὴν δὲ
7 τὴν οἰκίαν Ἱερῷ Δαίμονι καθιέρωσεν. ᾤκει δ' οἰκίαν ἣν ἐξεῖλον αὐτῷ
στρατηγίας ἀριστεῖον οἱ Συρακόσιοι, καὶ τῶν ἀγρῶν τὸν ἥδιστον καὶ κάλ-
e λιστον· ἐν ᾧ καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ χρόνου κατεσχόλαζε, μεταπεμψάμενος
8 οἴκοθεν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας. οὐ γὰρ ἐπανῆλθεν εἰς Κόρινθον, 10
οὐδὲ κατέμειξε τοῖς Ἑλληνικοῖς θορύβοις ἑαυτὸν οὐδὲ τῷ πολιτικῷ φθόνῳ
παρέδωκεν, εἰς ὃν οἱ πλεῖστοι τῶν στρατηγῶν ἀπληστίᾳ τιμῶν καὶ δυνά-
μεως ἐξοκέλλουσιν, ἀλλ' ἐκεῖ κατέμεινε, τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ μεμηχανημένοις
9 ἀγαθοῖς χρώμενος· ὧν μέγιστον ἦν τὸ πόλεις τοσαύτας καὶ μυριάδας 367Z[1]
ἀνθρώπων δι' ἑαυτὸν ἐφορᾶν εὐδαιμονούσας. 15

37. Ἐπεὶ δὲ χρῆν ὡς ἔοικεν οὐ μόνον πᾶσι κορυδαλλοῖς λόφον ἐγγίνε-
σθαι, κατὰ Σιμωνίδην (fg. 3 Diehl), ἀλλὰ καὶ πάσῃ δημοκρατίᾳ συκο-
f φάντην, ἐπεχείρησαν καὶ Τιμολέοντι δύο τῶν δημαγωγῶν, Λαφύστιος καὶ
2 Δημαίνετος. ὧν Λαφυστίου μὲν αὐτὸν πρός τινα δίκην κατεγγυῶντος,
οὐκ εἴα θορυβεῖν οὐδὲ κωλύειν τοὺς πολίτας· ἑκὼν γὰρ αὐτὸς ὑπομεῖναι 20
τοσούτους πόνους καὶ κινδύνους ὑπὲρ τοῦ τοῖς νόμοις χρῆσθαι τὸν βουλό-
254 3 μενον Συρακοσίων· τοῦ δὲ Δημαινέτου πολλὰ κατηγορήσαντος ἐν ἐκκλη-
σίᾳ τῆς στρατηγίας, πρὸς ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἀντεῖπε, τοῖς δὲ θεοῖς ἔφη
χάριν ὀφείλειν, οἷς εὔξατο Συρακοσίους ἐπιδεῖν τῆς παρρησίας κυρίους
γενομένους. 25

4 Μέγιστα δ' οὖν καὶ κάλλιστα τῶν καθ' αὐτὸν Ἑλλήνων ὁμολογουμένως 37S
διαπραξάμενος ἔργα, καὶ μόνος, ἐφ' ἃς οἱ σοφισταὶ διὰ τῶν λόγων τῶν

2 Nep. Tim. 4, 3 || **6** mor. 542e 816d Nep. Tim. 4, 4 || **10** Nep. Tim. 3, 4 || **16** mor. 91e 809b Wilamowitz, Sappho u. Simonides 152, 3 || **18** Nep. Tim. 5, 2—3

[**ΛKPQZ**] **1** *καὶ*[1] del. Sch. | *τὸ* om. **Z** | *ῥάδιον* **CB**[2]: *ῥαιδίως* | *ἔχ⟨ειν δοκ⟩οῦσα* Zie. | *καὶ*[2] om. **Q** || **3** *ἀνῆγεν* Anon. || **4** *παρηγορῶν* **Z** || **5** *ὑπεγράψατο* **Z** | *αὑτοῦ* editt. plerique || **6** *ἔθυσεν*: corr. Sint. || **7** *ἀγαθῷ δαίμονι* mor. 542e Rohde, Psyche[3] 255 adn. | *καθίδρυσεν* **Q** || **8** *τὸ ἥδιστον* **PZ** || **9** *τὸν πλεῖστον* Zie.: *τὸ πλεῖστον* || **10** *ἦλθεν* **Q** || **13** *ἐν τοῖς* **PZ** | *ὑφ'* **AC** Steph.: *ἐφ'* || **16** *δ' ἐχρῆν* **PQZ** *χρὴ* mor. bis | *κορυδαλοῖς* **Z** *πάσησι* vel *πάσαις κορυδαλλίσι* mor. bis | *ἐγγενέσθαι* mor. bis || **17** *πᾶσι* **L**[1]**P** | *δημοκρατεία* **L** | *συκοφαντίαν* **Z** || **20** *ὑπέμεινε* **Z** || **21** *τοὺς νόμους* **Q** || **24** *οἷς*] *ἧς* Steph. | *εὔξαιτο* Zie. | *συρακουσίοις* **Z** | *ἐπιδὼν* Br. || **27** *τῶν*[2] om. **K**

πανηγυρικῶν ἀεὶ παρεκάλουν πράξεις τοὺς Ἕλληνας, ἐν ταύταις ἀριστεύ-
σας, καὶ τῶν μὲν αὐτόθι κακῶν, ἃ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα κατέσχεν, ὑπὸ τῆς 5
τύχης προεκκομισθεὶς ἀναίμακτος καὶ καθαρός, ἐπιδειξάμενος δὲ δεινό-
τητα μὲν καὶ ἀνδρείαν τοῖς βαρβάροις καὶ τοῖς τυράννοις, δικαιοσύνην δὲ b
5 καὶ πραότητα τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς φίλοις, τὰ δὲ πλεῖστα τρόπαια τῶν 6
ἀγώνων ἀδάκρυτα καὶ ἀπενθῆ τοῖς πολίταις καταστήσας, καθαρὰν δὲ
368 Z¹ τὴν Σικελίαν ἐν οὐδ' ὅλοις ἔτεσιν ὀκτὼ ⟨τῶν⟩ ἀϊδίων καὶ συνοίκων
κακῶν καὶ νοσημάτων παραδοὺς τοῖς κατοικοῦσιν, ἤδη πρεσβύτερος ὢν 7
ἀπημβλύνθη τὴν ὄψιν, εἶτα τελέως ἐπηρώθη μετ' ὀλίγον, οὔτ' αὐτὸς
10 ἑαυτῷ πρόφασιν παρασχών, οὔτε παροινηθεὶς ὑπὸ τῆς τύχης, ἀλλὰ συγ-
γενικῆς τινος ὡς ἔοικεν αἰτίας καὶ καταβολῆς ἅμα τῷ χρόνῳ συνεπιθεμέ-
νης· λέγονται γὰρ οὐκ ὀλίγοι τῶν κατὰ γένος αὐτῷ προσηκόντων ὁμοίως 8
ἀποβαλεῖν τὴν ὄψιν, ὑπὸ γήρως ἀπομαρανθεῖσαν. ὁ δ' Ἄθανις (FGrH 9 c
562 F 3) ἔτι συνεστῶτος τοῦ πρὸς Ἵππωνα πολέμου καὶ Μάμερκον ἐν
15 Μυλαῖς ἐπὶ στρατοπέδου φησὶν ἀπογλαυκωθῆναι τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ
πᾶσι φανερὰν γενέσθαι τὴν πήρωσιν, οὐ μὴν ἀποστῆναι διὰ τοῦτο τῆς
πολιορκίας, ἀλλ' ἐμμείναντα τῷ πολέμῳ λαβεῖν τοὺς τυράννους· ὡς δ' 10
ἐπανῆλθεν εἰς Συρακούσας, εὐθὺς ἀποθέσθαι τὴν μοναρχίαν καὶ παραι-
τεῖσθαι τοὺς πολίτας, τῶν πραγμάτων εἰς τὸ κάλλιστον ἡκόντων τέλος.
20 **38.** Ἐκεῖνον μὲν οὖν αὐτὸν ὑπομείναντα τὴν συμφορὰν ἀλύπως ἧττον
ἄν τις θαυμάσειε· τῶν δὲ Συρακοσίων ἄξιον ἄγασθαι τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα 2 d
τιμὴν καὶ χάριν, ἣν ἐπεδείξαντο πεπηρωμένῳ, φοιτῶντες ἐπὶ θύρας αὐτοὶ
38 S καὶ τῶν ξένων τοὺς παρεπιδημοῦντας ἄγοντες εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὸ χωρίον,
ὅπως θεάσαιντο τὸν εὐεργέτην αὐτῶν, ἀγαλλόμενοι καὶ μέγα φρονοῦντες, 3
25 ὅτι παρ' αὐτοῖς εἵλετο καταζῆσαι τὸν βίον, οὕτω λαμπρᾶς ἐπανόδου τῆς
369 Z¹ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρεσκευασμένης αὐτῷ διὰ τῶν εὐτυχημάτων καταφρονή-
σας. πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων εἰς τὴν ἐκείνου τιμὴν γραφομένων καὶ πραττ- 4
τομένων οὐδενὸς ἧττον ἦν τὸ ψηφίσασθαι τὸν τῶν Συρακοσίων δῆμον,
ὁσάκις 'συμπέσοι πόλεμος αὐτοῖς πρὸς ἀλλοφύλους, Κορινθίῳ χρῆσθαι

7 Diod. 16, 90, 1 || 8 Nep. Tim. 4, 1 || 20 c. 38 Nep. Tim. 3, 5. 6. 4, 2

[ΛKPQZ] 1 ταύταις C Rei.: αὐταῖς || 3. 4 ἐπιδειξ. μὲν δειν. καὶ PZ || 4 ἀνδρίαν PQ | τοῖς² om. Q || 7 τῶν add. Zie. | ἀϊδίων Rei.: ἀηδιῶν || 8 κακῶν om. K | κακοῦσιν Z || 9 ἀπημβλύθη ΛP || 11 αἰτίας ὡς ἔοικεν καταβ. K | αἰτίας] οἰκίας Q || 15 μυλλαῖς ΛKPZ | φησὶν C A²: φασὶν || 16 αὐτοῦ post φανερὰν repet. Q | ἀποστῆναι τοῦτον τῆς PZ || 19 τοὺς πολεμίους Q || 21 ἄγεσθαι L¹PZ || 22 πεπυρωμένῳ Z | θύραις ΛPQ || 24 μεγαλοφρονοῦντες KPZ || 28 ἦν] ἢ Z || 29 συμπέσῃ PM συμπίπτῃ C | Κορίνθῳ Z

e 5 *στρατηγῷ. καλὴν δὲ καὶ τὸ περὶ τὰς ἐκκλησίας γινόμενον ὄψιν εἰς τιμὴν αὐτοῦ παρεῖχε· τὰ γὰρ ἄλλα δι' αὐτῶν κρίνοντες, ἐπὶ τὰς μείζονας δια-*
6 *σκέψεις ἐκεῖνον ἐκάλουν. ὁ δὲ κομιζόμενος δι' ἀγορᾶς ἐπὶ ζεύγους πρὸς τὸ θέατρον ἐπορεύετο, καὶ τῆς ἀπήνης ⟨ἐφ'⟩ ἧσπερ ἐτύγχανε καθήμενος εἰσαγομένης, ὁ μὲν δῆμος ἠσπάζετο μιᾷ φωνῇ προσαγορεύων αὐτόν, ὁ* 5
δ' ἀντασπασάμενος, καὶ χρόνον τινὰ δοὺς ταῖς εὐφημίαις καὶ τοῖς ἐπαίνοις,
7 *εἶτα διακούσας τὸ ζητούμενον ἀπεφαίνετο γνώμην. ἐπιχειροτονηθείσης δὲ ταύτης, οἱ μὲν ὑπηρέται πάλιν ἀπῆγον διὰ τοῦ θεάτρου τὸ ζεῦγος, οἱ δὲ*
f *πολῖται βοῇ καὶ κρότῳ προπέμψαντες ἐκεῖνον, ἤδη τὰ λοιπὰ τῶν δημοσίων καθ' αὐτοὺς ἐχρημάτιζον.* 10

39. *Ἐν τοιαύτῃ δὲ γηροτροφούμενος τιμῇ μετ' εὐνοίας ὥσπερ πατὴρ*
a.337 2 *κοινός, ἐκ μικρᾶς προφάσεως τῷ χρόνῳ συνεφαψαμένης ἐτελεύτησεν. ἡμερῶν δὲ δοθεισῶν, τοῖς μὲν Συρακοσίοις εἰς τὸ παρασκευάσαι τὰ περὶ τὴν ταφήν, τοῖς δὲ περιοίκοις καὶ ξένοις εἰς τὸ συνελθεῖν, τά τ' ἄλλα λαμπρᾶς χορηγίας ἔτυχε, καὶ τὸ λέχος οἱ ψήφῳ τῶν νεανίσκων προκριθέντες ἔφερον* 370 Z[1]
255 3 *κεκοσμημένον διὰ τῶν Διονυσίου τυραννείων τότε κατεσκαμμένων. προὔ-* 16
πεμπον δὲ πολλαὶ μυριάδες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὧν ὄψις μὲν ἦν ἑορτῇ πρέπουσα, πάντων ἐστεφανωμένων καὶ καθαρὰς ἐσθῆτας φορούντων, φωναὶ δὲ καὶ δάκρυα, συγκεκραμένα τῷ μακαρισμῷ τοῦ τεθνηκότος, οὐ 39 S
τιμῆς ἀφοσίωσιν οὐδὲ λειτουργίαν ἐκ προβουλεύματος, ἀλλὰ πόθον δίκαιον 20
4 *ἐπεδείκνυντο καὶ χάριν ἀληθινῆς εὐνοίας. τέλος δὲ τῆς κλίνης ἐπὶ τὴν πυρὰν τεθείσης, Δημήτριος, ὃς ἦν μεγαλοφωνότατος τῶν τότε κηρύκων,*
5 *γεγραμμένον ἀνεῖπε κήρυγμα τοιοῦτον· „ὁ δῆμος τῶν Συρακοσίων Τιμο-*
b *λέοντα Τιμοδήμου Κορίνθιον [τόνδε] θάπτει μὲν ⟨ἀπὸ⟩ διακοσίων μνῶν, ἐτίμησε δ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀγῶσι μουσικοῖς ἱππικοῖς γυμνικοῖς,* 25
ὅτι τοὺς τυράννους καταλύσας, καὶ τοὺς βαρβάρους καταπολεμήσας, καὶ

11 c. 39 Diod. 16, 90, 1 Nep. Tim. 5, 4

[ΛKPQZ] **2** *μείζω* **Z** || **3** *ἐπὶ ζεύγους δι' ἀγορᾶς* Zie. || **4** *ἐφ' ἧσπερ* Rei.: *ὥσπερ* || **6** *ἀντισπασάμενος* **Q** || **8** *ἀπήγαγον* **L**[1] | *διὰ*] *ἀπὸ* **Q** || **9** *πέμψαντες* **KPZ** | *ἐκεῖνον* om. **Z** || **11** *τιμῇ* om. **Q**, ante *γηροτροφούμενος* hab. **C** || **12** *μικρᾶς*] *μιᾶς* **Z** || **13** numerum dierum excidisse iure suspicatur Herw. | *παρεσκευάσθαι* **Q** | *περὶ*] *πρὸς* **PZ** || **15** *ἐνέτυχε* **Q** | *κριθέντες* **Q** || **16** *διονυσίων* Iuntina et editt. ante Sint. || **17** *ἦν* **KC**: *ἡ* **Q** *ἦν ἡ* **ΛPZ** || **19** *συγκεκραμμένα* **P** *συγκεκραμένω* **Z** || **20** *ἀφοσίων* **Z** || **21** *ἐπεδείκνυτο* **Λ** || **21.22** *τὴν πυρὰν* om. **L**[1] || **23** *γεγραμμένων* **PZM** | *τῶν* **Λ** Diod.: *ὁ* **KPQZ** || **24** *τόνδε* om. **Q** (hab. et Diod.) | *ἀπὸ* add. Zie. ex Diod. || **25** *ἐτίμησε* **Λ**: *τιμήσει* **KPQZ** | *μουσ. καὶ ἱππ. καὶ γυμν.* Diod.

τὰς μεγίστας τῶν ἀναστάτων πόλεων ⟨ἀν⟩οικίσας, ἀπέδωκε τοὺς νόμους τοῖς Σικελιώταις.'' ἐποιήσαντο δὲ τὴν ταφὴν τοῦ σώματος ἐν ἀγορᾷ, καὶ 6 στοὰς ὕστερον περιβαλόντες καὶ παλαίστρας ἐνοικοδομήσαντες, γυμνάσιον τοῖς νέοις ἀνῆκαν καὶ Τιμολεόντειον προσηγόρευσαν. αὐτοὶ δὲ χρώμενοι 7 5 πολιτείᾳ καὶ νόμοις οὓς ἐκεῖνος κατέστησεν, ἐπὶ πολὺν χρόνον εὐδαιμονοῦντες διετέλεσαν.

80, 6 S 371 Z[1] **40** (1). Τοιούτων δὲ τῶν κατὰ τὴν ἱστορίαν ὄντων, δῆλον ὡς οὐκ ἔχει 276 (Σύγκρισις) πολλὰς διαφορὰς οὐδ' ἀνομοιότητας ἡ σύγκρισις. οἵ τε γὰρ πόλεμοι πρὸς 2 ἐνδόξους γεγόνασιν ἀμφοτέροις ἀνταγωνιστάς, τῷ μὲν Μακεδόνας, τῷ δὲ d 10 Καρχηδονίους, αἵ τε νῖκαι περιβόητοι, τοῦ μὲν ἑλόντος Μακεδονίαν καὶ τὴν ἀπ' Ἀντιγόνου διαδοχὴν ἐν ἑβδόμῳ βασιλεῖ καταπαύσαντος, τοῦ δὲ τὰς τυραννίδας πάσας ἀνελόντος ἐκ Σικελίας καὶ τὴν νῆσον ἐλευθερώσαντος· εἰ μὴ νὴ Δία βούλοιτό τις παρεγχειρεῖν, ὡς Αἰμίλιος μὲν ἐρρωμένῳ 3 Περσεῖ καὶ Ῥωμαίους νενικηκότι, Τιμολέων δὲ Διονυσίῳ παντάπασιν 15 ἀπειρηκότι καὶ κατατετριμμένῳ συνέπεσε· καὶ πάλιν ὑπὲρ Τιμολέοντος, 4 ὅτι πολλοὺς μὲν τυράννους, μεγάλην δὲ τὴν Καρχηδονίων δύναμιν ἀπὸ τῆς τυχούσης στρατιᾶς ἐνίκησεν, οὐχ ὥσπερ Αἰμίλιος ἀνδράσιν ἐμπειροπο- e λέμοις καὶ μεμαθηκόσιν ἄρχεσθαι χρώμενος, ἀλλὰ μισθοφόροις οὖσι καὶ στρατιώταις ἀτάκτοις, πρὸς ἡδονὴν εἰθισμένοις στρατεύεσθαι. τὰ γὰρ 5 20 ἀπ' οὐκ ἴσης παρασκευῆς ἴσα κατορθώματα τῷ στρατηγῷ τὴν αἰτίαν περιτίθησι.

41 (2). Καθαρῶν οὖν καὶ δικαίων ἐν τοῖς πράγμασιν ἀμφοτέρων γεγονότων, Αἰμίλιος μὲν ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος οὕτως ἔοικεν εὐθὺς ἀφικέσθαι παρεσκευασμένος, Τιμολέων δὲ τοιοῦτον αὐτὸς ἑαυτὸν παρ- 25 έσχε. τούτου τεκμήριον, ὅτι Ῥωμαῖοι μὲν ὁμαλῶς ἐν τῷ τότε χρόνῳ πάντες 2 ἦσαν εὔτακτοι καὶ ὑποχείριοι τοῖς ἐθισμοῖς, καὶ τοὺς νόμους δεδιότες καὶ τοὺς ἄρχοντας, Ἑλλήνων δ' οὐδεὶς ἡγεμὼν ἐστιν οὐδὲ στρατηγός, ὃς οὐ 81 S 372 Z[1] διεφθάρη τότε Σικελίας ἁψάμενος, ἔξω Δίωνος. καίτοι ⟨καὶ⟩ Δίωνα πολ- 3 λοὶ μοναρχίας ὀρέγεσθαι καὶ βασιλείαν τινὰ Λακωνικὴν ὀνειροπολεῖν

[ΛΚΡQΖ] **1** ἀναστάντων **Z** Ἑλληνίδων Diod. | ἀνοικίσας G. Fr. Hartmann ex Diod.: οἰκίσας **KQ** οἰκήσας **ΛPZ** | τοῖς νόμοις **K** || **3** καὶ om. **L**[1] | ἐποικοδομήσαντες **Q** || **4** τιμολεόντειον **QL**[2]: τιμολέοντι **L**[1]**PF**[a] τιμολέοντα **M**[b] Anon. τιμολεόντιον **K** Diod. 19, 6, 4 Polyaen. 5, 3, 8 *Timoleonteum* Nep. || **11** ἀπ' om. **L**[1]**PZ** || **13** παρεγχωρεῖν **Z** || **16** ἀπὸ] ὑπὸ **K** || **17** στρατειᾶς **L** στρατείας **PQ** || **24** παρεσκευασμένοι **Z** -μένως **L**[1] || **25** καὶ τούτου **C** τί τούτου Rei. || **26** ὑποχείριον **L**[1]**P** | τοῖς ἐθισμοῖς om. **Z** || **27** ἄρχοντας Zie. cl. Cat. Mai. 22, 7: πολίτας || **28** καὶ add. (Am.) Rei. || **29** ὀνειροπολεῖν om. **Z**

277 4 *ὑπενόουν. Τίμαιος* (FGrH 566 F 100c) *δὲ καὶ Γύλιππον ἀκλεῶς φησι καὶ*
ἀτίμως ἀποπέμψαι Συρακοσίους, φιλοπλουτίαν αὐτοῦ καὶ ἀπληστίαν ἐν
5 *τῇ στρατηγίᾳ κατεγνωκότας. ἃ δὲ Φάραξ ὁ Σπαρτιάτης καὶ Κάλλιππος*
ὁ Ἀθηναῖος ἐλπίσαντες ἄρξειν Σικελίας παρενόμησαν καὶ παρεσπόνδησαν,
6 *ὑπὸ πολλῶν ἀναγέγραπται. καίτοι τίνες ἢ πηλίκων κύριοι πραγμάτων* 5
ὄντες οὗτοι τοιαῦτ' ἤλπισαν; ὧν ὁ μὲν ἐκπεπτωκότα Συρακουσῶν ἐθερά-
7 *πευε Διονύσιον, Κάλλιππος δ' εἷς ἦν τῶν περὶ Δίωνα ξεναγῶν. ἀλλὰ Τιμο-*
λέων αἰτησαμένοις καὶ δεηθεῖσιν αὐτοκράτωρ πεμφθεὶς Συρακοσίοις, καὶ
δύναμιν οὐ ζητῶν, ἀλλ' ἔχειν ὀφείλων ἣν ἔλαβε βουλομένων καὶ διδόντων,
b *πέρας ἐποιήσατο τῆς αὐτοῦ στρατηγίας καὶ ἀρχῆς τὴν τῶν παρὰ νόμον* 10
8 *ἀρχόντων κατάλυσιν. ἐκεῖνο μέντοι τοῦ Αἰμιλίου θαυμαστόν, ὅτι τηλι-*
καύτην βασιλείαν καταστρεψάμενος οὐδὲ δραχμῇ μείζονα τὴν οὐσίαν
ἐποίησεν οὐδ' εἶδεν οὐδ' ἥψατο τῶν χρημάτων, καίτοι πολλὰ δοὺς ἑτέροις
9 *καὶ δωρησάμενος. οὐ λέγω δ' ὅτι Τιμολέων μεμπτός ἐστιν οἰκίαν τε καλὴν*
λαβὼν καὶ χωρίον· οὐ γὰρ τὸ λαβεῖν ἐκ τοιούτων αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ μὴ λα- 15
βεῖν κρεῖττον, καὶ περιουσία τις ἀρετῆς ἐν οἷς ἔξεστιν ἐπιδεικνυμένης τὸ
10 *μὴ δεόμενον. ἐπεὶ δ', ὡς σώματος ῥῖγος ἢ θάλπος φέρειν δυναμένου τὸ* 373 Z[1]
c *πρὸς ἀμφοτέρας εὖ πεφυκὸς ὁμοῦ τὰς μεταβολὰς ῥωμαλεώτερον, οὕτω*
ψυχῆς ἄκρατος εὐρωστία καὶ ἰσχύς, ἣν οὔτε τὸ εὐτυχεῖν ὕβρει θρύπτει καὶ
ἀνίησιν οὔτε συμφοραὶ ταπεινοῦσι, φαίνεται τελειότερος ὁ Αἰμίλιος, ἐν 20
χαλεπῇ τύχῃ καὶ πάθει μεγάλῳ τῷ περὶ τοὺς παῖδας οὐδέν τι μικρότερος
11 *οὐδ' ἀσεμνότερος ἢ διὰ τῶν εὐτυχημάτων ὁραθείς. Τιμολέων δὲ γενναῖα*
πράξας περὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀντέσχε τῷ λογισμῷ πρὸς τὸ πάθος, ἀλλὰ 82 S
μετανοίᾳ καὶ λύπῃ ταπεινωθεὶς ἐτῶν εἴκοσι τὸ βῆμα καὶ τὴν ἀγορὰν ἰδεῖν
12 *οὐχ ὑπέμεινε. δεῖ δὲ τὰ αἰσχρὰ φεύγειν καὶ αἰδεῖσθαι· τὸ δὲ πρὸς πᾶσαν* 25
d *ἀδοξίαν εὐλαβὲς ἐπιεικοῦς μὲν ἤθους καὶ ἁπαλοῦ, μέγεθος δ' οὐκ ἔχοντος.*

1 Plut. Nic. 28, 4 || **6** Plut. Dio c. 49 || **7** Plut. Dio c. 54sqq. || **25** cf. Plut. Cat. min. 6, 6

[**ΛKPQZ**] **1** *τίμαιον* **PZ** || **2** *αὐτῶν* **Z** *αὐτῷ* v. l. **P** || **3** *ἐγνωκότας* **Z** | *φάραγξ* **PZB.** || **4** *παρηνόμησαν* **KPQZ** || **6** *ἤλπισαν*] *ἐτόλμησαν* **Z** || **7** *ὁ τιμολέων* **K** || **9** *ζητεῖν*: corr. Ri. || **10** *παρανόμων*: corr. Cor. *παρανόμως* Rei. || **13** *ἑτέραν* **Z** || **16** *τις* Cor.: *τῆς* | *ἐπιδεικνυμένοις* **KZ** || **17** *μὴ* om. **K** | *δυνάμενον* **L**[1]**PZC** || **20** *αἱ συμφοραὶ* Rei. || **21** *πάθει*] *πόθῳ* **Z** || **22** *οὐδ' ἀσεμνότερος* om. **PZ** || **23** *οὐ κατέσχε* **L**[1]**PQZ** || **25** *τὰ ⟨μὲν⟩* Zie. || **26** *ἀβλαβὲς* **Z** | *ἁπλοῦ* **M**[b] et editt. ab Aldina ad Sint.[1]

1. *Θαυμαστὸν μὲν ἴσως οὐκ ἔστιν, ἐν ἀπείρῳ τῷ χρόνῳ τῆς τύχης ἄλλοτ' ἄλλως ῥεούσης, ἐπὶ ταὐτὰ συμπτώματα πολλάκις καταφέρεσθαι τὸ αὐτόματον. εἴτε γὰρ οὐκ ἔστι τῶν ὑποκειμένων ὡρισμένον τὸ πλῆθος, ἄφθονον ἔχει τῆς τῶν ἀποτελουμένων ὁμοιότητος χορηγὸν ἡ τύχη τὴν τῆς ὕλης ἀπειρίαν· εἴτ' ἔκ τινων ὡρισμένων ἀριθμῷ συμπλέκεται τὰ πράγματα, πολλάκις ἀνάγκη ταὐτὰ γίνεσθαι, διὰ τῶν αὐτῶν περαινόμενα. ἐπεὶ δ' ἀγαπῶντες ἔνιοι τὰ τοιαῦτα συνάγουσιν ἱστορίᾳ καὶ ἀκοῇ τῶν κατὰ τύχην γεγονότων ὅσα λογισμοῦ καὶ προνοίας ἔργοις ἔοικεν — οἷον ὅτι δυεῖν Ἄττεων γενομένων ἐμφανῶν, τοῦ μὲν Σύρου, τοῦ δ' Ἀρκάδος, ἑκάτερος ὑπὸ συὸς ἀπώλετο, δυεῖν δ' Ἀκταιώνων ὁ μὲν ὑπὸ τῶν κυνῶν, ὁ δ' ὑπὸ τῶν ἐραστῶν διεσπάσθη· δυεῖν δὲ Σκιπιώνων ὑφ' οὗ μὲν ἐνικήθησαν Καρχηδόνιοι πρότερον, ὑφ' οὗ δ' ὕστερον ἄρδην ἀνῃρέθησαν· ἑάλω δὲ τὸ Ἴλιον ὑφ' Ἡρακλέους διὰ τὰς Λαομέδοντος ἵππους, καὶ ὑπ' Ἀγαμέμνονος διὰ τοῦ δουρείου προσαγορευθέντος ἵππου, τρίτον δ' ὑπὸ Χαριδήμου, ταῖς πύλαις ἵππου τινὸς ἐμπεσόντος ἀποκλεῖσαι ταχὺ τῶν Ἰλιέων μὴ δυνηθέντων· δυεῖν δ' ὁμωνύμων τοῖς εὐωδεστάτοις φυτοῖς πόλεων, Ἴου καὶ Σμύρνης, τὸν ποιητὴν Ὅμηρον ἐν ᾗ μὲν γενέσθαι λέγουσιν, ἐν ᾗ δ' ἀποθανεῖν —, φέρε καὶ τοῦτο προσθῶμεν αὐτοῖς, ὅτι καὶ τῶν στρατηγῶν οἱ πολεμικώτατοι καὶ πλεῖστα δόλῳ κατεργασάμενοι μετὰ δεινότητος ἑτερόφθαλμοι γεγόνασι· Φίλιππος, Ἀντίγονος, Ἀννίβας, ⟨καὶ⟩ περὶ οὗ τόδε τὸ*

(Margin: b 88 S; 2; 5; 3 c; 4; 10; 5; 6; 376 Z¹ d; 16; 7; 8; 20)

Codices: *Λ* (= **L** cum apographis **A** Iunt.); **K**; **P**; **Q** (= **CBMV**ᵇ aut omnes aut plures); **Z** (= **F**ᵃ**M**ᵇ)

Cf. B. Maurenbrecher, Sall. hist. fgg. I, p. 27—32. Ad. Schulten, Sertorius, 1926. K. Ziegler Mus. Rhen. 83, 1934, 1sq. || **11** mor. 772e. f. schol. Ap. Rh. 4, 1212. Max. Tyr. 18, 1 || **15** Demosth. 23, 154. Aen. tact. 24, 3—8. Polyaen. 3, 14

[**ΛKPQZ**] **2.3** *ἄλλοτε ἄλλως τῆς τύχης* **Q** || **2** *ἄλλωι* **P** || **4** *ὡρισμένων* **P** || **5** *ἔχειν* **P**² | *τῆς* om. **K** | *ἀποτελουμένων*] *ἀποκειμένων* **Q** | *τὴν* om. **K** || **6** *ἀπειρίαν* **L**¹: *εὐπορίαν* **KPQL**² editt., cf. Zie. l. c. 1 | *ἀριθμῶν*: corr. Mu. | *ἐμπλέκεται*: corr. Cor. || **9** *ἔργον* **L**¹ || **11** *ὤλετο* **K** | *ἀκτεώνων* **L**¹ *ἀκταιόνων* **QK** || **12** *σκηπιώνων* **PQL**² || **13** *ἀνῃρ.* *ἄρδ.* **P** || **15** *δουρίου* **L**¹**Q** || **17** *δυοῖν* hic *Λ* || **20** *πλείστω* **Q** || **21** *καὶ* add. Rei.

9 σύγγραμμα, Σερτώριος· ὃν Φιλίππου μὲν ἄν τις ἀποφαίνοιτο σωφρονέστερον περὶ [τὰς] γυναῖκας, Ἀντιγόνου δὲ πιστότερον περὶ φίλους, Ἀννίβου δ'
e ἡμερώτερον πρὸς πολεμίους, λειπόμενον δὲ συνέσει μὲν οὐδενὸς τούτων,
10 τύχῃ δὲ πάντων· ᾗ πολὺ τῶν ἐμφανῶν πολεμίων χαλεπωτέρᾳ περὶ πάντα χρησάμενος, ἐπανίσωσεν ἑαυτὸν ἐμπειρίᾳ μὲν τῇ Μετέλλου, τόλμῃ δὲ τῇ 5 Πομπηΐου, τύχῃ δὲ τῇ Σύλλα, δυνάμει δὲ τῇ Ῥωμαίων φυγὰς καὶ βαρβά- 89 S ρων ἔπηλυς ἄρχων ἀντιταξάμενος.

11 Τούτῳ δὴ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων τὸν Καρδιανὸν ὁμοιοῦμεν Εὐμενῆ· ἀμφότεροι γὰρ ἀρχικοὶ καὶ σὺν δόλῳ πολεμικοί, καὶ τῆς μὲν αὐτῶν ἀποξενωθέντες, ἡγησάμενοι δ' ἀλλοδαπῶν, τύχῃ δὲ χρησάμενοι βιαίῳ καὶ 10
12 ἀδίκῳ περὶ τὴν τελευτήν· ἐπιβουλευθέντες γὰρ ἀμφότεροι, μεθ' ὧν τοὺς
f πολεμίους ἐνίκων, ὑπὸ τούτων ἀνῃρέθησαν.

2. Κοΐντῳ Σερτωρίῳ γένος ἦν οὐκ ἀσημότατον ἐν πόλει Νουρσίᾳ τῆς Σαβίνων· τραφεὶς δὲ κοσμίως ὑπὸ μητρὶ χήρᾳ πατρὸς ὀρφανός, ὑπερφυῶς
2 δοκεῖ φιλομήτωρ γενέσθαι· ὄνομα τῆς μητρὸς Ῥαΐαν λέγουσιν. ἤσκητο 377 Z[1] μὲν οὖν καὶ περὶ δίκας ἱκανῶς καί τινα καὶ δύναμιν ἐν τῇ πόλει μειράκιον 15
569 ὢν ἀπὸ τοῦ λέγειν ἔσχεν· αἱ δὲ περὶ τὰ στρατιωτικὰ λαμπρότητες αὐτοῦ καὶ κατορθώσεις ἐνταῦθα τὴν φιλοτιμίαν μετέστησαν.

a.105 **3.** Πρῶτον μὲν οὖν Κίμβρων καὶ Τευτόνων ἐμβεβληκότων εἰς Γαλατίαν στρατευόμενος ὑπὸ Καιπίωνι, κακῶς ἀγωνισαμένων τῶν Ῥωμαίων καὶ 20 τροπῆς γενομένης, ἀποβεβληκὼς τὸν ἵππον καὶ κατατετρωμένος τὸ σῶμα τὸν Ῥοδανὸν διεπέρασεν, αὐτῷ τε τῷ θώρακι καὶ θυρεῷ πρὸς ἐναντίον ῥεῦμα πολὺ νηχόμενος· οὕτω τὸ σῶμα ῥωμαλέον ἦν αὐτῷ καὶ διάπονον
a.102 2 τῇ ἀσκήσει. δεύτερον δὲ τῶν αὐτῶν ἐπερχομένων μυριάσι πολλαῖς καὶ δειναῖς ἀπειλαῖς, ὥστε καὶ τὸ μένειν ἄνδρα Ῥωμαῖον ἐν τάξει τότε καὶ πείθε- 25
b σθαι τῷ στρατηγῷ μέγ' ἔργον εἶναι, Μάριος μὲν ἡγεῖτο, Σερτώριος δὲ
3 κατασκοπὴν ὑπέστη τῶν πολεμίων. ἐσθῆτι δὲ Κελτικῇ σκευασάμενος καὶ τὰ κοινότατα τῆς διαλέκτου πρὸς ἔντευξιν ἐπὶ καιροῦ παραλαβών, ἀναμεί-

13 c. 2 Sall. hist. 1, 88 Maur. Cic. Brut. 180 || **17** cf. Sall. hist. 1, 87 M. || **19** c. 3, 1 Amm. Marc. 24, 6, 7. Val. Max. Nepot. 21, 3

[ΛKPQ] **2** τὰς del. Zie. | περὶ] πρὸς Rei. || **4** πολλοὶ P | πάντων L[1]P[1] || **6** τῇ[1]] τοῦ Q || **8** Εὐμένη Cor. al. || **13** Κοΐντῳ] καίτοι P | οὐκ del. Leopold ἄσημον Ri. οὐ τῶν ἀσημοτάτων Zie. | Νουρσίᾳ Xy.: νούσσοις ΛK νόσσοις P νούσοις Q | τῆς] τῇ Q || **15** ῥαίαν L[2]: ῥᾶον L[1] ῥέαν mg. L[3] et cet., cf. W. Schulze, lat. Eigennamen 217 || **17** ὃν K || **19** ἐκβεβληκότων Q || **20** Καιπίωνι Xy.: σκηπίωνι vel σκιπίωνι | ῥωμαϊκῶν L[1]K || **22** τε aut del. aut lac. post νηχόμενος stat. Zie. || **25** πείθεσθαι K: τὸ πείθεσθαι (τῶ π. L[1]) || **28** περιλαβὼν K

γνυται τοῖς βαρβάροις, καὶ τὰ μὲν ἰδών, τὰ δ' ἀκοῇ πυθόμενος τῶν ἐπει-
90 S γόντων, ἐπανῆλθε πρὸς Μάριον. τότε μὲν οὖν ἀριστείων ἔτυχεν· ἐν δὲ τῇ 4
λοιπῇ στρατείᾳ πολλὰ καὶ συνέσεως ἔργα καὶ τόλμης ἀποδειξάμενος, εἰς
ὄνομα καὶ πίστιν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ προήχθη.

378 Z¹ Μετὰ δὲ τὸν Κίμβρων καὶ Τευτόνων πόλεμον ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ Δειδίῳ a.98-94 5
6 στρατηγῷ χιλίαρχος ἐπ' Ἰβηρίας, ἐν τῇ πόλει Κάστλωνι παρεχείμαζε τῆς c
Κελτιβήρων. ἐπεὶ δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐν ἀφθόνοις ὑβριζόντων καὶ τὰ πολλὰ 6
μεθυόντων καταφρονήσαντες οἱ βάρβαροι μετεπέμψαντο νυκτὸς ἐπικου-
ρίαν παρὰ τῶν ἀστυγειτόνων Ἰστουργίνων, καὶ κατ' οἰκίας ἐπιόντες ἔκτει-
10 νον αὐτούς, ὑπεκδὺς ὁ Σερτώριος μετ' ὀλίγων καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας
συναγαγών, κύκλῳ τὴν πόλιν περιῆλθε· καὶ καθ' ἃς οἱ βάρβαροι πύλας ἔλα- 7
θον παρεισπεσόντες, ἀνεῳγμένας εὑρών, οὐ ταὐτὸν ἐκείνοις ἔπαθεν, ἀλλὰ
φρουρὰς ἐπιστήσας καὶ καταλαβὼν πανταχόθεν τὴν πόλιν, ἔκτεινε τοὺς ἐν
ἡλικίᾳ πάντας. ὡς δ' ἀνῃρέθησαν, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας πάντας τὰ 8 d
15 μὲν αὑτῶν ὅπλα καὶ τὴν ἐσθῆτα καταθέσθαι, τοῖς δὲ τῶν βαρβάρων ἐν-
σκευασαμένους ἕπεσθαι πρὸς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἐξ ἧς ἀπεστάλησαν οἱ
νύκτωρ ἐπιπεσόντες αὐτοῖς. ψευσάμενος δὲ τῇ τῶν ὅπλων ὄψει τοὺς βαρβά- 9
ρους, τάς τε πύλας ἀνεῳγμένας εὗρε, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἔλαβεν οἰομέ-
νων ἀπαντᾶν εὖ πεπραχόσι φίλοις καὶ πολίταις. διὸ πλεῖστοι μὲν ὑπὸ τῶν 10
20 Ῥωμαίων ἐσφάττοντο περὶ τὰς πύλας, οἱ δὲ λοιποὶ παραδόντες ἑαυτοὺς
ἐπράθησαν.

4. Ἐκ τούτου Σερτώριος ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ διεβοήθη, καὶ ὅτε πρῶτον ἐπανῆ- e
κεν εἰς Ῥώμην, ταμίας ἀποδείκνυται τῆς περὶ Πάδον Γαλατίας ἐν δέοντι.
379 Z¹ τοῦ γὰρ Μαρσικοῦ πολέμου συνισταμένου, στρατιώτας τε προσταχθὲν a.91/90 2
25 αὐτῷ καταλέγειν καὶ ὅπλα ποιεῖσθαι, σπουδὴν καὶ τάχος προσθεὶς τῷ
ἔργῳ παρὰ τὴν τῶν ἄλλων νέων βραδυτῆτα καὶ μαλακίαν ἀνδρὸς ἐμπρά-
91 S κτως βιωσομένου δόξαν ἔσχεν. οὐ μὴν ὑφήκατο τῆς στρατιωτικῆς τόλμης 3
εἰς ἀξίωμα προεληλυθὼς ἡγεμόνος, ἀλλὰ καὶ χειρὸς ἀποδεικνύμενος ἔργα

5 Sall. hist. 1, 88 M. App. Ib. 99, 431 sq.; Plin. n. h. 22, 12 huc refert Schulten 31 || 24 c. 4, 2—5 Sall. hist. 1, 88 M.

[ΛKPQ] 3 ἐπιδειξάμενος C et s. s. B || 6 Κάτλωνι Q (Καστλῶνι Sint.) || 9 Ἰστουργίνων Zie. l. c. 2.: γυρισοινῶν ΛKQ γουρισυνῶν P γυρισηνῶν C Ὠρισίων Sol. Ὠριτανῶν Sint. cl. Steph. Byz. s. v. Ὠρισία; cf. Schulten 31, 173 | περιϊόντες Li. recte ut vid. || 14 πάντας² del. Sint. || 15.16 σκευασαμένους Q || 18 ἔλαβεν ⟨ἐκχυθὲν⟩ Rei. || 22 ἐν ⟨τε⟩ Zie., cf. v. 24 || 23 Ῥώμην] τὴν πόλιν K | ἐν δέοντι] 'in tempore' recte interpr. Cruser., errat Schulten 31, 176 || 24 τε del. Zie. | προσταχθὲν K: προσταχθέντας C προσαχθέντας LPQ προσαχθὲν Vᵇ || 27 ὑφήκετο: corr. Steph. || 28 προελθὼν PC | ἐπιδεικνύμενος: em. Herw.

θαυμαστὰ καὶ τὸ σῶμα τοῖς ἀγῶσιν ἀφειδῶς ἐπιδιδούς, τῶν ὄψεων ἀπ-
4 έβαλε τὴν ἑτέραν ἐκκοπεῖσαν. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ καλλωπιζόμενος ἀεὶ διε-
f τέλει· τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους οὐκ ἀεὶ τὰ μαρτύρια τῶν ἀριστειῶν περιφέρειν,
ἀλλὰ καὶ ἀποτίθεσθαι, στρεπτὰ καὶ δόρατα καὶ στεφάνους, αὐτῷ δὲ τῆς
ἀνδραγαθίας παραμένειν τὰ γνωρίσματα, τοὺς αὐτοὺς ἔχοντι τῆς ἀρετῆς 5
5 ἅμα καὶ τῆς συμφορᾶς θεατάς. ἀπέδωκε δὲ καὶ ὁ δῆμος αὐτῷ τιμὴν πρέ-
πουσαν. εἰσελθόντα γὰρ εἰς θέατρον ἐδέξαντό τε κρότῳ καὶ κατευφήμη-
σαν, ὧν οὐδὲ τοῖς πάνυ προήκουσιν ἡλικίᾳ τε καὶ δόξῃ τυχεῖν ἦν ῥᾴδιον.
a. 88? 6 Δημαρχίαν μέντοι μετιών, Σύλλα καταστασιάσαντος αὐτόν, ἐξέπεσε·
570 διὸ καὶ δοκεῖ γενέσθαι μισοσύλλας. ἐπεὶ δὲ Μάριος μὲν ὑπὸ Σύλλα κρατη- 10
a. 87 7 θεὶς ἔφευγε, Σύλλας δὲ Μιθριδάτῃ πολεμήσων ἀπῆρε, τῶν δ' ὑπάτων
Ὀκτάβιος μὲν ἐπὶ τῆς Σύλλα προαιρέσεως ἔμενε, Κίννας δὲ νεωτερίζων
ὑποφερομένην ἀνεκαλεῖτο τὴν Μαρίου στάσιν, τούτῳ προσένειμεν αὑτὸν
ὁ Σερτώριος, ἄλλως τε καὶ τὸν Ὀκτάβιον ὁρῶν αὐτὸν μὲν ἀμβλύτερον 380 Z[1]
8 ὄντα, τοῖς δὲ Μαρίου φίλοις ἀπιστοῦντα. γενομένης δὲ τοῖς ὑπάτοις ἐν 15
ἀγορᾷ μάχης μεγάλης, Ὀκτάβιος μὲν ἐκράτησε, Κίννας δὲ καὶ Σερτώριος
9 οὐ πολλῷ τῶν μυρίων ἐλάττους ἀποβαλόντες ἔφυγον, καὶ τῶν περὶ τὴν
b Ἰταλίαν ἔτι διεσπαρμένων στρατοπέδων προσαγ⟨αγ⟩όμενοι τὰ πλεῖστα
πειθοῖ, ταχὺ κατέστησαν ἀξιόμαχοι τοῖς περὶ τὸν Ὀκτάβιον.

5. Μαρίου δὲ καταπλεύσαντος ἐκ Λιβύης καὶ τῷ Κίννᾳ προστιθέντος 20
ἑαυτὸν ὡς ἰδιώτην ὑπάτῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐδόκει δέχεσθαι, Σερτώριος
δ' ἀπηγόρευεν, εἴτε τὸν Κίνναν ἧττον οἰόμενος ἑαυτῷ προσέξειν ἀνδρὸς
ἡγεμονικωτέρου παρόντος, εἴτε τὴν βαρύτητα τοῦ Μαρίου δεδοικώς, μὴ 92 S
πάντα τὰ πράγματα συγχέῃ, θυμῷ μέτρον οὐκ ἔχοντι πέρα δίκης ἐν τῷ
2 κρατεῖν προερχόμενος. ἔλεγεν οὖν μικρὸν εἶναι τὸ ὑπολειπόμενον ἔργον 25
c αὐτοῖς ἤδη κρατοῦσι, δεξαμένων δὲ τὸν Μάριον, τὸ σύμπαν οἴσεσθαι τῆς
δόξης ἐκεῖνον καὶ τῆς δυνάμεως, χαλεπὸν ὄντα πρὸς κοινωνίαν ἀρχῆς καὶ
3 ἄπιστον. εἰπόντος δὲ τοῦ Κίννα, ταῦτα μὲν ὀρθῶς ὑπολογίζεσθαι τὸν

6 c. 4, 5 Sall. hist. 1, 89 M. || **15** Plut. Mar. 41, 1. 2. App. civ. 1, 64, 287 sq. Flor. 2, 9, 9. 10 || **20** c. 5 Plut. Mar. c. 41, 3—44 et ibi l. l.

[**ΛKPQ**] **1** τὸ om. **Q** || **2** καὶ om. **P** || **3** ἀριστείων **ΛKP** || **4** τρεπτὰ **P** || **5** ἔχοντα **Q** || **6** τιμὴν ⟨τὴν⟩ Zie. || **7** ἐδέξαντο **K**: ἐδέξατο **L**[1] ἐξεδέξατο **PQL**[2] ἐξεδέξαντο **B** Steph. | κατευφήμησεν Mu. editt. κατευφήμισαν **C** Sol. || **8** προσήκουσιν **L**[1]**P**[1]**Q** || **13** τοῦτο **Q** || **14** ὀκταβίου υἱὸν **P** | μὲν αὐτὸν **Λ** || **15** γενομένοις **LV**[b] || **17** ἐλάττους τῶν μυρίων: trp. Benseler | καίτοι τῶν Br. || **18** προσαγόμενοι: em. Sch. || **21** ἑαυτὸν om. **P** | ἰδιώτης **P** || **22** ἀπηγόρευσεν **KQ** || **25** προσερχόμενος: em. Mu., qui et προσχρώμενος | ἀπολειπόμενον: em. Cor. | ἔργον ante εἶναι pon. **Q** || **26** οἴεσθαι **L**[1]**Q**

Σερτώριον, αἰδεῖσθαι δὲ καὶ διαπορεῖν ὅπως ἀπώσεται τὸν Μάριον, αὐτὸς ἐπὶ κοινωνίᾳ πραγμάτων κεκληκώς, ὑπολαβὼν ὁ Σερτώριος εἶπεν· „ἀλλ' ἐγὼ μὲν αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ Μάριον ἥκειν νομίζων εἰς Ἰταλίαν τὸ συμφέρον ἐσκόπουν, σοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν οὐδὲ βουλεύεσθαι καλῶς εἶχεν ἥκοντος ὃν αὐτὸς ἐλθεῖν ἠξίωσας, ἀλλὰ χρῆσθαι καὶ δέχεσθαι, τῆς πίστεως μηδενὶ λογισμῷ χώραν διδούσης." οὕτως μεταπέμπεται τὸν Μάριον Κίννας, καὶ τριχῇ τῆς δυνάμεως διανεμηθείσης, ἦρχον οἱ τρεῖς. διαπολεμηθέντος δὲ τοῦ πολέμου, καὶ τῶν περὶ τὸν Κίνναν καὶ Μάριον ἐμφορουμένων ὕβρεώς τε καὶ πικρίας ἁπάσης, ὥστε χρυσὸν ἀποδεῖξαι Ῥωμαίοις τὰ τοῦ πολέμου κακά, Σερτώριος λέγεται μόνος οὔτ' ἀποκτεῖναί τινα πρὸς ὀργὴν οὔτ' ἐνυβρίσαι κρατῶν, ἀλλὰ καὶ τῷ Μαρίῳ δυσχεραίνειν, καὶ τὸν Κίνναν ἐντυγχάνων ἰδίᾳ καὶ δεόμενος μετριώτερον ποιεῖν. τέλος δὲ τῶν δούλων, οὓς Μάριος συμμάχους μὲν ἐν τῷ πολέμῳ, δορυφόρους δὲ τῆς τυραννίδος ἔχων ἰσχυροὺς καὶ πλουσίους ἐποίησε, τὰ μὲν ἐκείνου διδόντος καὶ κελεύοντος, τὰ δὲ καὶ ἰδίᾳ παρανομούντων εἰς τοὺς δεσπότας, σφαττόντων μὲν αὐτούς, ταῖς δὲ δεσποίναις πλησιαζόντων, καὶ βιαζομένων τοὺς παῖδας, οὐκ ἀνασχετὰ ποιούμενος ὁ Σερτώριος ἅπαντας ἐν ταὐτῷ στρατοπεδεύοντας κατηκόντισεν, οὐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων ὄντας.

6. Ἐπεὶ δὲ Μάριος μὲν ἐτελεύτησε καὶ Κίννας ἀνῃρέθη μικρὸν ὕστερον, ὁ δὲ νεανίας Μάριος ἄκοντος αὐτοῦ παρὰ τοὺς νόμους ὑπατείαν ἔλαβε, Κάρβωνες δὲ καὶ Νωρβανοὶ καὶ Σκιπίωνες ἐπιόντι Σύλλᾳ κακῶς ἐπολέμουν, καὶ τὰ μὲν ἀνανδρίᾳ καὶ μαλακίᾳ τῶν στρατηγῶν ἐφθείρετο, τὰ δ' οἱ προδιδόντες ἀπώλλυσαν, ἔργον δ' οὐδὲν ἦν αὐτοῦ παρόντος τοῖς πράγμασι μοχθηρῶς ὑποφερομένοις διὰ τὸ χεῖρον φρονεῖν τοὺς μᾶλλον δυναμένους, τέλος δὲ Σύλλας Σκιπίωνι παραστρατοπεδεύσας καὶ φιλοφρονούμενος, ὡς εἰρήνης ἐσομένης, διέφθειρε τὸ στράτευμα, καὶ ταῦτα προλέγων Σκιπίωνι καὶ διδάσκων Σερτώριος οὐκ ἔπεισε, παντάπασιν ἀπογνοὺς τὴν πόλιν ὥρμησεν εἰς Ἰβηρίαν, ὡς, εἰ φθάσει τὴν ἐκεῖ κρατυνάμενος ἀρχήν, καταφυγὴ τοῖς πταίουσιν ἐνταῦθα τῶν φίλων ἐσόμενος. χειμῶσι δὲ χαλεποῖς χρησάμενος ἐν χωρίοις ὀρεινοῖς, ὑπὸ βαρβάρων ἐπράττετο τέλη καὶ

10 Sall. hist. 1, 90 M. || **19** c. 6, 1—3 Plut. Mar. 45. 46. Sulla 27. 28 et ibi l. l. || **28** App. b. c. 1, 86, 392. 108, 505. 506

[ΛKPQ] **2** κοινωνίαν **Q** || **3** μὲν om. **P** | αὐτὸν om. **Q** || **13** μάρ. μὲν συμμ. ἐν τ. π. **P** μάρ. μὲν ἐν τ. π. συμμ. **C** || **14** πλουσίους (Am.) Cor.: πολλοὺς || **15** καί[2] om. **P** | ἰδίᾳ Latte: βίᾳ || **17** στρατοπ. ἐν ταὐτῷ **K** || **20** δὲ om. **L**[1] || **21** σκηπίωνες **L**[2]**Q** et postea || **22** ἐφθείροντο **Q** || **25** στρατοπεδεύσας **K** || **27** ἔπειθε: em. Sch. || **28** φθάσοι **Q**

6 *μισθοὺς τοῦ παρελθεῖν τὴν ὁδόν. ἀγανακτούντων δὲ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ*
δεινολογουμένων, εἰ Ῥωμαίων ἀνθύπατος τέλη καταβαλεῖ βαρβάροις ὀλέ-
θροις, μικρὰ φροντίσας τοῦ δοκοῦντος αἰσχροῦ καὶ καιρὸν ὠνεῖσθαι φήσας,
οὗ σπανιώτερον οὐδὲν ἀνδρὶ μεγάλων ἐφιεμένῳ, τοὺς μὲν βαρβάρους ἐθε-
a. 82 7 *ράπευσε χρήμασι, τὴν δ' Ἰβηρίαν ἐπειχθεὶς κατέσχε. παραλαβὼν δ' ἔθνη,* 5
πλήθεσι μὲν καὶ ἡλικίαις ἀκμάζοντα, πλεονεξίᾳ δὲ καὶ ὕβρει τῶν πεμπο-
μένων ἑκάστοτε στρατηγῶν πρὸς ὅλην κακῶς διακείμενα τὴν ἡγεμονίαν,
b *ἀνελάμβανεν ὁμιλίᾳ τε τοὺς δυνατοὺς καὶ φόρων ἀνέσει τοὺς πολλούς.*
8 *μάλιστα δὲ τῶν ἐπισταθμιῶν ἀπαλλάξας ἠγαπήθη· τοὺς γὰρ στρατιώτας*
ἠνάγκαζεν ἐν τοῖς προαστίοις χειμάδια πήγνυσθαι, πρῶτος αὐτὸς οὕτω 10
9 *κατασκηνῶν. οὐ μὴν ἐπὶ τῇ τῶν βαρβάρων εὐνοίᾳ τὸ πᾶν ἐποιήσατο, Ῥω-*
μαίων δὲ τῶν αὐτόθι μετοικούντων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καθοπλίσας, μηχανάς 94 S
τε παντοδαπὰς καὶ ναυπηγίας τριήρων ὑποβαλόμενος, διὰ χειρὸς εἶχε τὰς 383 Z[1]
πόλεις, ἥμερος μὲν ὢν ἐν ταῖς εἰρηνικαῖς χρείαις, φοβερὸς δὲ τῇ παρα-
σκευῇ [κατὰ] τῶν πολεμικῶν φαινόμενος. 15

c **7.** *Ὡς δὲ Σύλλαν μὲν ἐπυνθάνετο τῆς Ῥώμης κρατεῖν, ἔρρειν δὲ τὴν*
Μαρίου καὶ Κάρβωνος στάσιν, αὐτίκα προσδοκῶν στρατιὰν διαπολεμή-
σουσαν αὐτῷ μεθ' ἡγεμόνος ἀφίξεσθαι, φράγνυται τὰ Πυρηναῖα ὄρη διὰ
a. 81 2 *Λιουίου Σαλινάτορος, ἑξακισχιλίους ὁπλίτας ἔχοντος. καὶ μετ' οὐ πολὺ*
Γάϊος Ἄννιος ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ Σύλλα καὶ τὸν Λίουιον ἀπρόσμαχον ὁρῶν, ἐν 20
3 *ἀπόρῳ καθῆστο παρὰ ταῖς ὑπωρείαις. Καλπουρνίου δέ τινος ἐπίκλησιν*
Λαναρίου δολοφονήσαντος τὸν Λίουιον καὶ τῶν στρατιωτῶν τὰ ἄκρα τῆς
Πυρήνης ἐκλιπόντων, ὑπερβαλὼν Ἄννιος ἐπῄει χειρὶ μεγάλῃ, τοὺς ἐμπο-
d 4 *δὼν ἀνιστάς. Σερτώριος δ' οὐκ ὢν ἀξιόμαχος, μετὰ τρισχιλίων εἰς Καρχη-*
δόνα τὴν νέαν καταφυγὼν κἀκεῖθεν ἐπιβὰς τῶν νεῶν καὶ διαπεράσας τὸ 25
5 *πέλαγος, Λιβύῃ κατὰ τὴν Μαυρουσίαν προσέσχεν. ἀφυλάκτοις δὲ τοῖς*
στρατιώταις ὑδρευομένοις τῶν βαρβάρων ἐπιπεσόντων, συχνοὺς ἀποβαλὼν

8 Sall. hist. 1, 93. 94 M. || **19** c. 7, 2. 3 Sall. hist. 1, 95—97 M.

[**ΛKPQ**] **2** *καταβάλῃ* **L[1]K** *καταβάλει* **L[2]**, sed mg. *εῖ* || **4** *οὐδὲν* om. **P** | *ἐθεράπευε* **P** || **5** *ἔσχεν* corr. in *παρέσχεν* **P** || **6** *πλήθεσι* Zie.: *πλήθει* | *ἡλικίαις* Benseler: *ἡλικίᾳ* || **8** *ἐλάμβανεν* **Q** | *τε*] *δὲ* **K** || **9** *ἐπισταθμίων* **KPQ** || **10** *προαστείοις*: em. Zie. | *οὕτως* **LPQ** || **12** *δὲ* om. **PQ** | *κατοικούντων* Sch. || **13** *ὑποβαλόμενος* **K** Steph.: *ὑποβαλλόμενος* | *χειρῶν* **Λ** || **15** *κατὰ* del. Rei. | *πολεμικῶν* **ΛPQ**: *πολεμίων* **K** Steph. editt. || **16** *αἴρειν* **Q** || **17** *προσδοκῶν*] *πολεμῶν* **L[1]** | *στρατείαν* **L[1]** Steph. || **18** *πυριναῖα* **KQ** || **19** *Λιουίου* Holzapfel et Cichorius, Röm. Stud. 256: *ἰουλίου*, item v. 20. 22 | *σαλινάτωρος* **L[2]** | *μετ'*] *τ'* **L[1]** || **21** *καθίστατο* **KQ** | *ὑπωρίαις* **L[1]** || **23** *πυρίνης* **L[1]K** | *ἐκλειπόντων* **P** | *ὑπερβάλλων* **L[1]PQ**

αὖθις εἰς Ἰβηρίαν ἀπέπλει, καὶ ταύτης μὲν ἀποκρούεται, Κιλισσῶν δὲ a.81
λῃστρίδων αὐτῷ προσγενομένων, Πιτυούσσῃ νήσῳ προσέβαλε καὶ ἀπέβη
τὴν παρ' Ἀννίου φρουρὰν βιασάμενος. Ἄννιος δὲ μετ' οὐ πολὺ παρῆν ναυσί 6
384 Z¹ τε πολλαῖς καὶ πεντακισχιλίοις ὁπλίταις· πρὸς ὃν ἐπεχείρησε μὲν διαναυ-
5 μαχεῖν, καίπερ ἐλαφροῖς καὶ πρὸς τάχος, οὐ πρὸς ἀλκήν, πεποιημένοις
σκάφεσι χρώμενος, ζεφύρῳ δὲ λαμπρῷ τοῦ πελάγους ἀνισταμένου καὶ τὰ e
πολλὰ τῶν τοῦ Σερτωρίου πλοίων ὑπὸ κουφότητος πλάγια ταῖς ῥαχίαις
περιβάλλοντος, αὐτὸς ὀλίγαις ναυσί, τῆς μὲν θαλάσσης ὑπὸ τοῦ χειμῶνος 7
εἰργόμενος, τῆς δὲ γῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἡμέρας δέκα σαλεύων πρὸς
95 S ἐναντίον κῦμα καὶ κλύδωνα τραχὺν ἐπιπόνως διεκαρτέρησεν.

11 **8.** Ἐνδόντος δὲ τοῦ πνεύματος, φερόμενος νήσοις τισὶν ἐναυλίζεται σπο-
ράσιν ἀνύδροις, κἀκεῖθεν ἄρας καὶ διεκβαλὼν τὸν Γαδειραῖον πορθμόν, ἐν
δεξιᾷ τοῖς ἐκτὸς ἐπιβάλλει τῆς Ἰβηρίας, μικρὸν ὑπὲρ τῶν τοῦ Βαίτιος ἐκβο- f
λῶν, ὃς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν ἐκφερόμενος θάλατταν ὄνομα τῇ περὶ αὐτὸν
15 Ἰβηρίᾳ παρέσχεν.

Ἐνταῦθα ναῦταί τινες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ, νέον ἐκ τῶν Ἀτλαντικῶν νή- 2
σων ἀναπεπλευκότες, αἳ δύο μέν εἰσι, λεπτῷ παντάπασι πορθμῷ διαιρού-
μεναι, μυρίους δ' ἀπέχουσαι Λιβύης σταδίους, καὶ ὀνομάζονται Μακάρων.
ὄμβροις δὲ χρώμεναι μετρίοις σπανίως, τὰ δὲ πλεῖστα πνεύμασι μαλακοῖς 3 572
20 καὶ δροσοβόλοις, οὐ μόνον ἀροῦν καὶ φυτεύειν παρέχουσιν ἀγαθὴν καὶ
πίονα χώραν, ἀλλὰ καὶ καρπὸν αὐτοφυῆ φέρουσιν, ἀποχρῶντα πλήθει καὶ
385 Z¹ γλυκύτητι βόσκειν ἄνευ πόνων καὶ πραγματείας σχολάζοντα δῆμον. ἀὴρ 4
δ' ἄλυπος ὡρῶν τε κράσει καὶ μεταβολῆς μετριότητι κατέχει τὰς νήσους.
οἱ μὲν γὰρ ἐνθένδε τῆς γῆς ἀποπνέοντες ἔξω βορέαι καὶ ἀπηλιῶται διὰ
25 μῆκος ἐκπεσόντες εἰς τόπον ἀχανῆ διασπείρονται καὶ προαπολείπουσι,
πελάγιοι δὲ περιρρέοντες ἀργέσται καὶ ζέφυροι, βληχροὺς μὲν ὑετοὺς καὶ
σποράδας ἐκ θαλάττης ἐπάγοντες, τὰ δὲ πολλὰ νοτεραῖς αἰθρίαις ἐπιψύχον- b

3 c. 7, 6. 7 Sall. hist. 1, 98. 99 M. || **16** c. 8, 2–9, 1 Sall. hist. 1, 100–103 M. Flor. 2, 10, 2. Diod. 5, 19. 20. π. θαυμ. ἀκουσμ. 84. cf. Plin. n. h. 6, 202–205

[ΛKPQ] **2** προσγινομένων L¹PQ | πιτυούσηι: em. Cor. (πητυούση νήσσω L¹) || **7** πελάγια P || **10** διεκαρτέρησεν KP: διεκράτησεν ΛQ || **11** φερόμενος om. K | πρὸς σποράσιν Q || **12** τὸν] τῶν L¹ | γαδειραίων L¹P || **16** c. 8, 2–9, 1 hab. Phot. bibl. 396sq. | νέον om. Phot. νέων L¹ νεῶν PQ || **17** ἐκπεπλευκότες K || **18** ἀπέχουσι Phot. || **19** σπανίους P | δὲ² om. Phot. | πνεύματα P || **20** καταπνεόμεναι ante οὐ add. B Photii, quod si verum, transponendum ante μαλακοῖς | ἔχουσιν Q || **21** φέρουσαν Emp. || **24** μὲν om. Phot. || **25** προσαπολείπουσι K || **26** ἀβληχροὺς Q || **27** νοτεραῖς om. P | αἰθρίαις] διορίαις L¹

a.81 5 *τες, ἡσυχῇ τρέφουσιν· ὥστε μέχρι τῶν βαρβάρων διῖχθαι πίστιν ἰσχυράν, αὐτόθι τὸ Ἠλύσιον εἶναι πεδίον καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων οἴκησιν, ἣν Ὅμηρος ὕμνησε* (Od. 4, 563 sqq.).

9. *Ταῦθ' ὁ Σερτώριος ἀκούσας ἔρωτα θαυμαστὸν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ, τυραννίδος ἀπαλλαγεὶς καὶ πολέμων ἀπαύστων.* 5
2 *αἰσθόμενοι δ' οἱ Κίλικες, οὐθὲν εἰρήνης δεόμενοι καὶ σχολῆς, ἀλλὰ πλούτου καὶ λαφύρων, εἰς Λιβύην ἀπέπλευσαν, Ἄσκαλιν τὸν Ἴφθα κατάξοντες* 96 S
c 3 *ἐπὶ τὴν Μαυρουσίων βασιλείαν. οὐ μὴν ἀπέκαμεν ὁ Σερτώριος, ἀλλὰ τοῖς πρὸς τὸν Ἄσκαλιν διαπολεμοῦσιν ἔγνω βοηθεῖν, ὡς οἱ σὺν αὐτῷ καινήν τινα λαβόντες ἐλπίδων ἀρχὴν καὶ πράξεων ἑτέρων ὑπόθεσιν, μὴ διαλυθεῖεν* 10
4 *ὑπὸ τῆς ἀπορίας. ἀσμένοις δὲ τοῖς Μαυρουσίοις ἀφικόμενος, εἴχετο* ⟨*τοῦ*⟩
5 *ἔργου, καὶ καταμαχεσάμενος τὸν Ἄσκαλιν ἐπολιόρκει. Σύλλα δὲ Πακκιανὸν ἐκπέμψαντος βοηθῆσαι τοῖς περὶ τὸν Ἄσκαλιν μετὰ δυνάμεως, συμβαλὼν ὁ Σερτώριος τὸν μὲν Πακκιανὸν ἀπέκτεινε, τὴν δὲ στρατιὰν κρατήσας* 386 Z[1]
προσηγάγετο, καὶ τὴν Τίγγιν, εἰς ἣν ὁ Ἄσκαλις συνέφυγε μετὰ τῶν ἀδελ- 15
6 *φῶν, ἐξεπολιόρκησεν. ἐνταῦθα τὸν Ἀνταῖον οἱ Λίβυες ἱστοροῦσι κεῖσθαι,*
d *καὶ τὸν τάφον αὐτοῦ Σερτώριος διέσκαψε, τοῖς βαρβάροις ἀπιστῶν διὰ*
7 *μέγεθος. ἐντυχὼν δὲ τῷ σώματι, πηχῶν ἑξήκοντα μῆκος ὥς φασι, κατεπλάγη, καὶ σφάγιον ἐντεμὼν συνέχωσε τὸ μνῆμα καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ τιμήν*
8 *τε καὶ φήμην συνηύξησε. Τιγγῖται δὲ μυθολογοῦσιν Ἀνταίου τελευτήσαν-* 20
τος τὴν γυναῖκα Τίγγην Ἡρακλεῖ συνελθεῖν, Σόφακα δ' ἐξ αὐτῶν γενόμενον βασιλεῦσαι τῆς χώρας καὶ πόλιν ἐπώνυμον τῆς μητρὸς ἀποδεῖξαι·
9 *Σόφακος δὲ παῖδα γενέσθαι Διόδωρον, ᾧ πολλὰ τῶν Λιβυκῶν ἐθνῶν ὑπ-*
e *ήκουσεν, Ἑλληνικὸν ἔχοντι στράτευμα τῶν αὐτόθι κατῳκισμένων ὑφ'*
10 *Ἡρακλέους Ὀλβιανῶν καὶ Μυκηναίων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀνακείσθω τῇ* 25

16 Strab. 17, 829. Mela 3, 106. Plin. n. h. 5, 2 (Lucan. 4, 589 sqq.)

[**ΛKPQ**] **1** *τρέφουσιν*] *βρέχουσιν* Emp. | *διῆχθαι* **Q** Phot. || **4** *οἰκήσας* **L**[1] *οἰκίσαι* Cor. || **5** *ἀπαύστων* **L**[1]**KQ** Phot.: *ἀπάντων* **PL**[2] || **6** *πλούτων* **Q** || **7** *ἀπεπέρασαν* **P** | *ἄσκαλιν* **P** et **C** corr.: *ἀσκάλιον* hic et v. 9 cet., sed infra *ἄσκαλιν* omnes | *κατάξαντες* **PQ** || **11** *τοῦ* add. Zie. || **12** *ἔργων* **P** | *ἐπολιόρκει* – **13** *ἄσκαλιν* om. **L**[1], in mg. add. **L**[2] | *πακκιανὸν* **Q**: *πακκιακὸν* **ΛK** *παμηίακον* **P**; sed v. 14 *πακκιανὸν* **Q** *πακκιακὸν* **ΛK** *πακκίακον* **P**; cf. Crass. 32, 2, ubi eadem discrepantia in codd. || **13** *βαλὼν* **Q** *συλλαβὼν* **C** || **15** *καὶ τὴν δὲ* **L**[1]**Q** | *Τίγγιν* Xy.: *τιγέννην* **L** *τίγεννιν* **KQ** *ἀετίγεννιν* **P** (quod ortum ex *δὲ τίγεννιν*) | *συνέφευγε* **Q** || **18** *τῷ* del. Rei. || **19** *πλάγιον* **Q** | *αὐτὸν* Sch. || **20** *ηὔξησε* **Q** | *τιγεννῖται* (vel *-νίται*): em. Cor. *Τιγγιτανοὶ* Leopold || **21** *τιγγίην* **K** et ante ras. **L** *τιγίην* **Q** | *σώφακα* constanter **C** | *ἐξ αὐτῶν*] inc. **Z** (= **F**[a]**M**[b]), cf. Ziegler, Überlieferungsgesch. 63 sqq.

Ἰόβα (FGrH 275 T 10) χάριτι, τοῦ πάντων ἱστορικωτάτου βασιλέων· ἐκείνου γὰρ ἱστοροῦσι τοὺς προγόνους Διοδώρου καὶ Σόφακος ἀπογόνους εἶναι. Σερτώριος δὲ πάντων ἐγκρατὴς γενόμενος, τοὺς δεηθέντας αὐτοῦ 11 καὶ πιστεύσαντας οὐκ ἠδίκησεν, ἀλλὰ καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὴν 5 ἀρχὴν ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ὅσα καλῶς εἶχε δεξάμενος διδόντων.

97 S 387 Z¹ **10.** Ἐντεῦθεν ὅποι χρὴ τραπέσθαι βουλευόμενον ἐκάλουν Λυσιτανοὶ a. 80 πρέσβεις πέμψαντες ἐφ' ἡγεμονίᾳ, πάντως μὲν ἄρχοντος ἀξίωμα μέγα καὶ ἐμπειρίαν ἔχοντος δεόμενοι πρὸς τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων φόβον, ἐκείνῳ δὲ f πιστεύοντες αὐτοὺς μόνῳ, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ τῶν συγγεγονότων τὸ 10 ἦθος αὐτοῦ. λέγεται γὰρ ὁ Σερτώριος οὔθ' ὑφ' ἡδονῆς οὔθ' ὑπὸ δέους 2 εὐάλωτος γενέσθαι, φύσει τ' ἀνέκπληκτος [ὢν] παρὰ τὰ δεινά, καὶ μέτριος εὐτυχίαν ἐνεγκεῖν, καὶ πρὸς μὲν εὐθυμαχίαν οὐδενὸς ἀτολμότερος τῶν καθ' 3 ἑαυτὸν ἡγεμόνων, ὅσα δὲ κλωπείας ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας περὶ τόπους ἐχυροὺς καὶ διαβάσεις τάχους δεομένας ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν 15 ἐν δέοντι, σοφιστὴς δεινότατος. ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων 4 573 δαψιλὴς φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμετρίαζε τῶν ἁμαρτημάτων. καί- 5 τοι δοκεῖ περὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ βίον ὠμότητος καὶ βαρυθυμίας τὸ περὶ τοὺς ὁμήρους πραχθὲν ἔργον ἐπιδεῖξαι τὴν φύσιν οὐκ οὖσαν ἥμερον, ἀλλ' ἐπαμπεχομένην λογισμῷ διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐμοὶ δ' ἀρετὴν μὲν εἰλικρινῆ 6 20 καὶ κατὰ λόγον συνεστῶσαν οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ τύχη τις ἐκστῆσαι πρὸς τοὐναντίον· ἄλλως δὲ προαιρέσεις καὶ φύσεις χρηστὰς ὑπὸ συμφορῶν μεγά- 388 Z¹ λων παρ' ἀξίαν κακωθείσας οὐκ ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν τὸ ἦθος. ὃ καὶ Σερτώριον οἶμαι παθεῖν, ἤδη τῆς τύχης αὐτὸν ἐπιλειπούσης ἐκ- 7 b τραχυνόμενον ὑπὸ τῶν πραγμάτων γινομένων πονηρῶν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.

25 **11.** Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε γε τῶν Λυσιτανῶν καλούντων, ἀπῆρεν ἐκ Λιβύης.

25 Sall. hist. 1, 104 M.

[ΛKPQZ] **6** ὅπῃ Q ‖ **7** ἡγεμόνι Z | παντὸς PZC ‖ **8** ἑλόντος L¹PQZ | ἀπὸ τῶν KC | δὲ om. Q ‖ **9** καὶ del. Cor. | συγγενῶν in exar. in συγγενότων corr. L¹, γο s. s. m. 2 ‖ **10** c. 10, 2—7 hab. Phot. p. 397a | γὰρ Z: δὲ cet. (om. Phot.) ‖ **11** τ' Phot.: δὲ | ὢν om. Phot. (εἶναι vel ἦν Cor.) | παρὰ] περὶ Q ‖ **12** ἐνεγκ. εὐτ. Phot. | καὶ πρὸς μὲν om. Phot. pergens οὐδενὸς μέντοι οὐδὲ πρὸς εὐθυμ. ἀτολμ. ‖ **13** αὐτὸν Z | κλωπίας L¹ κλοπείας KQZ Phot. | πολέμῳ L¹K | intellige ἔργα κλωπείας . . . καὶ πλεονεξίας . . . ἀπάτης τε καὶ ψ. ‖ **14** ὀχυροὺς K Steph. Phot. | τε om. Z | ψεύδους C ‖ **17** δοκεῖ ⟨τισι⟩ Zie. | τε καὶ βαρύτητος Phot. ‖ **18** ἔρημον Sint. Ri. ‖ **19** ἀπεχομένην vel ἐπεχ. Phot. | μὲν om. PZ ‖ **20** δοκεῖ P Phot. et ante corr. L: δοκῇ QZ et ex corr. L δοκεῖ ἢ K | τις om. K | ἐκστῆναι L¹ ‖ **22** παρ'] κατ' Q | κακοθήσας corr. ex κακοθείσας m. 1 P κακοθείσας K κακοηθείας Z ‖ **23** ὑπολιπούσης Z ἐπιλιπούσης KC et Photii A ‖ **24** γινόμενον πονηρὸν: em. Cor. ‖ **25** τότε γε τῶν KPQ τότε τῶν vel τό γε τῶν Z τόγε L¹ τότε γε L²

a. 80 2 καὶ τούτους ⟨τε⟩ συνέταττεν εὐθὺς αὐτοκράτωρ στρατηγὸς ⟨ἀποδειχθείς⟩, καὶ τὴν ἐγγὺς Ἰβηρίαν ὑπήκοον ἐποιεῖτο, τῶν πλείστων ἑκουσίως προστιθεμένων, μάλιστα μὲν διὰ τὸ πρᾷον αὐτοῦ καὶ δραστήριον· ἔστι δ' ἃ
3 καὶ σοφιστικῶς αὐτὸς εἰς ἀπάτην καὶ κήλησιν ἐμηχανᾶτο. καὶ πρῶτόν 98 S
γε πάντων τὸ περὶ τὴν ἔλαφον. ἦν δὲ τοιόνδε· ⟨Λυ⟩σιτανὸς ἀνὴρ δημότης 5
c τῶν ἐπὶ χώρας βιούντων ἐλάφῳ νεοτόκῳ φευγούσῃ κυνηγέτας ἐπιτυχών, αὐτῆς μὲν ἀπελείφθη, τὴν δὲ νεβρὸν ἐκπλαγεὶς τῇ καινότητι τῆς χρόας,
4 λευκὴ γὰρ ἦν πᾶσα, λαμβάνει διώξας. κατὰ τύχην δὲ Σερτωρίου τοῖς τόποις ἐναυλισαμένου, καὶ πᾶν ὅ τις ἐξ ἄγρας ἢ γεωργίας ἥκοι κομίζων δῶρον ἀσμένως δεχομένου, καὶ φιλοφρόνως ἀμειβομένου τοὺς θεραπεύον- 10
5 τας, ἐγχειρίζει φέρων αὐτῷ τὴν νεβρόν. ὁ δὲ δεξάμενος, αὐτίκα μὲν ἥσθη μετρίως, χρόνῳ δὲ ποιησάμενος τιθασὸν οὕτω καὶ φιλάνθρωπον, ὥστε καὶ καλοῦντος ἀκούειν καὶ βαδίζοντί ποι παρακολουθεῖν, ὄχλου τε καὶ
d 6 θορύβου παντὸς ἀνέχεσθαι στρατιωτικοῦ, κατὰ μικρὸν ἐξεθείαζε φάσκων 389 Z[1]
Ἀρτέμιδος δῶρον τὴν ἔλαφον εἶναι, καὶ πολλὰ τῶν ἀδήλων ἐπεφήμιζεν 15
αὐτῷ δηλοῦν, γινώσκων εὐάλωτον εἰς δεισιδαιμονίαν εἶναι φύσει τὸ
7 βαρβαρικόν. ὁ δὲ καὶ προσετεχνᾶτο τοιάδε· γνοὺς γὰρ ἂν κρύφα τοὺς πολεμίους ἐμβεβληκότας ποι τῆς ὑπ' αὐτὸν χώρας ἢ πόλιν ἀφιστάντας, προσεποιεῖτο τὴν ἔλαφον αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους διειλέχθαι, κελεύουσαν
8 ἐν ἑτοίμῳ τὰς δυνάμεις ἔχειν. αὖθις δὲ νίκην τινὰ τῶν ἑαυτοῦ στρατηγῶν 20
ἀκούσας, τὸν μὲν ἄγγελον ἔκρυπτε, τὴν δ' ἔλαφον ἐστεφανωμένην ἐπ' εὐαγγελίοις προῆγεν, εὐθυμεῖσθαι παρακαλῶν καὶ τοῖς θεοῖς θύειν, ὡς ἀγαθόν τι πευσομένους.

e **12.** Οὕτως δὲ χειροήθεις ποιησάμενος αὐτούς, ἐχρῆτο πρὸς ἅπαντα μετριωτέροις, οὐχ ὑπ' ἀνδρὸς ἀλλοδαποῦ λογισμῶν, ἀλλ' ὑπὸ θεοῦ στρα- 25
τηγεῖσθαι πειθομένοις, ἅμα καὶ τῶν πραγμάτων ἐπιμαρτυρούντων τῷ
2 παρὰ λόγον τὴν δύναμιν αὐξάνεσθαι. δισχιλίοις γὰρ ἑξακοσίοις, οὓς ὠνόμαζε Ῥωμαίους, συμμείκτοις δ' ἑπτακοσίοις Λιβύων εἰς Λυσιτανίαν

4 c. 11, 3—8 App. b. c. 1, 110, 514. Polyaen. 8, 22. Val. Max. 1, 2, 4. Plin. n. h. 8, 117. Frontin. strat. 1, 11, 13. Gell. 15, 22, 3—5; cf. c. 20 || 27 Sall. hist. 1, 104—107 M.

[ΛKPQZ] 1 τε add. Zie. | ἀποδειχθείς add. Zie. l. c. 5 || 2 προτιθεμένων ΛPZ || 5 τοιοῦτον K | σπάνος: em. Zie. l. c. 5 || 6 ἐλάφων PZ || 7 νευρὸν Z || 9 ἐπαυλισαμένου Q | ὅστις KPZ | κομίζων ἥκοι K κομίζοι omisso ἥκοι C (ἥκοι ex οἴκοι corr. L) || 12 τιθασσὸν QZ || 13 ὑπακούειν Cob. || 16 αὐτῷ δηλοῦν om. L[1]KQ | γινώσκων ΛKQ: ἔστι δὲ PZ, unde γινώσκων ⟨ὡς⟩ ἔστιν εὐάλ. Zie., nisi praestat γιν. εὐάλωτον ⟨ὂν⟩ | εἶναι hab. ΛK om. PQZ || 17 ὁ δὲ] ὅθεν Zie. | καὶ om. Q || 18 ὑπ' αὐτὸν] αὐτῶν Q | ἀμφιστάντας Rei. || 26 πειθομένοις M[b] (Anon.): πειθομένους

998 αὐτῷ συνδιαβᾶσι πελταστὰς τετρακισχιλίους Λυσιτανῶν καὶ ἱππεῖς ἑπτα- a. 80
κοσίους προσλαβών, ἐπολέμει τέτταρσι Ῥωμαίων στρατηγοῖς, ὑφ᾽ οἷς
ἦσαν πεζῶν μὲν δώδεκα μυριάδες, ἱππεῖς δ᾽ ἑξακισχίλιοι, τοξόται δὲ καὶ f
σφενδονῆται δισχίλιοι, πόλεις δ᾽ ἀναρίθμητοι τὸ πλῆθος, αὐτὸς εἴκοσι
5 τὰς πάσας ἐν ἀρχῇ κεκτημένος. ἀλλ᾽ ὅμως ἀσθενὴς οὕτω καὶ μικρὸς 3
390 Z[1] ἀρξάμενος, οὐ μόνον ἐθνῶν ἐκράτησε μεγάλων καὶ πόλεις εἷλε πολλάς,
ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιστρατήγων Κότταν μὲν ἐν τῷ περὶ τὴν Μελλαρίαν
πορθμῷ κατεναυμάχησε, Φουφίδιον δὲ τὸν ἄρχοντα τῆς Βαιτικῆς περὶ 4 574
τὸν Βαῖτιν ἐτρέψατο, δισχιλίους ἀποκτείνας Ῥωμαίων, Δομίτιον δὲ
10 Καλουῖνον ἀνθύπατον ὄντα τῆς ἑτέρας Ἰβηρίας διὰ τοῦ ταμίου κατ-
αγωνισάμενος, καὶ Θώρ[άν]ιον, ἄλλον ἡγεμόνα τῶν ὑπὸ Μετέλλου πεμ- a. 79
φθέντων, μετὰ δυνάμεως ἀνεῖλεν, αὐτόν τε τὸν Μέτελλον, ἄνδρα Ῥωμαίων 5
ἐν τοῖς τότε μέγιστον καὶ δοκιμώτατον, οὐκ ὀλίγοις σφάλμασι περιβαλὼν
εἰς τοσαύτην ἀπορίαν κατέστησεν, ὥστε Λεύκιον μὲν Μάλλιον ἐκ τῆς
15 περὶ Ναρβῶνα Γαλατίας ἐλθεῖν αὐτῷ βοηθόν, Πομπήϊον δὲ Μᾶγνον ἐκ
Ῥώμης κατὰ τάχος ἀποσταλῆναι μετὰ δυνάμεως. οὐ γὰρ εἶχεν ὁ Μέτελ- 6
λος ὅ τι χρήσαιτο, προσπολεμῶν ἀνδρὶ τολμητῇ, πάσης ἐξαναδυομένῳ b
φανερᾶς μάχης, πᾶσαν δὲ μεταβαλλομένῳ μεταβολὴν εὐσταλείᾳ καὶ κου-
φότητι τῆς Ἰβηρικῆς στρατιᾶς, αὐτὸς ὁπλιτικῶν καὶ νομίμων ἀσκητὴς 7
20 γεγονὼς ἀγώνων καὶ στρατηγὸς ἐμβριθοῦς καὶ μονίμου φάλαγγος, ὤσα-
σθαι μὲν εἰς χεῖρας ἐλθόντας πολεμίους καὶ καταβαλεῖν ἄριστα γεγυμ-
391 Z[1] νασμένης, ὀρειβατεῖν δὲ καὶ συνηρτῆσθαι διώξεσι καὶ φυγαῖς ἀπαύστοις
ἀνθρώπων ὑπηνεμίων καὶ λιμὸν ἀνέχεσθαι καὶ δίαιταν ἄπυρον καὶ ἄσκη-
νον ὥσπερ ἐκεῖνοι μὴ δυναμένης.
25 **13.** Ἔτι δ᾽ αὐτὸς μὲν ἤδη πρεσβύτερος ἦν, καί τι καὶ πρὸς ἀνειμένην c

8 Sall. hist. 1, 108. 109 M. || **9–12** Sall. hist. 1, 111 M. Liv. per. 90. Flor. 2, 10, 6. 7. Oros. 5, 23, 2–4 Eutrop. 6, 1; cf. Cic. de fin. 2, 63 || **12** c. 12, 5–13, 1 Plut. Pomp. 17, 2. 18, 2. Sall. hist. 2, 70 M. Val. Max. 9, 1, 5

[ΛKPQM[b]] **2** στρατηγοῖς] desinit F[a], cf. ad p. 264, 21 || **4** πόλις L[1]P || **6** μόνων L || **8** Φουφίδιον Ruhnken: που· φίδιον || **9** δομήτιον L[1]K δομέτιον L[2] || **10** Καλουῖνον Sint.[1] app.: καλούσιον PQM[b] κλούσιον K Steph. καὶ λούσιον Λ Λεύκιον Am. Xy. Sint.[2] Καλουΐσιον Rei. Sint.[1] text. || **11** καὶ del. Sch. | Θώριον Zie. cl. Flor. et Cic.: θωράνιον codd. (θράνιον K Steph.); cf. Münzer RE VI A 332. 346 || **12** μετὰ δυνάμεως coniungebant cum πεμφθέντων | ῥωμαίων M[b]: ῥωμαῖον || **14** Μάλλιον Sol.: λόλλιον vel λόλιον codd. || **18** μάχης] τύχης K | εὐσταλία Λ || **19** πολιτικῶν PCM[b] ὁπολιτικῶν L | μονίμων Mu. Anon.; cf. Pomp. 17, 2 || **20** μονίμου] στασίμου Zie. cl. Pomp. || **22** ὀριβατεῖν L[1]KP | συνειθίσθαι Rei. || **23** ἄπυρον] ἄπορον L[1] ἄσπορον K || **25** καί τοι καὶ M[b]

ἤδη καὶ τρυφερὰν δίαιταν ἐκ πολλῶν ἀγώνων καὶ μεγάλων ἐνδεδωκώς, 100 S
τῷ δὲ Σερτωρίῳ συνειστήκει πνεύματος ἀκμαίου γέμοντι καὶ κατεσκευα-
2 σμένον ἔχοντι θαυμασίως τὸ σῶμα ῥώμῃ καὶ τάχει καὶ λιτότητι. μέθης
μὲν γὰρ οὐδὲ ῥαθυμῶν ἥπτετο, πόνους δὲ μεγάλους καὶ μακρὰς ὁδοιπορίας
καὶ συνεχεῖς ἀγρυπνίας ὀλίγοις εἴθιστο καὶ φαύλοις ἀρκούμενος σιτίοις 5
διαφέρειν· πλάνοις δὲ χρώμενος ἀεὶ καὶ κυνηγεσίοις ὁπότε σχολάζοι,
πάσης διεκδύσεως φεύγοντι καὶ διώκοντι κυκλώσεως ἀβάτων τε καὶ
3 βασίμων τόπων ἐμπειρίαν προσειλήφει. διὸ τῷ μὲν εἰργομένῳ μάχης ὅσα
d νικώμενοι πάσχουσιν ἄνθρωποι βλάπτεσθαι συνέβαινεν, ὁ δὲ τῷ φεύγειν
4 εἶχε τὰ τῶν διωκόντων. καὶ γὰρ ὑδρείας ἀπέκοπτε, καὶ σιτολογίας εἶργε, 10
καὶ προϊόντι μὲν ἐκποδὼν ἦν, ἐκίνει δ' ἱδρυνθέντα, πολιορκοῦντι δ' ἄλλους
5 ἐπιφαινόμενος ἀντεπολιόρκει ταῖς τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαις, ὥστε τοὺς
στρατιώτας ἀπαγορεύειν, καὶ τοῦ Σερτωρίου μονομαχῆσαι προκαλουμένου
τὸν Μέτελλον, βοᾶν καὶ κελεύειν μάχεσθαι στρατηγὸν στρατηγῷ καὶ
Ῥωμαίῳ Ῥωμαῖον, ἀναδυόμενον δὲ χλευάζειν. ὁ δὲ τούτων μὲν εὖ ποιῶν 15
6 κατεγέλα· στρατηγοῦ γὰρ ὡς ἔφη Θεόφραστος (fg. 140 Wimmer) δεῖ θάνα-
e 7 τον ἀποθνῄσκειν τὸν στρατηγόν, οὐ πελταστοῦ τοῦ τυχόντος. ὁρῶν δὲ τοὺς 392 Z[1]
a. 79/8 Λαγγοβρίγας οὐ μικρὰ τῷ Σερτωρίῳ συλλαμβανομένους, δίψῃ δ' ὄντας
εὐαλώτους (ἓν γὰρ ἦν αὐτοῖς φρέαρ ἐν τῇ πόλει, τῶν δ' ἐν τοῖς προαστίοις
καὶ παρὰ τὰ τείχη ναμάτων ὁ πολιορκῶν ἐπικρατεῖν ἔμελλεν), ἧκεν ἐπὶ τὴν 20
πόλιν ὡς ἡμέραις δυσὶ συναιρήσων τὴν πολιορκίαν ὕδατος οὐκ ὄντος· διὸ
καὶ πένθ' ἡμερῶν ἐπιφέρεσθαι σιτία μόνον προείρητο τοῖς στρατιώταις.
8 ὁ Σερτώριος δ' ὀξέως βοηθήσας, ἐκέλευσε δισχιλίους ἀσκοὺς ὕδατος ἐμ-
9 πλῆσαι, καθ' ἕκαστον ἀσκὸν ἀργύριον συχνὸν τάξας, καὶ πολλῶν μὲν Ἰβή-
f ρων, πολλῶν δὲ Μαυρουσίων ὑφισταμένων τὸ ἔργον, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας 101 S
εὐρώστους ἅμα καὶ ποδώκεις ἔπεμψε διὰ τῆς ὀρεινῆς, κελεύσας, ὅταν 26
παραδῶσι τοὺς ἀσκοὺς τοῖς ἐν τῇ πόλει, τὸν ἄχρηστον ὑπεξαγαγεῖν
10 ὄχλον, ὅπως ἐξαρκῇ τοῖς ἀμυνομένοις τὸ ποτόν. ἐκπύστου δὲ τούτου γενο-
μένου πρὸς τὸν Μέτελλον, ἤχθετο μὲν ἤδη τὰ ἐπιτήδεια τῶν στρατιω-
575 τῶν ὑπαναλωκότων, ἐξέπεμψε δ' ἐπὶ σιτολογίαν Ἀκυῖνον ἑξακισχιλίων 30

16 cf. Plut. Sulla 42, 4. Pel. 2. Marc. 33 || **30** Sall. hist. 1, 120. 121 M.

[ΛKPQM^b] 4 *μὲν* om. Q || 5 *ἀγρυπνίαις* PM^b || 7 *κυκλήσεως* PM^b | *τε* om. K || 8 *τόπων* om. K || 11 *ἐκποδὼν* C: *ἐν ποδῶν* L *ἐμποδὼν* cet. | *ἱδρυθέντα* PQ || 15 *ῥωμαῖον ῥωμαίῳ*: trp. Zie. || 18 *λαγγοβρίτας*: em. Zie. cl. Plin. n. h. 3, 26 Mela 3, 7 | *δίψει* KQ || 19 *ἦν γὰρ ἓν* M^b | *προαστείοις*: em. Zie. || 21 *αἱρήσων* L[1] || 22 *προείρηται* L[1]Q || 23 *δ'* om. Q || 27 *τοῖς*] *τοὺς* Q om. M^b || 30 edebant *Ἀκύϊνον*; *Aquilium* Aretinus Xy., unde *Ἀκύλλιον* Mu. Anon.

ἡγούμενον. αἰσθόμενος δ' ὁ Σερτώριος καὶ προλοχίσας τὴν ὁδόν, ἐπαν- 11
ερχομένῳ τῷ Ἀκυΐνῳ τρισχιλίους ἄνδρας ἔκ τινος συσκίου χαράδρας
ἐπανίστησιν, αὐτὸς δὲ κατὰ στόμα προσβαλὼν τρέπεται, καὶ τοὺς μὲν
διαφθείρει, τοὺς δὲ λαμβάνει ζῶντας. Ἀκυΐνον δὲ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ 12
5 τὸν ἵππον ἀποβεβληκότα δεξάμενος Μέτελλος αἰσχρῶς ἀπήει, πολλὰ
χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν Ἰβήρων.

393Z¹ **14.** Ἔκ τε δὴ τούτων θαυμαζόμενος ἠγαπᾶτο παρὰ τοῖς βαρβάροις ὁ
Σερτώριος, καὶ ὅτι Ῥωμαϊκοῖς ὁπλισμοῖς καὶ τάξεσι καὶ συνθήμασιν
ἀφαιρῶν τὸ μανικὸν καὶ θηριῶδες αὐτῶν τῆς ἀλκῆς ἀντὶ λῃστηρίου b
10 μεγάλου στρατὸν ἐποιεῖτο τὴν δύναμιν. ἔτι δ' ἀργύρῳ χρώμενος ἀφει- 2
δῶς καὶ χρυσῷ κράνη τε κατεκόσμει καὶ θυρεοὺς αὐτῶν διεποίκιλλε, καὶ
χλαμύσιν ἀνθιναῖς καὶ χιτῶσι χρῆσθαι διδάσκων, καὶ χορηγῶν εἰς
ταῦτα καὶ συμφιλοκαλῶν, ἐδημαγώγει. μάλιστα δ' εἷλεν αὐτοὺς τὰ τῶν 3
παίδων· τοὺς γὰρ εὐγενεστάτους ἀπὸ τῶν ἐθνῶν συναγαγὼν εἰς Ὄσκαν
15 πόλιν μεγάλην, διδασκάλους ἐπιστήσας Ἑλληνικῶν τε καὶ Ῥωμαϊκῶν
μαθημάτων, ἔργῳ μὲν ἐξωμηρεύσατο, λόγῳ δ' ἐπαίδευεν, ὡς ἀνδράσι
γενομένοις πολιτείας τε μεταδώσων καὶ ἀρχῆς. οἱ δὲ πατέρες ἥδοντο 4
θαυμαστῶς, τοὺς παῖδας ἐν περιπορφύροις ὁρῶντες μάλα κοσμίως φοι- c
τῶντας εἰς τὰ διδασκαλεῖα, καὶ τὸν Σερτώριον ὑπὲρ αὐτῶν μισθοὺς τελοῦν-
102S τα, καὶ πολλάκις ἀποδείξεις λαμβάνοντα, καὶ γέρα τοῖς ἀξίοις νέμοντα,
21 καὶ τὰ χρυσᾶ περιδέραια δωρούμενον ἃ Ῥωμαῖοι βούλλας καλοῦσιν.
ἔθους δ' ὄντος Ἰβηρικοῦ τοὺς περὶ τὸν ἄρχοντα τεταγμένους συναπο- 5
θνῄσκειν αὐτῷ πεσόντι, καὶ τοῦτο τῶν ἐκεῖ βαρβάρων κατάσπεισιν ὀνομα-
ζόντων, τοῖς μὲν ἄλλοις ἡγεμόσιν ὀλίγοι τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῶν ἑταί-
25 ρων, Σερτωρίῳ δὲ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων κατεσπεικότων ἑαυτοὺς
ἠκολούθουν. λέγεται δὲ πρός τινι πόλει τροπῆς γενομένης καὶ τῶν πολε- 6 d
394Z¹ μίων ἐπικειμένων, τοὺς Ἴβηρας ἀμελήσαντας αὐτῶν τὸν Σερτώριον
σῴζειν καὶ τοῖς ὤμοις ἐπαραμένους ἄλλους ὑπὲρ ἄλλων ἀνακουφίσαι πρὸς
τὰ τείχη, γενομένου δ' ἐν ἀσφαλεῖ τοῦ ἄρχοντος, οὕτω τραπέσθαι πρὸς
30 φυγὴν ἕκαστον αὐτῶν.

22 Sall. hist. 1, 125 M. Cass. Dio 53, 20, 2 || **26** Sall. hist. 1, 126 M.

[**ΛKPQM**ᵇ] **1** *προλοχήσας* **QM**ᵇ || **3** *ἀνίστησιν* **C** *ὑπανίστησιν* Zie. | *βαλὼν* **Q** || **5** *τῶν ἵππων* **P** || **16** *ἐπαίδευσεν* **MM**ᵇ || **18** *φοιτῶντες* **P** || **20** *ἀποδόξης* **PM**ᵇ *συνδείξεις* Mu. *ἐπιδείξεις* Rei., sed mor. 736d. 737b cft. Sint. | *ἀναξίοις* **K** || **21** *περιδέρεα* **L**¹ *περιδέρρεα* **P** | *βούλας* **L**¹**Q** || **24** *ἑτέρων* **PM**ᵇ || **27** *κειμένων* **Q** || **28** *ὑπὲρ* Emp.: *πρὸ* codd. (*πρὸς* **M**ᵇ); cf. Sall. l. l. || **29** *τραπέσθαι* **K**: *τρέπεσθαι*

15. *Οὐ μόνον δὲ τοῖς Ἴβηρσιν ἦν ποθεινός, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξ Ἰταλίας*
2 *στρατευομένοις. Περπέννα γοῦν Οὐέντωνος ἀπὸ τῆς αὐτῆς Σερτωρίῳ*
a.77 *στάσεως εἰς Ἰβηρίαν παραγενομένου μετὰ χρημάτων πολλῶν καὶ μεγάλης δυνάμεως, ἰδίᾳ δὲ καθ' ἑαυτὸν ἐγνωκότος πολεμεῖν πρὸς τὸν Μέτελ-*
e *λον, ἐδυσχέραινον οἱ στρατιῶται, καὶ πολὺς ἦν τοῦ Σερτωρίου λόγος ἐν* 5
τῷ στρατοπέδῳ, τὸν Περπένναν ἀνιῶν, εὐγενείᾳ καὶ πλούτῳ τετυφωμένον.
a.77/6 3 *οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ Πομπήϊος ἠγγέλλετο τὴν Πυρήνην ὑπερβάλλων, ἀναλαβόντες οἱ στρατιῶται τὰ ὅπλα καὶ τὰ σημεῖα τῶν τάξεων ἀναρπάσαντες κατεβόησαν τοῦ Περπέννα, κελεύοντες ὡς τὸν Σερτώριον ἄγειν αὐτούς·*
4 *εἰ δὲ μή, καταλιπόντες ἐκεῖνον ἠπείλουν αὐτοὶ βαδιεῖσθαι πρὸς ἄνδρα* 10
5 *σῴζεσθαι καὶ σῴζειν δυνάμενον. συγχωρήσας δ' ⟨οὖν⟩ ὁ Περπέννας*
f *ἤγαγεν αὐτοὺς καὶ συνέμειξε τῷ Σερτωρίῳ, πεντήκοντα καὶ τρεῖς ἔχων σπείρας.*

16. *Σερτώριος δέ, τῶν ἐντὸς Ἴβηρος αὐτῷ ποταμοῦ πάντων ὁμοῦ τι* 14
προστιθεμένων, πλήθει μὲν ἦν μέγας· ἐπέρρεον γὰρ ἀεὶ καὶ συνεφέροντο 103 S
2 *πανταχόθεν πρὸς αὐτόν· ἀταξίᾳ δὲ βαρβαρικῇ καὶ θρασύτητι ταραττόμε-* 395 Z[1]
νος, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις βοώντων καὶ τὴν τριβὴν δυσανασχετούν-
3 *των, ἐπειρᾶτο παραμυθεῖσθαι διὰ λόγων. ὡς δ' ἑώρα χαλεπαίνοντας καὶ βιαζομένους ἀκαίρως, προήκατο καὶ περιεῖδε συμπλεκομένους τοῖς πολε-*
576 *μίοις, ἐν οἷς οὐ παντελῶς συντριβέντας, ἀλλὰ πληγὰς λαβόντας ἤλπιζε* 20
4 *πρὸς τὰ λοιπὰ κατηκόους μᾶλλον ἕξειν. ὧν δ' εἴκαζε γενομένων, ἐπιβοηθήσας ἀνέλαβέ τε φεύγοντας αὐτοὺς καὶ κατέστησεν ἀσφαλῶς εἰς τὸ*
5 *στρατόπεδον. βουλόμενος δὲ καὶ τὴν ἀθυμίαν ἀφελεῖν, μεθ' ἡμέρας ὀλίγας πάνδημον ἐκκλησίαν ἀθροίσας ἵππους εἰσήγαγε δύο, τὸν μὲν ἀσθενῆ τελέως καὶ πρεσβύτερον ἤδη, τὸν δ' ἕτερον εὐμεγέθη μὲν αὐτὸν* 25
καὶ ἰσχυρόν, θαυμαστὴν δὲ πυκνότητι καὶ κάλλει τριχῶν οὐρὰν ἔχοντα.
6 *παρειστήκει δὲ τῷ μὲν ἀσθενεῖ μέγας ἀνὴρ καὶ ῥωμαλέος, τῷ δ' ἰσχυρῷ*
b 7 *μικρὸς ἕτερος καὶ τὴν ὄψιν εὐκαταφρόνητος. σημείου δὲ δοθέντος αὐτοῖς, ὁ μὲν ἰσχυρὸς ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τοῦ ἵππου τὴν κέρκον ὡς ἀπορρήξων*

2 Exup. 7 || **14** Liv. per. 91 || **16** Frontin. strat. 1, 10, 2 Suda s. v. *ἀποκινδυνεύοντες* || **23** Val. Max. 7, 3, 6 Plin. ep. 3, 9, 11 Frontin. strat. 1, 10, 1 = 4, 7, 6

[**ΛΚΡQM**^{b}] **2** *περπένα* **QM**^{b} et postea, semel hoc loco **P** || **7** *ἠγάλλετο* **L**^{1} | *πυρίνην* **L**^{1}**K** || **10** *καταλειπόντες*, sed *ε* del., **L** || **11** *δ'* ⟨*οὖν*⟩ Zie. (*οὖν* pro *δ'* Rei.) || **12** *ἦγεν* **PM**^{b} || **14** *τι* om. **KP** || **15** *προστεθειμένων* Cor. *προσθεμένων* Zie. || **16** *ἀξίᾳ* **L**^{1}**Q** | *παραταττόμενος* **L**^{1} || **18** *λόγου* **Q** || **19** *προσήκατο* **Q** | *περιεῖδε* **PM**^{b}: *περὶτιδεῖν* **L**^{1} *περιιδεῖν* **L**^{2}**Q** *περιιδὼν* **K** || **20** *ἐν*] *ἐφ'* Sol. *ὑφ' ὧν* Zie. || **21** *μᾶλλον κατηκόους* **Q**

εἷλκε βίᾳ πρὸς αὐτόν, ὁ δ' ἀσθενὴς τοῦ ἰσχυροῦ κατὰ μίαν τῶν τριχῶν
ἐξέτιλλεν. ἐπεὶ δ' ὁ μὲν οὐκ ὀλίγα πράγματα μάτην ἑαυτῷ καὶ πολὺν 8
γέλωτα τοῖς θεωμένοις παρασχὼν ἀπεῖπεν, ὁ δ' ἀσθενὴς ἀκαρεὶ καὶ σὺν
οὐδενὶ πόνῳ ψιλὴν τριχῶν ἀπέδειξε τὴν οὐράν, ἀναστὰς ὁ Σερτώριος 9
5 „ὁρᾶτ'" εἶπεν „ἄνδρες σύμμαχοι τὴν ἐπιμονὴν ἀνυσιμωτέραν τῆς βίας
396Z¹ οὖσαν καὶ πολλὰ τῶν ἀθρόως ἀλήπτων ἐνδιδόντα τῷ κατὰ μικρόν. ἄμα- 10
χον γὰρ τὸ ἐνδελεχές, ᾧ πᾶσαν ἐπιὼν ὁ χρόνος ⟨ἀν⟩αιρεῖ καὶ κατεργά- c
ζεται δύναμιν, εὐμενὴς ὢν σύμμαχος τοῖς δεχομένοις λογισμῷ τὸν καιρὸν
αὐτοῦ, τοῖς δ' ἀκαίρως ἐπειγομένοις πολεμιώτατος." τοιαῦτα μὲν ὁ Σερ- 11
104S τώριος ἑκάστοτε πλέκων παραμύθια τοῖς βαρβάροις, διεπαιδαγώγει τὸν
11 καιρόν.

17. Οὐδενὸς δ' ἧττον αὐτοῦ τῶν πολεμικῶν ἔργων ἐθαυμάσθη τὸ περὶ
τοὺς λεγομένους Χαρακιτανούς. εἰσὶ δὲ δῆμος ὑπὲρ τὸν Ταγώνιον ποτα- 2
μόν, οὐκ ἄστεσιν οὐδὲ κώμαις ἐνοικοῦντες, ἀλλὰ λόφος ἐστὶν εὐμεγέθης
15 καὶ ὑψηλός, ἄντρα καὶ κοιλώματα πετρῶν βλέποντα πρὸς βορέαν περιέχων.
ἡ δ' ὑποκειμένη πᾶσα χώρα πηλὸν ἀργιλώδη καὶ γῆν ὑπὸ χαυνότητος 3 d
εὔθρυπτον ἀναδίδωσιν, οὔτε τοὺς ἐπιβαίνοντας ἀνέχεσθαι καρτεράν, καὶ
μικρὸν ἁψαμένων ὥσπερ ἄσβεστον ἢ τέφραν ἐπὶ πολὺ διαχεομένην. τῶν 4
οὖν βαρβάρων, ὁσάκις φόβῳ πολέμου καταδύντες εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὴν
20 λείαν εἴσω συναγαγόντες ἀτρεμοῖεν, ὄντων ἀλήπτων ὑπὸ βίας, τὸν δὲ
Σερτώριον τότε διακεκριμένον ἀπὸ τοῦ Μετέλλου καὶ καταστρατοπε-
δεύσαντα παρὰ τὸν λόφον ὑπερφρονούντων ὡς κεκρατημένον, εἴθ' ὑπ'
ὀργῆς ἐκεῖνος, εἴτε [τὸ] μὴ δοκεῖν φεύγειν βουλόμενος, ἅμ' ἡμέρᾳ
προσελάσας κατεσκέπτετο τὸν τόπον. οὐδαμόθεν δὲ προσβολὴν ἔχον- 5
25 τος, ἄλλως [δ'] ἀλύων καὶ κεναῖς χρώμενος ἀπειλαῖς, ὁρᾷ τῆς γῆς ἐκείνης e
κονιορτὸν ἄνω πολὺν ὑπὸ πνεύματος ἐπ' αὐτοὺς φερόμενον. τέτραπται 6
397Z¹ μὲν γὰρ ὡς ἔφην τὰ σπήλαια πρὸς βορέαν, ὁ δ' ἀπὸ τῆς ἄρκτου ῥέων
ἄνεμος, ὃν Καικίαν ἔνιοι καλοῦσιν, ἐπέχει μάλιστα καὶ πλεῖστός ἐστι
τῶν ἐκεῖ πνευμάτων, ἐξ ὑγρῶν πεδίων καὶ νιφοβόλων συμφυσώμενος
30 ὀρῶν· τότε δὲ καὶ θέρους ἀκμάζοντος ἰσχύων καὶ τρεφόμενος τῇ τῶν 7

[**ΛKPQM**^b] **3** *ἀκαρεὶ* **L**²**P**²**M**^b: *ἀκαρῆ* **L**¹**P**¹**Q** *ἀκαρι* **K** || **4** *πόνῳ* Aldina: *χρόνωι* || **6** *τῶι* **ΛKQ**: *τὸ* **PM**^b om. **B** || **7** *αἵρει* **L**¹**KPM**^b: suppl. Zie. || **9** *αὐτοῦ* del. Zie. || **10·11** ⟨*πρὸς*⟩*τὸν κ.* Rei. *τὸν κ.* del. Sch. || **13** *χαρακιτιανοὺς* **PM**^b | *Τάγον* Mu. Xy. || **21** *διακεκλεμμένον* Rei. || **23** *τὸ* del. **C** Cor. (*τῷ* **K** *καὶ* Rei.) || **24** *ἔχων* **L**¹ || **25** *δ'* del. Rei. | *καιναῖς* **PM**^b || **26** *ἄνω* om. **Q** | *ὑπὸ τοῦ πν.* **K** | *ἐπ'*] *ὑπ'* **L**¹**K** || **27** *μὲν* om. **Q** et supra add. **P** | *ῥέων*] *πνέων* Herw. || **28** *ὃν* om. **Q** Sint. | *κεκίαν* **L**¹**P**¹ | *πλεῖστον* **Q** || **29** *συμφυσόμενος* **PM**^b

ὑπαρκτίων ἀνέσει πάγων, ἥδιστος ἐπέπνει καὶ κατεῖχεν αὐτούς τε καὶ
8 βοτὰ δι' ἡμέρας ἀναψύχων. ταῦτα δὴ συλλογιζόμενος ὁ Σερτώριος καὶ
f παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἀκούων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας τῆς ἀραιᾶς καὶ
τεφρώδους γῆς ἐκείνης ἀποσπῶντας καὶ παραφέροντας καταντικρὺ τοῦ
λόφου θῖνα ποιεῖν, ἣν οἱ βάρβαροι χώματος ἐπ' αὐτοὺς εἶναι κατασκευὴν 105 S
9 ὑπονοοῦντες ἐχλεύαζον. τότε μὲν οὖν ἐργασαμένους τοὺς στρατιώτας ἄχρι 6
νυκτὸς ἀπήγαγεν· ἅμα δ' ἡμέρᾳ πρῶτον μὲν αὔρα μαλακὴ προαπέπνει,
διακινοῦσα τῆς συμπεφορημένης γῆς τὸ λειότατον, ὥσπερ ἄχνην σκιδνά-
10 μενον· ἔπειτα σοβαροῦ τοῦ Καικίου πρὸς τὸν ἥλιον ἐκχεομένου καὶ τῶν
577 λόφων κονιωμένων, ἐπιστάντες οἱ στρατιῶται τόν τε χοῦν ἀνέτρεπον διὰ 10
βάθους καὶ τὸν πηλὸν ἔκοπτον, ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς ἵππους ἄνω καὶ κάτω δι-
εξήλασαν, ἀνιστάντες τὸ χαύνωμα καὶ τῇ πνοῇ μετέωρον παραδιδόντες.
11 ἡ δ' ὑπολαμβάνουσα πᾶν τὸ θρυπτόμενον καὶ κινούμενον ἄνω προσέβαλλε
12 τοῖς οἰκήμασι τῶν βαρβάρων, κατὰ θύρας δεχομένοις τὸν Καικίαν. οἱ δ',
ἅτε δὴ τῶν σπηλαίων μίαν ἐκείνην ἀναπνοὴν ἐχόντων, ᾗ τὸ πνεῦμα προσ- 15
έπιπτε, ταχὺ μὲν ἀπεσκοτοῦντο τὰς ὄψεις, ταχὺ δ' ἀνεπίμπλαντο πνιγώδους
13 ἄσθματος, τραχὺν ἀέρα καὶ πολλῇ κόνει συμπεφυρμένον ἕλκοντες. ὅθεν 398 Z[1]
b ἡμέρας δύο μόλις ἀνασχόμενοι, τῇ τρίτῃ παρέδωκαν ἑαυτούς, οὐ τοσοῦτον
Σερτωρίῳ δυνάμεως ὅσον δόξης προσθέντες, ὡς τὰ δι' ὅπλων ἀνάλωτα
σοφίᾳ κατεργασαμένῳ. 20

18. Μέχρι μὲν οὖν τοῖς περὶ Μέτελλον ἐπολέμει, τὰ πλεῖστα κατευτυ-
χεῖν ἐδόκει, γήρᾳ καὶ φυσικῇ βραδυτῆτι τοῦ Μετέλλου πρὸς ἄνδρα τολμη-
τὴν καὶ λῃστρικῆς μᾶλλον ἢ στρατιωτικῆς ἡγούμενον δυνάμεως οὐκ
a.76 2 ἀναφέροντος· ἐπεὶ δὲ καὶ Πομπηΐῳ τὴν Πυρήνην ὑπερβαλόντι παραστρατο-
πεδεύσας, καὶ πᾶσαν ἅμα μὲν διδοὺς ἅμα δὲ λαμβάνων στρατηγικῶν παλαι- 25
c σμάτων πεῖραν, ἀντιτεχνώμενός τε καὶ φυλαττόμενος πλεῖον εἶχε, κομιδῇ
διεβοήθη μέχρι Ῥώμης ὡς δεινότατος ὢν πόλεμον μεταχειρίσασθαι τῶν
3 τότε στρατηγῶν. οὐ γάρ τοι μικρὸν ἦν τὸ Πομπηΐου κλέος, ἀλλ' ἤνθει 106 S
τότε μάλιστα πρὸς δόξαν ἐκ τῶν περὶ Σύλλαν ἀνδραγαθημάτων, ἐφ' οἷς

29 Plut. Pomp. 13, 7. 14 et ibi l. l.

[ΛKPQM^b] 1 ἀπαρκτίων K || 3 ἐκέλευε Q | τῆς γὰρ ἀρ. PM^b || 4 ἐκείνης γῆς Q | ἀποσμῶντας Rei. || 7 προσανέπνει K προεπέπνει Rei. προσεπέπνει Cor. || 9 καικία PM^b || 9.10 τῶν λόφων KCM^{b}L^2: τὸν λόφων L^1 τὸν λόφον PQ || 10 κονιώμενον P^1 || 11 πηλὸν PQM^b: σπῖλον K σπηλὸν, sed σ del., L || 16 ἀνεσκοτοῦντο P ἀνεσκοποῦντο M^b | ἀνεπίπλαντο L^1 || 17 συμπεφυρμένον L^2: συμπεφορημένον L^{1}KPQM^b || 19 ἀναλώματα PM^b || 24 ἀναφέρετος L^{1}P ἀναφαίρετος M^b | πυρίνην L^{1}K | ὑπερβάλλοντι ΛQ || 26 πλέον Q || 28 τοι Cor.: τι codd. (om. P)

καὶ Μᾶγνος ὑπ᾿ αὐτοῦ, τουτέστι Μέγας, ἐπωνομάσθη, τιμῶν τε θριαμβικῶν οὔπω γενειῶν ἔτυχεν. ὅθεν καὶ πολλαὶ τῶν ὑπὸ Σερτωρίῳ πόλεων ἀποβλέψασαι πρὸς αὐτὸν ὁρμὴν μεταβολῆς ἔσχον, εἶτ᾿ ἐπαύσαντο, τοῦ περὶ Λαύρωνα πάθους παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα συμβάντος. Σερτωρίου γὰρ πολιορκοῦντος αὐτούς, ἧκε Πομπήϊος πανστρατιᾷ βοηθήσων· εἶθ᾿ ὁ μὲν λόφον εὖ δοκοῦντα πεφυκέναι κατὰ τῆς πόλεως προληψόμενος, ὁ δὲ τοῦτο κωλύσων ἠπείγετο. τοῦ δὲ Σερτωρίου φθάσαντος, ἐπιστήσας τὸν στρατὸν ὁ Πομπήϊος ἔχαιρε τῇ συντυχίᾳ, νομίζων ἐν μέσῳ τῆς πόλεως καὶ τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ἀπειλῆφθαι τὸν Σερτώριον, καὶ πρὸς τοὺς Λαυρωνίτας εἰσέπεμψε, θαρρεῖν κελεύων καὶ καθῆσθαι περὶ τὰ τείχη, θεωμένους πολιορκούμενον Σερτώριον. ἐκεῖνος δ᾿ ἀκούσας ἐγέλασε, καὶ τὸν Σύλλα μαθητὴν (οὕτω γὰρ τὸν Πομπήϊον ἐπισκώπτων προσηγόρευεν) αὐτὸς ἔφη διδάξειν, ὅτι δεῖ τὸν στρατηγὸν κατόπιν μᾶλλον ἢ κατὰ πρόσωπον βλέπειν. ταῦτα δὲ λέγων ἅμα τοῖς πολιορκουμένοις ἐπεδείκνυεν ἑξακισχιλίους ὁπλίτας, ὑπ᾿ αὐτοῦ καταλελειμμένους ἐπὶ τοῦ προτέρου χάρακος, ὅθεν ὁρμηθεὶς κατειλήφει τὸν λόφον, ὅπως ἐπὶ σφᾶς τρεπομένῳ τῷ Πομπηΐῳ κατὰ νώτου προσπέσοιεν. ὃ δὴ καὶ Πομπήϊος ὀψὲ μάλα συμφρονήσας, ἐπιχειρεῖν μὲν οὐκ ἐθάρρει κύκλωσιν δεδοικώς, ἀπολιπεῖν δ᾿ ᾐσχύνετο κινδυνεύοντας ἀνθρώπους, παρὼν δὲ καὶ καθήμενος ἠναγκάζετο ⟨περι⟩ορᾶν ἀπολλυμένους· ἀπέγνωσαν γὰρ αὐτοὺς οἱ βάρβαροι καὶ τῷ Σερτωρίῳ παρέδωκαν. ὁ δὲ τῶν μὲν σωμάτων ἐφείσατο καὶ πάντας ἀφῆκε, τὴν δὲ πόλιν κατέπρησεν, οὐχ ὑπ᾿ ὀργῆς οὐδ᾿ ὠμότητος, ἐλάχιστα γὰρ δοκεῖ θυμῷ χαρίσασθαι τῶν στρατηγῶν οὗτος ἀνήρ, ἀλλ᾿ ἐπ᾿ αἰσχύνῃ καὶ κατηφείᾳ τῶν τεθαυμακότων Πομπήϊον, ἵν᾿ ᾖ λόγος ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅτι παρὼν ἐγγὺς καὶ μονονοὺ θερμαινόμενος τῷ πυρὶ τῶν συμμάχων, οὐ προσήμυνεν.

19. *Ἧτται μὲν οὖν τῷ Σερτωρίῳ πλείονες συνέβαινον, αὐτὸν μὲν ἀήττητον ἀεὶ φυλάττοντι καὶ τοὺς καθ᾿ αὐτόν, θραυομένῳ δὲ περὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας· ἐκ δ᾿ ὧν ἐπηνωρθοῦτο τὰς ἥττας, μᾶλλον ἐθαυμάζετο νικώντων*

2 Plut. Pomp. 18, 1 || 3 Plut. Pomp. 18, 4 Sall. hist. 2, 29 M. App. b. c. 1, 109, 510 Flor. 2, 10, 7 Oros. 5, 23, 6. 7 cf. Frontin. strat. 2, 5, 31

[**ΛKPQZ**] **3** *εἶτ᾿*] inc. F[a], cf. ad p. 267, 2 || **4** *παρὰ* om. **Z** || **9** *ἀπολειφθῆναι* **Z** || **9** *καὶ* – **10** *Σερτώριον* om. **PZ** || **11** *ἐκεῖνο* **Z** || **12** *προσηγόρευσεν* **KZ** || **14** *κατακεκλιμένους* **Z** || **16** *περιπέσοιεν* **K** || **17** *μάλιστα* **KZ** || **18** *ἀπολειπεῖν* ante corr. **LP** | *οὐκ ἠσχύνετο* **Z** || **19** ⟨*καθ᾿ ἡσυχίαν*⟩ *καθήμενος* Zie. *καθ.* ⟨*ἄλλως*⟩ Latte | ⟨*περι*⟩*ορᾶν* Zie. (*ἐπεῖδε* Pomp. *ἐφορῶντος* App.) || **20** *αὐτοὺς* om. **Z** || **23** *ἀνήρ* Sch.: *ἀνήρ* | *ἀλλ᾿* om. **PZ** | *ἐπ᾿* om. **Q** || **26** *οὖν* om. **Q** || **27** *ἀεὶ διαφυλάττοντι* **M**

a.75 *τῶν ἀντιστρατήγων, οἷον ἐν τῇ περὶ Σούκρωνι μάχῃ πρὸς Πομπήϊον, καὶ*
3 *πάλιν ἐν τῇ περὶ Σεγουντίαν πρός τε τοῦτον ὁμοῦ καὶ Μέτελλον. ἡ μὲν οὖν*
περὶ Σούκρωνι μάχη λέγεται γενέσθαι τοῦ Πομπηΐου κατεπείξαντος, ὡς
4 *μὴ μετάσχοι τῆς νίκης Μέτελλος. ὁ δὲ Σερτώριος ἐβούλετο μὲν τῷ Πομ-*
πηΐῳ πρὶν ἐπελθεῖν τὸν Μέτελλον διαγωνίσασθαι, παραγαγὼν δ' ἑσπέ- 5
b *ρας ἤδη συνέβαλεν, οἰόμενος ξένοις οὖσι καὶ ἀπείροις τῶν χωρίων τοῖς*
5 *πολεμίοις τὸ σκότος ἔσεσθαι καὶ φεύγουσιν ἐμπόδιον καὶ διώκουσι. γενο-*
μένης δὲ τῆς μάχης ἐν χερσίν, ἔτυχε μὲν οὐ πρὸς Πομπήϊον αὐτός, ἀλλὰ
πρὸς Ἀφράνιον ἐν ἀρχῇ συνεστηκώς, ἔχοντα τὸ ἀριστερόν, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ
6 *δεξιοῦ τεταγμένος. ἀκούσας δὲ τῷ Πομπηΐῳ τοὺς συνεστῶτας ὑποχωρεῖν* 10
ἐγκειμένῳ καὶ κρατεῖσθαι, τὸ μὲν δεξιὸν ἐπ' ἄλλοις ἐποιήσατο στρατη-
7 *γοῖς, πρὸς δ' ἐκεῖνο τὸ νικώμενον αὐτὸς ἐβοηδρόμει. καὶ τοὺς μὲν ἤδη*
τρεπομένους, τοὺς δ' ἔτι μένοντας ἐν τάξει συναγαγὼν καὶ ἀναθαρρύνας,
ἐξ ὑπαρχῆς ἐνέβαλε τῷ Πομπηΐῳ διώκοντι καὶ φυγὴν ἐποιήσατο πολλήν·
c 8 *ὅτε καὶ Πομπήϊος ἐγγὺς ἐλθὼν ἀποθανεῖν καὶ τραυματισθείς, παραλόγως* 15
διέφυγεν. οἱ γὰρ μετὰ Σερτωρίου Λίβυες ὡς ἔλαβον αὐτοῦ τὸν ἵππον χρυσῷ
κεκοσμημένον καὶ φαλάρων ἀνάπλεων πολυτελῶν, ἐν τῷ διανέμεσθαι καὶ
9 *διαφέρεσθαι πρὸς ἀλλήλους προήκαντο τὴν δίωξιν. Ἀφράνιος δὲ τοὺς ἀνθ-* 108 S 401 Z¹
εστῶτας πρὸς αὐτὸν ἅμα τῷ Σερτώριον ἀπελθεῖν ἐπὶ θάτερα βοηθοῦντα
τρεψάμενος, εἰς τὸ στρατόπεδον κατήραξε, καὶ συνεισπεσὼν ἐπόρθει 20
σκότους ὄντος ἤδη, μήτε τὴν Πομπηΐου φυγὴν εἰδώς, μήτε τοὺς στρατιώ-
10 *τας τῆς ἁρπαγῆς ἐπισχεῖν δυνάμενος. ἐν τούτῳ δὲ Σερτώριος ἀνέστρεψε,*
d *τὸ καθ' αὑτὸν νενικηκώς, καὶ τοῖς Ἀφρανίου δι' ἀταξίαν ταρασσομένοις*
11 *ἐπιπεσών, πολλοὺς διέφθειρε. πρωὶ δ' αὖθις ἐξοπλισθεὶς ἐπὶ μάχην κατέ-*
βαινεν, εἶτα Μέτελλον αἰσθόμενος ἐγγὺς εἶναι, λύσας τὴν τάξιν ἀνέζευξεν, 25
εἰπών· ,,ἀλλ' ἔγωγε τὸν παῖδα τοῦτον, εἰ μὴ παρῆν ἡ γραῦς ἐκείνη, πλη-
γαῖς ἂν νουθετήσας εἰς Ῥώμην ἀπεστάλκειν.''

20. *Ἠθύμει δὲ δεινῶς διὰ τὸ μηδαμοῦ φανερὰν τὴν ἔλαφον ἐκείνην*
εἶναι· μηχανῆς γὰρ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐστέρητο θαυμαστῆς, τότε δὴ

2 Plut. Pomp. 19, 1—6 Sall. hist. 2, 60—63. 98, 6 M. Cic. p. Balb. 5 Liv. per. 92 Flor. 2, 10, 7 Oros. 5, 23, 11 App. b. c. 1, 110, 512 sq. || **26** Plut. Pomp. 18, 1 || **28** c. 20 Gell. 15, 22, 6—9 App. b. c. 1, 110, 514

[**ΛKPQZ**] **1** et **3** *Σούκρωνα* Mu. Anon. || **2** *Σεγουντίαν* Zie.: *τουττίαν* **ΛQ** *σουντίαν* **PZ** (*καὶ πάλιν* – **3** *μάχῃ* om. **K**) *Τουρίαν* Aretinus Sint. *Duriam* Xy. | *τε τοῦτον*] *τὸν* **Z** || **3** *μάχῃ*] desin. **Z**, cf. ad p. 264, 21 || **7** *ἐμποδὼν* **K** || **16** *σερτώριον* **L¹P** || **18** *φέρεσθαι* **Q** | *προσήκαντο* **P** || **20** *κατήρραξεν* **LK** || **21** *ἤδη ὄντος*: trp. Sint. (*ὄντος* om. **K**) || **22** *ἀνέστρεψε* **C**: *ἀνέστρεφε* || **24** *πρωῒ* – *κατέβαινεν* om. **Q** || **26** *παρῆν* om. **P**

μάλιστα παραμυθίας δεομένους. εἶτα μέντοι νυκτὸς ἄλλως πλανώμενοί 2 a.75
τινες ἐπιτυγχάνουσιν αὐτῇ, καὶ γνωρίσαντες ἀπὸ τῆς χρόας λαμβάνουσιν.
ἀκούσας δ' ὁ Σερτώριος, ἐκείνοις μὲν ὡμολόγησεν, ἂν μηδενὶ φράσωσι, 3
χρήματα πολλὰ δώσειν, ἀποκρύψας δὲ τὴν ἔλαφον καὶ διαλιπὼν ὀλίγας e
5 ἡμέρας, προῄει μάλα φαιδρὸς ὡς ἀπ' ὄψεως ἐπὶ τὸ βῆμα, διηγούμενος τοῖς
ἡγεμόσι τῶν Ἰβήρων, ὡς ἀγαθόν τι μέγα τοῦ θεοῦ προμηνύοντος αὐτῷ
402Z¹ κατὰ τοὺς ὕπνους· εἶτ' ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐχρημάτιζεν. ἡ δ' ἔλαφος ὑπὸ τῶν φυλαττόντων αὐτὴν ἐγγὺς ἀφεθεῖσα καὶ κατι- 4
δοῦσα τὸν Σερτώριον, ἐχώρει δρόμῳ περιχαρὴς πρὸς τὸ βῆμα, καὶ παρα-
10 στᾶσα τὴν κεφαλὴν ἐπέθηκε τοῖς γόνασιν αὐτοῦ, καὶ τῷ στόματι τῆς δε-
ξιᾶς ἔψαυεν, εἰθισμένη καὶ πρότερον τοῦτο ποιεῖν. ἀντιφιλοφρονουμένου δὲ 5 f
109S τοῦ Σερτωρίου πιθανῶς, καί τι καὶ δακρύσαντος, ἔκπληξις εἶχε τοὺς παρόν-
τας τὸ πρῶτον, εἶτα κρότῳ καὶ βοῇ τὸν Σερτώριον ὡς δαιμόνιον ἄνδρα καὶ
θεοῖς φίλον οἴκαδε προπέμψαντες, ἐν εὐθυμίαις καὶ χρησταῖς ἐλπίσιν ἦσαν.

15 **21.** Ἐν δὲ τοῖς τῶν Σεγουντίνων πεδίοις εἰς τὰς ἐσχάτας ἀπορίας κατα-
κεκλεικὼς τοὺς πολεμίους, ἠναγκάσθη συμβαλεῖν αὐτοῖς καταβαίνουσιν
ἐφ' ἁρπαγὴν καὶ σιτολογίαν. ἠγωνίσθη δὲ λαμπρῶς παρ' ἀμφοτέρων, καὶ 2 579
Μέμμιος μὲν ὁ τῶν ὑπὸ Πομπηΐῳ στρατηγῶν ἡγεμονικώτατος ἐν τῷ
καρτερωτάτῳ τῆς μάχης ἔπεσεν, ἐκράτει δὲ Σερτώριος καὶ φόνῳ πολλῷ
20 τῶν ἔτι συνεστώτων ἐωθεῖτο πρὸς αὐτὸν τὸν Μέτελλον. ὁ δὲ παρ' ἡλι-
κίαν ὑποστὰς καὶ περιφανῶς ἀγωνιζόμενος, παίεται δόρατι. τοῦτο τοὺς 3
μὲν ἰδόντας τῶν Ῥωμαίων, τοὺς δ' ἀκούσαντας, αἰδὼς ἔσχεν ἐγκαταλιπεῖν
τὸν ἡγεμόνα, καὶ θυμὸς ἅμα πρὸς τοὺς πολεμίους παρέστη. προθέμενοι
δὲ τοὺς θυρεοὺς καὶ συνεξενεγκόντες εὐρώστως, ἐξωθοῦσι τοὺς Ἴβηρας·
403Z¹ καὶ γενομένης οὕτω παλιντρόπου τῆς νίκης, ὁ Σερτώριος ἐκείνοις τε φυγὰς 4 b
26 ἀδεεῖς μηχανώμενος, καὶ τεχνάζων ἑτέραν αὐτῷ δύναμιν συνελθεῖν ἐφ'
ἡσυχίας, εἰς πόλιν ὀρεινὴν καὶ καρτερὰν ἀναφυγὼν ἐφράγνυτο τὰ τείχη καὶ
τὰς πύλας ὠχυροῦτο, πάντα μᾶλλον ἢ πολιορκίαν ὑπομένειν διανοούμενος,

15 c. 21, 1–8 Sall. hist. 2, 64–68 M. Cic. p. Balb. 5 Liv. per. 92 Frontin. strat. 2, 13, 3 App. b. c. 1, 110, 515 Oros. 5, 23, 12

[ΛKPQ] **5** φαιδρὸς ὡς V^b: φαιδρὸς ΛKP φαιδρῶς Q || **6** ἰβήρων L¹KPQ: βαρβάρων L² et editt. | προμην. αὐτ. τοῦ θεοῦ K || **12** πειθανῶς L¹P | ἐπιδακρύσαντος Rei. || **15** σαγουντίνων Barocc. 114 et multi editt. | εἰς τὰς] ἐκστὰς L¹ ἐστὰς P || **19** καρτερικωτάτω Q || **20** ἐξεωθεῖτο Q | τὸν add. K Steph. | καὶ παρ' KPQ || **21** ἀγωνισάμενος Cor. || **22** ἐγκαταλειπεῖν L¹ || **24** δὲ om. Λ | τοὺς θεοὺς P | εὐρώστους P || **25.26** φυγάδας ἀδεεῖς ἐμηχανήσατο Q || **26** εἰσελθεῖν Q || **28** διαμένειν ὑπονοούμενος Q

5 *ἀλλ' ἐξηπάτα τοὺς πολεμίους. ἐκείνῳ γὰρ προσκαθεζόμενοι καὶ τὸ χωρίον*
οὐ χαλεπῶς λήψεσθαι προσδοκῶντες, τούς τε φεύγοντας τῶν βαρβάρων
προΐεντο, καὶ τῆς ἀθροιζομένης αὖθις τῷ Σερτωρίῳ δυνάμεως ἠμέλησαν.
6 *ἠθροίζετο δὲ πέμψαντος ἡγεμόνας ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ καὶ κελεύοντος,*
c 7 *ὅταν ἤδη πολλοὺς ἔχωσιν, ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτόν. ἐπεὶ δ' ἀπέστει-* 5
λαν, σὺν οὐδενὶ πόνῳ διεκπαισάμενος τοὺς πολεμίους, συνέμειξε τοῖς ἑαυ-
τοῦ, καὶ πάλιν ἐπῄει πολὺς γεγονώς, καὶ περιέκοπτεν αὐτῶν τὴν μὲν ἀπὸ 110 S
τῆς γῆς εὐπορίαν ἐνέδραις καὶ κυκλώσεσι καὶ τῷ πανταχόσε φοιτᾶν ὀξὺς
ἐπιών, τὴν δ' ἐκ θαλάττης λῃστρικοῖς σκάφεσι κατέχων τὴν παραλίαν,
8 *ὥστ' ἠναγκάσθησαν οἱ στρατηγοὶ διαλυθέντες, ὁ μὲν εἰς Γαλατίαν ἀπελ-* 10
a.75/4 *θεῖν, Πομπήϊος δὲ περὶ Βακκαίους διαχειμάσαι μοχθηρῶς ὑπ' ἀχρηματίας,*
d *γράφων πρὸς τὴν σύγκλητον ὡς ἀπάξοι τὸν στρατόν, εἰ μὴ πέμποιεν ἀργύ-*
ριον αὐτῷ· καταναλωκέναι γὰρ ἤδη τὰ αὐτοῦ, προπολεμῶν τῆς Ἰταλίας.
9 *καὶ πολὺς ἦν [οὗτος] ἐν Ῥώμῃ λόγος, ὡς Πομπηΐου πρότερος εἰς Ἰταλίαν*
ἀφίξοιτο Σερτώριος· εἰς τοσοῦτον τοὺς πρώτους καὶ δυνατωτάτους τῶν 404 Z¹
τότε στρατηγῶν ἡ Σερτωρίου δεινότης κατέστησεν. 16

22. *Ἐδήλωσε δὲ καὶ Μέτελλος ἐκπεπληγμένος τὸν ἄνδρα καὶ μέγαν*
ἡγούμενος· ἐπεκήρυξε γάρ, εἴ τις αὐτὸν ἀνέλοι Ῥωμαῖος, ἑκατὸν ἀργυρίου
τάλαντα δώσειν καὶ πλέθρα δισμύρια γῆς, εἰ δὲ φυγάς, κάθοδον εἰς Ῥώ-
μην, ὡς ἀπογνώσει φανερᾶς ἀμύνης ὠνούμενος τὸν ἄνδρα διὰ προδοσίας. 20
e 2 *ἔτι δὲ νικήσας ποτὲ μάχῃ τὸν Σερτώριον οὕτως ἐπήρθη καὶ τὴν εὐτυχίαν*
ἠγάπησεν, ὥστ' αὐτοκράτωρ ἀναγορευθῆναι, θυσίαις δ' αὐτὸν αἱ πόλεις
3 *ἐπιφοιτῶντα καὶ βωμοῖς ἐδέχοντο. λέγεται δὲ καὶ στεφάνων ἀναδέσεις*
προσίεσθαι καὶ δείπνων σοβαρωτέρων ὑποδοχάς, ἐν οἷς ἐσθῆτα θριαμβι-
κὴν ἔχων ἔπινε, καὶ Νῖκαι πεποιημέναι δι' ὀργάνων ἐπιδρόμων χρύσεα τρό- 25
παια καὶ στεφάνους διαφέρουσαι κατήγοντο, καὶ χοροὶ παίδων καὶ γυναι-
4 *κῶν ἐπινικίους ὕμνους ᾖδον εἰς αὐτόν. ἐφ' οἷς εἰκότως ἦν καταγέλαστος, εἰ*
δραπέτην Σύλλα καὶ λείψανον τῆς Κάρβωνος φυγῆς ἀποκαλῶν τὸν Σερτώ-
f *ριον, οὕτω κεχαύνωται καὶ περιχαρὴς γέγονεν ὑποχωρήσαντος αὐτοῦ περι-*
γενόμενος. 30

7 Plut. Pomp. 19, 10. **11** Sall. hist. 2, 88—90 M. || **11** Plut. Pomp. 20, 1 Luc. 5, 3 Sall. hist. 2, 47, 6. 93—98 M. || **22** Sall. hist. 2, 70 M. Val. Max. 9, 1, 5

[**ΛKPQ**] **4** *αὐτοῦ* om. **P** || **6** *διεκπεσάμενος* **L¹P** | *τοῖς* om. **Q** || **8** *καὶ τὸ* **L¹K** || **9** *τὴν δ' ἐκ* Zie.: *τὰς δ' ἐκ* **L¹KQ** *τὰ δ' ἐκ* cet. | *παρέχων* **Q** || **10** *οἱ μὲν* **P** || **11** *δια-χειμάσας* **L¹** || **12** *ἀπάξοι* **KPQ** et fort. **L¹**: *ἀπάξει* cet. (*εἰς Ἰταλίαν ἀπάξοι* Luc.) | *πέμποι* **Q** || **13** *αὐτῷ* **Λ**: om. **K** *αὐτοῦ* **P** *αὐτὸν* **Q** || **14** *οὗτος ἦν λόγος ἐν ῥώμῃ* **C** | *οὗτος* del. Zie. | *πρότερον* **K** || **20** *ἐξωνούμενος* Latte || **22** *θυσίαι* **L¹** || **24** *προίεσθαι* **P**

111 S Μεγαλοφροσύνης δὲ τοῦ Σερτωρίου πρῶτον μὲν τὸ τοὺς φεύγοντας ἀπὸ 5
Ῥώμης βουλευτὰς καὶ παρ' αὐτῷ διατρίβοντας σύγκλητον ἀναγορεῦσαι,
ταμίας τε καὶ στρατηγοὺς ἐξ ἐκείνων ἀποδεικνύναι, καὶ πάντα τοῖς πα-
τρίοις νόμοις τὰ τοιαῦτα κοσμεῖν· ἔπειτα τὸ χρώμενον ὅπλοις καὶ χρήμασι 6
405 Z[1] καὶ πόλεσι ταῖς Ἰβήρων μηδ' ἄχρι λόγου τῆς ἄκρας ἐξουσίας ὑφίεσθαι 580
5 πρὸς αὐτούς, Ῥωμαίους δὲ καθιστάναι στρατηγοὺς καὶ ἄρχοντας αὐτῶν,
ὡς Ῥωμαίοις ἀνακτώμενον τὴν ἐλευθερίαν, οὐκ ἐκείνους αὔξοντα κατὰ
Ῥωμαίων. καὶ γὰρ ἦν ἀνὴρ φιλόπατρις καὶ πολὺν ἔχων ἵμερον τοῦ κατελ- 7
θεῖν· ἀλλὰ δυσπραγῶν μὲν ἠνδραγάθει, καὶ ταπεινὸν μὲν οὐδὲν ἔπραττε
10 πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐν δὲ ταῖς νίκαις διεπέμπετο πρὸς Μέτελλον καὶ πρὸς
Πομπήϊον, ἕτοιμος ὢν τὰ ὅπλα καταθέσθαι καὶ βιοῦν ἰδιώτης καθόδου
τυχών· μᾶλλον γὰρ ἐθέλειν ἀσημότατος ἐν Ῥώμῃ πολίτης ἢ φεύγων τὴν 8
ἑαυτοῦ πάντων ὁμοῦ τῶν ἄλλων αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεσθαι. λέγεται δ' 9 b
οὐχ ἥκιστα τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖν διὰ τὴν μητέρα, τραφεὶς ὀρφανὸς ὑπ'
15 αὐτῇ καὶ τὸ σύμπαν ἀνακείμενος ἐκείνῃ. καλούντων δὲ τῶν περὶ τὴν Ἰβη- 10
ρίαν φίλων αὐτὸν ἐφ' ἡγεμονίᾳ, πυθόμενος τὴν τελευτὴν τῆς μητρὸς ὀλίγον
ἐδέησεν ὑπὸ λύπης προέσθαι τὸν βίον. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας οὔτε σύνθημα 11
δοὺς οὔτ' ὀφθείς τινι τῶν φίλων ἔκειτο, καὶ μόλις οἱ συστράτηγοι καὶ ἰσότι-
μοι τὴν σκηνὴν περιστάντες ἠνάγκασαν αὐτὸν προελθόντα τοῖς στρατιώ-
20 ταις ἐντυχεῖν καὶ τῶν πραγμάτων εὖ φερομένων ἀντιλαμβάνεσθαι. διὸ καὶ 12
πολλοῖς ἔδοξεν ἥμερος ἀνὴρ φύσει γεγονὼς καὶ πρὸς ἡσυχίαν ἔχων ἐπιει-
κῶς, † δι' αἰτίας παρὰ γνώμην ταῖς στρατηγικαῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, καὶ μὴ c
τυγχάνων ἀδείας, ἀλλὰ συνελαυνόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰ ὅπλα,
φρουρὰν ἀναγκαίαν τοῦ σώματος περιβάλλεσθαι τὸν πόλεμον.

112 S 406 Z[1] **23.** Ἦν δὲ καὶ τὰ πρὸς Μιθριδάτην αὐτοῦ πολιτεύματα μεγαλοφροσύ-
26 νης. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τοῦ κατὰ Σύλλαν σφάλματος ὁ Μιθριδάτης ὥσπερ εἰς 2
πάλαισμα δεύτερον ἀνιστάμενος αὖθις ἐπεχείρησε τῇ Ἀσίᾳ, μέγα δ' ἤδη
τὸ Σερτωρίου κλέος ἐφοίτα πανταχόσε, καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ λόγων ὥσπερ

1 App. b. c. 1, 108, 507 Mithr. 68, 286 || 13 cf. c. 2, 1 || 25 c. 23. 24 App. Mithr. 68, 287 sq. Sall. hist. 2, 78. 79. 93 M. Cic. de imp. 46

[ΛKPQ] 1 μεγαλοφροσύνη L[1] | φυγόντας PQ || 3 ἀποδειχθῆναι L[1] || 4 χρώμενος P || 7 ἀνακτώμενος KQ || 9 μὲν[2] om. Q || 11 καταθέσθαι τὰ ὅπλα Q || 18 οἱ ἰσότιμοι K ὁμότιμοι Λ || 20 ⟨οὐκ⟩ εὖ Br. || 22 δι' αἰτίας om. L[1] δι' αἰτίας ⟨τινας⟩ 'or an epithet' Ri. δι' ἀπ⟨ορ⟩ίας Latte ἡσύχιον ... δίαιταν Emp. | παρὰ γνώμην om. P | ἀρεταῖς κεχρῆσθαι Rei. χρήσασθαι Cor. || 24 περιβαλέσθαι KP || 25 αὐτοῦ – 26 Μιθριδάτης om. L[1] || 28 τὸν ... λόγον PQ et λόγον etiam L[1]

φορτίων ξενικῶν οἱ πλέοντες ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἀναπεπλήκεσαν τὸν Πόντον,
a.76/5 3 ὥρμητο διαπρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτόν, ἐπηρμένος μάλιστα ταῖς τῶν κολά-
d κων ἀλαζονείαις, οἳ τὸν μὲν Σερτώριον Ἀννίβᾳ, τὸν δὲ Μιθριδάτην Πύρρῳ
παρεικάζοντες, οὐκ ἂν ἔφασαν Ῥωμαίους πρὸς τηλικαύτας ὁμοῦ φύσεις τε
καὶ δυνάμεις ἐπιχειρουμένους διχόθεν ἀντισχεῖν, τοῦ δεινοτάτου στρατη- 5
4 γοῦ τῷ μεγίστῳ τῶν βασιλέων προσγενομένου. πέμπει δὴ πρέσβεις ὁ
Μιθριδάτης εἰς Ἰβηρίαν, γράμματα Σερτωρίῳ καὶ λόγους κομίζοντας, δι'
ὧν αὐτὸς μὲν ἐπηγγέλλετο χρήματα καὶ ναῦς παρέξειν εἰς τὸν πόλεμον, ὑπ'
ἐκείνου δ' ἠξίου τὴν Ἀσίαν αὐτῷ βεβαιοῦσθαι πᾶσαν, ἧς ὑπεχώρησε
e 5 Ῥωμαίοις κατὰ τὰς πρὸς Σύλλαν γενομένας συνθήκας. ἀθροίσαντος δὲ 10
τοῦ Σερτωρίου βουλήν, ἣν σύγκλητον ὠνόμαζε, καὶ τῶν ἄλλων δέχεσθαι τὰς
προκλήσεις καὶ ἀγαπᾶν κελευόντων – ὄνομα γὰρ καὶ γράμμα κενὸν αἰτου-
μένους περὶ τῶν οὐκ ὄντων ἐπ' αὐτοῖς, ἀντὶ τούτων λαμβάνειν ὧν μάλιστα
6 δεόμενοι τυγχάνουσιν –, οὐκ ἠνέσχετο [ὁ] Σερτώριος, ἀλλὰ Βιθυνίαν μὲν
ἔφη καὶ Καππαδοκίαν λαμβάνοντι Μιθριδάτῃ μὴ φθονεῖν, ἔθνη βασιλευό- 15
μενα καὶ μηδὲν προσήκοντα Ῥωμαίοις· ἣν δὲ τῷ δικαιοτάτῳ τρόπῳ Ῥω-
μαίων κεκτημένων ἐπαρχίαν ἀφελόμενος καὶ κατασχών, πολεμῶν μὲν 407 Z[1]
f ἐξέπεσεν ὑπὸ Φιμβρίου, σπενδόμενος δὲ πρὸς Σύλλαν ἀφῆκε, ταύτην οὐκ
7 ἔφη περιόψεσθαι πάλιν ὑπ' ἐκείνῳ γενομένην· δεῖν γὰρ αὔξεσθαι τὴν πό-
λιν ὑπ' αὐτοῦ κρατοῦντος, οὐκ ἐλαττώσει τῶν ἐκείνης κρατεῖν αὐτόν· γεν- 113 S
ναίῳ γὰρ ἀνδρὶ μετὰ τοῦ καλοῦ νικᾶν αἱρετόν, αἰσχρῶς δ' οὐδὲ σῴζεσθαι. 21

24. Ταῦτ' ἀπαγγελθέντα Μιθριδάτης διὰ θάμβους ἐποιεῖτο, καὶ λέγε-
581 2 ται μὲν εἰπεῖν πρὸς τοὺς φίλους· „τί δῆτα προστάξει Σερτώριος ἐν Παλα-
τίῳ καθεζόμενος, εἰ νῦν εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν ἐξεωσμένος θάλασσαν ὅρους
3 ἡμῶν τῇ βασιλείᾳ τίθησι καὶ πειρωμένοις Ἀσίας ἀπειλεῖ πόλεμον;" οὐ 25
μὴν ἀλλὰ γίνονταί γε συνθῆκαι καὶ ὅρκοι, Καππαδοκίαν καὶ Βιθυνίαν
ἔχειν Μιθριδάτην, Σερτωρίου στρατηγὸν αὐτῷ καὶ στρατιώτας πέμπον-
τος, Σερτώριον δὲ παρὰ Μιθριδάτου λαβεῖν τρισχίλια τάλαντα καὶ τεσσα-
4 ράκοντα ναῦς. πέμπεται δὲ καὶ στρατηγὸς εἰς Ἀσίαν ὑπὸ Σερτωρίου τῶν
ἀπὸ βουλῆς πεφευγότων πρὸς αὐτὸν Μᾶρκος Μάριος, ᾧ συνεξελὼν τινας 30
b πόλεις τῶν Ἀσιάδων ὁ Μιθριδάτης εἰσελαύνοντι μετὰ ῥάβδων καὶ

3 cf. App. b. c. 1, 112, 522

[ΛΚPQ] 1 ἀναπεπλήκασι Q || 6 δὴ] δὲ Q || 7 καὶ λόγους] καταλόγους P || 8 πόλεμον – 10 κατὰ om. Q || 11 τοῦ K: om. cet. || 13 λαμβάνει P || 14 ὁ del. Sint. || 20 κρατεῖν] κρατῶν L[1]Q || 24 καθεζόμενος om. P || 30 ᾧ] ὡς P

πελέκεων αὐτὸς εἵπετο, δευτέραν τάξιν καὶ σχῆμα θεραπεύοντος ἑκουσίως
ἀνειληφώς. ὁ δὲ τὰς μὲν ἠλευθέρου, ταῖς δ' ἀτέλειαν γράφων χάριτι Σερ- 5
τωρίου κατήγγελλεν, ὥστε τὴν Ἀσίαν αὖθις ἐνοχλουμένην μὲν ὑπὸ τῶν
τελωνῶν, βαρυνομένην δὲ ταῖς πλεονεξίαις καὶ ὑπερηφανίαις τῶν ἐπισκή-
5 νων, ἀναπτερωθῆναι πρὸς τὴν ἐλπίδα καὶ ποθεῖν τὴν προσδοκωμένην
μεταβολὴν τῆς ἡγεμονίας.

408 Z¹ **25.** Ἐν δ' Ἰβηρίᾳ τῶν περὶ Σερτώριον συγκλητικῶν καὶ ἰσοτίμων, ὡς a.72
πρῶτον εἰς ἀντίπαλον ἐλπίδα κατέστησαν ἐπανέντος τοῦ φόβου, φθόνος
ἥπτετο καὶ ζῆλος ἀνόητος τῆς ἐκείνου δυνάμεως. ἐνῆγε δὲ Περπέννας, δι' 2 c
10 εὐγένειαν ἐπαιρόμενος φρονήματι κενῷ πρὸς τὴν ἡγεμονίαν, καὶ λόγους
μοχθηροὺς διεδίδου κρύφα τοῖς ἐπιτηδείοις· „τίς ἄρα πονηρὸς ἡμᾶς ὑπο- 3
λαβὼν ἐκ κακῶν εἰς χείρονα φέρει δαίμων, οἳ Σύλλᾳ μὲν ὁμοῦ τι συμπάσης
114 S ἄρχοντι γῆς καὶ θαλάττης ποιεῖν τὸ προσταττόμενον οὐκ ἠξιοῦμεν οἴκοι
μένοντες, δεῦρο δὲ φθάσαντες ὡς ἐλεύθεροι βιωσόμενοι δουλεύομεν
15 ἑκουσίως, τὴν Σερτωρίου δορυφοροῦντες φυγήν, ὄνομα χλευαζόμενον ὑπὸ
τῶν ἀκουόντων, σύγκλητος, ὄντες, ὕβρεις δὲ καὶ προστάγματα καὶ πόνους
οὐκ ἐλάττονας Ἰβήρων καὶ Λυσιτανῶν ὑπομένοντες;" τοιούτων ἀναπιμ- 4
πλάμενοι λόγων οἱ πολλοὶ φανερῶς μὲν οὐκ ἀφίσταντο, δεδοικότες αὐτοῦ d
τὴν δύναμιν, κρύφα δὲ τάς τε πράξεις ἐλυμαίνοντο καὶ τοὺς βαρβάρους
20 ἐκάκουν, κολάζοντες πικρῶς καὶ δασμολογοῦντες ὡς Σερτωρίου κελεύον-
τος. ἐξ ὧν ἀποστάσεις ἐγίνοντο καὶ ταραχαὶ περὶ τὰς πόλεις. οἱ δὲ πεμπό- 5
μενοι ταῦτα θεραπεύειν καὶ ἀποπραΰνειν ἐπανήρχοντο πλείονας ἐξειργα-
σμένοι πολέμους καὶ τὰς ὑπαρχούσας ηὐξηκότες ἀπειθείας, ὥστε τὸν Σερτώ- 6
ριον ἐκ τῆς προτέρας ἐπιεικείας καὶ πρᾳότητος μεταβαλόντα περὶ τοὺς
25 ἐν Ὄσκῃ τρεφομένους παρανομῆσαι παῖδας τῶν Ἰβήρων, τοὺς μὲν ἀνελόντα, e
τοὺς δ' ἀποδόμενον.

409 Z¹ **26.** Ὁ δ' οὖν Περπέννας πλείονας ἐνωμότους ἔχων πρὸς τὴν ἐπίθεσιν,
προσάγεται καὶ Μάλλιον, ἕνα τῶν ἐφ' ἡγεμονίας. οὗτος ἐρῶν τινος τῶν 2
ἐν ὥρᾳ μειρακίου καὶ φιλοφρονούμενος πρὸς αὐτό, φράζει τὴν ἐπιβουλήν,
κελεύων ἀμελήσαντα τῶν ἄλλων ἐραστῶν αὐτῷ μόνῳ προσέχειν, ὡς ἐντὸς

7 c. 25 App. b. c. 1, 112, 520—522 Diod. 37, 22a Liv. per. 96 || **27** c. 26 App. b. c. 1, 113, 527sq. Diod. 37, 22a Strab. 3, 161 Sall. hist. 3, 81—83 M. Liv. per. 96 Vell. 2, 30, 1 Oros. 5, 23, 13 Amm. Marc. 26, 9, 9

[**ΛKPQ**] **3** κατήγγειλεν **Q** | τῶν om. **K** || **5** ἀναπτερωθῆναι **K**: ἀναπτοηθῆναι || **8** φόνου **P** || **9** περπένας **Q** et postea || **11** τοὺς ἐπιτηδείους **P** | ὑμᾶς **ΛPC** || **13** πρατ-τόμενον **P** || **14** φθάσαντες Zie.: φθαρέντες || **16** δὲ] τὲ **K** || **18** ἀφίστανται **L¹** || **19** δὲ om. **P** || **22** καὶ ἀποπραΰνειν om. **L¹** ἐπιπραΰνειν Sch. || **23** ἀπειθίας **L¹** || **24** ἐπι-εικείας καὶ om. **Q** ἐπιεικίας **L** || **27** γ' οὖν **K** | ἔχων ἐνωμότους **K**

a.72 3 *ἡμερῶν ὀλίγων μεγάλῳ γενησομένῳ. τὸ δὲ μειράκιον ἑτέρῳ τινὶ τῶν ἐρα-*
στῶν Αὐφιδίῳ μᾶλλον προσπεπονθὸς ἐκφέρει τὸν λόγον. ἀκούσας δ' ὁ
Αὐφίδιος ἐξεπλάγη· καὶ γὰρ αὐτὸς μετεῖχε τῆς ἐπὶ Σερτώριον συνωμο-
f 4 *σίας, οὐ μέντοι τὸν Μάλλιον ἐγίνωσκε μετέχοντα. Περπένναν δὲ καὶ Γραι-*
κῖνον καί τινας ἄλλους ὧν αὐτὸς ᾔδει συνωμοτῶν ὀνομάζοντος τοῦ μειρα- 5
κίου, διαταραχθεὶς πρὸς ἐκεῖνον μὲν ἐξεφλαύριζε τὸν λόγον καὶ παρεκάλει
τοῦ Μαλλίου καταφρονεῖν ὡς κενοῦ καὶ ἀλαζόνος, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Περ- 115 S
πένναν πορευθεὶς καὶ φράσας τὴν ὀξύτητα τοῦ καιροῦ καὶ τὸν κίνδυνον, ἐκέ-
5 *λευσεν ἐπιχειρεῖν. οἱ δ' ἐπείθοντο, καὶ παρασκευάσαντες ἄνθρωπον γράμ-*
582 *ματα κομίζοντα τῷ Σερτωρίῳ προσήγαγον· ἐδήλου δὲ τὰ γράμματα νίκην* 10
6 *τινὸς τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατηγῶν καὶ φόνον πολὺν τῶν πολεμίων. ἐφ' οἷς*
τοῦ Σερτωρίου περιχαροῦς ὄντος καὶ θύοντος εὐαγγέλια, Περπέννας ἑστία-
σιν αὐτῷ καὶ τοῖς παροῦσι φίλοις (οὗτοι δ' ἦσαν ἐκ τῆς συνωμοσίας) ἐπηγ-
7 *γέλλετο, καὶ πολλὰ λιπαρήσας ἔπεισεν ἐλθεῖν. ἀεὶ μὲν οὖν τὰ μετὰ Σερτω-*
ρίου δεῖπνα πολλὴν εἶχεν αἰδῶ καὶ κόσμον, οὐθ' ὁρᾶν τι τῶν αἰσχρῶν 15
οὔτ' ἀκούειν ὑπομένοντος, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμπίνοντας εὐτάκτοις καὶ ἀνυ-
8 *βρίστοις παιδιαῖς χρῆσθαι καὶ φιλοφροσύναις ἐθίζοντος· τότε δὲ τοῦ πότου* 410 Z[1]
μεσοῦντος ἀρχὴν ἀψιμαχίας ζητοῦντες, ἀναφανδὸν ἀκολάστοις ἐχρῶντο
b *ῥήμασι, καὶ πολλὰ προσποιούμενοι μεθύειν ἠσέλγαινον ὡς παροξυνοῦντες*
9 *ἐκεῖνον. ὁ δ' εἴτε δυσχεραίνων τὴν ἀκοσμίαν, εἴτε τὴν διάνοιαν αὐτῶν τῇ* 20
θρασύτητι τῆς λαλιᾶς καὶ τῇ παρὰ τὸ εἰωθὸς ὀλιγωρίᾳ συμφρονήσας,
μετέβαλε τὸ σχῆμα τῆς κλίσεως, ὕπτιον ἀνεὶς ἑαυτὸν ὡς οὔτε προσέχων
10 *οὔτε κατακούων. ἐπεὶ δ' ὁ Περπέννας φιάλην τινὰ λαβὼν ἀκράτου καὶ*
μεταξὺ πίνων ἀφῆκεν ἐκ τῶν χειρῶν καὶ ψόφον ἐποίησεν, ὅπερ ἦν αὐτοῖς
11 *σύμβολον, Ἀντώνιος ὑπερκατακείμενος παίει τῷ ξίφει τὸν Σερτώριον. ἀνα-* 25
στρέψαντος δὲ πρὸς τὴν πληγὴν ἐκείνου καὶ συνεξανισταμένου, περιπεσὼν
c *εἰς τὸ στῆθος κατέλαβε τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας, ὥστε μηδ' ἀμυνόμενον πολ-*
λῶν παιόντων ἀποθανεῖν.

27. *Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν Ἰβήρων εὐθὺς ᾤχοντο καὶ παρέδωκαν*

29 c. 27 Plut. Pomp. 20, 3—8 App. b. c. 1, 114, 529—115, 538 Sall. hist. 3, 84. 85 M. Frontin. strat. 2, 5, 32 Amm. Marc. 26, 9, 9

[**ΛKPQ**] **2** *ἀφιδίω* **Q** et mox ‖ **3** *καὶ γὰρ καὶ* **C** ‖ **4** *Γραικῖνον* Zie. cl. Frontin. 2, 5, 31 (ubi *Graecinium*): *γρακῖνον* **ΛK** editt. *γραβῖνον* **P** *γρακίναν* **Q** ‖ **6** *ἐξεφαύλιζε* **P** ‖ **8** *ἐκέλευεν* **PQ** ‖ **9** *διαχειρεῖν* **Q** ‖ **10** *κομίζοντα* om. **L**[1] | *ἐδίδου* **P** ‖ **14** *ἔπεισεν ἐλθεῖν*] *εἰσελθεῖν* **Q** ‖ **16** *συμπίνοντας* **K**: *πισυνόντας* **P** *συνόντας* **ΛQ** | *ἀνύβρις* **L**[1] *ἀνύβροις* **K** ‖ **21** *θρασύτητι* Emp.: *βραδυτῆτι* ‖ **22** *κλίσεως* Sol.: *κλησίας* **P** *κλισίας* cet. | *οὔτε* Sch.: *οὐδὲ* ‖ **23** *καὶ* del. Emp.

ἑαυτοὺς ἐπιπρεσβευσάμενοι τοῖς περὶ Πομπήϊον καὶ Μέτελλον· τοὺς δὲ a.72
116S συμμείναντας ὁ Περπέννας ἀναλαβὼν ἐπεχείρει τι πράττειν. χρησάμενος 2
δὲ ταῖς Σερτωρίου παρασκευαῖς ὅσον ἐνασχημονῆσαι καὶ φανερὸς γενέσθαι
μήτ' ἄρχειν μήτ' ἄρχεσθαι πεφυκώς, Πομπηΐῳ συνέβαλε, καὶ ταχὺ συν- 3
5 τριβεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ γενόμενος αἰχμάλωτος, οὐδὲ τὴν ἐσχάτην ὑπέμεινε
συμφορὰν ἡγεμονικῶς, ἀλλὰ τῶν Σερτωρίου γραμμάτων κύριος γεγονώς,
ὑπισχνεῖτο Πομπηΐῳ δείξειν ὑπατικῶν ἀνδρῶν καὶ μέγιστον ἐν Ῥώμῃ d
411 Z' δυναμένων αὐτογράφους ἐπιστολάς, καλούντων Σερτώριον εἰς Ἰταλίαν, ὡς
πολλῶν ποθούντων τὰ παρόντα κινῆσαι καὶ μεταβαλεῖν τὴν πολιτείαν.
10 ἔργον οὖν ὁ Πομπήϊος οὐ νέας φρενός, ἀλλ' εὖ μάλα βεβηκυίας καὶ κατηρ- 4
τυμένης ἐργασάμενος, μεγάλων ἀπήλλαξε τὴν Ῥώμην φόβων καὶ νεωτε-
ρισμῶν. τὰς μὲν γὰρ ἐπιστολὰς ἐκείνας καὶ τὰ γράμματα τοῦ Σερτωρίου 5
συναγαγὼν ἅπαντα κατέκαυσεν, οὔτ' ἀναγνοὺς οὔτ' ἐάσας ἕτερον, αὐτὸν
δὲ τὸν Περπένναν κατὰ τάχος ἀνεῖλε, φοβηθεὶς μὴ τῶν ὀνομάτων ἐξενεχ-
15 θέντων πρός τινας ἀποστάσεις καὶ ταραχαὶ γένωνται· τῶν δὲ τῷ Περπέννᾳ 6 e
συνομοσαμένων οἱ μὲν ἐπὶ Πομπήϊον ἀναχθέντες διεφθάρησαν, οἱ δὲ φεύ-
γοντες εἰς Λιβύην ὑπὸ Μαυρουσίων κατηκοντίσθησαν, διέφυγε δ' οὐδεὶς 7
πλὴν Αὐφίδιος [ὁ τοῦ Μαλλίου ἀντεραστής]· οὗτος δ' ἢ λαθὼν ἢ παραμε-
ληθεὶς ἔν τινι βαρβάρῳ κώμῃ πενόμενος καὶ μισούμενος κατεγήρασεν.

20 ## ΕΥΜΕΝΗΣ 583

1. Εὐμενῆ δὲ τὸν Καρδιανὸν ἱστορεῖ Δοῦρις (FGrH 76 F 53) πατρὸς μὲν
117S ἁμαξεύοντος ἐν Χερρονήσῳ διὰ πενίαν γενέσθαι, τραφῆναι δ' ἐλευθερίως b
ἐν γράμμασι καὶ περὶ παλαίστραν· ἔτι δὲ παιδὸς ὄντος αὐτοῦ, Φίλιππον 2 a.342
παρεπιδημοῦντα καὶ σχολὴν ἄγοντα τὰ τῶν Καρδιανῶν θεάσασθαι παγ-
412 Z' κράτια μειρακίων καὶ παλαίσματα παίδων, ἐν οἷς εὐημερήσαντα τὸν
26 Εὐμενῆ καὶ φανέντα συνετὸν καὶ ἀνδρεῖον, ἀρέσαι τῷ Φιλίππῳ καὶ ἀναλη-
φθῆναι. δοκοῦσι δ' εἰκότα λέγειν μᾶλλον οἱ διὰ ξενίαν καὶ φιλίαν πατρῴαν 3

20 cf. A. Vezin, Eumenes von Kardia, Diss. Tübingen 1907 || **21** Dio Chrys. 64, 23 Ael. v. h. 12, 43 Nep. Eum. 1, 2. 3

[**ΛKPQ**] **3** ταῖς] τοῦ **K** || **4** προσέβαλε **ΛQ** || **7** μεγίστων **P** || **13** ἀναγν. ⟨αὐτὸς⟩ οὔτ', deinde [αὐτὸν] τὸν δὲ (Naber) Zie.; αὐτὸν δὲ τὸν om. **Q** || **15** πρός τινας om. **Q** τινα **L**[1] | [ἀπο]στάσεις Zie. || **16** φυγόντες Zie. || **17** δ' om. **Q** || **18** ἀφίδιος **Q** | ὁ τοῦ Μ. ἀντεραστής propt. hiat. suspecta hab. Sint., del. Zie. || **21** Εὐμένη Εὐμένους etc. Cor. Sch. Sint. constanter et paucis locis **K** || **24** τὰ om. **PQ** || **27** φιλίαν καὶ ξενίαν **KV**[b]

a.336 4 *τὸν Εὐμενῆ λέγοντες ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προαχθῆναι. μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου*
τελευτὴν οὔτε συνέσει τινὸς οὔτε πίστει λείπεσθαι δοκῶν τῶν περὶ Ἀλέξ-
c *ανδρον, ἐκαλεῖτο μὲν ἀρχιγραμματεύς, τιμῆς δ' ἧσπερ οἱ μάλιστα φίλοι*
5 *καὶ συνήθεις ἐτύγχανεν, ὥστε καὶ στρατηγὸς ἀποσταλῆναι κατὰ τὴν Ἰνδι-*
κὴν ἐφ' ἑαυτοῦ μετὰ δυνάμεως, καὶ τὴν Περδίκκου παραλαβεῖν ἱππαρχίαν, 5
a.324 *ὅτε Περδίκκας ἀποθανόντος Ἡφαιστίωνος εἰς τὴν ἐκείνου προῆλθε τάξιν.*
6 *διὸ καὶ Νεοπτολέμου τοῦ ἀρχιυπασπιστοῦ μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν*
λέγοντος, ὡς αὐτὸς μὲν ἀσπίδα καὶ λόγχην, Εὐμενὴς δὲ γραφεῖον ἔχων καὶ
πινακίδιον ἠκολούθει, κατεγέλων οἱ Μακεδόνες, μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν
τὸν Εὐμενῆ καὶ τῆς κατὰ τὸν γάμον οἰκειότητος ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰδότες 10
d 7 a.333 *ἀξιωθέντα. Βαρσίνην γὰρ τὴν Ἀρταβάζου πρώτην ἐν Ἀσίᾳ γνοὺς ὁ Ἀλέξ-*
a.324 *ανδρος, ἐξ ἧς υἱὸν ἔσχεν Ἡρακλέα, τῶν ταύτης ἀδελφῶν Πτολεμαίῳ μὲν*
Ἀπάμαν, Εὐμενεῖ δ' Ἄρτωνιν ἐξέδωκεν, ὅτε καὶ τὰς ἄλλας Περσίδας διέ-
νειμε καὶ συνῴκισε τοῖς ἑταίροις.

2. *Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ προσέκρουσε πολλάκις Ἀλεξάνδρῳ καὶ παρεκινδύ-* 413 Z¹
2 *νευσε δι' Ἡφαιστίωνα. πρῶτον μὲν γὰρ Εὐΐῳ τῷ αὐλητῇ τοῦ Ἡφαιστίω-* 16
νος οἰκίαν κατανείμαντος ἣν οἱ παῖδες ἔτυχον τῷ Εὐμενεῖ προκατειληφό-
τες, ἐλθὼν ὑπ' ὀργῆς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Εὐμενὴς ἐβόα μετὰ Μέντορος,
ὡς αὐλεῖν εἴη κράτιστον ἢ τραγῳδεῖν τὰ ὅπλα ῥίψαντας ἐκ τῶν χειρῶν, 118 S
e *ὥστ' Ἀλέξανδρον αὐτῷ συναγανακτεῖν καὶ λοιδορεῖσθαι τῷ Ἡφαιστίωνι.* 20
3 *ταχὺ μέντοι μεταπεσὼν αὖθις εἶχε τὸν Εὐμενῆ δι' ὀργῆς, ὡς ὕβρει μᾶλλον*
a.325 4 *πρὸς ἑαυτὸν ἢ παρρησίᾳ πρὸς Ἡφαιστίωνα χρησάμενον. ἔπειτα Νέαρχον*
ἐκπέμπων μετὰ νεῶν ἐπὶ τὴν ἔξω θάλασσαν, ᾔτει χρήματα τοὺς φίλους·
5 *οὐ γὰρ ἦν ἐν τῷ βασιλείῳ. τοῦ δ' Εὐμενοῦς αἰτηθέντος μὲν τριακόσια τά-*
λαντα, δόντος δ' ἑκατὸν μόνα, καὶ ταῦτα γλίσχρως καὶ μόλις αὐτῷ συνει- 25
λέχθαι διὰ τῶν ἐπιτρόπων φάσκοντος, οὐδὲν ἐγκαλέσας οὐδὲ δεξάμενος,
ἐκέλευσε τοὺς παῖδας κρύφα τῇ σκηνῇ τοῦ Εὐμενοῦς πῦρ ἐνεῖναι, βουλό-
f *μενος ἐκκομιζομένων τῶν χρημάτων λαβεῖν ἐπ' αὐτοφώρῳ ψευδόμενον.*

3 Arr. an. 7, 4, 6 Nep. Eum. 1, 5. 6 || **4** Curt. 9, 1, 19 || **5** Nep. Eum. 1, 6 Arr. an. 7, 14, 10 Succ. Al. 3 || **11** Plut. Alex. 21, 8. 9 Diod. 20, 20, 1. 28, 1 Curt. 10, 6, 11 Iustin. 11, 10, 2. 3. 13, 2, 7 || **12** Arr. an. 7, 4, 6 || **16** cf. Arr. an. 7, 13, 1. 14, 9

[**ΛKPQ**] **2** *οὔτε*[2]] *οὐ* **Q** || **3** *ἧσπερ* Rei.: *ὥσπερ* || **4** *συνήθεις* om. **K** | *στρατηγὸν* **P** || **5** *περδίκου* **Q** et infra | *ἐπαρχίαν* **Λ** || **10** *οἰκειώσεως* **Q** || **11** *ὁ* om. **P** || **12** *εἶχεν* **Q** || **13** *Ἀπάμαν*] *Ἀρτακάμαν* Arr. | *εὐμενῆ* **L¹K** | *Ἄρτωνιν* Arr.: *βαρσίνην* vel *βαρσίννην* codd. *ἀρτώνην* Phot. bibl. p. 68b 13 | *διένεμε* **L¹KP** || **14** *συνώκιζε*: corr. Cor. || **16** *δι'* om. **Q** || **17** *καταλύσαντος* **Q** || **24** *οὐ γὰρ*] *οὗ* **P** || **25** *διδόντος* Sch. || **26** *οὐδὲ*] *ὁ δὲ* **P**

ἔφθη δ' ἡ σκηνὴ καταφλεχθεῖσα, καὶ μετενόησε τῶν γραμμάτων διαφθα- 6
ρέντων ὁ Ἀλέξανδρος. τὸ δὲ συγχυθὲν χρυσίον καὶ ἀργύριον ὑπὸ τοῦ πυρὸς
ἀνευρέθη πλεῖον ἢ χιλίων ταλάντων. ἔλαβε δ' οὐδέν, ἀλλὰ καὶ γράψας τοῖς 7
πανταχοῦ σατράπαις καὶ στρατηγοῖς ἀντίγραφα τῶν διεφθαρμένων ἀπο-
5 στέλλειν, πάντα παραλαμβάνειν ἐκέλευσε τὸν Εὐμενῆ. πάλιν δὲ περὶ δω- 8 584
ρεᾶς τινος εἰς διαφορὰν καταστὰς πρὸς τὸν Ἡφαιστίωνα, καὶ πολλὰ μὲν
414Z[1] ἀκούσας κακῶς, πολλὰ δ' εἰπών, τότε μὲν οὐκ ἔλαττον ἔσχε· μετ' ὀλίγον 9 a.324
δὲ τελευτήσαντος Ἡφαιστίωνος, περιπαθῶν ὁ βασιλεύς, καὶ πᾶσιν οὓς
ἐδόκει ζῶντι μὲν ἐκείνῳ φθονεῖν, ἐπιχαίρειν δὲ τεθνηκότι τραχέως ὁμιλῶν
10 καὶ χαλεπὸς ὤν, μάλιστα τὸν Εὐμενῆ δι' ὑποψίας εἶχε, καὶ προὔφερε
πολλάκις τὰς διαφορὰς καὶ λοιδορίας ἐκείνας. ὁ δὲ πανοῦργος ὢν καὶ 10
πιθανός, ἐπεχείρησεν οἷς ἀπώλλυτο σῴζειν ἑαυτόν· κατέφυγε γὰρ εἰς τὴν
πρὸς Ἡφαιστίωνα φιλοτιμίαν Ἀλεξάνδρου καὶ χάριν, ὑφηγούμενός τε τι- b
119S μὰς αἳ μάλιστα κοσμεῖν ἔμελλον τὸν τεθνηκότα, καὶ χρήματα τελῶν εἰς
15 τὴν τοῦ τάφου κατασκευὴν ἀφειδῶς καὶ προθύμως.

3. Ἀποθανόντος δ' Ἀλεξάνδρου, καὶ τῆς φάλαγγος διεστώσης πρὸς a.323
τοὺς ἑταίρους, τῇ μὲν γνώμῃ τούτοις προσένειμεν ἑαυτὸν ὁ Εὐμενής, τῷ
δὲ λόγῳ κοινός τις ἦν πρὸς ἀμφοτέρους καὶ ἰδιώτης, ὡς οὐδὲν αὐτῷ προσ-
ῆκον ὄντι ξένῳ πολυπραγμονεῖν ἐν ταῖς Μακεδόνων διαφοραῖς. καὶ τῶν 2
20 ἄλλων ἑταίρων ἐκ Βαβυλῶνος ἀνασκευασαμένων, αὐτὸς ὑπολειφθεὶς ἐν τῇ
πόλει κατεπράϋνε ⟨τοὺς⟩ πολλοὺς τῶν πεζῶν καὶ πρὸς τὰς διαλύσεις ἡδίους
ἐποίησεν. ἐπεὶ δ' ἀναμειχθέντες ἀλλήλοις οἱ στρατηγοὶ καὶ καταστάντες 3 c
ἐκ τῶν πρώτων ταραχῶν, διενέμοντο σατραπείας καὶ στρατηγίας, Εὐμε-
νὴς λαμβάνει Καππαδοκίαν καὶ Παφλαγονίαν καὶ τὴν ὑποκειμένην τῇ
415Z[1] Ποντικῇ θαλάττῃ μέχρι Τραπεζοῦντος, οὔπω τότε Μακεδόνων οὖσαν, 4
26 Ἀριαράθης γὰρ αὐτῆς ἐβασίλευεν, ἀλλ' ἔδει Λεοννάτον καὶ Ἀντίγονον
χειρὶ μεγάλῃ τὸν Εὐμενῆ κατάγ⟨αγ⟩όντας ἀποδεῖξαι τῆς χώρας σατράπην

16 Arr. succ. Al. 2. 3 || **22** Arr. succ. Al. 5 Diod. 18, 3, 1 Dexipp. FGrH 100 F 8 Nep. Eum. 2, 2 Curt. 10, 10, 3 Iustin. 13, 4, 16

[ΛKPQ] **2** *καὶ* C Sch.: *ἢ* || **3** *καὶ* del. Zie. || **4** *διεσταλμένων* Q | ⟨*γραμμάτων*⟩ *ἀποστέλλειν* Zie. || **10** *εἶχε* K Steph.: *ἔσχε* || **11** *ὢν* om. L[1]K || **12** *σῴζειν ἑαυτὸν* ante *ἐπεχείρησεν* hab. P || **13** *πρὸς* om. Q || **14** *αἷς* L[1] | *χρῆμα* P || **17** *ἑτέρους*, sed *αἱ* s. s., P, item v. 20; *ἑτέρους* hic L | *ὁ* om. P || **17. 18** *τῶι λόγωι δὲ* P || **19** *ξένωι ὄντι*: trp. Benseler | *ἐν* K: om. ΛPQ (*τὰς Μ. διαφοράς* Kron.) || **21** *τοὺς* add. C || **23** *σατραπίας* L[1]P || **26** *λεοννάτον*: corr. Latte cl. W. Schulze, lat. Eigennamen 32, 4; item p. 284, 2. 12. 16 || **27** *κατάγοντας*: corr. Sch.

5 Ἀντίγονος μὲν οὖν οὐ προσέσχε τοῖς γραφεῖσιν ὑπὸ Περδίκκου, μετέωρος
d ὢν ἤδη καὶ περιφρονῶν ἁπάντων, Λεόννατος δὲ κατέβη μὲν ἄνωθεν εἰς
6 Φρυγίαν, ἀναδεξόμενος Εὐμενεῖ τὴν σατραπείαν. Ἑκαταίου δὲ τοῦ Καρ-
διανῶν τυράννου συμμείξαντος αὐτῷ καὶ δεομένου βοηθεῖν μᾶλλον Ἀντιπά-
τρῳ καὶ Μακεδόνων τοῖς ἐν Λαμίᾳ πολιορκουμένοις, ὥρμητο διαβαίνειν καὶ 5
7 τὸν Εὐμενῆ παρεκάλει καὶ διήλλαττε πρὸς τὸν Ἑκαταῖον. ἦν γὰρ αὐτοῖς πα-
τρική τις ἐκ πολιτικῶν διαφορῶν ὑποψία πρὸς ἀλλήλους, καὶ πολλάκις ὁ
Εὐμενὴς ἐγεγόνει φανερὸς κατηγορῶν τοῦ Ἑκαταίου τυραννοῦντος καὶ πα-
8 ρακαλῶν Ἀλέξανδρον ἀποδοῦναι τοῖς Καρδιανοῖς τὴν ἐλευθερίαν. διὸ καὶ
e τότε τοῦ Εὐμενοῦς παραιτουμένου τὴν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας στρατείαν καὶ δε- 10
διέναι φάσκοντος Ἀντίπατρον, μήπως Ἑκαταίῳ χαριζόμενος καὶ πάλαι μισῶν 120 S
αὐτὸν ἀνέλῃ, πιστεύσας ὁ Λεόννατος οὐδὲν ὧν ἐφρόνει πρὸς αὐτὸν ἀπεκρύ-
9 ψατο. λόγος μὲν γὰρ ἦν ἡ βοήθεια καὶ πρόφασις, ἐγνώκει δὲ διαβὰς εὐθὺς
ἀντιποιεῖσθαι Μακεδονίας, καί τινας ἐπιστολὰς ἔδειξε Κλεοπάτρας, μετα-
10 πεμπομένης αὐτὸν εἰς Πέλλαν ὡς γαμησομένης. ὁ δ' Εὐμενής, εἴτε τὸν 15
Ἀντίπατρον δεδοικώς, εἴτε τὸν Λεόννατον ἔμπληκτον ὄντα καὶ φορᾶς
a. 322 μεστὸν ἀβεβαίου καὶ ὀξείας ἀπογνούς, νύκτωρ ἀνέζευξε, τὴν ἑαυτοῦ λαβὼν 416 Z'
11 ἀποσκευήν. εἶχε δὲ τριακοσίους μὲν ἱππεῖς, διακοσίους δὲ τῶν παίδων
f ὁπλοφόρους, ἐν δὲ χρυσοῖς εἰς ἀργυρίου λόγον τάλαντα πεντακισχίλια.
12 φυγὼν δ' οὕτως πρὸς Περδίκκαν καὶ τὰ Λεοννάτου βουλεύματα κατειπών, 20
εὐθὺς μὲν ἴσχυε μέγα παρ' αὐτῷ καὶ τοῦ συνεδρίου μετεῖχεν, ὀλίγον δ'
ὕστερον εἰς Καππαδοκίαν κατήχθη μετὰ δυνάμεως, αὐτοῦ Περδίκκου
585 13 παρόντος καὶ στρατηγοῦντος. Ἀριαράθου δὲ ληφθέντος αἰχμαλώτου καὶ τῆς
14 χώρας ὑποχειρίου γενομένης, ἀποδείκνυται σατράπης. καὶ τὰς μὲν πό-
λεις τοῖς ἑαυτοῦ φίλοις παρέδωκε καὶ φρουράρχους ἐγκατέστησε καὶ 25
δικαστὰς ἀπέλιπε καὶ διοικητὰς οὓς ἐβούλετο, τοῦ Περδίκκου μηδὲν ἐν
τούτοις πολυπραγμονοῦντος, αὐτὸς δὲ συνανέζευξεν, ἐκεῖνόν τε θεραπεύων
καὶ τῶν βασιλέων ἀπολείπεσθαι μὴ βουλόμενος.

4. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Περδίκκας, ἐφ' ἃ μὲν ὥρμητο πιστεύων δι' αὐτοῦ

2 Nep. Eum. 2, 4. 5 || **20** Diod. 18, 16, 1—3. 22, 1 Arr. succ. Al. 11 Nep. Eum. 2, 3 Iustin. 13, 6, 1—3

[**ΛKPQ**] **1** *τοῦ περδίκκου* **K** || **3** *ἀναδεξάμενος*: corr. Cor. | *εὐμενῆ* **L^1KP** | *σατραπείαν* **K^t**: *σατραίαν* **L^1** *στρατείαν* **K^mPQL^2** || **6** *τὸν*^{2} om. **Λ** || **8** *ἐγεγόνει*] *κατηγόρει* **Q** | *φανερῶς* **PQ** | *τοῦ*] *τοὺς* **L^1** || **10** *τότε*] *τούτου* **L^1** post *εὐμενοῦς* pon. **K** || **11** *μήπως*] *μὴ* **P** || **20** *οὗτος* **P** || **22** *περδίκκα* **C** || **24** *ὁ σατράπης* **Q** || **26** *ἀπέλειπεν* **L^1** | *περδίκκα* **K** || **27** *συνέζευξεν* **PQ** || **28** *μὴ δεόμενος* **Q**

προσάξεσθαι, τὰ δ' ὑπολειπόμενα δεῖσθαι δραστηρίου τε καὶ πιστοῦ a.322
φύλακος οἰόμενος, ἀπέπεμψεν ἐκ Κιλικίας τὸν Εὐμενῆ, λόγῳ μὲν ἐπὶ τὴν
ἑαυτοῦ σατραπείαν, ἔργῳ δὲ τὴν ὅμορον Ἀρμενίαν τεταραγμένην ὑπὸ b
Νεοπτολέμου διὰ χειρὸς ἕξοντα. τοῦτον μὲν οὖν ὁ Εὐμενής, καίπερ ὄγκῳ 2
5 τινὶ καὶ φρονήματι κενῷ διεφθαρμένον, ἐπειρᾶτο ταῖς ὁμιλίαις κατέχειν·
121S αὐτὸς δὲ τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων ἐπηρμένην καὶ θρασεῖαν εὑρών, 3
417Z' ὥσπερ ἀντίταγμα κατεσκεύαζεν αὐτῇ δύναμιν ἱππικήν, τῶν μὲν ἐγχω-
ρίων τοῖς ἱππεύειν δυναμένοις ἀνεισφορίας διδοὺς καὶ ἀτελείας, τῶν δὲ
περὶ αὐτὸν οἷς μάλιστ' ἐπίστευεν ὠνητοὺς διανέμων ἵππους, φιλοτιμίαις
10 τε καὶ δωρεαῖς τὰ φρονήματα παροξύνων, καὶ τὰ σώματα κινήσεσι καὶ
μελέταις διαπονῶν, ὥστε τοὺς μὲν ἐκπλαγῆναι, τοὺς δὲ θαρρῆσαι τῶν 4 c
Μακεδόνων, ὁρῶντας ὀλίγῳ χρόνῳ περὶ αὐτὸν ἠθροισμένους ἱππεῖς οὐκ
ἐλάττους ἑξακισχιλίων καὶ τριακοσίων.

5. Ἐπεὶ δὲ Κρατερὸς καὶ Ἀντίπατρος τῶν Ἑλλήνων περιγενόμενοι
15 διέβαινον εἰς Ἀσίαν, τὴν Περδίκκου καταλύσοντες ἀρχήν, καὶ προσηγ-
γέλλοντο μέλλοντες ἐμβαλεῖν εἰς Καππαδοκίαν, ὁ Περδίκκας αὐτὸς ἐπὶ
Πτολεμαῖον στρατεύων ἀπέδειξε τὸν Εὐμενῆ τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Καππα-
δοκίᾳ δυνάμεων αὐτοκράτορα στρατηγόν, καὶ περὶ τούτων ἐπιστολὰς 2
ἔπεμψεν, Ἀλκέταν μὲν καὶ Νεοπτόλεμον Εὐμενεῖ προσέχειν κελεύσας, d
20 Εὐμενῆ δὲ χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ὅπως αὐτὸς ἔγνωκεν. Ἀλκέτας μὲν 3
οὖν ἄντικρυς ἀπείπατο τὴν στρατείαν, ὡς τῶν ὑπ' αὐτῷ Μακεδόνων
Ἀντιπάτρῳ μὲν αἰδουμένων μάχεσθαι, Κρατερὸν δὲ καὶ δέχεσθαι δι'
εὔνοιαν ἑτοίμων ὄντων· Νεοπτόλεμος δὲ βουλεύων μὲν ἐπ' Εὐμενεῖ 4
προδοσίαν οὐκ ἔλαθε, καλούμενος δ' οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ παρέταττε
25 τὴν δύναμιν. ἔνθα πρῶτον ὁ Εὐμενὴς ἀπέλαυσε τῆς ἑαυτοῦ προνοίας καὶ 5 a.321
παρασκευῆς· ἡττώμενος γὰρ ἤδη κατὰ τὸ πεζόν, ἐτρέψατο τοῖς ἱππεῦσι
418Z' τὸν Νεοπτόλεμον καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἔλαβεν αὐτοῦ, καὶ τῇ φάλαγγι διε- e
σπαρμένῃ περὶ τὴν δίωξιν ἄθρους ἐπελάσας, ἠνάγκασε τὰ ὅπλα θέσθαι
καὶ ⟨δόντας καὶ⟩ λαβόντας ὅρκους αὐτῷ συστρατεύειν.

7 Diod. 18, 29, 3. 30, 1 || 14 c. 5 Diod. 18, 29, 1–6 Arr. succ. Al. 26 Nep. Eum. 3, 2 Iustin. 13, 6, 14. 15. 8, 3–5

[ΛKPQ] 1 προσάξασθαι Λ || 3 σατραπίαν L¹P || 4 νεοπολέμου L | οὖν om. Q || 6 αὐτὴν Zie. || 8 ἱππεῦσι L¹P | διδοὺς et δὲ om. K || 15 τὴν] τοῦ P | καταλύσαντες KP || 16 ἐμβάλλειν KPQ ἐμβαλλεῖν L || 19 ἔπεμψεν ΛP: ἔγραψεν KB^m ἐπέγραψεν Q | εὐμενῆ L¹Q || 21 οὖν om. L¹K || 22 κρατερὸν – δέχεσθαι om. L¹ || 24 ὑπήκουεν PQ || 26 ἡττημένος Herw. || 29 δόντας καὶ add. Rei.

a.321 6 *Ὁ μὲν οὖν Νεοπτόλεμος ὀλίγους τινὰς συναγαγὼν ἐκ τῆς τροπῆς, ἔφυγε πρὸς Κρατερὸν καὶ Ἀντίπατρον, παρ᾽ ἐκείνων δ᾽ ἀπέσταλτο πρε-* 122 S *σβεία πρὸς Εὐμενῆ, παρακαλοῦσα μεταθέσθαι πρὸς αὐτούς, καρπούμενον μὲν ἃς εἶχε σατραπείας, προσλαβόντα δὲ στρατιὰν καὶ χώραν παρ᾽ αὐτῶν, Ἀντιπάτρῳ μὲν ἀντ᾽ ἐχθροῦ φίλον γενόμενον, Κρατερῷ δὲ μὴ* 5 7 *γενόμενον ἐκ φίλου πολέμιον. ταῦθ᾽ ὁ Εὐμενὴς ἀκούσας, Ἀντιπάτρῳ μὲν* f *οὐκ ἂν ἔφη παλαιὸς ὢν ἐχθρὸς νῦν γενέσθαι φίλος, ὅτ᾽ αὐτὸν ὁρᾷ τοῖς* 8 *φίλοις ὡς ἐχθροῖς χρώμενον, Κρατερὸν δὲ Περδίκκᾳ διαλλάττειν ἕτοιμος εἶναι καὶ συνάγειν ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ δικαίοις, *** ἄρχοντος δὲ πλεονεξίας *** τῷ ἀδικουμένῳ βοηθήσειν μέχρι ἂν ἐμπνέῃ, καὶ μᾶλλον τὸ* 10 *σῶμα καὶ τὸν βίον ἢ τὴν πίστιν προήσεσθαι.*

6. *Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἀντίπατρον πυθόμενοι ταῦτα κατὰ σχολὴν* 586 *ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ὅλων· ὁ Νεοπτόλεμος δὲ μετὰ τὴν φυγὴν ἀφικόμενος πρὸς αὐτούς, τήν τε μάχην ἀπήγγελλε καὶ παρεκάλει βοηθεῖν,* 2 *μάλιστα μὲν ἀμφοτέρους, πάντως δὲ Κρατερόν· ποθεῖσθαι γὰρ ὑπερ-* 15 *φυῶς ἐκεῖνον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, κἂν μόνον ἴδωσι τὴν καυσίαν αὐτοῦ* 3 *καὶ τὴν φωνὴν ἀκούσωσι, μετὰ τῶν ὅπλων ἥξειν φερομένους. καὶ γὰρ ἦν ὄντως ὄνομα τοῦ Κρατεροῦ μέγα, καὶ μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν* 419 Z[1] *τοῦτον ἐπόθησαν οἱ πολλοί, μνημονεύοντες ὅτι καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον ὑπὲρ αὐτῶν ἀνεδέξατο πολλάκις ἀπεχθείας πολλάς, ὑποφερομένου πρὸς* 20 *τὸν Περσικὸν ζῆλον ἀντιλαμβανόμενος καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένων, διὰ* b 4 *τρυφὴν καὶ ὄγκον ἤδη περιυβριζομένοις. τότε δ᾽ οὖν ὁ Κρατερὸς τὸν μὲν Ἀντίπατρον εἰς Κιλικίαν ἀπέστελλεν, αὐτὸς δὲ τῆς δυνάμεως ἀναλαβὼν πολὺ μέρος ἐπὶ τὸν Εὐμενῆ μετὰ τοῦ Νεοπτολέμου προῆγεν, οἰόμενος οὐ προσδεχομένῳ καὶ μετὰ πρόσφατον νίκην ἐν ἀταξίᾳ καὶ περὶ* 25 *πότους ἔχοντι τὴν δύναμιν ἐπιπεσεῖσθαι.*

5 *Τὸ μὲν οὖν προαισθέσθαι τὴν ἔφοδον αὐτοῦ τὸν Εὐμενῆ καὶ προπαρα-* 123 S *σκευάσασθαι νηφούσης ἄν τις ἡγεμονίας, οὐ μὴν ἄκρας θείη δεινότητος·* 6 *τὸ δὲ μὴ μόνον τοὺς πολεμίους ἃ μὴ καλῶς εἶχεν αἰσθέσθαι διαφυγεῖν,*

12 c. 6. 7 Diod. 18, 29, 6—32 Arr. succ. Al. 27 Nep. Eum. 3, 3—4, 4 Iustin. 13, 8, 5—9 Suda s. v. *Κρατερός*

[**ΛKPQ**] **1** *συνάξας* **Q** ‖ **4** *στρατείαν*: em. Br. ‖ **9.10** lac. bis stat. Zie., haec fere excidisse ratus: *⟨καὶ φυλάττουσι μὲν τὰς σπονδὰς ἀμφοτέροις προθύμως συμμαχήσειν⟩, ἄρχοντος δὲ πλεονεξίας ⟨θατέρου⟩, τῷ ἀδικ. κτλ.* | *πλεονεξίᾳ* ex ras. **P** ‖ **18** *τοῦ κρατεροῦ ὄνομα* **Q** ‖ **19** *πρὸς* om. **Q** ‖ **21** *ἐμμένων* Zie. cl. Alex. 47, 9 Cat. Mai. 12, 5: *ἀμύνων* ‖ **22** *περιυβρισμένοις* **K** ‖ **23** *ἀπέστειλεν* **Q** ‖ **24** *προσῆγεν*: em. Rei. ‖ **26** *περιπεσεῖσθαι* **Q**

ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατευομένους ἀγνοοῦντας ᾧ μαχοῦνται a.321
προενσεῖσαι τῷ Κρατερῷ, καὶ ἀποκρύψαι τὸν ἀντιστράτηγον, ἴδιον c
δοκεῖ τούτου τοῦ ἡγεμόνος ἔργον γενέσθαι. διέδωκε μὲν οὖν λόγον ὡς 7
Νεοπτόλεμος αὖθις ἐπίοι καὶ Πίγρης, ἔχοντες ἱππεῖς [καὶ] Καππαδοκῶν
5 καὶ Παφλαγόνων. νυκτὸς δ' ἀναζεῦξαι βουλόμενος, εἶτα καταδαρθών, 8
ὄψιν εἶδεν ἀλλόκοτον. ἐδόκει γὰρ ὁρᾶν Ἀλεξάνδρους δύο παρασκευαζο-
μένους ἀλλήλοις μάχεσθαι, μιᾶς ἑκάτερον ἡγούμενον φάλαγγος· εἶτα τῷ 9
μὲν τὴν Ἀθηνᾶν, τῷ δὲ τὴν Δήμητραν βοηθοῦσαν ἐλθεῖν, γενομένου δ'
ἀγῶνος ἰσχυροῦ κρατηθῆναι τὸν μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς, τῷ δὲ νικῶντι στα-
20 Z[1] χύων δρεπομένην τὴν Δήμητραν συμπλέκειν στέφανον. αὐτόθεν μὲν οὖν 10 d
11 τὴν ὄψιν εἴκαζεν εἶναι πρὸς αὐτοῦ, μαχομένου περὶ γῆς ἀρίστης καὶ τότε
πολὺν καὶ καλὸν ἐχούσης ἐν κάλυκι στάχυν· ἅπασα γὰρ κατέσπαρτο καὶ
παρεῖχεν εἰρήνῃ πρέπουσαν ὄψιν, ἀμφιλαφῶς τῶν πεδίων κομώντων·
μᾶλλον δ' ἐπερρώσθη πυθόμενος σύνθημα τοῖς πολεμίοις Ἀθηνᾶν καὶ
15 Ἀλέξανδρον εἶναι. Δήμητραν δὴ καὶ αὐτὸς ἐδίδου σύνθημα καὶ Ἀλέξ- 11
ανδρον, ἀναδεῖσθαί τε πάντας ἐκέλευε καὶ καταστέφειν τὰ ὅπλα, τῶν
σταχύων λαμβάνοντας. ὁρμήσας δὲ πολλάκις ἐξαγορεῦσαι καὶ φράσαι 12
τοῖς περὶ αὐτὸν ἡγεμόσι καὶ στρατηγοῖς, πρὸς ὃν ἔμελλεν ὁ ἀγὼν ἔσε-
σθαι, καὶ μὴ μόνος ἐν αὑτῷ θέμενος ἀποκρύψαι καὶ κατασχεῖν ἀπόρρητον e
20 οὕτως ἀναγκαῖον, ὅμως ἐνέμεινε τοῖς λογισμοῖς καὶ διεπίστευσε τῇ γνώμῃ
τὸν κίνδυνον.

124 S **7.** Ἀντέταξε δὲ Κρατερῷ Μακεδόνων μὲν οὐδένα, δύο δ' ἱππαρχίας
ξενικάς, ὧν Φαρνάβαζος ὁ Ἀρταβάζου καὶ Φοῖνιξ ὁ Τενέδιος ἡγοῦντο,
διακελευσάμενος ὀφθέντων τῶν πολεμίων ἐλαύνειν κατὰ τάχος καὶ συμ-
25 πλέκεσθαι, μὴ διδόντας ἀναστροφὴν μηδὲ φωνὴν μηδὲ κήρυκα πεμπό-
μενον προσιεμένους. ἐδεδίει γὰρ ἰσχυρῶς τοὺς Μακεδόνας, μὴ γνωρίσαν- 2
τες τὸν Κρατερὸν οἴχωνται μεταβαλόμενοι πρὸς ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τοὺς 3
ἐρρωμενεστάτους ἱππεῖς τριακοσίους εἰς ἄγημα συντάξας καὶ παρε- f
λάσας ἐπὶ τὸ δεξιόν, ἔμελλε τοῖς περὶ Νεοπτόλεμον ἐπιχειρεῖν. ὡς δὲ τὸν 4
30 ἐν μέσῳ λόφον ὑπερβαλόντες ὤφθησαν ὀξεῖαν καὶ μεθ' ὁρμῆς σφοδρο-

[**ΛKPQ**] **3** *τούτου* Solani fuit fortasse in **K**: *τοῦτο* cet. *τοῦτο τοῦ *** ἡγεμόνος* Zie. attributum excidisse ratus, quo summa laus imperatoriae artis Eumeni dabatur | *μὲν* del. Br. || **4** *καί*[2] om. **K** || **8** *δήμητραν* **KPQ**: *δήμητρα* **Λ**, item v. 10 et 15 || **9** *τὸν* om. **P** || **11** *εἴκαζον* **L[1]PQ** | *γῆς* Mureti hab. **K**: *τῆς* || **15** *δὲ* pro *δὴ* **C**, *δὲ* ante *δὴ* ins. **L[2]A** Iunt. || **16** *αὐτοὺς ἐκέλευεν πάντας* **K** || **17** *λαμβάνοντα* **P** || **19** *μόνον* Sch. || **23** *τενέδειος* **L[1]** || **26** *προιεμένους* **L[1]** || **27** *μεταβαλλόμενοι* **L[1]K** || **28** *ἵππους* **Q** || **30** *ὀξεῖαν* post *σφοδροτέρας* pon. **Q**

a. 321 τέρας ποιούμενοι τὴν ἔφοδον, ἐκπλαγεὶς ὁ Κρατερὸς καὶ πολλὰ λοιδορή- 421 Z!
σας τὸν Νεοπτόλεμον, ὡς ἐξηπατημένος ὑπ᾽ αὐτοῦ περὶ τῆς τῶν Μακε-
587 δόνων μεταβολῆς, ἐγκελευσάμενος ἀνδραγαθεῖν τοῖς περὶ αὐτὸν ἡγεμό-
5 σιν ἀντεξήλασε. γενομένης δὲ τῆς πρώτης συρράξεως βαρείας καὶ τῶν
δοράτων ταχὺ συντριβέντων, τοῦ δ᾽ ἀγῶνος ἐν τοῖς ξίφεσιν ὄντος, οὐ 5
καταισχύνας ὁ Κρατερὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ πολλοὺς μὲν καταβαλών,
πολλάκις δὲ τρεψάμενος τοὺς ἀντιτεταγμένους, τέλος δὲ πληγεὶς ὑπὸ
6 Θρᾳκὸς ἐκ πλαγίων προσελάσαντος, ἀπερρύη τοῦ ἵππου. πεσόντα δ᾽
αὐτὸν οἱ μὲν ἄλλοι παρήλασαν ἀγνοοῦντες, Γοργίας δ᾽ ⟨εἷς⟩ τῶν Εὐμε-
νοῦς στρατηγῶν ἔγνω τε καὶ καταβὰς περιέστησε φρουρὰν τῷ σώματι 10
κακῶς ἤδη διακειμένου καὶ δυσθανατοῦντος.

7 Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Νεοπτόλεμος Εὐμενεῖ συνήρχετο. μισοῦντες γὰρ
b ἀλλήλους πάλαι καὶ δι᾽ ὀργῆς ἔχοντες, ἐν μὲν δυσὶν ἀναστροφαῖς οὐ κατ-
εῖδον, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ γνωρίσαντες εὐθὺς ἤλαυνον, σπασάμενοι τὰ ἐγχειρί-
8 δια καὶ βοῶντες. τῶν δ᾽ ἵππων ἐξ ἐναντίας βίᾳ συμπεσόντων ὥσπερ 15
τριήρων, τὰς ἡνίας ἀφέντες ἀλλήλων ἐπεδράξαντο ταῖς χερσί, τά τε κράνη
9 περισπῶντες καὶ περιρρηγνύντες ἐκ τῶν ἐπωμίδων τοὺς θώρακας. πρὸς 125 S
δὲ τὸν σπαραγμὸν ὑπεκδραμόντων ἅμα τῶν ἵππων, ἀπορρυέντες εἰς γῆν
c 10 καὶ περιπεσόντες ἀλλήλοις, ἐν λαβαῖς ἦσαν καὶ διεπάλαιον. εἶθ᾽ ὁ μὲν
Εὐμενὴς τοῦ Νεοπτολέμου προεξανισταμένου τὴν ἰγνύαν ὑπέκοψεν, 20
αὐτὸς εἰς ὀρθὸν φθάσας καταστῆναι, ὁ δὲ Νεοπτόλεμος εἰς θάτερον ἐρει- 422 Z¹
σάμενος γόνυ, θάτερον δὲ πεπηρωμένος, ἠμύνετο μὲν εὐρώστως κάτω-
θεν, οὐ θανασίμους δὲ πληγὰς ὑποφέρων, πληγεὶς δὲ παρὰ τὸν τράχηλον,
11 ἔπεσε καὶ παρείθη. τοῦ δ᾽ Εὐμενοῦς δι᾽ ὀργὴν καὶ μῖσος παλαιὸν τά θ᾽
ὅπλα περισπῶντος αὐτοῦ καὶ κακῶς λέγοντος, ἔτι τὸ ξίφος ἔχων ἔλαθεν 25
12 ὑπὸ τὸν θώρακα τρώσας ᾗ παρέψαυσε τοῦ βουβῶνος ἀποβάς. ἡ δὲ πληγὴ
μᾶλλον ἐφόβησεν ἢ ἔβλαψε τὸν Εὐμενῆ, δι᾽ ἀσθένειαν ἀμυδρὰ γενομένη.
d σκυλεύσας δὲ τὸν νεκρόν, εἶχε μὲν χαλεπῶς, ὑπὸ τραυμάτων μηροὺς καὶ
βραχίονας διακεκομμένος, ὅμως δ᾽ ἀναβληθεὶς ἐπὶ τὸν ἵππον ἐδίωκε πρὸς
13 θάτερον κέρας, ὡς ἔτι συνεστώτων τῶν πολεμίων. πυθόμενος δὲ τὴν 30
Κρατεροῦ τελευτὴν καὶ προσελάσας, ὡς εἶδεν ἐμπνέοντα καὶ συνιέντα,

[ΛKPQ] **2** *νεοπόλεμον* L¹ | *περὶ*] *ὑπὲρ* Q || **4** *συντάξεως* L¹P || **6** *τὸν κρατερὸν ὁ ἀλέξανδρος* Q || **7** *δὲ*²] *δὴ* Rei. || **9** *εἷς* add. Zie. || **10** *φρουρὰν* ⟨*αὐτοῦ*⟩ Zie. || **13** *κατίδον* L¹P² || **16** *ἐπεδράξαντο* PQ: *ἐπελάβοντο* ΛK *ἐδράξαντο* C Diod. 18, 31, 2 || **19** *περιπεσόντες*] *περισπῶντες* P || **20** *προεξισταμένου* PB | *ἰγνύην* vel *ἰγνὺν* Q | *ἀπέκοψεν* L¹K || **23** *περὶ τὸν* K Steph. || **26** *παρέψαυε* Madvig | *ὑποβάς* Cor. *ἀποστάς* Madvig *περιβάς* Emp. || **28** *ὑπὸ τῶν* K

καταβὰς ἀπεδάκρυσε, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλε, καὶ πολλὰ μὲν ἐλοιδόρησε a. 321
τὸν Νεοπτόλεμον, πολλὰ δ' ἐκεῖνον μὲν ᾠκτίσατο τῆς τύχης, αὐτὸν δὲ
τῆς ἀνάγκης, δι' ἣν ἀνδρὶ φίλῳ καὶ συνήθει ταῦτα πεισόμενος ἢ δράσων
συνηνέχθη.

5 **8.** Ταύτην τὴν μάχην Εὐμενὴς ἡμέραις δέκα σχεδόν τι μετὰ τὴν
προτέραν ἐνίκησε, καὶ δόξῃ μὲν ἤρθη μέγας ἀπ' αὐτῆς, ὡς τὰ μὲν e
σοφίᾳ τὰ δ' ἀνδρείᾳ κατειργασμένος, φθόνον δὲ πολὺν ἔσχε καὶ μῖσος
ὁμαλῶς παρά τε τοῖς συμμάχοις καὶ τοῖς πολεμίοις, ὡς ἔπηλυς ἀνὴρ
428Z[1] καὶ ξένος ὅπλοις καὶ χερσὶ ταῖς τῶν Μακεδόνων τὸν πρῶτον αὐτῶν καὶ
10 δοκιμώτατον ἀνῃρηκώς. ἀλλ' εἰ μὲν ἔφθη Περδίκκας πυθόμενος τὴν 2
1268 Κρατεροῦ τελευτήν, οὐκ ἂν ἄλλος ἐπρώτευσε Μακεδόνων· νυνὶ δ' ἀνῃρη- 3
μένου Περδίκκου κατὰ στάσιν ἐν Αἰγύπτῳ δυσὶν ἡμέραις πρότερον,
ἧκεν οὗτος ὁ περὶ τῆς μάχης λόγος εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ πρὸς ὀργὴν
εὐθὺς οἱ Μακεδόνες θάνατον τοῦ Εὐμενοῦς κατέγνωσαν. ἀπεδείχθη δὲ 4
15 τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς αὐτὸν Ἀντίγονος μετ' Ἀντιπάτρου στρατηγός. f

Ἐπεὶ δ' Εὐμενὴς τοῖς βασιλικοῖς ἱπποφορβίοις περὶ τὴν Ἴδην νεμομέ- 5
νοις ἐπιτυχὼν καὶ λαβὼν ἵππους ὅσων ἔχρῃζε τοῖς ἐπιμεληταῖς τὴν γρα-
φὴν ἔπεμψε, λέγεται γελάσαι τὸν Ἀντίπατρον καὶ εἰπεῖν, ὅτι θαυμάζει
τὸν Εὐμενῆ τῆς προνοίας, ἐλπίζοντα λόγον αὐτοῖς ἀποδώσειν τῶν βασι-
20 λικῶν ἢ λήψεσθαι παρ' αὐτῶν.

Περὶ δὲ τὰς Σάρδεις ἐβούλετο μὲν ἱπποκρατῶν ὁ Εὐμενὴς τοῖς Λυδῶν 6
ἐναγωνίσασθαι πεδίοις, ἅμα καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ τὴν δύναμιν ἐπιδεῖξαι 588
φιλοτιμούμενος· αὐτῆς δ' ἐκείνης δεηθείσης (ἐφοβεῖτο γὰρ αἰτίαν τινὰ 7
λαβεῖν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον), ἐξήλασεν εἰς τὴν ἄνω Φρυγίαν καὶ
25 διεχείμαζεν ἐν Κελαιναῖς· ὅπου τῶν μὲν περὶ τὸν Ἀλκέταν καὶ Πολέ- 8 a. 321/0
μωνα καὶ Δόκιμον ὑπὲρ ἡγεμονίας διαφιλοτιμουμένων πρὸς αὐτόν, „τοῦτ'
ἦν" ἔφη „τὸ λεγόμενον, ὀλέθρου δ' οὐθεὶς λόγος"· τοῖς δὲ στρατιώταις 9
ὑποσχόμενος ἐν τρισὶν ἡμέραις τὸν μισθὸν ἀποδώσειν, ἐπίπρασκεν αὐ-
τοῖς τὰς κατὰ τὴν χώραν ἐπαύλεις καὶ τετραπυργίας, σωμάτων καὶ βοσκη-

5 c. 8, 1–4 Diod. 18, 37, 1. 39, 7 Arr. succ. Al. 30. 38 Nep. Eum. 5, 1 Iustin. 13, 8, 10 || 21 Iustin. 14, 1, 7–8 Arr. succ. Al. 40. 41

[ΛKPQ] 1 ἐνέβαλλε L[1]KPQ || 2 οἰκτίσατο L[1]KPQ || 3 ταὐτὰ K τοιαῦτα vel τὰ τοιαῦτα Zie. | δράσας K || 5 τι Sol.: τῇι || 7 ἀνδρίᾳ Q | ἔσχε] ἔχων K || 9 ταῖς τῶν Q: ταῖς P τῶν ΛK || 11 νῦν Sch. || 14 τοῦ om. P || 17 ἐπιτυχὼν ante περὶ τ. Ἴ. hab. K περιτυχὼν C || 20 ⟨μᾶλλον⟩ ἢ Zie., sed Kühner-Gerth II 303 cft. Latte || 21 Λυδῶν Zie. cl. Sert. 21, 1 et iam Dittenberger Herm. 42, 167, 1: λυδοῖς codd. et editt. || 25 κελεναῖς L[1]KP | τὸν om. PQ || 26 διαφιλοτιμίαν L[1] || 28 αὐτοῖς – 29 βοσκημάτων om. L[1]

a.321/0 b 10 *μάτων γεμούσας. ὁ δὲ πριάμενος ἡγεμὼν τάγματος ἢ ξεναγός, ὄργανα* 424 Z'
καὶ μηχανὰς τοῦ Εὐμενοῦς παρέχοντος, ἐξεπολιόρκει, καὶ πρὸς τὸν ὀφει-
11 *λόμενον μισθὸν οἱ στρατιῶται διενέμοντο τῶν ἁλισκομένων ἕκαστον. ἐκ*
δὴ τούτου πάλιν ὁ Εὐμενὴς ἠγαπᾶτο, καί ποτε γραμμάτων ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ φανέντων, ἃ διέρριψαν οἱ τῶν πολεμίων ἡγεμόνες, ἑκατὸν τάλαντα 5
καὶ τιμὰς διδόντες τῷ κτείναντι τὸν Εὐμενῆ, σφόδρα παρωξύνθησαν οἱ
Μακεδόνες, καὶ δόγμα ποιοῦνται χιλίους τῶν ἡγεμονικῶν περὶ αὐτὸν 127 S
ἀεὶ δορυφοροῦντας εἶναι καὶ φυλάττειν ἐν περιόδῳ καὶ παρανυκτερεύειν.
c 12 *οἱ δ' ἐπείθοντο καὶ τιμὰς ἠγάπων παρ' αὐτοῦ λαμβάνοντες ἃς οἱ φίλοι*
παρὰ τῶν βασιλέων· ἐξῆν γὰρ Εὐμενεῖ καὶ καυσίας ἁλουργεῖς καὶ χλαμύ- 10
δας διανέμειν, ἥτις ἦν δωρεὰ βασιλικωτάτη παρὰ Μακεδόσι.

9. *Τὸ μὲν οὖν εὐτυχεῖν καὶ τοὺς φύσει μικροὺς συνεπικουφίζει τοῖς*
φρονήμασιν, ὥστε φαίνεσθαί τι μέγεθος περὶ αὐτοὺς καὶ ὄγκον, ἐκ πραγ-
2 *μάτων ὑπερεχόντων ἀποβλεπομένους· ὁ δ' ἀληθῶς μεγαλόφρων καὶ*
βέβαιος ἐν τοῖς σφάλμασι μᾶλλον καὶ ταῖς δυσημερίαις ἀναφέρων γίνε- 15
a.320 3 *ται κατάδηλος, ὥσπερ Εὐμενής. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν Ὀρκυνίοις τῆς*
Καππαδοκίας ἡττηθεὶς ὑπ' Ἀντιγόνου διὰ προδοσίαν καὶ διωκόμενος,
d *οὐ παρῆκε τὸν προδότην ἐκ τῆς φυγῆς διαπεσεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους,*
4 *ἀλλὰ συλλαβὼν ἐκρέμασε. φεύγων δὲ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν τοῖς διώκουσι*
μετέβαλε, καὶ λαθὼν παραλλάξας ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον οὗ τὴν μάχην 425 Z'
5 *συνέβη γενέσθαι, κατεστρατοπέδευσε, συναγαγὼν ⟨δὲ⟩ τοὺς νεκροὺς* 21
καὶ τῶν ἐν κύκλῳ κωμῶν τὰ θυρώματα κατασχίσας, ἔκαυσεν ἰδίᾳ μὲν
ἡγεμόνας, ἰδίᾳ δὲ τοὺς πολλούς, καὶ πολυάνδρια χώσας ἀπῆλθεν, ὥστε
καὶ τὸν Ἀντίγονον ὕστερον ἐπελθόντα θαυμάζειν τὸ θάρσος αὐτοῦ καὶ
τὴν εὐστάθειαν. 25

6 *Ἔπειτα ταῖς ἀποσκευαῖς τοῦ Ἀντιγόνου περιπεσών, καὶ λαβεῖν ῥᾳδίως*
e *δυνάμενος πολλὰ μὲν ἐλεύθερα σώματα, πολλὴν δὲ θεραπείαν καὶ πλοῦ-*
τον, ἐκ πολέμων τοσούτων καὶ λεηλασιῶν ἠθροισμένον, ἔδεισε μὴ κατα-
πλησθέντες ὠφελείας καὶ λαφύρων οἱ σὺν αὐτῷ βαρεῖς γένωνται πρὸς

4 Iustin. 14, 1, 9—14 || **16** Diod. 18, 40, 5—8 Iustin. 14, 2, 1. 2 || **26** c. 9, 6—10 Polyaen. 4, 8, 5

[**ΛKPQ**] **8** *περινυκτερεύειν* **K** || **10** *εὐμενῆ* **PQ** || **12–16** hab. Phot. bibl. p. 396b || **14** *δέ γε* Phot. || **16** *ὁ εὐμενής* Phot. | *Ὀρκαορικοῖς* Cor. cl. Strab. 12, 567. 568. 576 || **17** *προδοσίας* **A** Mur. || **20** *μετεβλήθη* **Q** *μετέλαβε* Cor. | *λαθών, καί*: trp. Zie. *λαθὼν δὲ* Rei. | *συνέβη τὴν μάχην* **K** || **21** *δὲ* add. Zie. (*καὶ συναγαγὼν* Rei.) || **22** *ἔκαυσεν* **KPQ** et s. s. L^2: *ἐκέλευσεν* L^1 *ἐκόμισεν* mg. L^1 || **24** *ἐπανελθόντα* Rei. || **28** *ἠθροισμένων* **P** || **29** *ὠφελείας*] *λείας* Sol. | *καὶ*] *ἐκ* vel *ἀπὸ* Rei. | *γίνωνται* **P** *γένονται* L^1

τὴν φυγὴν καὶ μαλακώτεροι τὰς πλάνας ὑπομένειν καὶ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ a. 320
μάλιστα τοῦ πολέμου τὰς ἐλπίδας εἶχεν, ὡς ἀποστρέψων τὸν Ἀντίγονον.
128 S *ἐπεὶ δ' ἄντικρυς χαλεπὸν ἦν ἀποτρέπειν Μακεδόνας χρημάτων ἐν ἐφικτῷ* 7
παρόντων, ἐκέλευσε θεραπεύσαντας αὐτοὺς καὶ τοῖς ἵπποις χιλὸν ἐμβα-
5 *λόντας, οὕτω βαδίζειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. αὐτὸς δὲ πέμπει κρύφα πρὸς* 8
τὸν ἐπὶ τῆς ἀποσκευῆς τῶν πολεμίων Μένανδρον, ὡς κηδόμενος αὐτοῦ f
φίλου γεγονότος καὶ συνήθους, φυλάξασθαι παραινῶν καὶ ἀναχωρῆσαι
τὴν ταχίστην ἐκ τῶν ἐπιδρόμων καὶ ταπεινῶν πρὸς τὴν ἐγγὺς ὑπώρειαν,
ἄφιππον οὖσαν καὶ κυκλώσεις οὐκ ἔχουσαν. τοῦ δὲ Μενάνδρου ταχὺ συμ- 9
10 *φρονήσαντος τὸν κίνδυνον καὶ ἀνασκευασαμένου, κατασκόπους ἔπεμπεν*
426 Z[1] *ὁ Εὐμενὴς φανερῶς καὶ παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις ὁπλίζεσθαι καὶ* 589
τοὺς ἵππους ἐγχαλινοῦν, ὡς προσάξων τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ κατασκό- 10
πων ἀπαγγειλάντων, ὅτι παντάπασιν ὁ Μένανδρος ἄληπτος εἴη, κατα-
πεφευγὼς εἰς τόπους χαλεπούς, ἄχθεσθαι προσποιούμενος ὁ Εὐμενὴς
15 *ἀπῆγε τὴν στρατιάν. λέγεται δέ, τοῦ Μενάνδρου ταῦτα μαρτυρήσαντος* 11
πρὸς τὸν Ἀντίγονον, καὶ τῶν Μακεδόνων ἐπαινούντων τὸν Εὐμενῆ καὶ
φιλανθρωπότερον διατεθέντων, ὅτι καὶ παῖδας αὐτῶν ἀνδραποδίσασθαι
καὶ γυναῖκας αἰσχῦναι παρόν, ἐφείσατο καὶ παρῆκεν, „ἀλλ' ἐκεῖνός γε“ 12
φάναι τὸν Ἀντίγονον „οὐχ ὑμῶν ὦ μακάριοι φειδόμενος παρῆκεν, ἀλλ' b
20 *αὐτῷ φεύγοντι δεδιὼς περιθεῖναι πέδας τοσαύτας.“*

10. *Ἐκ τούτου πλανώμενος ὁ Εὐμενὴς καὶ ὑποφεύγων ἔπεισε τοὺς*
πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπελθεῖν, εἴτε κηδόμενος αὐτῶν, εἴτ' ἐφέλ-
κεσθαι μὴ βουλόμενος, ἐλάττονας μὲν τοῦ μάχεσθαι, πλείονας δὲ τοῦ
λανθάνειν ὄντας. καταφυγὼν δ' εἰς Νῶρα, χωρίον ἐν μεθορίῳ Λυκα- 2
25 *ονίας καὶ Καππαδοκίας, μετὰ πεντακοσίων ἱππέων καὶ διακοσίων ὁπλι-*
τῶν, κἀντεῦθεν αὖθις, ὅσοι τῶν φίλων ἐδεήθησαν ἀφεθῆναι, τοῦ χωρίου
129 S *τὴν χαλεπότητα καὶ τῆς διαίτης τὴν ἀνάγκην οὐ φέροντες, πάντας ἀσπα-*
σάμενος καὶ φιλοφρονηθεὶς ἀπέπεμψεν. ὡς δ' ἐπελθὼν ὁ Ἀντίγονος εἰς 3 c
λόγους αὐτὸν ἐκάλει πρὸ τῆς πολιορκίας, ἀπεκρίνατο πολλοὺς εἶναι τοὺς

21 c. 10 Diod. 18, 41 Strab. 12, 537. Nep. Eum. 5, 2. 3 Iustin. 14, 2. 3

[**ΛKPQ**] **4** *ἐκβαλόντας* **Q** ‖ **6** *ἐπὶ τῆς* om. **Q** ‖ **7** *φυλάξασθαι* Br. (cl. Polyaen.: *τὴν ἀποσκευὴν φυλάττειν*): *φράξασθαι* ‖ **8** *πρὸς*] *εἰς* **Q** ‖ **13** *ὁ Μένανδρος* om. **P** | *ἀκατάληπτος* **P** ‖ **15** *ταῦτα τοῦ μενάνδρου* **Q** ‖ **17** *διατιθέντων* **L[1]KPQ** ‖ **18** *αἰσχύνεσθαι* **Q** | *παρὼν* **P** | *ἀλλ'* – **19** *παρῆκεν* om. **L[1]**, in mg. add. **L[2]** | *γε* om. **ΛQ** ‖ **19** *ὑμῶν* **KB**: *ἡμῶν* **ΛPQ** | *φειδόμενος* **K** et Steph. Vulc. (quorum adnotationes huc, non ad v. 22 referendae): *κηδόμενος* **ΛPQ** ‖ **23** *δέχεσθαι* **L[1]** ‖ **24** *μεθορία* **P**

a. 320 *Ἀντιγόνου φίλους καὶ μετ' Ἀντίγονον ἡγεμόνας, ὧν δ' αὐτὸς προπο-* 427 Z¹
λεμεῖ μηδένα λείπεσθαι μετ' αὐτόν· ὁμήρους δὲ πέμπειν ἐκέλευσεν, εἰ
4 *χρῄζει διὰ λόγων αὐτῷ γενέσθαι. τοῦ δ' Ἀντιγόνου κελεύοντος ὡς κρείτ-*
τονι λαλεῖν, „οὐδένα" εἶπεν „ἐμαυτοῦ κρείττονα νομίζω, μέχρι ἂν ὦ τοῦ
5 *ξίφους κύριος." ὅμως δὲ πέμψαντος τοῦ Ἀντιγόνου τὸν ἀδελφιδοῦν Πτο-* 5
λεμαῖον εἰς τὸ χωρίον, ὥσπερ ἠξίωσεν ὁ Εὐμενής, κατέβη, καὶ περιβα-
d *λόντες ἀλλήλους ἠσπάσαντο φιλικῶς καὶ οἰκείως, ἅτε δὴ κεχρημένοι*
6 *πολλὰ καὶ συνήθεις γεγονότες ἀλλήλοις. λόγων δὲ γενομένων πολλῶν,*
καὶ τοῦ Εὐμενοῦς οὐχ ὑπὲρ ἀσφαλείας μεμνημένου ⟨μόνον⟩ καὶ διαλύ-
σεως, ἀλλὰ καὶ τὰς σατραπείας ἀξιοῦντος αὐτῷ βεβαιοῦσθαι καὶ τὰς 10
δωρεὰς ἀποδίδοσθαι, θαῦμα τοὺς παρόντας εἶχε, τὸ φρόνημα καὶ τὴν
7 *εὐτολμίαν ἀγαμένους. ἅμα δὲ πολλοὶ συνέτρεχον τῶν Μακεδόνων, ἰδεῖν*
ὅστις ἐστὶ τὸν Εὐμενῆ ποθοῦντες· οὐ γὰρ ἑτέρου λόγος ἦν τοσοῦτος ἐν
8 *τῷ στρατῷ μετὰ τὴν τοῦ Κρατεροῦ τελευτήν. δείσας δ' ὁ Ἀντίγονος*
ὑπὲρ αὐτοῦ, μή τι πάθῃ βίαιον, πρῶτον μὲν ἀπηγόρευε μὴ προσιέναι 15
e *βοῶν, καὶ τοῖς λίθοις ἔβαλλε τοὺς ἐπιφερομένους, τέλος δὲ ταῖς χερσὶ τὸν*
Εὐμενῆ περιβαλὼν καὶ τὸν ὄχλον ἀπερύκων τοῖς δορυφόροις, μόλις εἰς
τὸ ἀσφαλὲς ἀποκατέστησε.

11. *Τοὐντεῦθεν ὁ μὲν περιτειχίσας τὰ Νῶρα καὶ φρουρὰν καταλιπών,*
a. 320/19 *ἀνέζευξεν· Εὐμενὴς δὲ πολιορκούμενος ἐγκρατῶς, τοῦ χωρίου γέμοντος* 428 Z¹
σίτου καὶ ὕδωρ ἄφθονον καὶ ἅλας, [καὶ] ἄλλο ⟨δὲ⟩ μηδὲν ἔχοντος ἐδώδι- 21
μον μηδ' ἥδυσμα πρὸς τὸν σῖτον, ἐκ τῶν παρόντων ὅμως κατεσκεύαζε
2 *τοῖς συνοῦσιν ἱλαρὰν τὴν δίαιταν, ἐν μέρει τε παραλαμβάνων πάντας ἐπὶ* 1308
f *τὴν αὑτοῦ τράπεζαν, καὶ τὸ συσσίτιον ὁμιλίᾳ χάριν ἐχούσῃ καὶ φιλοφρο-*
3 *σύνην ἐφηδύνων. ἦν δὲ καὶ τὸ εἶδος ἡδύς, οὐ πολεμικῷ καὶ τετριμμένῳ* 25
δι' ὅπλων ἐοικώς, ἀλλὰ γλαφυρὸς καὶ νεοπρεπὴς καὶ πᾶν τὸ σῶμα διηρ-
θρωμένος ὡς ὑπὸ τέχνης ἀκριβῶς τοῖς μέλεσι, θαυμαστὴν συμμετρίαν

19 c. 11, 1. 2 Diod. 18, 42, 5

[ΛKPQ] **1** *αὐτοὺς* **P** ‖ **2** *ὅμηρον* **P** | *ἐκέλευεν* **PQ** ‖ **3** *χρῄζοι* **K** ‖ **4** *καλεῖν* **K** | *ἑαυτοῦ* **L^1KQ** ‖ **5** *ὅμως*] *ὅμηρον* Zie. ‖ **6** *ὅπερ* **Q** ‖ **7** *ἀλλήλοις* **P** ‖ **8** *ἀλλήλοις* ante *κεχρημένοι* hab. codd.: trp. Zie. (*ἅτε δὴ συν. γεγ. καὶ ἀλλ. κεχρ. π.* Sint.) ‖ **9** *ὑπὲρ*] *ὅπως* Sol. | *μόνον* add. Zie. ‖ **10** *σατραπίας* **L^1** | *ἀξιούντων* **L^1** ‖ **12** *Μακεδόνων*] *πολεμίων* **K** Steph. ‖ **14** *τοῦ* om. **KQ** ‖ **16** *τοῖς* del.? ‖ **18** *ἀπεκατέστησε* **KP^1L^2** ‖ **19** *τοὐντεῦθεν* ⟨*δ'*⟩ Zie. ‖ **20** *ἐγκρατής*: em. Sint. *ἐνεκαρτέρει* Bernardakis | *τοῦ* del. Rei. | *γέμοντος σίτου* Bernardakis cl. Popl. 19, 9. Aem. 9, 3: *γέγονε σῖτον* codd. (*γεγονὼς* Rei. *γέγονε* del. Sint.) ‖ **21** *ἄλλο δὲ* Cor.: *καὶ ἄλλο* ‖ **23** *συνιοῦσιν* **Q** ‖ **24** *ἑαυτοῦ* **Q** | *φιλοφροσύνῃ*: em. Rei. ‖ **27** *ἀκριβῶς*] *ἀληθῶς* **Q**

ἔχουσιν· εἰπεῖν δ' οὐ δεινός, αἱμύλος δὲ καὶ πιθανός, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστο- a.320/19
λῶν συμβάλλειν ἐστίν. ἐπεὶ δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους ἡ στενο- 4
χωρία μάλιστα πάντων ἔβλαπτεν, ἐν οἰκήμασι μικροῖς καὶ τόπῳ δυοῖν 590
σταδίοιν ἔχοντι τὴν περίμετρον ἀναστρεφομένους, τροφὴν δ' ἀγυμνά-
5 στους μὲν αὐτοὺς λαμβάνοντας, ἀργοῖς δὲ τοῖς ἵπποις προσφέροντας,
οὐ μόνον τὸν ἄλυν αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀπραξίας μαραινομένων ἀπαλλάξαι 5
βουλόμενος, ἀλλὰ καὶ πρὸς φυγήν, εἰ παραπέσοι καιρός, ἁμῶς γέ πως
ἠσκημένοις χρήσασθαι, τοῖς μὲν ἀνθρώποις οἶκον, ὃς ἦν μέγιστος ἐν τῷ 6
χωρίῳ, δεκατεσσάρων πηχῶν τὸ μῆκος, ἀπέδειξε περίπατον, κατὰ μικρὸν
10 ἐπιτείνειν τὴν κίνησιν κελεύων· τῶν δ' ἵππων ἕκαστον ῥυτῆρσι μεγά- 7
λοις εἰς τὴν ὀροφὴν ἀναδεδεμένοις ὑποζώσας ἐκ τῶν περὶ τὸν αὐχένα b
429 Z' μερῶν ἐμετεώριζε καὶ παρῃώρει διὰ τροχιλίας, ὥστε τοῖς μὲν ὀπισθίοις
σκέλεσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρείδεσθαι, τοῖς δ' ἐμπροσθίοις ποσὶν ἀκρωνύχους
ἐπιψαύειν. οὕτως [δὴ] ἀνηρτημένους οἱ ἱπποκόμοι παρεστῶτες ἅμα ταῖς 8
15 τε κραυγαῖς καὶ ταῖς μάστιξιν ἐπηρέθιζον· οἱ δ' ἐμπιπλάμενοι θυμοῦ
καὶ ὀργῆς, τοῖς μὲν ὀπισθίοις ἐνήλλοντο καὶ διεσκίρτων σκέλεσι, τοῖς δὲ
μετεώροις ἐφιέμενοι στηρίξασθαι καὶ κροτοῦντες τὸ ἔδαφος, κατετεί-
νοντο πᾶν τὸ σῶμα καὶ πολὺν ἠφίεσαν ἱδρῶτα καὶ σταλαγμόν, οὔτε πρὸς
131 S τάχος οὔτε πρὸς ῥώμην γυμναζόμενοι κακῶς. τὰς δὲ κριθὰς ἐνέβαλλον 9 c
20 αὐτοῖς ἐπτισμένας, ἵνα κατεργάζωνται θᾶττον καὶ πέττωσι βέλτιον.

12. Ἤδη δὲ τῆς πολιορκίας χρόνον λαμβανούσης, Ἀντίγονος τεθνη-
κέναι πυνθανόμενος Ἀντίπατρον ἐν Μακεδονίᾳ καὶ τεταράχθαι τὰ πράγ-
ματα, Κασάνδρου καὶ Πολυπέρχοντος διαφερομένων, οὐδὲν ἔτι μικρὸν
ἐλπίζων, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τὴν ὅλην περιβαλλόμενος ἡγεμονίαν, ἐβούλετο
25 τὸν Εὐμενῆ φίλον ἔχειν καὶ συνεργὸν ἐπὶ τὰς πράξεις. διὸ πέμψας Ἱερώ- 2
νυμον ἐσπένδετο τῷ Εὐμενεῖ προτείνας ὅρκον, ὃν ὁ Εὐμενὴς διορθώσας
ἐπέτρεψεν ἐπικρῖναι τοῖς πολιορκοῦσιν αὐτὸν Μακεδόσι, πότερος εἴη δι-
καιότερος. Ἀντίγονος μὲν γὰρ ἀφοσιώσεως ἕνεκεν ἐν ἀρχῇ τῶν βασιλέων 3 d

10 Diod. 18, 42, 3. 4 Nep. Eum. 5, 4—6 || **21** c. 12 Diod. 18, 41, 4. 5. 50, 1—4. 53, 4—7 Nep. Eum. 5, 7 Iustin. 14, 2, 4. 5

[ΛKPQ] **3** *ἁπάντων*: em. Rei. | *τόπων* L¹ || **4** *σταδίων* PV^b | *μὲν* pro *δὲ* hab. et mox *μὲν* om. Q || **6** *ἅλυν* Q | *μαραινόμενον*: em. Mu. || **8** *χρῆσθαι* L¹K || **12** *παρῃώρει* Sol. cl. Ant. 77, 3 et Diod.: *παρήγειρε* codd. *παρήειρε* Br. *παρήνειρε* vel *παρενεῖρε* Cor. || **14** *οὕτω δὴ*: em. Zie. *δ'* pro *δὴ* Benseler | *ἀνηρτημένοις* Q *ἅμα* post *κραυγαῖς* mavult Zie. || **15** *ἐμπιπλάμενοι* P: *πιμπλάμενοι* ΛKQ || **17** *στηρίσασθαι*: corr. Cor. (sed Sull. 6, 11 cft. Sint.) | *κρούοντες* P || **18** *στεναγμόν*: em. Emp. || **19** *ἐνέβαλον* Q || **23** *πολυσπέρχοντος* C et postea || **27** *μακεδόνων* Q

e.319 ἐπιμνησθείς, τὸν λοιπὸν ὅρκον εἰς ἑαυτὸν ὥρκιζεν· Εὐμενὴς δὲ πρώτην μὲν 430Z'
ἐνέγραψε τοῖς ὅρκοις Ὀλυμπιάδα μετὰ τῶν βασιλέων, ἔπειτ' ὤμνυεν οὐκ
Ἀντιγόνῳ μόνον εὐνοήσειν οὐδ' ἐκείνῳ τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν ἕξειν καὶ φίλον,
4 ἀλλὰ καὶ Ὀλυμπιάδι καὶ τοῖς βασιλεῦσιν. ὧν δικαιοτέρων φανέντων, οἱ
Μακεδόνες ταῦθ' ὁρκίσαντες τὸν Εὐμενῆ τὴν πολιορκίαν ἔλυσαν καὶ πρὸς 5
τὸν Ἀντίγονον ἀπέστελλον, ὅπως καὶ αὐτὸς ἀποδῷ τῷ Εὐμενεῖ τὸν ὅρκον.
5 ἐν τούτῳ δ' Εὐμενὴς ὅσους εἶχεν ἐν Νώροις τῶν Καππαδοκῶν ὁμήρους
e ἀπεδίδου, λαμβάνων ἵππους καὶ ὑποζύγια καὶ σκηνὰς παρὰ τῶν κομιζο-
μένων, καὶ συνῆγε τῶν στρατιωτῶν ὅσοι διασπαρέντες ἀπὸ τῆς φυγῆς
6 ἐπλανῶντο κατὰ τὴν χώραν, ὥστε περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ὀλίγῳ τῶν χιλίων 10
ἀποδέοντας γενέσθαι, μεθ' ὧν ἐξελάσας ἔφυγεν, ὀρθῶς φοβηθεὶς τὸν
7 Ἀντίγονον. οὐ γὰρ μόνον ἐκεῖνον ἐκέλευσε πολιορκεῖν αὖθις περιτειχίσαν-
τας, ἀλλὰ καὶ τοῖς Μακεδόσι πικρῶς ἀντέγραψε, δεξαμένοις τοῦ ὅρκου
τὴν διόρθωσιν.

13. Φεύγοντι δ' Εὐμενεῖ γράμματα κομίζεται παρὰ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ 132S
f τὴν Ἀντιγόνου δεδοικότων αὔξησιν, Ὀλυμπιάδος μὲν παρακαλούσης ἐλθόν- 15
τα τὸ Ἀλεξάνδρου παιδίον παραλαβεῖν καὶ τρέφειν ὡς ἐπιβουλευόμενον,
2 Πολυπέρχοντος δὲ καὶ Φιλίππου τοῦ βασιλέως κελευόντων Ἀντιγόνῳ
πολεμεῖν, τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ δυνάμεως ἄρχοντα, καὶ τῶν ἐν Κουΐνδοις
χρημάτων πεντακόσια μὲν τάλαντα λαβεῖν εἰς τὴν τῶν ἰδίων ἐπανόρθωσιν, 20
3 εἰς δὲ τὸν πόλεμον ὁπόσοις βούλεται χρῆσθαι. περὶ δὲ τούτων καὶ Ἀντι- 431Z'
γένει καὶ Τευτάμῳ τοῖς τῶν ἀργυρασπίδων ἡγουμένοις ἐγεγράφεισαν.
591 4 ἐπεὶ δὲ λαβόντες ἐκεῖνοι τὰ γράμματα τῷ μὲν λόγῳ φιλανθρώπως ἐδέξαντο
τὸν Εὐμενῆ, φθόνου δὲ καὶ φιλονικίας ἐφαίνοντο μεστοί, δευτερεύειν ἀπ-
αξιοῦντες ἐκείνῳ, τὸν μὲν φθόνον ὁ Εὐμενὴς ἐθεράπευε τῷ τὰ χρήματα μὴ 25
λαβεῖν, ὡς οὐδὲν δεόμενος, ταῖς δὲ φιλονικίαις καὶ φιλαρχίαις αὐτῶν, μήθ'
ἡγεῖσθαι δυναμένων μήθ' ἕπεσθαι βουλομένων, ἐπῆγε δεισιδαιμονίαν.
5 ἔφη γὰρ Ἀλέξανδρον αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους φανῆναι καὶ δεῖξαί τινα σκη-
νὴν κατεσκευασμένην βασιλικῶς καὶ θρόνον ἐν αὐτῇ κείμενον, εἶτ' εἰπεῖν

15 c. 13, 1—3 Diod. 18, 57, 3—59 Nep. Eum. 6 Iustin. 14, 2, 6 || 23 Diod. 18, 60—61, 3 Nep. Eum. 7 Polyaen. 4, 8, 2

[ΛKPQ] **1** τῶν λοιπῶν ὅρκων L¹KP || **2** τοῦ βασιλέως L¹ τὸν βασιλέα Q || **6** ἀπέστειλαν P ἐπέστειλαν Sch. || **7** δὲ ὁ Q || **9** παρὰ τῶν στρ. L¹ || **15** κομίζονται Q || **16** τὴν τοῦ ἀντ. K || **19** Κουΐνδοις] Κυΐνδων Demetr. 32, 1 Κυΐνδοις Diod. 18, 62, 2. 19, 56, 5, sed Κουΐνδων 20, 108, 2. Κύϊνδα Strab. 14, 672 || **21** ὁπόσα P | βούλεσθαι χρῆται L¹ || **24** ἐφαίνοντο] ἐγίνοντο P | δευτερείαν Q || **25** ἐκείνου K | ἐθεράπευσε Q || **27** μήθ' ἕπ. βουλ. om. L¹ || **28** αὐτὸν K

ὡς ἐνταῦθα συνεδρεύουσιν αὐτοῖς καὶ χρηματίζουσιν αὐτὸς παρέσται καὶ συνεφάψεται βουλῆς τε πάσης καὶ πράξεως ἀρχομένοις ἀπ' αὐτοῦ. ταῦτα 7 b ῥᾳδίως ἔπεισε τὸν Ἀντιγένη καὶ τὸν Τεύταμον, οὔτ' ἐκείνων βαδίζειν βουλομένων πρὸς αὐτόν, οὔτ' αὐτὸς ἀξιῶν ἐπὶ θύραις ἑτέρων ὁρᾶσθαι. καὶ 8
5 τιθέντες οὕτω σκηνὴν βασιλικὴν καὶ θρόνον Ἀλεξάνδρῳ καταπεφημισμένον, ἐκεῖ συνεπορεύοντο βουλευόμενοι περὶ τῶν μεγίστων.

Ἐπεὶ δὲ προϊοῦσιν αὐτοῖς εἰς τὴν ἄνω χώραν ὁ Πευκέστας μετὰ τῶν 9 *a.318* ἄλλων σατραπῶν ἀπήντησε φίλος ὢν καὶ συνεμείξαντο τὰς δυνάμεις, πλήθει μὲν ὅπλων καὶ λαμπρότητι παρασκευῆς ἐπέρρωσαν τοὺς Μακεδόνας,
133 S 432 Z[1] αὐτοὶ δ' ἀνάγωγοι ταῖς ἐξουσίαις καὶ μαλακοὶ ταῖς διαίταις γεγονότες 10 c
11 μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν, καὶ φρονήματα τυραννικὰ καὶ τεθρυμμένα βαρβαρικαῖς ἀλαζονείαις ἐπὶ ταὐτὸ συνενεγκάμενοι, πρὸς μὲν ἀλλήλους βαρεῖς ἦσαν καὶ δυσάρμοστοι, τοὺς δὲ Μακεδόνας κολακεύοντες 11 ἐκκεχυμένως καὶ καταχορηγοῦντες εἰς δεῖπνα καὶ θυσίας, ὀλίγου χρόνου
15 τὸ στρατόπεδον ἀσωτίας πανηγυριζούσης καταγώγιον ἐποίησαν καὶ δημαγωγούμενον ἐφ' αἱρέσει στρατηγῶν ὄχλον, ὥσπερ ἐν ταῖς δημοκρατίαις. αἰσθόμενος δ' ὁ Εὐμενὴς αὐτοὺς ἀλλήλων μὲν καταφρονοῦντας, 12 αὐτὸν δὲ φοβουμένους καὶ παραφυλάττοντας, ἀνελεῖν εἰ γένοιτο καιρός, d ἐσκήψατο χρημάτων δεῖσθαι καὶ συνεδανείσατο τάλαντα πολλὰ παρὰ τῶν
20 μάλιστα μισούντων αὐτόν, ἵνα καὶ πιστεύωσι καὶ ἀπέχωνται περὶ τῶν δανείων ἀγωνιῶντες· ὥστε συνέβη τὸν ἀλλότριον πλοῦτον αὐτῷ φύλακα 13 τοῦ σώματος ἔχειν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ σωτηρίᾳ διδόντων, μόνον ἐκ τοῦ λαβεῖν κτήσασθαι τὴν ἀσφάλειαν.

14. Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ Μακεδόνες ἀδείας μὲν οὔσης ἐφθείροντο πρὸς τοὺς
25 διδόντας καὶ τὰς ἐκείνων θύρας ἐθεράπευον, δορυφορουμένων καὶ στρατηγιώντων· ἐπεὶ δ' Ἀντίγονος αὐτοῖς παρεστρατοπέδευσε μετὰ πολλῆς 2 *a.317* δυνάμεως καὶ τὰ πράγματα ⟨μόνον οὐχὶ⟩ φωνὴν ἀφιέντα τὸν ἀληθινὸν ἐκάλει στρατηγόν, οὐ μόνον οἱ στρατευόμενοι τῷ Εὐμενεῖ προσεῖχον, ἀλλὰ e καὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ τρυφῇ μεγάλων ἐκείνων ἕκαστος ἐνέδωκε καὶ παρεῖχεν

7 Diod. 19, 13, 7. 14, 4 || 13 cf. ad p. 296, 8 || 17 Diod. 19, 24, 2. 3

[ΛKPQ] 2 νῦν ἐφάψεται K | πάσης om. K | τάξεως P || 3 ἀντιγένην PQ || 5 κατεπεφημισμένον L || 6 βουλευσόμενοι Ri. | περὶ τῶν μεγ. om. L[1]K || 9 ὅπλων] ἵππων K || 11 τελευτὴν om. K | καὶ[2] om. P | τεθραμμένα: corr. Sol. || 16 αἱρέσεσι KP | ὄχλων P || 17–23 hab. Phot. p. 396b || 17 καταφρονούντων L[1] || 18 distinguebant post ἀνελεῖν: correxi cum L || 20 αὐτὸν om. Phot. | πιστεύσωσιν K et σ erasa L || 20.21 περὶ τὸ δάνειον Phot. || 21 αὐτῷ om. Phot. αὑτῷ Sch. || 22 αὐτὸν μόνον C || 27 μόνον οὐχὶ add. Zie. cl. Demosth. or. 1, 2 (post Herw. qui μ. οὐ) || 29 ἕκαστον Q

a.317 3 ἑαυτὸν σιωπῇ τὴν δοθεῖσαν φυλάττοντα τάξιν. καὶ γάρ τοι περὶ τὸν 433 Z[1]
Πασιτίγριν ποταμὸν ἐπιχειρήσαντα διαβαίνειν τὸν Ἀντίγονον οἱ μὲν ἄλλοι
παραφυλάττοντες οὐδ' ᾔσθοντο, μόνος δ' Εὐμενὴς ὑπέστη, καὶ συνάψας
μάχην πολλοὺς μὲν κατέβαλε καὶ νεκρῶν ἐνέπλησε τὸ ῥεῖθρον, ἔλαβε δὲ
4 τετρακισχιλίους αἰχμαλώτους. μάλιστα δ' οἱ Μακεδόνες περὶ τὴν συμβᾶ- 134 S
σαν ἀρρωστίαν αὐτῷ καταφανεῖς ἐγένοντο τοὺς μὲν ἄλλους ἑστιᾶν λαμ- 6
f πρῶς καὶ πανηγυρίζειν, ἄρχειν δὲ καὶ πολεμεῖν δυνατὸν ἡγούμενοι μόνον
5 ἐκεῖνον. ὁ μὲν γὰρ Πευκέστας ἐν τῇ Περσίδι λαμπρῶς αὐτοὺς ἑστιάσας
6 καὶ κατ' ἄνδρα διαδοὺς ἱερεῖον εἰς θυσίαν, ἤλπιζεν εἶναι μέγιστος· ὀλίγαις
δ' ὕστερον ἡμέραις τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους βαδιζόντων, 10
ἐτύγχανεν ὁ Εὐμενὴς ἐκ νόσου τινὸς ἐπισφαλοῦς ἐν φορείῳ κομιζόμενος
7 ἔξω τοῦ στρατεύματος ἐν ἡσυχίᾳ διὰ τὰς ἀγρυπνίας, μικρὸν δὲ προελθοῦ-
σιν αὐτοῖς ἄφνω λόφους τινὰς ὑπερβάλλοντες ἐξεφάνησαν οἱ πολέμιοι ⟨καὶ⟩
592 8 καταβαίνοντες εἰς τὸ πεδίον. ὡς οὖν αἵ τε τῶν χρυσῶν ὅπλων αὐγαὶ πρὸς
τὸν ἥλιον ἐξέλαμψαν ἀπὸ τῶν ἄκρων, τοῦ ἀγήματος ἐν τάξει πορευομένου, 15
καὶ τῶν θηρίων τοὺς πύργους ἄνω καὶ τὰς πορφύρας εἶδον, ὅσπερ ἦν αὐτοῖς
κόσμος εἰς μάχην ἀγομένοις, ἐπιστήσαντες οἱ πρῶτοι τὴν πορείαν ἐβόων
9 Εὐμενῆ καλεῖν αὐτοῖς· οὐ γὰρ ἂν προελθεῖν ἐκείνου μὴ στρατηγοῦντος·
καὶ τὰ ὅπλα πρὸς τὴν γῆν ἐρείσαντες, ἀλλήλοις μένειν διεκελεύοντο καὶ 434 Z[1]
τοῖς ἡγεμόσιν ἡσυχίαν ἔχειν καὶ χωρὶς Εὐμενοῦς μὴ μάχεσθαι μηδὲ κινδυ- 20
10 νεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους. ἀκούσας δ' ὁ Εὐμενὴς ἧκε πρὸς αὐτοὺς δρόμῳ,
b τοὺς κομίζοντας ἐπιταχύνας, καὶ τοῦ φορείου τὰς ἑκατέρωθεν αὐλαίας
11 ἀνακαλύψας προὔτεινε τὴν δεξιὰν γεγηθώς. οἱ δ' ὡς εἶδον, εὐθὺς ἀσπα-
σάμενοι Μακεδονιστὶ τῇ φωνῇ τάς τ' ἀσπίδας ἀνείλοντο καὶ ταῖς σαρίσαις
ἐπιδουπήσαντες ἀνηλάλαξαν, προκαλούμενοι τοὺς πολεμίους, ὡς τοῦ ἡγε- 25
μόνος αὐτοῖς παρόντος.

15. Ἀντίγονος δὲ παρὰ τῶν ἁλισκομένων ἀκούων τὸν Εὐμενῆ νοσεῖν καὶ
κομίζεσθαι κακῶς διακείμενον, οὐ μέγ' ἔργον ἡγεῖτο συντρῖψαι τοὺς

1 Diod. 19, 18, 2—7 Nep. Eum. 8, 1 || 8 Diod. 19, 22 || 9 Diod. 19, 24, 5—25, 1; cf. Iustin. 14, 2, 12

[ΛKPQ] 3 παραφυλάττονται L[1] | δὲ ὁ Q || 6 ἐγένοντο C: ἐγίνοντο | καὶ τοὺς Q || 8 μὲν om. P | περσικῇ Λ || 9 διδοὺς K | ⟨ἂν⟩ εἶναι Ri. || 11 ἐτύγχανε ⟨μὲν⟩ Zie. | φορίω L[1] || 12 προσελθοῦσιν PQ || 13 καὶ add. Cast. || 15 πορευομένων: em. (Steph.) Madvig || 16 ἄνω ⟨κειμένους⟩ vel. sim. Zie. ἄπωθεν Latte | ὥσπερ L[1]PQ et K, in quo tamen ὅσ s. s. m. 1 || 18 αὐτοὺς L[2]A Iunt. || 22 φορίου L[1], sim. p. 297, 3. 5 || 23 δεξιὰν] χεῖρα P || 24 τὴν φωνὴν Q | σαρίσσαις PQ || 25 ἠλάλαξαν Λ || 28 κακῶς κομίζεσθαι K

ἄλλους ἐκείνου νοσοῦντος. διὸ καὶ σπεύδων ἐπὶ τὴν μάχην προσῆγεν. ὡς δὲ 2
135 S *τῶν πολεμίων εἰς τάξιν καθισταμένων παρελάσας κατεῖδε τὸ σχῆμα καὶ* c
τὴν διακόσμησιν, ἐκπλαγεὶς ἐπέστη πλείω χρόνον· εἶτ' ὤφθη τὸ φορεῖον
ἀπὸ θατέρου κέρως ἐπὶ θάτερον διαφερόμενον. γελάσας οὖν ὁ Ἀντίγονος 3
5 *ὥσπερ εἰώθει μέγα καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἰπὼν „τοῦτ' ἦν [τὸ φορεῖον] ὡς*
ἔοικε τὸ ἀντιπαραταττόμενον ἡμῖν", εὐθὺς ἀπῆγε τὴν δύναμιν ὀπίσω καὶ
κατεστρατοπέδευσεν.

Οἱ δὲ μικρὸν ἀναπνεύσαντες αὖθις ἐδημαγωγοῦντο, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν a.317/6 4
ἐντρυφῶντες σχεδὸν ὅλην εἰς τὰ χειμάδια κατενείμαντο τὴν Γαβηνῶν,
10 *ὥστε τοὺς ἐσχάτους τῶν πρώτων ἀποσκηνοῦν ὁμοῦ τι χιλίους σταδίους.*
ταῦτα γνοὺς ὁ Ἀντίγονος ὥρμησεν ἐξαίφνης ἐπ' αὐτοὺς ὑποστρέψας χαλε- 5
435 Z' *πὴν ὁδὸν καὶ ἄνυδρον, σύντομον δὲ καὶ βραχεῖαν, ἐλπίζων, εἰ διεσπαρμέ-* d
νοις ἐπιπέσοι περὶ τὰ χειμάδια, μηδ' ἂν συνελθεῖν ἔτι τὸ πλῆθος ῥᾳδίως
εἰς τὸ αὐτὸ τοῖς στρατηγοῖς. ἐμβαλόντι δ' εἰς γῆν ἀοίκητον αὐτῷ πνεύματά 6
15 *τε δεινὰ καὶ κρύη μεγάλα διελυμαίνετο τὴν πορείαν, ἐνοχλουμένου τοῦ*
στρατεύματος. ἦν οὖν ἀναγκαία βοήθεια πυρὰ πολλὰ καίειν· ὅθεν οὐκ 7
ἔλαθε τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ τῶν βαρβάρων οἱ τὰ βλέποντα πρὸς τὴν
ἀοίκητον ὄρη νεμόμενοι θαυμάσαντες τὸ τῶν πυρῶν πλῆθος, ἔπεμψαν
ἱππαστρίαις καμήλοις ἀγγέλους πρὸς Πευκέσταν. ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, αὐτός 8
20 *τε παντάπασιν ἔκφρων ὑπὸ δέους γενόμενος, καὶ τοὺς ἄλλους ὁρῶν ὁμοίως* e
ἔχοντας, ὥρμητο φεύγειν, ἀναστήσας τοὺς καθ' ὁδὸν ὄντας αὐτοῖς μάλιστα
τῶν στρατιωτῶν. Εὐμενὴς δὲ τὴν ταραχὴν ἀφῄρει καὶ τὸν φόβον, ὑπισ- 9
χνούμενος ἐπιστήσειν τῶν πολεμίων τὸ τάχος, ὥστε τρισὶν ὕστερον
ἡμέραις ἢ προσδοκῶνται παραγενέσθαι. πεισθέντων δ' αὐτῶν, ἅμα μὲν 10
25 *ἀγγέλους περιέπεμπε, τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν χειμαδίων καὶ τοὺς ἄλλους*
136 S *ἀθροίζεσθαι κατὰ τάχος κελεύων, ἅμα δ' αὐτὸς ἐξιππασάμενος μετὰ τῶν*
ἄλλων ἡγεμόνων, καὶ τόπον ἐξ ἀπόπτου καταφανῆ τοῖς ὁδεύουσι τὴν
ἔρημον περιβαλόμενος καὶ διαμετρήσας, ἐκέλευε πυρὰ πολλὰ καίειν ἐν δια- f
στήμασιν ὥσπερ οἱ στρατοπεδεύοντες. γενομένου δὲ τούτου καὶ τῶν 11

8 c. 15, 4—13 Diod. 19, 34, 7. 8. 37—38 Nep. Eum. 8. 9 Polyaen. 4, 6, 11 Iustin. 14, 2, 12

[**ΛKPQ**] **1** *προῆγεν* Rei. || **3** *εἶτα ὡς* **C** omisso *οὖν* post *γελάσας* || **5** *τὸ φορεῖον* del. Kron. || **10** *τι* om. **Q** || **12** *βραχεῖαν* Dacier: *τραχεῖαν* codd. *ταχεῖαν* Rei. || **13** *χιμάδια* **L**[1], sim. v. 25 || **14** *αὐτῶι εἰς γ. ἀ. πν.* **K** || **19** *ἱππαστρίαις*] *Βακτρίαις* Cor. *ἱππαστηρίαις* Latte || **22** *ὑφῄρει* **C** || **25** *τὰς* om. **K** | aut *καὶ τοῖς ἄλλοις* aut del. Madvig || **26** *κατὰ τὸ τάχος*, sed *τὸ* eras., **L** || **27** *καταφανῆ* del. Rei. || **28** *περιβαλόμενος* **B** Rei.: *περιβαλλόμενος* | *ἐκέλευσε* **KC** Sch. || **29** *στρατοπεδεύσαντες* **Q** | *γινομένου*: em. Rei.

a. 317/6 πυρῶν τοῖς περὶ Ἀντίγονον ἐκ τῆς ὀρεινῆς καταφανέντων, ἄχθος ἔσχε καὶ
δυσθυμία τὸν Ἀντίγονον, οἰόμενον ᾐσθημένους ἔκπαλαι τοὺς πολεμίους
12 ἀπαντᾶν. ἵν' οὖν μὴ κατάκοπος καὶ τετρυμένος ἐκ πορείας ἀναγκάζηται 486 Z¹
598 μάχεσθαι πρὸς ἀνθρώπους ἑτοίμους καὶ καλῶς κεχειμακότας, προέμενος
τὴν σύντομον ἦγε διὰ κωμῶν καὶ πόλεων καθ' ἡσυχίαν, ἀναλαμβάνων τὸ 5
13 στράτευμα. μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος, ὥσπερ εἴωθεν ἀντικαθημένων
πολεμίων, τῶν δὲ περιχώρων λεγόντων στράτευμα ⟨μὲν⟩ μηδὲν ὦφθαι,
πυρῶν δὲ κεκαυμένων μεστὸν εἶναι τὸν τόπον, ᾔσθετο κατεστρατηγημέ-
νος ὑπ' Εὐμενοῦς, καὶ βαρέως φέρων προσῆγεν ὡς φανερᾷ μάχῃ κριθησό-
μενος. 10

16. Ἐν τούτῳ δὲ τῆς δυνάμεως περὶ τὸν Εὐμενῆ τὸ πλεῖστον ἠθροισμέ-
2 νον ἐθαύμαζε τὴν σύνεσιν αὐτοῦ, καὶ μόνον ἐκέλευεν ἄρχειν· ἐφ' ᾧ λυπού-
μενοι καὶ φθονοῦντες οἱ τῶν ἀργυρασπίδων ἡγεμόνες, Ἀντιγένης καὶ Τεύ-
b ταμος, ἐπεβούλευον αὐτῷ, καὶ τοὺς πλείστους τῶν τε σατραπῶν καὶ τῶν
στρατηγῶν συναγαγόντες ἐβουλεύοντο, πότε χρὴ καὶ πῶς τὸν Εὐμενῆ δια- 15
3 φθεῖραι. συνδόξαν δὲ πᾶσιν ἀποχρήσασθαι πρὸς τὴν μάχην αὐτῷ, μετὰ δὲ
τὴν μάχην εὐθὺς ἀνελεῖν, Εὔδαμος ὁ τῶν ἐλεφάντων ἡγεμὼν καὶ Φαίδιμος
ἐξαγγέλλουσι κρύφα τῷ Εὐμενεῖ τὰ δεδογμένα, δι' εὔνοιαν μὲν οὐδεμίαν ἢ
χάριν, εὐλαβούμενοι δὲ μὴ τῶν χρημάτων ἃ δεδανείκεσαν αὐτῷ στερηθῶ-
4 σιν. Εὐμενὴς δὲ τούτους μὲν ἐπῄνεσεν, εἰς δὲ τὴν σκηνὴν ἀπελθών, καὶ 20
πρὸς τοὺς φίλους εἰπὼν ὡς ἐν πανηγύρει θηρίων ἀναστρέφοιτο, διαθήκας
c ἔγραψε καὶ τὰ γραμματεῖα κατέσχισε καὶ διέφθειρεν, οὐ βουλόμενος αὐτοῦ 137 S
τελευτήσαντος ἐκ τῶν ἀπορρήτων αἰτίας καὶ συκοφαντήματα τοῖς γρά-
a. 316 5 ψασι γενέσθαι. ταῦτα διοικησάμενος, ἐβουλεύετο τὴν νίκην παρεῖναι τοῖς 437 Z¹
ἐναντίοις, ἢ φυγὼν διὰ Μηδίας καὶ Ἀρμενίας ἐμβαλεῖν εἰς Καππαδοκίαν. 25
6 οὐδὲν δὲ κυρώσας τῶν φίλων παρόντων, ἀλλ' ἐπὶ πολλὰ τῇ γνώμῃ
πολυτρόπῳ παρὰ τὰς τύχας οὔσῃ κινήσας αὐτόν, ἐξέταττε τὴν δύναμιν,
τοὺς μὲν Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους παρορμῶν, ὑπὸ δὲ τῆς φάλαγγος
καὶ τῶν ἀργυρασπίδων αὐτὸς παρακαλούμενος θαρρεῖν, ὡς οὐ δεξομένων
d 7 τῶν πολεμίων. καὶ γὰρ ἦσαν οἱ πρεσβύτατοι τῶν περὶ Φίλιππον καὶ 30

27 Diod. 19, 40—43, 6 Polyaen. 4, 6, 13 Iustin. 14, 3, 1—3

[ΛKPQ] 1 τὸν ἀντίγονον KQ | ἐκ — 2 Ἀντίγονον om. K | ὀρινῆς L¹ | ἄχος L² || 4 ἑτοίμους ἀνθρώπους K || 5 ἀναλαβὼν P || 7 μὲν add. Zie. || 11 ἠθροισμένων L¹PQ || 14.15 στρατηγῶν καὶ σατραπῶν Q || 17 δὲ ὁ ΛP | φαίδημος P || 19 στερηθῶσιν ante ἃ δεδ. hab. K || 21 διαθήκας ⟨τ'⟩ Zie. || 22 κατέσπασε K διέσπασε P || 23 τοῖς γράμμασι P || 24 ἐβούλετο PQ || 25 ἢ] καὶ Zie. | μηδείας L¹P || 26 κυριώσας P | παρόντων: λιπαρούντων Emp. || 27 τυχούσας K | κινούσας Q νικήσας Xy. Anon. κινήσας αὐτὸν vix sanum || 30 τῶν²] τὸν K | περὶ τὸν φίλιππον P

Ἀλέξανδρον, ὥσπερ ἀθληταὶ πολέμων ἀήττητοι καὶ ἀπτῶτες εἰς ἐκεῖνο χρό- a. 316
νου, πολλοὶ μὲν ἑβδομήκοντ' ἔτη γεγονότες, νεώτερος δ' οὐδεὶς ἑξηκοντα-
ετοῦς. διὸ καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον ἐπιόντες ἐβόων· ,,ἐπὶ τοὺς πατέρας 8
ἁμαρτάνετ' ὦ κακαὶ κεφαλαί'', καὶ μετ' ὀργῆς ἐμπεσόντες ὅλην ὁμοῦ τὴν
5 φάλαγγα συνέτριψαν, οὐδενὸς ὑποστάντος αὐτούς, τῶν δὲ πλείστων ἐν
χερσὶ διαφθαρέντων. ταύτῃ μὲν οὖν ὁ Ἀντίγονος ἡττᾶτο κατὰ κράτος, 9
τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐπεκράτει, τοῦ [δὲ] Πευκέστου παντάπασιν ἐκλελυμένως
καὶ ἀγεννῶς ἀγωνισαμένου, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἔλαβε πᾶσαν, αὐτῷ τε e
νήφοντι χρησάμενος παρὰ τὰ δεινὰ καὶ τοῦ τόπου συνεργοῦντος. ἀχανὲς 10
10 γὰρ ἦν τὸ πεδίον, οὔτε βαθύγεων οὔτ' ἀπόκροτον καὶ στερεόν, ἀλλὰ θι-
438 Z[1] νῶδες καὶ μεστὸν ἁλμυρίδος αὐχμηρᾶς, ἣ τοσούτων μὲν ἵππων τοσούτων
δ' ἀνθρώπων ξαινομένη δρόμοις ὑπὸ τὸν τῆς μάχης καιρόν, ἐξήνθει κόνιν
ὥσπερ ἄσβεστον, ἀπολευκαίνουσαν τὸν ἀέρα καὶ τὰς ὄψεις διαθολοῦσαν.
ᾗ καὶ ῥᾷον λαθὼν ὁ Ἀντίγονος τῆς ἀποσκευῆς τῶν πολεμίων ἐκράτησε. 11
138 S **17.** Παυσαμένης δὲ τῆς μάχης εὐθὺς οἱ περὶ τὸν Τεύταμον ἐπρεσβεύοντο
16 περὶ τῆς ἀποσκευῆς. Ἀντιγόνου δὲ καὶ ταύτην ἀποδώσειν ὑπισχνουμένου 2 f
τοῖς ἀργυράσπισι, καὶ τἆλλα χρήσεσθαι φιλανθρώπως, εἰ παραλάβοι τὸν
Εὐμενῆ, βούλευμα δεινὸν οἱ ἀργυράσπιδες ἐβουλεύσαντο, ἐγχειρίσαι ζῶντα
τοῖς πολεμίοις τὸν ἄνδρα. καὶ πρῶτον μὲν ἀνυπόπτως προσεπέλαζον αὐτῷ 3
20 καὶ παρεφύλαττον, οἱ μὲν ἀποδυρόμενοι περὶ τῆς ἀποσκευῆς, οἱ δὲ θαρρεῖν
ὡς νενικηκότα κελεύοντες, οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων κατηγοροῦντες.
ἔπειτα προσπεσόντες ἐξήρπασαν τὸ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ καὶ τῇ ζώνῃ τὰς 4 594
χεῖρας ἀποστρέψαντες ἔδησαν. ἐπεὶ δ' ὑπ' Ἀντιγόνου Νικάνωρ ἐπέμφθη 5
παραληψόμενος αὐτόν, ἐδεῖτο λόγου τυχεῖν ἀγόμενος διὰ τῶν Μακεδόνων,
25 οὐκ εἰς δέησιν ἢ παραίτησιν, ἀλλ' ὡς περὶ τῶν ἐκείνοις συμφερόντων δια-
λεξόμενος. γενομένης δὲ σιωπῆς, ἐν ὑψηλῷ τινι καταστὰς καὶ τὰς χεῖρας 6
δεδεμένας προτείνας, ,,ποῖον'' εἶπεν ,,ὦ κάκιστοι Μακεδόνων τρόπαιον
Ἀντίγονος ἐθελήσας ⟨ἂν⟩ ἀνέστησε καθ' ὑμῶν, οἷον ὑμεῖς καθ' αὐτῶν
439 Z[1] ἀνίστατε, τὸν στρατηγὸν αἰχμάλωτον ἐκδιδόντες; οὐκ ἄρα δεινὸν ἦν κρα- 7

15 c. 17—19 Diod. 19, 43, 7—44, 2 Nep. Eum. 10, 2—12. 13, 4 Iustin. 13, 3, 7—4 Polyaen. 4, 6, 13

[**ΛKPQ**] **1** ὥσπερ ⟨μυρίων⟩ vel sim. Zie. || **4** συμπεσόντες **Q** || **6** ἥττητο **P** || **7** δὲ del. Rei. || **8** ἀγενῶς **P** || **10** βαθύγεων Rei. (et Polyaen.): βαθύτερον codd. (βαρύτερον **K**) παχύτερον Cor. βαθύγειον Madvig || **13** ἀπολευκαίνουσα **PQ** | διαθολοῦσα **Q** || **14** ῥᾷον Cor.: ῥᾴδιον | διαλαθὼν Sint. || **16** ἀποδώσειν **C**: ἀντιδώσειν || **21** οἱ δὲ — κατηγοροῦντες om. **Q** || **28** ⟨ἂν⟩ ἀνέστησε Sch.: ἂν ἔστησε Rei. | ἡμῶν **Λ** | ἡμεῖς **L**[1]**Q** || **29** ἀνίστασθε **P** | διδόντες **Q**

a.316 b τοῦντας ὑμᾶς ἧτταν ἐξομολογεῖσθαι διὰ τὰς ἀποσκευάς, ὡς ἐν τοῖς χρή-
μασιν, οὐκ ἐν τοῖς ὅπλοις τοῦ κρατεῖν ὄντος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἡγεμόνα πέμ-
8 πετε λύτρον τῆς ἀποσκευῆς; ἐγὼ μὲν οὖν ἀήττητος ἄγομαι, νικῶν τοὺς
πολεμίους, ὑπὸ τῶν συμμάχων ἀπολλύμενος· ὑμεῖς δέ, πρὸς Διὸς στρα-
9 τίου καὶ θεῶν ὁρκίων, ἐνταῦθά με δι' αὐτῶν κτείνατε. πάντως κἀκεῖ 5
κτεινόμενος ὑμέτερον ἔργον εἰμί· μέμψεται δ' οὐδὲν Ἀντίγονος· νεκροῦ
10 γὰρ Εὐμενοῦς δεῖται καὶ οὐ ζῶντος. εἰ δὲ φείδεσθε τῶν χειρῶν, ἀρκέσει
τῶν ἐμῶν ἡ ἑτέρα λυθεῖσα πρᾶξαι τὸ ἔργον. εἰ δ' οὐ πιστεύετέ μοι ξίφος,
11 ὑπορρίψατε τοῖς θηρίοις δεδεμένον. καὶ ταῦτα πράξαντας ὑμᾶς ἀφίημι τῆς 139 S
c ἐπ' ἐμοὶ δίκης, ὡς ἄνδρας ὁσιωτάτους καὶ δικαιοτάτους περὶ τὸν αὐτῶν 10
στρατηγὸν γενομένους."

18. Ταῦτα τοῦ Εὐμενοῦς λέγοντος, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος ἄχθει κατείχετο
καὶ κλαυθμὸς ἦν, οἱ δ' ἀργυράσπιδες ἄγειν ἐβόων καὶ μὴ φλυαροῦντι προσ-
2 έχειν· οὐ γὰρ εἶναι δεινόν, εἰ Χερρονησίτης ὄλεθρος οἰμώξεται, μυρίοις
γυμνάσας πολέμοις Μακεδόνας, ἀλλ' εἰ τῶν Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου 15
στρατιωτῶν οἱ κράτιστοι τοσαῦτα καμόντες ἐν γήρᾳ στέρονται τῶν ἐπάθ-
λων καὶ τροφὴν παρ' ἑτέρων λαμβάνουσιν, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ἤδη τρίτην
νύκτα τοῖς πολεμίοις συγκαθεύδουσιν· ἅμα δ' ἦγον αὐτὸν ἐπιταχύνοντες.
d 3 Ἀντίγονος δὲ δείσας τὸν ὄχλον – ἀπελείφθη γὰρ οὐδεὶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ –
δέκα τοὺς κρατιστεύοντας ἐλέφαντας ἐξέπεμψε καὶ λογχοφόρους συχνοὺς 20
4 Μήδους καὶ Παρθυαίους, διακρουσομένους τὸ πλῆθος. εἶτ' αὐτὸς μὲν ἰδεῖν 440 Z[1]
οὐχ ὑπέμεινε τὸν Εὐμενῆ διὰ τὴν προγεγενημένην φιλίαν καὶ συνήθειαν,
πυνθανομένων δὲ τῶν παρειληφότων τὸ σῶμα, πῶς φυλάξουσιν, „οὕτως"
εἶπεν „ὡς ἐλέφαντα, ὡς λέοντα."

5 Μετὰ μικρὸν δὲ συμπαθὴς γενόμενος, τῶν τε δεσμῶν τοὺς βαρεῖς ἐκέ- 25
λευσεν ἀφελεῖν καὶ παῖδα παραδέξασθαι τῶν συνήθων, ὅπως ἀλείψαιτο,
e καὶ τῶν φίλων ἐφῆκε τῷ βουλομένῳ συνδιημερεύειν καὶ κομίζειν τὰ ἐπι-
6 τήδεια. βουλευόμενος δὲ περὶ αὐτοῦ πλείονας ἡμέρας, προσίετο καὶ λόγους
καὶ ὑποσχέσεις, Νεάρχου τε τοῦ Κρητὸς καὶ Δημητρίου τοῦ υἱοῦ φιλοτι-
μουμένων τὸν Εὐμενῆ σῶσαι, τῶν δ' ἄλλων ὁμοῦ τι πάντων ἐνισταμένων 30
7 καὶ κελευόντων ἀναιρεῖν. λέγεται δὲ τὸν Εὐμενῆ τοῦ φυλάσσοντος αὐτὸν

[ΛKPQ] **2** πέμπεται L[1] || **7** μὲν γὰρ K | φείδεσθαι L[1] || **8** πιστεύεται L[1] || **9** ἀπορ-ρίψατε Q | πράξας K || **10** τῶν . . . **11** στρατηγῶν L[1] || **12** ἄχει Sol. || **14** μυρίους PQ || **15** πολέμους Q || **16** κάμνοντες K κομῶντες P | στρέφονται Q || **17** λαμβάνον-τες Q || **21.22** οὐχ ὑπέμεινεν ἰδεῖν Q || **23** φυλάξωσιν L[1]P || **24** ⟨ἢ⟩ ὡς Steph., ⟨ἢ⟩ [ὡς] Haitinger, cf. Nep. 11, 1 || **26** παῖδας L[1] || **28** προσίετο Rei.: προσήγετο || **30** δ' del. Cor. Sch. | ἀνισταμένων Q

Ὀνομάρχου πυθέσθαι, τί δήποτ' Ἀντίγονος ἐχθρὸν ἄνδρα καὶ πολέμιον a. 316
140 S *λαβὼν ὑποχείριον οὔτ' ἀποκτίννυσι ταχέως οὔτ' εὐγενῶς ἀφίησι· τοῦ δ'* 8
Ὀνομάρχου πρὸς ὕβριν εἰπόντος, ὡς οὐ νῦν ἀλλ' ἐπὶ τῆς μάχης ἔδει πρὸς
θάνατον ἔχειν εὐθαρσῶς, ,,ναὶ μὰ τὸν Δία" φάναι τὸν Εὐμενῆ ,,καὶ τότ' f
5 *εἶχον· ἐροῦ δὲ τοὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντας· ἀλλ' οὐδενὶ κρείττονι προστυχὼν*
οἶδα." καὶ τὸν Ὀνόμαρχον ,,οὐκοῦν ἐπεὶ νῦν" φάναι ,,τὸν κρείττονα εὕρη- 9
κας, τί οὐκ ἀναμένεις τὸν ἐκείνου καιρόν;"

19. *Ὡς δ' οὖν ἔδοξε τῷ Ἀντιγόνῳ τὸν Εὐμενῆ κτείνειν, ἐκέλευσεν αὐτοῦ*
τὴν τροφὴν ἀφελεῖν, καὶ δύο μὲν ἡμέρας ἢ τρεῖς ἄσιτος οὕτω προσήγετο **595**
10 *πρὸς τὴν τελευτήν. αἰφνίδιον δ' ἀναζυγῆς γενομένης, εἰσπέμψαντες ἄνθρω-*
πον ἀποσφάττουσιν αὐτόν.

441 Z¹ *Τὸ δὲ σῶμα τοῖς φίλοις παραδοὺς ὁ Ἀντίγονος ἐπέτρεψε καῦσαι καὶ τὰ* 2
λείψανα συνθέντας εἰς ἀργυρᾶν ὑδρίαν κομίζειν, ἀποδοθησόμενα τῇ γυναικὶ
καὶ τοῖς παισίν. οὕτω δ' ἀποθανόντος Εὐμενοῦς, οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τὴν 3
15 *τιμωρίαν ἐποιήσατο τῶν προδόντων αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ στρατιωτῶν τὸ*
δαιμόνιον, ἀλλ' αὐτὸς Ἀντίγονος προβαλόμενος ὡς ἀσεβεῖς καὶ θηριώδεις b
τοὺς ἀργυράσπιδας παρέδωκε Σιβυρτίῳ τῷ διοικοῦντι τὴν Ἀραχωσίαν,
πάντα τρόπον ἐκτρῖψαι καὶ καταφθεῖραι κελεύσας, ὅπως μηδεὶς αὐτῶν εἰς
Μακεδονίαν ἄπεισι μηδ' ὄψεται τὴν Ἑλληνικὴν θάλατταν.

20 **20 (1).** *Ταῦτ' ἔστιν ἃ περὶ Εὐμενοῦς καὶ Σερτωρίου μνήμης ἄξια παρει-* (*Σύγκρισις*)
141 S *λήφαμεν. ἐν δὲ τῇ συγκρίσει κοινὸν μὲν ἀμφοτέροις ὑπάρχει τὸ ξένους καὶ* 2
ἀλλοδαποὺς καὶ φυγάδας ὄντας ἐθνῶν τε παντοδαπῶν καὶ στρατευμάτων
μαχίμων τε καὶ μεγάλων δυνάμεων ἡγουμένους διατελεῖν· ἴδιον δὲ Σερτω- 3
ρίῳ μὲν τὸ παρὰ πάντων τῶν συμμάχων δεδομένην ἔχειν διὰ τὸ ἀξίωμα τὴν
25 *ἀρχήν, Εὐμενεῖ δὲ τὸ πολλῶν διαφερομένων περὶ τῆς ἡγεμονίας πρὸς αὐτὸν* c
ἐκ τῶν πράξεων λαμβάνειν τὸ πρωτεῖον· τῷ μὲν γὰρ ἄρχεσθαι βουλόμενοι 4
δικαίως εἵποντο, τῷ δ' ἄρχειν μὴ δυνάμενοι πρὸς τὸ συμφέρον ὑπήκουον.
καὶ γὰρ ὁ μὲν Ἰβήρων καὶ Λυσιτανῶν Ῥωμαῖος, ὁ δὲ Χερρονησίτης Μα- 5
29 *κεδόνων ἦρχεν, ὧν οἱ μὲν ἔκπαλαι Ῥωμαίοις ἐδούλευον, οἱ δὲ τότε πάν-*
442 Z¹ *τας ἀνθρώπους ἐδουλοῦντο. καὶ Σερτώριος μὲν ἀπὸ βουλῆς καὶ στρατηγίας* 6

14 Diod. 19, 48, 3. 4 Polyaen. 4, 6, 15

[**ΛKPQ**] **1** *ὁ ἀντίγονος* **Q** || **2** *ἀποκτείννυσι* **P** *ἀποκτείνουσι* **K** || **6** *φάναι ἐπεὶ νῦν* **K** || **7** *τί οὖν οὐκ* **K** || **10** *πρὸς*] *εἰς* **K** || **12** *ὁ* om. **P** || **14** *παισίν*] *τέκνοις* **K** || **16** *προβαλόμενος* **BC**: *προβαλλόμενος* || **17** *Σιβυρτίῳ* Br. Cor. cl. Diod. et Polyaen. (in quo est *σιγυρτίωι*): *ἰβυρτίωι* | *ἀρχωσίαν* **L^1KQ** || **23** *τε* del. Sint. *δυνάμεων* del. Bekker *ἐθνῶν τε παντ. καὶ μαχίμων στρατευμάτων τε μεγάλων καὶ δυνάμεων* Zie. || **25** *εὐμενῆ* **L^1** | *ἡγεμονείας* **L^1** || **26** *τῶι μὲν γὰρ* **K**: *καὶ τῶι μὲν γὰρ* **L^1P** *καὶ τῷ μὲν* **L^2** *τῷ μὲν* **Q** || **27** *τῷ*] *τὸ* **L^1**

θαυμαζόμενος, Εὐμενὴς δὲ διὰ τὴν γραμματείαν καταφρονούμενος, ἐφ'
7 *ἡγεμονίαν προῆλθεν. οὐ μόνον τοίνυν ἐλάττοσι πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀφορ-*
d *μαῖς, ἀλλὰ καὶ μείζοσι πρὸς τὴν αὔξησιν ἐχρήσατο κωλύμασιν Εὐμενής.*
8 *καὶ γὰρ ἄντικρυς τοὺς ἐνισταμένους καὶ κρύφα τοὺς ἐπιβουλεύοντας*
εἶχε πολλούς, οὐχ ὥσπερ τῷ ἑτέρῳ φανερῶς μὲν οὐδείς, λάθρα δ' ὕστερον 5
9 *καὶ ὀλίγοι τῶν συμμάχων ἐπανέστησαν. διὸ τῷ μὲν ἦν πέρας τοῦ κινδυνεύ-*
ειν τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους, τῷ δ' ἐκ τοῦ νικᾶν ὁ κίνδυνος ὑπὸ τῶν φθο-
νούντων.

21 (2). *Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν στρατηγίαν ἐφάμιλλα καὶ παράλληλα· τῷ*
δ' ἄλλῳ τρόπῳ φιλοπόλεμος μὲν ὁ Εὐμενὴς καὶ φιλόνικος, ἡσυχίας δὲ καὶ 10
2 *πρᾳότητος οἰκεῖος ὁ Σερτώριος. ὁ μὲν γάρ, ἀσφαλῶς καὶ μετὰ τιμῆς βιοῦν*
e *ἐξὸν ἐκποδὼν γενομένῳ, τοῖς πρώτοις μαχόμενος καὶ κινδυνεύων διετέλεσε,*
τῷ δ' οὐδὲν δεομένῳ πραγμάτων ὑπὲρ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἀσφαλείας
3 *πρὸς οὐκ ἐῶντας εἰρήνην ἄγειν ἦν ὁ πόλεμος. Εὐμενεῖ μὲν γὰρ Ἀντίγονος*
ἐκστάντι τῶν ὑπὲρ τοῦ πρωτεύειν ἀγώνων ἡδέως ἂν ἐχρῆτο, τὴν μετ' 142 S
αὐτὸν ἀγαπῶντι τάξιν· Σερτωρίῳ δ' οἱ περὶ Πομπήϊον οὐδὲ ζῆν ἀπραγμό- 16
4 *νως ἐπέτρεπον. διὸ τῷ μὲν ἑκοντὶ συνέβαινε πολεμεῖν ἐπ' ἀρχῇ, τῷ δ'*
5 *ἀκουσίως ἄρχειν διὰ τὸ πολεμεῖσθαι. φιλοπόλεμος μὲν οὖν ὁ τῆς ἀσφα-*
λείας τὴν πλεονεξίαν προτιμῶν, πολεμικὸς δ' ὁ τῷ πολέμῳ κτώμενος τὴν
f 6 *ἀσφάλειαν. καὶ μὴν ἀποθανεῖν γε συνέβη τῷ μὲν οὐ προαισθομένῳ, τῷ* 443 Z[1]
δὲ καὶ προσδεχομένῳ τὴν τελευτήν· ὧν τὸ μὲν ἐπιεικείας, φίλοις γὰρ ἐδό- 21
7 *κει πιστεύειν, τὸ δ' ἀσθενείας, βουλόμενος γὰρ φυγεῖν συνελήφθη. καὶ*
τοῦ μὲν οὐ κατῄσχυνε τὸν βίον ὁ θάνατος, πάσχοντος ὑπὸ τῶν συμμά-
596 8 *χων ἃ τῶν πολεμίων αὐτὸν οὐδεὶς ἐποίησεν· ὁ δὲ φεύγειν μὲν πρὸ αἰχμα-*
λωσίας μὴ δυνηθείς, ζῆν δὲ μετ' αἰχμαλωσίαν βουληθείς, οὔτ' ἐφυλάξατο 25
καλῶς τὴν τελευτὴν οὔθ' ὑπέμεινεν, ἀλλὰ προσλιπαρῶν καὶ δεόμενος,
τοῦ σώματος μόνου κρατεῖν δοκοῦντα τὸν πολέμιον καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ
κύριον ἐποίησεν.

[**ΛKPQ**] **2** *τοίνυν* Rei.: *ταῖς νῦν* || **3** *καὶ* om. **PQ** || **6** *ὀλίγοις* **L**[1] | *τῷ*] *τὸ* **L**[1] || **7** *ὑπὸ*] *ἀπὸ* Rei. || **9** *στρατηγίαν* Rei.: *στρατείαν* || **12** *γενόμενος*: corr. Mu. | *τοῖς πρώτοις* cum *γενομένῳ* coniung. Sint. | *μαχομένοις* **K** || **16** *τὸν πομπήϊον* **PC** || **17** *ἀκοντὶ* **Q** *ἑκουσίως* **C** | *ἐπ'* Rei.: *ἐν* || **18** *ἑκουσίως* **KM** | *φιλοπόλεμος* – **20** *ἀσφάλειαν* hab. Phot. p. 396b || **20** *θανεῖν* **Λ** || **21** *ἐπιεικίας* **L** || **24** *τῶν μὲν πολεμίων* **L**[1]**P** | *αὐτὸς* **Q** || **25** *αἰχμαλωσίας* **L**[1] || **27** *δοκοῦντας* **K** | *αὐτῆς* Sol.

ADDENDA

p. XII		'Notis' adde: Cast. = Castiglioni
p. 1		Vitarum par ediderunt R. Flacelière – E. Chambry, Plutarque, Vies T. X, Paris 1976. – De Phocione nunc adeundus H.-J. Gehrke, Phokion. Studien zur Erfassung seiner historischen Gestalt, München 1976. – L. A. Tritle, Plutarch's 'Life of Phocion': An Analysis and Critical Report, ANRW II. 33, 6 (1992), 4258–4297
p. 1, 7		(cf. fr. 71 De Falco)
	app. sim. 8	leg. mor. 183 ef 525 c Synes. epist. 136 Garzya
	app. sim.	adde: 14 mor. 460d
p. 2, 19	et app. crit.	*περιελιττομένην* iure tuetur Erbse
	app. sim.	adde: 5 cf. Gal. de alim. fac. 3, 38, 3 Cels. 3, 27, 4 B. 5, 6, 2 27 conflata e Plat. Tim. 48 a et legg. 722 b; his similia profert mor. 356 b 1026 ab; v. Babut, Plutarque et le Stoïcisme 362, 1
p. 3, 17		*⟨ἀλλ'⟩ ὡς … ἀνδρῶν ⟨ὄντων⟩* Helmbold
p. 4	app. sim. 22	adde: v. Demosth. 10,3 = SVF I 381 (Aristo Chius) Philod. Rhet. II p. 102, 202 sq. Sudh.
	app. crit. 11	…em. iam Campe (Philol. 12, 1857, 475)
p. 5	app. sim.	adde: 13 Them. or. 22, 271 a
p. 6, 25		(fr. 1 D. = W.)
	app. sim.	adde: 26 Archilochi versuum paraphrasin praebet v. Num. 24, 6
25/26		vocem *ἀμφότερον* Plutarcho vindicat V. De Falco (PP 1, 1946, 347 sqq.; Emerita 17, 1949, 148 sqq.), versum orationi suae accommodavisse illum ideoque poetae verba genuina suppressisse contendens; adsentitur West
p. 7	app. sim. 17	adde: Them. or. 18, 218 a; cf. Ael. v. h. 2, 6. 14, 8 (de Hippomacho) gnom. Vatic. 9, 135
p. 8	app. sim.	adde: 'Max. Conf.' 31 (PG 91, 888 AB)
	app. crit. 14.15	adde: *⟨ἄν γε μανῶσιν⟩ εἶπε* Atlas ap. Gomme, Hist. Comm. on Thuc. I 167, 1
p. 14, 5	et app. crit.	*ῥῖψαι* revocavit Flac., recte
14	et app. crit.	*καὶ ⟨αὐτὸς⟩ τοὺς* Campe
	app. sim. 6	adde: cf. Diod. 17, 15, 2

ADDENDA

p. 15, 3	et app. crit.	*Ἀντίπατρον*| *ἀντίρροπον* Bernays (Br. d. Herakl. 118), haud absurde, cl. Ael.
10	et app. crit.	*ἀεὶ* tuetur Flac., fort. recte
p. 19, 9	et app. crit.	*τι* cum Cor. delendum, sicut v. Caes. 44, 10 (del. Bern. Zie.)
15	et app. crit.	*εὐαγγέλια* cum Zie. utique transponendum est
	app. sim. 12	Arr. succ. Al. 9 = FGrH 156 F 1, 9
p. 21	app. sim. 1	Arr. succ. Al. 12 = FGrH 156 F 1, 12
	app. sim	adde: 24 Acad. philos. Ind. col. VII 20sqq. Mekler
p. 23, 3	et app. crit.	*ἀρίστοις*] *ἀπίστοις* G. Hermann
p. 24	app. sim.	adde: 1 cf. mor. 180 e
	app. sim. 19	adde: Stob. 4, 23, 49
	app. sim.	adde: 27 Demosth. or. 21, 56
p. 25	app. sim. 10	Arr. succ. Al. 14.15 = FGrH 156 F 9, 14 sq.
p. 26	app. crit. 11	*περανεῖν* coni. iam Weissenberger (Die Spr. Plutarchs, Progr. Straubing 1895/6)
	app. crit. 15	*Δερκύλ*[*λ*]*ου* Flac. cl. Syll.^{3} 956. Demosth. Aeschin.
p. 30	app. sim. 5	adde: cf. Sen. cons. ad Helv. 13, 7 (ubi Aristides, per errorem)
	app. crit. 23	⟨*δεινὸν*⟩ *εἰπών, εἰ* ... iam Campe
p. 31, 20 sqq.		(Cyren. fr. 271B Manneb. = VIII A 9 Giann. = Socrat. Rell. IV H 6 Giann.)
p. 32		De Catone v. R. Fehrle, Cato Uticensis, Darmstadt 1983
p. 33, 26	et app. crit.	⟨*ἀπ*⟩*αγωγαί* Cobet (Mnem. N. S. 4, 1876, 75) ·
p. 34	app. sim. 16sq.	*ἀσεβῶν χῶρον*] cf. mor. 165 e 828 f 975 b
p. 35, 17 sqq.		(Cato fr. 6 Malc.^{3})
23 sqq.		(fr. 8 M.^{3})
p. 38, 23		*οὐ βασιλικὸν* tuetur Flac. cl. v. Pomp. 2, 1, fort. recte; quem qui sequi nolit, *οὐκ ἀρχικόν*, emendationem, ut opinor, palmariam v. d. Latte, substituat; cf. mor. 211 e 816 e v. Sert. 1, 11 Lyc. 30, 3
p. 40, 16		*ὁ γράψας*] (Caes. Anticat. fr. 8 Klotz = 10 Tschiedel)
	app. crit. 19	⟨*δι*⟩*επίστευσεν* iam Sakorraphus (Mnem. N. S. 21, 1893); *ἐπίστευσεν* tuetur Tschiedel
p. 43, 16		mg. adde: a. 65
16 sqq.		(fr. 9 M.^{3})
p. 47, 1		mg. adde: a. 64
p. 48, 14 sqq.		(fr. 10 M.^{3})
18 sqq.		(fr. 11 M.^{3})
p. 49, 20	et app. crit.	⟨*καὶ τοῦ*⟩ *Κικ., ὡς ἐν τοῖς περὶ* ⟨*ἐκείνου*⟩ *γέγραπται, ἐν βουλῇ* ... Anon. Flac., bene
p. 50, 3 sqq.		ad cap. 23 cf. C. Theander, Eranos 57, 1959, 99 sqq.
28	et app. crit.	*ἀδελφ*⟨*ιδ*⟩*ῆς* Li., sed hic et alibi erravisse videtur Plutarchus
p. 51, 14		(Munatius fr. 3, HRR II 43 sq.)
		(Thrasea Paetus fr. 2, ibid. 99)

25 sq.	et app. crit.	*κοινουμένην* Lachenaud (RPh 53, 1979, 333), haud male
p. 52, 2	et app. crit.	*νέαις* (pro *ταῖς*) Campe (Philol. 12, 1857)
p. 54	app. crit. 16. 17	ante Hartmann iam Campe l. c.
p. 57, 4		*ὀλίγον* cum Flac. restituendum
16 sqq.		(fr. 21 M.³)
p. 59, 8 sqq.		(fr. 22 M.³)
p. 60, 1 sq.	et app. crit.	*ἐκ τῶν Π. κόλπων*] nil mutandum, ut opinor; subesse enim videtur consuetudo Latina, cf. Cic. Verr. 1, 2, 27: 'calumniatores ex sinu suo apposuit'
24	et app. crit.	*Κανίνιον*, i.e. L. Caninius Gallus tr. pl. a. 56, hic et postea J. Geiger, CQ 22, 1972, 130 sqq.
p. 61, 6		*εἴ* ⟨*τι*⟩ *βούλοιτο* Campe, haud male
p. 62, 7		(Anticat. fr. 9 Kl. = 6 Tsch.)
9 sqq.		(fr. 2, HRR II 43)
12		(fr. 1, HRR II 99)
	app. sim. 12	adde: Val. Max. 4, 3, 2
p. 66, 24 sqq.		(fr. 25 M.³)
p. 67, 29		(Caes. Anticat. fr. 10 Kl.)
p. 69, 21	et app. crit.	cum Rei. legendum videtur *τέλος ἐξ ὁπλιτῶν* [*δύναμιν*] *Καίσαρι*
p. 74, 1		(Caes. epist. fr. 2 Kl.)
p. 75, 6 sqq.		(Caes. Anticat. fr. 11 Kl. = 7 Tsch.)
p. 76, 19 sqq.		(Caes. Anticat. fr. 12 Kl. = 9 Tsch.)
p. 89	app. sim.	adde: 9 cf. Plin. epist. 3, 16, 10 sqq.
p. 90, 2		*Βούταν*] Suppl. Hell. 236
	app. sim.	adde: Sen. epist. 24, 7 sq.
p. 93		Vitarum par edd. R. Flacelière – E. Chambry, Plutarque, Vies T. XIV, Paris 1978
p. 93, 2		(fr. 36 D. = 67 Page, PMG nr. 572)
p. 96, 20 sq.		⟨*καὶ*⟩ *πεμπόμενος* ... *ἐθαυμάσθη* [*δὲ*] cum Laar et Sint. praetulerim
p. 98	app. sim. 16	adde: Alc. 42, 3 mor. 808 d
p. 99, 8	et app. crit.	*λυχνία* (⟨*λυχνεῖα*) cum Sch. legendum esse liquet
12	et app. crit.	*πλαστῶν* vox dubia; *κεροπλάστης* (Plut. mor. 976f = Archil. fr. 117 W.) cft. Flac., quod fort. hic conicias
p. 101, 1 sqq.		(FGrH 556 T 5 c)
p. 102, 7 sqq.		(FGrH 556 T 6 a)
	app. sim.	adde: 2 mor. 52 d
p. 104, 7	et app. crit.	*ἀπέπεμπεν*] codicum lectionem tuetur Manfredini, iure, ut opinor
15		(Speusipp. fr. 14 Isn. Par. = test. 29 Tarán)
19		(Timon. fr. 13 W. = 56 Diels = Suppl. Hell. 830)
p. 106, 6 sq.		(Aristipp. fr. 48 Manneb. = I A 25 Giann. = Socratic. Rell. IV A 27 Giann.)

19		(fr. 49 Manneb. = I A 26 Giann. = Socratic. Rell. IV A 28 Giann.)
p. 108, 16		(Speusipp. fr. 15 Isn. Par. = test. 30 T.)
25 sq.		(FGrH 561 T 1)
p. 110, 23 sq.		(FGrH 556 T 9 a)
p. 115, 23 sqq.		(FGrH 561 T 2)
p. 118	app. crit. 19	*ἐπιτομῆς* (quod vix memoratu dignum sit) iam Campe (Coniectanea zu Plut., Progr. Greiffenberg 1863)
p. 119, 11		*πρὸς Σπεύσιππον*] (fr. 16 Isn. Par. = test. 31 T.)
	app. sim. 19	adde: Liv. 24, 22, 9
p. 122, 14	et app. crit.	⟨*ἀκρό*⟩*πολιν* Campe (1863), cl. 29, 7
p. 124, 27	et app. crit.	*κατὰ σπουδὴν* (Sint.) iure in textum recepit Flac.
p. 129, 21	et app. crit.	*παρόντας* (codd.) tuetur Flac., fort. recte
p. 131	app. crit. 16	*καταλύειν* iam Campe (1863)
	app. crit. 21	lege: *καὶ* ⟨*γὰρ*⟩ *τἆλλα*
	app. crit. 26	*ὃν* (pro *ἣν*) iam Campe (1863)
p. 132, 1	l. Rand	
+ 133, 1	r. Rand	adde: a. 354
p. 134, 12		*δεδιττόμενον* vix sanum
p. 136, 12		(FGrH 87 F 40 = fr. 256 Ed.-K. = 129 Th.)
23 sq.		(T 8 Mette)
p. 137	app. sim. 5. 8. 9	v. nunc Bruti epistolarum editionem a L. Torraca curatam (Napoli 1971)
	18 et 22	*Κανίνιον* (v. ad vit. Cat. min. 35, 2. 36, 2. 37, 1 sq.) tuetur Geiger, CQ 22, 1972, 130 sqq.
	app. crit. 6	*χρήμ. δεδωκ.* Epist. codd. nonnulli, inter quos cod. vetustissimus A (= Heidelb. Pal. gr. 398 s. X)
	app. crit. 9	... *Βροῦτος Λυκίοις* Epist. codd. nonnulli, om. alii
	app. crit. 10	*τῆς ἰδίας ἀπονοίας* (*ἀνοίας* Vatic. gr. 622) Epist.
p. 139, 23 sqq.		v. A. Dihle, HSPh 82, 1978, 179 sqq.
p. 152, 12	et app. crit.	*Ἑλλήνων*] *τεχνιτῶν* tempt. Campe (1863)
p. 153	app. sim.	adde: 19 mor. 145 b
p. 154, 5		(fr. 1, HRR II 51)
	app. crit. 17	*Ἀπουλήιον* (pro *στρατηγὸν*) iam Campe (1863)
p. 157, 4		(fr. 8, HRR II 57 = XII fr. X Malc.)
	app. sim. 25	v. ad p. 137, 5. 8. 9 app. sim.
p. 160, 10	et app. crit.	*ἀπεκρούσθησαν* Wyttenbach dubitanter
11 sq.	et app. crit.	*τῶν Ῥωμαίων* [*πρὸς τὸ τεῖχος*] *καὶ πνεῦμα* ... *ἀνερρίπιζεν* ⟨*πρὸς τὸ τεῖχος καὶ*⟩ *ἐπὶ* ... Campe (1863)
p. 162	app. sim.	adde: 28 *καὶ τὰ ἑξῆς*] cf. mor. 544 f
p. 165, 17	et app. crit.	*Φιλιππ*⟨*ικ*⟩*οὺς* Flac., Zie. secutus, recte
20	et app. crit.	⟨*εἰς*⟩ *τὰ πλεῖστα* Campe (1863)
p. 167, 4		(fr. 1, HRR II 65)
	app. crit.	adde: 28 *ταῦτ'* Flac., sed non necessarium videtur

ADDENDA

p. 168, 26		(fr. 10, HRR II 58 = XII fr. XII Malc.)
p. 169, 22		(fr. 2, HRR II 66)
	app. crit. 6	*ἐτρέψαντο* etiam Campe (1863)
p. 172, 7		(fr. 3, HRR II 66)
	app. sim.	6 *Βρίγας*] cf. Hdt. 7, 73
p. 175, 3		(fr. 1, HRR II 52)
p. 177, 19		(fr. 2, HRR II 53)
p. 178, 21	et app. crit.	*ἀπαλείψουσιν* (L^2 Cor.) iure ut opinor in text. recepit Flac.
p. 184		Vitarum par (ordine Aldinae revocato) edd. R. Flacelière — E. Chambry, Plutarque, Vies T. IV, Paris 1966. Cf. S. C. R. Swaine, Historia 38, 1989, 314 sqq.
p. 184, 10		(Soph. Tympanistarum) fr. 579,1 N^2 = 636,1 R.)
	app. sim.	adde: 10 Stob. 4, 17, 12; cf. Radt ad Soph. fr. 636 ‖ 11 mor. 419 a
p. 187	app. sim. 14	adde: Hieron. adv. Iovin. 1, 48
20	et app. crit.	⟨*οὐ*⟩*πολλὰς* (Zie. secutus) Flac.
p. 189, 22		*συμπεπλέχθαι, πολὺν ἤδη χρόνον ἀπὸ κτλ.* itp. Flac.
p. 197, 1	et app. crit.	codd. lectionem sanam esse contendit Flac., vix recte
15		(fr. 1, HRR I^2 47 = FGrH 233 F 1)
24	(−198,6)	v. Zie., RhM 110, 1967, 57 sqq.
p. 201, 4		(fr. 1, HRR I^2 48 = FGrH 233 F 2)
p. 202, 1	et app. crit.	lectioni ⟨*Πύδναν*⟩*πόλιν* cum Am. favet Conomis, cl. 23, 1, iure, ut opinor
p. 204, 14 sq.		(fr. 2, HRR I^2 48 …)
16	et app. crit.	*ἀγὼν* praetulerit Conomis
p. 209, 8	et app. crit.	*ὑπήντα* tuetur Flac., fort. recte
p. 212, 16	et app. crit.	praestat *Ὤρικον*, cf. Caes. 37, 4. Pomp. 65, 5
p. 214, 2	et app. crit.	*Λιβύων* (i.e. Syphacis militum) tuentur Liedmeier Flac., cl. Liv. 45, 39, 6 sq.
p. 222		De Timoleonte v. M. Sordi, Timoleonte, Palermo 1961
p. 222, 7	marg. sin.	adde: a. 354
p. 229, 25 sq.		(FGrH 566 T 3 b)
p. 233, 13	et app. crit.	fort. praestat *ἐν* ⟨*ταῖς σχο*⟩*λαῖς* (Zie.): cf. notissimum illud brevitatis exemplum a rhetoribus citatum *Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ* eiusque interpretationem, e.g. ap. Demetr. de eloc. 241 et Plut. mor. 511 a
	app. crit. 13	… Zie. cl. Ath. 14, 693 a (= Clearch. fr. 33 W.)
p. 234, 7		(Aristox. fr. 32 W.)
21		(Socrat. Rell. V B 54 Giann.)
24	et app. crit.	*οὐχὶ δ' ἀγανακτεῖν* Sakorraphus
	app. sim.	adde: 5 mor. 176 d
p. 239, 20		*κατ' ἄκρας* tuetur et interpretatur Latte, cl. Hom. O 557. X 411. *Ω* 728 al., iure
p. 248, 8		(115 Preger = 1 Page, Further Gr. Epigr. p. 70 sq.; cf. TrGF I nr. 87 Sn.)

ADDENDA

9		*ὀστρειογράφους* Page per errorem
	app. crit. 11. 13	*Καμαρίναν* Beloch (Gr. Gesch. III 1², 587), recepit Flac.
	app. crit. 16	*Δαμυρίαν*] *Λαμ-* Latte, Flac., Zie. in vers. Germ.; fort. latet *Ἀλμυρίαν*?
p. 250, 7	et app. crit.	⟨*Ἀ*⟩*λύκου*, Cluveri emendationem (Sicilia antiqua ..., 1619), praetulerim
p. 251, 5		*Γόργον ἐκ Κέω*] immo *ἐκ Κῶ*; cf. SEG 12, 380 et D. Asheri, Historia 19, 1970, 618 sqq. Sed error Plutarchi subesse videtur
20		(fr. 790 N.² = 874 R. = Timocl. 86 F 1 Sn.)
p. 252, 17		(fr. 68 B.⁴ = 3 D. = 33 Page, PMG nr. 538)
	app. crit. 9	*τὸ πλεῖστον* (codd.) tuentur Conomis et Flac.; cf. Dtr. 52, 2
p. 254, 12 sq.		fort. *ἡμερῶν δε* ⟨*δ'*⟩ *δοθεισῶν*,
p. 257		Vitarum par exstat apud R. Flacelière – E. Chambry, Plutarque, Vies. T. VIII, Paris 1973. – F. L. G. Stenten, Ploutarchos. Leven van Sertorius, Diss. Nijmegen 1969. Chr. F. Konrad, A Historical Commentary on Plutarch's Life of Sertorius, Diss. Univ. of N. Carolina, Chapel Hill 1985.
p. 262, 6	et app. crit.	*πλήθει μὲν καὶ ἡλικίᾳ* tuetur Flac., de hiatu parum cogitans. Possis autem *πλήθει μὲν ἀκμάζοντα καὶ ἡλικίᾳ*
p. 264, 20		*Τιγγῖται*] (FGrH 764 F 16)
p. 268, 1	marg. sin.	adde: a. 79
8	et app. crit.	*προειλήφει* Defradas, Flac., vix recte
	app. crit. 18	*Λακοβρίγας* Schulten (Sertorius p. 71) Flac.
p. 277	app. crit. 22	*δι' αἰτίας* cum L¹ Flac. *δι'* ⟨*ἀλλοτρίους*⟩ *αἰτίας* Conomis dubitanter
p. 279, 14	et app. crit.	*φθαρέντες* (codd.) iure tuetur Flac.
p. 282	app. sim. 5 et postea	(Arr.) Succ. Al. 3] adeunda esse FGrH 156 F 1. 9. 11 moneo
p. 292, 16	et app. crit.	*τοῖς* cum Zie. delendum
p. 294, 19	et app. crit.	*Κυΐνδοις* praefert Flac., recte
p. 300, 25	et app. crit.	*δεσμῶν* ⟨*αὐτοῦ*⟩ Cast., sed non necessarium est
29		*Νεάρχου*] FGrH 133 T 13 b